

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს
გადაწყვეტილებანი სამოქალაქო საქმეებზე

2013, №5

ზოგადი ნაწილი
საოჯახო და საემიგრაციო დავები

საძიებელი

ზოგადი ნაწილი

პატივისა და ღირსების შელახვა
პატივისა და ღირსების შელახვა. ცილისწამება
კომპენსაციის გადახდა პირადი არაქონებრივი
უფლების ხელყოფის გამო
გარიგების შედეგების ადრესატი წარმომადგენლობისას
მინდობილობის საფუძველზე დადებული
გარიგების ნამდვილობა
ხანდაზმულობის ვადა
საკუთნებელი
მფლობელობა
უკანონო მფლობელობიდან ნივთის გამოთხოვა
სამეზობლო სამართალი
საცხოვრებელი სადგომით სარგებლობისას

წარმომადგენელი ურთიერთობები

საცხოვრებელი სადგომით მოსარგებლე
საცხოვრებელი სადგომით მოსარგებლის
უფლებამონაცვლე

საოჯახო სამართალი

არასრულწლოვანის უფლებათა დაცვა
არასრულწლოვანი შვილის საცხოვრებელი
ადგილი მშობლების განქორწინებისას
არასრულწლოვანი შვილის საცხოვრებელი
ადგილი მშობლების განქორწინებისას
არასრულწლოვანი შვილის საცხოვრებელი
ადგილი მშობლების განქორწინებისას
ბავშვის ნახვის წესის განსაზღვრა
არამართლზომიერად დაკავებული ბავშვის დაბრუნება
საწარმოში არსებული წილის გაყოფა განქორწინებისას

მემკვიდრეობის სამართალი

შინაურული ანდერძი
სამკვიდროს გახსნა კომლში
სამკვიდროს მიღება
ანდერძის ბათილობის შესახებ სარჩელის წარდგენის ვადა

პატივისა და ღირსების შელახვა

ბანტინება

№ას-208-201-2012

3 აგვისტო, 2012 წ., ქ. თბილისი

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატა
შემადგენლობა: პ. ქათამაძე (თავმჯდომარე, მომხსენებელი),
ბ. ალავიძე,
ნ. კვანტალიანი

დავის საგანი: პატივისა და ღირსების შელახველი ცნობების უარყოფა

აღწერილობითი ნაწილი:

2011 წლის 28 თებერვალს თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიას სარჩელით მიმართა ი. ც-მ მოპასუხე ტ. ტ-ის მიმართ და მოითხოვა საინფორმაციო საშუალებებით გავრცელებული პატივის, ღირსების, საქმიანი რეპუტაციის შელახველი ინფორმაციის მოპასუხის მიერ უარყოფა.

სარჩელის მიხედვით, 2007 წლის 1 მაისს მოსარჩელის შვილს შეემთხვა ავტოსაგზაო შემთხვევა, რის შედეგადაც მოპასუხემ მიიღო სხეულის დაზიანება. აღნიშნულ ფაქტზე აღიძრა სისხლის სამართლის საქმე, რომელიც მოგვიანებით შეწყდა პროკურორის დადგენილებით, რადგან მოსარჩელის შვილის ქმედებაში არ აღინიშნებოდა სისხლის სამართლის კოდექსით გათვალისწინებული დანაშაულის ნიშნები. სხენებული დადგენილება მოპასუხემ გაასაჩივრა, თუმცა ის უცვლელად იქნა დატოვებული. ავტოსაგზაო შემთხვევის შემდეგ მოსარჩელეს მოპასუხესთან ნორმალური ურთიერთობა ჰქონდა, მაგრამ ბოლოს ეს ურთიერთობა დაიძაბა, კერძოდ, მოპასუხე მოსარჩელეს სისტემატურად აყენებდა შეურაცხყოფას როგორც საგაზეთო პუბლიკაციების, ასევე ინტერნეტის მეშვეობით, რითაც შეილახა მისი პატივი და ღირსება.

მოპასუხემ სარჩელი არ ცნო და შესაგებელში აღნიშნა, რომ მას მოსარჩელის მისამართით შეურაცხყოფელი მოსაზრებები არ გაუვრცელებია.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2011 წლის 11 ივლისის გადაწყვეტილებით ი. ც-ის სარჩელი დაკმაყოფილდა, კერძოდ, მოპასუხე ტ. ტ-ს დაეკისრა მასობრივი ინფორმაციის საშუალებით გავრცელებული ი. ც-ის პატივისა და ღირსების შელახავი ცნობების უარყოფა, ამ გადაწყვეტილების კანონიერ ძალაში შესვლის შემდეგ გაზეთ „ქ-ის“ პირველივე ნომერში შემდეგი სახით: თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2011 წლის 11 ივლისის გადაწყვეტილებით საქმეზე №2/1968-11 დაკმაყოფილდა ი. ც-ის სარჩელი მოპასუხე ტ. ტ-ის მიმართ, 2009 წლის 9-15 ნოემბრის გაზეთ ქ-ში (№44, გვ. 26) და სხვა საინფორმაციო საშუალებებით გამოქვეყნებული შეურაცხყოფელი ცნობები მიჩნეულ იქნა ი. ც-ის პატივის, ღირსების, საქმიანი რეპუტაციის შელახავ ქმედებად.

პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილება სააპელაციო წესით გაასაჩივრა ტ. ტ-მა, რომელმაც მოითხოვა გასაჩივრებული გადაწყვეტილების გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილებით სარჩელის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმა.

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2012 წლის 12 იანვრის განჩინებით ტ. ტ-ის სააპელაციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდა, უცვლელად დარჩა თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2011 წლის 11 ივლისის გადაწყვეტილება.

სააპელაციო სასამართლომ საქმეზე დადგენილად ცნო შემდეგი ფაქტობრივი გარემოებები:

გაზეთ „ქ-ის“ 2009 წლის 9-15 ნოემბრის №44 (41)-ში 26-27 გვერდებზე ჟურნალისტ თ. რ-ის ავტორობით გამოქვეყნდა ტ. ტ-ის წერილი, რომელშიც ეს უკანასკნელი ი. ც-ს მოიხსენიებს უნამაწური სიტყვებით და ბრალს დებს ამორალურ და დანაშაულებრივ ქმედებებში, კერძოდ, წერილში მითითებულია, რომ: „ისეთი ნაძირლები, როგორცაა ს. ც-ე, დღეს ხელისუფლებაში მყოფ მალაჩინოსნებს ურჩევენ როგორ მოიქცნენ, როგორ აკეთონ თავიანთი კრიმინალური საქმეები, როგორ მოიყვანონ ყასბები და როგორ აჭრან ხალხს ფეხები, შემდეგ კი ბედის ანაბარად მიაგდონ. ... ისეთ არაკაცებს და ნაძირლებს, როგორიც პოლიტოლოგი ს. ც-ე და მძახალი, ექიმი – ყასაბი ა. ა-ეა, მუხლებზე დავაყენებ. ... დიახ, ს. ც-ის უშუალო ბრძანებით მომჭრეს მე კიდური, მანვე გაუკეთა ფალსიფიცირება სისხლის სამართლის საქმეს, რომელიც არსად არ არის რეგისტრირებული. ... ესეც არ იკმარა ამ ნაძირალა ს. ც-მ, მოვიდა და მემუქრებოდა, რომ ციხეში ჩამსვამდა ცრუ ჩვენებებისთვის. მისმინე პოლიტოლოგი! შენი კარუსელი მალე დასრულდება, იმიტომ რომ საცოდავი და ამაზრზენი ნაძირალა ხარ! შენი ნათესავი რომ მოგყავდა, რატომ არ მოიყვანე პროფესიონალი ექიმები?! ფულის გადახდა დაგენანა, რომ შენს შვილს ჰყოფნოდა დოზაზე. შენ უყურადღებოდ მიაგდე შენი შვილის წყალობით დასახიჩრებული ქალი ავარიიდან ოთხი თვის შემდეგ, რომელიც შენმა შვილმა ჩაიღინა. ... პოლიტოლოგი ს. ც-ე არის დიპლომატიური აკადემიის რექტორი, მისი ცოლი პრორექტორი. სასაცილოა, იმიტომ, რომ ეს მათი აკადემია პაპა კარლოს ბუნაგია. ამ ბუნაგში სიმალისის მიხედვით ჩამომწკრივა პრეზიდენტის ექს-მრჩვეელმა საპატრულო პოლიციამ, პროკურატურამ, ექსპერტები, მოსამართლეები, ექიმები და ტყუილზე ხელი მოაწერინა. ... როგორ შეიძლება ტელევიზიით გამოდიოდეს ს. ც-ე და პოლიტიკაზე ლაპარაკობდეს, როდესაც მისი პოლიტიკა თავიდან ბოლომდე კრიმინალია?! და მსოფლიო გაიგებს ამის შესახებ. ... ს. ც-ის უსუსურობის აღმოჩენა არის ნიანგი, რომელიც უნიტაზში ჩაუშვეს. მე მივმართავ „გაეროს“ უფლებათა დაცვის კომიტეტს. უკვე გადაგზავნილია ამ წერილის ასლი, ასევე ჩა-

ნაწერი იმის შესახებ, რომ მემუქრებოდა ს. ც-ე, რომ თუ დავინყებდი ჩივილს, ჩამსვავდა ციხეში. ... იქნებ თვითონ ს. ც-ე იყო ჩემი სუტინიორი?! ... იქნებ შენი პოლიტოლოგიის აკადემია არის ბორდელი?!“;

ინტერნეტში ... მისამართზე რეგისტრირებულია ტ. ტ-ის ინტერნეტ პროფილი ..., სადაც განთავსებულია „წერილები“, რომლებშიც ი. ც-ე მოხსენიებულია უნაწესური სიტყვებით და მხილებულია ამორალურ და დანაშაულებრივ ქმედებებში;

საგაზეთო სტატიით, ინტერნეტში ტ. ტ-ის პროფილზე განთავსებული „წერილებით“ და მონმე თ. რ-ის ჩვენებით, დადასტურებულია, რომ ი. ც-ის პატივის და ღირსების შემლახავი გამონათქვამები (წერილები) ეკუთვნის ტ. ტ-ს.

სააპელაციო სასამართლომ არ გაიზიარა აპელანტის მტკიცება, რომ გაზეთ „კ. ქ-ის“ 2009 წლის 9-15 ნოემბრის №44 (411)-ში და ინტერნეტში გამოქვეყნებული ი. ც-ის პატივის და ღირსების შემლახავი წერილები არ ეკუთვნოდა ტ. ტ-ს, შემდეგი გარემოებების გამო:

საქმის მასალებით დადგინდა, რომ გაზეთ „კ. ქ-ის“ 2009 წლის 9-15 ნოემბრის №44 (411)-ში 26-27 გვერდებზე გამოქვეყნდა ადამიანის უფლებათა დაცვის საკითხებში ევროპის კომისრისადმი გაგზავნილი ტ. ტ-ის წერილი, სადაც ეს უკანასკნელი ი. ც-ს ბრალს დებს ამორალურ და დანაშაულებრივ ქმედებებში, მოიხსენიებს შეურაცხმყოფელი სიტყვებით;

ამასთან, პირველი ინსტანციის სასამართლოში მოწმის სახით დაკითხული თ. რ-ის ჩვენებით დასტურდებოდა, რომ მან გაზეთ „კ. ქ-ის“ 2009 წლის 9-15 ნოემბრის №44 (411)-ში სადავო სტატია გამოაქვეყნა ტ. ტ-ის ადვოკატისგან მიღებული დოკუმენტაციის საფუძველზე, ტ. ტ-ისგან სატელეფონო კომუნიკაციის მეშვეობით ნებართვის მიღების შემდეგ;

ინტერნეტში ... ვებმისამართზე განთავსებულ ერთ-ერთ წერილში ტ. ტ-ი თავად დადასტურებს, რომ მის საქმესთან დაკავშირებული მასალები აქვს მის ადვოკატს და ეს მასალები გამოქვეყნდა ერთ-ერთ ქართულ გაზეთში;

სააპელაციო სასამართლომ აღნიშნა, რომ კონკრეტულ შემთხვევაში გაზეთ „კ. ქ-ში“ ტ. ტ-ის სახელით გამოქვეყნებული წერილის შინაარსი ფაქტობრივად მეორდებოდა ინტერნეტში ტ. ტ-ის მიერ გამოქვეყნებულ არაერთ წერილში. შესაბამისად, ზემოაღნიშნული მტკიცებულებების ურთიერთშეჯერების და ერთობლივი ანალიზის საფუძველზე, სააპელაციო სასამართლომ დადგენილად მიიჩნია, რომ გაზეთ „კ. ქ-ის“ 2009 წლის 9-15 ნოემბრის №44 (411) ნომერში და ... ინტერნეტ მისამართზე გამოქვეყნებული ი. ც-ის პატივის და ღირსების შემლახავი წერილები გავრცელებული იყო ტ. ტ-ის მიერ.

სააპელაციო სასამართლომ არ გაიზიარა ასევე აპელანტის წარმომადგენლის მტკიცება, რომ ... ინტერნეტ პროფილი არ ეკუთვნოდა ტ. ტ-ს და შესაბამისად, მასზე განხორციელებული ჩანაწერებიც არ იყო მისი.

სააპელაციო სასამართლომ გამოიკვლია აღნიშნული ინტერნეტ პროფილი, რის შედეგადაც დაადგინა, რომ პროფილი დარეგისტრირებული იყო ტ. ტ-ის სახელით და მისივე ფოტოსურათით. ამასთან, გარდა პროფილის სურათისა, აღნიშნულ ვებგვერდზე ატვირთული იყო სხვადასხვა რაკურსით ტ. ტ-ის ათეულობით ფოტო. აღნიშნულის გათვალისწინებით, სააპელაციო სასამართლომ მიიჩნია, რომ კონკრეტულ შემთხვევაში მოქმედებდა პრეზუმფცია იმისა, რომ მითითებული ინტერნეტ პროფილი ეკუთვნოდა ტ. ტ-ს და შესაბამისად, მასზე განთავსებული წერილებიც იყო მისი.

სააპელაციო სასამართლოს მოსაზრებით, ზემოაღნიშნულის საწინააღმდეგო მტკიცების ტვირთი ეკისრებოდა აპელანტს, რომელმაც სათანადო მტკიცებულებით ვერ შეძლო სადავო ფაქტობრივი გარემოების დამტკიცება.

სააპელაციო სასამართლომ განმარტა, რომ საქართველოს კონსტიტუციის მე-17 მუხლით დაცულია ადამიანის პატივი და ღირსება. სამოქალაქო სამართალი პატივისა და ღირსების, როგორც სამართლებრივად დაცული სიკეთის, ზნეობრივი კატეგორიის ქვეშ მოიაზრებს საზოგადოების დამოკიდებულებას პიროვნების მიმართ და პიროვნების მიერ საკუთარი მნიშვნელობის შეფასებას, რომელიც უნდა შეესაბამებოდეს სინამდვილის შესაბამის ფაქტებს. საქართველოს კონსტიტუციის 24-ე მუხლით, ყოველ ადამიანს აქვს უფლება თავისუფლად მიიღოს და გაავრცელოს აზრი ზეპირად, წერილობით ან სხვაგვარი საშუალებებით. ამავე მუხლის მე-4 პუნქტით, ამ უფლებათა განხორციელება შეიძლება კანონით შეიზღუდოს ისეთი პირობებით, რომლებიც აუცილებელია დემოკრატიულ საზოგადოებაში სახელმწიფო უშიშროების, ტერიტორიული მთლიანობის ან საზოგადოებრივი უსაფრთხოების უზრუნველსაყოფად, დანაშაულის თავიდან ასაცილებლად, სხვათა უფლებებისა და ღირსების დასაცავად, კონფიდენციალურად აღიარებული ინფორმაციის გამჟღავნების თავიდან ასაცილებლად ან სასამართლოს დამოუკიდებლობისა და მიუკერძოებლობის უზრუნველსაყოფად. ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-10 მუხლით აღიარებულია გამოხატვის თავისუფლება. ყველას აქვს უფლება გამოხატვის თავისუფლებაზე. ეს უფლება მოიცავს პირის თავისუფლებას, ჰქონდეს შეხედულებები, მიიღოს და გაავრცელოს ინფორმაცია და მოსაზრებები საჯარო ხელისუფლების მიერ ჩარევის გარეშე და საზღვრების მიუხედავად. აღნიშნული მუხლის პირველი პუნქტი ითვალისწინებს პირის გამოხატვის თავისუფლების უფლების სამ კომპონენტს: 1. თავისუფლებას, ჰქონდეს შეხედულებები; 2. თავისუფლებას, გაავრცელოს ინფორმაცია და მოსაზრებები; 3. თავისუფლებას, მიიღოს ინფორმაცია და მოსაზრებები.

სააპელაციო სასამართლომ მიუთითა „სიტყვისა და გამოხატვის თავისუფლების შესახებ“ კანონის მე-2 მუხლზე, რომლის თანახმად, ამ კანონის ინტერპრეტირება უნდა მოხდეს საქართველოს კონსტიტუციის, საქართველოს მიერ ნაკისრი საერთაშორისო სამართლებრივი ვალდებულებების, მათ შორის, ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა ევროპული კონვენციისა და ადამიანის უფლებათა ევროპული

სასამართლოს პრეცედენტული სამართლის შესაბამისად. „სიტყვისა და გამოხატვის თავისუფლების შესახებ“ საქართველოს კანონის 1-ლი მუხლის „ე“ ქვეპუნქტის მიხედვით, ცილისწამება არის არსებითად მცდარი ფაქტის შემცველი და პირისთვის ზიანის მიმყენებელი, მისი სახელის გამტეხი განცხადება; „ა“ ქვეპუნქტის მიხედვით, განცხადება არის ინფორმაცია, რომელიც განმცხადებელმა საჯაროდ გაავრცელა ან მესამე პირს გააცნო, ხოლო „ბ“ ქვეპუნქტის თანახმად, აზრი არის შეფასებითი მსჯელობა, თვალსაზრისი, კომენტარი, აგრეთვე ნებისმიერი სახით ისეთი შეხედულების გამოხატვა, რომელიც ასახავს რომელიმე პიროვნების, მოვლენის ან საგნის მიმართ დამოკიდებულებას და არ შეიცავს დადასტურებად ან უარყოფად ფაქტს.

სააპელაციო სასამართლომ ასევე მიუთითა სამოქალაქო კოდექსის მე-18 მუხლის მე-2 ნაწილზე, რომლის მიხედვით, პირს უფლება აქვს სასამართლოს მეშვეობით, კანონით დადგენილი წესით დაიცვას საკუთარი პატივი, ღირსება, პირადი ცხოვრების საიდუმლოება, პირადი ხელშეუხებლობა ან საქმიანი რეპუტაცია შელახვისაგან.

ზემოაღნიშნულის საფუძველზე სააპელაციო სასამართლომ განმარტა, რომ პატივის, ღირსების, საქმიანი რეპუტაციის შელახვის ქვეშ იგულისხმება ფიზიკური ან იურიდიული პირის შესახებ ისეთი ცნობების (განცხადების) გავრცელება, რომლებიც შეიცავენ მტკიცებას მათ მიერ კანონის ან მორალის ნორმების დარღვევის, უღირსი საქციელის ჩადენის შესახებ და არა შეფასებითი მსჯელობა ან შეხედულების, თვალსაზრისის გამოხატვა კონკრეტული პირის შესახებ.

მოცემულ შემთხვევაში სააპელაციო სასამართლომ ჩათვალა, რომ გაზეთ „კ. ქ-ის“ 2009 წლის 9-15 ნოემბრის №44 (411)-ში და ინტერნეტში გამოქვეყნებული ტ. ტ-ის წერილები არ იყო შეფასებითი ხასიათის, რადგან აღნიშნულ წერილებში ტ. ტ-ი კონკრეტულ ფაქტებზე მითითებით ბრალს დებდა ი. ც-ს დანაშაულებრივ და ამორალურ ქმედებებში, უღირსი საქციელის ჩადენაში, რომლებიც სასამართლო სხდომაზე არ დადასტურდა. შესაბამისად, სახეზე იყო ი. ც-ის უფლებების დარღვევა.

სააპელაციო სასამართლოს განჩინებაზე საკასაციო საჩივარი შეიტანა ტ. ტ-მა, რომელიც მოითხოვს გასაჩივრებული განჩინების გაუქმებას და ახალი გადაწყვეტილებით სარჩელის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმას.

საკასაციო საჩივრის მოტივები:

მოცემულ საქმეზე მოსარჩელეს სასამართლოსათვის არ წარუდგენია არანაირი მტკიცებულება, რომლითაც დადგინდებოდა მოპასუხის მიერ ჟურნალისტიკისათვის ინტერვიუს მიცემის ფაქტი. თავად ჟურნალისტმა მოწმის სტატუსით დაკითხვისას განმარტა, რომ მოპასუხეს მისთვის ინტერვიუ არ მიუცია და პუბლიკაცია მოამზადა მხოლოდ მოპასუხის ადვოკატის მიერ გადაცემული დოკუმენტების საფუძველზე;

მოსარჩელეს არანაირი მტკიცებულება არ წარუდგენია იმის დასადასტურებლად, რომ ინტერნეტის ვებგვერდებზე გავრცელებული ინფორმაციები და მოსაზრებები ტ. ტ-მა გამოაქვეყნა. მოსარჩელეს ევალებოდა სასამართლოსათვის წარედგინა მტკიცებულება, რომ ტ. ტ-ი დარეგისტრირებული იყო ინტერნეტში ვებგვერდზე და რომ მისი სახელით გავრცელებული ინფორმაცია სწორედ მას ეკუთვნოდა. ასეთი სახის დოკუმენტი ი. ც-ს არ წარუდგენია სასამართლოსათვის. გარდა ამისა, სარჩელში არ არის მითითებული, თუ კონკრეტულად რომელი სიტყვები იყო მოსარჩელისათვის პატივისა და ღირსების შემლახველი და რომელი ფრაზების უარყოფას ითხოვდა იგი.

სამოტივაციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლო საქმის შესწავლის, საკასაციო საჩივრის საფუძვლების განხილვის შედეგად მიიჩნევს, რომ ტ. ტ-ის საკასაციო საჩივარი არ უნდა დაკმაყოფილდეს შემდეგ გარემოებათა გამო:

მოცემულ საქმეზე სააპელაციო სასამართლომ დაადგინა შემდეგი ფაქტობრივი გარემოებები:

გაზეთ „კ. ქ-ის“ 2009 წლის 9-15 ნოემბრის №44 (411)-ში, 26-27 გვერდებზე, ჟურნალისტ თ. რ-ის ავტორებით გამოქვეყნდა ტ. ტ-ის ინტერვიუ, რომელშიც იგი ი. ც-ს მოიხსენიებს უნაძნურის სიტყვებით და ბრალს სდებს ამორალურ და დანაშაულებრივ ქმედებებში, კერძოდ, წერილში მითითებულია, რომ: „ისეთი ნაძირლები, როგორიცაა ს. ც-ე, დღეს ხელისუფლებაში მყოფ მაღალჩინოსნებს ურჩევენ როგორ მოიქცნენ, როგორ აკეთონ თავიანთი კრიმინალური საქმეები, როგორ მოიყვანონ ყასბები და როგორ აჭრან ხალხს ფეხები, შემდეგ კი ბედის ანაბარად მიაგდონ. ... ისეთ არაკაცებს და ნაძირლებს, როგორიც პოლიტოლოგი ს. ც-ე და მძახალი, ექიმი-ყასაბი ა. ა-ეა, მუხლებზე დავაყენებ. ... დიახ, ს. ც-ის უშუალო ბრძანებით მომჭრეს მე კიდური, მანვე გაუკეთა ფალსიფიცირება სისხლის სამართლის საქმეს, რომელიც არსად არ არის რეგისტრირებული. ... ესეც არ იკმარა ამ ნაძირალა ს. ც-მ, მოვიდა და მემუქრებოდა, რომ ციხეში ჩამსვამდა ცრუ ჩვენებებისთვის. მისმინე პოლიტოლოგო! შენი კარუსელი მალე დასრულდება, იმიტომ რომ საცოდავი და ამაზრზენი ნაძირალა ხარ! შენი ნათესავი რომ მოგყავდა, რატომ არ მოიყვანე პროფესიონალი ექიმები?! ფულის გადახდა დაგენანა, რომ შენ შვილს ჰყოფნოდა დოზაზე. შენ უყურადღებოდ მიაგდე შენი შვილის წყალობით დასახიჩრებული ქალი ავარიიდან ოთხი თვის შემდეგ, რომელიც შენმა შვილმა ჩაიღინა. ... პოლიტოლოგი ს. ც-ე არის დიპლომატიური აკადემიის რექტორი, მისი ცოლი პრორექტორი. სასაცილოა, იმიტომ, რომ ეს მათი აკადემია პაპა კარლოს ბუნაგია. ამ ბუნაგში სიმალის მიხედვით ჩამომწკრივა პრეზიდენტის ექს-მრჩეველმა საპატრულო პოლიციამ, პროკურატურამ, ექსპერტები, მოსამართლეები, ექიმები და ტყუილზე ხელი მოაწერინა. ... როგორ შეიძლება ტელევიზიით გამოდიოდეს ს. ც-ე და პოლიტიკაზე ლაპარაკობდეს, როდესაც მისი პოლიტიკა თავიდან ბოლომდე კრიმინალია?! და მსოფლიო გაიგებს ამის შესახებ. ... ს. ც-ის უსუსურობის ალგორითა არის ნიანგი, რომელიც უნიტაზში ჩაუშვეს. მე მივმართავ „გაეროს“ უფლებათა დაცვის კომიტეტს. უკვე გადაგზავნილია ამ წერილის ასლი, ასევე ჩა-

ნაწერი იმის შესახებ, რომ მემუქრებოდა ს. ც-ე, რომ თუ დავინყებდი ჩვილს, ჩამსვავდა ციხეში. ... იქნებ თვითონ ს. ც-ე იყო ჩემი სუტინიორი?! ... იქნებ შენი პოლიტოლოგიის აკადემია არის ბორდელი?!“;

ინტერნეტში ... მისამართზე რეგისტრირებულია ტ. ტ-ის ინტერნეტ პროფილი ..., სადაც განთავსებულია „წერილები“, რომლებშიც ი. ც-ე მოხსენიებულია უწმინური სიტყვებით და მხილებულია ამორალურ და დანაშაულებრივ ქმედებებში;

მონმის სახით დაკითხული თ. რ-ის ჩვენებით დასტურდებოდა, რომ მან გაზეთ „კ. ქ-ის“ 2009 წლის 9-15 ნოემბრის №44 (411)-ში სადავო სტატია გამოაქვეყნა ტ. ტ-ის ადვოკატისგან მიღებული დოკუმენტაციის საფუძველზე, ტ. ტ-ისგან სატელეფონო კომუნიკაციის მეშვეობით ნებართვის მიღების შემდეგ;

ინტერნეტში ... ვებმისამართზე განთავსებულ ერთ-ერთ წერილში ტ. ტ-ი თავად ადასტურებს, რომ მის საქმესთან დაკავშირებული მასალები აქვს მის ადვოკატს და ეს მასალები გამოქვეყნდა ერთ-ერთ ქართულ გაზეთში (იხ. ვებ გვერდი ...);

გაზეთ „კ. ქ-ში“ ტ. ტ-ის სახელით გამოქვეყნებული წერილის შინაარსი ფაქტობრივად მეორდებოდა ინტერნეტში ტ. ტ-ის მიერ გამოქვეყნებულ არაერთ წერილში;

გაზეთ „კ. ქ-ის“ 2009 წლის 9-15 ნოემბრის №44 (411)-სა და ... ინტერნეტ-მისამართზე გამოქვეყნებული ი. ც-ის პატივისა და ღირსების შემლახავი წერილები გაავრცელა ტ. ტ-მა.

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 404-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის თანახმად, საკასაციო სასამართლო ამონებებს გადაწყვეტილებას საკასაციო საჩივრის ფარგლებში. ამავე კოდექსის 407-ე მუხლის თანახმად, სააპელაციო სასამართლოს მიერ დამტკიცებულად ცნობილი ფაქტობრივი გარემოებები სავალდებულოა საკასაციო სასამართლოსათვის, თუ წამოყენებული არ არის დასაშვები და დასაბუთებული პრეტენზია (შედავება).

მოცემულ შემთხვევაში კასატორი არ ეთანხმება სააპელაციო სასამართლოს მიერ დადგენილ ფაქტობრივ გარემოებებს იმის შესახებ, რომ გაზეთ „კ. ქ-ის“ 2009 წლის 9-15 ნოემბრის №44 (411)-სა და ... ინტერნეტ-მისამართზე გამოქვეყნებული სადავო განცხადებები გავრცელებული იყო მოპასუხის მიერ.

გაზეთში გამოქვეყნებულ სადავო წერილთან მიმართებით კასატორის პრეტენზია ეფუძნება იმას, რომ მოსარჩელეს სასამართლოსათვის არ წარუდგენია არანაირი მტკიცებულება, რომლითაც დადასტურდებოდა მოპასუხის მიერ ყურნალისტისათვის ინტერვიუს მიცემის ფაქტი. თავად ყურნალისტმა მონმის სტატუსით დაკითხვისას განმარტა, რომ მოპასუხეს მისთვის ინტერვიუ არ მიუცია და პუბლიკაცია მოამზადა მხოლოდ მოპასუხის ადვოკატის მიერ გადაცემული დოკუმენტების საფუძველზე.

საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ კასატორის ზემოაღნიშნული პრეტენზია ვერ აქარწყლებს გასაჩივრებული გადაწყვეტილებით დადგენილ ფაქტობრივ გარემოებას გაზეთში გამოქვეყნებული სადავო წერილის მოპასუხისადმი კუთვნილების თაობაზე. პალატა, უპირველესად, ყურადღებას მიაქცევს იმ გარემოებას, რომ სააპელაციო სასამართლომ დაადგინა არა მოპასუხის მიერ ყურნალისტისათვის ინტერვიუს მიცემის ფაქტი, არამედ ის, რომ გაზეთ „კ. ქ-ის“ 2009 წლის 9-15 ნოემბრის №44 (411)-ში, 26-27 გვერდებზე, რომელშიც გამოქვეყნდა ადამიანის უფლებათა დაცვის საკითხებში ევროპის კომისრისადმი გაგზავნილი მოპასუხის წერილი, რომელშიც ეს უკანასკნელი ი. ც-ს ბრალს დებს ამორალურ და დანაშაულებრივ ქმედებებში, მოიხსენიებს შეურაცხმყოფელი სიტყვებით. სააპელაციო სასამართლომ ასევე დაადგინა, რომ სადავო წერილი ყურნალისტმა გამოაქვეყნა მოპასუხის ადვოკატისგან მიღებული დოკუმენტაციის საფუძველზე, მოპასუხისგან სატელეფონო კომუნიკაციის მეშვეობით ნებართვის მიღების შემდეგ. უშუალოდ ამ ფაქტებთან დაკავშირებით კასატორს პრეტენზია არ წარმოუდგენია, უფრო მეტიც, მონმის ჩვენებაზე დაყრდნობით, კასატორი თავად ადასტურებს, რომ ყურნალისტმა სადავო პუბლიკაცია მოამზადა მოპასუხის ადვოკატის მიერ გადაცემული დოკუმენტების საფუძველზე. აქედან გამომდინარე, კასატორის პრეტენზია მხოლოდ იმას ადასტურებს, რომ გაზეთში გამოქვეყნებული სადავო წერილი მოპასუხეს უშუალოდ არ გადაუცია ყურნალისტისათვის, მაგრამ, ვინაიდან სააპელაციო სასამართლომ დაადგინა და კასატორს პრეტენზია არ განუცხადებია იმასთან დაკავშირებით, რომ სადავო წერილი ყურნალისტმა გამოაქვეყნა მოპასუხის ადვოკატისგან მიღებული დოკუმენტაციის საფუძველზე და მოპასუხის თანხმობით, უნდა მივიჩნიოთ, რომ სადავო წერილი მოპასუხეს ეკუთვნოდა და მისი თანხმობით გამოქვეყნდა გაზეთში.

საკასაციო პალატის მოსაზრებით, დაუსაბუთებელია ასევე კასატორის პრეტენზია იმის თაობაზე, რომ მოსარჩელეს არ წარმოუდგენია იმის დამადასტურებელი მტკიცებულებები, რომ მოპასუხე დარეგისტრირებული იყო ინტერნეტში სადავო ვებგვერდზე და მასზე განთავსებული ინფორმაცია სწორედ მას ეკუთვნოდა.

საკასაციო სასამართლო ყურადღებას მიაქცევს იმ გარემოებას, რომ სააპელაციო სასამართლომ გამოიკვლია სადავო ინტერნეტ-პროფილი და დაადგინა, რომ პროფილი დარეგისტრირებული იყო მოპასუხის სახელით და მისივე ფოტოსურათით. ამასთან, გარდა პროფილის სურათისა, აღნიშნულ ვებგვერდზე სხვადასხვა რაკურსით ატვირთული იყო მოპასუხის ათეულობით ფოტო. ამ ფაქტთან დაკავშირებით კასატორს პრეტენზია არა აქვს წარმოდგენილი, ხოლო იმაზე მითითება, რომ მოსარჩელეს არ წარმოუდგენია სადავო ვებგვერდის მოპასუხის სახელზე რეგისტრაციის დამადასტურებელი მტკიცებულება, ვერ აქარწყლებს სააპელაციო სასამართლოს მიერ დადგენილ ზემოხსენებულ ფაქტობრივ გარემოებას, რომელიც სავალდებულოა საკასაციო სასამართლოსათვის, ვინაიდან კასატორის მიერ წამოყენებული არ არის დასაშვები და დასაბუთებული პრეტენზია (შედავება). აღნიშნულის გათვალისწინებით, საკასაციო პალატა თვლის, რომ სააპელაციო სასამართლომ მართებულად მიიჩნია, რომ მოცემულ შემთხვევაში მოქმედებდა პრეზუმფცია, რომ მითითებული ინტერნეტ-პროფილი ეკუთვნოდა მოპასუხეს და, შესაბამისად, მასზე განთავსებული წერილებიც იყო მისი. საკასაციო პალატის მოსაზრებით, სააპელაციო სასამართლომ ასევე

მართებულად მიიჩნია, რომ საწინააღმდეგოს მტკიცების ტვირთი ეკისრებოდა მოპასუხეს, რომელმაც ვერ შეძლო ზემოხსენებული პრეზუმფციის გაქარწყლება სათანადო მტკიცებულებებით.

გასაჩივრებული განჩინების 4.4 პუნქტში მოცემული მსჯელობის მიმართ კასატორს საკასაციო პრეტენზია არ განუცხადებია, რის გამოც საკასაციო სასამართლო აღნიშნულის თაობაზე ვერ იმსჯელებს, ვინაიდან იგი ამოწმებს გადაწყვეტილებას საკასაციო საჩივრის ფარგლებში (სსკ-ის 404-ე მუხლი).

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, კასატორის მიერ მითითებული კანონი არ დარღვეულა, რაც სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 410-ე მუხლის მიხედვით, საკასაციო საჩივრის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის საფუძველია.

სარეზოლუციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლომ იხელმძღვანელა საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 410-ე მუხლით და

და ა დ გ ი ნ ა:

1. ტ. ტ-ის საკასაციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდეს;
2. უცვლელად დარჩეს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2012 წლის 12 იანვრის განჩინება;
3. საკასაციო სასამართლოს განჩინება საბოლოოა და არ საჩივრდება.

პ ა ტ ი ვ ი ს ა და ღ ი რ ს ე ბ ი ს შ ე ლ ა ხ ვ ა . ც ი ლ ი ს ნ ა მ ე ბ ა

ბ ა ნ ჩ ი ნ ე ბ ა

№ას-1739-1720-2011

3 აგვისტო, 2012 წ., ქ. თბილისი

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატა
შემადგენლობა: პ. ქათამაძე (თავმჯდომარე, მომხსენებელი),
ნ. კვანტალიანი,
ბ. ალავიძე

დავის საგანი: მორალური ზიანის ანაზღაურება

აღწერილობითი ნაწილი:

თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიას სარჩელით მიმართა ტ. ტ-მა მოპასუხე ი. ც-ის მიმართ და მოითხოვა მორალური ზიანის ანაზღაურება 1000000 (ერთი მილიონი) ლარის ოდენობით.

სარჩელის მიხედვით, გაზეთ „კ. ქ-ის“ 2009 წლის 9-15 ნოემბრის №44(411)-ში 26-27-ე გვერდებზე გამოქვეყნდა ჟურნალისტ თ. რ-ის ინტერვიუ ს. ც-სთან. ს. ც-ე ინტერვიუში ამბობს: „და იყო მერე ეგ „პუტანკა“. თვითონ დედამისიც ამბობდა, მერე რა, „პუტანკა“ არის ჩემი შვილი, ადამიანი არ არისო?! მე, კიდეც, ახლაც ვამბობ „პუტანკა“ არის და მაგი მთელმა თბილისმა იცის, რომ გათახსირებულია, დედაც და შვილიც, მაგრამ „პუტანკობა“ დანაშაულად არ ითვლება“... „ეგ ოჯახი არის თაღლითების და გამომძალველების“. მოსარჩელის განმარტებით, მოპასუხის მიერ ინტერვიუში გამოთქმული სიტყვებით შეილახა მისი პატივი, ღირსება და რეპუტაცია, ვინაიდან ეს სიტყვები შეურაცხყოფელი და ღირსების შემლახველია.

მოპასუხემ თავის შესაგებელში სარჩელი არ ცნო და განმარტა, რომ გაზეთ „კ. ქ-ის“ 2009 წლის 9-15 ნოემბრის №44(411)-ში გამოქვეყნებული ინტერვიუ მას არ ეკუთვნის, ასეთი შინაარსის ინტერვიუ მას არ მიუცია ჟურნალისტისათვის, შესაბამისად, არც მოსარჩელის და არც სხვა პირის მიმართ მას ცილისწამება არ გაუვრცელებია.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2011 წლის 15 ივნისის გადაწყვეტილებით ტ. ტ-ის სარჩელი არ დაკმაყოფილდა.

საქალაქო სასამართლომ დაადგინა, რომ გაზეთ „კ. ქ-ის“ 2009 წლის 9-15 ნოემბრის №44(411)-ში 26-27-ე გვერდებზე გამოქვეყნდა ჟურნალისტ თ. რ-ის ინტერვიუ ს. ც-სთან, რომელშიც ტ. ტ-ის მისამართით ნათქვამია შემდეგი სიტყვები: „და იყო მერე ეგ „პუტანკა“. თვითონ დედამისიც ამბობდა, მერე რა, „პუტანკა“ არის ჩემი შვილი, ადამიანი არ არისო?! მე, კიდეც, ახლაც ვამბობ „პუტანკა“ არის და მაგი მთელმა თბილისმა იცის, რომ გათახსირებულია, დედაც და შვილიც, მაგრამ „პუტანკობა“ დანაშაულად არ ითვლება“... „ეგ ოჯახი არის თაღლითების და გამომძალველების“.

საქალაქო სასამართლომ მიიჩნია, რომ მოსარჩელემ ვერ დაამტკიცა მის მიერ მითითებული გარემოება, კერძოდ ის, რომ გაზეთ „კ. ქ-ის“ 2009 წლის 9-15 ნოემბრის №44(411)-ში, 26-ე-27-ე გვერდებზე გამოქვეყნებული სადავო სიტყვები ეკუთვნოდა მოპასუხეს. ამ გარემოების დასადასტურებლად სასამართლომ საკმარისად არ მიიჩნია მოსარჩელის ახსნა-განმარტება და მონმის ჩვენება, ვინაიდან მათ სასამართლოს ვერ წარუდგინეს სადავო გარემოების დამადასტურებელი კონკრეტული მტკიცებულებები.

პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილება ტ. ტ-მა გაასაჩივრა სააპელაციო წესით, მოითხოვა გასაჩივრებული გადაწყვეტილების გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილებით სარჩელის დაკმაყოფილება.

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2011 წლის 3 ნოემბრის განჩინებით ტ. ტ-ის სააპელაციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდა, უცვლელად დარჩა თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2011 წლის 15 ივნისის გადაწყვეტილება.

სააპელაციო სასამართლომ არ გაიზიარა აპელანტის პოზიცია იმასთან დაკავშირებით, რომ საქმეში წარდგენილი მტკიცებულებებით, კერძოდ, მონმე თ. რ-ის ჩვენებითა და საგაზეთო სტატიით დასტურდებოდა სადავო სიტყვების მოპასუხისადმი კუთვნილების ფაქტი.

სააპელაციო სასამართლომ მიუთითა საქმის მასალებით დადგენილ ფაქტზე, რომ გაზეთ „კ. ქ-ის“ 2009 წლის 9-15 ნოემბრის №44(411)-ში 26-ე-27-ე გვერდებზე გამოქვეყნდა ჟურნალისტ თ. რ-ის ინტერვიუ ს. ც-სთან. აღნიშნულ სტატიაში ი. ც-ის სახელით გამოქვეყნდა შემდეგი სიტყვები: „და იყო მერე ეგ „პუტანკა“. თვითონ დედამისიც ამბობდა, მერე რა, „პუტანკა“ არის ჩემი შვილი, ადამიანი არ არისო? მე, კიდევ, ახლაც ვამბობ „პუტანკა“ არის და მაგი მთელმა თბილისმა იცის, რომ გათახსირებულია, დედაც და შვილიც, მაგრამ „პუტანკობა“ დანაშაულად არ ითვლება“... „ეგ ოჯახი არის თაღლითების და გამომძალველების“.

სააპელაციო სასამართლომ მიუთითა ასევე გაზეთ „კ. ქ-ის“ ჟურნალისტ თ. რ-ის მონმის სახით დაკითხვისას მიცემულ ჩვენებაზე, რომლის მიხედვით, ხსენებულმა ჟურნალისტმა მოპასუხისგან ინტერვიუ აიღო ტელეფონის მეშვეობით და რესპოდენტთან საუბარი ჩაინერა დიქტოფონზე. აღნიშნულ ჩანაწერს ის ინახავდა 100 დღის განმავლობაში, რის შემდეგაც ჩანაწერი გაანადგურა, რადგან მეტი ვადით შენახვის ვალდებულება მას არ ეკისრებოდა.

სააპელაციო სასამართლომ მიუთითა სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 102-ე მუხლზე და აღნიშნა, რომ ეს ნორმა ამომწურავად განსაზღვრავს მტკიცების საშუალებათა (მტკიცებულებათა) წრეს. საქმის სწორად გადაწყვეტისათვის მნიშვნელობის მქონე ფაქტების დასადასტურებლად შეიძლება გამოყენებულ იქნეს ამ მუხლში მითითებული მტკიცების ნებისმიერი საშუალება, გარდა კანონით პირდაპირ გათვალისწინებული შემთხვევებისა. მოცემულ შემთხვევაში, მხარეთა შორის სადავო გარემოების დადგენისას სასამართლო უფლებამოსილი იყო გამოეყენებინა სამოქალაქო საპროცესო კოდექსით განსაზღვრული ნებისმიერი მტკიცებულება, ვინაიდან, ასეთი ფაქტების დადგენისას გარკვეული სახის მტკიცებულებას კანონი არ ითვალისწინებს.

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 140-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის თანახმად, კანონით გათვალისწინებული შემთხვევების გარდა მონმედ შეიძლება იყოს ყოველი პირი, რომლისათვისაც ცნობილია რაიმე გარემოება საქმის შესახებ. ამასთან, სასამართლოსათვის არავითარ მტკიცებულებას არა აქვს წინასწარ დადგენილი ძალა. მონმის ჩვენება ეს არის სასამართლოში მონმედ გამოძახებული და კანონით განსაზღვრული წესით დაკითხული იურიდიულად დაუინტერესებელი პირის ცნობები საქმის სწორად გადაწყვეტისათვის მნიშვნელობის მქონე ფაქტობრივი გარემოებების შესახებ.

სააპელაციო სასამართლოს მოსაზრებით, მართალია, მონმის სახით დაკითხულმა პირმა დაადასტურა გაზეთ „კ. ქ-ის“ 2009 წლის 9-15 ნოემბრის №44(411)-ში მოპასუხის სახელით გამოქვეყნებული სიტყვების ამ უკანასკნელისადმი კუთვნილების ფაქტი, თუმცა, ყურადღება უნდა გამახვილებულიყო იმ გარემოებაზე, რომ მონმე წარმოადგენდა გაზეთ „კ. ქ-ის“ ჟურნალისტს და სადავო სტატიის ავტორს. შესაბამისად, სადავო ფაქტობრივი გარემოების დადგენისას სააპელაციო სასამართლო მხოლოდ ამ მონმის ჩვენებას ვერ დაეყრდნობოდა, გამომდინარე იქიდან, რომ იგი თავად იყო პასუხისმგებელი ინტერვიუს შინაარსის სისწორეზე, რაც გარკვეულწილად განაპირობებდა მის დაინტერესებას კონკრეტულ ფაქტობრივ გარემოებასთან მიმართებით. მონმის ჩვენების საწინააღმდეგოდ საქმეში წარმოდგენილი იყო მოპასუხე ი. ც-ის ახსნა-განმარტება, რომლითაც ამ უკანასკნელმა უარყო გაზეთ „კ. ქ-ში“ მისი სახელით გამოქვეყნებული, ტ. ტ-ის შეურაცხყოფილი სიტყვების მისადამი კუთვნილება. ამდენად, სააპელაციო სასამართლომ მიიჩნია, რომ ზემოხსენებული მონმის ჩვენება არ წარმოადგენდა საკმარის მტკიცებულებას საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე გარემოების დასადასტურებლად.

რაც შეეხებოდა უშუალოდ გაზეთ „კ. ქ-ის“ 2009 წლის 9-15 ნოემბრის №44(411) ნომერს, სააპელაციო სასამართლომ აღნიშნა, რომ მითითებული მტკიცებულებით დასტურდებოდა ი. ც-ის ინტერვიუს გამოქვეყნების ფაქტი და არა უშუალოდ მის მიერ მიცემული ინტერვიუს შინაარსის სისწორე. დავის საგნის სპეციფიკისა და თავისებურებების გათვალისწინებით, როდესაც გამოქვეყნებულ სტატიაში რესპოდენტის თითოეულ სიტყვას გადამწყვეტი მნიშვნელობა ენიჭება, სააპელაციო სასამართლოს მიერ საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე გარემოების დასადასტურებლად ვერც აღნიშნული ჩაითვლებოდა საკმარის მტკიცებულებად, მითუმეტეს, რომ ინტერვიუს ჩამორთმევა განხორციელდა ტელეფონის მეშვეობით, რის შემდეგაც ჟურნალისტს გამოსაქვეყნებელი ინტერვიუს შინაარსი რესპოდენტთან არ გადაუმოწმებია.

აპელანტი იმ გარემოების დასადასტურებლად, რომ მისი პატივის შემლახველი სიტყვები ეკუთვნოდა ი. ც-ს, აპელირებდა იმაზე, რომ ი. ც-ს არც სარჩელის აღძვრამდე და არც ამის შემდგომ, სადავო ინტერვიუსთან დაკავშირებით გაზეთ „კ. ქ-ის“ რედაქციის მიმართ პრეტენზია არ გამოუთქვამს. სააპელაციო სასამართლომ არ გაიზიარა აპელანტის აღნიშნული მოსაზრება და განმარტა, რომ სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის მე-3 მუხლის 1-ლი ნაწილის მიხედვით, სარჩელის აღძვრა პირის უფლებას წარმოადგენს და არა ვალდებულებას. აღნიშნული უფლების გამოყენებლობას კი, კანონი რაიმე უარყოფით შედეგს არ უკავშირებს.

სააპელაციო სასამართლოს მოსაზრებით, იმ შემთხვევაშიც კი, რომ დადასტურებულიყო სადავო სიტყვების ი. ც-ში კუთვნილების ფაქტი, აღნიშნული მაინც ვერ გახდებოდა სარჩელის დაკმაყოფილების საფუძველი, შემდეგი გარემოებების გამო:

საქართველოს კონსტიტუციის მე-17 მუხლით დაცულია ადამიანის პატივი და ღირსება. სამოქალაქო სამართალი პატივისა და ღირსების, როგორც სამართლებრივად დაცული სიკეთის, ზნეობრივი კატეგორიის ქვეშ მოიაზრებს საზოგადოების დამოკიდებულებას პიროვნების მიმართ და პიროვნების მიერ საკუთარი მნიშვნელობის შეფასებას, რომელიც უნდა შეესაბამებოდეს სინამდვილის შესაბამის ფაქტებს. საქართველოს კონსტიტუციის 24-ე მუხლით, ყოველ ადამიანს აქვს უფლება თავისუფლად მიიღოს და გაავრცელოს აზრი ზეპირად, წერილობით ან სხვაგვარი საშუალებებით. ამავე მუხლის მე-4 პუნქტით, ამ უფლებათა განხორციელება შეიძლება კანონით შეიზღუდოს ისეთი პირობებით, რომლებიც აუცილებელია დემოკრატიულ საზოგადოებაში სახელმწიფო უშიშროების, ტერიტორიული მთლიანობის ან საზოგადოებრივი უსაფრთხოების უზრუნველსაყოფად, დანაშაულის თავიდან ასაცილებლად, სხვათა უფლებებისა და ღირსების დასაცავად, კონფიდენციალურად აღიარებული ინფორმაციის გამჟღავნების თავიდან ასაცილებლად ან სასამართლოს დამოუკიდებლობისა და მიუკერძოებლობის უზრუნველსაყოფად.

ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-10 მუხლით აღიარებულია გამოსატყვის თავისუფლება. ყველას აქვს უფლება გამოხატვის თავისუფლებაზე. ეს უფლება მოიცავს პირის თავისუფლებას, ჰქონდეს შეხედულებები, მიიღოს და გაავრცელოს ინფორმაცია და მოსაზრებები საჯარო ხელისუფლების მიერ ჩარევის გარეშე და საზღვრების მიუხედავად. აღნიშნული მუხლის 1-ლი პუნქტი ითვალისწინებს პირის გამოსატყვის თავისუფლების უფლების სამ კომპონენტს: 1. თავისუფლებას, ჰქონდეს შეხედულებები; 2. თავისუფლებას, გაავრცელოს ინფორმაცია და მოსაზრებები; 3. თავისუფლებას, მიიღოს ინფორმაცია და მოსაზრებები.

„სიტყვისა და გამოხატვის თავისუფლების შესახებ“ კანონის მე-2 მუხლის თანახმად, ამ კანონის ინტერპრეტირება უნდა მოხდეს საქართველოს კონსტიტუციის, საქართველოს მიერ ნაკისრი საერთაშორისო სამართლებრივი ვალდებულებების, მათ შორის, ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა ევროპული კონვენციისა და ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრეცედენტული სამართლის შესაბამისად. დასახელებული კანონის პირველი მუხლის „ე“ ქვეპუნქტის შესაბამისად, ცილისწამება არის არსებითად მცდარი ფაქტის შემცველი და პირისთვის ზიანის მიმყენებელი, მისი სახელის გამტეხი ცხადება.

მოცემულ შემთხვევაში გასათვალისწინებელი იყო ის გარემოება, რომ მოსარჩელის მოთხოვნის სამართლებრივ საფუძველს წარმოადგენდა სამოქალაქო კოდექსის მე-18 მუხლის მე-2, მე-3, მე-4 და მე-6 ნაწილები, აგრეთვე, 933-ე მუხლი. აპელანტი მხარე თავად მიუთითებდა, რომ მისი პატივისა და ღირსების შელახვა მოპასუხის მხრიდან ცილისწამებით არ იყო გამოწვეული.

„სიტყვისა და გამოხატვის თავისუფლების შესახებ“ საქართველოს კანონის პირველი მუხლის „ა“ ქვეპუნქტის მიხედვით, განცხადება არის ინფორმაცია, რომელიც განმცხადებელმა საჯაროდ გაავრცელა ან მესამე პირს გააცნო, ხოლო „ბ“ ქვეპუნქტის თანახმად, აზრი არის შეფასებითი მსჯელობა, თვალსაზრისი, კომენტარი, აგრეთვე ნებისმიერი სახით ისეთი შეხედულების გამოხატვა, რომელიც ასახავს რომელიმე პიროვნების, მოვლენის ან საგნის მიმართ დამოკიდებულებას და არ შეიცავს დადასტურებად ან უარყოფად ფაქტს.

კონკრეტულ შემთხვევაში მოსარჩელე პრეტენზიას აცხადებდა მოპასუხის მიმართ და მიიჩნევდა, რომ ადგილი ჰქონდა მის მიმართ შეურაცხმყოფელ გამოთქმებს, რაც საზოგადოებისათვის გახდა ცნობილი და რამაც შელახა მისი პატივი და ღირსება, შესაბამისად, არსებობდა მისთვის მორალური ზიანის მიყენების ფაქტი.

სააპელაციო სასამართლომ ჩათვალა, რომ გაზეთ „კ. ქ-ის“ 2009 წლის 9-15 ნოემბრის №44(411)-ში დაბეჭდილ სტატიაში გამოქვეყნებული სადავო სიტყვები შეფასებითი ხასიათის იყო, რის გამოც მოსარჩელის უფლებები ვერ დაირღვეოდა, რადგან აღნიშნული აზრი ეფუძნებოდა არა ფაქტებს, არამედ შეფასებით მსჯელობას. სადავო გამონათქვამები აშკარად გამოხატავდა მოქალაქის თვალსაზრისს, შეხედულებას და მის დამოკიდებულებას კონკრეტული გარემოებისა და პიროვნებისადმი. სწორედ აქედან გამომდინარეობდა, რომ ინტერვიუში გამოთქმული შეფასებითი მსჯელობით სამოქალაქო კოდექსის მე-18 მუხლით დაცული მოსარჩელის უფლებები ვერ შეილახებოდა.

„სიტყვისა და გამოხატვის თავისუფლების შესახებ“ საქართველოს კანონი კონკრეტულად განსაზღვრავს მტკიცებულებათა სტანდარტსა და ტვირთს, კერძოდ, მე-7 მუხლის მე-5 პუნქტის შესაბამისად, იმპერატიულად ადგენს, რომ აზრის ან ფაქტის სტატუსის მინიჭების საკითხის განხილვისას ყოველგვარი გონივრული ეჭვი, რომელიც ვერ დადასტურდება კანონით დადგენილი წესით, უნდა გადაწყდეს განცხადებაში მოყვანილი ცნობებისათვის აზრის სტატუსის მინიჭების სასარგებლოდ. საქმეზე „ლინგენსი ავსტრიის ნინაალმდეგ“ ევროპის სასამართლომ გაიზიარა განმცხადებლის მოსაზრება იმასთან დაკავშირებით, რომ გამონათქვამები „დაბალხარისხიანი ოპორტუნისმი“, „ამორალური“, „ულირსი“ შეფასებითი ხასიათისაა, ხოლო შეფასებითი ცნებების ქეშმარიტების დადგენის მოთხოვნა შეუძლებელია. აქ, სასამართლომ ხაზგასმით მიუთითა განსხვავებაზე „ფაქტებსა“ და „შეფასებით მსჯელობას“ შორის და აღნიშნა, რომ „შეფასებითი მსჯელობის“ დამტკიცება შეუძლებელია. „ფაქტებსა“ და „შეფასებით მსჯელობას“ შორის მნიშვნელოვანი განსხვავება უნდა გაკეთდეს. ფაქტების არსებობა შეიძლება დემონსტრირებული იქნეს მაშინ, როდესაც შეფასებითი მსჯელობა არ ექვემდებარება მტკიცებას. დამტკიცების მოთხოვნა შეფასებით

მსჯელობასთან მიმართებით ხელყოფს შეხედულების თავისუფლების არსს, რაც წარმოადგენს კონვენციის მე-10 მუხლით გათვალისწინებული უფლების ფუნდამენტურ ნაწილს.

სააპელაციო სასამართლომ მიუთითა „სიტყვისა და გამოხატვის თავისუფლების შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-4 მუხლზე, რომლის თანახმად, აზრი დაცულია აბსოლუტური პრივილეგიით, და მიიჩნია, რომ მოსარჩელის მიერ სადავოდ მიჩნეული გამონათქვამები არის შეფასებითი მსჯელობა, თვალსაზრისი მომხდარის მიმართ და ასახავს პიროვნების დამოკიდებულებას კონკრეტული ადამიანის მიმართ. აპელანტმა ვერ შეძლო, ზემოაღნიშნული დასკვნის საწინააღმდეგოდ დადასტურება, ხოლო სიტყვის თავისუფლების შეზღუდვისას მტკიცების ტვირთი ეკისრება შეზღუდვის ინიციატორს, კანონით დადგენილი წესით დაუდასტურებელი ეჭვი კი უნდა გადაწყდეს სიტყვის თავისუფლების შეზღუდვის საწინააღმდეგოდ. ამდენად, სააპელაციო სასამართლოს მოსაზრებით, ცხადი იყო, რომ საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე ფაქტის (გამოქვეყნებული სიტყვების მოპასუხისადმი კუთვნილების ფაქტის) დადასტურების შემთხვევაშიც, სადავო ინფორმაციის გავრცელება მოხდებოდა მართლზომიერად, ვინაიდან, მოსარჩელემ ვერც მისი შეზღუდვის კანონით დადგენილი წინამძღვრების არსებობა დაადასტურა სარწმუნოდ.

სამოქალაქო კოდექსის 413-ე მუხლის 1-ლი ნაწილით, არაქონებრივი ზიანისათვის ფულადი ანაზღაურება შეიძლება მოთხოვნილ იქნეს მხოლოდ კანონით ზუსტად განსაზღვრულ შემთხვევებში. სამოქალაქო კოდექსის მე-18 მუხლის შესაბამისად, კი არაქონებრივი ზიანისათვის ფულადი ანაზღაურება შესაძლებელია იმ შემთხვევაში, როცა ადგილი აქვს პირის პატივის, ღირსების, საქმიანი რეპუტაციის, პირადი ცხოვრების საიდუმლოების, პირადი ხელშეუხებლობის შემლახველი ცნობების გავრცელებას.

სააპელაციო სასამართლომ განმარტა, რომ მორალური ზიანის ანაზღაურების ვალდებულება კონკრეტულ შემთხვევაში დაკავშირებულია არაქონებრივ უფლებათა დარღვევასთან. არაქონებრივი უფლებები წარმოადგენენ სამოქალაქო სამართლის იმ ობიექტს, რომელსაც გააჩნია მისთვის დამახასიათებელი თავისებურებები. პირადი არაქონებრივი უფლებების ხელყოფით მიყენებული მორალური ზიანის ანაზღაურების საფუძველს წარმოადგენს მორალური ზიანის არსებობა. მორალური ზიანის ქვეშ იგულისხმება სამართლებრივად დაცული იმ არაქონებრივი ინტერესის ხელყოფა, რომელსაც ქონებრივი ეკვივალენტი არ გააჩნია. ამდენად, მორალური ზიანის მოთხოვნის წარმოშობისათვის საკამარისია არსებობდეს არაქონებრივი უფლების ხელყოფის ფაქტი და სხვა მატერიალური გამოხატულება მას არ გააჩნია. აქედან გამომდინარე, პირს პასუხისმგებლობა პატივის, ღირსების, პირადი ცხოვრების საიდუმლოების, პირადი ხელშეუხებლობის ან საქმიანი რეპუტაციის შელახვისათვის შეიძლება დაეკისროს იმ შემთხვევაში, თუ მის მიერ ადგილი აქვს მსგავსი ცნობების შემცველი ინფორმაციის გავრცელებას. თავის მხრივ, ინფორმაციის გავრცელებლობა არ შეიძლება წარმოადგენდეს სამოქალაქო პასუხისმგებლობის დაკისრების საფუძველს.

სააპელაციო სასამართლომ აღნიშნა, რომ მოცემულ შემთხვევაში საქმის მასალებით არ დგინდებოდა მოპასუხის მხრიდან მოსარჩელის პატივის და ღირსების შემლახველი ცნობების გავრცელების და შესაბამისად, მოსარჩელის პიროვნული ღირებულებების ხელყოფის ფაქტი, რომლის შედეგადაც კანონი ითვალისწინებს სამართლებრივი პასუხისმგებლობის საკომპენსაციო ფუნქციას. ამდენად, სააპელაციო სასამართლომ მიიჩნია, რომ არ არსებობდა მოპასუხისათვის მორალური ზიანის დაკისრების ფაქტობრივ-სამართლებრივი საფუძველი.

სააპელაციო სასამართლოს განჩინებაზე მოსარჩელემ შეიტანა საკასაციო საჩივარი, რომლითაც იგი მოითხოვს გასაჩივრებული განჩინების გაუქმებას და ახალი გადაწყვეტილებით სარჩელის დაკმაყოფილებას. ამავდროულად, კასატორი მოითხოვს სააპელაციო სასამართლოს 2011 წლის 29 სექტემბრისა და 03 ნოემბრის განჩინებების გაუქმებას, რომლითაც მას უარი ეთქვა მოსამართლეთა აცილების შესახებ შუამდგომლობის დაკმაყოფილებაზე.

საკასაციო საჩივრის მოტივები:

სასამართლომ უგულებელყო საქმეში არსებული მკიცებულებები, კერძოდ, გაზეთი „კ. ქ-ა“ და მონმე თ. რ-ის ჩვენება, რის შედეგადაც მიიღო სამართლებრივად დაუსაბუთებელი გადაწყვეტილება. პირველი მტკიცებულებით დგინდება, რომ გაზეთ „ქ-ის“ 2009 წლის 9-15 ნოემბრის №44 (411)-ში გამოქვეყნდა ინტერვიუ ი. ც-სთან, რომელმაც მოსარჩელის და მისი დედის მისამართით განაცხადა სადავო სიტყვები. ეს სიტყვები შეურაცხყოფელი და ღირსების შემლახველია, რითაც უხეშად შეილახა მოსარჩელის პატივი და ღირსება. სასამართლომ შესაბამისი ყურადღება არ მიაქცია ასევე გაზეთ „კ. ქ-ის“ ჟურნალისტი, მონმე თ. რ-ის ჩვენებას, უფრო მეტიც, აღნიშნული მტკიცებულების გაუზიარებლობა კანონსაწინააღმდეგოდ უნდა ჩაითვალოს, რადგან იგი არ შეიცავს შესაბამის დასაბუთებას. საყურადღებოა, რომ ჟურნალისტი არაა ვალდებული მუდმივად შეინახოს რესპოდენტთან ჩანერილი ინტერვიუ. მოცემულ შემთხვევაში, ჟურნალისტის განცხადებით, იგი ასე დღე ინახავდა ჩანაწერს. აღნიშნულ ფაქტობრივ გარემოებას სასამართლომ შეფასება არ მისცა. გასათვალისწინებელია ასევე ის გარემოება, რომ მოპასუხეს არ მიუძღვრება თავის გაზეთ „კ. ქ-ისათვის“ და არ განუცხადებია, რომ მოსარჩელის მისამართით ინტერვიუში ნათქვამი სიტყვები მას არ ეკუთვნოდა;

მოსარჩელემ, სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 102-ე მუხლის შესაბამისად, მოახდინა თავისი წილი მტკიცების ტვირთის რეალიზაცია, მან სასამართლოს წარუდგინა ყველა ის მტკიცებულება, რომელზეც მოთხოვნას ამყარებდა. მოპასუხეს არანაირი მტკიცებულება არ წარუდგინა, რომელიც გააბათილებდა გაზეთში გამოქვეყნებულ ინტერვიუს ან მონმის ჩვენებას. კასატორის მოსაზრებით, პატივისა და ღირსების შელახვის შესახებ სამოქალაქო სარჩელის განხილვის დროს, მოსარჩელეს არ ეკისრება იმის მტკიცება, შეესაბამება თუ არა გავრცელებული ცნობები სინამდვილეს, მათი სინამდვილისადმი შესაბამისობის დამტკიცების ტვირთი ეკისრება მოპასუხეს.

ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის ევროპული კონვენციის მე-10 მუხლის თანახმად, პიროვნება, რომელიც სარგებლობს აზრის თავისუფლად გამოხატვის უფლებით, ამავე დროს იღებს გარკვეულ ვალდებულებებს და პასუხისმგებლობას. საქართველოს კანონმდებლობა ადგენს როგორც მოსაზრებების გამოხატვისა და გავრცელების თავისუფლებას, ასევე პირის პატივისა და ღირსების დაცვის გარანტიებს. კასატორის მოსაზრებით, გაზეთ „ქ-ში“ გამოქვეყნებული ინტერვიუთა მოპასუხემ დაარღვია მოსარჩელის პირადი და ოჯახური ხელშეუხებლობის უფლება, რაც გარანტირებულია ევროპული კონვენციის მე-8 მუხლით;

მნიშვნელოვანია ის გარემოება, რომ სააპელაციო სასამართლოს მოსამართლეები დაინტერესებული იყვნენ საქმის შედეგით და, მიუხედავად იმისა, რომ მოსარჩელემ არაერთხელ დააყენა შუამდგომლობა მათი აცილების თაობაზე, სასამართლომ საქმე არ აიცილა და მიიღო უკანონო გადაწყვეტილება.

სამოტივაციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლო საქმის შესწავლის, საკასაციო საჩივრის საფუძვლების განხილვის შედეგად მიიჩნევს, რომ ტ. ტ-ის საკასაციო საჩივარი არ უნდა დაკმაყოფილდეს შემდეგ გარემოებათა გამო:

მოცემულ საქმეზე სააპელაციო სასამართლომ დაადგინა შემდეგი ფაქტობრივი გარემოებები:

გაზეთ „კ. ქ-ის“ 2009 წლის 9-15 ნოემბრის №44(411)-ში, 26-ე-27-ე გვერდებზე, გამოქვეყნდა ყურნალისტ თ. რ-ის ინტერვიუ ი. ც-სთან. ინტერვიუში ტ. ტ-ის მისამართით გამოყენებულია შემდეგი სიტყვები: „და იყო მერე ეგ „პუტანკა“. თვითონ დედამისიც ამბობდა, მერე რა, „პუტანკა“ არის ჩემი შვილი, ადამიანი არ არისო? მე, კიდევ, ახლაც ვამბობ „პუტანკა“ არის და მაგი მთელმა თბილისმა იცის, რომ გათახსირებულია, დედაც და შვილიც, მაგრამ „პუტანკობა“ დანაშაულად არ ითვლება“... „ეგ ოჯახი არის თალღითების და გამომძალველების“;

გაზეთ „კ. ქ-ის“ 2009 წლის 9-15 ნოემბრის №44(411)-ში, 26-ე-27-ე გვერდებზე გამოქვეყნებულ ინტერვიუში მითითებული ზემოაღნიშნული სიტყვები არ ეკუთვნის ი. ც-ს;

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 404-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის თანახმად, საკასაციო სასამართლო ამოწმებს გადაწყვეტილებას საკასაციო საჩივრის ფარგლებში. ამავე კოდექსის 407-ე მუხლის თანახმად, სააპელაციო სასამართლოს მიერ დამტკიცებულად ცნობილი ფაქტობრივი გარემოებები სავალდებულოა საკასაციო სასამართლოსათვის, თუ წამოყენებული არ არის დასაშვები და დასაბუთებული პრეტენზია (შედავება).

მოცემულ შემთხვევაში კასატორი არ ეთანხმება სააპელაციო სასამართლოს მიერ დადგენილ ფაქტობრივ გარემოებას იმის შესახებ, რომ გაზეთ „კ. ქ-ის“ 2009 წლის 9-15 ნოემბრის №44(411)-ში, 26-ე-27-ე გვერდებზე გამოქვეყნებულ ინტერვიუში მითითებული სადავო სიტყვები არ ეკუთვნის მოპასუხეს. აღნიშნულ ფაქტთან მიმართებით კასატორის პრეტენზია ეფუძნება იმას, რომ სასამართლომ დაუსაბუთებლად უარყო საქმეში არსებული მტკიცებულებები, კერძოდ, გაზეთი „კ. ქ-ა“ და მონმე თ. რ-ის ჩვენება, რითაც დასტურდება სადავო გარემოება.

საკასაციო სასამართლო არ იზიარებს კასატორის ზემოაღნიშნულ მოსაზრებას და, უპირველესად, ყურადღებას მიაქცევს იმ გარემოებას, რომ განსახილველი დავის მიმართ გამოყენებულ უნდა იქნეს „სიტყვისა და გამოხატვის თავისუფლების შესახებ“ საქართველოს კანონი.

საკასაციო სასამართლო განმარტავს, რომ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის მე-18 მუხლის მიხედვით (ცვლილებამდე მოქმედი რედაქციით), პირს უფლება ჰქონდა, სასამართლოს მეშვეობით მოეთხოვა იმ ცნობების უარყოფა, რომლებიც ლახავდა მის პატივს, ღირსებას, პირადი ცხოვრების საიდუმლოებას, პირად ხელშეუხებლობას ან საქმიან რეპუტაციას, თუ ამ ცნობების გამავრცელებელი არ დაამტკიცებდა, რომ ისინი სინამდვილეს შეესაბამებოდა. დასახელებულ მუხლში 2004 წლის 24 ივნისს შევიდა ცვლილება, რომლითაც კანონმდებელმა გაითვალისწინა მე-18 მუხლში მითითებული უფლებების დაცვა „კანონით დადგენილი წესით“.

2004 წლის 24 ივნისს მიღებულ იქნა საქართველოს კანონი „სიტყვისა და გამოხატვის თავისუფლების შესახებ“. ამ კანონის პირველი მუხლის „ე“ და „ვ“ ქვეპუნქტებით დამკვიდრდა ცილისწამებისა და უხამსობის ცნებები, კერძოდ, მითითებული ნორმით ცილისწამებად ჩაითვლება არსებითად მცდარი ინფორმაციის შემცველი და პირისათვის ზიანის მიმყენებელი, მისი სახელის გამტეხი განცხადება, ხოლო უხამსობად მიიჩნევა განცხადება, რომელსაც არა აქვს პოლიტიკური, კულტურული, საგანმანათლებლო ან სამეცნიერო ღირებულება და რომელიც უხეშად ლახავს საზოგადოებაში საყოველთაოდ დამკვიდრებულ ეთიკურ ნორმებს.

განსახილველ საქმეში მოსარჩელე აღნიშნავს, რომ მოპასუხის მიერ ინტერვიუში გამოყენებული სიტყვებით შეილახა მისი პატივი, ღირსება და რეპუტაცია, ვინაიდან ეს სიტყვები შეურაცხმყოფელი, ღირსების შემლახველი და ცილისწამებლურია; შესაბამისად, საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ დავა უნდა გადაწყდეს სპეციალური კანონით – „სიტყვისა და გამოხატვის თავისუფლების შესახებ“ საქართველოს კანონით.

საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ ვინაიდან მოსარჩელე წარმოადგენს კერძო პირს, ამიტომ მის მიმართ უნდა გავრცელდეს კერძო პირის ცილისწამების სტანდარტი. კერძო პირის ცილისწამებისათვის სამოქალაქო სასამართლებრივ პასუხისმგებლობას აწესებს „სიტყვისა და გამოხატვის თავისუფლების შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-13 მუხლი, რომლის თანახმად, პირს ეკისრება სამოქალაქო სასამართლებრივი პასუხისმგებლობა კერძო პირის ცილისწამებისათვის, თუ მოსარჩელე სასამართლოში დაამტკიცებს,

რომ მოპასუხის განცხადება შეიცავს არსებითად მცდარ ფაქტს უშუალოდ მოსარჩელის შესახებ და ამ განცხადებით მოსარჩელეს ზიანი მიაღდა.

მითითებული ნორმა მტკიცების ტვირთს მთლიანად მოსარჩელეს აკისრებს, რაც იმას ნიშნავს, რომ სასამართლოში სარჩელის წარდგენისას მოსარჩელე ვალდებული და არა მოპასუხე, ამტკიცოს შემდეგი:

- ა) მოპასუხემ მის შესახებ გაავრცელა სადავო განცხადება;
- ბ) სადავო განცხადება არ შეესაბამება სინამდვილეს ანუ იგი მცდარი ფაქტების შემცველია;
- გ) სადავო განცხადება ლახავს მის პატივსა და ღირსებას.

ცილისწამების იურიდიული შემადგენლობის უმთავრეს ელემენტს წარმოადგენს მოპასუხის მიერ სადავო განცხადების გავრცელება უშუალოდ მოსარჩელის შესახებ. თუ სადავო განცხადება არ არსებობს, მაშინ ცილისწამებაც არ არსებობს. ამდენად, მოსარჩელემ, უპირველესად, სწორედ ის უნდა დაამტკიცოს, რომ მოპასუხემ მის შესახებ გაავრცელა სადავო განცხადება.

მოცემულ შემთხვევაში კასატორი მიიჩნევს, რომ სადავო განცხადების (ინტერვიუში გამოყენებული სადავო სიტყვების) მოპასუხის მიერ გავრცელების ფაქტი დასტურდება საქმეში წარმოდგენილი გაზეთ „კვირის ქრონიკის“ შესაბამისი ნომრით, სადაც გამოქვეყნებულია ჟურნალისტის ინტერვიუ მოპასუხესთან, რომელიც მოსარჩელის მიმართ იყენებს მისი პატივისა და ღირსების შემლახველ სიტყვებს.

საკასაციო სასამართლო არ იზიარებს კასატორის აღნიშნულ მოსაზრებას, ვინაიდან მის მიერ მითითებული მტკიცებულებით მხოლოდ ის ფაქტი დასტურდება, რომ აღნიშნულ გაზეთში ინტერვიუ გამოქვეყნებულია და, შესაბამისად, მასში გამოთქმული სადავო სიტყვები გავრცელებულია ჟურნალისტის მიერ მედიის (გაზეთის) საშუალებით. ამდენად, წარმოდგენილი მტკიცებულებით არ დასტურდება სადავო განცხადების (ინტერვიუს) მოპასუხისადმი კუთვნილების ფაქტი, რადგან მოპასუხე ასეთი ფაქტის არსებობას უარყოფს, ხოლო გაზეთში ნებისმიერი ინფორმაციის, მათ შორის – სადავო ინტერვიუსა და მასში გამოთქმული მოსაზრებების გამოქვეყნების შესაძლებლობა გააჩნდა ამ გაზეთის რედაქციას და არა მოპასუხეს; შესაბამისად, მხოლოდ ზემოხსენებული გაზეთის სადავო ნომრის არსებობა არ არის საკმარისი იმ გარემოების დასადასტურებლად, რომ ინტერვიუში გამოთქმული სადავო მოსაზრებები ნამდვილად მოპასუხეს ეკუთვნის.

კასატორის მოსაზრებით, კიდევ ერთი მტკიცებულება, რომლითაც დასტურდებოდა სადავო გარემოება და რომელიც სასამართლომ დაუსაბუთებლად უარყო, არის მონმის ჩვენება, კერძოდ, იმ ჟურნალისტის ჩვენება, რომელმაც სადავო ინტერვიუ გამოაქვეყნა.

საკასაციო სასამართლო არ იზიარებს კასატორის ამ მოსაზრებას და ეთანხმება სააპელაციო სასამართლოს მსჯელობას, რომ სადავო გარემოების დასადასტურებლად სასამართლო ვერ დაეყრდნობა მხოლოდ იმ მონმის (ჟურნალისტის) ჩვენებას, რომელიც სადავო ინტერვიუს ავტორია და, შესაბამისად, თავად არის პასუხისმგებელი ინტერვიუს შინაარსის სისწორეზე, რაც, გარკვეულწილად, განაპირობებს მის დაინტერესებას კონკრეტულ ფაქტობრივ გარემოებასთან მიმართებით. საკასაციო პალატა აღნიშნავს, რომ სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 102-ე მუხლის თანახმად, მონმის ჩვენება წარმოადგენს ერთ-ერთ მტკიცებულებას, რომლითაც შეიძლება დადასტურდეს მხარის მიერ მითითებული გარემოება, მაგრამ თავად მონმის ჩვენებას სარწმუნოების თვალსაზრისით სასამართლო აფასებს ამავე კოდექსის 105-ე მუხლის შესაბამისად, რომელიც ადგენს სასამართლოს მიერ მტკიცებულებათა თავისუფალი შეფასების პრინციპს. მოცემულ შემთხვევაში მონმე, რომლის ჩვენებასაც ეყრდნობა მოსარჩელე, თავად წარმოადგენს სადავო ინტერვიუს ავტორს, კერძოდ, ჟურნალისტს, რომელმაც ინტერვიუ ჩამოართვა მოპასუხეს. სარწმუნოების თვალსაზრისით, ასეთი მტკიცებულების შეფასებისას გათვალისწინებულ უნდა იქნეს ჟურნალისტის „მოვალეობანი და პასუხისმგებლობა“, რომელიც განუყოფელია გამოხატვის თავისუფლებისაგან. ევროპული სასამართლოს პრაქტიკის მიხედვით, პრესის თავისუფლებისგან განუყოფელი „მოვალეობანი და პასუხისმგებლობა“ შედგება რამდენიმე მოთხოვნისგან, რომელთა შორის ყველაზე მნიშვნელოვანია საზოგადოებას მიენარდოს სწორი და საიმედო ინფორმაცია. აღნიშნულთან დაკავშირებით საინტერესოა ადამიანის უფლებათა და თავისუფლებათა ევროპული სასამართლოს განჩინება საქმეზე – „რადიოსამაუწყებლო კომპანია „რადიოფრანსი“ და სხვ. საფრანგეთის წინააღმდეგ“ (30 მარტი, 2004 წელი). ამ საქმესთან დაკავშირებით სასამართლომ ხაზგასმით მიუთითა, რომ ჟურნალისტი ვალდებულია, იმოქმედოს კეთილი განზრახვით, ჟურნალისტური ეთიკის შესაბამისად, იმისათვის, რათა საზოგადოება უზრუნველყოფს სწორი და საიმედო ინფორმაციით. ამ ვალდებულების შეუსრულებლობას ევროპული სასამართლო განიხილავს ჟურნალისტის „მოვალეობებისა და პასუხისმგებლობის“ დარღვევად. აღნიშნულის გათვალისწინებით, მოცემულ შემთხვევაში მონმედ დაკითხული ჟურნალისტის ჩვენება, რომ მის მიერ გავრცელებულ ინტერვიუში მითითებული სადავო სიტყვები ეკუთვნის მოპასუხეს (რესპონდენტს), მოკლებულია დამაჯერებლობას და სარწმუნოდ ვერ მიიჩნევა, ვინაიდან საწინააღმდეგო ჩვენება იქნებოდა იმის აღიარება, რომ მან დაარღვია ჟურნალისტის „მოვალეობანი და პასუხისმგებლობა“, რაც გულისხმობს საზოგადოებისათვის სწორი და საიმედო ინფორმაციის მიწოდებას. ასეთი აღიარება კი, ცხადია, სერიოზულად ლახავს ჟურნალისტისა და შესაბამისი მედიასაშუალებების იმიჯს საზოგადოებაში, რომ აღარაფერი ვთქვათ კანონის გათვალისწინებულ პასუხისმგებლობაზე. აქედან გამომდინარე, მონმედ დაკითხული ჟურნალისტის ჩვენების შეფასებისას საკასაციო სასამართლო ითვალისწინებს ამ უკანასკნელის დაინტერესებას საქმის შედეგით და მისი ჩვენება სარწმუნოდ არ მიაჩნია. საკასაციო პალატის მოსაზრებით, ჟურნალისტის ჩვენება შეიძლებოდა სარწმუნოდ მიგვეჩინა იმ შემთხვევაში, თუ მოსარჩელე დაამტკიცებდა, რომ ჟურნალისტმა სადავო ინტერვიუ გამოაქვეყნა რესპონდენტის თანხმობით. გასათვალისწინებელია, რომ მოპასუხე კატეგორიულად უარყოფს სადავო ინტერვიუს მიცემას. ასეთ შემთხვევაში, ცხადია, მოსარჩელეს სარწმუნოდ უნდა

დაედასტურებინა, რომ ინტერვიუ ნამდვილად მოპასუხეს ეკუთვნოდა. ამ ფაქტის დადასტურება კი, როგორც აღნიშნა, მხოლოდ ჟურნალისტის ჩვენებით შეუძლებელია. ეს ფაქტი არც იმით დასტურდება, რომ მოპასუხეს არ მიუმართავს გაზეთ „ქ-სათვის“ და არ განუცხადებია, რომ სადავო ინტერვიუ მას არ ეკუთვნოდა, ვინაიდან, ჯერ ერთი, ეს მოპასუხის უფლება იყო და არა – ვალდებულება და, მეორეც, დუმილი არ ნიშნავს თანხმობას ანუ იმის აღიარებას, რომ სადავო ინტერვიუ მოპასუხეს ეკუთვნოდა.

„სიტყვისა და გამოხატვის თავისუფლების შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-7 მუხლის მე-6 პუნქტის მიხედვით, სიტყვის თავისუფლების შეზღუდვის მტკიცების ტვირთი ეკისრება შეზღუდვის ინიციატორს. ყოველგვარი ეჭვი, რომელიც ვერ დადასტურდება კანონით დადგენილი წესით, უნდა გადაწყდეს სიტყვის თავისუფლების შეზღუდვის საინააღმდეგოდ. მოცემულ შემთხვევაში სიტყვის თავისუფლების შეზღუდვის ინიციატორმა ანუ მოსარჩელემ ვერ დაამტკიცა, რომ მოპასუხემ მის შესახებ გაავრცელა სადავო განცხადება (ინტერვიუ), რაც გამორიცხავს მისი სარჩელის დაკმაყოფილების შესაძლებლობას, ვინაიდან, თუ სადავო განცხადება არ არსებობს, მაშინ ცილისწამებაც არ არსებობს.

კასატორი ასაჩივრებს ასევე სააპელაციო სასამართლოს იმ განჩინებებს, რომლებითაც არ დაკმაყოფილდა მოსარჩელის შუამდგომლობები საქმის განმხილველი სასამართლო შემადგენლობის აცილების თაობაზე. კასატორის მოსაზრებით, სააპელაციო სასამართლოს მოსამართლეები დაინტერესებული იყვნენ საქმის შედეგით და, მიუხედავად მისი შუამდგომლობისა, მათ საქმე არ აიცილეს.

საკასაციო სასამართლო დაუსაბუთებლად მიიჩნევს კასატორის პრეტენზიას ზემოაღნიშნული განჩინებების უკანონობის თაობაზე და აღნიშნავს შემდეგს: სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 31-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის „დ“ ქვეპუნქტი ითვალისწინებს მოსამართლის აცილების შესაძლებლობას, თუ ის პირადად, პირდაპირ ან არაპირდაპირ დაინტერესებულია საქმის შედეგით. მოცემულ შემთხვევაში, მართალია, კასატორი უთითებს მოსამართლეთა საქმის შედეგით დაინტერესების თაობაზე, მაგრამ არ აკონკრეტებს, თუ რომელი გარემოებები ადასტურებენ სააპელაციო სასამართლოს მოსამართლეთა საქმის შედეგით დაინტერესებას, შესაბამისად, საკასაციო საჩივარი ამ ნაწილშიც დაუსაბუთებელია და დაკმაყოფილებას არ ექვემდებარება.

გასაჩივრებელი განჩინების 4.4 პუნქტში მოცემული მსჯელობის მიმართ კასატორს საკასაციო პრეტენზია არ განუცხადებია, რის გამოც საკასაციო სასამართლო აღნიშნულის თაობაზე ვერ იმსჯელებს.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, კასატორის მიერ მითითებული კანონი არ დარღვეულა, რაც სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 410-ე მუხლის მიხედვით, საკასაციო საჩივრის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის საფუძველია.

სარეზოლუციო ნაწილი:
საკასაციო სასამართლომ იხელმძღვანელა საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 410-ე მუხლით და

და ა დ გ ი ნ ა :

1. ტ. ტ-ის საკასაციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდეს;
2. უცვლელად დარჩეს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2011 წლის 3 ნოემბრის განჩინება;
3. საკასაციო სასამართლოს განჩინება საბოლოოა და არ საჩივრდება.

კომპენსაციის გადახდა პირადი არაქონებრივი უფლების ხელყოფის გამო

განჩინება

№ას-280-264-2011 14 ივნისი, 2011 წ., ქ. თბილისი
საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატა
შემადგენლობა: ბ. ალავიძე (თავმჯდომარე, მომხსენებელი),
ნ. კვანტალიანი,
პ. ქათამაძე

დავის საგანი: კომპენსაციის ანაზღაურება

აღწერილობითი ნაწილი:

გ. კ-ქმ სარჩელი აღძრა სასამართლოში შპს „ჯ-ის“ მიმართ მოპასუხისათვის 50000 ლარის დაკისრების მოთხოვნით შემდეგი საფუძველით: 2006 წლის 16 ივნისიდან შპს „ჯ-ის“ დაკვეთით სხვადასხვა სატელევიზიო ეთერის მემკვიდრით გადაიციემოდა სარეკლამო რგოლი, რომელშიც გ. კ-ძის გამოსახულება გამოყენებული იქნა მისი თანხმობის გარეშე, შესაბამისად, „საავტორო და მომიჯნავე უფლებების შესახებ“ საქართველოს კანონის თანახმად, მოპასუხე ვალდებულია, გადაუხადოს გ. კ-ძს მისაღები ფულადი ანაზღაურება ათმაგი ოდენობით.

შპს „ჯ-მა“ სარჩელი არ ცნო შემდეგი დასაბუთებით: სარეკლამო რგოლში „ჩვენ არასოდეს გიღალატებ“ არ ყოფილა გამოყენებული გ. კ-ძის გამოსახულება, შპს „ჯ-ს“ სარეკლამო კლიპის „ჩვენ არასოდეს გიღალატებ“ ტელეკომპანიების მეშვეობით გაშუქების შედეგად მატერიალური მოგება არ მიუღია. ზიანის ანაზღაურება შეიძლება მოთხოვნილ იქნეს მხოლოდ იმ მოგების სახით, რომელიც წარმოექმნა ხელმყოფს, ამდენად, დავის გადაწყვეტისას „საავტორო და მომიჯნავე უფლებათა შესახებ“ საქართველოს კანონის გამოყენება არ შეიძლება.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2009 წლის 12 ოქტომბრის გადაწყვეტილებით გ. კ-ძის სარჩელი ნაწილობრივ დაკმაყოფილდა, შპს „ჯ-ს“ გ. კ-ძის სასარგებლოდ დაეკისრა 25000 ლარის გადახდა.

საქალაქო სასამართლოს გადაწყვეტილება სააპელაციო წესით გაასაჩივრა შპს „ჯ-მა“, რომელმაც მოითხოვა სარჩელის დაკმაყოფილების ნაწილში გასაჩივრებული გადაწყვეტილების გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილებით სარჩელის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმა.

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს შეგებებული სააპელაციო საჩივრით მიმართა გ. კ-ძემ და მოითხოვა ახალი გადაწყვეტილებით მისი სარჩელის სრულად დაკმაყოფილება.

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2010 წლის 30 სექტემბრის განჩინებით შპს „ჯ-ის“ სააპელაციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდა, ასევე არ დაკმაყოფილდა გ. კ-ძის შეგებებული სააპელაციო საჩივარი. აღნიშნული განჩინების მიღებისას სასამართლომ იხელმძღვანელა შემდეგი მოსაზრებებით:

სააპელაციო პალატამ გაიზიარა პირველი ინსტანციის სასამართლოს მიერ დადგენილი გარემოება იმასთან დაკავშირებით, რომ შპს „ჯ-ის“ დაკვეთით გასულ სარეკლამო რგოლში „ჩვენ არასოდეს გიღალატებ“ გამოყენებულია გ. კ-ძის გამოსახულება მისი ნებართვის გარეშე. სადავო სარეკლამო რგოლის ჩანაწერის ასლის მოპოვება იმ ტელეკომპანიებიდან, რომელთა ეთერის საშუალებითაც მოხდა მისი გადაცემა, მოსარჩელემ ვერ შეძლო იმ მიზეზით, რომ გასული იყო არქივში შენახვის ვადა. ჩანაწერის გადაცემაზე მოსარჩელეს უარი ეთქვა ასევე შპს „ჯ-ის“ მიერ. მიუხედავად ამისა, საქმეში არსებული სხვა მტკიცებულებების – სამაუწყებლო კომპანია „რუსთავი 2-დან“ გამოთხოვილი გადაცემა „შ-ში“ მომზადებული სიუჟეტის ვიდეოჩანაწერის, მონმის სახით დაკითხული გ. კ-ძისა და სტუდია „... ჯგუფის“ გენერალური დირექტორის – ქ. გ-ძის ჩვენებების ერთობლიობაში შეფასების საფუძველზე, სასამართლომ მიიჩნია, რომ ფილმში, რომლის საფუძველზეც დამზადდა კლიპი, მონაწილეობდა გ. კ-ძე.

სასამართლომ არ გაიზიარა შპს „ჯ-ის“ მოსაზრება იმასთან დაკავშირებით, რომ სტუდია „... ჯგუფის“ გენერალური დირექტორის – ქ. გ-ძის ჩვენებით დასტურდება გ. კ-ძის ინფორმირებულობის ფაქტი ფილმის რეკლამის სახით გამოყენების თაობაზე, რისთვისაც მან მიიღო საზღაური 100 დოლარის ოდენობით. ამასთან, სასამართლომ სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 102-ე მუხლის მე-3 ნაწილის საფუძველზე მიიჩნია, რომ მონმის ჩვენებით არ შეიძლება დადასტურდეს კომპენსაციის მიღების ფაქტი. სასამართლოს შეფასებით, მოსარჩელის ფილმში მონაწილეობა თავისთავად არ ნიშნავს სარეკლამო კლიპში მონაწილეობაზე მის თანხმობას.

სააპელაციო სასამართლომ ყურადღება გაამახვილა შპს „ჯ-ის“ ურთიერთგამომრიცხავ პოზიციებზე, სადაც ერთის მხრივ, მხარე უარყოფს სარეკლამო რგოლში მოსარჩელის გამოსახულების გამოყენების ფაქტს, ხოლო მეორეს მხრივ, მიუთითებს მონმის იმ ჩვენებაზე, რომლითაც უნდა დადასტურდეს გამოსახულების გამოყენებისათვის გ. კ-ძის მიერ გარკვეული ანაზღაურების მიღების ფაქტი.

სასამართლომ არ გაიზიარა შეგებებული სააპელაციო საჩივრის პრეტენზია დაკისრებული თანხის ოდენობასთან მიმართებით, კერძოდ, უმართებულოდ ჩათვალა გ. კ-ძის მტკიცება, რომ იგი უფლების მართლობიერად რეალიზაციის შემთხვევაში მიიღებდა გაცილებით მაღალ ანაზღაურებას, რადგანაც სასამართლო დაეყრდნო მონმე გ. კ-ძის ჩვენებას, რომლის თანახმადაც „...ფილმის გადაღება მოხდა ერთ დღეში, ის რომ რეკლამა ყოფილიყო, მიახლოებით 1000 დოლარს მოითხოვდა“ „... იგივე განმარტა მან მოსამართლის მიერ დასმულ შრომისაზე, თუ რამდენი იქნებოდა შემოსავალი კლიპის შემთხვევაში, რაზედაც უპასუხა, რომ „1000 აშშ დოლარი ან 700 აშშ დოლარი დღეში“... ვინაიდან სხვა მტკიცებულება, რომელიც უფრო მეტი თანხის მიღების შესაძლებლობას დაადასტურებდა საქმეში არ მოიპოვებოდა, სააპელაციო სასამართლომ ჩათვალა, რომ პირველი ინსტანციის სასამართლომ სწორი სამართლებრივი შეფასება მისცა საქმის ფაქტობრივ გარემოებებს, დავის გადაწყვეტისას მართებულად იხელმძღვანელა „საავტორო და მომიჯნავე უფლებების შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-4, 47-ე და 59-ე მუხლებით, ასევე „რეკლამის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-4 მუხლით და სარჩელის ნაწილობრივ დაკმაყოფილებას საფუძველად დაუდო ნორმათა სწორი განმარტება.

დადგენილი ფაქტობრივი გარემოებების, ასევე დარღვევის ხასიათისა თუ ინტენსივობის გათვალისწინებით, სააპელაციო სასამართლომ მიიჩნია, რომ გასაჩივრებული გადაწყვეტილებით მოპასუხისათვის დაკისრებული კომპენსაცია გონივრულია და იგი შეესაბამება „სავტორო და მომიჯნავე უფლებების შესახებ“ საქართველოს კანონის 59-ე მუხლის 1-ლი პუნქტის „ე“ ქვეპუნქტით გათვალისწინებულ ოდენობას.

სააპელაციო სასამართლოს განჩინება შპს „ჯ-ის“ სააპელაციო საჩივრის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის ნაწილში საკასაციო წესით გაასაჩივრა შპს „ჯ-მა“, რომელმაც მოითხოვა გასაჩივრებული განჩინების გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილებით გ. კ-ძისათვის სარჩელის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმა შემდეგი საფუძველებით:

სააპელაციო სასამართლომ საქმის განხილვისას დაარღვია კანონი, კერძოდ, არ გამოიყენა სამოქალაქო კოდექსის მე-18 და 413-ე მუხლები. სწორედ დასახელებული ნორმები ადგენენ არაქონებრივი ზიანის

ფულადი ანაზღაურების წინაპირობებს, ამასთან სასამართლომ არასწორად გამოიყენა „საავტორო და მომიჯნავე უფლებების შესახებ“ საქართველოს კანონის დანაწესები, უმთავრესად კი, ამავე კანონის 59-ე მუხლი, რომელიც მისი გამოყენებისათვის სავალდებულოდ ითვალისწინებს, რომ სახეზე უნდა იყოს ზიანი, ზიანის მიმყენებელს მიღებული უნდა ჰქონდეს შემოსავალი, უფლებადარღვეულ პირს პოზიციისათვის არ უნდა ჰქონდეს მიღებული შემოსავალი და მიყენებული ზიანის ანაზღაურებისა და უფლების დამარღვევის მიერ მიღებული შემოსავლის ჩამორთმევის ნაცვლად, პირი კომპენსაციის გადახდას უნდა მოითხოვდეს.

გ. კ-ძის თავდაპირველი მოთხოვნა მორალური და მატერიალური ზიანის ანაზღაურება იყო, ხოლო საქმის სასამართლოს მთავარ სხდომაზე განხილვისას მოსარჩელემ შეცვალა სარჩელის საფუძველი მოპასუხის თანხმობის გარეშე და სასამართლომაც საქმე განიხილა სარჩელის შეცვლილი საფუძვლის ფარგლებში, არ გაითვალისწინა კასატორის მითითება აღნიშნულ დარღვევასთან მიმართებით, რის გამოც დაირღვა სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 83-ე მუხლის მოთხოვნები.

მოსარჩელის მითითება, რომ შპს „ჯ-ის“ დაკვეთით ტელეკომპანიებში: „საზოგადოებრივი მაუწყებელი“, „რუსთავი 2“, „იმედი“ 2006 წლის 16 ივნისიდან გადის კომპანია ჯ-ის სარეკლამო რგოლი, სადაც გამოყენებულია მოსარჩელის გამოსახულება მისი თანხმობის გარეშე, სინამდვილეს არ შეესაბამება, ვინაიდან სარეკლამო რგოლში „ჩვენ არასოდეს გილალატებთ“ მისი გამოსახულება არ არის გამოყენებული, ამასთან მოსარჩელეს აღნიშნული გარემოების დამადასტურებელი მტკიცებულება სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 102-ე მუხლის მე-3 ნაწილის შესაბამისად არ წარმოუდგენია, ხოლო სასამართლომ სარჩელის ნაწილობრივ დაკმაყოფილებას საფუძვლად დაუდო მხოლოდ გ. კ-ძის ახსნა-განმარტება, ისე, რომ არ დაუდგენია სადავო კლიპში მართლა მონაწილეობდა თუ არა გ. კ-ძე. სასამართლოს, გადაწყვეტილების გამოტანისას ასევე არ გამოუკვლევია მოპასუხის ბრალეულობის ნამდვილობა, რაც სამოქალაქო პასუხისმგებლობის დაკისრების წინაპირობას წარმოადგენს.

კასატორის განმარტებით, სასამართლომ გასაჩივრებული გადაწყვეტილება დააფუძნა მონმეების – გ. ყ-ძისა და ქ. გ-ძის ჩვენებებს, რომლებმაც დაადასტურეს, რომ ფილმში, რომლის საფუძველზეც მომზადდა სადავო კლიპი, მონაწილეობდა გ. კ-ძე. სასამართლომ არ შეაფასა ამავე მონმეთა ჩვენება იმ ნაწილში, რომლითაც მონმეებმა დაადასტურეს, რომ ყველა მსახიობი, მათ შორის გ. კ-ძეც, ინფორმირებული იყო ფილმის რეკლამის სახით გამოყენების თაობაზე. ამასთან, გ. კ-ძემ პოზიციისათვის მიიღო საზღაური 100 დოლარის ოდენობით.

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2011 წლის 2 მაისის განჩინებით შპს „ჯ-ის“ საკასაციო საჩივარი ცნობილ იქნა დასაშვებად სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 391-ე მუხლის მე-5 ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტის შესაბამისად.

სამოტივაციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლო საქმის მასალების შესწავლის, მხარეთა ახსნა-განმარტებების მოსმენისა და გასაჩივრებული განჩინების იურიდიული დასაბუთების შემოწმების შედეგად მიიჩნევს, რომ სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება არსებითად სწორია, რის გამოც შპს „ჯ-ის“ საკასაციო საჩივარი არ უნდა დაკმაყოფილდეს შემდეგ გარემოებათა გამო:

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 410-ე მუხლის თანახმად, საკასაციო სასამართლო არ დააკმაყოფილებს საკასაციო საჩივარს, თუ: ა) კანონის მითითებულ დარღვევას არა აქვს ადგილი; ბ) სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილებას საფუძვლად არ უდევს კანონის დარღვევა; გ) სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება არსებითად სწორია, მიუხედავად იმისა, რომ გადაწყვეტილების სამოტივაციო ნაწილი არ შეიცავს შესაბამის დასაბუთებას.

განსახილველ შემთხვევაში, სააპელაციო სასამართლომ გასაჩივრებული განჩინებით გაიზიარა პირველი ინსტანციის სასამართლოს მიერ დადგენილი გარემოება იმასთან დაკავშირებით, რომ შპს „ჯ-ის“ დაკვეთით გასულ სარეკლამო რგოლში „ჩვენ არასოდეს გილალატებთ“, გამოყენებულია გ. კ-ძის გამოსახულება მისი ნებართვის გარეშე. სააპელაციო სასამართლომ მითითებული გარემოება დააფუძნა როგორც მოსარჩელის ახსნა-განმარტებას, ისე მონმედ დაკითხული გ. ყ-ძისა და სტუდია „... ჯგუფის“ გენერალური დირექტორის ქ. გ-ძის ჩვენებებს, ამასთან, სასამართლომ სარეკლამო რგოლის ეთერში გასვლა ასევე დადასტურებულად მიიჩნია ტელეკომპანია „რუსთავი 2-ის“ გადაცემა „შ-ის“ სიუჟეტზე დაყრდნობით.

საკასაციო სასამართლო ვერ გაიზიარებს კასატორის პრეტენზიას ზემოთ მოყვანილ ფაქტობრივ გარემოებასთან დაკავშირებით და თვლის, რომ სააპელაციო სასამართლოს მხრიდან ადგილი არ ჰქონია სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 105-ე მუხლის მოთხოვნათა დარღვევას. დასახელებული მუხლის მიხედვით, სასამართლოსათვის არავითარ მტკიცებულებას არა აქვს წინასწარ დადგენილი ძალა. სასამართლო აფასებს მტკიცებულებებს თავისი შინაგანი რწმენით, რომელიც უნდა ემყარებოდეს მათ ყოველმხრივ, სრულ და ობიექტურ განხილვას, რის შედეგადაც მას გამოაქვს დასკვნა საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე გარემოებების არსებობის ან არარსებობის შესახებ. მოსაზრებები, რომლებიც საფუძვლად უდევს სასამართლოს შინაგან რწმენას, უნდა აისახოს გადაწყვეტილებაში.

როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, შპს „ჯ-ის“ დაკვეთით გასულ სარეკლამო რგოლში გ. კ-ძის გამოსახულების გამოყენების ფაქტი სასამართლოს მიერ დადასტურებულ იქნა რამდენიმე მტკიცებულების ერთობლიობაში შეფასების საფუძველზე. საგულისხმოა ის გარემოებაც, რომ ისევე, როგორც სააპელაციო სასამართლოში საკუთარი პოზიციის ჩამოყალიბებისას, საკასაციო საჩივარშიც მოპასუხე ავითარებს ურთიერთგამომრიცხავ მსჯელობას, კერძოდ, ერთის მხრივ კასატორი კატეგორიულად უარყოფს სარეკლამო

რგოლში გ. კ-ის გამოსახულების არსებობას, ხოლო მეორეს მხრივ ამტკიცებს სარეკლამო რგოლში მოსარჩელის გამოსახულების გამოყენებისათვის ამ უკანასკნელის მიერ საზღაურის მიღების ფაქტს. ამდენად თუ გავითვალისწინებთ იმ გარემოებას, რომ მხარეები სადავოდ არ ხდინან მოსარჩელის მონაწილეობას ფილმში, ხოლო იგივე მასალისაგან დამზადებულ სარეკლამო რგოლში მოსარჩელის გამოსახულების გამოყენების ფაქტი დადგენილია მტკიცებულებათა ყოველმხრივი, სრული და ობიექტური განხილვა-შეფასების შედეგად, კასატორის საკასაციო პრეტენზია დაუშვებლად და დაუსაბუთებლად უნდა იქნეს მიჩნეული.

საკასაციო პალატა ვერ გაიზიარებს კასატორის არგუმენტებს სააპელაციო სასამართლოს მიერ სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 83-ე მუხლის მოთხოვნათა დარღვევასთან დაკავშირებით. მითითებული მუხლის მე-2 და მე-3 ნაწილების თანახმად, მოსარჩელე აღჭურვილია საპროცესო უფლებებით, შეცვალოს სარჩელის საფუძველი ან საგანი. თუმცა, ამ უფლებათა რეალიზაცია არ უნდა მოხდეს მხარეთა შეჯიბრებითობის პრინციპის დარღვევის ხარჯზე, რაც გამოიხატება საქმის წინასწარი სასამართლო განხილვისათვის მომზადების ეტაპზე – მოპასუხის ინფორმირებაში, ხოლო საქმის მთავარ სხდომაზე განხილვის ეტაპზე – მოპასუხისაგან წინასწარი თანხმობის მიღებაში. როგორც სარჩელის შინაარსიდან ირკვევა, მოსარჩელე სარჩელის ფაქტობრივ საფუძველად უთითებს იმ გარემოებებს, რომ შპს „ჯ-ის“ დაკვეთით, 2006 წლის 16 ივნისიდან სხვადასხვა ტელევიზიებით გადიოდა სარეკლამო რგოლი, სადაც გამოყენებული იყო მოსარჩელის გამოსახულება მისი თანხმობის გარეშე. კასატორი ვერ უთითებს იმ კონკრეტულ მტკიცებულებებზე, რომლითაც დადასტურდებოდა მოსარჩელის მიერ სარჩელში მითითებული ფაქტობრივი გარემოებების ნაცვლად სხვა ფაქტობრივი გარემოებების მითითება.

რაც შეეხება დავის საგნის შეცვლის საკითხს, საკასაციო პალატა ყურადღებას გაამახვილებს შემდეგზე: თავდაპირველი სარჩელით მოსარჩელემ მოითხოვა მოპასუხისათვის ქონებრივი ზიანის ანაზღაურების სახით 80 000 ლარის დაკისრება, ხოლო მორალური ზიანის ანაზღაურების სახით 20 000 ლარის დაკისრება. ამასთან, მოთხოვნის სამართლებრივ საფუძველად მიუთითა სამოქალაქო კოდექსის მე-18 მუხლი. 2006 წლის 2 აგვისტოს მოსარჩელემ დააზუსტა სასარჩელო მოთხოვნის ოდენობა, რაც შეამცირა 50 000 ლარით. საქალაქო სასამართლოს 2009 წლის 9 მარტის სასამართლოს სხდომაზე მოსარჩელემ კვლავ მოითხოვა მოპასუხისათვის 50 000 ლარის გადახდა, ხოლო მოთხოვნის სამართლებრივ საფუძველად მიუთითა „რეკლამის შესახებ“ საქართველოს კანონისა და „საავტორო და მომიჯნავე უფლებების შესახებ“ საქართველოს კანონის ნორმები.

საკასაციო პალატა განმარტავს, რომ სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 83-ე მუხლის მე-4 ნაწილის თანახმად, სარჩელის შეცვლად არ ჩაითვლება მოსარჩელის მიერ სარჩელში მითითებული გარემოებების დაზუსტება, დაკონკრეტება და დამატება, აგრეთვე სასარჩელო მოთხოვნების ოდენობის შემცირება, ან ერთი ნივთის ნაცვლად მეორე ნივთის მიკუთვნება მისთვის, ანდა ამ ნივთის ღირებულების ანაზღაურება. ამდენად განსახილველ შემთხვევაში, მოსარჩელისათვის ზიანის ანაზღაურების ნაცვლად კომპენსაციის მიკუთვნება, იმ პირობებში, როდესაც არ შეცვლილა მოთხოვნის მოცულობა, არ შეიძლება ჩაითვალოს სარჩელის საგნის შეცვლად.

საკასაციო სასამართლო ვერ გაიზიარებს საკასაციო საჩივრის მითითებას 393-ე მუხლის მე-2 ნაწილის „ა“ და „ბ“ ქვეპუნქტების მოთხოვნათა დარღვევაზე. სასამართლოს აზრით, სააპელაციო სასამართლომ სადავო სამართლებრივი ურთიერთობა გადაწყვიტა მატერიალური სამართლის ნორმათა სწორი გამოყენებისა და განმარტების შესაბამისად. ამასთან, საკასაციო სასამართლო დამატებით აღნიშნავს შემდეგს:

პირადი არაქონებრივი უფლებები აღიარებული და დაცულია საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის მე-18 მუხლით. პირად არაქონებრივ უფლებებთან კატეგორიას მიეკუთვნება სახელის უფლება, პატივი, ღირსება, პირადი ცხოვრების საიდუმლოება, პირადი ხელშეუხებლობა ან საქმიანი რეპუტაცია. ამავე მუხლის მე-5 ნაწილით დამოუკიდებელ არაქონებრივ უფლებათა დაცვის ობიექტს განეკუთვნება ასევე პირის უფლება საკუთარ გამოსახულებაზე, კერძოდ, არ დაუშვას საკუთარი გამოსახულების გამოქვეყნება მისი თანხმობის გარეშე, გარდა კანონით დადგენილი გამონაკლისებისა, როცა ამგვარი თანხმობა არ არის საჭირო.

პირადი არაქონებრივი უფლებები ასევე აღიარებული და დაცულია „საავტორო და მომიჯნავე უფლებების შესახებ“ საქართველოს კანონით, რომლის რეგულირების სფეროა: იმ საავტორო ქონებრივ და პირად არაქონებრივ უფლებებთან დაკავშირებული ურთიერთობები, რომლებიც წარმოიშობა მეცნიერების, ლიტერატურისა და ხელოვნების ნაწარმოებთა შექმნისას და გამოყენებისას (საავტორო უფლებები); შემსრულებლის, ფონოგრამის, ვიდეოგრამის დამამზადებლისა და მაუნყებლობის ორგანიზაციის საავტორო უფლებების მომიჯნავე უფლებებთან დაკავშირებული ურთიერთობები (მომიჯნავე უფლებები); მონაცემთა ბაზის დამამზადებლის უფლებებთან დაკავშირებული ურთიერთობები. საქმის მასალებით დადგენილია და მხარეთა შორის დავას არ იწვევს ის გარემოება, რომ გ. კ-მ აღნიშნული კანონის მე-4 მუხლის მიხედვით წარმოადგენს შემსრულებელს (მომიჯნავე უფლების მფლობელს). რაც შეეხება შემსრულებლის პირად ქონებრივ და არაქონებრივ უფლებებს, ამის შესახებ აღნიშნულია კანონის 47-ე მუხლში, მათ შორის 47-ე მუხლის მე-2 ნაწილის „გ“ და „დ“ ქვეპუნქტების თანახმად, შესრულების გამოყენების განსაკუთრებული უფლება ნიშნავს უფლებას, ნება დართოს ან აკრძალოს: გ) შესრულების გადაცემა ეთერში ან კაბელით, გარდა იმ შემთხვევებისა, როდესაც ხდება შემსრულებლის თანხმობით ადრე ჩანერილი ან ეთერში ადრე გადაცემული შესრულების გადაცემა; დ) შესრულების ჩანაწერის გადაცემა ეთერში ან კაბელით, თუ თავდაპირველად ამ შესრულების ჩანაწერა არ მომხდარა მოგების მიღების მიზნით. „საავტორო და მომიჯნავე“

ნავე უფლებების შესახებ“ საქართველოს კანონით მონესრიგებულია ასევე ის შემთხვევები (კანონის 59-ე მუხლი), როდესაც ადგილი აქვს საავტორო და მომიჯნავე უფლებთა მფლობელის უფლების დარღვევას.

ამდენად საკასაციო პალატა მიიჩნევს, რომ გ.კ.-ძის არაქონებრივი უფლება საკუთარ გამოსახულებაზე, დაცულია როგორც ზოგადი ნორმებით (სამოქალაქო კოდექსის მე-18 მუხლი), ასევე სპეციალური ნორმებით („საავტორო და მომიჯნავე უფლებების შესახებ“ საქართველოს კანონის 47-ე მუხლი). დადგენილია, რომ მოსარჩელემ, რომლის მომიჯნავე უფლებაც დაირღვა, მოითხოვა კომპენსაციის ანაზღაურება. საკასაციო პალატის მოსაზრებით, ვინაიდან მოცემულ შემთხვევაში საქმე გვაქვს სპეციალურ სამართლებრივ ურთიერთობასთან და არსებობს სპეციალური კანონი, ზოგად და სპეციალურ ნორმათა კონკურენციისას გამოყენებული უნდა იქნეს სპეციალური ნორმა („საავტორო და მომიჯნავე უფლებების შესახებ“ საქართველოს კანონი). სასამართლოს ამგვარი დასკვნა გამომდინარეობს სამოქალაქო კოდექსის მე-2 მუხლის მე-2 ნაწილის დისპოზიციიდან.

საკასაციო პალატა ვერ გაიზიარებს კასატორის იმ განმარტებას „საავტორო და მომიჯნავე უფლებების შესახებ“ საქართველოს კანონის 59-ე მუხლის შინაარსთან დაკავშირებით, რომლის თანახმად კომპენსაციის გამოყენებისთვის სავალდებულოა სახეზე იყოს ზიანი, ზიანის მიმყენებელს მიღებული უნდა ჰქონდეს შემოსავალი, უფლებადარღვეულ პირს პოზიტივისათვის არ უნდა ჰქონდეს მიღებული შემოსავალი და მიყენებული ზიანის ანაზღაურებისა და უფლების დამრღვევის მიერ მიღებული შემოსავლის ჩამორთმევის ნაცვლად, პირი კომპენსაციის გადახდას უნდა მოითხოვდეს.

საკასაციო პალატა კასატორის ყურადღებას გაამახვილებს იმ გარემოებაზე, რომ „საავტორო და მომიჯნავე უფლებების შესახებ“ საქართველოს კანონის 59-ე მუხლის 1-ლი ნაწილი ერთმანეთისაგან განასხვავებს საავტორო და მომიჯნავე უფლებათა დაცვის ისეთ ღონისძიებებს, როგორცაა ზიანის (ქონებრივი და არაქონებრივი) ანაზღაურება და კომპენსაციის გადახდა. ეს ორი მოთხოვნა ერთმანეთისაგან დამოუკიდებლად შეიძლება არსებობდეს და ერთმანეთს არ განაპირობებენ. უფლების დამრღვევის ბრალეულობასთან დაკავშირებით, საკასაციო პალატა განმარტავს, რომ სამოქალაქო კოდექსის მე-18 მუხლის მე-6 ნაწილის თანახმად, პირადი არაქონებრივი უფლებების დაცვა ხორციელდება, მიუხედავად ხელმოყფის ბრალისა. ბრალეული მოქმედების ელემენტის არსებობას ასევე არ ითვალისწინებს „საავტორო და მომიჯნავე უფლებების შესახებ“ საქართველოს კანონის 59-ე მუხლის 1-ლი პუნქტის „ე“ ქვეპუნქტი, როდესაც პირი დამრღვევისაგან ზიანის ანაზღაურებისა და შემოსავლის ჩამორთმევის ნაცვლად კომპენსაციის გადახდას მოითხოვს.

ვინაიდან შპს „ჯ-ს“ კომპენსაციის ოდენობასთან დაკავშირებით დასაშვები და დასაბუთებული საკასაციო პრეტენზია არ წარმოუდგენია, საკასაციო სასამართლო, სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 407-ე მუხლის მე-2 ნაწილის შესაბამისად, დადგენილი კომპენსაციის ოდენობას კანონიერად მიიჩნევს.

ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, საკასაციო სასამართლო თვლის, რომ შპს „ჯ-ის“ საკასაციო საჩივარი არ არის დასაბუთებული, რაც მის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის საფუძველია.

სარეზოლუციო ნაწილი:

საკასაციო პალატამ იხელმძღვანელა სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 410-ე მუხლით და

და ა დ გ ი ნ ა :

შპს „ჯ-ის“ საკასაციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდეს.

უცვლელად დარჩეს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2010 წლის 30 სექტემბრის განჩინება.

საკასაციო პალატის განჩინება საბოლოოა და არ გასაჩივრდება.

ბარიგების შედეგების აღრისატი წარმომადგენლობისას

ბანჩინება

№ას-127-124-2011

5 სექტემბერი, 2012 წ., ქ. თბილისი

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატა
შემადგენლობა: პ. ქათამაძე (თავმჯდომარე, მომხსენებელი),
ვ. როინიშვილი,
პ. სილაგაძე

დავის საგანი: ფულადი ვალდებულების შესრულება

აღწერილობითი ნაწილი:

2010 წლის 24 მარტს თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიას განცხადებით მიმართა სსიპ ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნულმა ბიურომ მოპასუ-

ხე ტ. ჩ-ის მიმართ და მოითხოვა, რომ გადახდის ბრძანების საფუძველზე მოპასუხეს მის სასარგებლოდ დაკისრებოდა 3717 ლარის გადახდა.

განმცხადებლის განმარტებით, მოპასუხეს 2008 წლის 9 ივლისის №1/1970 ხელშეკრულების საფუძველზე გაენიჭა ფონოსკოპიური საექსპერტო მომსახურება და მომზადდა შესაბამისი №კ1995/15 საექსპერტო დასკვნა. მოპასუხეს არ გადაუხდია საექსპერტო მომსახურების საფასური 3717 ლარის ოდენობით.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2010 წლის 29 მარტის გადახდის ბრძანებით მოპასუხე ტ. ჩ-ს სსიპ ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიუროს სასარგებლოდ დაეკისრა 3733 ლარის გადახდა.

მოპასუხის შესაგებლის (პროტესტის) საფუძველზე საქმე განხილულ იქნა სასარჩელო წარმოების ნუსხით.

მოპასუხის შესაგებლის მოტივები:

მოპასუხემ, როგორც განსასჯელ მ. რ-ის წარმომადგენელმა (ადვოკატმა), 2008 წლის 9 ივნისის მიმართა სსიპ ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნულ ბიუროს და მარნმუნებლის სახელით გამოხატა ნება ფონოსკოპიური ექსპერტიზის ჩატარების თაობაზე. შეთანხმების მიხედვით ექსპერტიზა უნდა ჩატარებულიყო მაქსიმუმ ერთი კვირის განმავლობაში, მაგრამ ექსპერტიზის ეროვნულ ბიუროს ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულება არ შეუსრულებია. აქედან გამომდინარე, ადგილი ჰქონდა დამკვეთის მიერ ინტერესის დაკარგვას შესრულების მიმართ, რაც ხელშეკრულების მე-10 მუხლის მე-3 პუნქტისა და სამოქალაქო კოდექსის 359-ე მუხლის შესაბამისად, იძლეოდა ხელშეკრულებიდან გასვლის საფუძველს.

საექსპერტო მომსახურების შესახებ ხელშეკრულების მე-4 მუხლის 1-ლი პუნქტის თანახმად, ხელშეკრულებით გათვალისწინებული სამუშაო შესრულებულად ითვლება ექსპერტიზის დასკვნის დამკვეთისათვის ჩაბარების მომენტიდან, ხოლო ამავე მუხლის მე-3 პუნქტის მიხედვით, ექსპერტიზის დასკვნა ჩაბარებულად და, შესაბამისად, ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ვალდებულება შესრულებულად ითვლება პირველ პუნქტში მითითებული დოკუმენტის (ექსპერტიზის დასკვნის) დამკვეთისათვის გადაცემის მომენტიდან, რაც ფორმდება მიღება-ჩაბარების აქტით, ან დამკვეთისათვის ამ დოკუმენტის ფოსტის საშუალებით გაგზავნის დღიდან. კონკრეტულ შემთხვევაში არ მომხდარა დასკვნის არც მხარისათვის გადაცემა და არც ფოსტის საშუალებით გაგზავნა, შესაბამისად, ვალდებულება არ შესრულებულა.

მოსარჩელისათვის ცნობილი იყო, რომ საექსპერტო მომსახურების შესახებ ხელშეკრულების დადებისას მოპასუხე მოქმედებდა, როგორც განსასჯელ მერაბ რატიშვილის წარმომადგენელი. აქედან გამომდინარე, სამოქალაქო კოდექსის 709-ე მუხლის შესაბამისად, იგი მოქმედებდა არა საკუთარი, არამედ მარნმუნებლის სახელით. სამოქალაქო კოდექსის 104-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის მიხედვით, იმ გარიგებით, რომელსაც წარმომადგენელი დებს თავისი უფლებამოსილების ფარგლებში, და იმ პირის სახელით, რომელსაც იგი წარმოადგენს, უფლებები და მოვალეობები წარმოეშობა მხოლოდ წარმოდგენილ პირს. აღნიშნულიდან გამომდინარე, ტ. ჩ-ი (მოპასუხე) წარმოადგენდა არასათანადო მოპასუხეს. შესაბამისად, სასამართლოს უნდა ეხელმძღვანელა სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 85-ე მუხლით.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2010 წლის 15 ივლისის გადაწყვეტილებით სსიპ ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიუროს სარჩელი არ დაკმაყოფილდა.

საქალაქო სასამართლომ დაადგინა შემდეგი ფაქტობრივი გარემოებები:

2008 წლის 6 მაისს მ. რ-მა ტ. ჩ-ის სახელზე გასცა რწმუნებულება 2 წლის ვადით;

2007 წლის 27 ოქტომბერს მ. რ-ის ინტერესების დაცვის მიზნით გაიცა ორდერი ტ. ჩ-ის სახელზე;

2008 წლის 9 ივლისს სსიპ ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიუროს იურიდიული განყოფილების უფროს ზ. ნ-სა და მ. რ-ის ადვოკატ ტ. ჩ-ს შორის გაფორმდა საექსპერტო მომსახურების შესახებ №1/1970 ხელშეკრულება;

2008 წლის 6 ნოემბერს სსიპ ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიუროს მიერ მომზადდა №კ1995/15 ექსპერტის დასკვნა;

საქალაქო სასამართლომ დავის მოსაწესრიგებლად გამოიყენა სამოქალაქო კოდექსის 103-ე, 104-ე მუხლები. ამ მუხლების თანახმად, გარიგება შეიძლება დაიდოს წარმომადგენლის მეშვეობითაც. წარმომადგენლის უფლებამოსილება ან კანონიდან გამომდინარეობს ანდა წარმოიშობა დავალების (მინდობილობის) საფუძველზე. ეს ნესი არ გამოიყენება მაშინ, როცა, გარიგების ხასიათიდან გამომდინარე, იგი უშუალოდ უნდა დადოს პირმა, ან როცა კანონით აკრძალულია გარიგების დადება წარმომადგენლის მეშვეობით; იმ გარიგებით, რომელსაც წარმომადგენელი დებს თავისი უფლებამოსილების ფარგლებში, და იმ პირის სახელით, რომელსაც იგი წარმოადგენს, უფლებები და მოვალეობები წარმოეშობა მხოლოდ წარმოდგენილ პირს; თუ გარიგების დადებისას წარმომადგენელი არ მიუთითებს თავის წარმომადგენლობით უფლებამოსილებაზე, მაშინ გარიგება წარმოშობს შედეგებს უშუალოდ წარმოდგენილი პირისათვის მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუკი მეორე მხარეს უნდა ევარაუდო წარმომადგენლობის შესახებ.

საქალაქო სასამართლომ განმარტა, რომ წარმომადგენლის მიერ დადებული გარიგების სამართლებრივი შედეგები დამოკიდებულია წარმომადგენლობით უფლებამოსილებაზე. გარიგებითი წარმომადგენლობის საფუძველს წარმოადგენს მინდობილობა, რომელშიც გამოიხატება ამა თუ იმ პირისათვის წარმომადგენლობითი უფლებამოსილების მინიჭება. წარმომადგენლობის დროს მართალია სამართალურთიერთობაში გარეგნულად მონაწილეობს წარმომადგენელი, მაგრამ ამ ურთიერთობის შედეგები დგება უშუალოდ წარმოდგენილი პირის მიმართ. წარმომადგენლობის თავისებურება იმაში მდგომარეობს, რომ წარმომად-

გენლის მიერ თავისი უფლებამოსილების ფარგლებში დადებული გარიგებით უფლებები და მოვალეობები წარმოეშობა მხოლოდ წარმოდგენილ პირს. ეს განპირობებულია იმით, რომ წარმომადგენელი მოქმედებს სხვისი სახელითა და სხვისი ინტერესებისათვის. წარმომადგენლის გარიგება ეს ისეთი ნების გამოვლენაა, რომლის საფუძველზე წარმოშობილი ურთიერთობების სუბიექტები ხდებიან წარმოდგენილი და მესამე პირი. მოცემულ შემთხვევაში დავის საფუძველად მითითებული გარიგება დადებულია მოსარჩელესა და მ. რ.-ს შორის, რომლის ინტერესების დაცვასაც წარმომადგენლობითი უფლებამოსილებით ახორციელებდა ტ. რ.-ი.

სამოქალაქო კოდექსის 709-ე მუხლის თანახმად, დავალების ხელშეკრულებით რწმუნებული ვალდებულია შეასრულოს მისთვის დავალებული (მინდობილი) ერთი ან რამდენიმე მოქმედება მარწმუნებლის სახელითა და ხარჯზე. სასამართლოს განმარტებით, მითითებული მუხლის დანაწესი ვრცელდებოდა განსახილველ შემთხვევაზეც, ვინაიდან მოპასუხე ტ. რ.-ი ახორციელებდა მ. რ.-ის ინტერესების დაცვას და ეს გარიგების შინაარსიდანაც ირკვეოდა. გარიგებით ხელშეკრულების საგანი იყო საექსპერტო მომსახურების განწვევა მ. რ.-ის მიმართ წარმოებულ სისხლის სამართლის საქმეზე დასართავად, ანუ იგი ემსახურებოდა მ. რ.-ის ინტერესებს.

სასამართლო საქმის არსებითი განხილვის დროს დაადგინა, რომ სარჩელი აღძრული იყო არა იმ პირის მიმართ, ვისაც მოპასუხე უნდა ეგო სარჩელზე და შესთავაზა მოსარჩელეს არასათანადო მხარე ტ. რ.-ი შეცვლილიყო სათანადო მხარით მ. რ.-ით, რასაც მოსარჩელე მხარე არ დაეთანხმა. ასეთ პირობებში სასამართლომ, სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 85-ე მუხლის თანახმად, თავისი გადაწყვეტილებით უარი უთხრა მოსარჩელეს სარჩელის დაკმაყოფილებაზე.

პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილება სააპელაციო წესით გაასაჩივრა სსიპ ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნულმა ბიურომ, რომელმაც მოითხოვა გასაჩივრებული გადაწყვეტილების გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილებით მისი სარჩელის დაკმაყოფილება.

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2010 წლის 25 ნოემბრის განჩინებით სსიპ ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიუროს სააპელაციო საჩივარი ნაწილობრივ დაკმაყოფილდა, გაუქმდა თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2010 წლის 15 ივლისის გადაწყვეტილება და საქმე ხელახლა განსახილველად დაუბრუნდა იმავე სასამართლოს.

სააპელაციო სასამართლომ აღნიშნა, რომ მოცემულ შემთხვევაში დავის საგანს წარმოადგენდა ფულადი ვალდებულების შესრულება, რაც გამომდინარეობდა 2008 წლის 9 ივლისის ხელშეკრულებიდან. დასახელებული ხელშეკრულება დადებული იყო, ერთის მხრივ, სსიპ ლევან სამხარაულის სახელობის ექსპერტიზის ეროვნულ ბიუროს (შემსრულებელი) და, მეორეს მხრივ, მ. რ.-ის ადვოკატ ტ. რ.-ს (დამკვეთი) შორის. სადავო არ იყო ის ფაქტი, რომ 2007 წლის 27 ოქტომბერს გაცემული ორდერის საფუძველზე ადვოკატი ტ. რ.-ი იცავდა მ. რ.-ის ინტერესებს სისხლის სამართლის საქმეზე. სადავო იყო საკითხი იმის შესახებ, თუ ვის წარმოეშვა ზემოხსენებული ხელშეკრულებიდან გამომდინარე თანხის გადახდის ვალდებულება ადვოკატ ტ. რ.-ს, თუ მ. რ.-ს.

სააპელაციო სასამართლო არ დაეთანხმა გასაჩივრებული გადაწყვეტილების დასკვნას მოცემულ საქმეზე მოპასუხე ტ. რ.-ის არასათანადოობის შესახებ, შემდეგი გარემოებების გამო:

სამოქალაქო კოდექსის 104-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის თანახმად, იმ გარიგებით, რომელსაც წარმომადგენელი დებს თავისი უფლებამოსილების ფარგლებში, და იმ პირის სახელით, რომელსაც იგი წარმომადგენს, უფლებები და მოვალეობები წარმოეშობა მხოლოდ წარმოდგენილ პირს. ამდენად, იმისათვის რომ სადავო ხელშეკრულებით უფლება-მოვალეობები წარმოეშვას მ. რ.-ს (წარმოდგენილი პირი), ხელშეკრულება ტ. რ.-ს დადებული უნდა ჰქონდეს თავისი უფლებამოსილების ფარგლებში. სააპელაციო სასამართლომ გაიზიარა აპელანტის მოსაზრება იმის შესახებ, რომ აღნიშნული ხელშეკრულება ტ. რ.-ს არ დაუდია თავისი უფლებამოსილების ფარგლებში, რადგან მას ექსპერტიზის ბიუროსათვის არ წარუდგენია მინდობილობა, რაც დაადასტურებდა იმ გარემოებას, რომ იგი უფლებამოსილი იყო მ. რ.-ის სახელით დაედო სამოქალაქო გარიგება (წარდობის ხელშეკრულება).

სააპელაციო სასამართლოს მოსაზრებით, სისხლის სამართლის საქმეზე ბრალდებულის (განსასჯელის) ინტერესების დასაცავად გაცემული ორდერით არ შეიძლებოდა დადასტურებულიყო ის გარემოება, რომ ადვოკატს აქვს ბრალდებულის (განსასჯელის) სახელით სამოქალაქო გარიგებების დადების უფლებამოსილება. მოცემულ შემთხვევაში საქმის მასალებით დგინდებოდა, რომ ტ. რ.-ს ექსპერტიზის ბიუროსათვის არ წარუდგენია განსასჯელ მ. რ.-ის სახელით სამოქალაქო გარიგების (კერძოდ, წარდობის ხელშეკრულების) დადების უფლებამოსილების დამადასტურებელი მინდობილობა.

სააპელაციო სასამართლომ არ გაიზიარა ტ. რ.-ის მითითება იმის შესახებ, რომ მან სადავო ხელშეკრულების დადებისას ექსპერტიზის ბიუროში წარადგინა საქმეში განთავსებული მ. რ.-ის მიერ მის სახელზე გაცემული რწმუნებულება. ეს ფაქტი, გარდა იმისა, რომ უარყოფილი იყო მისი პროცესუალური მონიშნა-აღმდეგის მხრიდან, არ დასტურდებოდა არც სადავო ხელშეკრულებით, რომელიც დაიდო არა მ. რ.-ის, არამედ ტ. რ.-ის სახელით. ამასთან, ის გარემოება, რომ ეს უკანასკნელი ხელშეკრულებაში მოხსენიებულია მ. რ.-ის ადვოკატად, ვერ გახდებოდა იმ დასკვნის გაკეთების საფუძველი, რომ ამ ხელშეკრულებიდან აღმოცენებული უფლება-მოვალეობები წარმოეშვა მ. რ.-ს.

სამოქალაქო კოდექსის 104-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის შესაბამისად, წარმოდგენილ პირს წარმომადგენლის მიერ დადებული ხელშეკრულებიდან უფლება-მოვალეობები წარმოეშობა იმ შემთხვევაში, თუ ეს ხელშეკრულება წარმომადგენელს დადებული აქვს თავისი უფლებამოსილების ფარგლებში და იმ პირის

სახელით, ვისაც ის წარმოადგენს. კონკრეტულ შემთხვევაში სააპელაციო სასამართლომ ჩათვალა, რომ სადავო გარიგება არ დადებულია მ. რ-ის მიერ ადვოკატ ტ. ჩ-ისათვის მიცემული უფლებამოსილების ფარგლებში და მ. რ-ის სახელით, რის გამოც ამ ხელშეკრულებიდან გამომდინარე უფლება-მოვალეობები წარმოეშა სწორედ მოპასუხე ტ. ჩ-ს. ამ გარემოების გათვალისწინებით სააპელაციო სასამართლომ გაიზიარა აპელანტის მოსაზრება იმის შესახებ, რომ მ. რ-ი ვერ იქნებოდა იმ სახელშეკრულებო ურთიერთობების მონაწილე, რომელიც აღმოცენდა სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნულ ბიუროსა და ტ. ჩ-ს შორის 2008 წლის 9 ივლისის №1/1970 ხელშეკრულების საფუძველზე. მოცემულ შემთხვევაში მხედველობაში იყო მისაღები ის ფაქტი, რომ სახეზე იყო ორი ტიპის სახელშეკრულებო ურთიერთობა – ერთი მხრივ, მ. რ-სა და ტ. ჩ-ს შორის გაფორმებული დავალების ხელშეკრულებიდან წარმოშობილი და მეორეს მხრივ, ექსპერტიზის ეროვნულ ბიუროსა და ტ. ჩ-ს შორის წარდობის ხელშეკრულებიდან გამომდინარე ურთიერთობა. ორივე ეს ხელშეკრულება მონაწილე მხარეებისათვის წარმოშობდა დამოუკიდებელ უფლება-მოვალეობებს.

სააპელაციო სასამართლომ გაიზიარა აპელანტის პრეტენზია იმის შესახებაც, რომ განსახილველ შემთხვევაში დაუსაბუთებელი იყო ამ ურთიერთობის მონესრიგება სამოქალაქო კოდექსის 104-ე მუხლის მე-3 ნაწილით. მითითებული ნორმის თანახმად, თუ გარიგების დადებისას წარმომადგენელი არ მიუთითებს თავის წარმომადგენლობით უფლებამოსილებაზე, მაშინ გარიგება წარმოშობს შედეგებს უშუალოდ წარმოდგენილი პირისათვის მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუკი მეორე მხარეს უნდა ევარაუდა წარმომადგენლობის შესახებ. იგივე წესი მოქმედებს მაშინაც, როცა მეორე მხარისათვის სულ ერთია ვისთან დადებს გარიგებას.

სააპელაციო სასამართლომ მიიჩნია, რომ სადავო შემთხვევაში ექსპერტიზის ეროვნულ ბიუროს არ ჰქონდა საფუძველი, ევარაუდა ტ. ჩ-ის წარმომადგენლობის შესახებ, რადგან, როგორც წესი, სისხლის სამართლის საქმეზე მონაწილე ადვოკატებს არ გააჩნიათ დასაცავი პირის სახელით სამოქალაქო გარიგებების დადების უფლებამოსილება და ასეთი უნდა მიეთითოს სპეციალურ მინდობილობაში, რაც მოპასუხის მიერ ექსპერტიზის ბიუროში წარდგენილი არ ყოფილა. ამასთან, ბიუროსათვის არ ყოფილა სულ ერთი, თუ ვისთან გააფორმებდა ხელშეკრულებას.

მითითებული გარემოებების გათვალისწინებით, სააპელაციო სასამართლომ მიიჩნია, რომ პირველი ინსტანციის სასამართლოს არ გააჩნდა საკმარისი წინაპირობები განსახილველ საქმეზე სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 85-ე მუხლის გამოყენებისა და ტ. ჩ-ის არასათანადო მოპასუხედ მიჩნევისათვის.

სააპელაციო სასამართლომ მიუთითა სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 385-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტზე, რომლის თანახმად, სააპელაციო სასამართლო აუქმებს გადაწყვეტილებას და საქმეს უბრუნებს პირველი ინსტანციის სასამართლოს ხელახლა განსახილველად, თუ ადგილი აქვს 394-ე მუხლით გათვალისწინებულ შემთხვევებს. ამავე მუხლის მე-2 ნაწილის მიხედვით, სააპელაციო სასამართლოს შეუძლია არ გადააგზავნოს საქმე უკან და თვითონ გადაწყვიტოს იგი. მოცემულ შემთხვევაში სააპელაციო სასამართლომ შეუძლებლად მიიჩნია დავის არსებითად გადაწყვეტა, რადგან პირველი ინსტანციის სასამართლოს საქმე არსებითად არ განუხილავს, არ უმსჯელია სარჩელის ფაქტობრივ საფუძველებზე, მათ წინააღმდეგ მოპასუხის მიერ წამოყენებულ არგუმენტებზე, გასაჩივრებული გადაწყვეტილება ეფუძნებოდა მხოლოდ სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 85-ე მუხლს (მოპასუხის არასათანადოობა).

სააპელაციო სასამართლოს განჩინება საკასაციო წესით გაასაჩივრა ტ. ჩ-მა. კასატორი მოითხოვს გასაჩივრებული განჩინების გაუქმებას და ახალი გადაწყვეტილებით სარჩელის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმას შემდეგი საფუძველებით:

სააპელაციო სასამართლომ დადგინდად მიიჩნია, რომ 2008 წლის 9 ივლისის მოსარჩელესა და ტ. ჩ-ს, როგორც მ. რ-ის ადვოკატს შორის დაიდო ხელშეკრულება საექსპერტო მომსახურების თაობაზე. მიუხედავად ამისა, სააპელაციო სასამართლომ მიიჩნია, რომ სადავო ხელშეკრულებიდან გამომდინარე ვალდებულების შესრულებაზე პასუხისმგებლობა უნდა დაკისრებოდა ტ. ჩ-ს (მ. რ-ის წარმომადგენელს) და არა თავად მ. რ-ს (მარწმუნებელს). მითითებული პოზიცია სასამართლომ იმით დაასაბუთა, რომ ტ. ჩ-ს მოსარჩელისათვის არ წარუდგენია შესაბამისი რწმუნებულება. აღნიშნული მოსაზრება არასწორია, რადგან რწმუნებულების წარუდგენლობის შემთხვევაში, მოპასუხე ხელშეკრულებაში არ იქნებოდა მითითებული როგორც მ. რ-ის ადვოკატი;

გარდა ამისა, სააპელაციო სასამართლომ მიიჩნია, რომ მოსარჩელეს არ ჰქონდა საფუძველი ევარაუდა მოპასუხის წარმომადგენლობის თაობაზე, რადგან, როგორც წესი, სისხლის სამართლის საქმეზე მონაწილე ადვოკატებს არ გააჩნიათ სამოქალაქო გარიგების დადების უფლებამოსილება.

კასატორი მიუთითებს „ადვოკატთა შესახებ“ კანონის მე-4 მუხლის 1-ლი ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტზე, რომლის შესაბამისად, ადვოკატს უფლება აქვს წარმოადგინოს და დაიცვას კლიენტი, მისი უფლებები და თავისუფლებები საკონსტიტუციო, უზენაეს და საერთო სასამართლოებში, არბიტრაჟში, მოკვლევისა და გამოძიების ორგანოებში, სხვა ფიზიკურ და იურიდიულ პირებთან. ამ ნორმიდან გამომდინარე, ადვოკატსა და კლიენტს შორის დადებული ხელშეკრულება ყველა შემთხვევაში განხილულ უნდა იქნეს სამოქალაქო კოდექსის 709-ე მუხლით გათვალისწინებულ დავალების ხელშეკრულებად. შესაბამისად, კასატორს მიიჩნია, რომ მ. რ-ს რომც არ გაეცა წერილობითი რწმუნებულება, მხოლოდ ის ფაქტი, რომ იგი იყო მ. რ-ის ადვოკატი, ადასტურებს წარმომადგენლობის არსებობას. სამოქალაქო კოდექსის 107-ე მუხლის თანახმად, წარმომადგენლობის შესახებ გარიგების დასადავად წერილობითი ფორმის დაცვა აუცილებელი არ არის;

კასატორის მოსაზრებით, რომც გავიზიაროთ სააპელაციო სასამართლოს მსჯელობა იმასთან დაკავშირებით, რომ ტ. ჩ-ს ექსპერტიზის ბიუროსათვის არ წარუდგენია მ. რ-ის სახელით სამოქალაქო გარიგების დადების უფლებამოსილების დამადასტურებელი მინდობილობა, მაშინ საკითხის დარეგულირება უნდა

მომხდარიყო სამოქალაქო კოდექსის 104-ე მუხლის მე-3 ნაწილის შესაბამისად. დასახელებული ნორმის მიხედვით, თუ გარიგების დადებისას წარმომადგენელი არ მიუთითებს თავის წარმომადგენლობით უფლებამოსილებაზე, მაშინ გარიგება წარმოშობს სამართლებრივ შედეგებს უშუალოდ წარმოდგენილი პირისათვის მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუკი მეორე მხარისათვის სულერთია ვისთან დადებს გარიგებას. ის გარემოება, რომ ექსპერტიზის ბიურომ ივარაუდა წარმომადგენლობის შესახებ უდავოდ დასტურდება თავად ხელშეკრულებიდან საექსპერტო მომსახურების შესახებ. ხელშეკრულების პირველ მუხლში ნათლად არის მითითებული, რომ ხელშეკრულება იდება მ. რ-ის ადვოკატთან, ხოლო ის გარემოება, რომ ადვოკატი მოქმედებს კლიენტის ხარჯით და სახელით, საყოველთაოდ ცნობილია;

კასატორის განმარტებით, სამოქალაქო კოდექსის 104-ე მუხლის მე-3 ნაწილის ბოლო წინადადების შესაბამისად, თუ მეორე მხარისათვის სულერთია ვისთან დადებს ხელშეკრულებას, ასეთ დროსაც, მინდობილობის წარუდგენლობის შემთხვევაში უფლებები და მოვალეობები წარმოეშობა წარმოდგენილ პირს. „საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიუროს შექმნის შესახებ“ დებულების პირველი და მე-2 ნაწილების შესაბამისად, ექსპერტიზის ბიუროს აკისრია კანონისმიერი ვალდებულება, დადოს ხელშეკრულება საექსპერტო მომსახურების შესახებ ნებისმიერ ფიზიკურ და იურიდიულ პირთან. იგივე შინაარსის ვალდებულება გამომდინარეობს სამოქალაქო კოდექსის 319-ე მუხლის მე-2 ნაწილიდან. ამდენად, უდავოა, რომ ექსპერტიზის ბიუროსათვის სულერთია ვისთან დადებს ხელშეკრულებას;

კასატორის მითითებით, სააპელაციო სასამართლომ დადგინოდა ჩათვალა, რომ მოქალაქე მ. რ-მა ტ. ჩ-ის სახელზე გასცა რწმუნებულება, ანუ მათ შორის დაიდო დავალების ხელშეკრულება. სამოქალაქო კოდექსის 709-ე მუხლის თანახმად, დავალების ხელშეკრულებით რწმუნებული ვალდებულია შეასრულოს მისთვის დავალებული ერთი ან რამდენიმე მოქმედება მარწმუნებლის სახელით და ხარჯზე. ამავე კოდექსის 104-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის შესაბამისად, იმ გარიგებით, რომელსაც წარმომადგენელი დებს თავისი უფლებამოსილების ფარგლებში და იმ პირის სახელით, რომელსაც იგი წარმოადგენს, უფლებები და მოვალეობები წარმოეშობა მხოლოდ წარმოდგენილ პირს. დასახელებული ნორმების შინაარსიდან გამომდინარე ნათელია, რომ რწმუნებულება ცალსახად ფორმდება მარწმუნებლის სახელითა და ხარჯით სამართლებრივ ურთიერთობაში მონაწილეობის მისაღებად. ამასთან, აშკარაა, რომ რწმუნებულების არსებობის შემთხვევაში წარმომადგენელს არ შეიძლება დაეკისროს ხელშეკრულებიდან გამომდინარე ვალდებულების შესრულება.

სამოტივაციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლო საქმის შესწავლის, საკასაციო საჩივრის საფუძველების შემოწმების შედეგად მიიჩნევს, რომ ტ. ჩ-ის საკასაციო საჩივარი არ უნდა დაკმაყოფილდეს შემდეგ გარემოებათა გამო:

მოცემულ საქმეზე სააპელაციო სასამართლოს მიერ დადგენილია შემდეგი ფაქტობრივი გარემოებები:

2008 წლის 9 ივლისს, ერთი მხრივ, სსიპ ლევან სამხარაულის სახელობის ექსპერტიზის ეროვნულ ბიუროს (შემსრულებელი) და, მეორე მხრივ, მ. რ-ის ადვოკატ ტ. ჩ-ის (დამკვეთი) შორის დაიდო ხელშეკრულება აუდიო-ვიდეო ფონოსკოპიური ექსპერტიზის ჩატარების თაობაზე;

აღნიშნული ხელშეკრულების დადებისას ადვოკატ ტ. ჩ-ს ექსპერტიზის ბიუროში არ წარუდგენია მის სახელზე მ. რ-ის მიერ გაცემული რწმუნებულება;

2007 წლის 27 ოქტომბერს გაცემული ორდერის საფუძველზე ადვოკატი ტ. ჩ-ი იცავდა მ. რ-ის ინტერესებს სისხლის სამართლის საქმეზე.

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 404-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის თანახმად, საკასაციო სასამართლო ამოწმებს გადაწყვეტილებას საკასაციო საჩივრის ფარგლებში. ამავე კოდექსის 407-ე მუხლის თანახმად, სააპელაციო სასამართლოს მიერ დამტკიცებულად ცნობილი ფაქტობრივი გარემოებები სავალდებულოა საკასაციო სასამართლოსათვის, თუ წამოყენებული არ არის დასაშვები და დასაბუთებული პრეტენზია (შედავება).

საკასაციო პალატა თვლის, რომ კასატორის მიერ არ არის წარმოდგენილი დასაბუთებული პრეტენზია. დასაბუთებულ პრეტენზიაში იგულისხმება მითითება იმ პროცესუალურ დარღვევებზე, რომლებიც დაშვებული იყო სააპელაციო სასამართლოს მიერ საქმის განხილვის დროს, რამაც განაპირობა ფაქტობრივი გარემოებების არასწორად შეფასება და მატერიალურ-სამართლებრივი ნორმის არასწორად გამოყენება ან განმარტება.

მოცემულ საქმეში სადავო არაა მხარეთა შორის 2008 წლის 9 ივლისის ხელშეკრულების დადების ფაქტი, მაგრამ სადავოა საკითხი იმის შესახებ, თუ ვის წარმოეშვა ზემოხსენებული ხელშეკრულებიდან გამომდინარე უფლებები და მოვალეობები – ადვოკატ ტ. ჩ-ს თუ მისი დაცვის ქვეშ მყოფ მ. რ-ს.

სააპელაციო სასამართლომ მიიჩნია, რომ 2009 წლის 9 ივლისის ხელშეკრულებიდან გამომდინარე უფლებები და მოვალეობები წარმოეშვა ადვოკატ ტ. ჩ-ს, ვინაიდან სადავო გარიგების დადებისას იგი არ მოქმედებდა მ. რ-ის მიერ მის სახელზე გაცემული უფლებამოსილების ფარგლებში და ამ უკანასკნელის სახელით.

კასატორი არ ეთანხმება სააპელაციო სასამართლოს ზემოხსენებულ დასკვნას და მიიჩნევს, რომ მ. რ-ის მიერ მის სახელზე გაცემული 2008 წლის 6 მაისის რწმუნებულება, მას ანიჭებდა სადავო გარიგების დადების უფლებამოსილებას მ. რ-ის სახელით.

საკასაციო სასამართლო არ იზიარებს კასატორის აღნიშნულ მოსაზრებას და მიუთითებს სამოქალაქო კოდექსის 104-ე მუხლის 1-ლ ნაწილზე, რომლის თანახმად, იმ გარიგებით, რომელსაც წარმომადგენელი დებს თავისი უფლებამოსილების ფარგლებში, და იმ პირის სახელით, რომელსაც იგი წარმოადგენს, უფ-

ლებები და მოვალეობები წარმოეშობა მხოლოდ წარმოდგენილ პირს. აღნიშნული ნორმის მიხედვით, იმისათვის, რომ გარიგებიდან გამომდინარე უფლებები და მოვალეობები წარმოეშვას წარმოდგენილ პირს, აუცილებელია, რომ წარმომადგენელი მოქმედებდეს თავისი უფლებამოსილების ფარგლებში, და იმ პირის სახელით, რომელსაც იგი წარმოადგენს. დავის შემთხვევაში, წარმომადგენელმა სარწმუნოდ უნდა დაადასტუროს, რომ იგი ნამდვილად მოქმედებდა თავისი უფლებამოსილების ანუ წარმოდგენილი პირის მიერ მინიჭებული უფლებამოსილების ფარგლებში და ამ პირის სახელით. მოცემულ შემთხვევაში, კასატორი მიიჩნევს, რომ წარმოდგენილი პირის (მ. რ-ის) სახელით სადავო გარიგების დადების უფლებამოსილებას მას ანიჭებდა წარმოდგენილი პირის მიერ მის სახელზე გაცემული 2008 წლის 6 მაისის რწმუნებულება. საკასაციო სასამართლო იზიარებს სააპელაციო სასამართლოს მიერ დადგენილ ფაქტობრივ გარემოებას იმის შესახებ, რომ სადავო ხელშეკრულების დადებისას მოპასუხეს მოსარჩელისათვის არ წარუდგენია ზემოხსენებული რწმუნებულება და, შესაბამისად, ხელშეკრულებაც მის საფუძველზე არ დაუდია. ამ ფაქტობრივი გარემოების გამაქარწყლებელი რაიმე მტკიცებულება კასატორს არ წარმოუდგენია. გარდა ამისა, საკასაციო პალატა მიიჩნევს, რომ 2008 წლის 6 მაისის რწმუნებულება მოპასუხეს არ ანიჭებდა სადავო გარიგების დადების უფლებამოსილებას, ვინაიდან იგი არ შეიცავს მითითებას წარმოდგენილი პირის სახელით სამოქალაქო-სამართლებრივი გარიგების დადების უფლებამოსილების მინიჭების თაობაზე. აღნიშნული რწმუნებულებით მოპასუხე უფლებამოსილი იყო დაეცვა მარწმუნებლის ქონებრივი და არაქონებრივი ინტერესები და ამ მიზნით წარმოედგინა მარწმუნებელი საქრთველოს ყველა ინსტანციის სასამართლოში, ფიზიკურ და იურიდიულ პირებთან, სახელმწიფო დაწესებულებებთან ურთიერთობაში და ეწარმოებინა შესაბამისი სისხლის, სამოქალაქო ან ადმინისტრაციული საქმე. ამდენად, მითითებული რწმუნებულებით მოპასუხისათვის მინიჭებული უფლებამოსილების ფარგლები არ მოიცავს წარმოდგენილი პირის სახელით სამოქალაქო-სამართლებრივი გარიგების (მოცემულ შემთხვევაში, წარდობის ხელშეკრულების) დადების შესაძლებლობას.

კასატორი მიიჩნევს ასევე, რომ 2008 წლის 6 მაისის რწმუნებულების არარსებობის შემთხვევაშიც, იგი, როგორც ადვოკატი, უფლებამოსილი იყო დაედო სადავო გარიგება „ადვოკატთა შესახებ“ კანონის მე-4 მუხლის 1-ლი ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტის საფუძველზე, რომლის შესაბამისად, ადვოკატს უფლება აქვს წარმოადგინოს და დაიცვას კლიენტი, მისი უფლებები და თავისუფლებები საკონსტიტუციო, უზენაეს და საერთო სასამართლოებში, არბიტრაჟში, მოკვლევისა და გამოძიების ორგანოებში, სხვა ფიზიკურ და იურიდიულ პირებთან. საკასაციო სასამართლო არ იზიარებს კასატორის ამ მოსაზრებას, ვინაიდან იმისდა მიუხედავად, თუ რომელი დოკუმენტის (მინდობილობის თუ ორდერის) საფუძველზე ახორციელებს ადვოკატი წარმომადგენლობას, ყველა შემთხვევაში, კონკრეტული სამოქალაქო-სამართლებრივი გარიგების დადების უფლებამოსილება მას გააჩნია მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ მარწმუნებლის მიერ გაცემულ მინდობილობაში პირდაპირაა აღნიშნული ასეთი უფლებამოსილების მინიჭების თაობაზე.

დაუსაბუთებელია ასევე კასატორის მითითება სამოქალაქო კოდექსის 104-ე მუხლის მე-3 ნაწილზე, რომლის თანახმადაც, თუ გარიგების დადებისას წარმომადგენელი არ მიუთითებს თავის წარმომადგენლობით უფლებამოსილებაზე, მაშინ გარიგება წარმოშობს შედეგებს უშუალოდ წარმოდგენილი პირისათვის მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუკი მეორე მხარეს უნდა ევარაუდა წარმომადგენლობის შესახებ. იგივე წესი მოქმედებს მაშინაც, როცა მეორე მხარისათვის სულ ერთია, ვისთან დადებს გარიგებას. კასატორის მოსაზრებით, მოცემულ შემთხვევაში, მოპასუხეს უნდა ევარაუდა მისი წარმომადგენლობითი უფლებამოსილების თაობაზე, ვინაიდან იგი, როგორც ადვოკატი, მოქმედებდა მისი დაცვის ქვეშ მყოფი პირის ინტერესებში.

კასატორის აღნიშნულ პრეტენზიასთან დაკავშირებით, საკასაციო სასამართლო იზიარებს სააპელაციო სასამართლოს მსჯელობას იმის შესახებ, რომ სადავო გარიგების დადებისას მოსარჩელეს არ ჰქონდა საფუძველი, ევარაუდა მოპასუხის წარმომადგენლობის შესახებ, რადგან ადვოკატს არ გააჩნია მისი დაცვის ქვეშ მყოფი პირის სახელით სამოქალაქო-სამართლებრივი გარიგებების დადების უფლებამოსილება. საკასაციო სასამართლო კიდევ ერთხელ განმარტავს, რომ ადვოკატს, რომელიც ორდერის საფუძველზე ახორციელებს კლიენტის ინტერესების დაცვას, სამოქალაქო-სამართლებრივი გარიგების დადების უფლებამოსილება გააჩნია მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ მარწმუნებლის მიერ გაცემულ მინდობილობაში პირდაპირაა აღნიშნული ასეთი უფლებამოსილების მინიჭების თაობაზე. მართალია, დავალების ხელშეკრულების ფორმა თავისუფალია, მაგრამ ზეპირი ხელშეკრულების შემთხვევაში, რწმუნებულმა სარწმუნოდ უნდა დაამტკიცოს მარწმუნებლის მიერ კონკრეტული დავალების მიცემის ფაქტი. მოცემულ შემთხვევაში, კასატორის მითითება 2008 წლის 6 მაისის რწმუნებულებაზე და ადვოკატის ორდერზე, სადავო ფაქტის არსებობას არ ადასტურებს. კასატორი ვერც იმას ასაბუთებს, თუ რატომ იყო სულერთი მოსარჩელისათვის, თუ ვისთან დადებდა სადავო გარიგებას.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, კასატორის მიერ მითითებული კანონი არ დარღვეულა, რაც სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 410-ე მუხლის მიხედვით, საკასაციო საჩივრის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის საფუძველია.

სარეზოლუციო ნაწილი:
საკასაციო სასამართლომ იხელმძღვანელა საქრთველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 410-ე მუხლით და

მოცუვებით შემდეგი გარემოებების დადგენის საფუძველზე: 2008 წლის ოქტომბერში დასაქმების შესახებ გაზეთ „სიტყვა და საქმეში“ გამოქვეყნებული განცხადება წაიკითხა სამუშაოს დაწყების მსურველმა დ. ნ-მა, დაინტერესდა პირობებით და დარეკა განცხადებაში მითითებულ ტელეფონის ნომერზე. მას უპასუხა მამაკაცმა, რომელმაც სამსახურის პირობებზე სასაუბროდ შესვედრა დაუთქვა შპს „ნ. პ-ს“ ოფისში. იმავე დღეს დ. ნ-ი მივიდა შპს „ნ. პ-ში“, სადაც მას დახვდა ბ. ყ-ი, რომელიც გაეცნო „ნ. პ-ს“ მფლობელად. ბ. ყ-მა დ. ნ-ს დაათვალიერებინა ქარხანა, გააცნო სამუშაოს პირობები და ჰკითხა, ჰქონდა თუ არა უძრავი ქონება.

ბ. ყ-მა დ. ნ-ს შესთავაზა დისტრიბუტორად მუშაობა და დაარწმუნა ის რომ, საწარმოში მუშაობის დასაწყებად აუცილებელი იყო მის სახელზე რიცხულ უძრავ ქონებაზე ბ. ყ-სათვის მიეცა მინდობილობა, რათა იმ შემთხვევაში, თუ მუშაობის პროცესში მისი მოქმედებით საზოგადოებას რაიმე სახის ზიანი მიადგებოდა, ანაზღაურება მომხდარიყო მისი ქონებიდან. როდესაც ბ. ყ-მა დ. ნ-ისაგან შეიტყო, რომ მისი მშობლების სახელზე ირიცხებოდა ბ-ის ქ. №25-ში მდებარე ბინა, გადაწყვიტა სისრულეში მოეყვანა თავისი განზრახვა. აღნიშნული ბინის დათვალიერებისა და ბინის მესაკუთრეთა დარწმუნების მიზნით დ. ნ-ს ვილს იმავე დღეს გაჰყვა მის ოჯახში. ბ. ყ-მა ბ-ის ქუჩა №25-ში მდებარე ბინის მესაკუთრეები – ა. ო-ა, მ. და ნუგ. ნ-ები დაარწმუნა, რომ მისი საწარმო იყო წარმატებული და იმ შემთხვევაში, თუ მათ კუთვნილ ბინაზე მისცემდნენ მინდობილობას, რომელიც იქნებოდა დ. ნ-ის კეთილსინდისიერად მუშაობის გარანტი და არ ითვალისწინებდა ბინის გასხვისების უფლებას, მათ ბინას საფრთხე არ შეექმნებოდა.

2008 წლის 23 ოქტომბერს ბ. ყ-მა საჯარო რეესტრიდან აიღო ამონაწერი უძრავ ქონებაზე და იმავე დღეს მესაკუთრეებთან ერთად მივიდა სანოტარო ბიუროში, სადაც მათი სახელით გააფორმა მინდობილობა უძრავ ქონებაზე. სხვა უფლებებთან ერთად მან მოიპოვა ბინის იპოთეკით დატვირთვის უფლება. ბ. ყ-მა გადაწყვიტა აღნიშნული უფლების რეალიზაციის გზით ქონებრივი სარგებლის მიღება. 2008 წლის 30 ოქტომბერს ა-ს ქ. №77-ში მდებარე სანოტარო ბიუროში შპს „თ-თან“ გააფორმა სესხისა და იპოთეკის ხელშეკრულება 2009 წლის 30 აპრილამდე, რომლის თანახმად იპოთეკარისაგან ისესხა 33000 აშშ დოლარი, სესხის უზრუნველსაყოფად კი იპოთეკით დატვირთა უძრავი ქონება. სესხად აღებული თანხა და სარგებელი ბ. ყ-ს არ გადაუხდია.

სააპელაციო სასამართლომ მიიჩნია, რომ 2008 წლის 30 ოქტომბრის ხელშეკრულება, რომლითაც შპს მ. „თ-ის“ წინაშე ბ. ყ-ის ვალდებულების უზრუნველსაყოფად იპოთეკით დაიტვირთა ა. ო-ს, ნ., ნუგ. და მ. ნ-ების კუთვნილი ქ.თბილისში, ბ-ის ქუჩა №25-ში მდებარე უძრავი ქონება, დადებულია კანონით განსაზღვრული წესით მხარეთა შესაბამისი უფლებამოსილების ფარგლებში და არ არსებობს მისი ბათილად ცნობის საფუძველი. ამდენად, ხელშეკრულება დაიდო შპს „თ-სა“ და ბ. ყ-ს, როგორც იპოთეკის საგნის მესაკუთრეთა წარმომადგენლობაზე უფლებამოსილ პირს შორის.

სამოქალაქო კოდექსის 103-ე მუხლის, 104-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის შესაბამისად, სასამართლომ ჩათვალა, რომ ა. ო-მ, მ., ნუგ. და ნ. ნ-ებმა ხელი მოაწერეს მინდობილობას, რომლითაც მათ ბ. ყ-ს მიანიჭეს უფლება, მათი სახელით იპოთეკით დაეტვირთა კონკრეტული ქონება. აღნიშნული მინდობილობა წარმოადგენდა მესამე პირებისათვის კანონიერი ნდობის შექმნის საფუძველს. მესამე პირი, რომელიც ბ. ყ-თან დებდა გარიგებას, ენდობოდა ხელმოწერილ, ნოტარიულად დამოწმებული გარიგების შინაარსს. ივარაუდება, რომ ხელმოწერილ და ნოტარიულად დამოწმებულ დოკუმენტში ნების გამომვლენი აცნობიერებდა გამომვლენილ ნებას, რაც იმას ნიშნავს, რომ იცნობდა დოკუმენტის შინაარსს და მისთვის ცნობილი იყო გარიგების სამართლებრივი შედეგები. იპოთეკის ხელშეკრულების ნამდვილობისათვის კანონი ითვალისწინებს მხარეთა შორის შესაბამისი უფლებამოსილების ფარგლებში ხელშეკრულების წერილობითი ფორმით დადებასა და ამ ხელშეკრულების საჯარო რეესტრში რეგისტრაციის სავალდებულებას, სამოქალაქო კოდექსის 289-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის თანახმად.

სამოქალაქო კოდექსის 54-ე მუხლის, 81-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის შესაბამისად, მოცემულ შემთხვევაში იპოთეკის ხელშეკრულებისთვის კანონით განსაზღვრული ზემოაღნიშნული პირობები არ დარღვეულა.

სასამართლოს მითითებით, თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2010 წლის 21 მაისის განაჩენით ბ. ყ-ის მიერ მართლსაწინააღმდეგო ქმედების ჩადენის ფაქტის დადგენა არ წარმოადგენს სადავო ხელშეკრულების ბათილად ცნობის საფუძველს.

პალატამ განმარტა, რომ სამოქალაქო კოდექსით განსაზღვრულია ქმედების შეფასებისა და აღნიშნული ქმედების თანმდევი შედეგების მატერიალურ-სამართლებრივი საფუძველები. შესაბამისად, მართლსაწინააღმდეგო ქმედების შეფასების კრიტერიუმები თავისი თანმდევი შედეგებით სამოქალაქო სამართალწარმოებაში ინდივიდუალურია, რაც იმას ნიშნავს, რომ სისხლის სამართლის წესით დადგენილი მოცუვების ფაქტი შეიძლება სამოქალაქო წესით არ წარმოადგენდეს ქმედების ისეთ შემადგენლობას, რომელიც გარიგების ბათილობას იწვევს.

სააპელაციო პალატამ მიიჩნია, რომ თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2010 წლის 21 მაისის განაჩენით დადგენილი ბ. ყ-ის მართლსაწინააღმდეგო ქმედება მტკიცებულებას წარმოადგენს დაზარალებულების მიერ ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნით მსჯავრდებულის წინააღმდეგ აღძრული სარჩელის შემთხვევაში და არა გარიგების ბათილობის მოთხოვნით გამართულ სამოქალაქო სამართალწარმოებაში. ამდენად, მართლსაწინააღმდეგო ქმედებას სამოქალაქო სამართლებრივ კონტექსტში შეიძლება სულ სხვაგვარი შეფასება მიეცეს, ვიდრე აღნიშნული სისხლის სამართლის წესით არის დადგენილი. როგორც განაჩენის შინაარსიდან გამომდინარეობს, ბ. ყ-ის მიერ დანაშაულებრივი ქმედება განხორციელდა დაზარალებულთა ნდობის ბოროტად გამოყენების შედეგად, რაც კონკრეტულ შემთხვევაში არ იწვევს იპოთეკის ხელშეკრულების ბათილობას. მართალია, სამოქალაქო კანონმდებლობა ეფუძნება მხარეთა კეთილსინდისიერ ქმე-

დებს, მაგრამ აღნიშნული ხორციელდება რა სამართლებრივი ურთიერთობის მონაწილეთა ინტერესების მაქსიმალური დაბალანსების საჭიროების პირობებში, მხარე, რომელიც არ დაიცავს წინდახედულობის აუცილებელ ნორმებს, ხდება შესაბამისი რისკის მატარებელი. მოცემულ შემთხვევაში საქმის მასალებით არ დგინდება იმ ფაქტობრივი გარემოებების არსებობა, რომლებიც აუცილებელია სამოქალაქო კოდექსის 81-ე მუხლის კვალიფიკაციისათვის. ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, არ არსებობს 2008 წლის 30 ოქტომბრის იპოთეკის ხელშეკრულების ბათილად ცნობის საფუძველი, ხოლო ა. ო-ს შეგებებული სარჩელი დაუსაბუთებელია და არ უნდა დაკმაყოფილდეს.

სამოქალაქო კოდექსის 301-ე მუხლის მიხედვით, სასამართლომ ჩათვალა, რომ შპს „თ-ის“ მოთხოვნა, ვალდებულების შესაბამისი გადახდევინება განხორციელდეს იპოთეკის საგნის რეალიზაციის გზით, საფუძველიანია.

სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება ა. ო-მ გაასაჩივრა საკასაციო წესით, მოითხოვა სააპელაციო საჩივრის დაკმაყოფილების ნაწილში მისი გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილებით თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2011 წლის 23 ივნისის გადაწყვეტილების უცვლელად დატოვება შემდეგი საფუძველებით:

სასამართლომ უგულვებელყო თბილისის საქალაქო სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა კოლეგიის 2010 წლის 21 მაისის განაჩენი, რომლის საფუძველზეც დადგინდა, რომ ბ. ყ-მა მოტყუების გზით დატვირთა ა. ო-სა და ნ-ების ოჯახის საცხოვრებელი ბინა იპოთეკით. ამასთან, შპს „თ-ისათვის“ ცნობილი იყო, რომ კასატორი წარმოადგენდა დაზარალებულს, ბ. ყ-ი მათ პრობლემურ მოვალეთა სიაში იყო დაფიქსირებული, არავითარი შემოსავალი სესხის უზრუნველსაყოფად არ გააჩნდა, შესაბამისად, არადაამაჯრებელია ასეთ შემთხვევაში 33000 აშშ დოლარის მისთვის სესხება.

სააპელაციო პალატამ არ გაითვალისწინა, რომ ბ. ყ-მა მოტყუებით გააფორმებინა ა. ო-სა და ნ-ების ოჯახს მინდობილობა. იგი გაიცა არა იმისათვის, რომ ბ. ყ-ს იპოთეკით დაეტვირთა აღნიშნული ქონება მისი სურვილისამებრ არამედ, მხოლოდ მაშინ, თუკი დ. ნ-ის, როგორც დისტრიბუტორის, ქმედებით მას ზიანი მიადგებოდა. ბ. ყ-მა დანაპირები არ შეასრულა, დ. ნ-ი სამსახურით ვერ უზრუნველყო და მინდობილობის მიღებიდან რამოდენიმე დღეში იპოთეკით დატვირთა მათი ქონება, გამოიტანა სესხი და მიითვისა აღნიშნული თანხა.

სააპელაციო სასამართლომ გამოიყენა კანონი, რომელიც არ უნდა გამოყენებინა და უსაფუძველოდ მიუთითა სამოქალაქო კოდექსის 104-ე მუხლის პირველ ნაწილსა და 103-ე მუხლზე. მართალია, ა. ო-მ, მ., ნ. და ნუგ. ნ-ებმა ხელი მოაწერეს ბესო ჟღენტის სახელზე გაცემულ მინდობილობას, მაგრამ დადგენილი იყო ამ მინდობილობის გაცემის მიზეზი, სასამართლოს მიერ გამოტანილი განაჩენით, რომელშიც მითითებულია, რომ ბ. ყ-მა მინდობილობა მიიღო კასატორების მოტყუებისა და მათი ნდობის ბოროტად გამოყენების საფუძველზე.

სამოტივაციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლომ განიხილა საქმის მასალები, გაეცნო საკასაციო საჩივრის საფუძველს და თვლის, რომ ა. ო-ს საკასაციო საჩივარი არ უნდა დაკმაყოფილდეს შემდეგ გარემოებათა გამო:

2008 წლის 23 ოქტომბრის სანოტარო აქტით ნ. ნ-მა, ა. ო-მ, მ. ნ-მა და ნუგ. ნ-მა ბ. ყ-ს მიანიჭეს უფლება-მოსილება, იპოთეკით დაეტვირთა მათი კუთვნილი უძრავი ქონება და შეესრულებინა ქონების იპოთეკით დატვირთვასთან დაკავშირებული ყველა საჭირო მოქმედება. უძრავი ქონების მესაკუთრეებმა თავად მოაწერეს ხელი მინდობილობას მისი შინაარსის გაცნობის შემდეგ ნოტარიუს ლ. რ-ის თანდასწრებით.

2008 წლის 30 ოქტომბრის სესხისა და იპოთეკის ხელშეკრულებებით ბ. ყ-მა შპს მ. „თ-საგან“ აიღო სესხი 33 000 აშშ დოლარის ოდენობით 2009 წლის 30 აპრილამდე თვეში 5% სარგებლით. ვალდებულების დარღვევის შემთხვევაში ხელშეკრულებით შეთანხმებულ იქნა პირგასამტეხლო ყოველ ვადაგადაცილებულ დღეზე გადასახდელი თანხის 1,5%-ის ოდენობით. აღებული სესხის უზრუნველსაყოფად 2008 წლის 30 ოქტომბრის სანოტარო აქტით იპოთეკით დაიტვირთა ა. ო-ს, ნ. ნ-ის, ნუგ. ნ-ისა და მ. ნ-ის კუთვნილი ქ.თბილისში, ბ-ის ქუჩა №25-ში მდებარე უძრავი ქონება, რომლის მესაკუთრეთა სახელით ხელშეკრულების დადებისას გამოდიოდა ბ. ყ-ი 2008 წლის 23 ოქტომბრის მინდობილობის საფუძველზე.

2008 წლის 30 ოქტომბრის იპოთეკის ხელშეკრულება დარეგისტრირდა საჯარო რეესტრში. დასახელებული გარემოება დასტურდება საჯარო რეესტრის ამონაწერით.

ბ. ყ-ს იპოთეკით უზრუნველყოფილი ვალდებულება არ შეუსრულებია.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2010 წლის 21 მაისის განაჩენით ბ. ყ-ი ცნობილ იქნა დამნაშავედ სისხლის სამართლის კოდექსის 180-ე მუხლის მე-3 ნაწილის „ბ“ პუნქტით გათვალისწინებულ დანაშაულთა ჩადენაში. განაჩენის მიხედვით, საბრაოდებო დასკვნით ბ. ყ-ს ბრალად დაედო თაღლითობა, ე.ი მართლსაწინააღმდეგო მისაკუთრების მიზნით სხვისი ნივთის დაუფლება და ქონებრივი უფლების მიღება მოტყუებით შემდეგი გარემოებების დადგენის საფუძველზე: 2008 წლის ოქტომბერში დასაქმების შესახებ გაზეთ „ს. და ს-ში“ გამოქვეყნებული განცხადება წაიკითხა სამუშაოს დაწყების მსურველმა დ. ნ-მა, დაინტერესდა პირობებით და დარეკა განცხადებაში მითითებულ ტელეფონის ნომერზე. მას უპასუხა მამაკაცი, რომელმაც სამსახურის პირობებზე სასაუბროდ შეხვედრა დაუთქვა შპს „ნ. პ-ს“ ოფისში. იმავე დღეს დ. ნ-ი მივიდა შპს „ნ. პ-ში“, სადაც მას დახვდა ბ. ყ-ი, რომელიც გაეცნო „ნ. პ-ს“ მფლობელად. ბ. ყ-მა დ. ნ-ს დაათვალა იერებინა ქარხანა, გააცნო სამუშაოს პირობები და ჰკითხა, ჰქონდა თუ არა უძრავი ქონება.

ბ. ყ-მა დ. ნ-ს შესთავაზა დისტრიბუტორად მუშაობა და დაარწმუნა ის რომ, საწარმოში მუშაობის დასაწყებად აუცილებელი იყო მის სახელზე რიცხულ უძრავ ქონებაზე ბ. ყ-სათვის მიეცა მინდობილობა, რა-

თა იმ შემთხვევაში, თუ მუშაობის პროცესში მისი მოქმედებით საზოგადოებას რაიმე სახის ზიანი მიადგებოდა, ანაზღაურება მომხდარიყო მისი ქონებიდან. როდესაც ბ. ყ-მა დ. ნ-ისაგან შეიტყო, რომ მისი მშობლების სახელზე ირიცხებოდა ბ-ის ქ. №25-ში მდებარე ბინა, გადაწყვიტა სისრულეში მოეყვანა თავისი განზრახვა. აღნიშნული ბინის დათვალეობისა და ბინის მესაკუთრეთა დარწმუნების მიზნით დ. ნ-ს იმავე დღეს გაჰყვა მის ოჯახში. ბ. ყ-მა ბ-ის ქუჩა №25-ში მდებარე ბინის მესაკუთრეები – ა. ო-ა, მ. და ნუგ. ნ-ები დაარწმუნა, რომ მისი საწარმო იყო წარმატებული და იმ შემთხვევაში, თუ მათ კუთვნილ ბინაზე მისცემდნენ მინდობილობას, რომელიც იქნებოდა დ. ნ-ის კეთილსინდისიერად მუშაობის გარანტი და არ ითვალისწინებდა ბინის გასხვისების უფლებას, მათ ბინას საფრთხე არ შეექმნებოდა.

2008 წლის 23 ოქტომბერს ბ. ყ-მა საჯარო რეესტრიდან აიღო ამონაწერი უძრავ ქონებაზე და იმავე დღეს მესაკუთრეებთან ერთად მივიდა სანოტარო ბიუროში, სადაც მათი სახელით გააფორმა მინდობილობა უძრავ ქონებაზე. სხვა უფლებებთან ერთად მან მოიპოვა ბინის იპოთეკით დატვირთვის უფლებაც. ბ. ყ-მა გადაწყვიტა აღნიშნული უფლების რეალიზაციის გზით ქონებრივი სარგებლის მიღება. 2008 წლის 30 ოქტომბერს ა-ის ქ. №77-ში მდებარე სანოტარო ბიუროში შპს „თ-თან“ გააფორმა სესხისა და იპოთეკის ხელშეკრულება 2009 წლის 30 აპრილამდე, რომლის თანახმად იპოთეკარისაგან ისესხა 33000 აშშ დოლარი, სესხის უზრუნველსაყოფად კი იპოთეკით დატვირთა უძრავი ქონება. სესხად აღებული თანხა და სარგებელი ბ. ყ-ს არ გადაუხდია.

კასატორი საკასაციო საჩივრის პრეტენზიას ძირითადად მითითებულ განაჩენს აყრდნობს და მიიჩნევს, რომ სასამართლოს უნდა გაეთვალისწინებინა ის გარემოება, რომ განაჩენის მიხედვით ბ. ყ-მა მოტყუების გზით მოახდინა სადავო საცხოვრებელი სახლის იპოთეკით დატვირთვა.

უპირველეს ყოვლისა, უნდა აღინიშნოს, რომ იპოთეკის ხელშეკრულება დადებულია მინდობილობის საფუძველზე, რომელიც ბათილად არ არის ცნობილი სასამართლოს მიერ. იგი მხოლოდდამხოლოდ გაუქმებულია, რაც სამართლებრივი შედეგით მეტად განსხვავდება ბათილობის ინსტიტუტისაგან. თუ ბათილობის შემთხვევაში, არსებობს შესაძლებლობა გაბათილდეს მის საფუძველზე დადებული გარიგება, ასეთი შედეგი არ დგება გარიგების დადების შემდგომ მინდობილობის გაუქმების შემთხვევაში. შეუძლებელია, მინდობილობის საფუძველზე დადებული გარიგების გაბათილება იმ მოტივით, რომ მინდობილობის დადებისას მხარე მოატყუეს ან მისი ნდობა ბოროტად გამოიყენეს და იგი მიჩნეული არ არის არარა გარიგებად. ხოლო მხარეთა შორის არსებული მინდობილობით მხარე აღჭურვილია უფლებით დატვირთოს ნივთი იპოთეკით.

საკასაციო პალატა მიიჩნევს, რომ მოცემულ შემთხვევაში, როდესაც სახეზეა წამომადგენლის მიერ დადებული გარიგება სააპელაციო სასამართლო სწორად აპელირებს სამოქალაქო კოდექსის 103-ე და 104-ე მუხლებზე, როგორც მინდობილობის საფუძველზე დადებული გარიგების მართლზომიერებაზე და მის სამართლებრივ შედეგზე. უნდა ითქვას, რომ კასატორი ჯეროვნად ვერ ასაბუთებს ამ ნორმების გამოყენების უსწორობას.

მოცემულ შემთხვევაში მეტად მნიშვნელოვანია ის გარემოებაც, რომ საქმეში მონაწილეობს შპს „თ-ც“, რომლის არაკეთილსინდისიერება არ დგინდება საქმის მასალებით. ასეთზე ვერ უთითებს კასატორიც. ა. ო-ა განაჩენის მიხედვით მოატყუა ბ. ყ-მა და სწორედ იგია პასუხისმგებელი მის წინაშე. აღნიშნული გარემოება წარმოადგენს ბ. ყ-საგან ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნის საფუძველს სამოქალაქო კოდექსის 992-ე მუხლის საფუძველზე. მითითებული ნორმის თანახმად, პირი, რომელიც მართლსაწინააღმდეგო, განზრახი ან გაუფრთხილებელი მოქმედებით მიაყენებს ზიანს, ვალდებულია აუნაზღაუროს მას ეს ზიანი.

უნდა აღინიშნოს, რომ კასატორი ვერ უთითებს ნორმას, რომლის გამოყენებითაც გაბათილდებოდა სადავო გარიგება და არც იმაზე აპელირებს, რომ რომელიმე ასეთი სახის ნორმა სასამართლომ არ გამოიყენა. ასეთ შემთხვევაში კი შეუძლებელია კანონიერ ძალში შესული გადაწყვეტილების გაუქმება მხოლოდ იმ მოტივით, რომ არსებობს კანონიერ ძალაში შესული სასამართლოს განაჩენი.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე პალატა მიიჩნევს, რომ არ არსებობს გასაჩივრებული გადაწყვეტილების გაუქმების საფუძველი და იგი უცვლელად უნდა დარჩეს.

სარეზოლუციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლომ იხელმძღვანელა სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 410-ე მუხლით და

დ ა ა დ გ ი ნ ა:

ა. ო-ს საკასაციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდეს.
თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2011 წლის 30 ნოემბრის გადაწყვეტილება დარჩეს უცვლელად.
საკასაციო პალატის განჩინება საბოლოოა და არ გასაჩივრდება.

სანდაზმულობის ვადა

გადაწყვეტილება
საქართველოს სახელმწიფო

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატა
შემადგენლობა: მ. სულხანიშვილი (თავმჯდომარე, მომხსენებელი),
ვ. როინიშვილი,
თ. თოდრია

დავის საგანი: ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულების შესრულება

აღწერილობითი ნაწილი:

შპს „მ-მა“ სარჩელი აღძრა სასამართლოში შპს „მ-ი 93-ის“ მიმართ ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულების შესრულების და 39613 ლარის გადახდის შესახებ შემდეგი საფუძვლებით:

2005 წელს შპს „მ-ი 93-ის“ დირექტორ მ. ბ-სა და შპს „ი-ს“ დირექტორ ი. გ-ეს შორის გაფორმდა ხელშეკრულება ქ.ბათუმში, გ-ის ქ. №56-ში სამსართულიანი შენობის აშენების თაობაზე, რომლის ღირებულება საგადასახადო ვალდებულებების ჩათვლით განისაზღვრა 75000 აშშ დოლარის ეკვივალენტი ლარით.

მოსარჩელემ შეასრულა ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულება, მაგრამ მოპასუხემ ჩატარებული სამუშაოს ღირებულება არ გადაიხადა.

მოპასუხემ სარჩელი არ ცნო და განმარტა, რომ მოსარჩელის მიმართ ვალდებულება არ გააჩნია. სამუშაოთა შესრულების აქტზე სანარმოს ბუღალტერ გ. გ-ის ხელმოწერა ვალდებულების არსებობის აღიარებას არ წარმოადგენს, ვინაიდან მას სათანადო წარმომადგენლობითი უფლებამოსილება არ გააჩნდა. ამასთან, მოსარჩელის მოთხოვნა ხანდაზმულია.

ბათუმის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2011 წლის 17 მაისის გადაწყვეტილებით სარჩელი დაკმაყოფილდა და მოპასუხეს მოსარჩელის სასარგებლოდ დაეკისრა 39613 ლარის გადახდა.

საქალაქო სასამართლოს გადაწყვეტილება შპს „მ-ი 93-მა“ გაასაჩივრა სააპელაციო წესით.

ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2011 წლის 7 სექტემბრის განჩინებით სააპელაციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდა, ხოლო გასაჩივრებული გადაწყვეტილება დარჩა უცვლელად შემდეგ გარემოებათა გამო:

სააპელაციო სასამართლომ დაადგინა, რომ სამუშაოს შესრულების აქტის შესაბამისად, რესტორან „მ-ის“ სამშენებლო-სარეკონსტრუქციო სამუშაოები ხორციელდებოდა დამკვეთ შპს „მ-ი 93-ის“ მასალებით. პირველი ინსტანციის სასამართლო სხდომაზე მოწმის სახით დაკითხული გ. გ-ის ჩვენებით, ასევე სააპელაციო სასამართლოში მხარეთა განმარტებებით ირკვევა, რომ მხარეთა შორის არსებობდა ხელშეკრულება, რომლის მიხედვითაც შპს „მ-ის“ უნდა აეშენებინა სამსართულიანი შენობა, ეწარმოებინა გადახურვისა და თეთრი კარკასის დონეზე შელესვითი სამუშაოები. სამუშაოების გაგრძელება დაბრკოლდა შპს „მ-ი 93-ის“ მხრიდან თანხის მოუძიებლობის გამო.

მოპასუხის მიერ სადავო არ გამხდარა ის ფაქტი, რომ მშენებლობის გაგრძელებისათვის აუცილებელი იყო ახალი პროექტი, რომლის მოპოვება და შპს „მ-ისათვის“ გადაცემა შპს „მ-ი 93-მა“ ვერ შეძლო.

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 105-ე, მე-4 და 103-ე მუხლების თანახმად, მოქმედებს პრინციპი, რომ იმ მხარემ, რომელიც მტკიცებულებად იყენებს რაიმე დოკუმენტს, უნდა დაამტკიცოს ამ დოკუმენტში დაფიქსირებული ფაქტების ნამდვილობა, თუ აღნიშნული გახდება სადავო. ამავე კოდექსის მე-5 მუხლის შესაბამისად, მოთხოვნები, რომლებიც წაყენდება ერთ მხარეს, ადეკვატურად უნდა წაყენდეს მეორე მხარესაც.

სასამართლომ სადავოდ არ ჩათვალა შპს „მ-ის“ მიერ შპს „მ-ი 93-ის“ კუთვნილი რესტორნის შავი კარკასის მშენებლობის ფაქტი, ამდენად, ზემოხსენებული კოდექსის 102-ე-103-ე მუხლების შესაბამისად, სწორედ მოპასუხეა (აპელანტი) ვალდებული, ამტკიცოს შესრულებული სამუშაოსათვის თანხის გადახდის ფაქტი.

საქმის მასალებში არ მოიპოვება სათანადო მტკიცებულება (თანხის გადახდის დოკუმენტი), რაც დადასტურებდა სამსართულიანი შენობის შავი კარკასის მშენებლობაზე უკვე შესრულებული სამუშაოს ანაზღაურებას, ხოლო საქმეში განთავსებული წერილობითი დოკუმენტით – შპს „მ-ი 93-ის“ ბუღალტრის მიერ ხელმოწერილი „სამუშაოს შესრულების აქტით“ დგინდება საწინააღმდეგო. ამდენად, სააპელაციო პალატამ გაიზიარა აპელანტის მოსაზრება, რომ მათი მხრიდან ვალდებულება შესრულებულია და სარჩელის დაკმაყოფილების საფუძველი არ არსებობს.

პალატამ აღნიშნა, რომ მოწმის სახით დაკითხული შპს „მ-ი 93-ის“ ბუღალტერ გ. გ-ის ჩვენება არაერთგვაროვანია, კერძოდ, ერთ შემთხვევაში, მისი განმარტებით, თანხის გადახდა უნდა მომხდარიყო სამუშაოს სრულად დასრულების შემდგომ, ხოლო სხვა შემთხვევაში, – ეტაპობრივად, ნაწილ-ნაწილ. მოწმის სახით დაკითხულმა ე. გ-მ განმარტა, რომ სამუშაოს შესრულებისათვის დასაქმებულ პირებს თანხას უხდიდა შპს „მ-ის“ დირექტორი ი. გ-ე და რაიმე მოსაზრება შპს „მ-ი 93-ის“ მიერ შპს „მ-ისათვის“ შესრულებული სამუშაოს ანაზღაურების თაობაზე არ გამოუთქვამს.

სასამართლომ იხელმძღვანელა სამოქალაქო კოდექსის 636-ე, 355-ე მუხლებით და, სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 105-ე მუხლის შესაბამისად, საქმის მასალებზე დაყრდნობით მიიჩნია, რომ განსახილველ შემთხვევაში მხარეთა შორის არსებობდა წარდობის ხელშეკრულება. ხელშეკრულების თანახმად, მენარდე შპს „მ-ს“ შემკვეთის მასალებით უნდა განეხორციელებინა რესტორან „მ-ის“ სამშენებლო-სარეკონსტრუქციო, მათ შორის, გადახურვისა და თეთრი კარკასის დონეზე სარემონტო სამუშაოები, ხოლო შეს-

რელებული სამუშაოს ღირებულება უნდა გადახდილიყო სამუშაოს დასრულების შემდგომ. შავი კარკასის მშენებლობის დასრულებისას სამუშაოს გაგრძელებისათვის აუცილებელი მასალებისა და გადახურვისათვის ახალი პროექტის მიწოდება მენარდემ ვერ შეძლო, რამაც გამოიწვია ხელშეკრულებით გათვალისწინებული მშენებლობის დასრულების შეფერხება. მშენებლობის შეფერხების გამო, შემკვეთ შპს „მ-ი 93-ს“, მენარდე შპს „ჰ-ისათვის“ ხელშეკრულებიდან გასვლის თაობაზე რაიმე სახის შეტყობინება არ გაუგზავნია, ხოლო შპს „ჰ-მა“ მხოლოდ 2008 წლის 29 მაისს მოსთხოვა შემკვეთს შესრულებული სამუშაოს (რესტორან მ-ის სამსართულიანი შენობის შავი კარკასი) მიღება და თანხის ანაზღაურება, ასევე აცნობა მოქმედი კანონმდებლობით დავის თაობაზე. ამდენად, პალატამ მიიჩნია, რომ მხარეთა შორის ხელშეკრულება გრძელდებოდა 2008 წლის 29 მაისამდე.

სასამართლო არ დაეთანხმა აპელანტს სასარჩელო მოთხოვნის ხანდაზმულობასთან დაკავშირებით.

პალატა მიიჩნევს, რომ მხარეთა შორის არსებობდა ნარდობის ხელშეკრულება, ანაზღაურების გადახდა უნდა მომხდარიყო სამუშაოს დასრულების შემდგომ, სამოქალაქო კოდექსის 649-ე მუხლის შესაბამისად. სამოქალაქო კოდექსის 130-ე მუხლის თანახმად, განსახილველ შემთხვევაში, შესრულებულ სამუშაოსთან დაკავშირებული ანაზღაურების მოთხოვნის უფლება მენარდეს წარმოეშვა მას შემდგომ, რაც მხარეთა შორის შეწყდა ხელშეკრულება და შემკვეთს მოსთხოვა სამუშაოს შესრულების მიღება, ანუ 2008 წლის 29 მაისიდან. სარჩელი ნარდგენილი იქნა 2011 წლის 18 თებერვალს და ამ დროისათვის გასული არ ყოფილა ამავე კოდექსის 129-ე მუხლის 1-ლი ნაწილით გათვალისწინებული სამწლიანი ვადა, შესაბამისად, სარჩელი ხანდაზმულად ვერ ჩაითვლება.

პალატამ გაიზიარა აპელანტის მოსაზრება, რომ მოთხოვნის ხანდაზმულობასთან დაკავშირებით სასამართლომ არასწორად გამოიყენა სამოქალაქო კოდექსის 129-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის მე-2 წინადადება, თუმცა ამ მოქმედებას საქმეზე არასწორი გადაწყვეტილების გამოტანა არ გამოუწვევია, რაც გასაჩივრებული გადაწყვეტილების გაუქმების საფუძველი ვერ გახდება.

სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება შპს „მ-ი 93-მა“ გაასაჩივრა საკასაციო წესით, მოითხოვა მისი გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილებით სარჩელის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმა შემდეგი საფუძვლებით:

სასამართლომ არასწორად განმარტა სამოქალაქო კოდექსის 130-ე მუხლი, როდესაც ჩათვალა, რომ შპს „ჰ-მა“ სადავო მოთხოვნის უფლების შესახებ შეიტყო 2008 წელს. სარჩელითა და წერილებით გარკვევით დგინდება, რომ მენარდისათვის იმთავითვე ცნობილი იყო შპს „მ-ი 93-ის“ მიმართ მოთხოვნის არსებობის თაობაზე. მოსარჩელე თანხის გადახდას ითხოვს 2005 წლის დეკემბერში შედგენილი აქტის საფუძველზე, რაზეც სასამართლოებმა ყურადღება არ გაამახვილეს.

სააპელაციო პალატამ არასწორედ გამოიყენა სამოქალაქო კოდექსის 636-ე მუხლი, რადგან მოსარჩელემ დაადასტურა, რომ მას მშენებლობა არ დაუსრულებია და შპს „მ-ი 93-ს“ ხელშეკრულება არ შეუწყვეტია, არამედ თვითონ მოსარჩელემ მიატოვა სამშენებლო პროცესი, რადგან შემკვეთმა თანხა არ გადაუხადა.

სასამართლოს უნდა გამოეყენებინა სამოქალაქო კოდექსის 648-ე მუხლი, ვინაიდან შპს „ჰ-მა“ მიუთითა მხარეთა შეთანხმება, რომ ანაზღაურება მომხდარიყო ეტაპობრივად, შესრულებული სამუშაოების მიხედვით. მოსარჩელის განმარტებით, მას სამუშაოთა ღირებულების, 75 000 აშშ დოლარის, უდიდესი ნაწილი მიღებული ჰქონდა, მათ შორის, წინასწარ ავანსის სახით.

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 127-ე მუხლის თანახმად, საქმისათვის მნიშვნელოვანი გარემოებების დადგენის პროცესი იწყება მხარეთა ახსნა-განმარტებების მიღებით.

მოსარჩელის ქმედებით დასტურდება, რომ შპს „მ-ი 93“ არ აპირებდა არანაირი თანხის გადახდას, შესაბამისად, გაუგებარია, რატომ გახდა ეს მისთვის ცნობილი მხოლოდ 2008 წლის მაის-ივნისში მაშინ, როდესაც იმავე წერილებში წერს, რომ ადრეც ჰქონია ამ თემაზე საუბარი მოპასუხესთან.

სააპელაციო პალატამ არასწორად განმარტა და გამოიყენა სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 102-ე, 105-ე და 134-ე მუხლები. სასამართლომ შეცდომით დაადგინა, რომ სადავო სამუშაოთა ღირებულების ანაზღაურება უნდა მომხდარიყო სამუშაოთა დასრულების შემდგომ, ხოლო მშემებლობის გაგრძელებისათვის აუცილებელი იყო ახალი პროექტის წარდგენა და მოპასუხის თანხმობა.

სასამართლომ არასწორად შეაფასა საზოგადოების ბუღალტრის უფლებამოსილება, როდესაც ჩათვალა, რომ მას შეუძლია, ხელი მოაწეროს და დაადასტუროს ვალდებულების დამდგენი დოკუმენტი.

სამოტივაციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლომ შეისწავლა საკასაციო საჩივრის საფუძვლები, შეამოწმა გასაჩივრებული განჩინების იურიდიული დასაბუთება და მიიჩნევს, რომ შპს „მ-ი 93-ის“ საკასაციო საჩივარი უნდა დაკმაყოფილდეს, სააპელაციო სასამართლოს გასაჩივრებული განჩინება გაუქმდეს და ახალი გადაწყვეტილებით შპს „ჰ-ის“ სარჩელი არ დაკმაყოფილდეს შემდეგ გარემოებათა გამო:

სამოქალაქო კოდექსის 128-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის თანახმად, სხვა პირისაგან რაიმე მოქმედების შესრულების ან მოქმედებისაგან თავის შეკავების მოთხოვნის უფლებაზე ვრცელდება ხანდაზმულობა.

კანონის მითითებული დანაწესიდან გამომდინარეობს, რომ პირის უფლება, სასამართლო წესით დაიცვას საკუთარი კანონიერი ინტერესები, რისთვისაც საჭიროა სხვა პირისათვის რაიმე მოქმედების შესრულების ან ასეთისაგან თავის შეკავების დავალდებულება, შეზღუდულია დროში და ძალას კარგავს კანონით დადგენილი გარკვეული ვადის გასვლის შემდეგ.

მოცემულ შემთხვევაში კასატორი სადავოდ ხდის შპს „ჰ-ის“ სასარჩელო მოთხოვნის ხანდაზმულობის საკითხს და მიიჩნევს, რომ მოსარჩელემ სასამართლოში მოთხოვნა წარადგინა ამ ვადის დარღვევით.

სადავო სამართლებრივ ურთიერთობასთან დაკავშირებით სააპელაციო სასამართლომ დაადგინა შემდეგი ფაქტობრივი გარემოებანი:

შპს „ჰ-სა“ და შპს „მ-ი 93-ს“ შორის დაიდო ნარდობის ხელშეკრულება, რომლითაც შპს „ჰ-მა“ ვალდებულება იკისრა, დამკვეთის – შპს „მ-ი 93-ისათვის“ აეშენებინა სამსართულიანი ნაგებობის ე.წ. „თეთრი კარკასი“.

შპს „ჰ-ის“ მიერ შესრულებული სამუშაოს ღირებულება სასამართლომ დაადგინა მოსარჩელის მიერ სასარჩელო მოთხოვნის ძირითად საფუძვლად მითითებული 2005 წლის დეკემბერში შედგენილი სამუშაოს შესრულების აქტზე დაყრდნობით.

სააპელაციო პალატამ ჩათვალა, რომ მხარეთა შეთანხმების მიხედვით, ნარდობის ხელშეკრულებით გათვალისწინებული საზღაურის გადახდა უნდა მომხდარიყო სამუშაოს სრულად შესრულების შემდეგ, თუმცა დამკვეთის მხრიდან მშენებლობის გაგრძელებისათვის საჭირო ღონისძიებათა შეუსრულებლობის გამო (ახალი პროექტის წარდგენა, თანხის გადახდა), შპს „ჰ-ს“ მშენებლობა არ დაუსრულებია.

კასატორი არ ეთანხმება სააპელაციო სასამართლოს მსჯელობას, რომ მხარეთა შორის ხელშეკრულება გრძელდებოდა და, შესაბამისად, შპს „ჰ-ის“ მიერ შესრულებული სამუშაოს ღირებულების ანაზღაურების შესახებ მოთხოვნის ხანდაზმულობის ვადა უნდა აითვალოს 2008 წლის 29 მაისიდან, როდესაც შპს „ჰ-მა“ წერილით მიმართა შპს „მ-ი 93-ს“ და მოსთხოვა 2005 წლის დეკემბრის აქტით ჩატარებული სამუშაოს ღირებულების ანაზღაურება, ე.წ. „შავი კარკასის“ მდგომარეობამდე შესრულებული სამუშაოს მიღება და სამომავლოდ მშენებლობასთან დაკავშირებით დამკვეთის პოზიციის შეტყობინება. ხსენებული მიმართვის შინაარსიდან ირკვევა, რომ შპს „ჰ-მა“ მანამდეც უშედეგოდ მოსთხოვა დამკვეთს სამუშაოს საფასურის გადახდა.

სამოქალაქო კოდექსის 130-ე მუხლის თანახმად, ხანდაზმულობა იწყება მოთხოვნის წარმოშობის მომენტიდან. მოთხოვნის წარმოშობის მომენტიად ჩაითვლება დრო, როცა პირმა შეიტყო ან უნდა შეეტყო უფლების დარღვევის შესახებ.

ხსენებული ნორმა ადგენს ხანდაზმულობის ვადის გამოთვლის წესს და მიიჩნევს, რომ ვადის დენა იწყება მაშინ, როდესაც პირმა შეიტყო ან შექმნილი გარემოებიდან გამომდინარე ობიექტურად უნდა შეეტყო მისი კანონიერი ინტერესების დარღვევის თაობაზე.

საკასაციო სასამართლო ვერ დაეთანხმება გასაჩივრებული განჩინების დასაბუთებას ხანდაზმულობის ვადის 2008 წლის 29 მაისიდან ათვლის შესახებ.

გასაჩივრებული განჩინებით დადგენილი ფაქტებისა და თავად სასარჩელო განცხადების ანალიზი ცხადყოფს, რომ შპს „ჰ-სა“ და შპს „მ-ი 93-ს“ შორის არსებული ნარდობის ხელშეკრულება დაირღვა 2005 წლის ბოლოს, რაც თავისთავად გულისმხობს, რომ შპს „ჰ-ს“ წარმოეშვა ხელშეკრულების დამრღვევი მხარის მიმართ მოთხოვნის უფლება.

2005 წელს შპს „ჰ-ისათვის“ ცნობილი იყო სადავო მშენებლობის შეჩერებისა და მის მიერ შესრულებული სამუშაოს აუნაზღაურებლობის თაობაზე. მართალია, მოსარჩელის განმარტებით, გარკვეული სამუშაოები მიმდინარეობდა 2006 წელსაც, მაგრამ აღნიშნული სამუშაოები არ იყო ისეთი მაშტაბური, რომ მხარეს მშენებლობის გაგრძელებად მიეჩნია. ამასვე ადასტურებს შპს „ჰ-ის“ მიერ წარდგენილი წერილები. პალატა თვლის, რომ მხარემ უკიდურეს შემთხვევაში 2006 წელს შეიტყო მისი უფლების დარღვევის შესახებ, რა დროსაც კონტრაქტენტი არ ასრულებდა ხელშეკრულებით ნაკისრ ვალდებულებას და არ ქმნიდა სამუშაოს შესრულებისათვის წინასწარ შეთანხმებულ პირობებს.

ამდენად, შპს „ჰ-ის“ სადავო უფლება ზემოხსენებული პერიოდიდან დარღვევულად ითვლება და, შესაბამისად, იგი უფლებამოსილი იყო ამ მომენტიდან მოეთხოვა საკუთარი ინტერესების დაცვა – თანხის ანაზღაურება.

საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ სადავო მოთხოვნის წარმოშობის მომენტის განსაზღვრისას პალატამ არასწორად გამოიყენა და განმარტა სამოქალაქო კოდექსის 649-ე მუხლის დანაწესი, რომლის მიხედვით, თუ ხელშეკრულების თანახმად ან შესრულებული სამუშაოს ხასიათიდან გამომდინარე, საჭიროა მისი გადაცემა, მაშინ შემკვეთი მოვალეა მიიღოს შესრულებული სამუშაო. მიღებისთანავე შემკვეთი ვალდებულია გადაიხადოს საზღაური.

აღნიშნული ნორმა საზღაურის გადახდის ვალდებულებას უკავშირებს ხელშეკრულებით გათვალისწინებული წესით სრულად შესრულებული სამუშაოს შემკვეთის მიერ მიღების ფაქტს. მოცემულ შემთხვევაში უდავოა, რომ შპს „ჰ-ს“ მხარეთა შეთანხმებული სამუშაოები სრულად არ უწარმოებია და მშენებლობა არ დაუსრულებია.

ამდენად, საგვებით დასაბუთებულია საკასაციო პრეტენზია, რომ შპს „ჰ-ის“ სადავო მოთხოვნის ხანდაზმულობის ვადა უნდა აითვალოს მოსარჩელის მიერ შესრულებულ სამუშაოთა საზღაურის მიღების უფლების წარმოშობიდან ანუ უკიდურეს შემთხვევაში 2006 წლიდან.

სამოქალაქო კოდექსის 129-ე მუხლი განსაზღვრავს ხანდაზმულობის ვადის გამოთვლის წესს როგორც პერიოდულად შესასრულებელი (129-ე მუხლის მე-2 ნაწილი), ისე ზოგადად სახელშეკრულებო მოთხოვნებზე (129-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის 1-ლი წინადადება), რაც ორივე შემთხვევაში 3 წელს შეადგენს.

საქმის მასალებიდან ირკვევა, რომ შპს „ჰ-მა“ სარჩელი სასამართლოში აღძრა 2011 წლის 18 თებერვალს, რაც იმაზე მეტყველებს, რომ სარჩელი წარდგენილ იქნა ხანდაზმულობის ვადის გასვლის შემდეგ და მას უარი უნდა ეთქვას დაკმაყოფილებაზე.

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 53-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის 1-ლი წინადადების შესაბამისად, იმ მხარის მიერ გაღებული ხარჯების გადახდა, რომლის სასარგებლოდაც იქნა გამოტანილი გადაწყვეტილება, ეკისრება მეორე მხარეს, თუნდაც ეს მხარე განთავისუფლებული იყოს სახელმწიფოს ბიუჯეტში სასამართლო ხარჯების გადახდისაგან.

მოცემულ შემთხვევაში დავა გადაწყდა შპს „მ-ი 93-ის“ სასარგებლოდ, რის გამოც შპს „ჰ-ს“ უნდა დაეკისროს მოპასუხის მიერ გაღებული სასამართლო ხარჯის – სააპელაციო საჩივარზე გადახდილი 1584,52 ლარისა და საკასაციო საჩივარზე გადახდილი 1980,65 ლარის, სულ – 3565,17 ლარის გადახდა.

სარეზოლუციო ნაწილი:

საკასაციო პალატამ იხელმძღვანელა სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 411-ე მუხლით და

გ ა დ ა ნ ყ ვ ი ტ ა :

შპს „მ-ი 93-ის“ საკასაციო საჩივარი დაკმაყოფილდეს.

გაუქმდეს ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2011 წლის 7 სექტემბრის განჩინება და მიღებულ იქნას ახალი გადაწყვეტილება.

შპს „ჰ-ის“ სარჩელი არ დაკმაყოფილდეს.

შპს „ჰ-ს“ დაეკისროს შპს „მ-ი 93-ის“ მიერ გაღებული სასამართლო ხარჯის – 3565,17 ლარის გადახდა.

საკასაციო პალატის გადაწყვეტილება საბოლოოა და არ გასაჩივრდება.

ს ა ნ დ ა ზ მ უ ლ ო ბ ი ს ვ ა დ ა

გ ა დ ა ნ ყ ვ ე ტ ი ლ ი ა ბ ა ს ა ქ ა რ თ ვ ე ლ ო ს ს ა ხ ე ლ ი თ

№ას-547-515-2012

11 ივნისი, 2012 წ., ქ. თბილისი

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატა

შემადგენლობა: ბ. ალავიძე (თავმჯდომარე, მომხსენებელი),

ვ. როინიშვილი,

პ. ქათამაძე

დავის საგანი: პირგასამტეხლოს ანაზღაურება

აღწერილობითი ნაწილი:

სსიპ „თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტმა“ სარჩელი აღძრა სასამართლოში შპს „...-ის“ მიმართ, სამოქალაქო კოდექსის 417-ე მუხლისა და 419-ე მუხლის მე-2 ნაწილის შესაბამისად, ხელშეკრულებით გათვალისწინებული სამუშაოს შესრულების ვადის დარღვევის გამო, პირგასამტეხლოს – 9000 ლარის ანაზღაურების მოთხოვნით შემდეგი გარემოებების გამო:

2006 წლის 14 აგვისტოს მხარეთა შორის გაფორმდა ხელშეკრულება სარემონტო სამუშაოების შესყიდვის თაობაზე, რომლის ღირებულებამაც შეადგინა 200352,94 ლარი. 2006 წლის 14 დეკემბერს მხარეთა შორის შედგა შეთანხმება 2006 წლის 14 აგვისტოს ხელშეკრულებაში ცვლილების შეტანის თაობაზე და სამუშაოების შესრულების ბოლო ვადა, ნაცვლად 2006 წლის 30 ოქტომბრისა, განისაზღვრა 2006 წლის 25 დეკემბრით. მხარეთა შორის გაფორმებული ხელშეკრულების სპეციფიკური პირობების მე-7 მუხლის 7.1 პუნქტით განისაზღვრა მიმწოდებლის მხრიდან სამუშაოთა შესრულების გრაფიკის ვადების დარღვევის შემთხვევაში, დამრღვევისათვის პირგასამტეხლოს სახით ხელშეკრულების თანხის 0,1%-ის დაკისრება, ამავე მუხლის 7.4 და 7.5 პუნქტების თანახმად კი, შემსყიდველის მიერ ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულების შეუსრულებლობის შემთხვევაში, პირგასამტეხლოს გადახდა განხორციელდებოდა მიმწოდებლისათვის ხელშეკრულების თანხაზე დამატების გზით, ამასთან, საჯარიმო სანქციის გადახდა არ ათავისუფლებდა მიმწოდებელს ძირითადი ვალდებულების შესრულებისაგან. საქართველოს კონტროლის პალატის თავმჯდომარის 2009 წლის 14 მაისის №38/43, 16 ივლისის №359/43 და 3 აგვისტოს №362/43 ბრძანებების საფუძველზე, თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტში ჩატარდა 2004 წლის 1 ივლისიდან 2009 წლის 1 იანვრამდე სახელმწიფო სახსრებისა და ქონების განკარგვა-გამოყენების თემატური აუდიტი. თემატური აუდიტის 2009 წლის 28 დეკემბრის №140/00 აქტის 5.1.5. თავის მე-7 პუნქტის თანახმად, ხელშეკრულების შესრულების ვადის დარღვევის გამო, განისაზღვრა შპს „...-ის“ ვალდებულება, საჯარიმო სანქციის სახით პირგასამტეხლოს – 9000 ლარის ანაზღაურების თაობაზე. აღნიშნულის თაობაზე მოსარჩელემ არაერთხელ მიმართა მოპასუხის ადმინისტრაციას, თუმცა მოპასუხეს ვალდებულება არ შეუსრულებია.

შპს „...-მა“ სარჩელი არ ცნო და მის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის საფუძველად მიუთითა შემდეგზე:

სარჩელი ხანდაზმულია, რადგანაც დარღვეულია კანონით გათვალისწინებული სახელშეკრულებო მოთხოვნის ხანდაზმულობის 3-წლიანი ვადა, აღნიშნული ვადის დენა დაიწყო ვალდებულების შესრულების ვადის გადაცილებიდან – 2006 წლის 30 ოქტომბრიდან. 2006 წლის 14 დეკემბრის ხელშეკრულებით, მხარეთა შორის შეთანხმებული შესრულების ვადა გაიზარდა ამავე წლის 25 დეკემბრამდე და ვალდებულება შესრულდა კიდევაც დათქმულ ვადაში, ამასთანავე, საყურადღებოა, რომ ვალდებულება თავდაპირველად შეთანხმებული ვადის დაცვით ვერ განხორციელდა დამკვეთის მიზეზით, მან სარემონტო ფართი გაათავი-

სუფლა ნაწილ-ნაწილ. არასწორია ასევე თანხის დაკისრების მოთხოვნა იმ თვალსაზრისით, რომ მხარეთა შორის არსებული შეთანხმების 7.3 პუნქტის თანახმად, შემსრულებლის მიერ ვალდებულების დარღვევის შემთხვევაში დამკვეთს თანხა უნდა დაექვეთნა ხელშეკრულებით განსაზღვრული მიმწოდებლისათვის გადასახდელი თანხიდან, მოცემულ შემთხვევაში კი, მოსარჩელე, ნაცვლად მოთხოვნის 3-წლიანი ვადისა, თანხის ანაზღაურებას, მხოლოდ 5 წლის შემდგომ მოითხოვს, რაც შეეხება მოპასუხისათვის პირგასამტეხლოს გადახდის თაობაზე წერილობით მიმართვას, აღნიშნულს საქმესთან კავშირი არ აქვს, კერძოდ, წერილობითი შეტყობინების დროისათვის სასარჩელო ხანდაზმულობა უკვე გასული იყო.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2011 წლის 23 ივნისის გადაწყვეტილებით სსიპ „თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტის“ სარჩელი დაკმაყოფილდა, მოპასუხე შპს „...-ს“ მოსარჩელის სასარგებლოდ დაეკისრა პირგასამტეხლოს – 9000 ლარის, ასევე მის მიერ გადახდილი სახელმწიფო ბაჟის ანაზღაურება.

საქალაქო სასამართლო გადაწყვეტილება სააპელაციო წესით გაასაჩივრა შპს „...-მა“.

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2012 წლის 20 თებერვლის განჩინებით შპს „...-ის“ სააპელაციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდა, თბილისის საქალაქო სასამართლოს გასაჩივრებული გადაწყვეტილება დარჩა უცვლელად შემდეგი დასაბუთებით:

სააპელაციო პალატამ გაიზიარა პირველი ინსტანციის სასამართლოს მიერ დადგენილი გარემოება, რომ მოსარჩელესა და მოპასუხეს შორის 2006 წლის 14 აგვისტოს დაიდო ხელშეკრულება სახელმწიფო შესყიდვების შესახებ, რომლის თანახმად, მოპასუხე კისრულობდა ვალდებულებას, შეესრულებინა სარემონტო სამუშაოები, ხელშეკრულების ღირებულება განისაზღვრა 200352,94 ლარით, ხოლო სამუშაოს შესრულების ვადად - 2006 წლის 30 ოქტომბერი. მხარეები შეთანხმდნენ, რომ სამუშაოს შესრულების გრაფიკით გათვალისწინებული ვადების დარღვევის შემთხვევაში შპს „...-ს“ დაეკისრებოდა პირგასამტეხლო ყოველ ვადაგადაცილებულ დღეზე ხელშეკრულების ღირებულების 0,1%. 2006 წლის 14 დეკემბერს მხარეებს შორის შედგა შეთანხმება 2006 წლის 14 აგვისტოს ხელშეკრულებაში ცვლილების შეტანის თაობაზე და ხელშეკრულებით გათვალისწინებული სამუშაოს შესრულების ვადა, ნაცვლად 30 ოქტომბრისა, განისაზღვრა 2006 წლის 14 დეკემბრით. საქართველოს კონსტიტუციის პალატის აქტის მიხედვით, ხელშეკრულებით გათვალისწინებულ სამუშაოთა ვადების დარღვევისათვის, თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტს შპს „...-სათვის“ პირგასამტეხლოს სახით უნდა დაეკისრებინა 9000 ლარი. პალატა არ დაეთანხმა სააპელაციო საჩივრის არგუმენტს სასარჩელო მოთხოვნის ხანდაზმულობასთან დაკავშირებით და განმარტა, რომ სასარჩელო ხანდაზმულობა გულისხმობს დროს, რომლის განმავლობაში პირს შეუძლია, მოითხოვოს თავისი დარღვეული უფლების აღდგენა. ხანდაზმულობა შემოიფარგლება დროის პერიოდულობით, რომელიც მრავალ მიზეზს უკავშირდება: 1. ხანდაზმულობის ვადა სასამართლოს უმსუბუქეს ფაქტების დადგენისა და შესწავლის პროცესს და ამ გზით ხელს უწყობს დასაბუთებული გადაწყვეტილების გამოტანას; 2. ხელს უწყობს სამოქალაქო ბრუნვის სტაბილიზაციას; 3. აძლიერებს სამოქალაქო სამართლებრივი ურთიერთობის სუბიექტების ურთიერთკონტროლსა და დარღვეული უფლების დაუყოვნებლივ აღდგენის სტიმულს იძლევა. ხანდაზმულობის ვადის წარმოშობის საფუძველია უფლების დარღვევა, თუმცა ვადის ათვლა არ ხდება უფლების დარღვევის მომენტიდან. მისი ათვლა იწყება იმ მომენტიდან, როცა პირმა შეიტყო ან უნდა შეეტყო უფლების დარღვევის შესახებ. განსახილველ შემთხვევაში, დადგენილია, რომ მოსარჩელისათვის მისი უფლების დარღვევის შესახებ ობიექტურად ცნობილი გახდა საქართველოს კონსტიტუციის პალატის აქტის შედგენის თარიღიდან, 2009 წლის 28 დეკემბრიდან. შესაბამისად, სასარჩელო ხანდაზმულობის ვადის დენა დაიწყო ამ პერიოდიდან. აღნიშნულის გათვალისწინებით, პალატა დაეთანხმა გასაჩივრებული გადაწყვეტილების დასკვნას, რომ სსიპ „თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტის“ მოთხოვნა პირგასამტეხლოს სახით დაკისრებული საჯარიმო სანქციის – 9000 ლარის ანაზღაურების თაობაზე არ იყო ხანდაზმული. პალატა დაეთანხმა გასაჩივრებული გადაწყვეტილების სამართლებრივ დასაბუთებას და მიუთითა სამოქალაქო კოდექსის 316-ე მუხლის 1-ლ ნაწილზე, 317-ე მუხლზე და განმარტა, რომ მხარეთა შორის ვალდებულებით-სამართლებრივი ურთიერთობა წარმოიშვა სახელმწიფო შესყიდვების შესახებ ხელშეკრულების საფუძველზე, რომლის ძალითაც მოპასუხემ იკისრა ვალდებულება, შეესრულებინა სარემონტო სამუშაოები ღირებულებით 200352,94 ლარი. საქართველოს კონსტიტუციის პალატის აქტით პალატამ დადგენილად მიიჩნია, რომ შპს „...-ის“ მიერ ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულებები არ იქნა შესრულებული სამოქალაქო კოდექსის 361-ე მუხლის შესაბამისად, პალატამ მიუთითა ამავე კოდექსის მე-400 მუხლის „ა“ ქვეპუნქტზე და ვალდებულების შესრულების ვადა დარღვეულად მიიჩნია, რადგანაც 2006 წლის 14 აგვისტოს ხელშეკრულების მიხედვით, შესრულების ვადად განისაზღვრა 2006 წლის 30 ოქტომბერი, ხელშეკრულება, ნაცვლად 2006 წლის 30 ოქტომბრისა, შესრულდა 2006 წლის 14 დეკემბერს. სამოქალაქო კოდექსის 417-ე, 418-ე მუხლების თანახმად, პალატამ განმარტა, რომ პირგასამტეხლო მოვალეა უპირობოდ ეკისრება. ვალდებულების დარღვევის შემთხვევაში დამრღვევმა მხარემ უპირობოდ უნდა გადაიხადოს პირგასამტეხლო. გამომდინარე იქიდან, რომ არსებობს მხარეების მიერ დადგენილი წერილობითი გარიგება, რომელიც ვალდებულების შეუსრულებლობის შემთხვევაში ადგენს პირგასამტეხლოს, დადგენილია ასევე, რომ მოვალემ ვალდებულება არ შეასრულა დადგენილ ვადაში, ხელშეკრულებით კი განისაზღვრა პირგასამტეხლო, სააპელაციო სასამართლომ გაიზიარა გასაჩივრებული გადაწყვეტილების დასკვნა სარჩელის საფუძვლიანობის თაობაზე.

სააპელაციო სასამართლოს განჩინება საკასაციო წესით გაასაჩივრა შპს „...-მა“, მოითხოვა გასაჩივრებული განჩინების გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილებით სარჩელის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმა შემდეგი დასაბუთებით:

სასამართლოს დასკვნა სარჩელის ხადაზმულობის საკითხთან მიმართებით არასწორია და, სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 105-ე მუხლის საწინააღმდეგოდ, არ ემყარება საქმეში არსებული მტკიცებულებების ობიექტურ და სრულყოფილ კვლევას, სასამართლოს მოსაზრებით, სასარჩელო ხანდაზმულობის ვადის დენა 2009 წლის 28 დეკემბერს, კონტროლის პალატის მიერ აქტის შედგენის შემდეგ დაიწყო, ვინაიდან, ობიექტურად მოსარჩელემ ამ დროიდან შეიტყო უფლების დარღვევის თაობაზე. აღნიშნულის უსწორობას ადასტურებს ხელშეკრულებაში მითითებული როგორც სამუშაოთა დასრულების, ისე პირგასამტეხლოს მოთხოვნის ვადა, ამდენად, მოწინააღმდეგე მხარისათვის ხელშეკრულებითვე იყო ცნობილი, რომ მოთხოვნის უფლება მას წარმოეშვა ხელშეკრულებაში მითითებულ დროს და არა კონტროლის პალატის მიერ აქტის შედგენის დროს. ამდენად, სასამართლომ არ გამოიყენა სამოქალაქო კოდექსის 130-ე მუხლის დანაწესი – როცა პირს უნდა შეეცყო, არამედ, არასწორად მიუთითა ამავე მუხლის დებულებაზე – როცა პირმა შეიტყო. სასამართლოს ზემოაღნიშნული მოსაზრება არც საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ერთგვაროვანი პრაქტიკიდან გამომდინარეობს, რომლის თანახმადაც ყურადსაღებია მოთხოვნის წარმოშობის სუბიექტური და ობიექტური მომენტი, რომლებიც, როგორც წესი, თანმხვედრია. მოცემულ შემთხვევაში, სასამართლომ ყურადღება გაამახვილა რა გარემოების შეტყობის სუბიექტურ ფაქტორზე – კონტროლის პალატის მიერ დასკვნის შედგენაზე, არ გამოარკვია ამ დასკვნის შედგენამდე ცნობილი იყო თუ არა მოსარჩელისათვის უფლების დარღვევის შესახებ. ამასთანავე, როდესაც კანონით ან ხელშეკრულებითაა განსაზღვრული მოთხოვნის წარმოშობის დრო, ითვლება, რომ ხელშეკრულების მხარე აღნიშნულის თაობაზე ინფორმირებულია. ამ გარემოებას ადასტურებს საქმეში წარმოდგენილი 2006 წლის 14 დეკემბრის შეთანხმების აქტი, ამასთან, რადგანაც მოსარჩელემ პირგასამტეხლოს გადახდა ვალდებულების დარღვევისას არ მოითხოვა და დაეთანხმა ვალდებულების შესრულების ვადის გაგრძელების მოთხოვნას, არ ნიშნავს იმას, რომ მან პირგასამტეხლოს მოთხოვნის უფლების თაობაზე არ იცოდა. ის გარემოება, რომ სასამართლოს საქმის მასალები სრულყოფილად არ შეუსწავლია დასტურდება გასაჩივრებული განჩინებით, კერძოდ, სააპელაციო პალატამ ყოველგვარი კრიტიკის გარეშე გაიზიარა პირველი ინსტანციის სასამართლოს მიერ გადაწყვეტილებაში არასწორად მითითებული ვალდებულების შესრულების დრო – 2006 წლის 14 დეკემბერი, მაშინ, როდესაც საქმეში არსებული 2006 წლის 14 დეკემბრის შეთანხმების აქტით დასტურდება შესრულების ბოლო ვადად იმავე წლის 25 დეკემბრის განსაზღვრა.

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2012 წლის 18 მაისის განჩინებით შპს „...-ის“ საკასაციო საჩივარი ცნობილ იქნა დასაშვებად სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 391-ე მუხლის მე-5 ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტის შესაბამისად და საქმის განხილვა, ამავე კოდექსის 408-ე მუხლის მე-3 ნაწილის თანახმად, დაინიშნა ზეპირი მოსმენის გარეშე.

სამოტივაციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლო საქმის მასალების, შპს „...-ის“ საკასაციო პრეტენზიებისა და გასაჩივრებული განჩინების იურიდიული დასაბუთების შემომწმების შედეგად მიიჩნევს, რომ შპს „...-ის“ საკასაციო საჩივარი საფუძვლიანია და უნდა დაკმაყოფილდეს შემდეგი გარემოებების გამო:

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 393-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის თანახმად, საკასაციო საჩივარი შეიძლება ეფუძნებოდეს მხოლოდ იმას, რომ გადაწყვეტილება კანონის დარღვევითაა გამოტანილი. ამავე ნორმის მე-2 ნაწილის „გ“ ქვეპუნქტის თანახმად კი, სამართლის ნორმები დარღვეულად ითვლება, თუ სასამართლომ არასწორად განმარტა კანონი.

საქმეში წარმოდგენილი შპს „...-ის“ საკასაციო პრეტენზიების შესწავლით დასტურდება, რომ მხარე არ ეთანხმება გასაჩივრებული განჩინების მოსაზრებას სამოქალაქო კოდექსის 130-ე მუხლის განმარტებასა და სასარჩელო ხანდაზმულობის ვადის დენის დაწყების ნაწილში და თვლის, რომ ამ ნაწილში სასამართლომ არასწორად განმარტა კანონი, რადგანაც მოთხოვნის წარმოშობის ვადის დასაწყისს წარმოადგენს მოთხოვნის დადგომის ობიექტური ფაქტორი, რომელიც, მოცემულ შემთხვევაში, ვალდებულების შესრულების ვადის გადაცილების დღიდან უნდა იქნას გამოანგარიშებული და არა კონტროლის პალატის მიერ აქტის შედგენის დღიდან – 2009 წლის 28 დეკემბრიდან.

განსახილველ შემთხვევაში, სააპელაციო პალატამ გასაჩივრებული განჩინებით დადგენილად მიიჩნია საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე შემდეგი ფაქტობრივი გარემოებები:

2006 წლის 14 აგვისტოს სსიპ „თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტისა“ და შპს „...-ს“ შორის დაიდო სახელმწიფო შესყიდვების შესახებ ხელშეკრულება, რომელიც შინაარსობრივად წარდობის ხელშეკრულებაა და ამ ხელშეკრულების საფუძველზე შპს „...-მა“ 2006 წლის 30 ოქტომბრამდე იკისრა 200 352,94 ლარის ღირებულების სარემონტო სამუშაოების შესრულების ვალდებულება.

მხარეები შეთანხმდნენ, რომ სამუშაოს შესრულების გრაფიკით გათვალისწინებული ვადების დარღვევის შემთხვევაში, შპს „...-ს“ დაეკისრებოდა პირგასამტეხლო ყოველ ვადაგადაცილებულ დღეზე ხელშეკრულების ღირებულების 0,1%-ის ოდენობით.

2006 წლის 14 დეკემბერს მხარეებს შორის შედგა შეთანხმება 2006 წლის 14 აგვისტოს ხელშეკრულებაში ცვლილების შეტანის თაობაზე და ამ ცვლილების შედეგად ახლებურად განისაზღვრა ვალდებულების შესრულების ვადის დასასრული.

პალატამ ასევე დადგინებულად მიიჩნია მენარდის მიერ სამოქალაქო კოდექსის მე-400 მუხლის „ა“ ქვეპუნქტის შესაბამისად ვალდებულების შესრულების ვადის გადაცილება და ნაცვლად 2006 წლის 30 ოქტომბრისა, ხელშეკრულების 2006 წლის 14 დეკემბერს შესრულების ფაქტი, რის გამოც ამავე კოდექსის 417-ე და 418-ე მუხლების შესაბამისად ჩათვალა, რომ არსებობდა შპს „...-სათვის“ პირგასამტეხლოს და-

კისრების წინაპირობა. აღნიშნული მოსაზრება პალატამ დაამყარა საქართველოს კონტროლის პალატის მიერ შედგენილ აქტს.

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 407-ე მუხლის მე-2 ნაწილის თანახმად, სააპელაციო სასამართლოს მიერ დამტკიცებული ცნობილი ფაქტობრივი გარემოებები სავალდებულოა საკასაციო სასამართლოსათვის, თუ წამოყენებული არ არის დასაშვები და დასაბუთებული პრეტენზია (შედავება).

ამდენად, ვინაიდან კასატორი სადავოდ არ ხდის სასამართლოს მიერ დადგენილ ზემოაღნიშნულ გარემოებებს, მათ საკასაციო სასამართლოსათვის სავალდებულო ძალა გააჩნიათ.

რაც შეეხება მოცემული დავის სწორად გადაწყვეტის უმნიშვნელოვანეს გარემოებას – სახელმწიფო შესყიდვების შესახებ 2006 წლის 14 აგვისტოს ხელშეკრულების სპეციფიკური პირობების მე-7 პუნქტით გათვალისწინებულ ვალდებულების შესრულების ვადის გადაცილებისათვის პირგასამტეხლოს დაკისრების საკითხს, საკასაციო პალატა თვლის, რომ ამ ნაწილში შპს „...-მა“ წარადგინა დასაბუთებული შედავება, რადგანაც სამოქალაქო კოდექსის 128-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის თანახმად, სხვა პირისაგან რაიმე მოქმედების შესრულების ან მოქმედებისაგან თავის შეკავების მოთხოვნის უფლებაზე ვრცელდება ხანდაზმულობა. აღნიშნული დანაწესის შემოღებით კანონმდებელმა განსაზღვრა სამოქალაქო უფლების დაცვის გარკვეული ვადებით შეზღუდვის აუცილებლობა, რომელიც მყარ სამოქალაქო ორიენტირებული და მოთხოვნის ხანდაზმულობის ამა თუ იმ ვადის გასვლით მხარე კარგავს იმ სამართლებრივ ბერკეტებს, რომელთა საშუალებითაც მას შესაძლებლობა ჰქონდა, მოეხდინა მისი მოთხოვნის იძულებით აღსრულება. ამავე კოდექსის 129-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის 1-ლი წინადადებით სახელშეკრულებო მოთხოვნა ასევე დაექვემდებარა ხანდაზმულობას და ხელშეკრულებიდან გამომდინარე მოთხოვნის ხანდაზმულობის ვადად განისაზღვრა 3 წელი.

ხანდაზმულობის ვადის სწორად გამოთვლისათვის უმნიშვნელოვანესია მისი დენის დაწყების მომენტის განსაზღვრა. ხანდაზმულობის ვადის დასაწყისი შეესაბამება დღეს, როდესაც წარმოიშვა მოთხოვნის უფლება. გარდა კანონით პირდაპირ გათვალისწინებული შემთხვევებისა, როდესაც მოთხოვნის წარმოშობის ვადის განსაზღვრა ზოგადი წესისაგან განსხვავებულადაა რეგულირებული, მისი წარმოშობა დაკავშირებულია მომენტთან, როდესაც პირმა გაიგო ან უნდა გაეგო უფლების დარღვევის თაობაზე. სამოქალაქო კოდექსის 130-ე მუხლის თანახმად, ხანდაზმულობა იწყება მოთხოვნის წარმოშობის მომენტიდან. მოთხოვნის წარმოშობის მომენტად ჩითვლება დრო, როცა პირმა შეიტყო ან უნდა შეეტყო უფლების დარღვევის შესახებ. ნორმის აღწერილობითი ნაწილის მითითება – როცა პირმა შეიტყო ან უნდა შეეტყო, არ შეიძლება გაგებულ იქნა იმგვარად, რომ გარემოების შეტყობა რაიმე განსაკუთრებულ ფაქტს ან მოვლენას უნდა უკავშირდებოდეს, კანონის ზემოაღნიშნული დანაწესი, პრაქტიკულად, ერთმანეთის თანხვედრია და ორიენტირებულია კრედიტორის ობიექტურ აღქმაზე ვალდებულების დარღვევის მიმართ. ამასთანავე, მხოლოდ სუბიექტურ ფაქტორზე – უნდა შეეტყო, მხოლოდ მაშინ შეიძლება დაყრდნობა, თუ სამართლებრივი ურთიერთობის თავისებურებიდან გამომდინარე, პრაქტიკულად შეუძლებელია ობიექტური ფაქტორის განსაზღვრა.

განსახილველი საქმის მასალებით ირკვევა და აღნიშნული სააპელაციო პალატის მიერ დადგენილ გარემოებადაა მიჩნეული, რომ სახელმწიფო შესყიდვების შესახებ 2006 წლის 14 აგვისტოს ხელშეკრულებით შპს „...-ის“ ვალდებულების შესრულების ვადის დასასრულად განსაზღვრულია 2006 წლის 30 ოქტომბერი, ხოლო ამავე წლის 14 დეკემბრის შეთანხმებით ვალდებულების შესრულების ვადად საბოლოოდ განისაზღვრა 2006 წლის დეკემბერი. დადგენილია და ამას კასატორი სადავოდ არ ხდის, რომ მან ვალდებულების შესრულების ვადა დაარღვია და, ნაცვლად მხარეთა 2006 წლის 14 დეკემბრის შეთანხმებით გათვალისწინებული ვადისა, მოპასუხემ შეთანხმებული სამუშაოები დაასრულა დაგვიანებით. აღნიშნულის გათვალისწინებით, საკასაციო პალატა თვლის, რომ სსიპ „თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტი-მა“ ვალდებულების შესრულების ვადის დარღვევის თაობაზე შეიტყო მხარეთა შეთანხმებით გათვალისწინებული ვადის გასვლისთანავე, რადგანაც ამ დროისათვის შემკვეთს მენარდისაგან შეთანხმებული შესრულება მიღებული ობიექტურად არ ჰქონდა. აღნიშნული მოსაზრების გათვალისწინებით, საკასაციო პალატა ვერ დაეთანხმება გასაჩივრებული განჩინების სამართლებრივ დასაბუთებას, რომ, სამოქალაქო კოდექსის 130-ე მუხლის საფუძველზე, შემკვეთმა ვალდებულების დარღვევის თაობაზე ობიექტურად 2009 წლის 28 დეკემბრიდან – საქართველოს კონტროლის პალატის მიერ აქტის შედგენის დღიდან შეიტყო და სწორედ ამ დროიდან დაიწყო სასარჩელო ხანდაზმულობის ვადის დენა. აღნიშნულის საწინააღმდეგოდ პალატა მიუთითებს იმ გარემოებაზე, რომ კონტროლის პალატის მიერ აქტის შედგენის დროისათვის სსიპ „თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტისათვის“ უკვე ცნობილი უნდა ყოფილიყო სახელშეკრულებო ვალდებულების ფაქტის დარღვევის თაობაზე. ამასთან, ვინაიდან საქმის მასალებით დადასტურებულია ის გარემოება, რომ სარჩელი სასამართლოს კანცელარიაში რეგისტრირებულია 2011 წლის 13 მაისს, სახელშეკრულებო ვალდებულების დარღვევიდან – 2006 წლის დეკემბრიდან 5 წლისა და 5 თვის შემდეგ, პალატა თვლის, რომ კასატორის მოსაზრება სარჩელის ხანდაზმულობის შესახებ საფუძველიანია.

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 394-ე მუხლის „ე“ ქვეპუნქტის თანახმად, გადაწყვეტილება ყოველთვის ჩაითვლება კანონის დარღვევით მიღებულად, თუ გადაწყვეტილება იურიდიულად არ არის საკმარისად დასაბუთებული.

რაც შეეხება კასატორის მიერ სადავოდ გახდილ იმ გარემოებას, რომ სააპელაციო პალატამ არასწორად გაიზიარა საქალაქო სასამართლოს გადაწყვეტილებით შეცდომით დადგენილი ვალდებულების შესრულების ვადა და 2006 წლის 14 დეკემბრის შეთანხმებით არასწორად მიიჩნია დადგენილად ვალდებულების შესრულების ვადად 2006 წლის 14 დეკემბერი, საკასაციო პალატა თვლის, რომ ამ ნაწილშიც მხარემ

დასაბუთებული საკასაციო პრეტენზია წარადგინა, ვინაიდან საქმეში წარმოდგენილი ამ მტკიცებულების თანახმად, ვალდებულების შესრულების ვადად მხარეებმა 2006 წლის 25 დეკემბერი განსაზღვრეს, თუმცა, საკასაციო პალატა მიიჩნევს, რომ მითითებული ფაქტი მოცემულ შემთხვევაში არაარსებითია, რადგანაც ვალდებულების შესრულების ბოლო ვადად 2006 წლის დეკემბრის ბოლო დღის მიჩნევის შემთხვევაშიც კი დასტურდება სსიპ „თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტის“ მოთხოვნის ხანდაზმულობა.

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 411-ე მუხლის თანახმად, საკასაციო სასამართლო თვითონ მიიღებს გადაწყვეტილებას საქმეზე, თუ არ არსებობს ამ კოდექსის 412-ე მუხლით გათვალისწინებული გადაწყვეტილების გაუქმებისა და საქმის სააპელაციო სასამართლოში ხელახლა განსახილველად დაბრუნების საფუძვლები.

იმ გარემოების გათვალისწინებით, რომ სააპელაციო პალატამ სწორად დაადგინა საქმის გადაწყვეტი-სათვის მნიშვნელობის მქონე გარემოებები, საკასაციო საჩივარი კი, მხოლოდ გადაწყვეტილების სამარ-თლებრივ დასაბუთებას ემყარება, საკასაციო სასამართლო თვლის, რომ უფლებამოსილია თავად მიიღოს საქმეზე გადაწყვეტილება.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, პალატა მიიჩნევს, რომ შპს „...-ის“ საკასაციო საჩივარი საფუძვლი-ანია და სრულად უნდა დაკმაყოფილდეს.

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 53-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის თანახმად, იმ მხარის მიერ გაღებული ხარჯების გადახდა, რომლის სასარგებლოდაც იქნა გამოტანილი გადაწყვეტილება, ეკისრება მეორე მხარეს, თუნდაც ეს მხარე განთავისუფლებული იყოს სახელმწიფო ბიუჯეტში სასამართლო ხარჯების გადახდისაგან. თუ სარჩელი დაკმაყოფილებულია ნაწილობრივ, მაშინ მოსარჩელეს ამ მუხლში აღნიშნული თანხა მიეკუთვნება სარჩელის იმ მოთხოვნის პროპორციულად, რაც სასამართლოს გადაწყვეტილებით იქ-ნა დაკმაყოფილებული, ხოლო მოპასუხეს – სარჩელის მოთხოვნათა იმ ნაწილის პროპორციულად, რომელზედაც მოსარჩელეს უარი ეთქვა. იმ მხარის წარმომადგენლის დახმარებისათვის გაწეულ ხარჯებს, რომლის სასარგებლოდაც იქნა გამოტანილი გადაწყვეტილება, სასამართლო დააკისრებს მეორე მხარეს გონივრულ ფარგლებში, მაგრამ არა უმეტეს ამ კოდექსის 47-ე მუხლის მე-2 ნაწილით გათვალისწინებული ოდენობისა. ამავე ნორმის მე-2 და მე-3 ნაწილებით კი დადგენილია, რომ ამ მუხლში აღნიშნული წესები შეეხება აგრეთვე სასამართლო ხარჯების განაწილებას, რომლებიც გასწიეს მხარეებმა საქმის სააპელაციო და საკასაციო ინსტანციებში წარმოებისას. თუ სააპელაციო ან საკასაციო სასამართლო შეცვლის გადაწყვეტილებას ან გამოიტანს ახალ გადაწყვეტილებას, იგი შესაბამისად შეცვლის სასამართლო ხარჯების განაწილებასაც.

მოცემულ შემთხვევაში, საკასაციო პალატის გადაწყვეტილებით უარი ეთქვა რა სსიპ „თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტის“ სარჩელის დაკმაყოფილებაზე, საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ სსიპ „თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტის“ შპს „...-ის“ სასარგებლოდ უნდა დაეკისროს ამ უკანასკნელის მიერ სააპელაციო საჩივარზე გადახდილი სახელმწიფო ბაჟის – 360 ლარისა და საკასაციო საჩივარზე გადახდილი სახელმწიფო ბაჟის – 450 ლარის, სულ 810 ლარის ანაზღაურება, ხოლო კასატორის მიერ საკასაციო საჩივარზე წინასწარ გადახდილი სახელმწიფო ბაჟი უნდა დარჩეს სახელმწიფო ბიუჯეტში.

სარეზოლუციო ნაწილი:

საკასაციო პალატამ იხელმძღვანელა სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 411-ე მუხლით და

გ ა დ ა ნ ყ ვ ი ტ ა :

1. შპს „...-ის“ საკასაციო საჩივარი დაკმაყოფილდეს.
2. გაუქმდეს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2012 წლის 20 თებერვლის განჩინება და მიღებულ იქნას ახალი გადაწყვეტილება.
3. სსიპ „თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტის“ სარჩელი შპს „...-ის“ მიმართ პირგასამტეხლოს დაკისრების თაობაზე არ დაკმაყოფილდეს ხანდაზმულობის გამო.
4. სსიპ „თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტის“ (ს/№...) შპს „...-ის“ (ს/№...) სასარგებლოდ დაეკისროს ამ უკანასკნელის მიერ სააპელაციო და საკასაციო სასამართლოში გადახდილი სახელმწიფო ბაჟის 360 ლარისა და 450 ლარის, სულ 810 ლარის ანაზღაურება.
5. საკასაციო საჩივარზე სახელმწიფო ბაჟი გადახდილია.
6. საკასაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება საბოლოოა და არ გასაჩივრდება.

ხანდაზმულობის ვადა

გადაწყვეტილება საქართველოს სახელმწიფო

№ას-988-1021-2011

15 ნოემბერი, 2011 წ., ქ. თბილისი

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის
შემადგენლობა: ნ. კვანტალიანი (თავმჯდომარე, მომხსენებელი),
პ. ქათამაძე,

ბ. ალავიძე

დავის საგანი: ფულადი ვალდებულების შესრულება

აღწერილობითი ნაწილი:

მ. ი-მა სარჩელი აღძრა სასამართლოში მოპასუხე თ. ბ-ას მიმართ ფულადი ვალდებულების შესრულების შესახებ შემდეგი დასაბუთებით: 2004 წლის 25 მარტს მოპასუხეს ასესხა 3 870 აშშ დოლარი ერთი წლის ვადით, საპროცენტო განაკვეთი განისაზღვრა თვეში 2%-ით. სესხის უზრუნველსაყოფად იპოთეკით დატვირთულია თბილისში, დ-ის გამზირ №39ა-ში მდებარე №2 ბინა მოპასუხეს სესხი უნდა დაებრუნებინა 2005 წლის 25 მარტს, თუმცა ნაკისრი ვალდებულება დღემდე არ შეუსრულებია. სესხის ვადაგადაცილებისათვის პირგასამტეხლო ყოველ ვადაგადაცილებულ დღეზე შეადგენდა საერთო თანხის 0.3%-ს. მოსარჩელე ამცირებს პირგასამტეხლოს და ითხოვს ყოველ ვადაგადაცილებულ დღეზე 0.2%-ს. ასევე მოსარჩელე ითხოვს, რომ მოპასუხე თ. ბ-ას დაეკისროს 2004 წლის 25 ოქტომბრიდან 2010 წლის 23 მარტის ჩათვლით ძირითადი თანხის, 3 330 აშშ დოლარის, სულ 11 483 აშშ დოლარის გადახდა. 2010 წლის 24 მარტიდან კი, პირგასამტეხლოს სახით 6.66 აშშ დოლარის გადახდა გადაწყვეტილების აღსრულებამდე ყოველ ვადაგადაცილებულ დღეზე.

მოპასუხე თ. ბ-ას წარმომადგენელმა სარჩელი არ ცნო და განმარტა, რომ მოპასუხეს შესრულებული აქვს ვალდებულება, ამასთან ასეც რომ არ იყოს, მოსარჩელეს მოთხოვნის უფლება წარმოეშვა 2005 წლის 25 მარტს და მას უფლება ჰქონდა, სამი წლის ვადაში 2008 წლის 25 მარტამდე მიემართა სასამართლოსთვის. სამოქალაქო კოდექსის 129-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის თანახმად, სარჩელი ხანდაზმულია და იგი არ უნდა დაკმაყოფილდეს. სესხის უზრუნველსაყოფად იპოთეკით დატვირთულ უძრავ ქონებას ყადაღა უნდა მოეხსნას.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2010 წლის 20 ოქტომბრის გადაწყვეტილებით მ. ი-ის სარჩელი არ დაკმაყოფილდა, რაც სააპელაციო წესით გაასაჩივრა მოსარჩელემ.

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2011 წლის 13 აპრილის გადაწყვეტილებით მ. ი-ის სააპელაციო საჩივარი ნაწილობრივ დაკმაყოფილდა, მ. ი-ის სარჩელი ნაწილობრივ დაკმაყოფილდა, მოპასუხე თ. ბ-ას მ. ი-ის სასარგებლოდ დაეკისრა ძირითადი თანხის, 3 330 აშშ დოლარისა და პირგასამტეხლოს – 700 აშშ დოლარის გადახდა შემდეგი დასაბუთებით: 2004 წლის 25 მარტს მ. ი-სა და თ. ბ-ას შორის გაფორმდა სესხისა და იპოთეკის ხელშეკრულება, რომლის თანახმად, მ. ი-მა სესხად თ. ბ-ას ასესხა 3870 აშშ დოლარის ეკვივალენტი ეროვნული ვალუტა (7 778 ლარი) ყოველთვიურად 2%-ის სარგებლის დარიცხვით. სესხის დაბრუნების დროდ, ხელშეკრულების თანახმად, განისაზღვრა 2005 წლის 25 მარტი. 2004 წლის 25 მარტის სესხის ხელშეკრულების უზრუნველყოფის მიზნით იპოთეკით დაიტვირთა თ. ბ-ას საკუთრებაში არსებული უძრავი ქონება, კერძოდ, ქ. თბილისში, დ-ის გამზირ №39-ში მდებარე №2 ბინა დადგენილია, რომ თ. ბ-ას 2004 წლის 25 მარტის ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ვალდებულების შესრულების დამადასტურებელი მტკიცებულება მხარეებს არ წარმოუდგენიათ. სააპელაციო პალატამ არ გაიზიარა პირველი ინსტანციის სასამართლოს მსჯელობა იმის თაობაზე, რომ ქ. თბილისის პროკურატურის 2009 წლის 22 ივლისის დადგენილება სისხლის სამართლის საქმეზე წინასწარი გამოძიების შეწყვეტის შესახებ, არ წარმოადგენს მოპასუხის მხრიდან ვალდებულების შესრულების ფაქტის დამადასტურებელ საკმარის მტკიცებულებას შემდეგ გარემოებათა გამო: სამოქალაქო კოდექსის 129-ე მუხლის 1-ლი პუნქტის თანახმად, სახელშეკრულებო მოთხოვნების ხანდაზმულობის ვადა შეადგენს სამ წელს, ხოლო უძრავ ნივთებთან დაკავშირებული სახელშეკრულებო მოთხოვნებისა – ექვს წელს. პირველი ინსტანციის სასამართლომ 25.03.2004 წლის ხელშეკრულებიდან გამომდინარე მ. ი-ის მოთხოვნა ხანდაზმულად მიიჩნია სწორედ ამ მუხლზე მითითებით. სისხლის სამართლის საქმეზე წინასწარი გამოძიების შეწყვეტის შესახებ თბილისის პროკურატურის 2009 წლის 22 ივლისის დადგენილების თანახმად, საქმეზე ჩატარებული წინასწარი გამოძიებით დადგინდა, რომ 2004 წლის 25 მარტს გაფორმებული სესხისა და იპოთეკის ხელშეკრულება სრულდებოდა 2008 წლის ივლისის ჩათვლით. დადგენილია, რომ მოპასუხის მიერ 25.03.2004 წლის ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ვალდებულება უკანასკნელად შესრულებულ იქნა 2008 წლის ივლისში. სამოქალაქო კოდექსის 130-ე მუხლის შესაბამისად, ხანდაზმულობა იწყება მოთხოვნის წარმოშობის მომენტიდან. მოთხოვნის წარმოშობის მომენტად ჩაითვლება დრო, როცა პირმა შეიტყო ან უნდა შეეტყო უფლების დარღვევის შესახებ. სააპელაციო პალატას მიაჩნია, რომ მოსარჩელემ თავისი უფლების დარღვევის შესახებ შეიტყო 2008 წლის ივლისის შემდგომ (როდესაც მოპასუხემ შეწყვიტა სარგებლის გადახდა), შესაბამისად, ხანდაზმულობის 3-წლიანი ვადის დენაც უნდა დაიწყოს ამ დროიდან, იმ გარემოების გათვალისწინებით, რომ მოპასუხემ მოსარჩელის წინაშე უკანასკნელად ვალდებულება 2008 წლის ივლისში შეასრულა. ამდენად, ხანდაზმულობის ვადის დენა მოპასუხის ამგვარი მოქმედებით შეწყდა და მისი ათვლა დაიწყო თავიდან. მოსარჩელემ სარჩელი აღძრა 2010 წლის 23 მარტს, ხანდაზმულობის ვადის დაცვით. სამოქალაქო კოდექსის 141-ე მუხლის თანახმად, თუ შეწყდება ხანდაზმულობის ვადის დენა, მაშინ შეწყვეტამდე განვლილი დრო მხედველობაში არ მიიღება და ვადა დაიწყება თავიდან. მოცემულ შემთხვევაში, სააპელაციო სასამართლომ ჩათვალა, რომ მ. ი-ის სარჩელი, ხელშეკრულებიდან გასვლისა და თანხის დაბრუნების შესახებ, ხანდაზმული არ არის. პალატას მიაჩნია, რომ მოსარჩელის მიერ მითითებული ის ფაქტობრივი გარემოება, რომ მხარეთა შორის 2004 წლის 25 მარტის სესხისა და იპოთეკის ხელშეკრულებიდან გამომდინარე სარგებლის გადახდის ვალდებულება სრულდებოდა 2008 წლის ივლისის ჩათვლით, დგინდება წინასწარი გამოძიების შესახებ 2009 წლის 22 ივლისის დადგენილებით. ამასთან, საპირისპირო მტკიცე-

ბულება საქმის მასალებში მოპასუხის მიერ წარმოდგენილი არ არის. შესაბამისად, დაუსაბუთებელია მოპასუხე მხარის პოზიცია სარჩელის ხანდაზმულობასთან დაკავშირებით საქმის მასალებით ვერ დასტურდება მონინალმდევე მხარის მოსაზრება იმის თაობაზე, რომ მხარეთა შორის დადებული 2006 წლის 8 სექტემბრის სესხისა და იპოთეკის ხელშეკრულებაში გაერთიანდა 2004 წლის 25 მარტის ხელშეკრულებიდან გამომდინარე დავალიანებაც, რაც თ. ბ-ას საარბიტრაჟო გადაწყვეტილებით გადასახდელად დაეკისრა. დადგენილი ფაქტობრივი გარემოებები პალატამ სამართლებრივად შემდეგნაირად შეაფასა: სამოქალაქო კოდექსის 623-ე მუხლის თანახმად, სესხის ხელშეკრულებით გამსესხებელი საკუთრებაში გადასცემს მსესხებელს ფულს ან სხვა გვაროვნულ ნივთს, ხოლო მსესხებელი კისრულობს, დააბრუნოს იმავე სახის, ხარისხისა და რაოდენობის ნივთი. ამავე კოდექსის 624-ე მუხლის თანახმად, სესხის ხელშეკრულება იდება ზეპირად. მხარეთა შეთანხმებით შეიძლება გამოყენებულ იქნეს წერილობითი ფორმაც. სამოქალაქო კოდექსის 317-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის შესაბამისად, ვალდებულების წარმოშობისათვის აუცილებელია მონაწილეთა შორის ხელშეკრულება, გარდა იმ შემთხვევებისა, როცა ვალდებულება წარმოიშობა ზიანის მიყენების (დელიქტის), უსაფუძვლო გამდიდრების ან კანონით გათვალისწინებული სხვა საფუძვლებიდან. სესხის ხელშეკრულება შეიძლება დაიდოს როგორც ზეპირად, ასევე წერილობით. განსახილველ შემთხვევაში დადგენილია, რომ მხარეებს შორის ურთიერთვალდებულებები წარმოიშვა 2004 წლის 25 მარტის სესხისა და იპოთეკის ხელშეკრულების საფუძველზე. სამოქალაქო კოდექსის 361-ე მუხლის მე-2 ნაწილის შესაბამისად, ვალდებულება უნდა შესრულდეს ჯეროვნად, კეთილსინდისიერად, დათქმულ დროსა და ადგილას. სამოქალაქო კოდექსის 400-ე მუხლის შესაბამისად, მოვალის მიერ ვალდებულების გადაცილებად ითვლება, თუ შესრულებისათვის დადგენილ ვადაში ვალდებულება არ სრულდება. განსახილველ შემთხვევაში, დადგენილია მოპასუხის მიერ მხარეთა მიერ განსაზღვრულ ვადაში სესხის ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ვალდებულების შეუსრულებლობა. სამოქალაქო კოდექსის 316-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის თანახმად, ვალდებულების ძალით კრედიტორი უფლებამოსილია, მოსთხოვოს მოვალეს რაიმე მოქმედების შესრულება. სამოქალაქო კოდექსის 417-ე-418-ე მუხლების მიხედვით, პირგასამტეხლო არის მხარეთა შეთანხმებით განსაზღვრული თანხა, რომელიც მოვალემ უნდა გადაიხადოს ვალდებულების შეუსრულებლობის ან არაჯეროვნად შესრულებისათვის. ხელშეკრულების მხარეებს შეუძლიათ, თავისუფლად განსაზღვრონ პირგასამტეხლო, რომელიც შეიძლება აღემატებოდეს შესაძლო ზიანს. შეთანხმება პირგასამტეხლოს შესახებ მოითხოვს წერილობით ფორმას. განსახილველ შემთხვევაში სესხის ხელშეკრულებით პირგასამტეხლო წერილობით არის შეთანხმებული ხელშეკრულების შეუსრულებლობის ან არაჯეროვანი შესრულებისათვის საერთო თანხის 0,3%-ის ოდენობით ყოველ გადაცილებულ დღეზე გადაწყვეტილების კანონიერ ძალაში შესვლამდე. დადგენილია, რომ მოსარჩელის მიერ პირგასამტეხლოს განაკვეთი შემცირებულ იქნა 0,2%-მდე. სამოქალაქო კოდექსის 420-ე მუხლით, სასამართლოს შეუძლია, საქმის გარემოებათა გათვალისწინებით შეამციროს შეუსაბამოდ მაღალი პირგასამტეხლო. სასამართლომ მიიჩნია, რომ შეუსაბამოდ მაღალია პირგასამტეხლოს განაკვეთი – დავალიანების 0,2% ყოველ ვადაგადაცილებულ დღეზე, ვინაიდან ყოველდღიური 0,2% თვეში შეადგენს – 6%-ს, ხოლო ერთ წელიწადში – 72%-ს. პირგასამტეხლოს მიზანია კრედიტორის დარღვეული უფლების აღდგენა და არა გამდიდრება, შესაბამისად, პირგასამტეხლო უნდა იყოს ვალდებულების დარღვევის თანაბარი და გონივრული. მოცემულ შემთხვევაში, პალატამ ძირითადი თანხის ოდენობის გათვალისწინებით პირგასამტეხლოს გონივრულ ოდენობად მიიჩნია 700 აშშ დოლარი.

სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება საკასაციო წესით გაასაჩივრა თ. ბ-ას წარმომადგენელმა ირმა ს-მა შემდეგი დასაბუთებით: სასამართლოს გადაწყვეტილებით, წინასწარი გამოძიების შეწყვეტის შესახებ დადგენილებით დადგენილია ის ფაქტი, რომ ბ-ა 2008 წლის ივლისამდე ასრულებდა თავის ვალდებულებას და მ. ი-ს ფულს უხდიდა, ე.ი სააპელაციო სასამართლომ სისხლის სამართლის საქმეზე გამოტანილ დადგენილებას მიანიჭა პრეიუდიციული მნიშვნელობა, რაც ეწინააღმდეგება სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 106-ე მუხლს. 2010 წლის პირველ ოქტომბრამდე სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 106-ე მუხლის „გ“ ქვეპუნქტის თანახმად, მტკიცებას არ საჭიროებდნენ ფაქტები იმის შესახებ, განხორციელებული თუ არა მოქმედება და ჩაიდინა თუ არა ეს მოქმედება იმ პირმა, რაც დადგენილია სისხლის სამართლის საქმეზე გამოტანილი, კანონიერ ძალაში შესული საბოლოო შემაჯამებელი გადაწყვეტილებით, როცა საქმეს იხილავს სასამართლო იმ პირის მოქმედების სამოქალაქო სამართლებრივი შედეგების შესახებ, რომლის მიმართაც გამოტანილია საბოლოო შემაჯამებელი გადაწყვეტილება. 2010 წლის 1 ოქტომბერს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში შევიდა ცვლილება და ეს ქვეპუნქტი კოდექსიდან ამოღებულ იქნა. აღნიშნულიდან გამომდინარე, სისხლის სამართლის საქმეზე მიღებული დადგენილება უკვე გახდა არა პრეიუდიციული მნიშვნელობის, არამედ ერთ-ერთი ჩვეულებრივი მტკიცებულება, რომელიც შეფასებული უნდა იქნეს სხვა მტკიცებულებებთან ერთად და არა აქვს წინასწარ დადგენილი ძალა თანახმად სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 105-ე მუხლის 1-ლი პუნქტისა. საქმეზე გადაწყვეტილებების გამოტანის დროს ეს ცვლილება უკვე ძალაში იყო. შესაბამისად, პირველი ინსტანციის სასამართლომ სავსებით სწორად მიუთითა, რომ წინასწარი გამოძიების შეწყვეტის შესახებ დადგენილება არ არის საკმარისი მტკიცებულება იმისა, რომ თ. ბ-ა 2008 წლის ივლისამდე ასრულებდა ვალდებულებას. პირველი ინსტანციის სასამართლოს არ განუცხადებია, რომ ეს დადგენილება საერთოდ არ არის მტკიცებულება, მან მხოლოდ მისი პრეიუდიციული მნიშვნელობა უარყო და მიუთითა, რომ ეს არ არის საკმარისი მტკიცებულება. სააპელაციო სასამართლომ, განსხვავებით პირველი ინსტანციის სასამართლოსაგან, დაარღვია სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 105-ე მუხლის მოთხოვნა, სისხლის სამართლის საქმეზე მიღებულ დადგენილებას მიანიჭა წინასწარ დადგენილი ძალა და იგი გამოიყენა პრეიუდიციული მნიშვნელობით, რაც გამოიხატა იმაში,

რომ მხოლოდ დადგენილების საფუძველზე მიიჩნია თ. ბ-ას მიერ 2008 წლის ივლისამდე ვალდებულების შესრულება. სხვა მტკიცებულება, გარდა მ. ი-ის ზეპირი განცხადებისა, საქმეში არ მოიპოვება.

სამოტივაციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლო საკასაციო საჩივრის საფუძვლების შესწავლისა და გასაჩივრებული განჩინების იურიდიული დასაბუთების შემოწმების შედეგად მიიჩნევს, რომ თ. ბ-ას საკასაციო საჩივარი უნდა დაკმაყოფილდეს შემდეგ გარემოებათა გამო:

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 411-ე მუხლის თანახმად, საკასაციო სასამართლო თვითონ მიიღებს გადაწყვეტილებას საქმეზე, თუ არ არსებობს ამ კოდექსის 412-ე მუხლით გათვალისწინებული გადაწყვეტილების გაუქმებისა და საქმის სააპელაციო სასამართლოში ხელახლა განსახილველად დაბრუნების საფუძვლები. მოცემულ შემთხვევაში სააპელაციო სასამართლოს განჩინების ფაქტობრივი დასაბუთება სწორია, თუმცა იგი იურიდიულად არასწორადაა შეფასებული, კერძოდ:

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 407-ე მუხლის მე-2 ნაწილის შესაბამისად, სააპელაციო სასამართლოს მიერ დამტკიცებულად ცნობილი ფაქტობრივი გარემოებები სავალდებულოა საკასაციო სასამართლოსათვის, თუ წამოყენებული არ არის დასაშვები და დასაბუთებული პრეტენზია (შედავება). კასატორს დასაბუთებული საკასაციო პრეტენზია არ წარმოუდგენია, ხოლო სააპელაციო პალატამ დადგენილად ცნო შემდეგი ფაქტობრივი გარემოებები: 2004 წლის 25 მარტს მ. ი-სა და თ. ბ-ას შორის გაფორმდა სესხისა და იპოთეკის ხელშეკრულება, რომლის თანახმად, მ. ი-მა სესხის სახით თ. ბ-ას გადასცა 3870 აშშ დოლარის ეკვივალენტი ეროვნული ვალუტა, ყოველთვიურად 2%-ის სარგებლის დარიცხვით. სესხის დაბრუნების დროდ განისაზღვრა 2005 წლის 25 მარტი. 2004 წლის 25 მარტის სესხის ხელშეკრულების უზრუნველყოფის მიზნით იპოთეკით დაიტვირთა თ. ბ-ას საკუთრებაში არსებული უძრავი ქონება ქ. თბილისში, დ-ის №39-ში მდებარე №2 ბინა ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ვალდებულების შესრულების დამადასტურებელი მტკიცებულება მხარეთა მიერ წარმოდგენილი არ არის.

გასაჩივრებული განჩინებით სააპელაციო პალატამ არ გაიზიარა თ. ბ-ას მოსაზრება და დაეყრდნო რა სამოქალაქო კოდექსის 129-ე, 130-ე, 137-ე მუხლებს, განმარტა, რომ ვინაიდან თ. ბ-ა გადახდას ახორციელებდა 2008 წლის ივლისამდე, რაც უტყუარად დგინდება წინასწარი გამოძიების შესახებ 2009 წლის 22 ივლისის დადგენილებით, ამიტომ მის მიმართ აპელანტის მოთხოვნა ხანდაზმული არ არის.

საკასაციო სასამართლო არ იზიარებს სააპელაციო პალატის მითითებულ მსჯელობას შემდეგ გარემოებათა გამო:

სამოქალაქო კოდექსის 137-ე მუხლის თანახმად, ხანდაზმულობის ვადის დენა წყდება, თუ ვალდებული პირი უფლებამოსილი პირის წინაშე ავანსის, პროცენტის გადახდით, გარანტიის მიცემით ან სხვაგვარად აღიარებს მოთხოვნის არსებობას. განსახილველ შემთხვევაში სააპელაციო სასამართლო დაეყრდნო რა წინასწარი გამოძიების შესახებ 2009 წლის 22 ივლისის დადგენილებას, მიუთითა, რომ კასატორი 2008 წლის ივლისამდე ასრულებდა ვალდებულებას და ხანდაზმულობის ვადის ათვლაც სწორედ ამ მომენტიდან უნდა დაიწყოს. აღნიშნულ დასკვნას საკასაციო სასამართლო არ ეთანხმება და განმარტავს:

მოცემულ შემთხვევაში, მოსარჩელე მ. ი-ის მოთხოვნა ეფუძნება მხარეთა შორის ხელშეკრულებისა და მისგან გამომდინარე ვალდებულების 2008 წლის ივლისამდე უწყვეტად შესრულებას.

სამოქალაქო კოდექსის 429-ე მუხლის 1-ლი ნაწილით, კრედიტორმა მოვალის მოთხოვნით შესრულების მთლიანად ან ნაწილობრივ მიღების შესახებ უნდა გასცეს ამის დამადასტურებელი დოკუმენტი. მითითებული ნორმით განსაზღვრული ვალდებულების შესრულების ფაქტის დასადაგენად ამავე ნორმით გათვალისწინებულია შესრულების დამადასტურებელი დოკუმენტი, რაც უდავოდ გულისხმობს წერილობითი სახის მტკიცებულებას. ფულადი ვალდებულების თავისებურებიდან გამომდინარე, მისი შესრულება უნდა დასტურდებოდეს ისეთი სახის მტკიცებულებებით, რომლებიც პირდაპირ მიუთითებს თანხის გადახდის ფაქტზე, მაგალითად, ხელწერილით, თანხის გადარიცხვის დოკუმენტით და სხვა. მოსარჩელე მ. ი-მა შესრულების დამადასტურებელ მტკიცებულებად სისხლის სამართლის საქმეზე წინასწარი გამოძიების შეწყვეტის შესახებ თბილისის პროკურატურის 2009 წლის 22 ივლისის დადგენილება წარმოადგინა.

აღნიშნულთან დაკავშირებით, საკასაციო პალატა განმარტავს, რომ სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 105-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის თანახმად, სასამართლოსათვის არავითარ მტკიცებულებას არა აქვს წინასწარ დადგენილი ძალა. სასამართლო აფასებს მტკიცებულებებს თავისი შინაგანი რწმენით, რომელიც უნდა ემყარებოდეს მათ ყოველმხრივ, სრულ და ობიექტურ განხილვას, რის შედეგადაც მას გამოაქვს დასკვნა საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე გარემოებების არსებობის ან არარსებობის შესახებ. ამ ნორმით დადგენილი წესი სასამართლოს მიერ საქმის განხილვისას მტკიცებულებათა თავისუფალი შეფასების თაობაზე საყოველთაოდ აღიარებული პრინციპია და იგი მომდინარეობს საქართველოს კონსტიტუციის 84-ე მუხლის 1-ლი პუნქტიდან, რომლის ძალითაც მოსამართლე თავის საქმიანობაში დამოუკიდებელია და ემორჩილება მხოლოდ კონსტიტუციასა და კანონს. კანონის დანაწესი, რომ არავითარ მტკიცებულებას სასამართლოსათვის წინასწარ დადგენილი ძალა არა აქვს, გულისხმობს იმას, რომ მხარეთა მიერ წარმოდგენილი ყველა მტკიცებულება, მიუხედავად დოკუმენტის გამცემი ორგანოს კომპეტენციისა, შემოწმებული და გამოკვლეული უნდა იქნეს სასამართლოს მიერ. აღნიშნული მოთხოვნა გამომდინარეობს, სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის მე-4 და მე-5 მუხლებიდანაც, რომლებიც შეჯობრებითობისა და მართლმსაჯულების განხორციელებისას სასამართლოს წინაშე მხარეთა თანასწორობის პრინციპებს განამტკიცებენ. სამართალწარმოების მხარის უფლება, წარადგინოს თავისი არგუმენტაცია და მტკიცებულებები განსახილველ საქმესთან დაკავშირებით, იმავდროულად, წარმოშობს სასამართლოს ვალდებულებას, ამ მტკიცებულება-

თა დასაშვებობისა და განკუთვნილობის პრინციპით მიღებაზე და შემდეგ მისი კანონით დადგენილი წესით შემომწმებასა და შეფასებაზე. აღნიშნულიდან გამომდინარე, უნდა დავასკვნათ, რომ, ვინაიდან სამართალ-წარმოების მხარეები სარგებლობენ სამართლებრივ საშუალებათა თანასწორობის პრინციპით, ხოლო სა-სამართლოსათვის წინასწარ არც ერთი მტკიცებულების მნიშვნელობა და უპირატესი იურიდიული ძალა არ არის დადგენილი, სადავოობის შემთხვევაში სასამართლო უფლებამოსილია, ფაქტობრივად კი ვალდებუ-ბული, შეამომწმოს მტკიცებულებით დადგენილი ფაქტების უტყუარობა ამ ფაქტების სანინააღმდეგოდ მო-დავე მხარის მიერ წარმოდგენილ ფაქტებთან ურთიერთშეჯერებით და, შესაბამისად, შეფასება მისცეს მათ: გაიზიაროს ან არ გაიზიაროს მტკიცებულებით დადასტურებული ესა თუ ის ფაქტობრივი გარემოება.

მართალია, განსახილველ შემთხვევაში თ. ბ-ას არ წარმოდგენია სანინააღმდეგოს დამადასტურებელი მტკიცებულება, მაგრამ აღნიშნული განსახილველი საკითხის სამართლებრივ შედეგებს არ ცვლის. ზემო-დასახელებული ნორმების გამო, სასამართლო ვალდებული იყო, წარმოდგენილი სადავო მტკიცებულებე-ბი ყოველმხრივ, სრულად და ობიექტურად გამოეკვლია.

საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ მოცემულ საქმეზე წარმოდგენილი წინასწარი გამოძიების შე-სახებ დადგენილება არ არის საკმარისი მტკიცებულება საქმისთვის ისეთი მნიშვნელობის მქონე გარემო-ების დასადასტურებლად, როგორცაა, მოპასუხის მხრიდან ვალდებულების შესრულება. მითითებული დადგენილების აღწერილობით ნაწილში აღნიშნულია, რომ ვალდებულებას თ. ბ-ა 2008 წლის ივლისამდე ასრულებდა, მაგრამ არ არის გამოკვეთილი, თუ რომელი მტკიცებულებების საფუძველზეა ამგვარი დას-კვნა მიღებული, შესაბამისად, არ არის გამორიცხული, ეს გარემოება მხოლოდ მ. ი-ის მიერ წინასწარ გა-მოძიებაში მოცემულ განმარტებას ეყრდნობოდეს, რომელიც ამ საქმესთან მიმართებით დაინტერესებულ პირს წარმოადგენს. ამ ეჭვს ამყარებს ის ფაქტი, რომ წინასწარი გამოძიება ჩატარდა არა მოდავე მხარეთა შორის დადებულ 2004 წლის 25 მარტს დადებულ ხელშეკრულებაზე, არამედ მოკვლევა შეეხო ამავე მხარე-ებს შორის 2006 წლის 8 სექტემბერს გაფორმებულ სესხის ხელშეკრულებიდან გამომდინარე თანხის დანა-შაულებრივი გზით მითვისების საკითხს. ამასთან, გამოძიება შეწყდა დანაშაულის ნიშნების არარსებობის გამო. ამდენად, სადავო ურთიერთობის – 2004 წლის 25 მარტის სესხის ხელშეკრულების გამოკვლევა და მასთან დაკავშირებული იურიდიული ფაქტების დადგენა წინასწარი გამოძიების მიზანს არ წარმოადგენ-და.

აღნიშნულიდან გამომდინარე, საკასაციო სასამართლო ასკვნის, რომ თ. ბ-ას მიერ 2004 წლის 25 ოქ-ტომბრის ხელშეკრულებიდან გამომდინარე ვალდებულების 2008 წლის ივლისამდე შესრულება უტყუა-რად არ დგინდება, რის გამოც სასარჩელო ხანდაზმულობის სამწლიანი ვადის ათვლა უნდა დაიწყოს 2005 წლის 26 ოქტომბრიდან და დასრულდეს 2008 წლის 26 ოქტომბერს. დადგენილია, რომ მ. ი-მა სარჩელით სა-სამართლოს მიმართა 2010 წლის 23 მარტს.

სამოქალაქო კოდექსის 128-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის თანახმად, სხვა პირისაგან რაიმე მოქმედების შეს-რულების მოთხოვნის უფლებაზე ვრცელდება ხანდაზმულობა, ანუ ვადა, რომლის განმავლობაშიც პირს, რომლის უფლებაც დაირღვა, აქვს შესაძლებლობა, მოითხოვოს თავისი უფლების იძულებით განხორციე-ლება ან დაცვა. ამავე კოდექსის 129-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის თანახმად, კი, სახელშეკრულებო მოთხოვნის ხანდაზმულობის ვადა შეადგენს სამ წელს, ხოლო 130-ე მუხლის მიხედვით, ხანდაზმულობა იწყება მოთ-ხოვნის წარმოშობის მომენტიდან. მოთხოვნის წარმოშობის მომენტად ჩაითვლება დრო, როცა პირმა შე-იტყო ან უნდა შეეცყო უფლების დარღვევის შესახებ.

სამოქალაქო კანონმდებლობა სხვადასხვა ტიპის ვადებს იცნობს. მათ შორისაა, სამოქალაქო უფლების განხორციელების ვადები, რომელიც სხვა ვადებთან ერთად გულისხმობას უფლების დაცვის – ხანდაზმუ-ლობის ვადებს. სასარჩელო ხანდაზმულობა ეს არის კანონით დადგენილი დრო, რომლის განმავლობაშიც პირს რომლის უფლებაც შელახულია, შეუძლია მოითხოვოს იძულებითი აღსრულება ან უფლების დაცვა სასამართლოში სარჩელის შეტანის გზით. თუკი დარღვეული უფლების იძულებით დაცვის შესაძლებლობა კანონით განსაზღვრული ვადით არ იქნებოდა შეზღუდული, ეს გამოიწვევდა სამოქალაქო საქმეზე გადან-ყვებას უფლების გამოტანის გაძნელებას, ვინაიდან დიდია ალბათობა საქმესთან დაკავშირებული უტყუარი მტკიცებულებების დაკარგვისა, საქმეში მონაწილე პირების მიერ საქმის გარემოებების არაადეკვატურად აღქმისა და სხვა. ამრიგად, სასარჩელო ხანდაზმულობა ხელს უწყობს რა სამოქალაქო ურთიერთობათა სტაბილიზაციას, ამავედროულად ემსახურება სახელშეკრულებო დისციპლინის სიმყარეს და ეხმარება სა-მოქალაქო ურთიერთობის მონაწილეებს თავიანთი უფლებებისა და ვალდებულებების აქტიურად და დრო-ულად განხორციელებას.

სასარჩელო ხანდაზმულობის ვადის დენის დაწყება დაკავშირებულია სუბიექტურ ფაქტორთან, ანუ იმ მომენტთან, როცა დაზარალებულმა შეიტყო ან უნდა შეეცყო თავისი უფლების დარღვევის შესახებ, ამას-თან, ივარაუდება, რომ მან დარღვევის განხორციელებისთანავე შეიტყო აღნიშნულის შესახებ. სანინააღ-მდეგოს მტკიცების ტვირთი მოსარჩელეს აწევს. მოცემულ შემთხვევაში, მოსარჩელემ დარღვეული უფლე-ბის დასაცავად სასამართლოს ხანდაზმულობის ვადის ამოწურვის შემდგომ მიმართა, რაც სარჩელზე უა-რის თქმის საფუძველია.

სარეზოლუციო ნაწილი:

საკასაციო პალატამ იხელმძღვანელა სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 411-ე მუხლით და

გ ა დ ა ნ ყ ვ ი ტ ა :

თ. ბ-ას საკასაციო საჩივარი დაკმაყოფილდეს.
გაუქმდეს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2011 წლის 13 აპრილის გადაწყვეტილება და მიღებულ იქნეს ახალი გადაწყვეტილება.
მ. ი-ის სარჩელი არ დაკმაყოფილდეს.
მ. ი-ს თ. ბ-ას სასარგებლოდ დაეკისროს თ. ბ-ას მიერ საკასაციო საჩივარზე გადახდილი სახელმწიფო ბაჟის 334 ლარის გადახდა.
საკასაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება საბოლოოა და არ გასაჩივრდება.

ხანდაზმულობის ვადა

ბანჩინება

№ას-1579-1578-2011 26 მარტი, 2012 წ., ქ. თბილისი
საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატა
შემადგენლობა: ვ. როინიშვილი (თავმჯდომარე, მომხსენებელი),
ბ. ალავიძე,
მ. სულხანიშვილი

დავის საგანი: მიღება-ჩაბარების აქტის შედგენა

აღწერილობითი ნაწილი:
სპს „თ-ემ“ ხელვაჩაურის რაიონულ სასამართლოში საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტროს წინააღმდეგ სარჩელი აღძრა და მოითხოვა მოპასუხისათვის მიღება-ჩაბარების აქტის შედგენის დავალდებულება.

მოსარჩელის მითითებით, მხარეებს შორის 2005 წლის 23 ივნისს დადებული ხელშეკრულებით სპს „თ-ემ“ უნდა განეხორციელებინა 30 ჰა ჩაის პლანტაციის მძიმედ გასხვლა, ასევე 220 ბოძისა და 30 შეკვრა ეკლიანი მავთულის დამონტაჟება. 30 ჰა ჩაის პლანტაციის მძიმედ გასხვლაზე მოპასუხეს მიღება-ჩაბარების აქტი არ შეუდგენია.

მოპასუხემ სარჩელი არ ცნო და მიუთითა, რომ სპს „თ-ის“ მოთხოვნა ხანდაზმული იყო.

ხელვაჩაურის რაიონული სასამართლოს 2010 წლის 28 აპრილის გადაწყვეტილებით სპს „თ-ის“ სარჩელი არ დაკმაყოფილდა.

პირველი ინსტანციის სასამართლომ დადგენილად მიიჩნია შემდეგი ფაქტობრივი გარემოებები: 2005 წელს გამოცხადებული იყო ტენდერი სამინისტროს მიზნობრივი პროგრამის „ჩაის“ სახელმწიფო შესყიდვაზე, რომელშიც გამარჯვებულად გამოვლინდა სპს „თ-ე“, მასთან 2005 წლის 23 ივნისს გაფორმდა №61 ხელშეკრულება, რომლის თანახმად, მოსარჩელემ აიღო ვალდებულება, მოეხდინა პერსპექტიული ჩაის პლანტაციის მძიმედ გასხვლა, მისი შემოღობვა ეკლიანი მავთულით და ხის ბოძებით. აღნიშნული ხელშეკრულებით განისაზღვრა მისი მოქმედების ვადა 2006 წლის 1 იანვრამდე. აჭარის ა.რ. სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ინსპექტირების ჯგუფის ხელმძღვანელის წერილის თანახმად, 2005 წლის 23 ივნისს საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტროსა და სპს „თ-ეს“ შორის გაფორმებული №61 ხელშეკრულება ითვალისწინებდა ხელვაჩაურის რაიონში 30 ჰექტარი პერსპექტიული ჩაის მძიმედ გასხვლაზე მომსახურების განევას საერთო ღირებულებით 28400 ლარი. მომსახურების გეგმა-გრაფიკით სამუშაოები უნდა დასრულებულიყო 2005 წლის 1 დეკემბრისათვის. ამ პერიოდისათვის სპს „თ-ის“ მიერ შექმნილ 2200 ცალ ნაბლის ხის ბოძსა და 300 შეკვრა ეკლიან მავთულზე საერთო ღირებულებით 13840 ლარი, აჭარის ა.რ. სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ინსპექტირების ჯგუფის მიერ 2005 წლის 1 დეკემბერს შედგენილი იქნა შესრულებული სამუშაოს მიღება-ჩაბარების აქტი. რაც შეეხება გასხვლით სამუშაოებს, 20 ჰა-ზე ხელშეკრულებით დადგენილ ვადაში იქნა დასრულებული, ხოლო 10 ჰა-ზე უამინდობის გამო სამუშაოები გაგრძელდა 2005 წლის ბოლომდე. სპს „თ-ის“ მიერ ხელშეკრულებით გათვალისწინებული სამუშაოების შესრულების მდგომარეობა 2005 წლის დეკემბრის თვეში გადაამოწმა საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ცენტრალური აპარატის პასუხისმგებელ მუშაკებისაგან შექმნილმა ჯგუფმა შიდა კონტროლის სამმართველოს უფროსის ლევან გეგეშიძის ხელმძღვანელობით. მათთან სიტყვიერი შეთანხმებით ხელშეკრულების ვადა უნდა გაგრძელებულიყო 2006 წლის იანვრის თვის ბოლომდე, მაგრამ სოფლის მეურნეობის სამინისტრომ ოფიციალურად უარი განაცხადა ხელშეკრულების ვადის გაგრძელებაზე, რის გამოც აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ინსპექტირების ჯგუფს სპს „თ-ის“ მიერ ხელშეკრულებით გათვალისწინებული სამუშაოების დაგვიანებით შესრულების გამო მიღება-ჩაბარების აქტი არ გაუფორმებია

სასამართლომ მიიჩნია, რომ სპს „თ-ის“ სარჩელი ხანდაზმული იყო, რადგანაც მოთხოვნის უფლება ხელშეკრულების მოქმედების ვადის ამონურვისთანავე, 2006 წლის 1 იანვრიდან წარმოიშვა, სარჩელი კი აღძრულია 2010 წლის 13 აპრილს.

რაიონული სასამართლოს გადაწყვეტილება მოსარჩელემ სააპელაციო წესით გაასაჩივრა.

ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2010 წლის 31 აგვისტოს განჩინებით სპს „თ-ის“ სააპელაციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდა.

სააპელაციო განჩინება მოსარჩელემ საკასაციო წესით გაასაჩივრა.

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2011 წლის 27 აპრილის განჩინებით სპს „თ-ის“ საკასაციო საჩივარი ნაწილობრივ დაკმაყოფილდა, გაუქმდა ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2010 წლის 31 აგვისტოს განჩინება და საქმე განსჯადობით განსახილველად დაექვემდებარა ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატას.

ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2011 წლის 21 სექტემბრის განჩინებით სააპელაციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდა და გასაჩივრებული გადაწყვეტილება უცვლელად დარჩა.

სააპელაციო სასამართლო სრულად დაეთანხმა პირველი ინსტანციის სასამართლოს ფაქტობრივ-სამართლებრივ დასაბუთებას.

აღნიშნული განჩინება სპს „თ-ემ“ საკასაციო წესით გაასაჩივრა მისი გაუქმებისა და საქმეზე ახალი გადაწყვეტილების მიღების მოთხოვნით შემდეგი საფუძვლებით:

1. სააპელაციო სასამართლომ არ იმსჯელა იმ გარემოებაზე, რომ 2009 წლის 28 აპრილის წერილით მოპასუხე აღიარებს სამუშაოს შესრულებას. წერილში გარკვევით წერია, რომ ხელშეკრულებით გათვალისწინებული 303ა პლანტაციიდან 20 ჰა ხელშეკრულებით გათვალისწინებულ ვადაში იყო გასხლული. მიღება-ჩაბარების აქტი თუნდაც მხოლოდ ამ 20 ჰა-ზე უნდა შემდგარიყო;

2. ხელშეკრულებით გათვალისწინებული იყო მხოლოდ პლანტაციის გასხვლის ვადა და არა მიღება-ჩაბარების აქტის შედგენის, შესაბამისად, სასამართლოს მსჯელობა სარჩელის ხანდაზმულობაზე უსაფუძვლოა;

3. სასამართლომ არ იხელმძღვანელა სამოქალაქო კოდექსის 130-ე მუხლით და ხანდაზმულობის ვადა მოთხოვნის წარმოშობის მომენტიდან არ აითვალა. მოთხოვნა კი, 2009 წლის 28 აპრილიდან წარმოიშვა.

სამოტივაციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლომ განიხილა საკასაციო საჩივარი, შეისწავლა საქმის მასალები, გასაჩივრებული განჩინების სამართლებრივი დასაბუთებულობა და მიიჩნევს, რომ სპს „თ-ის“ საკასაციო საჩივარი ნაწილობრივ უნდა დაკმაყოფილდეს შემდეგ გარემოებათა გამო:

მოცემულ შემთხვევაში სააპელაციო სასამართლო სრულად დაეთანხმა პირველი ინსტანციის სასამართლოს ფაქტობრივ-სამართლებრივ დასაბუთებას.

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 390-ე მუხლის „გ“ ქვეპუნქტის მიხედვით, თუ სააპელაციო სასამართლო ეთანხმება პირველი ინსტანციის სასამართლოს შეფასებებსა და დასკვნებს საქმის ფაქტობრივ ან/და სამართლებრივ საკითხებთან დაკავშირებით, მაშინ დასაბუთება იცვლება მათზე მითითებით.

აღნიშნული ნორმა ისე არ უნდა იქნეს გაგებული, რომ სასამართლოს შეუძლია მხოლოდ გასაჩივრებული გადაწყვეტილებაში ასახული დასკვნების გაზიარების შესახებ ზოგადი მითითებით შემოიფარგლოს. 390-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის თანახმად, სააპელაციო სასამართლოს განჩინება უნდა შეიცავდეს მოკლე დასაბუთებას გასაჩივრებული გადაწყვეტილების გაუქმების ან უცვლელად დატოვების შესახებ. „მოკლე დასაბუთება“ არ ნიშნავს ბლანკეტურ მითითებას. ამგვარი დასაბუთებით არ უნდა ირღვეოდეს 249-ე მუხლით განსაზღვრული სასამართლო გადაწყვეტილების სამოტივაციო ნაწილის შინაარსი, რომლის მიხედვით გადაწყვეტილების სამოტივაციო ნაწილში უნდა აღინიშნოს სამართლებრივი შეფასება და კანონები, რომლებითაც სასამართლო ხელმძღვანელობდა.

თუ სააპელაციო სასამართლო ეთანხმება პირველი ინსტანციის სასამართლოს შეფასებებსა და დაკვნებს, შეიძლება ეს შეფასებები და დასკვნები არ გაიმეოროს, მაგრამ დასაბუთება უნდა შეიცვალოს თითოეულ მათგანზე და არა ზოგადად გადაწყვეტილებაზე ან მის რომელიმე სტრუქტურულ ნაწილზე მითითებით.

„ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის“ ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლის 1-ლი პუნქტის მიხედვით, სამოქალაქო უფლებათა და მოვალეობათა განსაზღვრისას ან წარდგენილი ნებისმიერი სისხლის-სამართლებრივი ბრალდების საფუძვლიანობის გამორკვევისას ყველას აქვს გონივრულ ვადაში მისი საქმის სამართლიანი და საქვეყნო განხილვის უფლება კანონის საფუძველზე შექმნილი დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი სასამართლოს მიერ.

აღნიშნული საერთაშორისო აქტით განმტკიცებული სამართლიანი სასამართლოს უფლება გულისხმობს სასამართლოს ვალდებულებას, დაასაბუთოს მის მიერ მიღებული გადაწყვეტილება. სასამართლოს აქტებში ასახული უნდა იყოს სასამართლოს მოსაზრებები და სამართლებრივი დასკვნები, რომლებმაც დავის სწორედ ამგვარი გადაწყვეტა გამოიწვია.

სასამართლო დაცვა უნდა იყოს სრული, რაც გულისხმობს არა მხოლოდ ყველას შესაძლებლობას მმართველობის სასამართლოს, არამედ სასამართლოს ვალდებულებას, გამოიტანოს სამართლიანი და დასაბუთებული გადაწყვეტილება. ეს მოთხოვნა მიზნად ისახავს მხარის მიერ გასაჩივრების უფლების განხორციელების შესაძლებლობის უზრუნველყოფას.

საქმეებზე „დევიერი ბელგიის წინააღმდეგ“ და „დელკური ბელგიის წინააღმდეგ“ ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ განმარტა, რომ „ადამიანის უფლებათა“ ევროპული კონვენციის ფრანგულ ტექსტში, მე-6 მუხლის 1-ლი პუნქტი შეიცავს ტერმინს „დასაბუთებული“ (Bien-Fonde), აღნიშნული კი ნიშნავს, რომ განაჩენი კარგად უნდა იყოს დასაბუთებული, როგორც სამართლებრივი, ისე ფაქტობრივი თვალსაზრისით, მართალია, აღნიშნულ საქმეებში საუბარია სისხლის სამართლის საქმეზე გამოტანილ განაჩენზე, მაგრამ ეს პრინციპი ვრცელდება სამოქალაქო დავების მიმართაც.

საკასაციო სასამართლო აღნიშნავს, რომ გარკვეულ შემთხვევებში სააპელაციო საჩივარი სარჩელის იდენტიფიკაციის ჩამოყალიბებული. ასეთ შემთხვევაში სასამართლოს შეუძლია გაიზიაროს პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილების დასაბუთება მათი განმეორების გარეშე, მაგრამ იმ შემთხვევაში, როდესაც მხარე გადაწყვეტილების გაუქმების გარკვეულ ფაქტობრივ ან სამართლებრივ საფუძველს მიუთითებს, სააპელაციო სასამართლომ ისინი უნდა შეაფასოს და მხოლოდ ამის შემდეგ დაასკვნას, რამდენად დასაბუთებულია პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილება.

განსახილველ შემთხვევაში აპელანტი მიუთითებდა, რომ პირველი ინსტანციის სასამართლომ ხანდაზმულობის ვადა არასწორად ათვალა და არ შეაფასა საქმეში არსებული 2009 წლის 28 აპრილის წერილი, რომლითაც მოპასუხე სამუშაოს შესრულების ფაქტს აღიარებდა.

აპელანტის მიერ წამოყენებული ამგვარი პრეტენზიები სააპელაციო სასამართლომ უნდა შეაფასოს. სასამართლომ მათი გათვალისწინებით უნდა მიუთითოს, რატომ ეთანხმება პირველი ინსტანციის სასამართლოს შეფასებებსა და დასკვნებს საქმის ფაქტობრივ გარემოებებთან დაკავშირებით.

საკასაციო სასამართლო აღნიშნავს, რომ განსახილველ შემთხვევაში დავის საგანია შესრულებულ სამუშაოზე მიღება-ჩაბარების აქტის შედგენა. პალატა იზიარებს ქვემდგომი სასამართლოების დასკვნას, რომ მოთხოვნის უფლება ხელშეკრულების შეწყვეტისთანავე წარმოიშვა, მაგრამ დამატებით აღნიშნავს, რომ სამოქალაქო კოდექსის 138-ე მუხლის მიხედვით ხანდაზმულობის ვადის დენა წყდება არა მხოლოდ სასამართლოსათვის მიმართვის, არამედ იმ შემთხვევაშიც, როდესაც მხარე სხვა ქმედითი ღონისძიებებით ცდილობს მოთხოვნის დაკმაყოფილებას, ხოლო იმავე კოდექსის 137-ე მუხლის მიხედვით კი, ხანდაზმულობის ვადის დენა მოთხოვნის აღიარების გზით წყდება. საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ სააპელაციო სასამართლოს უნდა გამოეკვლია, არსებობდა თუ არა ამგვარი საფუძვლები განსახილველ შემთხვევაში, მით უფრო, რომ აპელანტი ამ საკითხზე მიუთითებდა პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილების გასაჩივრებისას.

საკასაციო პალატა მიიჩნევს, რომ სააპელაციო სასამართლოს გასაჩივრებული განჩინების დასაბუთება იმდენად არასრულია, რომ მისი სამართლებრივი საფუძვლიანობის შემოწმება შეუძლებელია, აღნიშნული კი, სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 394-ე მუხლის „ე“ ქვეპუნქტის მიხედვით, განჩინების გაუქმების აბსოლუტური საფუძველია.

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 412-ე მუხლის მიხედვით, საკასაციო სასამართლო აუქმებს გადაწყვეტილებას და საქმეს ხელახლა განსახილველად აბრუნებს სააპელაციო სასამართლოში, თუ არსებობს ამ კოდექსის 394-ე მუხლით გათვალისწინებული საფუძვლები ან საჭიროა მტკიცებულებათა დამატებით გამოკვლევა.

ამავე მუხლის მე-2 ნაწილის მიხედვით კი, ამგვარ გადაწყვეტილებას საკასაციო სასამართლომ საფუძვლად უნდა დაუდოს სამართლებრივი შეფასება, რომელიც სავალდებულოა სააპელაციო სასამართლოსათვის.

საკასაციო პალატა მიიჩნევს, რომ საქმის ხელახლა განხილვისას სააპელაციო სასამართლომ უნდა იმსჯელოს აპელანტის ფაქტობრივ-სამართლებრივ პრეტენზიებზე, შეაფასოს საქმეში წარმოდგენილი მტკიცებულებები და სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 249-ე მუხლის შესაბამისად დასაბუთებული განჩინებით (გადაწყვეტილებით) გადაწყვიტოს დავა.

სარეზოლუციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლომ იხელმძღვანელა საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 284-ე, 412-ე მუხლებით და

და ა ა ღ ბ ი ნ ა:

1. სპს „თ-ის“ საკასაციო საჩივარი ნაწილობრივ დაკმაყოფილდეს;
2. გაუქმდეს ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2011 წლის 21 სექტემბრის განჩინება და საქმე ხელახლა განსახილველად დაუბრუნდეს იმავე პალატას; საკასაციო სასამართლოს განჩინება საბოლოოა და არ გასაჩივრდება

საკუთრივნიშნული

განჩინება

№ას-1777-1755-2011

4 ივნისი, 2012 წ., ქ. თბილისი

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატა
შემადგენლობა: ნ. კვანტალიანი (თავმჯდომარე, მომხსენებელი),
ბ. ალავეიძე,
პ. ქათამაძე

დავის საგანი: ქონების ყადაღისგან განთავისუფლება

აღწერილობითი ნაწილი:

ე. ლ-მ სარჩელი აღძრა სასამართლოში ნ. კ-სა და გ. პ-ის მიმართ ქონების ყადაღისგან განთავისუფლების შესახებ შემდეგი საფუძვლებით: 2011 წლის 9 აპრილს, აჭარის სააღსრულებო ბიუროს აღმასრულებელ ჯ. ძ-ის მიერ შედგენილ იქნა მოვალის ქონების აღწერისა და დაყადაღების აქტი. მოვალე გ. პ-ის ქონება აღიწერა ქ.ბათუმში, ჭ-ის ქ. №39/40-ში მდებარე ბინა №30-ში, რომელიც მოსარჩელის საკუთრებაა. აღნიშნულ ბინაში მოვალე გ. პ-ი 2 წელზე მეტია, რაც რეგისტრირებული აღარ არის. არსებობს რეალური საშიშროება იმისა, რომ აღმასრულებლის მიერ განხორციელდეს აღწერილი და დაყადაღებული ნივთების იძულებითი აუქციონის წესით რეალიზაცია, რაც საფრთხეს შეუქმნის მოსარჩელის საკუთრებაში არსებულ ნივთებს, რომლებიც აუცილებელია მისი ოჯახის ყოფა-ცხოვრებისათვის. დაყადაღებულია აუცილებელი საყოფაცხოვრებო ნივთები.

მოპასუხე ნ. კ-მ სარჩელი არ ცნო იმ საფუძვლით, რომ იგი უკანონო და დაუსაბუთებელია. მოსარჩელე მიზნად ისახავს აღსრულების თავიდან აცილებას.

ბათუმის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2011 წლის 13 ივლისის გადაწყვეტილებით ე. ლ-ს სასარჩელო განცხადება არ დაკმაყოფილდა, რაც სააპელაციო წესით გაასაჩივრა მოსარჩელემ.

ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2011 წლის 20 ოქტომბრის გადაწყვეტილებით გაუქმდა ბათუმის საქალაქო სასამართლოს 2011 წლის 13 ივლისის გადაწყვეტილება და ე. ლ-ს სააპელაციო საჩივარი დაკმაყოფილდა. სააპელაციო პალატამ სრულად გაიზიარა პირველი ინსტანციის სასამართლოს მიერ დადგენილი შემდეგი ფაქტობრივი გარემოებები: ბათუმის საქალაქო სასამართლოს 2008 წლის 29 ოქტომბრის გადაწყვეტილებით გ. პ-ს ნ. კ-ს სასარგებლოდ დაეკისრა 3000 აშშ დოლარის გადახდა; გადაწყვეტილება შევიდა კანონიერ ძალაში. აღნიშნულ გადაწყვეტილებაზე 2009 წლის 20 ნოემბერს, ბათუმის საქალაქო სასამართლომ გასცა სააღსრულებო ფურცელი, რომელშიც მოვალე გ. პ-ის საცხოვრებელ მისამართად მიეთითა ქ.ბათუმი, ჭ-ის ქ. №39/47, ბინა 30. აღნიშნულ ბინაში არსებულ მოძრავ ნივთებს, კერძოდ: ორკამერიან მაცივარ „ბეკოს“, გაზქურა „გეფეს“, ელექტროლუმელ „გჩ-ის“, წყლის გამათბობელ „არისტონს“, ტელევიზორ „სონის“, ელექტროლუმელს, ხის მაგიდას 6 სკამით, 4-განყოფილიანი ასანწყობ კუთხეს, ჟურნალების მაგიდას, იატაკის ხალიჩას, ჭალს, სარეცხ მანქანა „სამსუნგს“, ტელევიზორ „შარფს“, საძინებლის სავარძელს, საძინებლის ხალიჩას, საძინებლის ტრილიაჟს, მტვერსასრუტ „ბოშს“, ორ ხალიჩას დაედო ყადაღა. საჯარო რეესტრის ამონაწერით დგინდება, რომ ქ. ბათუმში, ჭ-ის ქ. 39/47-ში მდებარე №30 ბინა ე. ლ-ს საკუთრებაშია 2008 წლის 11 ნოემბრიდან.

სასამართლომ სამართლებრივ საკითხებთან დაკავშირებით არ გაიზიარა პირველი ინსტანციის სასამართლოს დასკვნები და სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 102-ე მუხლის, სამოქალაქო კოდექსის 183-ე და 312-ე მუხლების საფუძველზე, განმარტა: საჯარო რეესტრის მონაცემებით, ქ.ბათუმში, ჭ-ის ქ. №39/47-ში მდებარე №30 ბინა ეკუთვნის ე. ლ-ს. საქმის მასალებით არ დასტურდება ამ მონაცემის უსწორობა. სამოქალაქო კოდექსის 151-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის ანალიზისას კი დგინდება, რომ ბინაში არსებული ავეჯი, მართალია, არ არის ბინის შემადგენელი ნაწილი, მაგრამ განკუთვნილია მისი სამსახურისთვის, დაკავშირებულია მასთან საერთო სამეურნეო დანიშნულებით, რის გამოც, იგი სივრცობრივ კავშირშია ბინასთან და, დამკვიდრებული შეხედულების მიხედვით, ითვლება საკუთვნებლად, შესაბამისად, ბინაში არსებული ავეჯი ბინის საკუთვნებელია. საკუთვნებელს კი ფლობს ის პირი, ვინც ფლობს მთავარ ნივთს. სამოქალაქო კოდექსის 158-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის თანახმად, ივარაუდება, რომ მოძრავი ნივთის მფლობელი არის მისი მესაკუთრე. დადგენილია, რომ აპელანტი ცხოვრობს ქ.ბათუმში, ჭ-ის ქ. №39/47-ში მდებარე ბინა №30-ში. ბუნებრივია, ეს ნიშნავს იმას, რომ ის ფლობს ამ სახლში არსებულ მოძრავ ნივთებსაც. საქმეში წარმოდგენილი არ არის იმის დამადასტურებელი მტკიცებულებებიც, რომ სადავო ბინა ან მასში არსებული ნივთები, ოდესმე ეკუთვნოდა გ. პ-ს. მართალია, გ. პ-ი, ზემოხსენებულ მისამართზე რეგისტრირებული იყო 2009 წლის 11 მაისამდე, თუმცა ეს არ ადასტურებს, რომ იგი იყო ქონების მესაკუთრე. ამასთან, აპელანტის ბინა, სადაც სადავო ნივთებია განთავსებული, შექმნილი აქვს ჯერ კიდევ 2008 წლის 11 ნოემბერს, ე. ი მანამ, სანამ ძალაში შევიდოდა ბათუმის საქალაქო სასამართლოს 2008 წლის 29 ოქტომბრის გადაწყვეტილება. ამგვარად ნათელია, რომ მოძრავი ქონება, რომელსაც ყადაღა დაადო აღმასრულებელმა, ეკუთვნის აპელანტს და არა გ. პ-ს. პალატამ იხელმძღვანელა რა „სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-40 მუხლითა და 32-ე მუხლის 1-ლი პუნქტით, ასევე სამოქალაქო კოდექსის 170-ე მუხლით, განმარტა, რომ აპელანტი უფლებამოსილია, მოითხოვოს ქონების ყადაღისგან განთავისუფლება და ენიჭება უფლება, განკარგოს თავისი საკუთრება, რასაც ქონებაზე არსებული ყადაღა უზღუდავს.

ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2011 წლის 20 ოქტომბრის განჩინება საკასაციო წესით გაასაჩივრა ნ. კ-მ და მოითხოვა გასაჩივრებული განჩინების გაუქმება შემდეგი საფუძვლებით: ბათუმის საქალაქო სასამართლომ სწორად ჩათვალა ის ფაქტობრივი გარემოება, რომ მოვალე გ. პ-ი ფაქტობრივად ცხოვრობს ქ.ბათუმში, ჭ-ის ქ. 39/47-ში მდებარე ბინა №30-ში და 2011 წლის 9 აპრილისათვის ამ ბინაში არსებული ნივთები ეკუთვნის გ. პ-ს. ბათუმის საქალაქო სასამართლოს 2008 წლის 29 ოქტომბრის გადაწყვეტილების აღსრულების უზრუნველყოფის მიზნით აჭარის სააღსრულებო ბიუროს აღმასრულებელმა ჯ. ძ-მ 2011 წლის 9 აპრილს შეადგინა მოვალის ქონების აღწერისა და დაყადაღების შესახებ აქტი, რომლის თანახმად ყადაღა დაედო აღნიშნულ ბინაში არსებულ მოძრავ ნივთებს. აღნიშნული აქტი აღმასრულებელმა შეადგინა „სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ“ კანონის მოთხოვნათა შესაბამისად. საქალაქო სასამართლომ გაიზიარა და უდავოდ ჩათვალა ის გარემოება, რომ მოვალე გ. პ-ი აპელან-

ტის დაა, რაც დგინდება საქმეზე წარმოდგენილი წერილობითი მტკიცებულებებით. ბათუმის საქალაქო სასამართლოს 2008 წლის 29 ოქტომბრის გადაწყვეტილებით გ. პ-ს ნ. კ-ს სასარგებლოდ დაეკისრა 3000 აშშ დოლარის გადახდა. გ. პ-მა იმავე წლის 11 ნოემბერს, 11 დღის შემდეგ, თვალთმაქცურად გაასხვისა ქ.ბათუმში, ჭ-ის ქ. №39/47-ში მდებარე №30 ბინა თავის დის, ე. ლ-ს სახელზე, რათა თავი აერიდებინა ვალდებულების შესრულებისთვის და არ გადაეხადა დაკისრებული თანხა. ასევე არ უნდა იქნას გაზიარებული გასაჩივრებული გადაწყვეტილების 4.14 და 4.15 პუნქტები. ნივთები, რომელიც აღმასრულებელმა აღწერა და დააყადაღა გ. პ-ის საკუთრებაა.

სამოტივაციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლო საქმის მასალების შესწავლისა და გასაჩივრებული განჩინების სამართლებრივი დასაბუთების შემოწმების შედეგად მიიჩნევს, რომ ნ. კ-ს საკასაციო საჩივარი არ უნდა დაკმაყოფილდეს შემდეგ გარემოებათა გამო:

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 410-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის „ა“ და „ბ“ ქვეპუნქტების თანახმად, საკასაციო სასამართლო არ დააკმაყოფილებს საკასაციო საჩივარს, თუ: კანონის მითითებულ დარღვევას არა აქვს ადგილი; სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილებას საფუძვლად არ უდევს კანონის დარღვევა. საკასაციო სასამართლოს აზრით, სააპელაციო პალატამ სწორად დაადგინა ფაქტობრივი გარემოებები და არსებითად სწორი გადაწყვეტილება მიიღო.

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 407-ე მუხლის მე-2 ნაწილის შესაბამისად, სააპელაციო სასამართლოს მიერ დამტკიცებულად ცნობილი ფაქტობრივი გარემოებები სავალდებულოა საკასაციო სასამართლოსათვის, თუ წამოყენებული არ არის დასაბუთებული და დასაბუთებული პრეტენზია (შედავება). კასატორს დასაბუთებული საკასაციო პრეტენზია არ წარმოუდგენია, ხოლო სააპელაციო პალატამ დადგენილად ცნო შემდეგი ფაქტობრივი გარემოებები:

ბათუმის საქალაქო სასამართლოს 2008 წლის 29 ოქტომბრის კანონიერ ძალაში შესული გადაწყვეტილებით გ. პ-ს ნ. კ-ს სასარგებლოდ დაეკისრა 3000 აშშ დოლარის გადახდა. გადაწყვეტილებაზე, 2009 წლის 20 ნოემბერს, სასამართლომ გასცა სააღსრულებო ფურცელი, რომელშიც მოვალე გ. პ-ის საცხოვრებელ მისამართად მიეთითა ქ.ბათუმი, ჭ-ის ქ. №39/47, 30-ე ბინა. აღნიშნულ ბინაში არსებულ მოძრავ ნივთებს დაედო ყადაღა. დადგენილია, რომ ქ. ბათუმში, ჭ-ის ქ. №39/47-ში მდებარე ბინა №30 2008 წლის 11 ნოემბრიდან ე. ლ-ს საკუთრებაშია.

საკასაციო სასამართლო იზიარებს სააპელაციო პალატის დასკვნას, რომ ე. ლ-ს საკუთრებაში არსებულ ქონებაზე (მოძრავ ნივთებზე) ყადაღის დადება უსაფუძვლოა შემდეგ გარემოებათა გამო: „სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-40 მუხლის 1-ლი ნაწილის თანახმად, მოძრავ ქონებაზე ყადაღის დადება ნიშნავს მოვალის ქონების აღწერას, მესაკუთრისათვის ქონების განკარგვის – ნებისმიერი ფორმით გასხვისების, დაგირავების, მასზე ქირავნობისა და იჯარის ხელშეკრულებების დადების – აკრძალვის გამოცხადებას ანდა ქონების შესანახავად გადაცემას. აღმასრულებელი ყადაღადადებული ნივთებს აღწერას ქონების აღწერისა და დაყადაღების აქტში. აღნიშნული ნორმის ანალიზი ცხადყოფს, რომ ყადაღა შეიძლება დაედოს მხოლოდ მოვალის კუთვნილ მოძრავ ქონებას.

„სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ“ საქართველოს კანონის 32-ე მუხლის 1-ლი და მე-2 ნაწილების თანახმად, თუ მესამე პირი ამტკიცებს, რომ მას აღსრულების საგანზე გააჩნია უფლება, მაშინ იმ სასამართლოში, რომლის სამოქმედო ტერიტორიაზედაც ხდება აღსრულება, მესამე პირს შეუძლია, აღძრას სარჩელი. ასეთ სარჩელს სასამართლო განიხილავს სასარჩელო წარმოების წესით (სარჩელი ყადაღისაგან ქონების განთავისუფლების შესახებ). სარჩელი ყადაღისაგან ქონების განთავისუფლების შესახებ წარედგინება მოვალესა და კრედიტორს. აღნიშნული დანაწესი იცავს იმ პირთა უფლებებს, რომელთა საკუთრების ობიექტი გარკვეული ცდომილების შედეგად მიიჩნევა მოვალის ქონებად, (აღსრულების საგნად). ასეთ ვითარებაში აღსრულების საგანზე უფლების მქონე მესამე პირი სარგებლობს უფლებამოსილებით, აღძრას სასამართლოში სარჩელი მოვალისა და კრედიტორის წინააღმდეგ და მოითხოვოს ქონების ყადაღისაგან განთავისუფლება.

საკასაციო სასამართლო იზიარებს სააპელაციო პალატის დასკვნას, რომ ყადაღადადებული ქონება ე. ლ-ს საკუთრებას წარმოადგენს შემდეგ გარემოებათა გამო:

სამოქალაქო კოდექსის 158-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის თანახმად, ივარაუდება, რომ ნივთის მფლობელი არის მისი მესაკუთრე. ეს წესი არ მოქმედებს იმ შემთხვევაში, როცა ნივთზე საკუთრებით ურთიერთობის ხასიათი ვლინდება საჯარო რეესტრიდან. საკუთრების პრეზუმფცია არ გამოიყენება არც ძველი მფლობელის მიმართ, თუ მან ეს ნივთი დაკარგა, მოჰპარეს ან სხვაგვარად გავიდა იგი მისი მფლობელობიდან. საკუთრების პრეზუმფცია მოქმედებს ძველი მფლობელის სასარგებლოდ მხოლოდ მისი მფლობელობის პერიოდში. აღნიშნული მუხლით გათვალისწინებული ვარაუდი (პრეზუმფცია) ასახავს იმ შემთხვევებს, როდესაც ბრუნვის მონაწილეთათვის უცნობია მფლობელობის უკან არსებული უფლება, ხშირ შემთხვევაში უცნობია მფლობელის უფლებები, მაგრამ სამართლებრივი წესრიგი მოითხოვს, დავეყრდნოთ მფლობელის კეთილსინდისიერებას და იგი, საწინააღმდეგოს დამტკიცებამდე, ნივთის მესაკუთრედ მივიჩნიოთ.

სამოქალაქო კოდექსის 151-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის თანახმად, საკუთვნებელი არის მოძრავი ნივთი, რომელიც, თუმცა არ არის მთავარი ნივთის შემადგენელი ნაწილი, მაგრამ განკუთვნილია მთავარი ნივთის სამსახურისთვის, დაკავშირებულია მასთან საერთო სამეურნეო დანიშნულებით, რის გამოც იგი სიცოცხლოვრივ კავშირშია მთავარ ნივთთან და, დამკვიდრებული შეხედულების მიხედვით, ითვლება საკუთვნებლად. საკუთვნებლის თვისებას შეადგენს ის, რომ იგი მთავარ ნივთთან დაკავშირებულია საერთო სა-

მეურნეო დანიშნულებით, რაც გამოიხატება იმაში, რომ საკუთვნივლი განკუთვნილია მთავარი ნივთის სამსახურისათვის. საკუთვნივლი სივრცობრივად უკავშირდება მთავარ ნივთს, საწინააღმდეგოს დამტკიცებამდე, მთავარი ნივთის მესაკუთრე იმავედროულად საკუთვნივლის მესაკუთრედ მიიჩნევა. საცხოვრებელ ბინაში არსებული ავეჯი განკუთვნილია მისი სამსახურისათვის და დაკავშირებულია მასთან საერთო სამეურნეო დანიშნულებით. აღმასრულებლის მიერ ყადაღადადებული ნივთები წარმოადგენს ე. ლ-ს კუთვნილი უძრავი ქონების – საცხოვრებელი სახლის საკუთვნივლს.

ე. ლ-ს, როგორც უძრავი ნივთის მესაკუთრის და სადავო დაყადაღებული მოძრავი ნივთების მფლობელის, მესაკუთრედ ყოფნის პრეზუმფციის საწინააღმდეგო მტკიცებულება საქმეში არ მოიპოვება. ზემოაღნიშნულ მისამართზე 2009 წლის 11 მაისამდე გ.პოლოსიანის რეგისტრაციის ფაქტი კი, არ ადასტურებს ყადაღადადებულ ქონებაზე მის საკუთრებას. ამასთან, სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 102-ე და 103-ე მუხლების შესაბამისად, მოძრავი ნივთების გ. პ-სადმი კუთვნილების ფაქტის მტკიცება ნ. კ-ს ევალებოდა, რაც სარწმუნოდ არ განხორციელებულა. აღნიშნულთან მიმართებით ნ. კ-ს მითითება, რომ გ. პ-ი ე. ლ-ს ნათესავია (დაა), არ წარმოადგენს საკმარის საფუძველს ნივთების პ-ის საკუთრებად მიჩნევისათვის.

სადავო საკითხის ამგვარი განმარტება სრულად შეესაბამება საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მიერ დამკვიდრებულ ერთგვაროვან სასამართლო პრაქტიკას (იხ.: საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის განჩინებები საქმე №ას-305-293-2012; №ას-1522-1529-2011).

სარეზოლუციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლომ იხელმძღვანელა სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 412-ე მუხლით და

და ა ა დ ბ ი ნ ა:

ნ. კ-ს საკასაციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდეს.

ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2011 წლის 20 ოქტომბრის განჩინება დარჩეს უცვლელი.

საკასაციო სასამართლოს განჩინება საბოლოოა და არ გასაჩივრდება.

მფლობელობა

ბანკინება

№ას-524-493-2012

4 ოქტომბერი, 2012 წ., ქ. თბილისი

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატა

შემადგენლობა: თ. თოდრია (თავმჯდომარე, მომხსენებელი),

ვ. როინიშვილი,

მ. სულხანიშვილი

დავის საგანი: უკანონო მფლობელობიდან ნივთის გამოთხოვა

აღწერილობითი ნაწილი:

ვ. ლ-მ სარჩელი აღძრა სასამართლოში ა. ბ-ის მიმართ და მოითხოვა ნივთის უკანონო მფლობელობიდან გამოთხოვა და მატერიალური ზიანის ანაზღაურება შემდეგი დასაბუთებით: თავდაცვის სამინისტროს ქ.თბილისის გარნიზონის საბინაო კომისიის 2003 წლის 30 ოქტომბრის სხდომის №15 ოქმით ბინის აღრიცხვაზე მყოფ მოსარჩელეს მიეკუთვნა საცხოვრებელი ფართი შემდეგ მისამართზე: ქ.თბილისი, ო-ის დასახლება, ა-ის ჩიხი №33, ბინა №12. აღნიშნულ უძრავ ქონებას თვითნებურად დაეპატრონა მოპასუხე და წლების მანძილზე ფლობს მას, ამასთან, მოპასუხე მოსარჩელეს არ აძლევს საშუალებას, შეადგინოს აზომპითი ნახაზები და კანონის შესაბამისად დაირეგისტრიროს საკუთრება. აღნიშნული ქონება წარმოადგენს ყოფილ სასტუმრო „უ-ს“, რომელიც ირიცხებოდა სამინისტროს ბალანსზე. თავდაცვის სამინისტროს საბინაო ფონდის შესახებ თავდაცვის მინისტრის 2002 წლის 27 მაისის №138 ბრძანების საფუძველზე, სამხედრო მოსამსახურეების საბინაო პირობების გაუმჯობესების მიზნით, ამ სამინისტროს ბალანსზე რიცხული უძრავი ქონება და მათ შორის სასტუმროს შენობა გადაკეთდა საცხოვრებელ ფართად და დაერიცხა სამინისტროს საბინაო ფონდს. როდესაც მოსარჩელემ დააპირა მისი კუთვნილი ბინის საკუთრებად დარეგისტრირება, სამინისტრომ მოსარჩელეს სახელზე გასცა №3-11/6199 ცნობა, რომლის თანახმადაც, ვ.ლ-ის მიმართ არ არსებობს საქართველოს პრეზიდენტის 2008 წლის 30 აპრილის №219 ბრძანებულებით დამტკიცებული „სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს ბალანსზე რიცხული საცხოვრებელი და არასაცხოვრებელი ფართების საკუთრებაში გადაცემის შესახებ“ დებულების მე-4 მუხლით გათვალისწინებული გარემოებები და მითითებულ ბინაზე არ მიმდინარეობს სასამართლო დავა. ეს ნიშნავს, რომ მოსარჩელეს უფლება აქვს, ბინა საჯარო რეესტრში დაირეგისტრიროს.

მოპასუხე ა. ბ-მა წარმოდგინილი შესაგებლით სარჩელი არ ცნო და აღნიშნა: მოსარჩელეს საბინაო აღრიცხვაზე აყვანის შესახებ გარემოების დამადასტურებელი მტკიცებულება არ წარმოუდგენია. ამ გარე-

მოების დამადასტურებელ მტკიცებულებად მიუთითებს №5, 6 და მე-7 დანართებზე. როდესაც ამ დანართებში მითითებულია მოსარჩელის არა აღრიცხვაზე აყვანის შესახებ, არამედ საბინაო კომისიის 2003 წლის 30 ოქტომბრის №15 სხდომის ოქმზე და ამ ოქმის თაობაზე თავდაცვის სამინისტროს იურიდიული დეპარტამენტის 2009 წლის 24 ნოემბრის წერილზე. №7 დანართი წარმოადგენს ნახაზს, რომელზეც რაიმე საიდენტიფიკაციო მონაცემი არ არის აღნიშნული, გარდა დაშტრიხული ფართობისა, რომლის კალკულაცია ბევრად მეტ ფართობს ასახავს, ვიდრე ეს მათ მიერვე მოყვანილ №15 სხდომის ოქმშია. თავდაცვის სამინისტროს №138 ბრძანებით სასტუმროს შენობა მართლაც გადაკეთდა საცხოვრებელ ფართად და აღი-რიცხა სამინისტროს საბინაო ფონდში. არსებობს საქართველოს პრეზდენტის 2008 წლის 30 აპრილის №219 ბრძანებულებით გათვალისწინებული დამაბრკოლებელი გარემოება, კერძოდ, 2006 წლის შემდგომ დათ-ხოვნილი სამხედრო მოსამსახურეები ცდილობდნენ დაკავებული ბინის საკუთრებაში მოთხოვნას, ის, რომ მოპასუხე 1991 წლიდან 2006 წლის 23 ივნისამდე იყო სამხედრო მოსამსახურე, დასტურდება შსს მიერ 2003 წლის 29 აგვისტოს და 2009 წლის 5 სექტემბერს გაცემული ცნობებით. ასევე 2006 წლის 25 მაისამდე სანამ „საქართველოს თავდაცვის შესახებ“ კანონში შესაბამისი ცვლილება შევიდოდა, სახელმწიფო საზღვრის დეპარტამენტი საქართველოს სამხედრო ძალების შემადგენლობაში შედიოდა, ხოლო „სამხედრო მოსამ-სახურის სტატუსის“ კანონის პირველი მუხლი სამხედრო მოსამსახურედ მიიჩნევს პირს, რომელიც მსა-ხურობს საქართველოს სამხედრო ძალებში ანუ მოპასუხე იყო სამხედრო მოსამსახურე 2006 წლის 23 ივ-ნისამდე და მას დაკავებული ჰქონდა საცხოვრებელი ბინა, რაც ამ ბინაზე საკუთრების უფლების მოთხოვ-ნის დამაბრკოლებელი გარემოებაა. სარჩელი არ უნდა დაკმაყოფილდეს სამოქალაქო კოდექსის 128-ე-129-ე მუხლებიდან გამომდინარე, რადგან მოთხოვნა ხანდაზმულია. მოსარჩელეს თავისი უფლების დარღვე-ვის თაობაზე უნდა სცოდნოდა თბილისის გარნიზონის საბინაო კომისიის 2003 წლის 30 ოქტომბრის №15 სხდომის ოქმის გადაწყვეტილების მიღებიდან მეორე დღეს, როდესაც, როგორც მოსარჩელე ამბობს, გადა-ეცა საცხოვრებელი ბინისათვის ფართი. მოსარჩელე თუ მართლაც უბინაო იყო, უნდა მისულიყო სადავო ბინაში და, თუ ვინმე სხვა დახვდებოდა, მოეთხოვა მისთვის მისი განთავისუფლება. უარის მიღების შემ-თხვევაში კი, მიემართა ან თავდაცვის სამინისტროსათვის, ან პირდაპირ სასამართლოსათვის. საბინაო კო-მისიის 2003 წლის 30 ოქტომბრისათვის მოპასუხეს უკვე დაწყებული ჰქონდა სამშენებლო-აღდგენითი სა-მუშაოები.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2010 წლის 3 მაისის გადაწყვეტილებით ვ. ლ-ის სარჩელი არ დაკმა-ყოფილდა.

საქალაქო სასამართლოს დასახელებული გადაწყვეტილება სააპელაციო წესით გაასაჩივრა ვ. ლ-მ, მო-ითხოვა მისი გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილების მიღებით სარჩელის დაკმაყოფილება.

საქმე განხილულ იქნა ზემდგომი ინსტანციების სასამართლოების მიერ და ბოლოს თბილისის სააპელა-ციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2012 წლის 23 თებერვლის განჩინებით ვ. ლ-ის სააპელა-ციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდა.

სააპელაციო სასამართლომ გაიზიარა პირველი ინსტანციის სასამართლოს მიერ საქმეზე დადგენილად მიიჩნია შემდეგი ფაქტობრივი გარემოებები:

საქართველოს თავდაცვის მინისტრის 2002 წლის 27 მაისის №138 ბრძანებით განისაზღვრა სამხედრო მოსამსახურეების საბინაო პირობების გაუმჯობესების მიზნით თბილისში, ო-ის დასახლება, ა-ის ჩიხში (ს/ქ №231) მდებარე სასტუმროს ტიპის „უ-ის“ 4-სართულიანი №33 შენობის გადაკეთება საცხოვრებელ ფართად და შენობის ჩარიცხვა თავდაცვის სამინისტროს საბინაო ფონდში, როგორც სამსახურებრივი საცხოვრებელი. 2003 წლის 21 ოქტომბერს საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს მიერ წერილობით ეც-ნობა თბილისის ტექნიკური ინვენტარიზაციის ბიუროს, რათა მომხდარიყო თავდაცვის სამინისტროს ბა-ლანსზე რიცხული ყოფილი სასტუმრო „უ-ის“ შენობის აყვანა აღრიცხვაზე, როგორც სამხედრო – საუწყე-ბო საბინაო ფონდის. აღნიშნული მიმართვის საფუძველზე თბილისის ტექნიკური ინვენტარიზაციის ბიუ-როში გაკეთდა შესაბამისი ჩანაწერი;

თბილისში, ო-ის დასახლებაში, ა-ის ჩიხში №33 სახლში მდებარე ბინა №12-ს (ს/ქ №231) ფლობდა მოპა-სუხე ა. ბ-ი. მოსარჩელემ მფლობელობის შეწყვეტის თაობაზე მოპასუხეს პრეტენზია წარუდგინა 2004 წელს. მოსარჩელემ უძრავი ქონების უკანონო მფლობელობიდან გამოთხოვის შესახებ თავდაპირველად მიმართა პოლიციის განყოფილებას 2009 წლის 12 ოქტომბერს, ხოლო შემდეგ სარჩელი აღძრა სასამარ-თლოში 2010 წლის 18 იანვარს;

საქართველოს თავდაცვის სამინისტრომ 2003 წლის 30 ოქტომბერს მფლობელობა სადავო ბინაზე გა-დასცა მოსარჩელე ვ. ლ-ს;

საქართველოს რესპუბლიკის მინისტრთა კაბინეტის 1993 წლის 6 აგვისტოს №603 დადგენილებით დამ-ტკიცებული „საქართველოს რესპუბლიკის ტერიტორიაზე დისლოცირებულ სამხედრო უწყებათა მოსამ-სახურეების ბინის მიღების აღრიცხვაზე აყვანისა და მათი საცხოვრებელი ფართობით უზრუნველყოფის შესახებ“ დროებითი დებულებების მე-12 და მე-13 პუნქტების შინაარსიდან გამომდინარე, ბინის მიღების აღ-რიცხვაზე აყვანილ სამხედრო მოსამსახურეებს ბინები ეძლეოდათ საბინაო კომისიის გადაწყვეტილებით. საქმეში წარდგენილი იყო საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს თბილისის გარნიზონის საბინაო კომი-სიის 2003 წლის 30 ოქტომბრის სხდომის ოქმი №15, რომლის თანახმად გადაწყდა სამხედრო მოსამსახურე-თათვის საბინაო ფონდის განაწილების საკითხი. ოქმის შესაბამისად, მოსარჩელე ვ. ლ-ს გაუნაწილდა ო-ის დასახლებაში, ა-ის ჩიხში №33 სახლში მდებარე 65 მ² 4-ოთახიანი №12 ბინა (ს/ქ №231).

ზემოაღნიშნული დოკუმენტი, მოსარჩელის შემთხვევაში, იყო საკმარისი ბინაზე კანონიერი მფლობე-ლობის უფლების მოპოვებისთვის და ამ დოკუმენტით დასტურდებოდა მათ შორის ისეთი გარემოებებიც,

როგორც იყო მოსარჩელის ბინის მიღების აღრიცხვაზე ყოფნა და იმავდროულად მის მიერ იმ ყველა პირობის დაკმაყოფილება, რომელიც იყო სავალდებულო საქართველოს რესპუბლიკის მინისტრთა კაბინეტის 1993 წლის 6 აგვისტოს №603 დადგენილებით დამტკიცებული „საქართველოს რესპუბლიკის ტერიტორიაზე დისლოცირებული ფართობით უზრუნველყოფის შესახებ“ დროებითი დებულების შესაბამისად და მათი საცხოვრებელი ფართობით უზრუნველყოფის შესახებ“ დროებითი დებულების შესაბამისად, წინააღმდეგ შემთხვევაში, თავდაცვის სამინისტროს თბილისის გარნიზონის საბინაო კომისიის მიერ გადაწყვეტილება მოსარჩელისათვის ბინის გამოყოფის შესახებ არ იქნებოდა მიღებული. საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს თბილისის გარნიზონის საბინაო კომისიის 2003 წლის 30 ოქტომბრის №15 სხდომის ოქმის კანონიერებაზე სარჩელი წარდგენილი არ ყოფილა და ამასთან ვერც სამოქალაქო სამართალწარმოების წესით გახდებოდა მსჯელობის საგანი აღნიშნული ოქმის კანონიერება. მოსარჩელეს, რომ კანონით დადგენილი წესით ჰქონდა გამოყოფილი სადავო ბინა, აღნიშნულს სადავოდ არ გაუხდია არც საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს. აღნიშნული ასევე დასტურდება საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს ჯარების ლოგისტიკური უზრუნველყოფის სარდლობის მიერ გაცემული ცნობით, საიდანაც ირკვევა, რომ სადავო ბინასთან დაკავშირებით ვ. ლ-ის მიმართ არ არსებობდა საქართველოს პრეზიდენტის 2008 წლის 30 აპრილის №219 ბრძანებულებით დამტკიცებული „სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს ბალანსზე რიცხული საცხოვრებელი და არასაცხოვრებელი ფართობის საკუთრებაში გადაცემის შესახებ“ დებულების მე-4 მუხლის 1-ლი პუნქტის „ა“, „ბ.ა“, „ბ.ბ“ და „გ“ ქვეპუნქტებით გათვალისწინებული გარემოებები და მითითებულ ბინაზე საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს მონაწილეობით არ მიმდინარეობს სასამართლო დავა.

საქართველოს პრეზიდენტის 2008 წლის 30 აპრილის №219 ბრძანებულებით დამტკიცებული „სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს ბალანსზე რიცხული საცხოვრებელი და არასაცხოვრებელი ფართობის საკუთრებაში გადაცემის შესახებ“ დებულების მე-3 მუხლის 1-ლი პუნქტის „ა“ ქვეპუნქტიც დაინტერესებული პირის მხრიდან თავდაცვის სამინისტროს ბალანსზე არსებული ბინის ფლობის დამატებით დოკუმენტად მათ შორის მიიჩნევა, საბინაო კომისიის გადაწყვეტილებას ბინის სარგებლობაში გადაცემის შესახებ. რაც შეეხება ამავე ბრძანებულების მე-4 მუხლს, აღნიშნული მუხლით დადგენილი ამკრძალავი გარემოებები, ამავე ბრძანებულების მე-3 მუხლის მე-2 პუნქტის „ა“ ქვეპუნქტის თანახმად, არ უნდა არსებულიყო იმ დაინტერესებულ პირთან მიმართებით, რომელიც ითხოვდა ბინის უსასყიდლოდ საკუთრებაში გადაცემას და იგი არ უნდა გავრცელებულიყო იმ პირის მიმართ, ვისაც ფაქტობრივად ექნებოდა დაკავებული ბინა. საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს მიერ მოპასუხე ა. ბ-ისათვის ბინა არ ყოფილა გადაცემული მფლობელობაში.

სარჩელზე წარდგენილ შესაგებელში მოპასუხე განმარტა, რომ მან სადავო ბინა დაიკავა სამხედრო ნაწილის მეთაურ გ. მ-ის 1999 წლის 13 ნოემბრის №319 ბრძანების და მისგან გამომდინარე აქტების საფუძველზე. კერძოდ, №319 ბრძანების მე-2-მე-4 პუნქტით უნდა წარდგენილიყო სიები, ვისაც არ გააჩნდა საცხოვრებელი ბინა, უნდა შექმნილიყო აღრიცხვაზე ასაყვანი პირების წიგნი და კონტროლი განუყოფელი ბინის გადაცემის რიგის დაცვაზე. აღნიშნული ბრძანების შესრულებისათვის მოპასუხე დაყენებულ იქნა საბინაო აღრიცხვაზე და რისთვისაც 2000 წლის 16 ოქტომბერს მოთხოვნილი იქნა შესახლება და ბინების დაკანონებაზე განკარგულება.

მოპასუხის მიერ წარდგენილი მტკიცებულებები: სამხედრო ნაწილის 04116-ის მეთაურის გ. მ-ის 1999 წლის 15 ნოემბრის ბრძანება, სამხედრო ნაწილის 04116-ის მეთაურ გ. მ-ის 2000 წლით დათარიღებული მიმართვა თავდაცვის სამინისტროს ზურგის მთავარი სამმართველოს უფროსისადმი და ასევე 2000 წლით დათარიღებული მიმართვები აღმოსავლეთ საქართველოს საბინაო-საექსპლუატაციო ნაწილის უფროსისადმი არ ადასტურებდა არც მოპასუხის ბინის აღრიცხვაზე აყვანას და არც მოპასუხისათვის კანონიერ მფლობელობაში სადავო ბინის გადაცემას. აღნიშნული დოკუმენტები რომ შუალედურ დოკუმენტებს წარმოადგენენ, ეს მათი შინაარსიდანაც ირკვეოდა. სამხედრო ნაწილის 04116-ის მეთაურ გ. მ-ის 1999 წლის 15 ნოემბრის ბრძანების მე-4 პუნქტში მითითებული იყო შემდეგი: ბინის აღრიცხვაზე ასაყვანად შეგროვილი საჭირო საბუთები გადაგზავნილიყო თს-ოს საბინაო საექსპლუატაციო სამსახურში და განეოდა კონტროლი. სამხედრო ნაწილის 04116-ის მეთაურის გ. მ-ის 2000 წლით დათარიღებული მიმართვა თავდაცვის სამინისტროს ზურგის მთავარი სამმართველოს უფროსისადმი ეხებოდა მათ შორის ავთანდილ ბაზერაშვილის საბუთების გადაგზავნას ყოფილი „უ-ის“ შენობაში მისი საცხოვრებელი ბინის აღრიცხვაზე დაყენების მიზნით, ანალოგიური შინაარსის იყო 2000 წლით დათარიღებული მიმართვები აღმოსავლეთ საქართველოს საბინაო-საექსპლუატაციო ნაწილის უფროსისადმი.

პალატის მოსაზრებით, სასამართლომ მართებულად არ გაიზიარა მოპასუხის მითითება, რომ იგი აყვანილი იყო ბინის აღრიცხვაზე და მას კანონით დადგენილი წესით გამოეყო სადავო ბინა. 1999-2000 წლებში არ არსებობდა სადავო ბინის მოპასუხისათვის გადაცემის კანონით დადგენილი პირობები, კერძოდ, საქართველოს რესპუბლიკის მინისტრთა კაბინეტის 1993 წლის 6 აგვისტოს №603 დადგენილებით დამტკიცებული „საქართველოს რესპუბლიკის ტერიტორიაზე დისლოცირებულ სამხედრო უწყებათა მოსამსახურეების ბინის მიღების აღრიცხვაზე აყვანისა და მათი საცხოვრებელი ფართობით უზრუნველყოფის შესახებ“ დროებითი დებულების მე-11 პუნქტის შინაარსიდან გამომდინარე, სამხედრო ნაწილებზე მათთან აღრიცხვაზე აყვანილ პირთა რაოდენობის გათვალისწინებით ხდებოდა თავდაცვის სამინისტროს კუთვნილი შეუსახლებელი (თავისუფალი) საბინაო ფონდის განაწილება. სასამართლომ გადაწყვეტილების 3.1.1. პუნქტში დადგენილად მიიჩნია, რომ თბილისში, ო-ის დასახლებაში, ა-ის ჩიხში (ს/ქ231) მდებარე სასტუმროს ტიპის „უ-ის“ 4-სართულიანი №33 შენობის გადაკეთება საცხოვრებელ ფართად და შენობის ჩარიცხვა თავ-

დაცვის სამინისტროს საბინაო ფონდში განხორციელდა საქართველოს თავდაცვის მინისტრის 2002 წლის 27 მაისის №138 ბრძანებით და 2003 წელს გაკეთდა შესაბამისი ჩანაწერი თბილისის ტექნიკური ინვენტარიზაციის ბიუროში. ამდენად, მოპასუხისათვის 1999-2000 წლებში ბინის გადაცემა ვერ მოხდებოდა იმ მიზეზით, რომ შენობა ამ დროისთვის არ იყო თავდაცვის სამინისტროს საბინაო ფონდში და არც მოპასუხე წარმოადგენდა ბინის აღრიცხვაზე აყვანილ პირს.

მოპასუხის მიერ ბინის საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს თანხმობის გარეშე დაკავების ფაქტი ასევე დასტურდებოდა საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს იურიდიული დეპარტამენტის 2009 წლის 24 ნოემბრის წერილით, სადაც მითითებულია, რომ საცხოვრებელი ბინა (მის: ქ. თბილისი, ა-ის ჩიხი, ს/ქ №231, კორპ. 33, ბინა №12), რომელიც 2003 წლის 30 ოქტომბერს საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს ქ.თბილისის გარნიზონის საბინაო კომისიამ (ოქმი №15) გადასცა ვიცე-პოლკოვნიკ ვ. ლ-ს, დაკავებული ჰქონდა ა. ბ-ს. ამასთან, საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს ქ.თბილისის გარნიზონის საბინაო კომისიის მიერ განაწილებული ბინების ჩამონათვალში არ ფიგურირებს ა. ბ-ი.

სააპელაციო სასამართლომ დამატებით დაადგინა შემდეგი ფაქტობრივი გარემოებები:

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატაში 2012 წლის 23 თებერვალს გამართულ სასამართლო სხდომაზე აპელანტის წარმომადგენელმა ე. ჯ-მ განმარტა, რომ ვ. ლ-ს სადავო ბინაზე საკუთრების უფლება წარმოეშვა მაშინ, როდესაც 2003 წლის 30 ოქტომბერს საქართველოს თავდაცვის სამინისტრომ გადასცა მფლობელობა და მას უფლება ჰქონდა, გამხდარიყო ბინის მესაკუთრე, მაგრამ მონინალმდევე მხარემ შეუშალა ხელი მესაკუთრედ გახდომაში, მან ვერ გააკეთა ბინის აზომვითი ნახაზი და ვერ დარეგისტრირდა საჯარო რეესტრში მესაკუთრედ. ვ. ლ-ე არის მესაკუთრის უფლების მფლობელი სადავო ბინაზე და საქმეში წარდგენილი არც ერთი მტკიცებულება არ ადასტურებდა, რომ მონინალმდევე მხარე ა. ბ-ი არის კეთილსინდისიერი მფლობელი და მართლზომიერად ფლობს სადავო ბინას (იხ.: 23.02.2012წ. სხდომის ოქმი).

აღნიშნულზე მითითებით, სააპელაციო სასამართლომ დადგენილად მიიჩნია, რომ მოსარჩელე, როგორც მესაკუთრე, ითხოვდა ა. ბ-ის უკანონო მფლობელობიდან ნივთის გამოთხოვას. ამდენად, პალატამ ვ. ლ-ის სასარჩელო მოთხოვნა მოპასუხის მიმართ ვინდოკაციურად მიიჩნია და ჩათვალა, რომ მისი სამართლებრივი საფუძველი იყო საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 172-ე მუხლი, რომლის თანახმად, მესაკუთრეს შეუძლია, მფლობელს მოსთხოვოს ნივთის უკან დაბრუნება, გარდა იმ შემთხვევებისა, როცა მფლობელს ჰქონდა ნივთის ფლობის უფლება. ამდენად, პალატამ მოცემული დავის გადასაწყვეტად მიიჩნია, რომ უნდა დადგენილიყო მოსარჩელე იყო თუ არა ნივთის მესაკუთრე, მოპასუხე იყო თუ არა ნივთის მფლობელი და მოპასუხეს ჰქონდა თუ არა ამ ნივთის ფლობის უფლება.

ვინაიდან მესაკუთრის მიერ დაბრუნების მოთხოვნა თანაბრად უკავშირდებოდა, როგორც მოძრავ, ისე უძრავ ნივთებს, ამიტომ, პალატამ ჩათვალა, რომ მესაკუთრედ ყოფნის პრეზუმფცია სხვადასხვაგვარად დასტურდებოდა. უძრავი ნივთის მესაკუთრეობა სამოქალაქო კოდექსის 183-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის შესაბამისად, საჯარო რეესტრიდან დასტურდებოდა. კონკრეტულ შემთხვევაში, სადავო უძრავ ქონებაზე ვ. ლ-ის საკუთრების უფლება საჯარო რეესტრში აღრიცხული არ არის, ე-ი მოსარჩელე არ იყო სადავო ნივთის მესაკუთრე (ამჟამად, სადავო ნივთის მესაკუთრე სახელმწიფოა – საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს სახით).

პალატამ აღნიშნა, რომ საკასაციო სასამართლოს მითითებით, სააპელაციო სასამართლომ ვ. ლ-ე კეთილსინდისიერ მფლობელად ისე მიიჩნია, რომ არ უმსჯელია, არსებობდა თუ არა სამოქალაქო კოდექსის 155-ე და 159-ე მუხლებით გათვალისწინებული პირის კეთილსინდისიერ მფლობელად მიჩნევისათვის აუცილებელი პირობები. ნივთთან პირის უფლებამოსილების გარკვევისა და კეთილსინდისიერი მფლობელობის დადგენის შემთხვევაში, მოცემულ დავაზე გადაწყვეტილების მისაღებად აუცილებელია მოთხოვნის წარმოშობის მომენტის დადგენა სამოქალაქო კოდექსის 131-ე მუხლის შესაბამისად. ამავე დროს, გამომდინარე იქედან, რომ, მოსარჩელე, როგორც მესაკუთრე და არა, როგორც კეთილსინდისიერი მფლობელი, ითხოვდა ა. ბ-ის უკანონო მფლობელობიდან ნივთის გამოთხოვას, შესაბამისად, საქმის განხილვის ამ ეტაპზე, აღარ არსებობდა სამართლებრივი საფუძვლები, რათა დადგენილიყო საკასაციო სასამართლოს მიერ მითითებული გარემოებები, რადგან სასამართლო ვერ გასცდებოდა სასარჩელო მოთხოვნის ფარგლებს.

ყოველივე აღნიშნულიდან გამომდინარე, სააპელაციო სასამართლომ გასაჩივრებული გადანყვეტილების სამართლებრივი თვალსაზრისით შემოწმების შედეგად დაასკვნა, რომ სააპელაციო საჩივრების პრეტენზია დაუსაბუთებელი იყო და მასში მითითებული გარემოებები არ ქმნიდნენ გასაჩივრებული გადანყვეტილების გაუქმების მატერიალურ და პროცესუალურ-სამართლებრივ საფუძვლებს.

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2012 წლის 23 თებერვლის განჩინება საკასაციო წესით გაასაჩივრა ვ. ლ-მ, მოითხოვა მისი გაუქმება და ახალი გადანყვეტილების მიღებით სარჩელის დაკმაყოფილება შემდეგი საფუძვლებით: კასატორის განმარტებით, სასამართლომ დაარღვია კეთილსინდისიერი მფლობელისა და მესაკუთრე ვ. ლ-ის უფლებები, მიუხედავად იმისა, რომ სადავო ფართს უკანონოდ ფლობს მოპასუხე და ხელს უშლის საჯარო რეესტრში საკუთრების რეგისტრაციის განხორციელებას მოსარჩელის სახელზე, სააპელაციო სასამართლომ სადავო სახლის მესაკუთრედ სახელმწიფო – საქართველოს თავდაცვის სამინისტრო მიიჩნია. ამასთან, არც ერთმა ინსტანციამ არ გაამახვილა ყურადღება ვ. ლ-ისათვის განაწილებულ ფართზე და მოპასუხის მიერ დაუფლებული ფართობის იდენტირობაზე, რაც მეტია, ვიდრე ვ. ლ-ს გაუნაწილდა. კასატორის აზრით, სასამართლომ არ გამოიკვლია სახელმწიფო ქონების უკანონოდ დაუფლებული პირის უფლება და სამართლებრივად არ შეაფასა იგი.

სამოტივაციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლო საკასაციო საჩივრის საფუძვლების შესწავლისა და გასაჩივრებული გადან-ყვეტილებების იურიდიული დასაბუთების შემოწმების შედეგად მიიჩნევს, რომ ვ. ლ-ის საკასაციო საჩივარი ნაწილობრივ უნდა დაკმაყოფილდეს და საქმე ხელახლა განსახილველად უნდა დაუბრუნდეს იმავე სასამართლოს შემდეგ გარემოებათა გამო:

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 412-ე მუხლის თანახმად, საკასაციო სასამართლო აუქმებს გადან-ყვეტილებას და საქმეს ხელახლა განსახილველად აბრუნებს სააპელაციო სასამართლოში, თუ:

ა) საქმის გარემოებები საპროცესო ნორმების ისეთი დარღვევითაა დადგენილი, რომ ამ დარღვევების შედეგად საქმეზე არასწორი გადანყვეტილება იქნა გამოტანილი და საჭიროა მტკიცებულებათა დამატებითი გამოკვლევა;

ბ) არსებობს ამ კოდექსის 394-ე მუხლით გათვალისწინებული საფუძვლები, გარდა აღნიშნული მუხლის „ბ“ და „ე“ ქვეპუნქტებისა.

განსახილველ შემთხვევაში სააპელაციო სასამართლოს მიერ დადგენილია, რომ საქართველოს რესპუბლიკის მინისტრთა კაბინეტის 1993 წლის 6 აგვისტოს №603 დადგენილებით დამტკიცებული „საქართველოს რესპუბლიკის ტერიტორიაზე დისლოცირებული სამხედრო უწყებათა მოსამსახურეების ბინის მიღების აღრიცხვაზე აყვანისა და მათი საცხოვრებელი ფართობით უზრუნველყოფის შესახებ“ დროებითი დებულების მე-12 და მე-13 პუნქტების შინაარსიდან გამომდინარე, ბინის მიღების აღრიცხვაზე აყვანილ სამხედრო მოსამსახურეებს ბინები ეძლეოდათ საბინაო კომისიის გადაწყვეტილებით. სააპელაციო სასამართლომ, ასევე დადგენილად მიიჩნია, რომ საქმეში წარმოდგენილი საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს №15 სხდომის ოქმით გადაწყდა სამხედრო მოსამსახურეთათვის საბინაო ფონდის განაწილების საკითხი. ოქმის შესაბამისად, მოსარჩელე ვ. ლ-ს გაუნაწილდა ო-ის დასახლებაში, ა-ის ჩიხში, №33 სახლში მდებარე 65 მ² 4-ოთახიანი №12 ბინა (ს/ქ №231). ამდენად, სააპელაციო სასამართლომ დაადგინა, რომ მოსარჩელე ვ. ლ-ს საქართველოს თავდაცვის სამინისტრომ 2003 წლის 30 ოქტომბერს გადასცა სადავო ბინა.

ამასთან, სააპელაციო სასამართლომ დაადგინა, რომ ზემოაღნიშნული დოკუმენტი იყო საკმარისი ბინაზე კანონიერი მფლობელობის უფლების მოპოვებისათვის და ამ დოკუმენტით დასტურდებოდა მათ შორის ისეთი გარემოებებიც, როგორც იყო ბინის მიღების აღრიცხვაზე ყოფნა და იმავედროულად მის მიერ იმ ყველა პირობის დაკმაყოფილება, რომელიც იყო სავალდებულო საქართველოს მინისტრთა კაბინეტის 1993 წლის 6 აგვისტოს №603 დადგენილებით დამტკიცებული „საქართველოს რესპუბლიკის ტერიტორიაზე დისლოცირებულ სამხედრო უწყებათა მოსამსახურეების ბინის მიღების აღრიცხვაზე აყვანისა და მათი საცხოვრებელი ფართობით უზრუნველყოფის შესახებ“ დროებითი დებულების შესაბამისად.

სააპელაციო სასამართლომ ასევე აღნიშნა, რომ მოსარჩელე ვ. ლ-სათვის ზემომითითებული ბინის კანონიერად გამოყოფის ფაქტს სადავოდ არ ხდის საქართველოს თავდაცვის სამინისტრო, არც მოპასუხე ა. ბ-ს არ გაუხდია სადავოდ საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს თბილისის გარნიზონის საბინაო კომისიის 2003 წლის 30 ოქტომბრის №15 სხდომის ოქმის კანონიერება (გასაჩივრებული განჩინების მე-9 გვ.).

სააპელაციო სასამართლოს მიერ ასევე დადგენილია, რომ მოპასუხე ა. ბ-ისათვის ბინა არ ყოფილა გადაცემული მფლობელობაში, ასევე სააპელაციო სასამართლომ აღნიშნა, რომ 1999-2000 წლებში არ არსებობდა სადავო ბინის მოპასუხისათვის გადაცემის კანონით დადგენილი საფუძველი, რადგან ამ დროისათვის შენობა არ იყო თავდაცვის სამინისტროს საბინაო ფონდში და არც მოპასუხე წარმოადგენდა ბინის აღრიცხვაზე აყვანილ პირს.

აქედან გამომდინარე, საკასაციო პალატა ასკვნის, რომ მოსარჩელე ვ. ლ-ე წარმოადგენს სადავო ბინის მართლზომიერ მფლობელს (არაპირდაპირ მფლობელს), ხოლო მოპასუხე ა. ბ-ს არა აქვს სადავო ბინის ფლობის უფლება.

მიუხედავად ამისა, სააპელაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ ვ. ლ-ის მოთხოვნა სადავო ბინის გამოთხოვის თაობაზე არ უნდა დაკმაყოფილდეს. ამ დასკვნის საფუძველად სააპელაციო სასამართლო უთითებს იმას, რომ მოსარჩელე ვ. ლ-ე, როგორც მესაკუთრე, ითხოვს ა. ბ-ის უკანონო მფლობელობიდან ნივთის გამოთხოვას საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 172-ე მუხლის საფუძველზე, რომლის უფლებაც მას არ გააჩნია, რადგან ის არ არის სადავო ბინის მესაკუთრე.

საკასაციო პალატა თვლის, რომ სააპელაციო სასამართლოს მოსაზრება არ შეიძლება გაზიარებულ იქნეს. ამასთან მიმართებით საკასაციო პალატა ყურადღებას ამახვილებს მოსარჩელის (ვ. ლ-ე) მოთხოვნაზე, კერძოდ, მოსარჩელე ითხოვს არა მესაკუთრედ ცნობას, არამედ უძრავი ქონების უკანონო მფლობელობიდან გამოთხოვას, რასაც საფუძველად უდევს საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს მიერ ვ. ლ-ისათვის სადავო უძრავი ნივთის მფლობელობაში გადაცემა (მართლზომიერი მფლობელობა), შესაბამისად, მოთხოვნის სამართლებრივი საფუძვლები გამოყენებაში მოსამართლე არ არის შეზღუდული სამართლებრივ დანაწესებზე მხარეთა მიითითებებით. აქედან გამომდინარე ისმის კითხვა: – გააჩნია თუ არა ვ. ლ-ს, როგორც მართლზომიერ მფლობელს, უკანონო ფლობელობიდან ნივთის გამოთხოვის უფლება?

საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 162-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის პირველი წინადადების თანახმად, დაუშვებელია მართლზომიერ მფლობელს მოეთხოვოს ნივთის უკან დაბრუნება.

განსახილველი ნორმის თანახმად, მართლზომიერ მფლობელად ითვლება პირი, რომელიც სამართლებრივ საფუძველზე ახორციელებს ნივთის მიმართ ფაქტობრივ ბატონობას, განსხვავებით კეთილსინდისიერი მფლობელისაგან, რომელსაც არ გააჩნია ნივთის ფლობის კანონისმიერი საფუძველი. კეთილსინდისიერება და არაკეთილსინდისიერება მიუთითებს სუბიექტურ კრიტერიუმებზე, რაც განისაზღვრება პირის

დამოკიდებულებით ნივთის ფლობის სამართლებრივი საფუძვლების მიმართ. მართლზომიერი და არა მართლზომიერი მფლობელობა მიგვითითებს ობიექტურად არსებულ ფაქტორებზე, რაც ვლინდება მფლობელობის სამართლებრივი საფუძვლის არსებობაში. ამრიგად, მართლზომიერი მფლობელია მესაკუთრე და ის პირები, რომელთა მფლობელობაც მესაკუთრის მფლობელობიდანაა ნაწარმოები.

ნივთის მართლზომიერი მფლობელობა ვრცელდება მანამ, სანამ არსებობს მართლზომიერი ფლობის საფუძველი. ამასთან ერთად საკასაციო პალატა აღნიშნავს, რომ კონკრეტულ სადავო ურთიერთობაზე არ ვრცელდება საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 160-ე მუხლი, რადგან ეს მუხლი ეხება კეთილსინდისიერი მფლობელის მიერ უკანონო მფლობელობიდან ნივთის უკან დაბრუნების მოთხოვნას. მაგალითად, იმ შემთხვევაში, თუ მფლობელს, რომელსაც არ გააჩნდა ფლობის უფლება, მაგრამ ამ ფაქტის მიმართ ის კეთილსინდისიერია, ჩამოერთვა მფლობელობა. ამ შემთხვევაში, მას სამი წლის განმავლობაში შეუძლია ახალ მფლობელს ნივთის უკან დაბრუნება მოსთხოვოს. ეს წესი არ გამოიყენება მაშინ, როცა ახალ მფლობელს აქვს მფლობელობის უკეთესი უფლება. მფლობელობის უკან დაბრუნების მოთხოვნა შეიძლება გამოყენებულ იქნეს უკეთესი უფლების მქონე პირის მიმართაც, თუკი მან ნივთი მოიპოვა ძალადობის ან მოტყუების გზით. აღნიშნული მუხლი იცავს კეთილსინდისიერი მფლობელის უფლებას, ანუ მფლობელის, რომელსაც არ გააჩნდა მფლობელობის კანონიერი (სახელმწიკრულებო) საფუძველი. განსახილველ ნორმა მიგვითითებს „მფლობელობის ჩამორთმევაზე“ და არა ვინდიკაციაზე. მითითებული ნორმის მიხედვით ახალ მფლობელს (მათ შორის მფლობელობის უკეთესი უფლების მქონე პირს) შეუძლია, ვინდიკაციის და არა თვითნებობის საფუძველზე დაიბრუნოს ნივთი. კეთილსინდისიერი მფლობელი ვერ მოითხოვს მფლობელობის დაბრუნებას უკეთესი უფლების მქონე პირისაგან, გარდა იმ შემთხვევებისა, როდესაც უკეთესი უფლების მქონე პირმა ნივთი მოიპოვა ძალადობის ან მოტყუების გზით.

კონკრეტული სადავო ურთიერთობის შემთხვევაში ვ. ლ-ე წარმოადგენს მართლზომიერ მფლობელს, რომელსაც ფლობელობა გადაეცა მესაკუთრის ნების საფუძველზე. ხოლო, ა. ბ-ი წარმოადგენს არამართლზომიერ მფლობელს, თუმცა აქვე უნდა მივუთითოთ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 159-ე მუხლის დანაწესზე, რომლის თანახმად, კეთილსინდისიერია მფლობელი, რომელიც ნივთს მართლზომიერად ფლობს ან რომელიც უფლებამოსილ პირად შეიძლება იქნეს მიჩნეული საქმიან ურთიერთობებში საჭირო გულმოდგინე შემონმების საფუძველზე. განსახილველი ნორმით მოცემულია კეთილსინდისიერი მფლობელის განმარტება, რომლის არსის დადგენისათვის აუცილებელია მართლზომიერი (არამართლზომიერი) მფლობელობისა და კეთილსინდისიერი (არაკეთილსინდისიერი) მფლობელობის რეალიზაციასთან დაკავშირებული სამართლებრივი დანაწესების განმარტება.

აღნიშნულთან დაკავშირებით უნდა აღინიშნოს, რომ სამოქალაქო კოდექსის მიხედვით დიფერენცირებულია მფლობელობა ობიექტური თუ სუბიექტური ფაქტორების მიხედვით (160-ე-164-ე მუხლები). მნიშვნელოვანია, რომ კანონი გამიჯნავს კეთილსინდისიერი მფლობელის მოთხოვნას (160-ე-161-ე მუხლები) და მართლზომიერი მფლობელის მოთხოვნას (162-ე მუხლი). ასევე, არაუფლებამოსილი კეთილსინდისიერი მფლობელის ვალდებულებებს (163-ე მუხლი) და არაკეთილსინდისიერი მფლობელის ვალდებულებებს (164-ე მუხლი).

ამასთან ერთად, გასათვალისწინებელია, რომ კეთილსინდისიერი (არაკეთილსინდისიერი) მფლობელობის ინსტიტუტში, ასევე არსებობს განსხვავებები კეთილსინდისიერი მფლობელის და არაუფლებამოსილი კეთილსინდისიერი მფლობელის უფლება-ვალდებულებებში.

ამდენად, მითითებული ნორმების ანალიზი გვაძლევს შესაძლებლობას, დავასკვნათ, რომ კეთილსინდისიერება და არაკეთილსინდისიერება იწვევს განსხვავებულ შედეგებს მართლზომიერი მფლობელობასთან მიმართებით, რომლის აღრევა დაუშვებელია. ამდენად, საკასაციო პალატა კიდევ ერთხელ დასძენს, რომ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 159-ე მუხლის განმარტება, მისი სწორი მიზნის დადგენისათვის მოითხოვს მფლობელობის ინსტიტუტში შემავალი ცალკეული ნორმების ანალიზს.

განსახილველი სადავო ურთიერთობის თანახმად, ვ. ლ-ე წარმოადგენს პირს, რომელსაც გააჩნია ფლობის სამართლებრივი საფუძველი (მართლზომიერ მფლობელი). ამასთან ერთად მხედველობაში უნდა იქნეს მიღებული ის უფლება, რომელიც დგას ამ მფლობელობის უკან, კერძოდ, საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს თბილისის გარნიზონის საბინაო კომისიის 2003 წლის 30 ოქტომბრის №15 სხდომის ოქმის საფუძველზე სადავო ბინა სარგებლობის უფლებით გადაეცა ვ. ლ-ს.

აქედან გამომდინარე, მხედველობაში უნდა იქნეს მიღებული სააპელაციო სასამართლოს მიერ დადგენილი ფაქტობრივი გარემოებები იმის თაობაზე, რომ ვ. ლ-ს მესაკუთრისაგან (საქართველოს თავდაცვის სამინისტრო) მიღებული აქვს სადავო ბინაზე მფლობელობა, და, ამდენად წარმოადგენს სადავო ბინის მართლზომიერ მფლობელს. სააპელაციო სასამართლომ, დაადგინა, რომ მოპასუხე ავთანდილ ბაზერაშვილს არა აქვს სადავო ბინის ფლობის უფლება. ამასთან ერთად ყურადსაღებია სააპელაციო სასამართლოს მიერ დადგენილი ფაქტები, რომლის თანახმად სამხედრო ნაწილის 04116-ის მეთაურ გ. მ-ის 1999 წლის 15 ნოემბრის ბრძანება, სამხედრო ნაწილის 04116-ის მეთაურ გ. მ-ის 2000 წლით დათარიღებული მიმართვა თავდაცვის სამინისტროს ზურგის მთავარი სამმართველოს უფროსისადმი და ასევე 2000 წლით დათარიღებული მიმართვები აღმოსავლეთ საქართველოს საბინაო-საექსპლუატაციო ნაწილის უფროსისადმი არ ადასტურებდა არც მოპასუხის ბინის აღრიცხვაზე აყვანას და არც მოპასუხისათვის კანონიერ მფლობელობაში სადავო ბინის გადაცემას. სააპელაციო სასამართლომ აღნიშნა, რომ ეს დოკუმენტები რომ შუალედურ დოკუმენტებს წარმოადგენენ ეს მათი შინაარსიდანაც ირკვეოდა. №04116 სამხედრო ნაწილის მეთაურ გ. მ-ის 1999 წლის 15 ნოემბრის ბრძანების მე-4 პუნქტში მითითებული იყო შემდეგი: ბინის აღრიცხვაზე ასაყვანად შეგროვილი საჭირო საბუთები გადაგზავნილიყო თ. ს-ოს საბინაო საექსპლუატა-

ციო სამსახურში და განეოდა კონტროლი. №04116 სამხედრო ნაწილის მეთაურ გ. მ-ის 2000 წლით დათარიღებული მიმართვა თავდაცვის სამინისტროს ზურგის მთავარი სამმართველოს უფროსისადმი ეხებოდა მათ შორის ა. ბ-ის საბუთების გადაგზავნას ყოფილი „უ-ის“ შენობაში მისი საცხოვრებელი ბინის აღრიცხვაზე დაყენების მიზნით, ანალოგიური შინაარსის იყო 2000 წლით დათარიღებული მიმართვები აღმოსავლეთ საქართველოს საბინაო-საექსპლუატაციო ნაწილის უფროსისადმი.

აქედან გამომდინარე, მოპასუხე არ იყო აყვანილი ბინის აღრიცხვაზე და მას არ ჰქონდა კანონით დადგენილი წესით გამოყოფილი სადავო ბინა. ამასთან მიმართებით ყურადსაღებია სააპელაციო სასამართლოს მიერ დადგენილი ფაქტები, რომლის თანახმად 1999-2000 წლებში არ არსებობდა სადავო ბინის მოპასუხისათვის გადაცემის კანონით დადგენილი პირობები, კერძოდ, საქართველოს რესპუბლიკის მინისტრთა კაბინეტის 1993 წლის 6 აგვისტოს №603 დადგენილებით დამტკიცებული „საქართველოს რესპუბლიკის ტერიტორიაზე დისლოცირებულ სამხედრო უწყებათა მოსამსახურეების ბინის მიღების აღრიცხვაზე აყვანისა და მათი საცხოვრებელი ფართობით უზრუნველყოფის შესახებ“ დროებითი დებულების მე-11 პუნქტის შინაარსიდან გამომდინარე, სამხედრო ნაწილებზე მათთან აღრიცხვაზე აყვანილ პირთა რაოდენობის გათვალისწინებით ხდებოდა თავდაცვის სამინისტროს კუთვნილი შეუსახლებელი (თავისუფალი) საბინაო ფონდის განაწილება. სასამართლომ გადაწყვეტილების 3.1.1. პუნქტში დადგენილად მიიჩნია, რომ თბილისში, ორხევის დასახლება, ახვლედიანის ჩიხში (ს/ქ231) მდებარე სასტუმროს ტიპის „უ-ის“ 4-სართულიანი №33 შენობის გადაკეთება საცხოვრებელ ფართად და შენობის ჩარიცხვა თავდაცვის სამინისტროს საბინაო ფონდში განხორციელდა საქართველოს თავდაცვის მინისტრის 2002 წლის 27 მაისის №138 ბრძანებით და 2003 წელს გაკეთდა შესაბამისი ჩანაწერი თბილისის ტექნიკური ინვენტარიზაციის ბიუროში. ამდენად, მოპასუხისათვის 1999-2000 წლებში ბინის გადაცემა ვერ მოხდებოდა იმ მიზეზით, რომ შენობა ამ დროისთვის არ იყო თავდაცვის სამინისტროს საბინაო ფონდში და არც მოპასუხე წარმოადგენდა ბინის აღრიცხვაზე აყვანილ პირს.

მოპასუხის მიერ ბინის საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს თანხმობის გარეშე დაკავების ფაქტი სააპელაციო სასამართლომ ასევე დადასტურებულად მიიჩნია საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს იურიდიული დეპარტამენტის 2009 წლის 24 ნოემბრის წერილით, სადაც მითითებულია, რომ საცხოვრებელი ბინა (მის: ქ. თბილისი, ა-ის ჩიხი, ს/ქ №231, კორპ. 33, ბინა №12), რომელიც 2003 წლის 30 ოქტომბერს საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს ქ. თბილისის გარნიზონის საბინაო კომისიის მიერ (ოქმი №15) გადაეცა ვიცე-პოლკოვნიკ ვ. ლ-ს, დაკავებული ჰქონდა ა. ბ-ს. ამასთან, საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს ქ. თბილისის გარნიზონის საბინაო კომისიის მიერ განაწილებული ბინების ჩამონათვალში არ ფიგურირებს ა. ბ-ი.

აღნიშნული ფაქტები არ არის შედავებული საკასაციო სასამართლოში, შესაბამისად, საქართველოს სა-მოქალაქო საპროცესო კოდექსის 407-ე მუხლის მე-2 ნაწილის თანახმად მითითებული ფაქტობრივი გარემოებები სავალდებულოა საკასაციო სასამართლოსათვის.

ამდენად, ზემომითითებული ფაქტები მიუთითებენ იმაზე, რომ ა. ბ-მა თავიდანვე არ ჰქონია ნივთის ფლობის უფლება.

საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 163-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის თანახმად, კეთილსინდისიერი მფლობელი, რომელსაც თავიდანვე არ ჰქონია ნივთის ფლობის უფლება ან დაკარგა ეს უფლება, ვალდებულია, დაუბრუნოს ნივთი უფლებამოსილ პირს. ვიდრე უფლებამოსილი პირი არ გამოიყენებს თავის ამ უფლებას, ნივთისა და უფლების ნაყოფი ეკუთვნის მფლობელს.

განსახილველი ნორმით განსაზღვრულია არაუფლებამოსილი კეთილსინდისიერი მფლობელის უფლება-ვალდებულებები, ანუ მფლობელის, რომელსაც თავიდანვე არ ჰქონია ნივთის ფლობის უფლება ან დაკარგა ეს უფლება. აღნიშნული დანაწესი მიგვიითითებს იმაზე, რომ არაუფლებამოსილი კეთილსინდისიერი მფლობელი თავის შინაარსით წარმოადგენს არამართლზომიერ მფლობელს, ანუ პირს, რომელსაც არ გააჩნია მფლობელობის სამართლებრივი საფუძველი. მითითებული წინაპირობის არსებობის შემთხვევაში უფლებამოსილ პირს უფლება აქვს, გამოითხოვოს უკანონო მფლობელობიდან ნივთი.

საკასაციო პალატა ყურადღებას ამახვილებს ვ. ლ-ს მოთხოვნაზე, რომლითაც ის ითხოვს ბ-ის მიერ დაკავებული ფართის მის მფლობელობაში გადაცემას, მაგრამ გასათვალისწინებელია რომ მიუხედავად იმისა, რომ სააპელაციო სასამართლო უთითებს საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს №15 სხდომის ოქმის საფუძველზე, მოსარჩელე ვ. ლ-ისათვის 65 კვ.მ. ფართის გადაცემაზე, არ იკვლევს თუ რეალურად რა ფართის ფლობს ა. ბ-ი (რაც მითითებულია საკასაციო საჩივარში). სადავო ფართის მიმატება-გაუმჯობესებებზე მხარეები, ასევე მონმეები ამხვილებდნენ ყურადღებას, რაც მოითხოვს შესაბამის კვლევას.

საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 115-ე მუხლის თანახმად სამოქალაქო უფლება უნდა განხორციელდეს მართლზომიერად. დაუშვებელია უფლების გამოყენება მარტოოდენ იმ მიზნით, რომ ზიანი მიადგეს სხვას.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, სააპელაციო სასამართლომ უნდა დაადგინოს ვ. ლ-ის მიერ სამინისტროსაგან მიღებული 65 კვ.მ. ფართი იმ მიმატებებისა და გაუმჯობესებების გარეშე, რითაც შესაძლოა გაიზარდა სადავო ფართის ოდენობა ა. ბ-ი მიერ. მხოლოდ ამის შემდეგ ვ. ლ-ს უნდა დაუბრუნდეს ო-ის დასახლებაში, ა-ის ჩიხში, №33 სახლის, №12 ბინაში (ს/ქ №231) მდებარე სამინისტროსაგან მისთვის გადაცემული 65 კვ.მ. ფართი.

სარეზოლუციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლომ იხელმძღვანელა საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 412-ე მუხლით და

და ა ა ზ ი ნ ა:

1. ვ. ლ-ის საკასაციო საჩივარი ნაწილობრივ დაკმაყოფილდეს;
2. გაუქმდეს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2012 წლის 23 თებერვლის განჩინება და საქმე ხელახალი განხილვისათვის დაუბრუნდეს იმავე პალატას;
3. საკასაციო სასამართლოს განჩინება საბოლოოა და არ გასაჩივრდება.

უკანონო მფლობელობიდან ნივთის გამოთხოვა

გადაწყვეტილება
საქართველოს სახელმწიფო

№ას-1142-1071-2012

7 მარტი, 2013 წ., ქ. თბილისი

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატა
შემადგენლობა: თ. თოდრია (თავმჯდომარე, მომხსენებელი),
ვ. როინიშვილი,
ბ. ალავიძე

დავის საგანი: უკანონო მფლობელობიდან ნივთის გამოთხოვა, ხელშეშლის აღკვეთა

აღწერილობითი ნაწილი:

თ. ე-ემ სარჩელი აღძრა სასამართლოში დ. და ნ. ა-ის წინააღმდეგ და მოითხოვა უკანონო მფლობელობიდან ნივთის გამოთხოვა და ხელშეშლის აღკვეთა შემდეგი საფუძვლით: მოსარჩელის განმარტებით, თ. ე-ის მამა შ. ე-ე ფლობდა 5 მიწის ნაკვეთს, რომლის გარდაცვალების შემდეგ აღნიშნული ქონება გადავიდა დედის – მ. ე-ის სახელზე და გაიცა შესაბამისი დამადასტურებელი მონუმბები. 1999 წელს საქართველოს მთელი მასშტაბით მიწის ნაკვეთები დაინომრა. მ. ე-ის საკუთრებაში არსებული მიწის ნაკვეთებს მიენიჭა შემდეგი ნომრები: №060, №273, №350, №443, ხოლო მ. ე-ის მიწის ნაკვეთი საცხოვრებელი სახლით მ. ე-ემ გაა-ასხვისა 1998 წელს მ. ა-ის სახელზე. მ. ე-ის გარდაცვალების შემდეგ, დედის დანაშთ ქონებას ფლობდა და განაგებდა თ. ე-ე, რომლის სახელზე 2003 წლის ოქტომბერში საკუთრების დამადასტურებელი დოკუმენტი №672 მიღება-ჩაბარების აქტი, რომლის საფუძველზე დასტურდება, რომ თ. ე-ე ფლობს შემდეგ ნაკვეთებს: ნამოსახლარ №443-ს, 602 კვ.მ ვენახს, 208 კვ.მ ყანას, 400 კვ.მ ყანასა და 160 კვ.მ ეზოს. მოქმედი კანონ-მდებლობის საფუძველზე, აუცილებელი გახდა უძრავი ქონების რეესტრში რეგისტრაცია, რისთვისაც აზომვითი ნახაზების შესადგენად მოსარჩელემ დაიქირავა სპეციალისტები, რომლებსაც №443 მიწის ნაკ-ვეთის აზომვა ვერ შეძლეს, ვინაიდან იქ მცხოვრებმა ი. და დ. ა-მა გაუნიეს წინააღმდეგობა და განუმარ-ტეს, რომ აღნიშნული ნაკვეთი დ. ა-ემ შეიძინა შ. ე-ან და, შესაბამისად, დაირეგისტრირა რეესტრში, რო-გორც თავისი საკუთრება. მოსარჩელემ მოიძია შესაბამისი დოკუმენტაცია, რომ შ. ე-ან და. ა-ეს შეძენილი ჰქონდა მიწის ნაკვეთი №443-ის გვერდით მდებარე №440 და №441 მიწის ნაკვეთები, შესაბამისად, №443 მიწის ნაკვეთს ფლობდა უკანონოდ და ხელს უშლიან მოსარჩელეს საკუთარი ნივთის საჯარო რეესტრში რეგისტრაციაზე. ამდენად, მოსარჩელემ მოითხოვა დ. და ნ. (ი.) ა-ან, უკანონო მფლობელობაში არსებული №443 მიწის ნაკვეთის გამოთხოვა და, შესაბამისად, ხელშეშლის აღკვეთა ზემოაღნიშნული მიწის ნაკვეთის საჯარო რეესტრში და რეგისტრირების პროცედურაში.

მოპასუხეებმა ნ. და დ. ა-მა სარჩელი არ ცნეს და განმარტეს, რომ 2007 წლის 28 ივლისს დ. ა-სა და შ. ე-ეს შორის შედგა ყიდვა-გაყიდვის ხელშეკრულება სოფელ დილიკაურში უძრავი ქონების მიწის ნაკვეთების შეძენის შესახებ. მოსარჩელის მიერ სადავოდ ქცეული მიწის ნაკვეთი მათი საკუთრებაა და, მიაჩნიათ, რომ სარჩელი არ უნდა დაკმაყოფილდეს.

ზესტაფონის რაიონული სასამართლოს 2012 წლის 22 მარტის გადაწყვეტილებით თ. ე-ის სარჩელი არ დაკმაყოფილდა.

რაიონული სასამართლოს გადაწყვეტილება სააპელაციო წესით გაასაჩივრა თ. ე-ემ, მოითხოვა მისი გა-უქმება და ახალი გადაწყვეტილების მიღებით სარჩელის დაკმაყოფილება.

ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2012 წლის 20 ივნისის გადაწყვე-ტილებით თ. ე-ის სააპელაციო საჩივარი ნაწილობრივ დაკმაყოფილდა, გაუქმდა ზესტაფონის რაიონული სასამართლოს 2012 წლის 22 მარტის გადაწყვეტილება და მიღებულ იქნა ახალი გადაწყვეტილება, თ. ე-ის სარჩელი ნაწილობრივ დაკმაყოფილდა, დ. და ნ. ა-ან თ. ე-ის სასარგებლოდ გამოთხოვილ იქნა, ზესტაფო-ნის რაიონის სოფელ დ-ში, დ. და ნ. ა-ის ფაქტობრივ მფლობელობაში არსებული მიწის ნაკვეთის დასავლე-თის საზღვრიდან (რომელსაც ემიჯნება ტყე), აღმოსავლეთის მიმართულებით, არსებული კონფიგურაციის ფარგლებში 1100,77 კვ.მ მიწის ნაკვეთი. დ. ა-სა და ნ. ა-ეს აუკრძალათ თ. ე-ის ამ მიწის ნაკვეთით სარგებ-

ლობაში ხელშეშლა. დ. ა-სა და ნ. ა-ეს, თ. ე-ის სასარგებლოდ სოლიდარულად დაეკისრათ წინასწარ გადახდილი საპროცესო ხარჯის – 162 ლარის ანაზღაურება შემდეგი დასაბუთებით:

პალატამ დადგენილად მიიჩნია შემდეგი ფაქტობრივი გარემოებები:

1994 წლის 20 დეკემბრის, მინის მიღება-ჩაბარების №672 აქტით, შ. ე-ეს ზესტაფონის რაიონის სოფელ დ-ი გადაეცა 5 ნაწილად გამოყოფილი მინის ნაკვეთები, მთლიანი ფართით – 6062 კვ.მ. მათ შორის: ეზო – 160 კვ.მ, ე.წ. „ნამოსახლი“ – 1245 კვმ, ვენახი – 602 მ², ყანა – 2080 მ, ყანა – 4002.. „ნამოსახლი“ განთავსებული იყო შემდეგ საზღვრებში: ჩრდილოეთით- თ. ა-ს ყანა, სამხრეთით – მ. ე-ის ყანა, დასავლეთით – ტყე და აღმოსავლეთით – შ. ე-ის ეზო.

მოსარჩელის განმარტებით, სადავო მინის ნაკვეთი წარმოადგენს მინის მიღება-ჩაბარების №672 აქტით, შ. ე-ის გადაცემულ ე.წ. „ნამოსახლს“, რაც შ. ე-ის გარდაცვალების შემდგომ, მემკვიდრეობის წესით მიიღო მ. ე-ემ. 1999 წლის 28 დეკემბერს გაცემული სარეგისტრაციო მონუმბით, სადავო მინის ნაკვეთი, ე.წ. „ნამოსახლი“ მ. ე-ის საკუთრებაში რეგისტრირებული იქნა, როგორც №443 მინის ნაკვეთი.

1999 წლის 28 დეკემბერს მ. ე-ის საკუთრებაში რეგისტრირებული სადავო მინის ნაკვეთის სარეგისტრაციო მახასიათებლებია: სარეგისტრაციო ზონა-ზესტაფონი, კოდი-32, სექტორი – სოფელი დ-ი, კოდი – 08, კვარტლის ნომერი – 07, ნაკვეთის ნომერი – №443, დაზუსტებული ფართობი 1515,81.

დაბადებისა და გარდაცვალების მონუმბებით დადგენილად იქნა მიჩნეული, რომ მოსარჩელე თ. ე-ე მ. ე-ის შვილია. მ. ე-ე გარდაიცვალა 2000 წლის 29 ივლისს.

მოპასუხეს სადავო არ გაუხდია სარჩელში მითითებული ის ფაქტობრივი გარემოება, რომ მ. ე-ის გარდაცვალების შემდგომ, მისი სამკვიდრო მიიღო თ. ე-ემ.

1994 წლის 20 დეკემბერს, №725 მიღება-ჩაბარების აქტით, შ. ლ. ძე ე-ეს ზესტაფონის რაიონის სოფელ დ-ი გადაეცა 4 ნაწილად გამოყოფილი მინის ნაკვეთები, მთლიანი ფართით – 4083 კვ.მ, მათ შორის: ეზო – 585 კვ.მ, ვენახი – 570 მ², ვენახი – 1360 კვ.მ, ყანა – 1560 მ².

1999 წლის 25 ნოემბერს, შ. ე-ის საკუთრებაში რეგისტრირებულ იქნა მიღება-ჩაბარების აქტით გადაცემული მინის ნაკვეთები, შემდეგი სარეგისტრაციო მახასიათებლებით: 1) სარეგისტრაციო ზონა – ზესტაფონი, კოდი – 32, სექტორი-სოფელი დ-ი, კოდი – 08, კვარტლის ნომერი – 04, ნაკვეთის ნომერი – №440, დაზუსტებული ფართობი – 540,37 კვ.მ. 2) სარეგისტრაციო ზონა – ზესტაფონი, კოდი – 32, სექტორი – სოფელი დ-ი, კოდი – 08, კვარტლის ნომერი – 04, ნაკვეთის ნომერი – №441, დაზუსტებული ფართობი – 914,56 კვ.მ. სულ 1454,93 კვ.მ.

2007 წლის 27 ივლისის ნასყიდობის ხელშეკრულების საფუძველზე, დ. ა-ემ შ. ე-ან შეიძინა უძრავი ქონება, სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მინის ნაკვეთები, 67,34 კვ.მ ფართის საცხოვრებელ სახლთან ერთად, რომელთა სარეგისტრაციო მახასიათებლებია: 1) სარეგისტრაციო ზონა-ზესტაფონი, კოდი-32, სექტორი – სოფელი დ-ი, კოდი – 08, კვარტლის ნომერი – 04, ნაკვეთის ნომერი – №440; 2) სარეგისტრაციო ზონა – ზესტაფონი, კოდი – 32, სექტორი – სოფელი დ-ი, კოდი – 08, კვარტლის ნომერი – 04, ნაკვეთის ნომერი – №441. აღნიშნული უძრავი ქონება საჯარო რეესტრში დარეგისტრირდა დ. ა-ის საკუთრებაში. აღნიშნულ უძრავ ქონებას ფაქტობრივად ფლობენ დ. ა-ბი.

მინის ნაკვეთის საკადასტრო რუკით დადგინდა, რომ სოფ. დ-ი, დ. ა-ის საკუთრებაში რეგისტრირებული №441 მინის ნაკვეთი და მ. ე-ის საკუთრებაში რეგისტრირებული №443 მინის ნაკვეთი, ერთმანეთის მომიჯნავედ არის განთავსებული.

სააპელაციო სასამართლოს მთავარ სხდომაზე მოპასუხე ნ. ა-ემ განმარტა, რომ მისი და დ. ა-ის ფაქტობრივ მფლობელობაში არსებული მინის ნაკვეთი, რომელსაც მოსარჩელე ედავება, განთავსებულია შემდეგ საზღვრებში: ჩრდილოეთითა და სამხრეთით მ. ა-ის მინის ნაკვეთები, დასავლეთით – ტყე და აღმოსავლეთით დ. ა-ის საკუთრებაში რეგისტრირებული საკარმიდამო მინის ნაკვეთი.

მიღება-ჩაბარების აქტით გაირკვა, რომ შ. ლ. ძე ე-ის მინის ნაკვეთებს ტყე არ ესაზღვრება. საქმეში განთავსებული არც ერთი მტკიცებულებით არ დადგინდა, რომ შ. ე-ის საკუთრებაში რეგისტრირებული და ნასყიდობის ხელშეკრულების საფუძველზე დ. ა-ის კუთვნილი №440 და №441 მინის ნაკვეთების მოსაზღვრედ მდებარეობს ტყე.

სასამართლო განჩინების საფუძველზე, სსიპ ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიუროს დასავლეთ საქართველოს რეგიონული დეპარტამენტის მიერ შედგენილ № 1089/15-2011 დასკვნაში დაფიქსირებულია შემდეგი: მოიცავს თუ არა დ. ა-სა და ნ. ა-ის მიერ დაკავებული ფართი მ. ე-ის სახელზე რიცხულ მინის ნაკვეთს (საკადასტრო კოდი №...), რაც წარმოდგენილი მასალების მიხედვით ტექნიკურად შეუძლებელია. დ. ა-სა და ნ. ა-ის მიერ დაკავებული ორივე ნაკვეთის ჯამური ფართი შეადგენს 2555,7 კვ.მ-ს.

პალატამ იხელმძღვანელა სამოქალაქო კოდექსის 311-312-ე, 1421.1-ე, 1328.1-ე, 170-ე, 172-ე მუხლებით და განმარტა, რომ, განსახილველ შემთხვევაში, ირკვევა, რომ დ. ა-ის ფაქტობრივ მფლობელობაში არსებულ სადავო მინის ნაკვეთს დასავლეთით ესაზღვრება ტყე, თუმცა შ. ე-ან შეძენილ მინის ნაკვეთს ტყე არ ესაზღვრება. დ. ა-ის მიერ შ. ე-ან შეძენილი და რეგისტრირებული მინის ნაკვეთების რეგისტრირებული ფართი შეადგენს 1484,93 კვ.მ-ს. ექსპერტიზის დასკვნის მიხედვით, დ. ა-სა და ნ. ა-ის მიერ დაკავებული ორივე ნაკვეთის ფაქტობრივი ოდენობა შეადგენს 2555,7 კვ.მ-ს. იმის გათვალისწინებით, რომ დ. ა-სა და ნ. ა-ბი, ნაცვლად დ. ა-ის საკუთრებაში რეგისტრირებული 1484,93 კვ.მ-ისა, ფაქტობრივად ფლობენ 2555,7 კვ.მ-ს, ანუ 1100,77 კვ.მ-ით მეტს, ამასთან ამ მინის ნაკვეთის დასავლეთის განაპირა საზღვარი არის ტყე, რაც რეგისტრირებული მონაცემებით შეესაბამება მ. ე-ის საკუთრებაში რეგისტრირებულ მონაცემს, პალატამ მიიჩნია, რომ მოპასუხეები ფაქტობრივად ფლობენ მათ მომიჯნავედ განთავსებული თ. ე-ის (მ. ე-ის

მემკვიდრე) კუთვნილი მიწის ნაკვეთიდან 1100,77 კვ.მ-ს, რომელიც რაიმე აქტის საფუძველზე მათთვის არ გადაუციათ და რომლის სარგებლობის უფლებაც არ გააჩნიათ. ამდენად, პალატამ მიიჩნია, რომ სასარჩელო მოთხოვნა ნაწილობრივ საფუძვლიანი იყო, დ. და ნ. ა-ან, თ. ე-ის სასარგებლოდ, ნაცვლად 1515,81 კვ.მ-ისა, უნდა გამოთხოვილიყო ზესტაფონის რაიონის სოფ. დ-ი, დ. და ნ. ა-ის ფაქტობრივ მფლობელობაში არსებული მიწის ნაკვეთის დასავლეთის საზღვრიდან (რომელსაც ემიჯნება ტყე) აღმოსავლეთის მიმართულელებით, არსებული კონფიგურაციის ფარგლებში, 1100,77 კვ.მ მიწის ნაკვეთი. დ. ა-სა და ნ. ა-ეს უნდა აეკრძალოთ თ. ე-ის ამ მიწის ნაკვეთით სარგებლობაში ხელშეშლა.

პალატამ არ გაიზიარა მონინაალმდევე მხარის მოსაზრება იმის თაობაზე, რომ საქმეში წარმოდგენილი ექსპერტიზის დასკვნა გამორიცხავდა სარჩელის დაკმაყოფილების შესაძლებლობას. მართალია, საქმეში არსებობდა ექსპერტის №1089/15-2011 დასკვნა, მაგრამ აღნიშნული დასკვნით პასუხი არ ყოფილა გაცემული კითხვაზე, მოიცავდა თუ არა დ. ა-სა და ნ. ა-ის მიერ დაკავებული ფართი მ. ე-ის სახელზე რიცხული მიწის ნაკვეთს (საკადასტრო კოდი №...) ექსპერტის დასკვნაში დაფიქსირებული მსჯელობა იმის თაობაზე, რომ წარმოდგენილი მასალების მიხედვით, ამ კითხვაზე პასუხის გაცემა ტექნიკურად შეუძლებელია, არ გამორიცხავდა საქმეში არსებული მტკიცებულებების საფუძველზე სასამართლოს მიერ ფაქტებისა და დედგენისა და სასარჩელოს მოთხოვნის საფუძვლიანობის გარკვევის შესაძლებლობას. ამდენად, საქმის მასალებზე დაყრდნობით პალატამ მიიჩნია, რომ, განსახილველ შემთხვევაში ადგილი ჰქონდა დ. და ნ. ა-ის მიერ თ. ე-ის კუთვნილი მიწის ნაკვეთით სარგებლობას და ამ ქონებით სარგებლობაში თ. ე-ის ხელშეშლას, რაც საფუძვლიანს ხდის სასარჩელო მოთხოვნას.

ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2012 წლის 20 ივნისის გადაწყვეტილება საკასაციო წესით გაასაჩივრეს ნ. და დ. ა-მა, მოითხოვეს მისი გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილების მიღებით სარჩელის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმა შემდეგი საფუძველებით: კასატორის განმარტებით, მის საკუთრებაში და ფაქტობრივ მფლობელობაში არსებული მიწის ნაკვეთიდან თ. ე-ის ნაკვეთის 1100.77 კვ.მ-ის გადაცემით უხეშად დაირღვა მისი, როგორც მესაკუთრის, სამოქალაქო კოდექსის 170-ე მუხლით მოთვალისწინებული უფლება. ამასთან, სასამართლომ დათრღვია სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 377-ე მუხლის 1-ლი ნაწილისა და 381-ე მუხლის მოთხოვნა, თვითნებურად შეცვალა დავის საგანი და სარჩელი, ვინაიდან მოსარჩელის მოთხოვნა იყო და დავის საგანს წარმოადგენდა 443-ე მიწის ნაკვეთი, ხოლო სასამართლომ მას გადასცა სულ სხვა მიწის ნაკვეთი. სადავო №443 ნაკვეთი ექსპერტიზის რამდენჯერმე ჩატრების მიუხედავად, სპეციალისტებმა ვერ აღმოაჩინეს, სააპელაციო სასამართლომ კი, ადგილზე მისვლისა და შემოწმების გარეშე გადაწყვიტა კასატორის საკუთრებაში და ფაქტობრივ მფლობელობაში არსებული მიწის ნაკვეთიდან მოსარჩელისათვის გადაეცა 1100.77 კვ.მ მიწის ნაკვეთი, რომელზეც თავად თ. ე-ემ რაიონულ სასამართლოში საქმის განხილვისას განაცხადა, რომ მის დავის საგანს არ წარმოადგენდა. კასატორის განმარტებით, სასამართლომ ასევე არ გაარკვია ტექნიკურად შესაძლებელი იყო თუ არა ამ ფართის ნაკვეთის გამოყოფა და მონინაალმდევე მხარისათვის გადაცემა.

სამოტივაციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლო საკასაციო საჩივრის საფუძველების შესწავლისა და გასაჩივრებული გადაწყვეტილების იურიდიული დასაბუთების შემოწმების შედეგად მიიჩნევს, რომ საკასაციო საჩივარი უნდა დაკმაყოფილდეს და გაუქმდეს ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2012 წლის 20 ივნისის გადაწყვეტილება შემდეგ გარემოებათა გამო:

სააპელაციო სასამართლომ დადგენილად მიიჩნია შემდეგი ფაქტობრივი გარემოებები:

დადგენილია, რომ 1994 წლის 20 დეკემბრის მიწის მიღება-ჩაბარების №672 აქტით, შ. ე-ის ზესტაფონის რაიონის სოფელ დ-ი გადაეცა 5 ნაწილად გამოყოფილი მიწის ნაკვეთები, მთლიანი ფართით – 6062 კვ.მ, მათ შორის: ეზო – 160 კვ.მ, ე.წ. „ნამოსახლი“ – 1245 კვმ, ვენახი – 602 მ², ყანა – 2080 მ, ყანა – 4002.. „ნამოსახლი“ განთავსებული იყო შემდეგ საზღვრებში: ჩრდილოეთით – თ. ა-ის ყანა, სამხრეთით – მ.ე. ე-ის ყანა, დასავლეთით – ტყე და აღმოსავლეთით – შ.ლ. ე-ის ეზო.

მოსარჩელის განმარტებით, სადავო მიწის ნაკვეთი წარმოადგენს მიწის მიღება-ჩაბარების №672 აქტით, შ. ე-ის გადაცემულ ე.წ. „ნამოსახლს“, რაც შ. ე-ის გარდაცვალების შემდგომ, მემკვიდრეობის წესით მიიღო მ. ე-ემ. 1999 წლის 28 დეკემბერს გაცემული სარეგისტრაციო მოწმობით, სადავო მიწის ნაკვეთი, ე.წ. „ნამოსახლი“ მ. ე-ის საკუთრებაში რეგისტრირებული იქნა, როგორც № 443 მიწის ნაკვეთი.

დადგენილია, რომ 1999 წლის 28 დეკემბერს, მ. ე-ის საკუთრებაში რეგისტრირებული სადავო მიწის ნაკვეთის სარეგისტრაციო მახასიათებლებია: სარეგისტრაციო ზონა – ზესტაფონი, კოდი – 32, სექტორი – სოფელი დ-ი, კოდი – 08, კვარტლის ნომერი – 07, ნაკვეთის ნომერი – №443, დაზუსტებული ფართობი 1515,81.

დაბადებისა და გარდაცვალების მოწმობებით დადგენილია, რომ მოსარჩელე თ. ე-ე წარმოადგენს მ. ე-ის შვილს. მ. ე-ე გარდაიცვალა 2000 წლის 29 ივლისს.

მოპასუხეს სადავო არ გაუხდია სარჩელში მითითებული ის ფაქტობრივი გარემოება, რომ მ. ე-ის გარდაცვალების შემდგომ, მისი სამკვიდრო მიიღო თ. ე-ემ.

დადგენილია, რომ 1994 წლის 20 დეკემბერს, №725 მიღება-ჩაბარების აქტით, შ. ლ. ძე ე-ის ზესტაფონის რაიონის სოფელ დ-ი გადაეცა 4 ნაწილად გამოყოფილი მიწის ნაკვეთები, მთლიანი ფართით – 4083 კვ.მ, მათ შორის: ეზო – 585 კვ.მ, ვენახი – 570 მ², ვენახი – 1360 კვ.მ, ყანა – 1560 მ².

დადგენილია, რომ 1999 წლის 25 ნოემბერს, შ. ე-ის საკუთრებაში რეგისტრირებულ იქნა მიღება-ჩაბარების აქტით გადაცემული მიწის ნაკვეთები, შემდეგი სარეგისტრაციო მახასიათებლებით: 1) სარეგისტრაციო ზონა – ზესტაფონი, კოდი – 32, სექტორი – სოფელი დ-ი, კოდი – 08, კვარტლის ნომერი – 04, ნაკვეთის

ნომერი – №440, დაზუსტებული ფართობი – 540,37 კვ.მ. 2) სარეგისტრაციო ზონა – ზესტაფონი, კოდი – 32, სექტორი – სოფელი დ-ი, კოდი – 08, კვარტლის ნომერი – 04, ნაკვეთის ნომერი – №441, დაზუსტებული ფართობი – 914,56 კვ.მ. სულ 1454,93 კვ.მ.

დადგენილია, რომ 2007 წლის 27 ივლისის ნასყიდობის ხელშეკრულების საფუძველზე, დ. ა-ემ შ. ე-ან შეიძინა უძრავი ქონება, სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის ნაკვეთები, 67,34 კვ.მ ფართის საცხოვრებელ სახლთან ერთად, რომელთა სარეგისტრაციო მახასიათებლებია; 1) სარეგისტრაციო ზონა – ზესტაფონი, კოდი – 32, სექტორი – სოფელი დ-ი, კოდი – 08, კვარტლის ნომერი – 04, ნაკვეთის ნომერი – №440; 2) სარეგისტრაციო ზონა – ზესტაფონი, კოდი – 32, სექტორი – სოფელი დ-ი, კოდი – 08, კვარტლის ნომერი – 04, ნაკვეთის ნომერი – №441. აღნიშნული უძრავი ქონება საჯარო რეესტრში დარეგისტრირდა დ. ა-ის საკუთრებაში. აღნიშნულ უძრავ ქონებას ფაქტობრივად ფლობენ დ. და ნ. ა-ბი.

მიწის ნაკვეთის საკადასტრო რუკით დგინდება, რომ სოფ. დ-ი, დ. ა-ის საკუთრებაში რეგისტრირებული №441 მიწის ნაკვეთი და მ. ე-ის საკუთრებაში რეგისტრირებული №443 მიწის ნაკვეთი, ერთმანეთის მომიჯნავედ არის განთავსებული.

სააპელაციო სასამართლოს მთავარ სხდომაზე მოპასუხე ნ. ა-ემ განმარტა, რომ მისი და დ. ა-ის ფაქტობრივ მფლობელობაში არსებული მიწის ნაკვეთი, რომელსაც მოსარჩელე ედავებათ, განთავსებულია შემდეგ საზღვრებში: ჩრდილოეთითა და სამხრეთით მ. ა-ის მიწის ნაკვეთები, დასავლეთით – ტყე და აღმოსავლეთით დ. ა-ის საკუთრებაში რეგისტრირებული საკარმიდამო მიწის ნაკვეთი.

მიღება-ჩაბარების აქტით ირკვევა, რომ შ. ლ. ძე ე-ის მიწის ნაკვეთებს ტყე არ ესაზღვრება. საქმეში განთავსებული არც ერთი მტკიცებულებით არ დგინდება, რომ შ. ე-ის საკუთრებაში რეგისტრირებული და ნასყიდობის ხელშეკრულების საფუძველზე დ. ა-ის კუთვნილი №440 და №441 მიწის ნაკვეთების მოსაზღვრედ მდებარეობს ტყე.

სასამართლო განჩინების საფუძველზე, სსიპ ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიუროს დასავლეთ საქართველოს რეგიონული დეპარტამენტის მიერ შედგენილ №1089/15-2011 დასკვნაში დაფიქსირებულია შემდეგი: მოიცავს თუ არა დ. ა-სა და ნ. ა-ის მიერ დაკავებული ფართი მ. ე-ის სახელზე რიცხული მიწის ნაკვეთს (საკადასტრო კოდი №... რაც წარმოდგენილი მასალეების მიხედვით ტექნიკურად შეუძლებელია. დ. ა-სა და ნ. ა-ის მიერ დაკავებული ორივე ნაკვეთის ჯამური ფართი შეადგენს 2555,7 კვ.მ-ს.

ზემოაღნიშნული ფაქტებიდან გამომდინარე, სააპელაციო სასამართლომ მიიჩნია, რომ დ. და ნ. ა-ბი, ნაცვლად დ. ა-ის საკუთრებაში რეგისტრირებული 1484,93 კვადრატული მეტრისა, ფაქტობრივად ფლობენ 2555,7 კვ.მ-ს, ანუ 1100,77 კვადრატული მეტრით მეტს, ამასთან, ამ მიწის ნაკვეთის დასავლეთის განაპირა საზღვარი არის ტყე, რაც რეგისტრირებული მონაცემებით შეესაბამება მ. ე-ის საკუთრებაში რეგისტრირებულ მონაცემს, სააპელაციო სასამართლომ მიიჩნია, რომ მოპასუხეები ფაქტობრივად ფლობენ მათ მომიჯნავედ განთავსებული თ. ე-ის (მ. ე-ის მემკვიდრე) კუთვნილი მიწის ნაკვეთიდან 1100,77 კვადრატულ მეტრს.

საკასაციო პალატა მიიჩნევს, რომ სააპელაციო სასამართლოს მიერ მითითებული ფაქტობრივი გარემოებები არ ქმნიან ამგვარი დასკვნის საფუძველს.

საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 172-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის თანახმად, მესაკუთრეს შეუძლია, მფლობელს მოსთხოვოს ნივთის უკან დაბრუნება, გარდა იმ შემთხვევებისა, როცა მფლობელს ჰქონდა ამ ნივთის ფლობის უფლება.

განსახილველი ნორმის გათვალისწინებით საკასაციო პალატა აღნიშნავს, რომ მოთხოვნის დასაკმაყოფილებლად არ არსებობს ვინდუკაციური სარჩელის დაკმაყოფილების ყველა პირობა, რაც უნდა არსებობდეს ერთობლიობაში, კერძოდ, სააპელაციო სასამართლომ დაადგინა, რომ მოსარჩელეს მემკვიდრეობით მიღებული აქვს №433 მიწის ნაკვეთი (სადავო მიწის ნაკვეთი), მაგრამ სააპელაციო სასამართლოს მიერ დადგენილი ფაქტები არ მიუთითებენ იმაზე, რომ მოპასუხეები ფლობენ №433 მიწის ნაკვეთს, რომლის ფლობის უფლება მათ არა აქვთ.

საკასაციო პალატა აღნიშნავს, რომ სააპელაციო სასამართლო ეყრდნობა ორ გარემოებას: პირველი, ა-ის ფაქტობრივ მფლობელობაში არსებული მიწის ნაკვეთი განთავსებულია შემდეგ საზღვრებში: ჩრდილოეთითა და სამხრეთით მ. ა-ის მიწის ნაკვეთები, დასავლეთით – ტყე და აღმოსავლეთით დ. ა-ის საკუთრებაში რეგისტრირებული საკარმიდამო მიწის ნაკვეთი, ხოლო მიღება-ჩაბარების აქტით ირკვევა, რომ შ. ლ. ძე ე-ის მიწის ნაკვეთებს ტყე არ ესაზღვრება. აქვე სააპელაციო სასამართლო აღნიშნავს, რომ საქმეში განთავსებული არც ერთი მტკიცებულებით არ დგინდება, რომ შ. ე-ის საკუთრებაში რეგისტრირებული და ნასყიდობის ხელშეკრულების საფუძველზე დ. ა-ის კუთვნილი №440 და №441 მიწის ნაკვეთების მოსაზღვრედ მდებარეობს ტყე. მეორე გარემოება, რაც წარმოადგენს გადაწყვეტილების საფუძველს არის ის, რომ დ. და ნ. ა-ბი, ნაცვლად დ. ა-ის საკუთრებაში რეგისტრირებული 1484,93 კვადრატული მეტრისა, ფაქტობრივად ფლობენ 2555,7 კვ.მ-ს, ანუ 1100,77 კვადრატული მეტრით მეტს, ამასთან, ამ მიწის ნაკვეთის დასავლეთის განაპირა საზღვარი არის ტყე.

საკასაციო პალატა აღნიშნავს, რომ სააპელაციო სასამართლოს მიერ დადგენილი ფაქტობრივი გარემოებები ა-ის მიერ №433 მიწის ნაკვეთის ფლობის საფუძველს ვერ იძლევა. საქმეში არსებული მასალებიდან არ ირკვევა, რომ ა-ის მიერ დაკავებული მიწის ნაკვეთი გაზრდილია მხოლოდ ე-ის მიერ მითითებული №443 მიწის ნაკვეთის ხარჯზე. არ არსებობს ისეთი გამომრიცხავი გარემოებები, რომლის თანახმად, მხოლოდ №443 მიწის ნაკვეთს აღმოსავლეთით ესაზღვრება ტყე. ამასთან ერთად, გასათვალისწინებელია ექსპერტის დასკვნა, რომელმაც საქმეში არსებული და სააპელაციო სასამართლოს მიერ შეფასებული მტკიც-

ცებულებების საფუძველზე დაასკვნა, რომ იმის დადგენა მოიცავს თუ არა დ. ა-სა და ნ. ა-ის მიერ დაკავებული ფართი მ. ე-ის სახელზე რიცხულ მიწის ნაკვეთს (საკადასტრო კოდი №...), წარმოდგენილი მასალების მიხედვით ტექნიკურად შეუძლებელია.

საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 172-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის თანახმად, მოსარჩელეს ეკისრება მტკიცების ტვირთი, მან უნდა ადასტუროს, რომ მოპასუხეების უკანონოდ ფლობენ მის (მოსარჩელის) საკუთრებაში არსებულ №433 მიწის ნაკვეთს.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, საკასაციო პალატა აღნიშნავს, რომ თ. ე-ის მიერ ვერ დასტურდება ფაქტობრივი გარემოება იმის თაობაზე, რომ ა-ი უკანონოდ ფლობენ სადავო №433 მიწის ნაკვეთს, რაც სარჩელზე უარის თქმის საფუძველია.

საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 53-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის თანახმად, იმ მხარის მიერ გაღებული ხარჯების გადახდა, რომლის სასარგებლოდაც იქნა გამოტანილი გადაწყვეტილება, ეკისრება მეორე მხარეს, თუნდაც ეს მხარე გათავისუფლებული იყოს სახელმწიფოს ბიუჯეტში სასამართლო ხარჯების გადახდისაგან.

მოცემულ შემთხვევაში, მონინალმდევე მხარე თ.ე-ეს, კასატორთა: ნ. და დ. ა-ის სასარგებლოდ, უნდა დაეკისროს საკასაციო საჩივარზე გადახდილი სახელმწიფო ბაჟის – 300 ლარის გადახდა.

სარეზოლუციო ნაწილი:

საკასაციო პალატამ იხელმძღვანელა სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 411-ე მუხლით და

გ ა დ ა ნ ყ ვ ი ტ ა :

1. ნ. და დ. ა-ის საკასაციო საჩივარი დაკმაყოფილდეს;
2. გაუქმდეს ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2012 წლის 20 ივნისის გადაწყვეტილება;
3. თ. ე-ის სარჩელი არ დაკმაყოფილდეს;
4. მონინალმდევე მხარე თ. ე-ეს ნ. და დ. ა-ის სასარგებლოდ, დაეკისროს საკასაციო საჩივარზე გადახდილი სახელმწიფო ბაჟის – 300 ლარის გადახდა;
5. საკასაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება საბოლოოა და არ გასაჩივრდება.

სამეზობლო სამართალი

ბ ა ნ რ ი ნ ე ბ ა

№ას-1185-1205-2011

5 მარტი 2012 წ., ქ. თბილისი

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატა
შემადგენლობა: ნ. კვანტალიანი (თავმჯდომარე, მომხსენებელი),
ბ. ალავიძე,
პ. ქათამაძე

დავის საგანი: უკანონო ხელშეშლის აღკვეთა

აღწერილობითი ნაწილი:

ტ. ი-ემ სარჩელი აღძრა სასამართლოში შპს „ს.კომპანიის“ მიმართ საკუთრებით სარგებლობის უკანონო ხელშეშლის აღკვეთის შესახებ შემდეგი საფუძვლებით: მოსარჩელემ 2008 წლის 30 სექტემბერს ქ.ქუთაისის მერიის მიერ ჩატარებულ აუქციონზე შეიძინა 210.50 კვ.მ ქ.ქუთაისში, ნ-ს ქ. მე-2 შესახვევ №58ბ-ში მდებარე მიწის ნაკვეთი, რომელზეც დამტკიცებული პროექტისა და ნებართვის შესაბამისად უნდა დაეწყოს ობიექტის მშენებლობა, მაგრამ შპს „ს.კომპანიის“ ქუთაისის სერვის-ცენტრმა 2010 წლის პირველი ივლისისა და 2010 წლის 10 დეკემბრის პასუხებით აცნობა, რომ აღნიშნული მიწის ნაკვეთის ქვეშ გადიოდა მათ ბალანსზე რიცხული 300 მმ დიამეტრის თუჯის მაგისტრალური წყლის მილი, რომელიც მოითხოვს სანიტარულ-დამცავი ზონის არსებობას და ამ მიზეზით ობიექტის მშენებლობა გამორიცხული იყო. ასევე შეატყობინა, რომ აღნიშნული მაგისტრალური წყალსადენის ქსელის გადატანა შესაძლებელი იყო მხოლოდ შესაბამისი ხარჯების გაწევის შემდეგ, რაც კანონით მას არ ეკისრება. მოსარჩელის განმარტებით, მოპასუხე ხელყოფს მის საკუთრების უფლებას, რადგან საკუთარი ხარჯებით არ გადაიტანა წყალსადენის მილი. ამასთანავე, მოსარჩელის საკუთრებაში რიცხულ მიწის ნაკვეთზე რაიმე სახის ხაზოვანი ნაგებობა რეგისტრირებული არ არის.

მოპასუხე შპს „ს.კომპანიამ“ სარჩელი არ ცნო შემდეგი საფუძვლებით: კომპანია არ არის ვალდებული, სხვა მიწის ნაკვეთზე გადაიტანოს წყალმომარაგების ქსელი. წყლის მილები უფრო ადრე იყო განთავსებული მიწის ნაკვეთში, ვიდრე იგი მოსარჩელის საკუთრებაში აღირიცხებოდა. მოპასუხე მოსარჩელის საკუთრებით სარგებლობას უსაფუძვლოდ არ ზღუდავს, ანუ კომპანია არ არის ხელისშემშლელი, რომელსაც შეიძლება, მოეთხოვოს მილების სხვა ადგილზე გადატანა. ამასთანავე, მოპასუხეს სადავოდ არ გაუხდია

მოსარჩელის მიერ წარმოდგენილი დოკუმენტაციის ნამდვილობა, თუმცა განმარტა, რომ ხაზოვანი ნაგებობების რეგისტრაციის არარსებობა არ წარმოადგენს მიწების გადატანის საფუძველს.

ქუთაისის საქალაქო სასამართლოს 2011 წლის 21 მარტის გადაწყვეტილებით ტ. ი-ის სარჩელი არ დაკმაყოფილდა, რაც სააპელაციო წესით გაასაჩივრა ტ. ი-ემ.

ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს 2011 წლის 21 ივნისის განჩინებით ტ. ი-ის სააპელაციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდა, უცვლელად დარჩა ქუთაისის საქალაქო სასამართლოს 2011 წლის 21 მარტის გადაწყვეტილება.

სააპელაციო პალატამ გაიზიარა პირველი ინსტანციის სასამართლოს მიერ დადგენილი შემდეგი ფაქტობრივი გარემოებები: მოსარჩელე ტ. ი-ემ 2008 წლის 30 სექტემბერს ქ.ქუთაისის მერიის მიერ ჩატარებულ აუქციონზე, 4422 ლარად შეიძინა 210,50 კვ.მ არასასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების ქ.ქუთაისში, ნ-ს ქ. მე-2 შესახვევ №58ბ-ში მდებარე მიწის ნაკვეთი. აუქციონში გამარჯვების დამადასტურებელი ოქმის საფუძველზე, ტ. ი-ეს ქ. ქუთაისის მერიის მიერ გადაეცა საკუთრების დამადასტურებელი მოწმობა, რის შედეგადაც, მიწის ნაკვეთი საჯარო რეესტრში აღირიცხა მის სახელზე. ქ. ქუთაისის მერის 2009 წლის 29 აპრილის №629 ბრძანებით დამტკიცდა ქ.ქუთაისში, ნ-ს ქ. მე-2 შესახვევ №58ბ-ში მდებარე მოქალაქე ტ. ი-ის კუთვნილ მიწის ნაკვეთში მრავალფუნქციური დანიშნულების ობიექტის სამშენებლოდ მიწის ნაკვეთის გამოყენების პირობები, რის შემდგომაც, შესაბამისი ხარჯების გაღებით, შპს „პ. 92-ს“ ტ. ი-ემ დაუკვეთა სამშენებლო დოკუმენტის პროექტი. ქალაქ ქუთაისის მერის 2010 წლის 6 მაისის №713 ბრძანების საფუძველზე გაიცა ქ.ქუთაისში, ნ-ს ქ. მე-2 შესახვევ №58ბ-ში მდებარე მოქალაქე ტ. ი-ის კუთვნილ მიწის ნაკვეთში მრავალფუნქციური დანიშნულების ობიექტის მშენებლობის ნებართვა, რომლის თანახმად, მშენებლობის დაწყების თარიღად განისაზღვრა 2010 წლის 15 მაისი, ხოლო აღნიშნული ნებართვა ძალაში იყო 2010 წლის 31 დეკემბრამდე. მშენებლობის დაწყების წინ, ტ. ი-ეს შპს „ს.კომპანიის“ ქუთაისის სერვის-ცენტრის 2010 წლის 1-ლი ივლისის წერილით ეცნობა, რომ აღნიშნული მიწის ნაკვეთის ქვეშ გადიოდა მათ ბალანსზე რიცხული თუჯის მაგისტრალური წყლის მილი, რომლისთვისაც თვითმმართველობის მიერ გათვალისწინებული უნდა ყოფილიყო სანიტარულ-დამცავი ზონის არსებობის ნორმები. ტ. ი-ემ არაერთხელ აცნობა მოპასუხეს იმის შესახებ, რომ კუთვნილი მიწის ნაკვეთზე მაგისტრალური წყლის მილის არსებობის გამო, ვერ ახერხებდა ობიექტის მშენებლობას და ითხოვდა აღნიშნული ქსელის სხვაგან გადატანას. წყალმომარაგების მაგისტრალური ქსელი, როგორც ხაზოვანი ნაგებობა, საჯარო რეესტრში მოპასუხის სახელზე რეგისტრირებული არ არის.

ექსპერტიზის დასკვნის საფუძველზე, პალატამ დადგინდა ცნო, რომ ტ. ი-ის სახელზე რიცხული მიწის ნაკვეთის შუაში გადის შპს „ს. კომპანიის“ კუთვნილი დ=300 მმ-იანი წყლის მაგისტრალური მილი, რომლის არსებობაც ტექნიკური თვალსაზრისით ხელს შეუშლის, განხორციელდეს ქ.ქუთაისის მერიის დამტკიცებული პროექტისა და გაცემული ნებართვის შესაბამისად, მოქმედი სამშენებლო ნორმებისა და წესების მოთხოვნათა დაცვით ობიექტის მშენებლობა. მილსადენის გადატანა ტექნიკურად შესაძლებელია შიგა კვარტალურ სახელ ნაწილში, რაზედაც უნდა შედგეს პროექტი. სამუშაოების საორიენტაციო ღირებულება 10260 ლარია.

პალატამ დამატებით განმარტა, რომ შპს „პ-ის“ მიერ, ტ. ი-ის დაკვეთით შესრულებულ, მისავე კუთვნილ მიწის ნაკვეთში, მრავალფუნქციური დანიშნულების ობიექტის მშენებლობის პროექტის 33-ე გვერდზე მითითებულია: „შეთანხმებულია შპს „ქ-თან“, თუმცა აღნიშნული შეთანხმების დამადასტურებელი მტკიცებულება, შპს „ქ-ის“ უფლებამოსილი პირის მიერ ხელმოწერილი დოკუმენტი, საქმეში განთავსებული არ არის.

ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატამ სამართლებრივ საკითხებთან დაკავშირებით გაიზიარა პირველი ინსტანციის სასამართლოს მოსაზრებები და განმარტა: ვინაიდან სადავო ფაქტობრივ გარემოებას არ წარმოადგენს ის, რომ ტ.ი-ის კუთვნილ მიწის ნაკვეთზე (დ=300 მმ) თუჯის მაგისტრალური წყლის მილი, რომლითაც ხორციელდება ქალაქის სასმელი წყლის მომარაგება, ათუთალი წლებია განთავსებულია, პალატამ მიიჩნია, რომ 2008 წლის 30 სექტემბერს, უძრავი ქონების აუქციონზე შეძენისას, ტ. ი-ის საკუთრებაში გადავიდა მიწის ნაკვეთთან, ასევე ამ მიწის ნაკვეთზე განთავსებულ მაგისტრალურ წყლის მილთან დაკავშირებული მოთხოვნები და უფლებები ისეთივე მდგომარეობაში, როგორშიც ისინი ძველი მესაკუთრის – სახელმწიფოს ხელში იყვნენ. ამასთან, რადგან თავდაპირველ მესაკუთრეს – სახელმწიფოს, მის კუთვნილ მიწის ნაკვეთზე მაგისტრალური წყლის მილის გატარებისას პრეტენზია არ გამოუთქვამს, პალატამ მიიჩნია, რომ 179-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის შესაბამისად, მიწის ნაკვეთის დღევანდელი მესაკუთრე ვალდებულია, ითმინოს მისი მიწით ამგვარი სარგებლობა. ამდენად, ტ. ი-ის სასარჩელო მოთხოვნა უსაფუძვლოა.

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 102-ე მუხლის მე-3 ნაწილიდან გამომდინარე, ვინაიდან მოპასუხემ სადავო ვახნად მშენებლობის პროექტზე მათი მხრიდან თანხმობის გაცემის ფაქტი, ხოლო საქმეში არც შპს „გ. კომპანიას“ და არც შპს „ქ-ის“ უფლებამოსილი პირის მიერ გაცემული და ხელმოწერილი თანხმობის დოკუმენტი არ მოიპოვება, პალატამ მიიჩნია, რომ ობიექტის მშენებლობის პროექტის 33-ე გვერდზე პროექტის ავტორის მინაწერი, „შეთანხმებულია შპს „ქ-თან“, არ ასახავს რეალურ ვითარებას. გარდა ამისა, საქმის მასალებით არ დგინდება შპს „გ. კომპანიასა“ და შპს „ქ-ის“ უწყებრივი დაქვემდებარება ან უფლებამონაცვლეობა, რაც პროექტის 33-ე გვერდზე არსებული მინაწერის ნამდვილობის შემთხვევაში გამოიწვევდა შპს „გ. კომპანიისათვის“ გარკვეული ვალდებულებების წარმოშობას. ამდენად, პალატამ მიიჩნია, რომ გაზიარებული არ უნდა ყოფილიყო აპელანტის მოსაზრება იმის თაობაზე, რომ მიწის ნაკვეთზე მშენებლობის პროექტი შეთანხმებულ იქნა შპს „ქ-თან“, რაც ავალდებულებდა მოპასუხეს, შპს „გ. კომპანი-

ას“ ამ მშენებლობის განხორციელებისათვის აუცილებელი სამუშაოები შეესრულებინა, კერძოდ, გადაე-
ტანა მშენებლობის ხელშემშლელი მაგისტრალური მილი სხვა ადგილას.

ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს 2011 წლის 21 ივნისის განჩინება საკასაციო წესით გაასაჩივრა ტ.
ი-ემ და მოითხოვა გასაჩივრებული განჩინების გაუქმება შემდეგი საფუძვლებით: ორივე ინსტანციის სა-
სამართლომ ნაწილობრივ არასწორად დაადგინა ფაქტობრივი გარემოებები და სამართლებრივად არასწო-
რად შეაფასა, კერძოდ, სასამართლომ დაადგინა, რომ მოპასუხის საკუთრების უფლება ტ. ი-ის კუთვნილ
მიწის ნაკვეთზე გამავალ მაგისტრალურ წყალსადენზე არ არის საჯარო რეესტრში რეგისტრირებული,
ასეთი უფლება ფაქტობრივად არც არსებობს და აღნიშნული ხაზობრივი ნაგებობა მხოლოდ ირიცხება მო-
პასუხის ბალანსზე, ხოლო ტ. ი-ის ობიექტის მშენებლობის პროექტი 2009 წლის 30 აპრილს შეთანხმებულ
იქნა შპს „ქ-თან“, რომლის ბალანსზე იმ დროისათვის ირიცხებოდა იგივე მაგისტრალური წყალსადენი, ამ
ფაქტობრივ გარემოებებზე პირველი ინსტანციის სასამართლომ გადაწყვეტილებაში არც უმსჯელია. რაც
შეეხება სააპელაციო სასამართლოს, იგი იძულებული შეიქნა რა განეხილა აღნიშნული გარემოებები, არა-
ერთხელ დააფიქსირა, რომ შპს „ს.კომპანიის“ საკუთრების უფლება სადავო მაგისტრალური წყალსადენზე
საჯარო რეესტრში რეგისტრირებული არ არის, მაშინ, როცა ტ. ი-ის საკუთრებაში არსებული უძრავი ნივ-
თი (მიწის ნაკვეთი) საჯარო რეესტრში იყო და აღრიცხულია დღესაც.

კასატორს დაუსაბუთებლად და უსაფუძვლოდ მიაჩნია სააპელაციო პალატის დამატებითი განმარტება
იმის შესახებ, რომ შპს „ჰ-ის“ მიერ ტ. ი-ის დაკვეთით შესრულებულ, მისავე კუთვნილ მიწის ნაკვეთში,
მრავალფუნქციური დანიშნულების ობიექტის მშენებლობის პროექტის 33-ე გვერდზე აღნიშნული დამა-
დასტურებელი მტკიცებულება, შპს „ქ-ის“ უფლებამოსილი პირის მიერ ხელმოწერილი დოკუმენტი, საქ-
მეში განთავსებული არ არის. ეს მაშინ, როცა, კასატორის მითითებით, იგი სააპელაციო საჩივრის ფორმის
გასაჩივრებული გადაწყვეტილების ფაქტობრივი უსწორობების მეორე გრაფაში ხაზგასმით აღნიშნავდა,
რომ პროექტის 33-ე გვერდზე არსებულ ხელნაწერ ტექსტში ნათლად მითითებულია: „შეთანხმებულია შპს
„ქ-სთან“. ტექსტს ხელს აწერენ შპს „ქ-ის“ დირექტორის მოადგილე ტექნიკური უზრუნველყოფის დარგში
ზ. ბ-ე და ტექნიკური განყოფილების უფროსი გ. გ-ე, ხელმოწერებთან ერთად ტექსტზე დასმულია შპს „ქ-
ის“ მრგვალგებრბიანი ბეჭედი და თარიღი 30.04.2009 წელი, რაც ნიშნავს, რომ შპს „ქ-მა“ შეათანხმა მთლიან-
ნად ობიექტის მშენებლობის პროექტი, ხოლო ქსელზე მიერთებითი სამუშაოების დაწყების წინ გამო-
ძახებული უნდა ყოფილიყო შპს „ქ-ის“ წარმომადგენელი.

პალატამ ასევე არ გაითვალისწინა ის გარემოება, რომ სადავო მიწის ნაკვეთზე მაგისტრალური წყლის
მილი დღესაც უკანონოდაა განთავსებული. მის მოწყობასა და ექსპლუატაციაზე არასოდეს არსებობდა და
არც დღეს არსებობს რაიმე პროექტი ან ნებართვა. ქ.ქუთაისის მერიისა და ტ. ი-ისათვის აუქციონის ჩატა-
რების პროცესში ცნობილი არ ყოფილა, რომ გასაყიდი მიწის ნაკვეთის ქვეშ გადიოდა თვითნებურად ჩადე-
ბული მაგისტრალური წყალსადენის მილი, რომელიც არ ჩანდა. სავარაუდოა, რომ აღნიშნულ ადგილას მა-
გისტრალური წყლის მილის არსებობის შესახებ არაფერი იცოდა თავად შპს „ქ-ის“ ხელმძღვანელობამაც.
წინააღმდეგ შემთხვევაში, ისინი არ შეათანხმებდნენ ამავე ადგილზე ტ. ი-ის სამშენებლო ობიექტის პრო-
ექტს. ბუნებრივია, ასეთ პირობებში საკუთრების უფლების დაცვა შეეძლო მოეთხოვა მიწის ნაკვეთის
ძველ მესაკუთრეს და ასევე შეუძლია მოითხოვოს მიწის ნაკვეთის ახალმა მესაკუთრე ტ. ი-ემაც.

რაც შეეხება სააპელაციო პალატის მსჯელობას იმასთან მიმართებით, რომ, ვინაიდან თავდაპირველ
მესაკუთრეს, სახელმწიფოს, მის კუთვნილ მიწის ნაკვეთზე მაგისტრალური წყლის მილის გატარებისას
პრეტენზია არ გამოუთქვამს, ამიტომ სკ-ის 198-ე მუხლის 1-ლი ნაწილისა და 179-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის
შესაბამისად, მიწის ნაკვეთის დღევანდელი მესაკუთრე ვალდებულია ითმინოს მისი მიწით ამგვარი სარ-
გებლობა, – კასატორს მიაჩნია, რომ იგი არ გამომდინარეობს კანონის მოთხოვნებიდან და მოცემული
კონკრეტული სამართლებრივი ურთიერთობის მოწესრიგება საქართველოს სამოქალაქო კოდექსით დად-
გენილი სამზობლო სამართლის ნორმებით დაუშვებელია. ჯერ ერთი, რომ საქართველოს სამოქალაქო
კოდექსის 179-ე მუხლის 1-ლ ნაწილში საუბარია მხოლოდ ნაკვეთის მესაკუთრეზე, რომელიც მშენებლო-
ბის დროს განზრახვის გარეშე გადასცდება მეზობელი ნაკვეთის საზღვრებს, ხოლო, მოცემულ შემთხვევა-
ში, საკითხი ეხება მაგისტრალური წყალსადენის მფლობელს, რომელიც არ გახლავთ მესაკუთრე, ვინაი-
დან შესაბამისი უძრავი ნივთი, კანონის იმპერატიული მოთხოვნის მიუხედავად, მას არა აქვს რეგისტრი-
რებული საჯარო რეესტრში და, აქედან გამომდინარე, ამავე უძრავ ნივთზე საკუთრების უფლება წარმო-
შობილად ვერ ჩაითვლება. ამასთან, უდავოა, რომ შპს „ს. კუთვნილი 30 მ სიგრძის წყლის მაგისტრალური
მილსადენი, რომელიც მოწყობილია უნებართვოდ და უპროექტოდ, გადის ტ. ი-ის კუთვნილი მიწის ნაკვე-
თის ზუსტად შუაში, რის გამოც ამავე მიწის ნაკვეთზე შეუძლებელია აშენდეს არამცთუ დამტკიცებული
პროექტით გათვალისწინებული, არამედ ნებისმიერი სხვა ობიექტიც, რადგან წყლის მაგისტრალური მილი
აღმოჩნდება ნაგებობის უშუალოდ ქვეშ, რაც მოქმედი სამშენებლო ნორმებით და წესებით დაუშვებელია.
ასეთი კი ნიშნავს იმას, რომ, თუ, მაგისტრალური წყალსადენი მილის 30-მეტრიანი მონაკვეთი იმავე ადგი-
ლას დარჩება და იგი არ იქნება გადატანილი სხვაგან, რისი ტექნიკური შესაძლებლობა ექსპერტიზის დას-
კვნით არსებობს, ტ. ი-ის საკუთრებაში რიცხული 210.50 კვ.მ არასასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მი-
წის ნაკვეთი საერთოდ კარგავს ფუნქციურ დანიშნულებას, ვინაიდან იგი ტ. ი-ემ შეიძინა მასზე ობიექტის
აშენების მიზნით და არა სხვა დანიშნულებით გამოსაყენებლად. გარდა ამისა, თავდაპირველი მესაკუთრე
– სახელმწიფო თუ ქ.ქუთაისის მერია მის კუთვნილ მიწის ნაკვეთზე მაგისტრალური წყლის მილის გატა-
რების თაობაზე ადრე პრეტენზიას ვერ გამოთქვამდა, ვინაიდან ეს მილი წლების წინ ფარულად იქნა გაყვა-
ნილი სათანადო პროექტისა და ნებართვის გარეშე. ყოველ შემთხვევაში, მოპასუხეს პროცესზე არ წარმო-
უდგენია საწინააღმდეგოს დამადასტურებელი მტკიცებულება, ხოლო ქ.ქუთაისის მერიამ, რომელმაც

აუქციონის წესით მიჰყიდა მიწის ნაკვეთი ტ. ი-ეს, არაფერი იცოდა და არც შეიძლებოდა სცოდნოდა გასაყიდი მიწის ნაკვეთის ქვეშ მაგისტრალური წყალსადენი მილის არსებობის შესახებ, რადგანაც ეს მილი, როგორც საზოგადოებრივი ნაგებობა და უძრავი ნივთი, კანონის კატეგორიული მოთხოვნის მიუხედავად, საჯარო რეესტრში რეგისტრირებული არასოდეს ყოფილა და არც დღეს არის.

პალატამ მიუთითა, რომ ტ. ი-ე ვალდებულია, ითმინოს სამეზობლო ზემოქმედება, ე.ი მის საკუთრებაში რიცხული მიწის ნაკვეთის ქვეშ გამავალი მაგისტრალური წყალსადენი მილი არ დაექვემდებარება გადატანას, ანუ ტ. ი-ე ვერც დამტკიცებული პროექტის შესაბამისად და ვერც სხვაგვარად ამ მიწის ნაკვეთზე ველარასდროს შესძლებს ააშენოს ნაგებობა, შესაბამისად, დღის წესრიგში დადგება თემის ვალდებულებებისათვის ფულადი კომპენსაციის ანაზღაურების საკითხი საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 179-ე მუხლის მე-2 ნაწილიდან გამომდინარე.

სამოტივაციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლო საქმის მასალების შესწავლისა და გასაჩივრებული განჩინების სამართლებრივი დასაბუთების შემოწმების შედეგად მიიჩნევს, რომ ტ. ი-ის საკასაციო საჩივარი არ უნდა დაკმაყოფილდეს შემდეგ გარემოებათა გამო:

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 410-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის „გ“ ქვეპუნქტის თანახმად, საკასაციო სასამართლო არ დააკმაყოფილებს საკასაციო საჩივარს, თუ სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება არსებითად სწორია, მიუხედავად იმისა, რომ გადაწყვეტილების სამოტივაციო ნაწილი არ შეიცავს შესაბამის დასაბუთებას. საკასაციო პალატის აზრით, სააპელაციო სასამართლომ სწორად დაადგინა ფაქტობრივი გარემოებები და არსებითად სწორი გადაწყვეტილება მიიღო, მაგრამ სამართლებრივი შეფასება არ შეესაბამება კანონს, რის გამოც იგი უნდა შეიცვალოს. საკასაციო სასამართლოს მიაჩნია, რომ განსახილველი დავის ფარგლებში, სააპელაციო სასამართლოს მიერ გამოყენებული მატერიალური სამართლის ნორმების განმარტებას მნიშვნელობა აქვს სამართლის განვითარებისა და ერთგვაროვანი სასამართლო პრაქტიკის ჩამოყალიბების თვალსაზრისით, კერძოდ:

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 407-ე მუხლის მე-2 ნაწილის შესაბამისად, სააპელაციო სასამართლოს მიერ დამტკიცებულად ცნობილი ფაქტობრივი გარემოებები სავალდებულოა საკასაციო სასამართლოსათვის, თუ წამოყენებული არ არის დასაბუთებული და დასაბუთებული პრეტენზია (შედავება). კასატორს დასაბუთებული საკასაციო პრეტენზია არ წარმოუდგენია, ხოლო სააპელაციო პალატამ დადგენილად ცნო შემდეგი ფაქტობრივი გარემოებები:

ტ. ი-ემ ქ.ქუთაისის მერიის მიერ 2008 წლის 30 სექტემბერს ჩატარებულ აუქციონზე, 4422 ლარად შეიძინა 210,50 კვ.მ არასასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების ქ.ქუთაისში, ნ-ს ქ. მე-2 შესახვევ №58ბ-ში მდებარე მიწის ნაკვეთი. აუქციონში გამარჯვების დამადასტურებელი ოქმის საფუძველზე, ტ. ი-ეს ქ. ქუთაისის მერიის მიერ გადაეცა საკუთრების დამადასტურებელი მოწმობა, რის შედეგადაც, მიწის ნაკვეთი საჯარო რეესტრში აღირიცხა მის სახელზე.

ქალაქ ქუთაისის მერის 2010 წლის 6 მაისის №713 ბრძანების საფუძველზე გაიცა ქ.ქუთაისში, ნ-ს ქ. მე-2 შესახვევ №58ბ-ში მდებარე მოქალაქე ტ. ი-ის კუთვნილ მიწის ნაკვეთში მრავალფუნქციური დანიშნულების ობიექტის მშენებლობის ნებართვა, მშენებლობის დაწყების წინ, ტ. ი-ეს შპს „ს.კომპანიის“ ქუთაისის სერვის-ცენტრის 2010 წლის 1-ლი ივლისის წერილით ეცნობა, რომ აღნიშნული მიწის ნაკვეთის ქვეშ გადიოდა მათ ბალანსზე რიცხული თუჯის მაგისტრალური წყლის მილი, რომლისთვისაც გათვალისწინებული უნდა ყოფილიყო სანიტარულ-დამცავი ზონის არსებობის ნორმები.

სააპელაციო სასამართლომ ასევე დადგინდა ცნო და კასატორს სადავოდ არ გაუხდია ის გარემოება, რომ კომპანიის საკუთრებაში არსებული სადავო წყლის მაგისტრალური ქსელი დამონტაჟდა მრავალი ათეული წლის წინ, რომლითაც ხდება ქ.ქუთაისის მრავალრიცხოვანი მოსახლეობისა და ორგანიზაციების წყლით მომარაგება. ამდენად, მითითებული ფაქტობრივი გარემოებები იძლევა დასკვნის საფუძველს, რომ ტ. ი-ემ მოპასუხე კომპანიის უფლებით დატვირთული მიწის ნაკვეთი შეიძინა. ამდენად, კასატორი უფლებების შემძენი გახდა არა სააპელაციო პალატის მიერ მითითებული 198-ე მუხლით გათვალისწინებული მოთხოვნის დათმობით, არამედ ნასყიდობის ხელშეკრულების საფუძველზე, რომლის ძალითაც, ტ. ი-ემ სადავო მიწის ნაკვეთზე შეიძინა რა საკუთრების უფლება მას, როგორც მესაკუთრეს უფლება აქვს, დაიცვას კუთვნილი ქონება სხვა პირთა ხელყოფისაგან. ეს უფლება კასატორს უზრუნველყოფილი აქვს სამოქალაქო კოდექსის 172-ე მუხლის მე-2 ნაწილით, რომლის ძალითაც თუ საკუთრების ხელყოფა ან სხვაგვარი ხელშეშლა ხდება ნივთის ამოღების ან მისი ჩამორთმევის გარეშე, მაშინ მესაკუთრეს შეუძლია, ხელის შემშლელს მოსთხოვოს ამ მოქმედების აღკვეთა.

მოცემულ შემთხვევაში, ტ. ი-ის ნეგატორული სარჩელის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის საფუძველს წარმოადგენს ამ სარჩელის დაკმაყოფილებისათვის კანონით გათვალისწინებული აუცილებელი წინაპირობის არასებობა, კერძოდ, საკუთრების ხელყოფა ან სხვაგვარი ხელშეშლა უნდა აღიკვეთოს მაშინ, თუ ეს ქმედება მართლსაწინააღმდეგოა. როგორც ზემოთ აღინიშნა, უდავოა ის ფაქტობრივი გარემოება, რომ მოპასუხემ სადავო ქმედება წყლის მაგისტრალური მილის დამონტაჟება განახორციელა ტ. ი-ის მიერ მიწის ნაკვეთის შეძენამდე. ამდენად, მოცემულ შემთხვევაში, ტ. ი-ემ შეიძინა უფლებრივად დატვირთული ნივთი. სამოქალაქო კოდექსის 487-ე და 489-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის შესაბამისად, გამყიდველმა მყიდველს უნდა გადასცეს ნივთობრივი და უფლებრივი ნაკლისაგან თავისუფალი ნივთი. ნივთი უფლებრივად უნაკლოა, თუ მესამე პირს არ შეუძლია, განუცხადოს მყიდველს პრეტენზია თავისი უფლებების გამო. აღნიშნული ნორმის ანალიზიდან გამომდინარე, შემძენი მესამე პირთან მიმართებაში იმ უფლებრივი ტვირთის

მატარებელია, რაც ნივთის შექენამდე არსებობდა და უფლებრივი ნაკლის თაობაზე ვალდებულებითი სამართლის ნორმებიდან გამომდინარე მყიდველს – კრედიტორს პრეტენზია, მხოლოდ გამყიდველს – მოვალის მიმართ შეიძლება გააჩნდეს.

განსახილველ საქმეში სადავოს არ წარმოადგენს არც ის ფაქტიც, რომ მაგისტრალური მილი გადის ზუსტად მიწის ნაკვეთის შუაში და მისი არსებობა ტექნიკური თვალსაზრისით ხელს შეუშლის ქ.ქუთაისის მერის დამტკიცებული პროექტისა და გაცემული ნებართვის შესაბამისად მოქმედი სამშენებლო ნორმებისა და წესების დაცვით ობიექტის მშენებლობას. აღნიშნული ფაქტობრივი გარემოებით მესაკუთრეს ქონების თავისუფალი ფლობისა და სარგებლობის უფლება ეზღუდება, თუმცა სამოქალაქო კოდექსის 170-ე მუხლის 1-ლი ნაწილი ამგვარ შეზღუდვას უშვებს, თუკი იგი კანონისმიერი ან სხვაგვარი, კერძოდ, სახელმწიფო მოვალეობის შედეგად ფარგლებშია. მოცემულ შემთხვევაში, ნივთზე უფლების კანონისმიერ შეზღუდვასთან გვაქვს საქმე, რადგან ნასყიდობის ხელშეკრულებიდან გამომდინარე, მყიდველმა უფლებრივად დატვირთული ნივთი შეიძინა და მესამე პირთან მიმართებით იგი ისეთივე უფლება-მოვალეობების მატარებელია, როგორც მისი წინამორბედი მესაკუთრე.

სამოქალაქო კოდექსის 174-ე მუხლის თანახმად, მეზობელი მიწის ნაკვეთის ან სხვა უძრავი ქონების მესაკუთრე, კანონით გათვალისწინებული უფლება-მოვალეობებისა, ვალდებული არიან პატივი სცენ ერთმანეთს. მეზობლად მიიჩნევა ყველა ნაკვეთი ან სხვა უძრავი ქონება, საიდანაც შესაძლებელია გამომდინარეობდეს ორმხრივი ზემოქმედება. ამდენად, კასატორის არგუმენტის საწინააღმდეგოდ მოცემულ ნივთთან დაკავშირებული დავა სწორედ სამეზობლო სამართლის ნორმებით უნდა იქნეს განხილული. მოპასუხის მიერ სხვისი მიწის ნაკვეთით სარგებლობა სწორედ ამ სამართლებრივი ინსტიტუტის ფარგლებში უნდა იქნეს განხილული. მოსარჩელის მოთხოვნას წარმოადგენს სადავო მილის მოპასუხის ხარჯით სხვა ადგილზე გადატანა და მიწის ნაკვეთის განთავისუფლება, რაზედაც მოპასუხე თანახმა არ არის. საკასაციო სასამართლო თვლის, რომ ამ შემთხვევაში მოპასუხე იღებს პასუხისმგებლობას იმ იურიდიულ შედეგებზე (თმენის ვალდებულებიდან გამომდინარე), რომელიც სხვისი ნივთით, კონკრეტულ შემთხვევაში, მიწის ნაკვეთის სარგებლობას შეიძლება მოჰყვეს, თუმცა, ამგვარი პასუხისმგებლობის დაკისრება დავის საგანს არ წარმოადგენს და სასამართლო მოკლებულია შესაძლებლობას, იმსჯელოს აღნიშნულზე.

უსაფუძვლოა კასატორის მოსაზრება, რომ საჯარო რეესტრის შესახებ კანონის 11.1. მუხლის „ა“ ქვეპუნქტის თანახმად, საზოგადოებრივ ნაგებობაზე აუცილებელია რა რეგისტრაცია, სადავო მილი რეესტრში რეგისტრირებული არა არის, რაც მის არაკანონიერებაზე მიანიშნებს. საკასაციო სასამართლო მხარეთა ყურადღებას მიაპყრობს იმ გარემოებას, რომ საქმის მასალებით დადგენილია, რომ სადავო მილის განთავსება განხორციელებულია მითითებული კანონით დადგენილ რეგულაციამდე, ხოლო მისი ამ ეტაპზე საჯარო რეესტრში აღურიცხაობა მისი განთავსების უკანონობაზე არ მეტყველებს.

სარეზოლუციო ნაწილი:

საკასაციო პალატამ იხელმძღვანელა სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 410-ე მუხლით და

და ა დ ბ ი ნ ა :

ტ. ი-ის საკასაციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდეს.

ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2011 წლის 21 ივნისის განჩინება დარჩეს უცვლელად.

საკასაციო სასამართლოს განჩინება საბოლოოა და არ გასაჩივრდება.

საცხოვრებელი სადგომით სარგებლობისას წარმოშობილი ურთიერთობები

საცხოვრებელი სადგომით მოსარგებლე

ბანჩინება

№ას-1341-1359-2011

23 თებერვალი, 2012 წ., ქ. თბილისი

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატა
შემადგენლობა: თ. თოდრია (თავმჯდომარე, მომხსენებელი),
ვ. როინიშვილი,
მ. სულხანიშვილი

დავის საგანი: საცხოვრებელი სადგომის მესაკუთრედ ცნობა

აღწერილობითი ნაწილი:

ბ., ვ. და ი. წ-ეებმა სარჩელი აღძრეს სასამართლოში გ. კ-ის წინააღმდეგ და მოითხოვეს ქ. ქუთაისში, ... ქ. №75-ში (ყოფილი ჯ-ის ქუჩა №129.75-ში) მდებარე სახლზე მესაკუთრედ ცნობა.

მოპასუხემ სარჩელი არ ცნო.

ქუთაისის საქალაქო სასამართლოს 2011 წლის 30 მარტის გადაწყვეტილებით ბ., ვ. და ი. ნ-ეების სარჩელი დაკმაყოფილდა; მოპასუხე გ. კ-ისათვის 4500 ლარის (სადავო სახლის ღირებულების 25%-ის) გადახდის სანაცვლოდ, ბ., ვ. და ი. ნ-ეები ცნობილ იქნენ ქ. ქუთაისში ... ქ. №74-ის (ყოფილი ჯ-ის ქ. №129, 75-ში) მდებარე სახლის (საერთო ფართობი 113,47 კვ.მ.) მესაკუთრეებად.

საქალაქო სასამართლოს დასახელებული გადაწყვეტილება სააპელაციო წესით გაასაჩივრა გ. კ-ემ, მოითხოვა მისი გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილების მიღებით სარჩელი დაკმაყოფილებაზე უარის თქმა.

ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2011 წლის 25 ივლისის გადაწყვეტილებით გ. კ-ის სააპელაციო საჩივარი დაკმაყოფილდა, გაუქმდა ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს 2011 წლის 30 მარტის გადაწყვეტილება და მიღებულ იქნა ახალი გადაწყვეტილება, ბ., ვ. და ი. ნ-ეების სარჩელი არ დაკმაყოფილდა.

სააპელაციო სასამართლომ საქმეზე დადგენილად მიიჩნია შემდეგი ფაქტობრივი გარემოებები:

ქ. ქუთაისში, ... ქ. №75-ში (ყოფილი ჯ-ის ქუჩა №129, 75-ში) მდებარე საცხოვრებელი სახლის (საერთო ფართობი 113,47 კვ.მ.) 1/2 ნაწილი რეგისტრირებულია მოპასუხე გ. კ-ის საკუთრებად. 1/2 ნაწილი კი, მოპასუხე მხარის განმარტების თანახმად, რეგისტრირებულია ან. გარდაცვლილი ვ. დ-ის საკუთრებად, რომლის მემკვიდრესაც წარმოადგენს მოპასუხე გ. კ-ი.

ქ. ქუთაისში, ... ქ. №75-ში (ყოფილი ჯ-ის ქუჩა №129, 75) მდებარე საცხოვრებელ სახლში 1974 წლიდან ჩანერილია და ცხოვრობს მოსარჩელე ბ. ნ-ე, 1976 წლიდან – ვ. ნ-ე, ხოლო 1984 წლიდან კი, მოსარჩელე ი. ნ-ე.

სადავო საცხოვრებელ სახლში მცხოვრებ მოსარჩელეთა სახელზე ირიცხებოდა კომუნალური გადასახადები, რომელსაც თავადვე იხდიან. აღნიშნული გარემოება მხარეებს სადავოდ არ გაუხდიათ;

საქმეში არსებული ქონების შეფასების აუდიტორული დასკვნის თანახმად, სადავო სახლი შეფასებულია 18000 ლარად.

კანონიერ ძალაში შესული 1988 წლის 22 აპრილის საქართველოს სსრ უმაღლესი სასამართლოს სამოქალაქო სამართლის საქმეთა სასამართლო კოლეგიის გადაწყვეტილებით სადავო საცხოვრებელი სადგომის მესაკუთრეებს: გ. და ვ. დ-ეებს, უარი ეთქვათ სადავო სახლთმფლობელობიდან ნ-ეების გამოსახლებაზე იმ საფუძველით, რომ 1) მესაკუთრეებს გ. კ-ესა და ვ. დ-ეს გააჩნდათ სხვა საცხოვრებელი სადგომი და არ სჭირდებოდათ შეძენილი ქონება პირადი სარგებლობისათვის და 2) სასამართლომ დაადგინა, რომ ნ-ეები დამქირავებლის უფლებით ცხოვრობდნენ სადავო სადგომში და ბინაში არ შესახლებულან ნასყიდობის ხელშეკრულების საფუძველზე, რომელიც განუსაზღვრელი ვადით იყო დადებული წინა მესაკუთრე ლ-სთან, საქართველოს სსრ საბინაო კოდექსის 154-ე მუხლის მიხედვით კი, განუსაზღვრელი ვადით დადებული საცხოვრებელი სადგომის ქირავნობის ხელშეკრულება შეიძლება მოიშალოს მესაკუთრის მოთხოვნით, თუ სასამართლო დაადგენს, რომ საცხოვრებელი სადგომი პირადი სარგებლობისათვის სჭირდება მესაკუთრეს.

მხარეებს არც ის ფაქტობრივი გარემოება გაუხდიათ სადავოდ, რომ არსებობს კანონიერ ძალაში შესული გადაწყვეტილება, რომლითაც ჯ. ნ-ის სარჩელი (რომლითაც იგი ითხოვდა სადავო საცხოვრებელი სახლის მესაკუთრედ ცნობას) არ დაკმაყოფილდა, ვ. და გ. დ-ეების სარჩელი დაკმაყოფილდა და კანონიერად ჩაითვალა სანოტარო წესით გაფორმებული სახლის ყიდვა-გაყიდვის ხელშეკრულება დადებული გ. დ-ეს (სახლის ძველ მესაკუთრესა) და ვ. და გ. დ-ეებს შორის. ამ გადაწყვეტილებიდან გამომდინარე, დ-ეებმა არაერთგზის იდავეს ნ-ეების გამოსახლებაზე სადავო სახლთმფლობელობიდან, მათ შორის, საქმეში წარმოდგენილია 1994 წლის 13 აპრილის ქუთაისის საქალაქო სასამართლოს განჩინება, რომლითაც ვ. დ-ისა და გ. კ-ის სარჩელი ნ-ეების ბინიდან გამოსახლების შესახებ, დატოვებულ იქნა განუხილველად იმ მოტივით, რომ მოსარჩელებმა არ დაიცვეს ამ კატეგორიის საქმეებისათვის საქმის წინასწარი, სასამართლოს-გარეშე გადაწყვეტის დადგენილი წესი.

ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, სააპელაციო პალატამ დადგენილად მიიჩნია, რომ 1982 წლიდან მოყოლებული ვ. დ-ე და გ. კ-ე დავობენ მოპასუხეთა (ნ-ეების) გამოსახლებაზე მათი საკუთრებიდან, და სადავო საცხოვრებელი სადგომით სარგებლობის თაობაზე რაიმე გარიგება მათთან არ დაუდვიათ.

სასამართლომ დადგენილად მიიჩნია, რომ ბათილი გარიგების საფუძველზე, გ. ლალაძემ სადავო საცხოვრებელი სახლი 41 000 მანეთად მიჰყიდა ჯ. ნ-ეს, საიდანაც 15 000 მანეთი მაშინვე მიიღო ბეს სახით.

საქმეში წარმოდგენილი ხელწერილით, დგინდება, რომ დამატებით სახლის იმჟამინდელ მესაკუთრეს ნ-ემ გადაუხადა 1000 მანეთი და 7500 მანეთი, (მართალია ხელწერილში იკითხება არა 7500, არამედ 700 500 და სამოცდაათი ათას ხუთასი, მაგრამ სააპელაციო სასამართლოს სხდომაზე თავად ვ. ნ-ემ დაადასტურა, რომ ეს არის ტექნიკური შეცდომა და საერთო ჯამში მათ ბინის ნასყიდობის მხოლოდ ნაწილი აქვთ გადახდილი ლ-სათვის დაახლოებით 22 000 თუ 35 000 მანეთი). აღნიშნული დგინდება იმითაც, რომ სადავო სახლთმფლობელობა ლ-ემ ჯ. ნ-ეს მიჰყიდა 41 000 მანეთად (ანუ იმაზე ბევრად ნაკლებად, რაც მითითებულ ხელწერილშია დაფიქსირებული).

დადგენილი ფაქტობრივი გარემოებების სამართლებრივი შეფასებისას სასამართლომ მიიჩნია, რომ სარჩელის დაკმაყოფილების საფუძველად, ვერ იქნებოდა გამოყენებული „საცხოვრებელი სადგომით სარგებლობისას წარმოშობილი ურთიერთობის შესახებ“, კანონი, ვინაიდან მოსარჩელები არ იყვნენ ამ კანონის მიხედვით, მოსარგებლედ მიჩნევის სუბიექტები.

პალატის განმარტებით, მოცემულ შემთხვევაში მოსარჩელები სადავო სახლთმფლობელობაზე მესაკუთრეებად ცნობის მოთხოვნას იმით ასაბუთებდნენ, რომ სახეზე იყო „საცხოვრებელი სადგომით სარგებლობისას წარმოშობილი ურთიერთობის შესახებ“ საქართველოს კანონით გათვალისწინებული გარიგება,

საცხოვრებელი სადგომით სარგებლობის უფლების დათმობის შესახებ. სააპელაციო სასამართლომ არ გაიზიარა მოსარჩელეთა ზემოაღნიშნულ მოსაზრება და საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 102-ე მუხლზე მითითებით აღნიშნა, რომ რაიმე გარიგების საცხოვრებელი სადგომის სარგებლობის უფლების დათმობის შესახებ წ-ეებზე არ დასტურდება არც სახლთმფლობელობის ამჟამინდელ მესაკუთრესთან (რომელიც 1982 წლიდან მოყოლებული დაობს თავისი კანონიერი უფლების დასაცავად) და არც ძველ მესაკუთრესთან – ლ-ესთან. რასაც ადასტურებდა ძველი მესაკუთრისათვის თანხის არასრულყოფილად გადახდის ფაქტი და სააპელაციო სასამართლოს სხდომაზე თავად წ-ეების მიერ განმარტებული, რომ გ. ლ-ე მათ ვერ შეუთანხმდა სახლის ღირებულებაზე და სწორედ ამიტომ 1981 წელს ეს სახლი მიჰყიდა გ. და ვ. ლ-ეებს.

პალატის განმარტებით, იმავე გარემოებაზეა მითითება საქმეში მტკიცებულების სახით წარმოდგენილ 1988 წლის 22 აპრილის საქართველოს უმაღლესი სასამართლოს გადაწყვეტილებაში, რომელიც მართალია არ არის პრეიუდიციული მნიშვნელობის მქონე მტკიცებულება, მაგრამ ერთ-ერთი მტკიცებულებაა, რომელიც სხვა მტკიცებულებებთან ერთობლიობაში ხელს უწყობს სასამართლოს შინაგანი რწმენის ჩამოყალიბებას.

სააპელაციო პალატამ აღნიშნა, რომ მითითებული გარემოებები: სადავო საცხოვრებელ სადგომში რეგისტრაცია, კომუნალური გადასახადების გადახდა, მესაკუთრისათვის გარკვეული ოდენობის საფასურის გადახდა წარმოადგენენ იმ ფაქტებს, რომლითაც უნდა დასტურდებოდეს სადგომის დათმობის შესახებ გარიგება, ანუ, პირი რომ მოსარგებლედ იქნეს მიჩნეული, ზემოაღნიშნული ფაქტობრივი გარემოებებით უნდა დასტურდებოდეს მოსარგებლესა და მესაკუთრეს შორის გარიგების არსებობა, ანუ უნდა დადასტურდეს, რომ ბინით მოსარგებლედ მესაკუთრის დარად იმიტომ იყენებს საცხოვრებელ სადგომს, რომ მას და საცხოვრებელი სადგომის მესაკუთრეს შორის არსებობდა გარიგება. მართალია, მოსარჩელები რეგისტრირებული იყვნენ სადავო ფართში და იხდიდნენ კომუნალურ გადასახადებს, მაგრამ, სააპელაციო სასამართლომ მიიჩნია, რომ მხოლოდ რეგისტრაცია სადავო ფართში და კომუნალური გადასახადების გადახდა არ იყო საკმარისი საფუძველი პირის მოსარგებლედ მიჩნევისათვის; მითითებული ფაქტობრივი გარემოებები (რეგისტრაცია და გადასახადების გადახდა) სამართლებრივად გამყარებული მხოლოდ იმ შემთხვევაში იქნებოდა მოსარგებლისათვის, თუ ამ ფაქტებით დადასტურდებოდა მესაკუთრესთან რაიმენაირი სასყიდლიანი გარიგების არსებობა.

ზემოაღნიშნული ფაქტობრივი გარემოებებიდან გამომდინარე, სააპელაციო პალატამ ჩათვალა, რომ ვ., ბ. და ი. წ-ეები არ იყვნენ ზემოაღნიშნული კანონის მეორე მუხლის მე-4 პუნქტით გათვალისწინებული სუბიექტები, რადგან მათ სასამართლოს წინაშე ვერ შეძლეს დაედასტურებინათ, რომ მესაკუთრეებთან რაიმე სასყიდლიანი გარიგება ჰქონდათ დადებული, შესაბამისად, მათი სასარჩელო მოთხოვნა, „საცხოვრებელი სადგომით სარგებლობისას წარმოშობილი ურთიერთობის შესახებ“ საქართველოს კანონით მინიჭებული უფლებების რეალიზაციის თაობაზე, პალატამ უსაფუძვლოდ მიიჩნია და არ დააკმაყოფილა.

სააპელაციო სასამართლოს დასახელებული გადაწყვეტილება საკასაციო წესით გაასაჩივრეს ბ., ვ. და ი. წ-ეებმა, მოითხოვეს მისი გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილების მიღებით სარჩელის დაკმაყოფილება შემდეგი საფუძველებით:

კასატორთა განმარტებით, სააპელაციო სასამართლომ საერთოდ არ შეაფასა მათ მიერ წარმოდგენილი შინაურული ხელწერილი სახლის ყიდვის თაობაზე, რომელიც დადებული ჰქონდათ გ. ლალიძესთან; ამასთან, არ გაითვალისწინა ის გარემოება, რომ ისინი უკვე 40 წელია, რაც ჩანერილები არიან სადავო ბინაში და იხდიან კომუნალურ გადასახადებს და გაუგებარია, თუ რატომ არ გაავრცელა სასამართლომ მათ ურთიერთობაზეც „საცხოვრებელი სადგომით სარგებლობისას წარმოშობილი ურთიერთობების შესახებ“ საქართველოს კანონი.

სამოტივაციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლო საკასაციო საჩივრის საფუძველების შესწავლისა და გასაჩივრებული გადაწყვეტილების იურიდიული დასაბუთების შემოწმების შედეგად მიიჩნევს, რომ ბ., ვ. და ი. წ-ეების საკასაციო საჩივარი ნაწილობრივ უნდა დაკმაყოფილდეს და საქმე ხელახლა განსახილველად დაუბრუნდეს იმავე სასამართლოს შემდეგ გარემოებათა გამო:

სააპელაციო პალატამ დადგენილად მიიჩნია, რომ ქ. ქუთაისში, ... ქ. №75-ში (ყოფილი ჯ-ის ქ. №129, 75) მდებარე საცხოვრებელი სახლის (სართო ფართით 113,47 კვ.მ) ნაწილი რეგისტრირებულია მოპასუხე გ. კ-ის საკუთრებად. 1/2 ნაწილი კი, მოპასუხის განმარტებით, რეგისტრირებულია ან. გარდაცვლილი ვ. ლ-ის საკუთრებად, რომლის მემკვიდრესაც წარმოადგენს მოპასუხე გ. კ-ე.

სააპელაციო სასამართლომ ასევე დადგენილად მიიჩნია, რომ ქ. ქუთაისში, ... ქ. №75-ში (ყოფილი ჯ-ის ქ. №129, 75) მდებარე საცხოვრებელი სახლში 1974 წლიდან ჩანერილია და ცხოვრობს მოსარჩელე ბ. წ-ე, 1976 წლიდან – ვ. წ-ე, ხოლო 1994 წლიდან მოსარჩელე ი. წ-ე.

სააპელაციო სასამართლომ აღნიშნა, რომ მხარეთა დავას არ იწვევდა ის გარემოება, რომ სადავო საცხოვრებელ სახლში მცხოვრებ მოსარჩელეთა სახელზე ირიცხებოდა კომუნალური გადასახადები, რომელსაც თავადვე იხდიდნენ. მიუხედავად ამისა, სააპელაციო სასამართლომ მიიჩნია, რომ ზემოაღნიშნულ ურთიერთობაზე არ ვრცელდება „საცხოვრებელი სადგომით სარგებლობისას წარმოშობილი ურთიერთობის შესახებ“ საქართველოს კანონი, რადგან მოსარჩელები არ არიან ის სუბიექტები, რომელსაც ეს კანონი მოსარგებლედ მიიჩნევს.

აღნიშნულის საფუძვლად სააპელაციო სასამართლომ მიუთითა იმაზე, რომ არ დასტურდება საცხოვრებელი სადგომის დათმობის გარიგების დადება არც ამჟამინდელ მესაკუთრესა და არც ძველ მესაკუთრესთან – ლ-ესთან, რაზედაც, სააპელაციო სასამართლოს მოსაზრებით, მიუთითებს ძველი მესაკუთრისათვის თანხის არასრულყოფილად გადახდის ფაქტი. ამასთან ერთად, სააპელაციო სასამართლომ აღნიშნა, რომ 1982 წლიდან მოყოლებული ვ. დ-ე და გ. კ-ე დაობენ წ-ეების გამოსახლებაზე მათი საკუთრებიდან, რაც დასტურდება საქმეში წარმოდგენილი კანონიერ ძალაში შესული სასამართლოს გადაწყვეტილებებით.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, ისმის კითხვა: წარმოადგენენ თუ არა კასატორები „საცხოვრებელი სადგომით სარგებლობისას წარმოშობილი ურთიერთობის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრულ სუბიექტებს და რამდენად შეისწავლა სააპელაციო სასამართლომ ყველა აუცილებელი ფაქტობრივი ელემენტი აღნიშნულ კითხვაზე პასუხის გასაცემად.

ამასთან დაკავშირებით, საკასაციო პალატა აღნიშნავს, რომ კონკრეტულ შემთხვევაში, მნიშვნელობა ენიჭება არა იმ გარემობას, რომ მხარეთა შორის 1982 წლიდან მიმდინარეობდა დავები სადავო ქონებასთან მიმართებაში, არამედ იმას თუ რა ურთიერთობა არსებობდა წ-ეებსა და ძველ მესაკუთრე ლ-ეს შორის.

კანონიერ ძალაში შესული 1988 წლის 22 აპრილის გადაწყვეტილებაში მითითებულია, რომ „სადავო სახლში ბ. და ვ. წ-ეების დაქირავების უფლებით ჩასახლების შემდეგ (1979 წლის მარტის თვეში) დაიდო სახლის ყიდვა-გაყიდვის ხელშეკრულება გ. (ლ.) დ-ის ძე ლ-ესა და ჯ. ვ-ის ძე წ-ეს შორის“. ამავ გადაწყვეტილებაში მითითებულია, რომ „გ. (ლ.) ლ-ე საბოლოოდ ვერ შეუთანხმდა მოპასუხეებს (წ-ეებს) სახლის ღირებულებაზე და 1981 წლის 6 ნოემბერს ეს სახლი მიჰყიდა გ. და ვ. დ-ეებს...“ ამავ გადაწყვეტილებაში მითითებულია, რომ, აღნიშნულიდან გამომდინარე, „მოპასუხეებმა (წ-ეებმა) სადავო სახლში ცხოვრება გააგრძელეს სახლის ყიდვა-გაყიდვის შინაურული გარიგების საბოლოოდ დასრულებამდე უარის თქმის შემდეგ სახლის მესაკუთრის ნება-სურვილით. გ. (ლ.) ლ-ე ცნობდა მოპასუხეების სარგებლობის უფლებას სადავო სახლზე და მათი გამოსახლების საკითხი არ დაუყენებია“.

ამასთან ერთად, გასათვალისწინებელია, რომ ზემოაღნიშნული გადაწყვეტილებით უმაღლესმა სასამართლომ მხარეთა შორის ქირავნობის ურთიერთობის საფუძვლად დაუდო არა 1979 წელს დადებული შინაურული ნასყიდობის ხელწერილი, არამედ ამ შინაურული ნასყიდობის დადებად მხარეთა შორის წარმოშობილი ურთიერთობა, რაც დაკვალიფიცირდა როგორც ქირავნობა.

ამდენად, საკასაციო პალატა აღნიშნავს, რომ იმ ფაქტების გათვალისწინებით, რომ წ-ეებმა ძველ მესაკუთრეს გადაუხადეს შინაურული ხელწერილით განსაზღვრული თანხის ნაწილი (და არა სრული თანხა) არ მიუთითებს იმაზე, რომ მათ შორის არ არსებობდა გარიგება საცხოვრებელი სადგომის დათმობის თაობაზე. გასათვალისწინებელია, რომ საქმეში წარმოდგენილი უმაღლესი სასამართლოს 1988 წლის 22 აპრილის გადაწყვეტილებაში მითითებულია, რომ „გ. (ლ.) ლ-ე ცნობდა მოპასუხეების სარგებლობის უფლებას სადავო სახლზე და მათი გამოსახლების საკითხი არ დაუყენებია“. ამდენად, გასარკვევია ურთიერთობა, რომელიც არსებობდა წ-ეებსა და ლ-ეს შორის შინაურული ნასყიდობის ხელშეკრულების საფუძველზე წ-ეების მიერ თუნდაც საცხოვრებელი სადგომის ნაწილის გადახდის შემდეგ. ამდენად, იმ შემთხვევაში, თუ წ-ეებს არა აქვთ სრულად გადახდილი შინაურული ნასყიდობის გარიგებით განსაზღვრული საცხოვრებელი სადგომის ღირებულება, შესაძლებელია მხარეთა (წ-ეები-ლ-ე) შორის წარმოშვას ურთიერთობა არა ფორმალურ-უცვლელი ნასყიდობის, არამედ საცხოვრებელი სადგომის დათმობის გარიგების საფუძველზე.

„საცხოვრებელი სადგომით სარგებლობისას წარმოშობილი ურთიერთობის შესახებ“ საქართველოს კანონის 1.1 მუხლის „ა“ ქვეპუნქტის თანახმად, „მოსარგებლეა – პირი, რომელიც კანონის მიღების მომენტისათვის კეთილსინდისიერად ფაქტობრივად ფლობს საცხოვრებელ სადგომს მესაკუთრესთან სანოტარო ფორმის დაცვის გარეშე დადებული წერილობითი ნასყიდობის ხელშეკრულების საფუძველზე ან მფლობელობის უფლება მიღებული აქვს საცხოვრებელი სადგომით სარგებლობის უფლების დათმობის შესახებ გარიგებით ან ადმინისტრაციული აქტით“.

აღნიშნული დანაწესი უთითებს ისეთ ურთიერთობებზე, რომლის თანახმად, მესაკუთრის მიერ ხდებოდა ნივთის მიტოვება (დათმობა) მოსარგებლის სასარგებლოდ. ერთ შემთხვევაში, საცხოვრებელი სადგომის გადაცემა ხდებოდა მესაკუთრესთან სანოტარო ფორმის დაცვის გარეშე დადებული წერილობითი ნასყიდობის ხელშეკრულების საფუძველზე, ხოლო, მეორე შემთხვევაში კი, საცხოვრებელი სადგომით სარგებლობის უფლების დათმობის შესახებ გარიგებით ან ადმინისტრაციული აქტით. ამ უკანასკნელ შემთხვევაშიც იგულისხმება კანონით გათვალისწინებული წესების დარღვევით საცხოვრებელ სადგომზე მფლობელობის უფლების გადაცემა. ამისათვის გარკვეული საფასურის გადახდა, განსახილველი კანონის მე-2 მუხლის მე-4 ნაწილის თანახმად, წარმოადგენს ერთ-ერთ მტკიცებულებას, რომლითაც დასტურდება ამავ კანონის მიზნებიდან გამომდინარე საცხოვრებელი სადგომის სარგებლობის ფაქტი.

ამრიგად, ანგარიშგასაწევია, მითითებული კანონის ის დანაწესი, რომლის თანახმად, მოსარგებლეა ის პირი, რომელიც კანონის მიღების მომენტისათვის კეთილსინდისიერად ფაქტობრივად ფლობს საცხოვრებელ სადგომს. კონკრეტულ შემთხვევაში უნდა დადგინდეს, მოიპოვეს თუ არა წ-ეებმა ფაქტობრივი ფლობის უფლება ლ-ისაგან. რა გარემოებებით იყო განპირობებული ის, რომ შინაურული ნასყიდობის ხელწერილით გათვალისწინებული თანხის მხოლოდ ნაწილის გადახდის მიუხედავად „გ. (ლ.) ლ-ე ცნობდა მოპასუხეების სარგებლობის უფლებას სადავო სახლზე და მათი გამოსახლების საკითხი არ დაუყენებია“.

მხოლოდ წ-ეებსა და ლ-ის შორის არსებული ურთიერთობის დადგენის შემდეგაა შესაძლებელი წ-ეებსა და ლ-ე-კ-ეს შორის არსებული ურთიერთობების განსაზღვრა.

ნ-ეებსა და ღ-ის შორის არსებული ურთიერთობის კონტექსტში უნდა გამახვილდეს ყურადღება ზემოაღნიშნული კანონის მე-2 მუხლის მე-4 ნაწილზე, კერძოდ, მითითებული ნორმის თანახმად, „გარიგება საცხოვრებელი სადგომით სარგებლობის უფლების დათმობის შესახებ უნდა დასტურდებოდეს შემდეგი გარემოებებით: სადავო საცხოვრებელ სადგომში რეგისტრაციითა და კომუნალური გადასახადების გადახდით, ანდა მესაკუთრესათვის გარკვეული ოდენობის საფასურის გადახდით (გარდა ქირავნობის ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ქირისა)“.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, საკასაციო პალატა მიიჩნევს, რომ გასაჩივრებული გადაწყვეტილება უნდა გაუქმდეს და შესაბამისი მითითებების საფუძველზე უნდა დადგინდეს გადაწყვეტილებისათვის აუცილებელი ფაქტობრივი გარემოებები.

სარეზოლუციო ნაწილი:
საკასაციო სასამართლომ იხელმძღვანელა საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 412-ე მუხლით და

ღ ა ა ღ გ ი ნ ა :

1. ვ., ბ. და ი. ნ-ეების საკასაციო საჩივარი ნაწილობრივ დაკმაყოფილდეს;
2. გაუქმდეს ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2011 წლის 25 ივლისის გადაწყვეტილება და საქმე ხელახალი განხილვისათვის დაუბრუნდეს იმავე პალატას;
3. საკასაციო სასამართლოს განჩინება საბოლოოა და არ გასაჩივრდება.

ს ა ც ხ ო ვ რ ე ბ ე ლ ი სა დ გ ო მ ი თ მო ს ა რ გ ე ბ ლ ე

ბ ა ნ ჩ ი ნ ე ბ ა

№ას-1665-1653-2011 28 თებერვალი, 2012 წ., ქ. თბილისი
საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის
შემადგენლობა: ნ. კვანტალიანი (თავმჯდომარე, მომხსენებელი),
პ. ქათამაძე,
ბ. ალავიძე

დავის საგანი: საცხოვრებელ სადგომზე საკუთრების უფლების გადაცემა

აღწერილობითი ნაწილი:

ქ. პ-მა სარჩელით მიმართა თბილისის საქალაქო სასამართლოს ვ. შ-ისა და ვ. ვ-ის მიმართ და მოითხოვა მათ საკუთრებაში არსებული თბილისში, ა. კ-ის №6-ში მდებარე საცხოვრებელ სადგომზე, საბაზრო ღირებულების 10%-ის გადახდის სანაცვლოდ, საკუთრების უფლების გადაცემა შემდეგ გარემოებათა გამო: მოსარჩელის დედა ს. ა-ი, როგორც კეთილსინდისიერი მფლობელი, 1950 წლიდან სარგებლობის უფლებით ფლობდა მოპასუხეთა საცხოვრებელ სადგომს მათივე თანხმობით და ნოტარიულად გაუფორმებული ნასყიდობის ხელშეკრულების საფუძველზე. საცხოვრებელი სახლის 2/3 ოთხი ოთახი ირიცხებოდა ნ. შ-ის სახელზე, ხოლო 1/3 სამი ოთახი (№10, №11, №12) ორ შვილთან ერთად ეკავა ს. ა-ს, ნასყიდობის ხელშეკრულების საფუძველზე, ე.წ. „ატსტუპნიკის“ უფლებით. მოპასუხე ცდილობდა, გამოესახლებინა ს. ა-ი დაკავებული საცხოვრებელი სადგომიდან, თუმცა უშედეგოდ. კიროვის რაიონის სასამართლოს 1984 წლის 6 სექტემბრის გადაწყვეტილებით მოპასუხეს უარი ეთქვა ს. ა-ის გამოსახლებაზე. აღნიშნული გადაწყვეტილებით დასტურდება, რომ ს. ა-მა მოპასუხის მამისგან – ს. შ-ისგან 13000 მანეთად შეისყიდა საცხოვრებელი სადგომი ზემოაღნიშნულ მისამართზე, კერძოდ, №11 და №12 საცხოვრებელი ოთახები და ჩაენერა კიდევ ს. ა-მა ამ ფართის თავის სახელზე დარეგისტრირება ვერ მოახერხა საყოველთაოდ ცნობილი რეჟიმის გამო, მაგრამ ფლობდა და სარგებლობდა თავის ოჯახთან ერთად. ს. ა-ი 1996 წელს გაემგზავრა ისრაელში სამკურნალოდ და 2002 წელს ისე გარდაიცვალა, რომ ვერ მოასწრო ქ. თბილისში, ა. კ-ის ქ. №6-ში მდებარე საცხოვრებელი სადგომის შვილის სახელზე გადაფორმება. ქ. პ-ს მოპასუხეები ხელს უშლიან დედის საცხოვრებელი სადგომით სარგებლობაში, რის გამოც არსებობს საცხოვრებელი სადგომით სარგებლობის დაკარგვის საშიშროება. ამასთან, ს. ა-ს 1958 წლიდან ეკავა და სარგებლობდა მდგმურის უფლებით. შ-ები ხელოვნურად ქმნიდნენ ბინის ქირის მიუღებლობის ფაქტს, რის გამოც ს. ა-მა ბინის ქირა ჩარიცხა სასამართლოს ანგარიშზე.

მოპასუხე ვ. ვ-მა სარჩელი არ ცნო შემდეგ გარემოებათა გამო: მოსარჩელის მიერ წარმოდგენილი ქ. თბილისის კიროვის რაიონის სასამართლოს 1984 წლის 6 სექტემბრის გადაწყვეტილებით დასტურდება, რომ ქ. პ-ის დედა ს. ა-ი სადავო ბინაში ცხოვრობდა, როგორც დამქირავებული. ამასთან, არ დგინდება სადავო ბინაში მოსარჩელისა და მისი ოჯახის წევრების რეგისტრაციის ფაქტი. გარდა ამისა, ქ. თბილისის კრწანისის რაიონის სასამართლოს 1991 წლის 7 ივნისის გადაწყვეტილებით ს. ა-ი ნ. და ე. შ-ების სარჩელის საფუძველზე ცნობილ იქნა სადავო საცხოვრებელ ფართზე უფლებადაკარგულად. ს. ა-მა მფლობელობა სადავო ფართზე 1984 წლიდანვე შეწყვიტა, რადგან იგი არ იხდიდა კომუნალურ გადასახადებს და არ იყო

ჩანერილი სადავო ფართში. მოსარჩელეს საწინააღმდეგოს დამადასტურებელი მტკიცებულება არ წარმოუდგენია.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2011 წლის 31 მარტის გადაწყვეტილებით ქ. პ-ის სარჩელი არ დაკმაყოფილდა, რაც სააპელაციო წესით გაასაჩივრა ქ. პ-მა.

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2011 წლის 22 სექტემბრის განჩინებით ქ. პ-ის სააპელაციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდა, უცვლელად დარჩა გასაჩივრებული გადაწყვეტილება.

პალატამ დადგენილად ცნო შემდეგი ფაქტობრივი გარემოებები: ქ. თბილისში, ა. კ-ის №6-ში მდებარე უძრავი ნივთი არის ილ. და ი. ი-ების, ვ. შ-ის, ვ. ვ-ის საერთო საკუთრება, აქედან 1/2 ნაწილზე რეგისტრირებულია ილ. და ი. ი-ების, 2/6-ზე – ვ. შ-ის, ხოლო 1/6 ნაწილზე ვ. ვ-ის საკუთრების უფლება. ვ. შ-ი არის ნ. შ-ის, ხოლო ვ. ვ-ი – ე. შ-ის მემკვიდრე. თბილისის კიროვის რაიონის სახალხო სასამართლოს 1981 წლის 29 ივნისის გადაწყვეტილებით ე. ს-ს ასულ შ-ს ქ. თბილისში, ი-ს ქ. №6-ში მდებარე 6-ოთახიანი სახლიდან პირველ სართულზე მიეკუთვნა №12 ოთახი, ხოლო მე-2 სართულზე – №22 ოთახი, ნ. ს-ს ძე შ-ს კი, პირველ სართულზე მიეკუთვნა №10 ოთახი, №11 ოთახი, ხოლო მე-2 სართულზე – №23 ოთახი და №24 ოთახი. თბილისის კიროვის რაიონის სახალხო სასამართლოს 1984 წლის 6 სექტემბრის გადაწყვეტილებით არ დაკმაყოფილდა ნ. და ე. შ-ების სარჩელი ს. ა-ის წინააღმდეგ №11 და №12 ოთახიდან მოპასუხის გამოსახლების თაობაზე. თბილისის საქალაქო სასამართლოს 1984 წლის 25 ოქტომბრის განჩინებით გადაწყვეტილება დატოვებულ იქნა უცვლელად. ს. ა-ი გარდაიცვალა 2002 წლის 5 იანვარს და მისი მემკვიდრეობა მიიღო მოსარჩელე ქ. პ-მა. თბილისის კრწანისის რაიონის სასამართლოს 1991 წლის 7 ივნისის გადაწყვეტილებით ნ. და ე. შ-ების სარჩელი დაკმაყოფილდა, მოპასუხე ს. ა-ი ცნობილ იქნა საცხოვრებელ ფართზე უფლებადაკარგულად, ნ. შ-ისა და ე. შ-ის სახელზე რიცხულ ქ. თბილისში, ა. კ-ის ქ. №6-ში მდებარე პირადი საკუთრების სახლზე. პალატამ იხელმძღვანელა რა სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 266-ე მუხლით, განმარტა, რომ, ვინაიდან გადაწყვეტილების კანონიერ ძალაში შესვლის შემდეგ მხარეებს, აგრეთვე, მათ უფლებამონაცვლეებს არ შეუძლიათ სადავო გახადონ სხვა პროცესში გადაწყვეტილებით დადგენილი ფაქტები და სამართლებრივი ურთიერთობები, ამიტომ დგინდება, რომ ჯერ კიდევ 1991 წლის 7 ივნისის მდგომარეობით სასამართლოს კანონიერ ძალაში შესული გადაწყვეტილების საფუძველზე ს. ა-ს დაკარგული ჰქონდა ნ. და ე. შ-ების საკუთრებაში არსებული სადგომის მფლობელობის უფლება.

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატამ სამართლებრივ საკითხებთან დაკავშირებით სრულად გაიზიარა პირველი ინსტანციის სასამართლოს დასკვნები და დაეყრდნო რა „საცხოვრებელი სადგომით სარგებლობისას წარმოშობილი ურთიერთობების შესახებ“ საქართველოს კანონის 1-ლი მუხლს, 11 მუხლის „ა“ ქვეპუნქტს და მე-2 მუხლის მე-4 პუნქტს, განმარტა, ვინაიდან დადგენილ იქნა, რომ მოსარჩელე „საცხოვრებელი სადგომით სარგებლობისას წარმოშობილი ურთიერთობების შესახებ“ საქართველოს კანონის მიღების დროისათვის (1998 წლის 25 ივნისი) არ ფლობდა ქ. თბილისში, ა. კ-ის ქ. №6-ში არსებულ საცხოვრებელ სადგომს, ქ. პ-ი არ შეიძლება, ჩაითვალოს „საცხოვრებელი სადგომით სარგებლობისას წარმოშობილი ურთიერთობების შესახებ“ საქართველოს კანონის 11 მუხლის „ა“ პუნქტით გათვალისწინებულ მოსარგებლედ, შესაბამისად, ქ. პ-ის მოთხოვნა უსაფუძვლოა.

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2011 წლის 22 სექტემბრის განჩინება საკასაციო წესით გაასაჩივრა ქ. პ-მა და მოითხოვა მისი გაუქმება შემდეგი საფუძველებით: სააპელაციო სასამართლომ არასწორად განმარტა „საცხოვრებელი სადგომით სარგებლობისას წარმოშობილი ურთიერთობების შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-2 მუხლის მე-4 პუნქტი, კერძოდ, მესაკუთრისთვის გარკვეული ოდენობის თანხის გადახდა ნიშნავს ბინის ნასყიდობის საფასურის გადახდას და არა სხვა რაიმე საფასურის გადახდას, რაც მოწინააღმდეგე მხარეს არ უარუყვია. ამასთან, სასამართლომ არასწორად შეაფასა მესაკუთრესა და მოსარგებლეს შორის არსებული ურთიერთობა ქირავნობად. მან ყურადღება არ გაამახვილა იმ გარემოებებზე, რომ ს. ა-ი კეთილსინდისიერად ფლობდა სადავო ფართს, რომლის სრული საფასური გადახდილი იყო და იგი იმყოფებოდა ს. ა-ის ფაქტობრივ მფლობელობაში. ქირის გადახდის ფაქტი სასამართლომ დადგენილად ცნო მხოლოდ მხარის ზეპირი განმარტების საფუძველზე. გარდა ამისა, სასამართლომ არ გაითვალისწინა ის, რომ ბინის ქირაში იგულისხმებოდა საზოგადოებრივი საკუთრების სარგებლობისთვის გათვალისწინებული გადასახადი და არა ქირავნობის ხელშეკრულებიდან გამომდინარე ბინის ქირა. სააპელაციო სასამართლომ თბილისის კიროვის რაიონის სასამართლოს 1984 წლის 25 ოქტომბრის განჩინების უგულებელყოფით, არასწორად მიიჩნია, რომ არ დასტურდება მოსარჩელის დედის მიერ სადავო ფართის ფლობის ფაქტი ნასყიდობის ხელშეკრულების საფუძველზე. განჩინება მიუთითებს, რომ წარმოდგენილ იქნა წერილობითი ხელშეკრულება მხარეებს შორის სამი ოთახის დათმობის შესახებ. ამასთან, უზენაესი სასამართლომ მიერ დადგენილი პრაქტიკის მიხედვით, საცხოვრებელი სადგომის ფლობა არ ნიშნავს მხოლოდ ნივთის ჰყრობას.

სამოტივაციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლო საქმის მასალების შესწავლისა და გასაჩივრებული განჩინების სამართლებრივი დასაბუთების შემოწმების შედეგად მიიჩნევს, რომ ქ. პ-ის საკასაციო საჩივარი არ უნდა დაკმაყოფილდეს შემდეგ გარემოებათა გამო:

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი 410-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის „ა“ და „ბ“ ქვეპუნქტების თანახმად, საკასაციო სასამართლო არ დააკმაყოფილებს საკასაციო საჩივარს, თუ კანონის მითითებულ დარღვევას არა აქვს ადგილი და სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილებას საფუძველად არ უდევს კანონის დარ-

დევნა. საკასაციო პალატის აზრით, სააპელაციო სასამართლომ სამართლებრივად სწორად შეაფასა დადგენილი ფაქტობრივი გარემოებები და საკასაციო საჩივარში მითითებული კანონის დარღვევა არ დგინდება.

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 407-ე მუხლის მე-2 ნაწილის შესაბამისად, სააპელაციო სასამართლოს მიერ დამტკიცებულად ცნობილი ფაქტობრივი გარემოებები სავალდებულოა საკასაციო სასამართლოსათვის, თუ წამოყენებული არ არის დასაშვები და დასაბუთებული პრეტენზია (შედავება). კასატორის დასაბუთებული საკასაციო პრეტენზია არ წარმოუდგენია, ხოლო სააპელაციო სასამართლომ დადგენილად ცნო შემდეგი ფაქტობრივი გარემოებები: დადგენილია, რომ ს. ა-ი გარდაიცვალა 2002 წლის 5 იანვარს და მისი მემკვიდრეობა მიიღო ქ. პ-მა. თბილისის კრწანისის რაიონის სასამართლოს 1991 წლის 7 ივნისის გადაწყვეტილებით ნ. და ე. შ-ების სარჩელი დაკმაყოფილდა, ნ. ს-ს ძე შ-ისა და ე. ს-ს ასულ შ-ზე საკუთრების უფლებით რიცხულ საცხოვრებელ სახლზე მდებარე ქ. თბილისში, ა. კ-ის ქ. №6-ში, მოპასუხე ს. მ-ის ასული ა-ი ცნობილ იქნა საცხოვრებელ ფართზე უფლებადაკარგულად. ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, სააპელაციო პალატამ მიიჩნია, რომ არ დასტურდება „საცხოვრებელი სადგომით სარგებლობისას წარმოშობილი ურთიერთობების შესახებ“ საქართველოს კანონის მიღების მომენტისათვის (1998 წლის 25 ივნისს) მოსარჩელის მფლობელობის ფაქტი სადავო საცხოვრებელ სადგომზე.

საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ სააპელაციო პალატამ გასაჩივრებული განჩინებით სამართლებრივად სწორად შეაფასა დადგენილ ფაქტობრივი გარემოებები და დაასკვნა, რომ ქ. პ-ი კანონის მიღების დროისათვის სადავო ნივთს ფაქტობრივად არ ფლობდა, კერძოდ:

„საცხოვრებელი სადგომით სარგებლობისას წარმოშობილი ურთიერთობების შესახებ“ საქართველოს კანონის 1-ლი მუხლის თანახმად, ეს კანონი ანესრიგებს საცხოვრებელი სადგომის მესაკუთრესა და მოსარგებლეს შორის 1921 წლის 25 თებერვლიდან 1996 წლის 27 ივნისამდე წარმოშობილ იმ ურთიერთობებს, რომლებიც სპეციალურ სამართლებრივ მოწესრიგებას მოითხოვს. ამავე კანონის 11 მუხლის „ა“ პუნქტის თანახმად, მოსარგებლეა – პირი, რომელიც კანონის მიღების მომენტისთვის კეთილსინდისიერად ფაქტობრივად ფლობს საცხოვრებელ სადგომს მესაკუთრესთან სანოტარო ფორმის დაცვის გარეშე დადებული წერილობითი ნასყიდობის ხელშეკრულების საფუძველზე ან მფლობელობის უფლება მიღებული აქვს საცხოვრებელი სადგომით სარგებლობის უფლების დათმობის შესახებ გარიგებით ან ადმინისტრაციული აქტით. დასახელებული ნორმების თანახმად, პირის მოსარგებლედ მიჩნევისათვის სავალდებულოა კანონში მითითებული ერთ-ერთი პირობის არსებობა.

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 102-ე მუხლის მე-2 ნაწილი განსაზღვრავს მტკიცებულებათა წრეს და უთითებს, რომ მხარეთა მიერ მითითებული გარემოებების დადასტურება შეიძლება თვით მხარეთა ახსნა-განმარტებით, მოწმეთა ჩვენებებით, ექსპერტის დასკვნით და ა.შ. სასამართლოს საქმის სწორად გადაწყვეტის მიზნით შეუძლია, გამოიყენოს მითითებულ მუხლში ნახსენები ნებისმიერი მტკიცებულება და მტკიცების ნებისმიერი საშუალება, გარდა კანონით გათვალისწინებული შემთხვევებისა. ამა თუ იმ სამოქალაქო-სამართლებრივი ურთიერთობის სამართლებრივი შეფასებისათვის უნდა დადგინდეს მატერიალურსამართლებრივი ნორმით გათვალისწინებული გარკვეული იურიდიული ფაქტების (იურიდიული შემადგენლობის) უტყუარად არსებობა, რაც შესაძლებელია სამოქალაქო საპროცესო კანონმდებლობით აღიარებული მტკიცებულებებით.

ქ. პ-ი სადავო საცხოვრებელი სადგომის ფაქტობრივ ფლობას, კანონის მიღების დროისათვის ადასტურებს იმ ფაქტობრივი გარემოებით, რომ მასში დღემდე ინახება მოსარჩელის კუთვნილი ნივთები. აღნიშნული კი, კასატორის მოსაზრებით, დასტურდება მოწინააღმდეგე მხარის – ვ. ვ-ის აღიარებით, რომელიც დაფიქსირებულია 2011 წლის 15 მარტის სხდომის ოქმში. სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 131-ე მუხლის თანახმად, ერთი მხარის მიერ ისეთი გარემოების არსებობის ან არარსებობის დადასტურება (აღიარება), რომელზედაც მეორე მხარე ამყარებს თავის მოთხოვნებსა თუ შესაგებელს, სასამართლომ შეიძლება საკმარის მტკიცებულებად ჩათვალოს და საფუძველად დაუდოს სასამართლო გადაწყვეტილებას.

კასატორის მიერ მითითებულ სხდომის ოქმში ვ. ვ-ი განმარტავს, რომ „სადავო სახლში არ ვცხოვრობ, სახლი არის ავარიულ მდგომარეობაში, სახლში კი ჩემი ნივთები აწყვია. რაც შეეხება ა-ის ნივთებს, რაღაც ძველი ტანსაცმელი კი იყო სახლში. რაც იყო სახლში ა-ის ნივთები, მოდიოდნენ და ნელ-ნელა მიჰქონდათ“. მართალია, ვ. ვ-ი მიუთითებს წარსულში კასატორის ნივთების სადავო ფართში არსებობაზე, მაგრამ ამ განმარტებით არ დგინდება აღნიშნული ფაქტის – ნივთების სადავო ფართში განთავსების პერიოდი. შესაბამისად, მხარის განმარტებით, ვერ დგინდება საქმისათვის მნიშვნელოვანი ფაქტობრივი გარემოება 1994 წლამდე მოსარჩელის ნივთების სადავო ფართში არსებობა. შესაბამისად, ქ. პ-ი სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 131-ე მუხლის თანახმად, არ თავისუფლდება სადავო ფაქტის მტკიცების მოვალეობისაგან. ქ. პ-ს სათანადო მტკიცებულებებით უნდა დაედასტურებინა კანონის მიღების დროისათვის ნივთის ფაქტობრივად ფლობის ფაქტი, რათა გამხდარიყო იმ სპეციალური სამართლებრივი ურთიერთობის სუბიექტი, რომელსაც ანესრიგებს „საცხოვრებელი სადგომით სარგებლობისას წარმოშობილი ურთიერთობების შესახებ“ საქართველოს კანონი.

ამასთან, საკასაციო სასამართლო იზიარებს კასატორის მითითებას, რომ „საცხოვრებელი სადგომით სარგებლობისას წარმოშობილი ურთიერთობების შესახებ“ საქართველოს კანონის მიზნებისათვის მფლობელობად მიიჩნევა საცხოვრებელი ფართის ფლობა, რაც შეიძლება გამოიხატოს, როგორც მოსარგებლის მიერ ნივთით უშუალოდ სარგებლობითა და ფლობით, ასევე მოსარგებლის საკუთრებაში არსებული მოძრავი ნივთების საცხოვრებელ ფართში განთავსებით. აღნიშნული დასკვნა გამომდინარეობს მფლობელობის არსიდან, რაც გულისხმობს ნივთზე იურიდიულ ბატონობას და არა მხოლოდ მის ჰყრობას.

განსახილველ შემთხვევაში, გასაჩივრებული განჩინება კანონის დარღვევის გარეშეა მიღებული და მი-
სი გაუქმების სამართლებრივი საფუძველი არ არსებობს.

სარეზოლუციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლომ იხელმძღვანელა სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 410-ე მუხლით და

დ ა ა ღ ბ ი ნ ა :

ქ. პ-ის საკასაციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდეს.
თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2011 წლის 22 სექტემბრის განჩი-
ნება დარჩეს უცვლელად.
საკასაციო სასამართლოს განჩინება საბოლოოა და არ საჩივრდება.

საცხოვრებელი სადგომით მოსარგებლის უფლებამონაცვლე

განჩინება

№ას-10-10-2012 28 ივნისი, 2012 წ., ქ. თბილისი
საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატა
შემადგენლობა: მ. სულხანიშვილი (თავმჯდომარე, მომხსენებელი),
ვ. როინიშვილი,
თ. თოდრია

დავის საგანი: საცხოვრებელი სადგომის საბაზრო ღირებულების ანაზღაურება

აღწერილობითი ნაწილი:

ლ. ხ-მ სარჩელი აღძრა სასამართლოში საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს მიმართ და მოითხოვა
საცხოვრებელი სადგომის საბაზრო ღირებულების – 56175 აშშ დოლარის ეკვივალენტი ლარის გადახდა
შემდეგი საფუძველებით:

თბილისის ორჯონიკიძის რაიონის რაისაბჭოს საბინაო სამმართველოს 1939 წლის 4 სექტემბრის
№6/309 გადაწყვეტილებით მოსარჩელის დედას – ო. გ-ს უფლება მიეცა, მუდმივად ეცხოვრა კ-ის (შემდეგ-
ში შ-ის) ქ. №17-ში მდებარე 18 კვ.მ ერთ ოთახში, ხოლო 1942 წლის 5 დეკემბერს მოსარჩელის მამა პ. ხ-ს –
იმავე სახლში მდებარე 16 კვ.მ. ერთ ოთახში. მამა გარდაიცვალა 1991 წელს, ხოლო დედა – 1998 წელს. მო-
სარჩელე დღემდე აგრძელებს ამ ბინაში ცხოვრებას, იხდის კომუნალურ გადასახადებს. მოსარჩელეს, რო-
გორც მოსარგებლების უფლებამონაცვლეს, უნდა აუნაზღაურდეს სახელმწიფოსაგან საცხოვრებელი
სადგომის საბაზრო ღირებულება.

მოპასუხე სამინისტრომ სარჩელი არ ცნო და განმარტა, რომ მოცემულ დავაში სათანადო მოპასუხეს
არ წარმოადგენს, ვინაიდან მოსარჩელეს არ დაუკონკრეტებია, რომელმა სახელმწიფო ორგანომ უნდა აუ-
ნაზღაუროს სადავო თანხა.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2010 წლის 11 მაისის საოქმო გან-
ჩინებით საქმეში მოპასუხის მხარეზე მესამე პირებად ჩაებნენ ი. და რ. გ-ები, ხოლო ამავე სასამართლოს
2011 წლის 28 თებერვლის გადაწყვეტილებით ლ. ხ-ს სარჩელი არ დაკმაყოფილდა.

საქალაქო სასამართლოს გადაწყვეტილება ლ. ხ-მ გაასაჩივრა სააპელაციო წესით.

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2011 წლის 18 ოქტომბრის განჩი-
ნებით სააპელაციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდა, ხოლო გასაჩივრებული გადაწყვეტილება დარჩა უცვლელ-
ად შემდეგ გარემოებათა გამო:

სააპელაციო სასამართლომ დაადგინა შემდეგი ფაქტობრივი გარემოებანი:

ქ.თბილისში, შ-ის (ყოფილი კ-ის) ქუჩა №17-ში მდებარე საცხოვრებელი სახლის ლიტ „ა-ს“ II სართულ-
ზე მდებარე №11 და №12 ოთახები, ამ ოთახების წინ მდებარე სათავსები – შუშაბანდი, სამზარეულო, სანი-
ტარული კვანძი და კიბის ქვეშ არსებული დამხმარე სათავსი იმყოფება ლ. ხ-ს მფლობელობაში სამარ-
თლებრივი საფუძვლის გარეშე. ლ. ხ-ა არ წარმოადგენს „საცხოვრებელი სადგომით სარგებლობისას წარ-
მოშობილი ურთიერთობის შესახებ“ კანონით გათვალისწინებულ მოსარგებლეს.

საჯარო რეესტრის ამონაწერის თანახმად, აღნიშნული უძრავი ნივთი რ. და ი. გ-ების თანასაკუთრება-
შია.

ლ. ხ-ს მშობლები ზემოაღნიშნულ ბინას ფლობდნენ მართლზომიერად. №11 16 კვ.მ ოთახი მოსარჩელის
მამას – პ. ხ-ს გადაეცა 1942 წელს თბილისის საქალაქო საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტის საბინაო სამ-
მართველოს მიერ ამავე წლის 5 დეკემბერს გაცემული №524 ორდერით. დასახელებული ორდერით, ა-ის
ქუჩა №3-ში მცხოვრებ პ. ა-ს ძე ხ-ს მიეცა შესახლების უფლება ოჯახის 2 წევრთან ერთად კ-ის ქუჩა №11-
ში მდებარე 16 კვ.მ ერთ ოთახში, ბ-ს ყოფილ ბინაში, ხოლო ლ. ხ-ს დედას – ო. (ო.) გ-ს 1939 წელს სადირექ-
ტივო ორგანოების №ა-041 განკარგულების თანახმად, უფლება მიეცა, მუდმივად ეცხოვრა კ-ის №11-ში
მდებარე 18 კვ.მ ბ-ის ყოფილ ერთ ოთახში.

თბილისის მთაწმინდის რაიონის სასამართლოს 1995 წლის 11 სექტემბრის გადაწყვეტილებით ი. და ჯ. გ-ების სარჩელი დაკმაყოფილდა და ს. ჯ-ა, კ. კ.-ჯ-ა, მ. ჯ-ა, გ. მ-ე, ო. გ-ე, ლ. ხ-ა და თ. გ-ი გამოსახლდნენ ქ.თბილისში, შ-ის (ყოფილი კ-ის) ქ. №17-ში მდებარე სახლიდან.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 1996 წლის 18 დეკემბრის განჩინებით აღნიშნული გადაწყვეტილება დარჩა ძალაში იმ ცვლილებებით, რომ გ. მ-ე, ს., კ. და ი. ჯ-ები სადავო ბინებიდან გამოსახლდნენ დროებით, სადავო ბინის ფაქტობრივად დანგრევის მომენტიდან და ახალი სახლის აშენების შემდეგ შესახლდნენ იმავე ფართში.

1995 წლის 11 სექტემბრის სასამართლოს გადაწყვეტილებითა და 1996 წლის განჩინებით გამოსახლებული პირები ო. გ-ე, ლ. ხ-ა და თ. გ-ი აღნიშნული დროისათვის დაკმაყოფილდნენ ბინებით. ო. გ-ე იმ პირთა შორის იყო, რომელიც პ. ხ-ს სახელზე გაცემული ორდერის მიხედვით გამოყოფილ ბინაში გადავიდა. ლ. ხ-სა და თ. გ-ს კი, საკუთრების უფლებით ბინა მიეცათ ქ.თბილისის პირველი მაისის რაიონის სახალხო დეპუტატთა საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტის 1981 წლის 15 ივლისის გადაწყვეტილებით. აღსანიშნავია, რომ ამავე გადაწყვეტილების შესაბამისად, ზემოხსენებულ პირებს ბინა იმ საფუძვლით გამოეყოთ, რომ მათ ბინა საკუთრებაში არ გააჩნდათ და კ-ის ქ. №17-ში მდებარე უფლებით ცხოვრობდნენ.

ამდენად, პალატამ დაადგინა, რომ მოსარჩელის მამა – პ. ხ-ს სახელმწიფოსაგან ბინით დაკმაყოფილდა 1981 წელს, სადაც შესახლდა მოსარჩელის დედა, და და ძმა, ხოლო თავად მოსარჩელეს სახელმწიფოსაგან საკუთრების უფლებით ბინა 1965 წელს გამოეყო.

სააპელაციო პალატამ არ გაიზიარა აპელანტის მითითება, რომ 1995 წლის 11 სექტემბრის გადაწყვეტილებით აღიარებულ იქნა ო. გ-ის, ლ. ხ-სა და თ. გ-ის უფლება სადავო ბინაზე, თუმცა, გამოსახლება განხორციელდა შექმნილი მდგომარეობიდან გამომდინარე. 1995 წლის 11 სექტემბრის გადაწყვეტილების გადასინჯვის საფუძველზე ზემდგომი სასამართლოს 1996 წლის 18 დეკემბრის გადაწყვეტილებით სასამართლომ მიიჩნია, რომ თ. გ-ი, ლ. ხ-ა და ო. გ-ე ჩანერილები იყვნენ ამ ბინაში, მაგრამ ახალი ბინების მიღების შემდეგ ამოენერნენ და ამჟამად კვლავ აგრძელებენ ჩაუნერავად გ-ების სახლში ცხოვრებას.

ამდენად, 1995 წლის 11 სექტემბრის გადაწყვეტილებით განისაზღვრა რა მხარეთა უფლებები არსებული კანონმდებლობის შესაბამისად, ლ. ხ-ს უფლება სადავო ბინაზე არ იქნა აღიარებული, ვინაიდან სასამართლომ გამოარკვია, რომ ზემოხსენებული პირები ახალი ბინების მიღების შემდეგ ამოენერნენ სადავო სახლთმფლობელობიდან, რის გამოც, ისინი გამოასახლეს, განსხვავებით გ. მ-ის, ს., კ. და ი. ჯ-ებისაგან, რომელთაც თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 1996 წლის 18 დეკემბრის განჩინებით დაუდგინდათ ამავე სახლში შესახლების უფლება.

სასამართლომ იხელმძღვანელა „საცხოვრებელი სადგომით სარგებლობისას წარმოშობილი ურთიერთობების შესახებ“ საქართველოს კანონის პირველი მუხლით და განმარტა, რომ დასახლებული კანონის რეგულირების სფეროში შემავალი ურთიერთობების თავისებურებას წარმოადგენს საცხოვრებელ სადგომზე მესაკუთრისა და მოსარგებლის საერთო უფლებიდან თითოეულის მართლზომიერი ინტერესის დაკმაყოფილების საჭიროება. ამ უფლებასთან დაკავშირებით მესაკუთრის ან მოსარგებლის მიერ პრეტენზიის გაცხადება ურთიერთობის მონაწილეთა კონკრეტული უფლების დადგენის საფუძველია, რითაც შესაბამისი სამართალური თეორია წყდება.

მოცემულ შემთხვევაში პალატამ მიუთითა, რომ სადავო ბინაზე დადგინდა რ. და ი. გ-ების საკუთრების უფლება, ლ. ხ-ს უფლება კი არ იქნა მიჩნეული დასაბუთებულად, რის გამოც ეს უკანასკნელი, ოჯახთან ერთად, სასამართლოს 1995 წლის 11 სექტემბრის გადაწყვეტილებით გამოსახლდა დაკავებული სადგომიდან.

ამდენად, აპელანტის მიერ მითითებული გარემოებები მოსარგებლის უფლებამოსილებასთან დაკავშირებით წარმოადგენდა სასამართლო განხილვის საგანს 1995 წლის 11 სექტემბრის გადაწყვეტილების მიღებისას და ამავე გადაწყვეტილების გადასინჯვის ეტაპზე, რის შედეგადაც მიღებულ იქნა 1996 წლის 18 დეკემბრის განჩინება.

სააპელაციო პალატამ მიიჩნია, რომ მითითებული კანონის შესაბამისად, საცხოვრებელი სადგომის ფლობის ფაქტს განმარტავს ამავე კანონის 11-ე მუხლის „ა“ ქვეპუნქტი, აღსანიშნავია, რომ ამ ნორმით გათვალისწინებულ უფლებათა ნამდვილობას კანონი უკავშირებს გარკვეული დროის პერიოდს, რაც იმას ნიშნავს, რომ მოსარგებლეს ზემოხსენებული საფუძვლით წარმოშობილი უფლება არა მხოლოდ მოპოვებული უნდა ჰქონდეს, არამედ აღნიშნული უფლება ნამდვილი, ანუ იურიდიული ძალის მქონე უნდა ყოფილიყო ამავე კანონი მიღების დროისათვის – 1998 წლის 25 ივნისისათვის.

სასამართლომ ასევე ჩათვალა, რომ მოსარგებლის უფლების ნამდვილობა, მართლზომიერება და აღნიშნული უფლებისადმი კეთილსინდისიერი დამოკიდებულება განპირობებულია როგორც ობიექტური, ასევე სუბიექტური ფაქტორებით. უფლების ნამდვილობის და მართლზომიერების განსაზღვრის მიზნებისათვის, აუცილებელია, დგინდებოდეს 1998 წლის 25 ივნისისათვის კანონით გათვალისწინებული საფუძვლებით საცხოვრებელი სადგომის ფლობის ფაქტი. იმ შემთხვევაში, თუ მოსარგებლემ მართლზომიერად არ ფლობს საცხოვრებელ სადგომს, მნიშვნელოვანია მოსარგებლის სუბიექტური დამოკიდებულების დადგენა აღნიშნული ფაქტის მიმართ.

განსახილველ შემთხვევაში, პალატამ დაადგინა, რომ 1998 წლის 25 ივნისის მდგომარეობით ლ. ხ-ს, ო. გ-ს და თ. გ-ს სასამართლოს კანონიერ ძალაში შესული გადაწყვეტილებით შეუწყდათ აღნიშნული საცხოვრებელი სადგომით მართლზომიერი ფლობის უფლება, ხოლო პ. ხ-ს, როგორც სხენებული გადაწყვეტილებების გამოტანის, ასევე კანონის მიღების მომენტიდან, გარდაცვლილი იყო.

ამდენად, პალატამ მიიჩნია, რომ ლ. ხ-ა, ო. გ-ე და თ. გ-ი არ წარმოადგენდნენ სადავო საცხოვრებელი სადგომის მართლზომიერ მფლობელებს, ვინაიდან აღნიშნული დროისათვის მათ მიერ სადავო საცხოვრებელი სადგომის ფლობას სამართლებრივი საფუძველი არ გააჩნდათ, რის თაობაზეც აღნიშნული პირები ინფორმირებულნი იყვნენ. აღნიშნული კი, სასამართლომ იმდაგვარად განმარტა, რომ სსენებული სამართალური თითობის რეგულირების მიზნებისათვის სადავო პირები არ წარმოადგენენ „საცხოვრებელი სადგომით სარგებლობისას წარმოშობილი ურთიერთობების შესახებ“ საქართველოს კანონით გათვალისწინებულ მოსარგებლებს.

„საცხოვრებელი სადგომით სარგებლობისას წარმოშობილი ურთიერთობების შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-2 მუხლის მე-8 და მე-10 პუნქტიდან გამომდინარეობს, რომ სახელმწიფოს აკისრია კომპენსაციის (საცხოვრებელი სადგომის საბაზრო ღირებულების) ანაზღაურების ვალდებულება იმ მოსარგებლისათვის, რომელსაც „საცხოვრებელი სადგომით სარგებლობისას წარმოშობილი ურთიერთობების შესახებ“ საქართველოს კანონის 11 მუხლის „ა“ ქვეპუნქტის შესაბამისად, საცხოვრებელ სადგომზე მფლობელობის უფლება მიღებული აქვს ადმინისტრაციული აქტით. მესაკუთრე შეზღუდულია, მოითხოვოს საცხოვრებელ სადგომზე მოსარგებლის მფლობელობის შეწყვეტა სახელმწიფოს მიერ ამ ვალდებულების შესრულებამდე, თუმცა, კანონი მესაკუთრეს ანიჭებს უფლებას, თავად გადაუხადოს მოსარგებლეს სადგომის საბაზრო ღირებულება.

სასამართლოს მითითებით, განსახილველ სამართალური თითობაში სახელმწიფოს არ ეკისრება ლ. ხ-სათვის კომპენსაციის გადახდის ვალდებულება, ვინაიდან ლ. ხ-ა აღნიშნული კანონის მიღების მომენტი-სათვის კანონიერ ძალაში შესული გადაწყვეტილებით გამოსახლდა სადავო ბინიდან, ასევე ამავე კანონის მე-8 მუხლის გამოყენების მიზნებისათვის მნიშვნელოვანია ის გარემოებაც, რომ იგი სახელმწიფოს მიერ უკვე დაკმაყოფილებულია ბინის გადაცემის გზით.

სააპელაციო პალატამ განმარტა, რომ „საცხოვრებელი სადგომით სარგებლობისას წარმოშობილი ურთიერთობების შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-8 და მე-9 მუხლები იმ სამართალური თითობას არეგულირებს, როდესაც სახელმწიფომ კერძო პირს ბინა გამოუყო, თუმცა შემდეგომ აღნიშნული ბინა სხვა კერძო პირის საკუთრებაში აღმოჩნდა, ასეთ შემთხვევაში, სახელმწიფოს ვალდებულება, დააკმაყოფილოს აღნიშნული პირი საცხოვრებელი ბინით, შენარჩუნებულია. სწორედ ამ მიზანს ემსახურება მოსარგებლისათვის კომპენსაციის მიცემის ვალდებულება, თუმცა აღნიშნული ნორმა არ უნდა იქნეს გამოყენებული მაშინ, როდესაც სასამართლო დადგენილად მიიჩნევს, რომ სახელმწიფომ აღნიშნული პირი ბინის გამოყოფის გზით უკვე დააკმაყოფილა.

სააპელაციო პალატამ დადგინდად მიიჩნია, რომ პ. ხ-ს დაკმაყოფილების მიზნით ბინა გამოეყო. ბინა გამოეყო ასევე ლ. ხ-ს და თ. გ-საც. შესაბამისად, სახელმწიფომ შეასრულა თავისი ვალდებულება და ადმინისტრაციული აქტით სხვის კერძო საკუთრებაში შესახლებულ მოსარგებლეს კომპენსაცია გადაუხადა.

სააპელაციო სასამართლომ განჩინება ლ. ხ-მ გაასაჩივრა საკასაციო წესით, მოითხოვა მისი გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილებით სარჩელის დაკმაყოფილება შემდეგი საფუძველებით:

სასამართლომ „საცხოვრებელი სადგომით სარგებლობისას წარმოშობილი ურთიერთობების შესახებ“ კანონის მე-8 პუნქტი იმდაგვარად განმარტა, რომ იმ მესაკუთრეს, რომლის საცხოვრებელ სადგომშიც ადმინისტრაციული აქტით შესახლებულ იქნა მოსარგებლე, შეუძლია მოსთხოვოს ნივთზე მფლობელობის შეწყვეტა მხოლოდ მას შემდეგ, რაც მოსარგებლეს სახელმწიფო აუნაზღაურებს დაკავებული საცხოვრებელი სადგომის საბაზრო ღირებულებას. ამდენად, ასეთ შემთხვევაში ადმინისტრაციული აქტით შესახლებულ პირების გარდაცვალების შემდეგ აღნიშნული უფლებები და მოთხოვნები მათ უფლებამონაცვლეებსა და მემკვიდრეებზე არ გადადის, ვინაიდან ხსენებული კანონის პირველი და მე-3 პუნქტებით გათვალისწინებულ შემთხვევებში აღნიშნულია უფლებამონაცვლეობასთან დაკავშირებული უფლებები. იმ შემთხვევაზე კი, სადაც ურთიერთობა ადმინისტრაციული აქტით შესახლებულ პირებს ეხება, სასამართლომ ზემოთ მითითებული უფლებამონაცვლეობასთან დაკავშირებული მსჯელობა არასწორად არ გაავრცელა. კანონმდებელი პირდაპირ არსად არ უთითებს, რომ ადმინისტრაციული აქტის საფუძველზე შესახლებულ პირებზე უფლებამონაცვლეობა არ უნდა გავრცელდეს. მემკვიდრეობის უფლება გარანტირებულია როგორც ქვეყნის შიდა, ისე საერთაშორისო კანონმდებლობით და ამ უფლების უგულებელყოფა დაუშვებელია.

სააპელაციო პალატამ სათანადოდ არ შეაფასა და შესაბამისი კანონით არ დაარეგულირა ის გარემოება, რომ ო. გ-ს ორდერებით მიეცა სადავო ფართი გარკვეული პერიოდის განმავლობაში სადავო ფართიდან ამონერის შემდეგ, ხოლო 1982 წლიდან გარდაცვალებამდე, 1998 წლამდე იგი ჩაენერა და ცხოვრობდა შ-ის ქ. №17-ში. აღნიშნული დასტურდება რიგი მტკიცებულებებით. სასამართლომ არასწორად შეაფასა საქმეში წარმოდგენილი საინფორმაციო ბარათი, სამოქალაქო რეესტრის დასკვნა, საინვენტარიზაციო გეგმა, კომუნალური გადასახადების გადახდის ფაქტი და თუნდაც სასამართლოს 1984 და 1995 წლების გადაწყვეტილებები.

სამოტივაციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლომ განიხილა საკასაციო საჩივარი, გაეცნო საქმის მასალებს და თვლის, რომ საკასაციო საჩივარი ნაწილობრივ უნდა დაკმაყოფილდეს და საქმე ხელახალი განხილვისათვის დაუბრუნდეს იმავე სასამართლოს შემდეგ გარემოებათა გამო:

საქმის მასალებით დადგენილია, რომ საჯარო რეესტრის ამონაწერის თანახმად, სადავო უძრავი ნივთი რ. და ი. გ-ის თანასაკუთრებაშია.

ლ. ხ-ს მშობლები ზემოაღნიშნულ ბინას ფლობდნენ მართლზომიერად. №11 16 კვ.მ ოთახი მოსარჩელის მამას – პ. ხ-ს გადაეცა 1942 წელს თბილისის საქალაქო საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტის საბინაო სამმართველოს მიერ ამავე წლის 5 დეკემბერს გაცემული №524 ორდერით. დასახელებული ორდერით, ა-ის ქუჩა №3-ში მცხოვრებ პ. ა-ს ძე ხ-ს მიეცა შესახლების უფლება ოჯახის 2 წევრთან ერთად კ-ის ქუჩა №11-ში მდებარე 16 კვ.მ ერთ ოთახში, ბ-ს ყოფილ ბინაში, ხოლო ლ. ხ-ს დედას – ო. (ო.) გ-ს 1939 წელს სადირექტივო ორგანოების №ა-041 განკარგულების თანახმად, უფლება მიეცა, მუდმივად ეცხოვრა კ-ის №11-ში მდებარე 18 კვ.მ ბ-ის ყოფილ ერთ ოთახში.

თბილისის მთაწმინდის რაიონის სასამართლოს 1995 წლის 11 სექტემბრის გადაწყვეტილებით ი. და ჯ. გ-ის სარჩელი დაკმაყოფილდა და ს. ჯ-ა, კ. კ-ჯ-ა, მ. ჯ-ა, გ. მ-ე, ო. გ-ე, ლ. ხ-ა და თ. გ-ი გამოსახლდნენ ქ.თბილისში, შ-ის (ყოფილი კ-ის) ქ. №17-ში მდებარე სახლიდან.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 1996 წლის 18 დეკემბრის განჩინებით აღნიშნული გადაწყვეტილება დარჩა ძალაში იმ ცვლილებით, რომ გ. მ-ე, ს., კ. და ი. ჯ-ები სადავო ბინებიდან გამოსახლდნენ დროებით, სადავო ბინის ფაქტობრივად დანგრევის მომენტიდან და ახალი სახლის აშენების შემდეგ შესახლდნენ იმავე ფართში.

1995 წლის 11 სექტემბრის სასამართლოს გადაწყვეტილებითა და 1996 წლის განჩინებით გამოსახლებული პირები – ო. გ-ე, ლ. ხ-ა და თ. გ-ი აღნიშნული დროისათვის დაკმაყოფილდნენ ბინებით. ო. გ-ე იმ პირთა შორის იყო, რომელიც პ. ხ-ს სახელზე გაცემული ორდერის მიხედვით გამოყოფილ ბინაში გადავიდა. ლ. ხ-სა და თ. გ-ს კი, საკუთრების უფლებით ბინა მიეცათ ქ.თბილისის პირველი მაისის რაიონის სახალხო დეპუტატთა საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტის 1981 წლის 15 ივლისის გადაწყვეტილებით. აღსანიშნავია, რომ ამავე გადაწყვეტილების შესაბამისად, ზემოხსენებულ პირებს ბინა იმ საფუძვლით გამოეყო, რომ მათ ბინა საკუთრებაში არ გააჩნდათ და კ-ის ქ. №17-ში მდებარე უფლებით ცხოვრობდნენ.

ამდენად, პალატამ დაადგინა, რომ მოსარჩელის მამა – პ. ხ-ს სახელმწიფოსაგან ბინით დაკმაყოფილდა 1981 წელს, სადაც შესახლდა მოსარჩელის დედა, და და ძმა, ხოლო თავად მოსარჩელეს სახელმწიფოსაგან საკუთრების უფლებით ბინა 1965 წელს გამოეყო.

1995 წლის 11 სექტემბრის გადაწყვეტილების გადასინჯვის საფუძველზე ზემდგომი სასამართლოს 1996 წლის 18 დეკემბრის გადაწყვეტილებით სასამართლომ მიიჩნია, რომ თ. გ-ი, ლ. ხ-ა და ო. გ-ე ჩანერილები იყვნენ ამ ბინაში, მაგრამ ახალი ბინების მიღების შემდეგ ამოწმდნენ და ამჟამად კვლავ აგრძელებენ ჩაუნერავად გაბუნების სახლში ცხოვრებას.

ამდენად, 1995 წლის 11 სექტემბრის გადაწყვეტილებით განისაზღვრა რა მხარეთა უფლებები არსებული კანონმდებლობის შესაბამისად, ლ. ხ-ს უფლება სადავო ბინაზე არ იქნა აღიარებული, ვინაიდან სასამართლომ გამოარკვია, რომ ზემოხსენებული პირები ახალი ბინების მიღების შემდეგ ამოწმდნენ სადავო სახლთმფლობელობიდან, რის გამოც ისინი გამოასახლეს, განსხვავებით გ. მ-ის, ს., კ. და ი. ჯ-ებისაგან, რომელთაც თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 1996 წლის 18 დეკემბრის განჩინებით დაუდგინდათ ამავე სახლში შესახლების უფლება სამომავლოდ.

საკასაციო პალატა მიიჩნევს, რომ სააპელაციო სასამართლოს არასრულყოფილად აქვს შეფასებული საქმეში წარმოდგენილი მტკიცებულებები და, ამასთან, მათ მიეცათ არასწორი სამართლებრივი შეფასება, რის გამოც საქმეზე მიღებულია არასწორი გადაწყვეტილება.

უპირველეს ყოვლისა, სასამართლო ვერ გაიზიარებს სააპელაციო სასამართლოს იმ მოსაზრებას, რომ „საცხოვრებელი სადგომით სარგებლობისას წარმოშობილი ურთიერთობების შესახებ“ კანონის შესაბამისად სადგომით მოსარგებლის უფლებამონაცვლისათვის (მემკვიდრისათვის) ანაზღაურების ვალდებულება, როცა საქმე ეხება ადმინისტრაციული აქტით შესახლებულ პირებს, კანონით გათვალისწინებული არ არის. უნდა აღინიშნოს, რომ კანონი ასეთ დათქმას არ შეიცავს. ამასთან, ამ სახის ურთიერთობის სპეციფიურობის წარმოსაჩენად სააპელაციო სასამართლოს მიერ მითითება იმ ფაქტზე, რომ ამ სახის ურთიერთობებს საბინაო კანონმდებლობა არ იცნობდა, არასწორია, რადგან იმ დროისათვის მოქმედი საბინაო კანონმდებლობა არ ითვალისწინებდა არც ერთი სახის ურთიერთობას, რომელიც რეგულირებულია ამ კანონით. ხოლო რაც შეეხება პრივატიზაციას, იგი ეხებოდა სახელმწიფოს საკუთრებაში არსებულ ბინებს და ამ პროცესში ვერც ერთი ზემოთ მითითებული კანონით გათვალისწინებული მოსარგებლე ვერ მიიღებდა მონაწილეობას.

„საცხოვრებელი სადგომით სარგებლობისას წარმოშობილი ურთიერთობების შესახებ“ კანონი განსხვავებულად არეგულირებს ადმინისტრაციული აქტის საფუძველზე შესახლებული პირების მიმართ წარმოშობილ ურთიერთობებს. კანონის მე-2 მუხლის მე-8 ქვეპუნქტის თანახმად, იმ მესაკუთრეს, რომლის საცხოვრებელ სადგომშიც ადმინისტრაციული აქტით შესახლეს მოსარგებლე, შეუძლია მოსარგებლეს მოსთხოვოს ნივთზე მფლობელობის შეწყვეტა მხოლოდ მას შემდეგ, რაც მოსარგებლეს სახელმწიფო აუნაზღაურებს დაკავებული საცხოვრებელი სადგომის საბაზრო ღირებულებას. როგორც ზემოთ უკვე აღვნიშნეთ, ეს ნორმა არავითარ დათქმას არ აკეთებს (არ კრძალავს) უფლებამონაცვლეობის თაობაზე. სამოქალაქო კოდექსი კი ასეთი შემთხვევასთან დაკავშირებით ამგვარ დათქმას აკეთებს 157-ე მუხლის თანახმად, მფლობელობა მემკვიდრეებზე გადადის იგივე სახით რა სახითაც არსებობდა იგი მამკვიდრებელთან. აღნიშნული ნორმიდან გამომდინარე მემკვიდრე აღიჭურვება იგივე უფლებებით, რაც აქვს მამკვიდრებელს. იგივე დასკვნა შეიძლება გაკეთდეს სამოქალაქო კოდექსის 1328-ე მუხლის მიხედვითაც, რომლის თანახმად, საკვიდრო შეიცავს მამკვიდრებლის როგორც ქონებრივი უფლებების, ასევე მოვალეობების ერთობლიობას, რაც მამკვიდრებელს ჰქონდა სიკვდილის მომენტიდან. შესაბამისად, ფართის დათმობაც

გარკვეული სასაყიდლის სანაცვლოდ ადამიანის ქონებრივ უფლებას წარმოადგენს და ამ უფლების რეალიზაცია არ შეიძლება შეიზღუდოს.

გარდა ზემოაღნიშნულისა, პალატა თვლის, რომ სააპელაციო სასამართლომ არ გამოიკვლია საქმისათვის მნიშვნელოვანი გარემოებები და სათანადო შეფასება არ მისცა მათ. კერძოდ, სასამართლოს არ დაუდგენია, ცხოვრობს თუ არა მოსარჩელე სადავო ფართში და რა პერიოდისაა ფლობს მას. ასევე სასამართლოს სათანადო შეფასება არ მიუცია იმ გარემოებისათვის, რომ პ. ხ-ზე გაცემული ორდერი გაფორმდა მის ვაჟზე – მ. ხ-ზე ოჯახის გაყოფის მიზნით. სასამართლოს არ გამოუკვლევიან ის გარემოება, გააგრძელა თუ არა პ. ხ-მ სადავო ქონების ფლობა ორდერის გაცემის შემდეგ. ასევე, შეწყვიტა თუ არა ო. გ-მ სადავო ფართის ფლობა ახალი ბინის მიღების ან სასამართლოს მიერ გადაწყვეტილების გამოტანის შემდეგ და სახლის მფლობელობის გაგრძელების შემთხვევაში, რა სამართლებრივ ურთიერთობაში იმყოფებოდა იგი მესაკუთრესთან. სასამართლოს ასევე უნდა გამოეკვლია, მიღებული აქვს თუ არა ლ. ხ-ს მშობელთა სამკვიდრო ქონება კანონით დადგენილი წესით და არის თუ არა იგი უფლებამოსილი იდავოს აღნიშნულ ქონებაზე.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, საკასაციო პალატა მიიჩნევს, რომ სააპელაციო სასამართლოს დასაბუთება არასრულია, რის გამოც იგი განსახილველად უნდა დაუბრუნდეს იმავე სასამართლოს.

სარეზოლუციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლომ იხელმძღვანელა სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 412-ე მუხლით და

ღ ა ა ღ ბ ი ნ ა :

ლ. ხ-ს საკასაციო საჩივარი ნაწილობრივ დაკმაყოფილდეს.
გაუქმდეს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2011 წლის 18 ოქტომბრის განჩინება და საქმე დაუბრუნდეს იმავე სასამართლოს ხელახლა განსახილველად.
საკასაციო პალატის განჩინება საბოლოოა და არ გასაჩივრდება.

საოჯახო სამართალი

არასრულწლოვანის უფლებათა დაცვა

განჩინება

№ას-669-630-2011 11 ოქტომბერი, 2011 წ., ქ. თბილისი
საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატა
შემადგენლობა: ნ. კვანტალიანი (თავმჯდომარე, მომხსენებელი),
ბ. ალავეიძე,
პ. ქათამაძე

დავის საგანი: არასრულწლოვანი ბავშვების საცხოვრებელი ადგილის განსაზღვრა

აღწერილობითი ნაწილი:

გ. ბ-მა სარჩელი აღძრა სასამართლოში ნ., ნს., მ. და ზ. ნ-ების მიმართ და, სამოქალაქო კოდექსის 1204-ე და 1198-ე მუხლების თანახმად, მოითხოვა მოპასუხეებისგან არასრულწლოვანი შვილების დაბრუნება შემდეგი დასაბუთებით: გ. ბ-სა და მის მეუღლეს, ნ. ნ-ს, შეეძინათ სამი შვილი: 2002 წლის 16 თებერვალს დაბადებული ნ. ბ-ი, 2006 წლის 10 იანვარს დაბადებული ს. ბ-ი და ლ. ბ-ი. 2009 წლის 26 ნოემბერს გარდაიცვალა გ. ბ-ის მეუღლე, ნ. ნ-ი, რის შემდეგაც მოსარჩელე დასთანხმდა, რომ, სამგლოვიარო დღეებში, ბავშვები ყოფილიყვნენ მოპასუხეებთან, ნ. ნ-ის მშობლებსა და დებთან. დაკრძალვის შემდგომ, მოპასუხეთა თხოვნით, მოსარჩელე დასთანხმდა, რომ მისი არასრულწლოვანი შვილები საცხოვრებლად დარჩენილიყვნენ მოპასუხეებთან, თუმცა გ. ბ-ი ყოველდღიურად ნახულობდა მათ. გარკვეული პერიოდის შემდგომ, როდესაც ნ. ბ-მა მოითხოვა მამის სახლში ღამის გათევა, სადაც იზრდებოდა კიდევ იგი დედის გარდაცვალებამდე და მამამ მისი სურვილი დააკმაყოფილა, წარმოიშვა კონფლიქტი მოპასუხეებთან, რასაც მოჰყვა მათი მხრიდან მოსარჩელის სახლიდან ნ. ბ-ის ძალისმიერი მეთოდებით წაყვანა. აღსანიშნავია ისიც, რომ, როდესაც გ. ბ-ი მივიდა მისი გარდაცვლილი მეუღლის ოჯახში ბავშვის სანახავად და წამოსაყვანად, მას ამის საშუალება არ მიეცა, უფრო მეტიც, მოპასუხეებმა გამოიძახეს საპატრულო პოლიცია, თითქოსდა მოსარჩელის მხრიდან განხორციელებული ძალადობის აღსაკვეთად.

მოპასუხეებმა წარმოდგინილი შესაგებლით სარჩელი არ ცნეს შემდეგი საფუძვლებით: ბავშვები ნ. ნ-ის გარდაცვალებამდეც დროის უმეტეს ნაწილს სწორედ მოპასუხეებთან ატარებდნენ. ისინი დედის გარეშე არასდროს დარჩენილან გ. ბ-ის სახლში. გარდა ამისა, მოპასუხეთა უარი, გადასცენ ბავშვები მათ კანონიერ წარმომადგენელს, განპირობებულია თავად არასრულწლოვანთა სურვილით და მიმართულია მათი კეთილდღეობისკენ, რადგან მოსარჩელე, თავისი მდგომარეობიდან გამომდინარე (წლების განმავლობაში მოიხმარდა ნარკოტიკებს), ვერ უზრუნველყოფს ბავშვების ნორმალურ აღზრდას.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2010 წლის 18 მაისის გადაწყვეტილებით გ. ბ-ის სარჩელი დაკმაყოფილდა, დადგინდა ნ., ლ. და ს. ბ-ების მამისთვის, გ. ბ-ისთვის დაბრუნება, რაც სააპელაციო წესით გაასაჩივრეს ნ., ნს., მ. და ზ. ნ-ებმა.

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს 2011 წლის 24 თებერვლის განჩინებით გაუქმდა თბილისის საქალაქო სასამართლოს გადაწყვეტილება და მიღებულ იქნა ახალი გადაწყვეტილება, დაკმაყოფილდა ნ., ნს., მ. და ზ. ნ-ების სააპელაციო საჩივარი.

სააპელაციო პალატამ გაიზიარა თბილისის საქალაქო სასამართლოს მიერ დადგენილი შემდეგი ფაქტობრივი გარემოებები: გ. ბ-სა და ნ. ნ-ს შეეძინათ სამი შვილი: 2002 წლის 16 თებერვალს დაბადებული ნ. ბ-ი, 2006 წლის 10 იანვარს დაბადებული ს. ბ-ი და ლ. ბ-ი. ნ. ნ-ი გარდაიცვალა 2009 წლის 26 ნოემბერს. 2009 წლის ნოემბერში გ. ბ-ის თანხმობით ბავშვები იმყოფებოდნენ მოპასუხეებთან, რა დროსაც გ. ბ-ს ბავშვებთან ურთიერთობის პრობლემა არ ჰქონია. მოგვიანებით მოპასუხეებმა უარი განაცხადეს მოსარჩელისათვის ბავშვების დაბრუნებაზე. მოპასუხეები ნ. ნ-ი და ზ. ნ-ი არიან 2009 წლის 26 ნოემბერს გარდაცვლილი ნ. ნ-ის მშობლები, ხოლო მ. და ნს. ნ-ები – დები. გ. ბ-ი ნლების განმავლობაში მოიხმარდა ნარკოტიკი. იგი 2008 წლის 10 ოქტომბრიდან გადიოდა მკურნალობის კურსს სსიპ „ლ. საყვარელიძის სახელობის დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის“ მეთადონის ჩანაცვლებითი თერაპიის განყოფილებაში დიაგნოზით: ოპიოიდების მოხმარებით გამოწვეული ფსიქიკური და ქცევითი აშლილობანი, თავშეკავება მიმდინარე კლინიკური დაკვირვების ქვეშ ჩანაცვლებითი თერაპიის პირობებში. 2010 წლის 18 თებერვლის სასამართლოს დროებითი განკარგულების თანახმად, გ. ბ-ს ბავშვებთან ურთიერთობის უფლება დაუდგინდა ოჯახის ახლობლების ქ. ბ-ისა და თ. გ-ის თანდასწრებით. ს. და ლ. ბ-ები, მას შემდეგ რაც იმყოფებიან მოპასუხეებთან, თითქმის აღარ დაჰყავთ საბავშვო ბაღში. ორივე მხარეს ბავშვების რჩენა-აღზრდისათვის აქვთ ნორმალური პირობები.

პალატამ დადგენილად ცნო შემდეგი ფაქტობრივი გარემოებები: გ. ბ-ი 18 წლიდან ნარკოტიკულ ნივთიერებებს აქტიურად მოიხმარს. საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს საპატრულო პოლიციის ქ.თბილისისა და მცხეთა-მთიანეთის საპატრულო პოლიციის მთავარი სამმართველოს 14.07.2010 წლის ინფორმაციაზე დაყრდნობით დადგინდა, რომ გ. ბ-ი 2006 წელს გასამართლებულ იქნა სსკ-ის 260-ე მუხლის მე-2 ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტით (ნარკოტიკული საშუალებების შექენა-შენახვის ფაქტზე) და მიესაჯა 5 წლით პირობითი სასჯელი და დამატებით სასაჯელის სახით განესაზღვრა ჯარიმა 10 000 ლარის ოდენობით. ამავე ცნობის თანახმად, გ. ბ-ი არის ნარკოტიკული საშუალებების აქტიური მომხმარებელი, რის გამოც იგი იმყოფებოდა აღრიცხვაზე 2008 წლის 10 ოქტომბრიდან „სსიპ ლ.საყვარელიძის სახელობის დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის მეთადონით ჩანაცვლების მკურნალობის თერაპიის განყოფილებაში“, იგი ყოველდღიურად იღებდა პრეპარატ „მეთადონს“, გამოირჩეოდა აგრესიით, კონფლიქტი მოსდიოდა მოქალაქეებთან, რის გამოც რამოდენიმეჯერ გამოძახებულ იქნა საპატრულო პოლიცია. გამოძიებით დადგენილ იქნა, რომ 2009 წლის 21 ოქტომბერსა და 4 ნოემბერს ნარკოტიკული საშუალების უკანონოდ მოხმარების ფაქტზე გ. ბ-ი დაჯარიმებულ იქნა თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის მიერ 500 ლარის ოდენობით.

პალატამ ასევე დადგენილად მიიჩნია, რომ გ. ბ-ი, როგორც ნარკოტიკული საშუალებების აქტიური მომხმარებელი, 2008 წლის 10 ოქტომბრიდან გადიოდა მკურნალობის კურსს სსიპ „ლ. საყვარელიძის სახელობის დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის“ მეთადონის ჩანაცვლებითი თერაპიის განყოფილებაში დიაგნოზით: – ოპიოიდების მოხმარებით გამოწვეული ფსიქიკური და ქცევითი აშლილობანი, თავშეკავება მიმდინარე კლინიკური დაკვირვების ქვეშ ჩანაცვლებითი (მეთადონით) თერაპიის პირობებში. მეთადონის ჩანაცვლებითი თერაპიის მე-7 განყოფილების უფროს ზ. შ-ას დახასიათების მიხედვით, გ. ბ-ის ჯანმრთელობის მდგომარეობა იყო სტაბილური, პროგრამაში მონაწილეობის პერიოდში რეჟიმი უხეშად არც ერთხელ დაურღვევია. მისივე განმარტებით, დადგინდა, რომ გ. ბ-მა 2010 წლის 10 თებერვალს დაასრულა მკურნალობის კურსი და იგი განყოფილებიდან გაენერა დამაკმაყოფილებელ მდგომარეობაში. იგი მოტივირებული იყო ფსიხური ცხოვრების წესსზე, ასევე საფრთხეს არ წარმოადგენდა საკუთარი თავისა და გარშემო მყოფთათვის. განერისას მას დაესვა დიაგნოზი: ადრეული რემისია. მისივე მითითებით, გ. ბ-ს ფსიქიკური და ქცევითი აშლილობანი, პიროვნების დეგრადაციის ნიშნები არ აღენიშნებოდა; რემისიის პერიოდი მთელი ცხოვრება შეიძლება გაგრძელდეს. არ არსებობს ზუსტი მონაცემი, როდის შეიძლება დამთავრდეს იგი, ამასთანავე ნარკოტიკებზე დამოკიდებული ადამიანისთვის პროგრამიდან გასვლის შემთხვევაში არსებობს ქმედების განხორციელების რისკ-ფაქტორი და 2005 წლიდან პროგრამიდან გასული პირების დაახლოებით 10%-ს აქვს მყარი რემისია. მკურნალობის კურსის ჩატარების შემდეგ, იმის თქმა არ შეიძლება, რომ პირი საერთოდ აღარ მოიხმარს ნარკოტიკულ საშუალებებს, მაგრამ, რაც უფრო მეტი დრო გადის, მით ნაკლებია ქმედების განხორციელების რისკ-ფაქტორი. სს ნარკოლოგიის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის გენერალური დირექტორ მ. ლ-ას განმარტებით, გ. ბ-ს ჩატარებული გამოკვლევების შედეგად ფსიქიკური და ქცევითი აშლილობანი არ აღენიშნება, ვინაიდან იგი იმყოფება რემისიის მდგომარეობაში. მ. ლ-ას მიერ გაცემული ცნობით დასტურდება, რომ 2010 წლის 26 თებერვლის მდგომარეობით გ. ბ-ს ჩაუტარდა დინამიური ნარკოლოგიური გამოკვლევა და დაუდგინდა ადრეული რემისია. ექიმ-ფსიქოლოგის განმარტებით, დგინდება, რომ გ. ბ-ი ფსიქოლოგიური თვალსაზრისით სრულიად უსაფრთხოა, იგი მზადაა ბავშვებთან დასაბრუნებლად. მოტივირებულია ჯანსაღი ცხოვრების წესზე. მოტივაციას ზრდის ბავშვების დაბრუნების სურვილი. ამასთანავე, სპეციალისტ მ. ჭ-ის ჩვენებით გ. ბ-ი ფსიქოლოგიური თვალსაზრისით მზადაა ბავშვების დასაბრუნებლად, თუმცა ნარკოტიკების მოხმარების განახლების საშიშროება მუდმივად არსებობს.

სააპელაციო სასამართლომ ვაკე-საბურთალოს სოციალური მომსახურების ცენტრის სოციალური მუშაკის ნ. გ-ის დასკვნიდან გამომდინარე, დადგენილად მიიჩნია, რომ გ. ბ-ის ოჯახის საყოფაცხოვრებო პირობები დამაკმაყოფილებელია. სამივე ბავშვი ძალიან აქტიური და კეთილგანწყობილია ყველას მიმართ. სოციალური უზრუნველყოფის სამსახურის მუშაკის შეკითხვაზე ბავშვები პასუხობენ, რომ თავს კარგად გრძნობენ და წ-ების ოჯახში ურჩევნიათ ყოფნა. ამავე დასკვნის თანახმად, ნ. ბ-თან გასაუბრებით გამოიკვეთა, რომ ბავშვს არა აქვს სურვილი იცხოვროს მამასთან, თუმცა მამა უყვარს და არ აპირებს ურთიერთობის განწყვეტას. გარდა ამისა, წ-ების ოჯახის ყველა წევრი ფიქრობს, რომ ბავშვებს მამა შეუნარჩუნონ, მაგრამ გ. ბ-ი, რომელიც თითქმის არ მონაწილეობდა შვილების აღზრდაში, მზად არ არის, აილოს ის დიდი პასუხისმგებლობა, რაც ბავშვების სწორად აღზრდას უკავშირდება. დასკვნის თანახმად, ბავშვების ინტერესებიდან გამომდინარე, მათ ესაჭიროებათ მზრუნველი და უსაფრთხო გარემო პირობები, სადაც დროულად იქნება ბავშვის ყველა საჭიროება დაკმაყოფილებული. ორივე ოჯახმა უნდა გაითვალისწინონ ბავშვების მოთხოვნები, როგორ შეუძლიათ ერთობლივი მოქმედებებით დაეხმარონ მათ. პალატამ ასევე დადგენილად მიიჩნია, რომ 2010 წლის 18 თებერვლის სასამართლოს დროებითი განკარგულების თანახმად, გ. ბ-ს ბავშვებთან ურთიერთობის უფლება დაუდგინდა ოჯახის ახლობლების, ქ. ბ-ისა და თ. გ-ის, თანდასწრებით. მოწმე ქ. ბ-ის განმარტებით, მან დროებითი განჩინების მიღების შემდეგ 4-5 ჯერ მიიღო მონაწილეობა გ. ბ-ისა და ბავშვების ურთიერთობაში. თავიდან ბავშვები ტიროდნენ, რადგან არ სურდათ მამასთან წასვლა. შეხვედრაზე მხოლოდ ტყუპები დადიოდნენ. უფროსმა შვილმა თავად განაცხადა, რომ იგი არ წავიდოდა მამის სანახავად. შეხვედრის დროს გ. ბ-ი ჩვეულებრივად ზრუნავდა ბავშვებზე. გარდა ამისა, ერთ-ერთი შეხვედრის დროს გ. ბ-მა არასრულწლოვნები წაიყვანა სახლში, სადაც მათ მამიდა და ბებია-ბაბუაც დახვდნენ. ბავშვებს მამის სახლში დარჩენის სურვილი არ გამოუთქვამთ. შეხვედრებისას ტყუპები კარგად ხვდებოდნენ გ. ბ-ს. ბოლო შეხვედრისას ისინი მამას აღარ წაყვნიან.

პალატამ არ გაიზიარა პირველი ინსტანციის სასამართლოს მიერ დადგენილი ფაქტობრივი გარემოებები იმასთან დაკავშირებით, რომ მოცემულ შემთხვევაში საქმის მასალებით არ დასტურდება გ. ბ-ის მხრიდან, ამჟამად ან ნარკოტიკების მოხმარების პერიოდში, ბავშვების ინტერესების საზიანო, საფრთხის შემცველი მოქმედებები ასევე საქმეზე დადგენილი გარემოებებისა და წარმოდგენილი მასალების საფუძველზე არ გაიზიარა, რომ არასრულწლოვანი ბავშვები, ს. და ლ. ბ-ები, ფსიქოლოგიური თვალსაზრისით, მზად არიან მამასთან დაბრუნებისათვის.

სააპელაციო პალატის მოსაზრებით, საქმეზე დადგენილი ფაქტობრივი გარემოები იძლევა საწინააღმდეგოს მტკიცების შესაძლებლობასა და აუცილებლობას, აღნიშნულის წინაპირობას წარმოადგენს საქმეში წარმოდგენილი მტკიცებულებები: იაშვილის სახელობის პედიატრიული კლინიკის ბავშვთა გლობალური განვითარების ხელშეწყობის ცენტრის მიერ ლ. და ს. ბ-ების სახელზე გაცემული ჯანმრთელობის ცნობა; დიმიტრი უზნაძის ფსიქოლოგიის ინსტიტუტის 26.04.2010 წლის წერილი; ფსიქოლოგიის ინსტიტუტის დირექტორის აკადემიკოს ი. ი-ისა და ფსიქოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორის - ქ. ჩ-ის გამოკვლევა; სოციალური მომსახურების ცენტრის წარმომადგენლის თ. ხ-ს გამარტება და სასამართლოს შინაგანი რწმენა, რომელიც ემყარება სასამართლო სხდომაზე მათ ყოველმხრივ, სრულ და ობიექტურ გამოკვლევას. საქმეზე დადგენილი ფაქტობრივი გარემოებების გათვალისწინებით, სააპელაციო სასამართლომ მიზანშეუწონელად მიიჩნია, ბავშვების დაბრუნება გ. ბ-ისათვის მანამ, სანამ არ გავა გარკვეული დრო და მის გამოჯანმრთელებას ოფიციალურად არ დაადასტურებენ სპეციალისტები. პალატის მოსაზრებით, გ. ბ-მა, გარდა იმისა, რომ უნდა განამტკიცოს მიღწეული შედეგი გამოჯანმრთელების თვალსაზრისით, ამავდროულად უნდა მოამზადოს ბავშვები ფსიქოლოგიურად სიტუაციის შესაცვლელად, მათი შემდგომი ადაპტაციის პროცესის გაადვილების მიზნით. მამასთან შვილები დროთა განმავლობაში უნდა დაახლოვდნენ და არსებულ სიტუაციაში, როცა ბავშვები ბიოლოგიურ მამასთან ურთიერთობისას დაძაბულები არიან, რაც მთელი რიგი ობიექტური თუ სუბიექტური ფაქტორებით არის განპირობებული, ბავშვების მონყვეტა ჩვეულებრივად უფრო საზიანოა, ვიდრე ბუნებრივი ინტერესი, რომ ბავშვები მამასთან იყვნენ.

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატამ სამართლებრივ საკითხებთან დაკავშირებით არ გაიზიარა პირველი ინსტანციის სასამართლოს მოსაზრებები და განმარტვა: დავის არსიდან გამომდინარე, სამართლებრივი ნორმა არ შეიძლება განხილულ იქნეს მხოლოდ ფორმალურ-იურიდიული მიდგომით. „ბავშვის უფლებათა შესახებ“ კონვენციით, აღიარებულია ბავშვების კეთილდღეობის მიზნით, მათი აღზრდის ბუნებრივი გარემოს ჯეროვანი დაცვისა და მხრდაჭერის პრინციპი. კონვენციით აღიარებულია ბავშვის პიროვნების სრული და ჰარმონიული განვითარებისათვის მისი ოჯახურ გარემოში, ბედნიერების, სიყვარულისა და ურთიერთგაგების ატმოსფეროში აღზრდის აუცილებლობა. ოჯახური გარემო მოიცავს არა მხოლოდ მშობლების – დედისა და მამის გარემოცვას, არამედ ბავშვისათვის ჩვეულ გარემოს გულისხმობს, სადაც ის თავს დაცულად და უსაფრთხოდ გრძნობს, უზრუნველყოფილია მისი როგორც ინდივიდის მზაობა სრულფასოვანად და დამოუკიდებლად, მომზადებულად გრძნობდეს თავს საზოგადოებაში. ამავე კონვენციის მე-9 მუხლით დადგენილია შესაძლებლობა, რომ ბავშვი არ დაშორდეს თავის მშობლებს მათი სურვილის საწინააღმდეგოდ იმ შემთხვევათა გამოკლებით, როცა კომპეტენტური ორგანოები, სასამართლოს გადაწყვეტილების თანახმად, არსებული კანონებისა და პროცედურების შესაბამისად განსაზღვრავენ, რომ ასეთი დაცობა აუცილებელია და უკეთ ემსახურება ბავშვის ინტერესებს.

„ბავშვის უფლებათა შესახებ“ კონვენციის მე-3 მუხლის შესაბამისად, ბავშვის მიმართ ნებისმიერ ქმედებათა განხორციელებისას, მიუხედავად იმისა, თუ ვინ არის მათი განმასხორციელებელი, უპირველესი ყურადღება ეთმობა ბავშვის ინტერესების დაცვის უკეთ უზრუნველყოფას. ამავე კონვენციის მე-16 მუხლის თანახმად, არც ერთი ბავშვი არ შეიძლება იყოს პირადი და ოჯახური ცხოვრების, საცხოვრებელი ბი-

ნის ხელშეუხებლობის ან კორესპოდენციის საიდუმლოების უფლებათა მის მიერ განხორციელებაში თვითნებური ან უკანონო ჩარევის, ან მისი ღირსებისა და რეპუტაციის უკანონო ხელყოფის ობიექტი. კონკრეტულ შემთხვევაში პალატამ მიიჩნია, რომ დავის სწორად გადაწყვეტის მიზნით მნიშვნელოვანია პრიორიტეტის განსაზღვრა არა მამის, გ. ბ-ის, ინტერესების გათვალისწინებით, არამედ სამი – არასრულწლოვანი ბავშვის ინტერესებიდან გამომდინარე. გ. ბ-ის პიროვნების, მისი არაპროგნოზირებადი მომავლის, ზემოაღნიშნული ფაქტობრივი გარემოებებისა და უმთავრესად ნ., ლ. და ს. ბ-ების ინტერესების გათვალისწინებით, პალატამ მიიჩნია, რომ ბავშვები ჩვეული ოჯახური გარემოს არ უნდა მოსწყდნენ.

განსახილველ შემთხვევაში მამისა და შვილების ურთიერთობის, მათი ინტერესების პროპორციულობისა და პრიორიტეტულობის განსაზღვრის მიზნით, საქმეში არსებული ფაქტობრივი გარემოებების გათვალისწინებით უნდა შეფასდეს, ვისი უფლებები დაირღვევა ბავშვების გ. ბ-ისათვის გადაცემის ან გადაცემაზე უარის თქმის შემთხვევაში. პალატამ მიიჩნია, რომ მამის ინტერესი დაიბრუნოს ბავშვები ამ ეტაპზე, ვიდრე ბავშვები იმყოფებიან ჯერ კიდევ სტრესულ მდგომარეობაში, მიუხედავად იმისა, რომ სახეზე გვეყავს ბიოლოგიური მამა გადატანილ უნდა იქნეს მეორე პლანზე. პალატამ განმარტა, რომ ფსიქოლოგების დასკვნის თანახმად, მამას უნდა მიეცეს შესაძლებლობა ბავშვების ცხოვრების რეჟიმის გათვალისწინებით, კარგეული დანაწესით ნახოს და იქონიოს შვილებთან ურთიერთობა, თუმცა, ამ ეტაპზე იგი ვერ უზრუნველყოფს ბავშვებისათვის უსაფრთხო და დაცული გარემოს შექმნას რადგან ინტერესთა და ფასეულობათა ბალანსი წარმოადგენს ერთ-ერთ აუცილებელ წინაპირობას დავის სწორად გადაწყვეტისათვის.

პალატამ, დაეყრდნო რა სამოქალაქო კოდექსის 1197-ე, 1198-ე, 1199-ე, 1204-ე მუხლებს, არ გაიზიარა პირველი ინსტანციის სასამართლოს მოსაზრება იმის თაობაზე, რომ, მოცემულ შემთხვევაში, მოპასუხეებს ბავშვების მათთან ყოფნის კანონიერი საფუძველი არ გააჩნიათ. მოწმე ქ. ბ-ის ჩვენებაზე დაყრდნობით პალატამ დადგენილად მიიჩნია, რომ ბავშვები დედის სიცოცხლეშიც ძირითადად ნ-ების სახლში იზრდებოდნენ, ასევე დადგენილად იქნა ცნობილი, რომ 2009 წლის ნოემბერში, ნ. ნ-ის გარდაცვალების შემდეგ, გ. ბ-ის თანხმობით ბავშვები იმყოფებოდნენ მოპასუხეებთან. ამასთანავე, კანონმდებლობა განსაზღვრავს ბებია-პაპის თუ მშობლის უფლებას, ურთიერთობა იქონიოს შვილებთან (შვილიშვილებთან). ამ უფლების განხორციელების საკითხის გადაწყვეტისას კანონმდებელი უპირატესობას ბავშვის ინტერესს ანიჭებს. მიუხედავად იმისა, რომ გ. ბ-ს არც მშობლის უფლება აქვს შეზღუდული და არც მამობის უფლება – ჩამორთმეული, ეს არ გამოირიცხავს იმის სამართლებრივ შესაძლებლობას, რომ გ. ბ-ს უარი ეთქვას სარჩელის დაკმაყოფილებაზე დადგენილი ფაქტობრივი გარემოებებისა და ბავშვების უპირატესი ინტერესის გათვალისწინებით.

აღნიშნულ გადაწყვეტილებაზე საკასაციო საჩივარი შეიტანა გ. ბ-მა და მოითხოვა მისი გაუქმება შემდეგი დასაბუთებით: სააპელაციო სასამართლომ არასწორად განმარტა კანონი. მოცემულ შემთხვევაში არ არსებობს სასამართლოს მიერ მითითებული მამისა და მისი არასრულწლოვანი შვილების დიფერენცირებული ინტერესები, არამედ, ამ დროს, ისინი ერთმანეთს ემთხვევა იმდენად, რამდენადაც მამის ინტერესი, მასთან იზრდებოდნენ მისი ბიოლოგიური შვილები, უპირველესად, სწორედ ამ უკანასკნელთა ინტერესების (ცხოვრობდნენ და იზრდებოდნენ ბიოლოგიურ ოჯახში) განხორციელებას ემსახურება. სადავო შემთხვევაში საქმე ეხება არასრულწლოვანი ბავშვების ბიოლოგიურ მშობელთან, რომელსაც არც მშობლის უფლება აქვს შეზღუდული და არც მამობის უფლება – ჩამორთმეული. ამასთანავე, არსებობს აბსოლუტური მზაობა მშობლის მხრიდან, როგორც ჯანმრთელობის მდგომარეობით, ისე შინაგანი მოტივაციით, იზრუნოს შვილებზე და შეუქმნას მათ სწორი, ჯანსაღი ცხოვრების გარემო. ეს რეალობა სრულებით ეწინააღმდეგება სააპელაციო სასამართლოს პოზიციას, რომლის თანახმადაც, უხეშადაა გამიხსნული მამისა და შვილების ინტერესები. სასამართლო თავის დასაბუთებაში ასევე უთითებს სამოქალაქო კოდექსის 1198-ე მუხლზე, მაშინ, როდესაც თავადვე უგულებელყოფს ბ-ისთვის ამ ნორმით მინიჭებულ უფლება-მოვალეობებს და უხეშად უზღუდავს მათ. გარდა ამისა, არ ხდება ამავე მუხლის მე-5 ნაწილის გათვალისწინებაც, რომლის თანახმადაც, მშობლებს ენიჭებათ უფლება და ეკისრებათ ვალდებულება, ჰქონდეთ ურთიერთობა თავიანთ შვილებთან და თავად განსაზღვრონ მათთან შესაძლებელი პირობა ურთიერთობის უფლება. სააპელაციო სასამართლოს პოზიციას იმასთან დაკავშირებით, რომ იგი არ იზიარებს პირველი ინსტანციის მოსაზრებას, თითქოს მოპასუხეებს ბავშვების მათთან ყოფნის კანონიერი საფუძველი არ გააჩნდათ, მით უმეტეს, რომ სააპელაციო სასამართლო ვერ ასაბუთებს იმას, თუ რაში გამოიხატებოდა მოპასუხეებთან ბავშვების ყოფნის კანონისმიერი საფუძველი. სასამართლომ დაუსაბუთებლად გამიჯნა რა ერთმანეთისგან მშობლისა და შვილის ინტერესი და დააცილა ისინი, არ განსაზღვრა ვადა ან გარემოებები, რომლის დადგომისასაც კვლავ შესაძლებელი გახდებოდა მამისა და შვილების ერთად ცხოვრება. შესაბამისად, სამუდამოდ მოისპო იმის შესაძლებლობა, რომ მამასა და ბავშვებს შორის ჩამოყალიბდეს ის ურთიერთობა, რაც აუცილებელია ოჯახური ატმოსფეროს შესაქმნელად. დაუსაბუთებლად და კანონის მოთხოვნათა სრული დარღვევით განხორციელდა მშობლის კანონიერი უფლების შეზღუდვა გ. ბ-ისთვის, რაც, თავის მხრივ, არღვევს და ზიანს აყენებს ბავშვთა კანონიერ უფლებებსა და ინტერესებს, მათ შორის იმ ნაწილშიც, რომ მეურვე ან მზრუნველი არ დაენიშნა მათ. ის ფაქტობრივი გარემოებები, რომლებზე დაყრდნობითაც სასამართლომ მიიღო გადაწყვეტილება სრულიად დაუსაბუთებელია და ეწინააღმდეგება რეალურ ფაქტობრივ გარემოებებს.

სამოტივაციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლო საკასაციო საჩივრის საფუძვლების შესწავლისა და გასაჩივრებული განჩინების იურიდიული დასაბუთების შემოწმების შედეგად მიიჩნევს, რომ გ. ბ-ის საკასაციო საჩივარი უნდა

დაკმაყოფილდეს, გაუქმდეს გასაჩივრებული გადაწყვეტილება და საქმე ხელახლა განსახილველად დაუბრუნდეს იმავე სასამართლოს შემდეგ გარემოებათა გამო:

გასაჩივრებული გადაწყვეტილების გაუქმების საფუძველს წარმოადგენს შემდეგი: მოცემულ შემთხვევაში სადავოს არ წარმოადგენს ის გარემოება, რომ არასრულწლოვანები ნ., ლ. და ს. ბ-ები დედის, ნ. ნ-ის, გარდაცვალების (2009 წლის 26 ნოემბრის) შემდეგ ცხოვრობენ მოპასუხეებთან – დედის მშობლებსა და დებთან.

სააპელაციო სასამართლომ ბავშვების მამის, გ. ბ-ის, სარჩელი მოპასუხეებისგან არასრულწლოვანი შვილების დაბრუნების თაობაზე არ დააკმაყოფილა იმ დასაბუთებით, რომ ამ ეტაპზე ბავშვების დაბრუნება გ. ბ-ისათვის, სანამ არ გავა გარკვეული ვადა და მის გამოჯანმრთელებას ოფიციალურად არ დაადასტურებენ სპეციალისტები, ბავშვების რისკის ქვეშ დაყენება, მათივე უსაფრთხოებისათვის პალატას მიზანშეუწონელია მიაჩნია. პალატა თვლის, რომ გ. ბ-მა გარდა იმისა, რომ უნდა განამტკიცოს მიღწეული შემდეგი გამოჯანმრთელების თვალსაზრისით, ამავედროულად ფსიქოლოგიურად უნდა მოამზადოს ბავშვები სიტუაციის შესაცვლელად, მათი შემდგომი ადაპტაციის პროცესის გაადვილების მიზნით.

საკასაციო პალატა ყურადღებას ამახვილებს კანონის შემდეგ დანაწესებზე: სამოქალაქო კოდექსის 1204-ე მუხლის თანახმად, მშობლებს უფლება აქვთ, მოითხოვონ არასრულწლოვანი შვილის დაბრუნება იმ პირისაგან, რომელიც მას თავისთან ამყოფებს კანონიერი საფუძვლის გარეშე. ამავე კოდექსის 1198-ე მუხლის შესაბამისად, მშობლები უფლებამოსილი და ვალდებული არიან, აღზარდონ თავიანთი შვილები, იზრუნონ მათი ფიზიკური, გონებრივი, სულიერი და სოციალური განვითარებისათვის, აღზარდონ ისინი საზოგადოების ღირსეულ წევრებად, მათი ინტერესების უპირატესი გათვალისწინებით. მშობლებს უფლება აქვთ, განსაზღვრონ თუ ვისთან უნდა იცხოვროს შვილმა. მშობლებს ენიჭებათ უფლება და ეკისრებათ ვალდებულება ჰქონდეთ ურთიერთობა შვილებთან, განსაზღვრონ თავიანთი შვილებთან მესამე პირთა ურთიერთობის უფლება, ხოლო, 1197-ე მუხლის თანახმად, ბავშვს აქვს უფლება ცხოვრობდეს და იზრდებოდეს ოჯახში. ამავე კოდექსის 1199-ე მუხლის თანახმად, მშობლების უფლებები არ უნდა განხორციელდეს ისე, რომ ამით ზიანი მიადგეს ბავშვის ინტერესებს. ამასთან, სახელმწიფოს დამოკიდებულება მშობლის მიმართ მხოლოდ მათი უფლება-მოვალეობების განსაზღვრით არ შემოიფარგლება, არამედ სახელმწიფო იცავს მშობლის უფლებას, აქტიური მონაწილეობა მიიღოს შვილის აღზრდაში და გადანყვიტონ, ვისთან და სად იცხოვროს შვილმა (სამოქალაქო კოდექსის 1198-ე მუხლი).

ზემოაღნიშნული ნორმები სრულად შეესაბამება რა „ბავშვის უფლებათა შესახებ“ კონვენციით ბავშვთა უფლებების დამცავ ნორმებს, ერთმნიშვნელოვნად ადგენს ბავშვის ინტერესების დაცვის პრიორიტეტს. ამასთან, ეს ინტერესი არ შეიძლება ვინმე იქნეს გაგებული.

„ბავშვის უფლებათა შესახებ“ კონვენციის მე-9 მუხლის შესაბამისად, მონაწილე სახელმწიფოები უზრუნველყოფენ, რომ ბავშვი არ დაშორდეს თავის მშობლებს მათი სურვილის საწინააღმდეგოდ, იმ შემთხვევათა გამოკლებით, როცა კომპეტენტური ორგანოები, სასამართლო გადაწყვეტილების თანახმად, სათანადო კანონისა და პროცედურის შესაბამისად განსაზღვრავენ, რომ ასეთი დაშორება აუცილებელია და უკეთ ემსახურება ბავშვის ინტერესებს. მშობლებთან დაშორება შეიძლება აუცილებელი გახდეს ამა თუ იმ კონკრეტულ შემთხვევაში, მაშინ, როდესაც აუცილებელია ერთ-ერთ მშობელთან ბავშვის საცხოვრებელი ადგილის თაობაზე გადაწყვეტილების მიღება. ამასთან, ეს გადაწყვეტილება არ უნდა ეწინააღმდეგებოდეს ბავშვების ყველაზე ჭეშმარიტ ინტერესებს, აღიზარდონ და იცხოვრონ მატერიალურად და მორალურად ჯანსაღ გარემოში. ბავშვის აღზრდისათვის გარემოს შესაბამისობა ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში დეტალურად და დამაჯერებლად უნდა შემოწმდეს. ამ მიმართებით გადამწყვეტი მნიშვნელობა არა მხოლოდ მატერიალურ, არამედ მორალურ მხარეს უნდა მიენიჭოს. ამდენად, კანონი არ გამორიცხავს იმის შესაძლებლობას, რომ ბავშვი დაშორდეს მშობელს და ზოგ შემთხვევაში სხვა ოჯახის წევრთან ან უფლებამოსილ პირთან განისაზღვროს მისი საცხოვრებელი ადგილი, თუმცა ასეთი დაშორება მხოლოდ ბავშვის ინტერესებიდან გამომდინარე აუცილებლობით უნდა იყოს გამოწვეული, ვინაიდან ბავშვისა და მშობლის დაშორება, ამ აუცილებლობის შემთხვევაშიც კი, უარყოფით გავლენას ახდენს მშობლის გარემოცვას მონყვეტილი ბავშვის ფსიქიკაზე. აღნიშნულის მიუხედავად კანონი ბავშვის მშობელთან დაშორებას ითვალისწინებს, რასაც საფუძვლად უდევს უპირველეს ყოვლისა, მშობლის უარყოფითი პიროვნული მახასიათებლები და ბავშვზე ნეგატიური ზეგავლენის დასაბუთებული საშიშროება. ამავედროულად, ამგვარი გადაწყვეტილების განსაკუთრებული მნიშვნელობიდან გამომდინარე, მისი აუცილებლობა უფლებამოსილი ორგანოების მიერ დეტალურად უნდა იქნეს შესწავლილი და გამოკვლეული. აღნიშნულს ადასტურებს „ბავშვის უფლებათა შესახებ“ კონვენციის მე-9 მუხლის მითითება ბავშვის მშობელთან დაშორების დასაშვებობაზე, როდესაც „კომპეტენტური ორგანოები, სასამართლო გადაწყვეტილების თანახმად, სათანადო კანონისა და პროცედურის შესაბამისად განსაზღვრავენ, რომ ასეთი დაშორება აუცილებელია და უკეთ ემსახურება ბავშვის ინტერესებს“.

უნდა აღინიშნოს, რომ მოცემული დავა, საოჯახო საქმეთა განხილვის თავისებურებებიდან გამომდინარე, სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის XIII თავით დადგენილი წესებით უნდა იქნეს განხილული, რაც სამოქალაქო სამართალწარმოების განსხვავებულ წესს ადგენს. სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის მე-4 მუხლით, სამართალწარმოება მიმდინარეობს შეჯიბრებითობის საფუძველზე, რაც დავისათვის სამართლებრივად მნიშვნელოვანი ფაქტების მითითებასა და დამტკიცებაში სასამართლოს ჩაურევლობას გულისხმობს. ამ წესიდან გამონაკლისს წარმოადგენს საოჯახო-სამართლებრივი ურთიერთობიდან წარმოშობილი დავები, რა დროსაც სასამართლო აქტიურად ერთვება მტკიცების პროცესში და შეუძლია საქმისათვის მნიშვნელოვანი გარემოება თავისი ინიციატივით დაადგინოს, კერძოდ:

საოჯახო-სამართლებრივი ურთიერთობიდან წარმოშობილი საქმეების განხილვისას, 354-ე მუხლის 1-ლი ნაწილით, სასამართლოს შეუძლია, თავისი ინიციატივით განსაზღვროს დასადგენ გარემოებათა წრე და მხარეთა ახსნა-განმარტების შემდეგ თვითონ გამოითხოვოს მტკიცებულებები, რომლებზედაც მხარეებს არ მიუთითებიათ. კანონის ასეთი დამოკიდებულება (შეჯიბრებითობის პრინციპის ნაცვლად სასამართლოს მიერ სამოქალაქო საქმის ინკვიზიციური პრინციპით განხილვა) განპირობებულია საოჯახო ურთიერთობათა სპეციფიკითა და განსაკუთრებული მნიშვნელობით, რასაც ადასტურებს კონსტიტუციის 36-ე მუხლით სახელმწიფოს მიერ აღიარებული ვალდებულება, ხელი შეუწყოს ოჯახის კეთილდღეობას. საოჯახო ურთიერთობებში ბავშვთან დაკავშირებულ საკითხებს მნიშვნელოვანი ადგილი უჭირავს და ბავშვის უფლებებთან დაკავშირებული დავის გადანყვეტისას სასამართლომ უტყუარად და სარწმუნოდ უნდა დაადგინოს მიღებული გადანყვეტის ბავშვის ინტერესებისათვის ყველაზე უკეთ შესაბამისობა. ამ მოსაზრებას განამტკიცებს „ბავშვის უფლებათა შესახებ“ კონვენციის მე-3 მუხლი, რომლის თანახმად, ბავშვის მიმართ ნებისმიერ ქმედებათა განხორციელებისას, მიუხედავად იმისა, თუ ვინ არის მათი განმარტებული, უპირველესი ყურადღება ეთმობა ბავშვის ინტერესების დაცვის უკეთ უზრუნველყოფას.

დავის სპეციფიკურობიდან და არასრულწლოვანთა ინტერესებიდან გამომდინარე, საკასაციო სასამართლომ დეტალურად გამოიკვლია საქმის მასალები ბავშვების საცხოვრებელი ადგილის განსაზღვრის თაობაზე და ასკვნის, რომ გასაჩივრებული გადანყვეტის უტყუარად არ ადგენს მშობლისა და შვილების დაშორების აუცილებლობას, კერძოდ:

ძირითადი მიზეზი, რის გამოც სააპელაციო სასამართლომ გასაჩივრებული გადანყვეტის გადაწყვეტილება მიიღო, მდგომარეობს იმაში, რომ გ. ბ-ი, როგორც ნარკოტიკული საშუალებების აქტიური მომხმარებელი, 2008 წლის 10 ოქტომბრიდან გადიოდა მკურნალობის კურსს სსიპ „ლ. საყვარელიძის სახელობის დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის“ მეთადონის ჩანაცვლებითი თერაპიის განყოფილებაში. ამავე განყოფილების უფროსის ზ. შ-ას განმარტებით, დადგინდა, რომ გ. ბ-მა 2010 წლის 10 თებერვალს დაასრულა მკურნალობის კურსი და იგი განყოფილებიდან გაენერა დამაკმაყოფილებელ მდგომარეობაში დიაგნოზით: ადრეული რემისია, რომელიც შეიძლება მთელი ცხოვრება გაგრძელდეს და ნარკოტიკების მოხმარების განახლების საშიშროება მუდმივად არსებობს. აღნიშნულიდან გამომდინარე, პალატამ ჩათვალა, რომ ამ ეტაპზე ბავშვების დაბრუნება გ. ბ-ისათვის სანამ არ გავა გარკვეული ვადა და მის გამოჯანმრთელებას ოფიციალურად არ დაადასტურებენ სპეციალისტები, ბავშვების რისკის ქვეშ დაყენება, მათივე უსაფრთხოებისათვის პალატას მიზანშეუწონლად მიაჩნია.

საკასაციო სასამართლო ვერ გაიზიარებს სააპელაციო პალატის ზემოაღნიშნულ მოსაზრებას, რადგან თვით პალატის მიერ არის დადგენილი, რომ ნარკომანიისაგან გამოჯანმრთელების დროის განსაზღვრა და მისი რეციდივის გამორიცხვა შეუძლებელია, რაც თავისთავად გამორიცხავს პალატის მიერ არაერთაზროვნად მითითებული „გარკვეული ვადის გასვლის“ შემდეგ ბავშვების მშობელთან დაბრუნების შესაძლებლობას. ამასთან, ყველაზე მნიშვნელოვანია პალატის მოსაზრება, რომ მიღებული გადანყვეტის გადაწყვეტის რისკის ქვეშ დაყენების აცილებას და მათ უსაფრთხოებას ემსახურება, თუმცა სასამართლო აღნიშნულ მოსაზრებას რაიმე მტკიცებულებაზე არ აფუძნებს, რაც გამორიცხავს მის დასაბუთებულობას, კერძოდ:

სადავოს არ წარმოადგენს, რომ ნარკომანიით დაავადება ადამიანის ფსიქიკაზე უარყოფითად მოქმედებს, თუმცა იმის გათვალისწინებით, რომ გ. ბ-ი მკურნალობს და საქმის მასალებით მკურნალობას დადებითი შედეგები მოჰყვა, აღნიშნული არ იძლევა ცალსახა დასკვნის საფუძველს, რომ მამასთან ბავშვების ცხოვრება სარისკო და სახიფათოა. ამასთან, საკასაციო სასამართლო განმარტავს, რომ ისეთ ვითარებაში, როდესაც არსებობს არასრულწლოვანებისთვის არაჯანსაღი გარემოს შექმნის ეჭვი, სასამართლოს სამოქალაქო საპროცესო კანონმდებლობით შეუძლია თავისი ინიციატივით ჩართოს მეურვეობისა და მზრუნველობის ორგანო ბავშვების აღზრდაზე კონტროლის დასაწესებლად.

სასამართლომ გასაჩივრებული გადანყვეტის გადაწყვეტილებით მიიჩნია, რომ უნდა მოხდეს შვილების ბუნებრივი ადაპტაცია მამასთან და არსებულ სიტუაციაში, როცა ბავშვები ბიოლოგიურ მამასთან ურთიერთობისას დაძაბულები არიან და არ სურთ მასთან ურთიერთობა, რაც მთელი რიგი ობიექტური თუ სუბიექტური ფაქტორებით არის განპირობებული, ბავშვების მოწყვეტა ჩვეული გარემოსაგან უფრო საზიანოა, ვიდრე ჩვეულებრივი ინტერესი, რომ ბავშვები მამასთან იყვნენ.

საკასაციო სასამართლო ყურადღებას მიაქცევს იმ გარემოებას, რომ ბავშვის აზრი მისი საცხოვრებელი ადგილის განსაზღვრასთან დაკავშირებით ძალიან მნიშვნელოვანია, თუმცა იგი შეიძლება არ იქნეს გათვალისწინებული, თუკი მის ინტერესებს არ შეესაბამება. ასეთ შემთხვევაში გონივრული შეფასება უნდა მიეცეს იმ გარემო პირობებს (არა მატერიალურს), სადაც ბავშვი იზრდება; უტყუარად უნდა იქნეს გამოცხადებული, რომ ბავშვის ნეგატიური დამოკიდებულება მშობლისადმი მასზე არაჯანსაღი ფსიქიკური ზემოქმედების და არასწორი აღმზრდელი ღონისძიებების შედეგი არ არის; ასეთ გარემოებათა გამოცხადების შემთხვევაში აუცილებლად უნდა დადგინდეს მშობლის ის უარყოფითი საქციელი, რაც სააპელაციო სასამართლოს დასკვნით არასრულწლოვანების მამასთან დაძაბულ ურთიერთობას იწვევს.

საკასაციო სასამართლო ხაზგასმით უთითებს, რომ იმ შემთხვევაში, თუკი არსებობს ეჭვი მშობლის უფლების არასწორად განხორციელებისა ან ბავშვის აღზრდასთან დაკავშირებული საკითხების არასწორად მონესრიგებისა, რაც სწრაფ რეაგირებას მოითხოვს, ყველა ორგანო, მათ შორის უპირველესად სასამართლო, რომელსაც კანონით სწორედ ამიტომ განესაზღვრა ინკვიზიციური უფლება ფაქტობრივი გარემოებების დადგენისა და გამოკვლევისა, ვალდებულია, მიიღოს კანონით გათვალისწინებული ზომები ბავშვების უფლებების დასაცავად და აქტიურად ჩართოს კომპეტენტური ორგანოები ამ მდგომარეობის მო-

სანესრიგებლად. ამ დავის გადაწყვეტისას ყურადსაღებია სამოქალაქო კოდექსის 1198¹ მუხლის დანაწესი, რომელიც ავალდებულებს მეურვეობისა და მზრუნველობის ორგანოს, რომ აქტიურად ჩაერთოს არასრულწლოვანთა უფლებების, მათ შორის განათლების უფლების დაცვაში და არა ზოგადი დაკვირვებებითა და მხოლოდ საცხოვრებელი პირობების შესწავლით შემოიფარგლოს.

საკასაციო სასამართლო ითვალისწინებს იმ გარემოებას, რომ საქმის მასალებით აშკარად იკვეთება ბავშვთა უფლებების დარღვევა ფიზიკური, გონებრივი, სულიერი და სოციალური განვითარებისა და აღზრდის საკითხში, რადგან კანონიერი წარმომადგენლის – მამის მიერ არ (თუ ვერ) ხორციელდება შესაბამისი ზომები ბავშვების განათლებასთან დაკავშირებით, რაც ბავშვებისთვის გარკვეულ პრობლემებს წარმოშობს და ამ გარემოებას თავიანთ განმარტებებში მოდავე მხარეებიც ადასტურებენ. იმის გათვალისწინებით, რომ საქმე ეხება მოზარდებს, რომელთა განათლებაში დროს განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს, საკასაციო სასამართლო სააპელაციო პალატის ყურადღებას მიაქცევს შემდეგ გარემოებასაც: იმ შემთხვევაში, თუ ბავშვების საცხოვრებელ ადგილად განისაზღვრება მოპასუხეების საცხოვრებელი ადგილი, არასრულწლოვანების განათლება (სკოლის, ბაღის) კვლავ პრობლემატური და მოუწესრიგებელი დარჩება, რადგან მოდავე მხარეებს შორის გონივრული მიდგომით, ბავშვების უფლებებისა და ინტერესების მიმართებით არსებული პრობლემის პრიორიტეტულად გათვალისწინებით, შეთანხმების მიღწევა ნაკლებად შესაძლებელია (საკასაციო სასამართლოს ამ დასკვნას საფუძვლად უდევს როგორც საქმის მასალები, ასევე საკასაციო სასამართლოს სხდომებზე მიღებული მხარეთა განმარტებები).

მხარეთა ურთიერთდამოკიდებულება ეჭვქვეშ აყენებს პალატის მოსაზრებას, რომ გ. ბ-მა, გარდა იმისა, რომ უნდა განამტკიცოს მიღწეული შედეგი გამოჯანმრთელების თვალსაზრისით, ამავდროულად უნდა მოამზადოს ბავშვები ფსიქოლოგიურად სიტუაციის შესაცვლელად, მათი შემდგომი ადაპტაციის პროცესის გაადვილების მიზნით, უნდა მოხდეს შვილების ბუნებრივი ადაპტაცია მამასთან. როგორც საქმის მასალებით ირკვევა, რაიონულმა სასამართლომ მიიღო დროებითი განკარგულება ბავშვებისა და მამის ურთიერთობის რეგულირების მიზნით, თუმცა ამ განკარგულების შესრულება არ ხორციელდება, ვინაიდან სასამართლოს დროებითი განკარგულების თანახმად, გ. ბ-ს ბავშვებთან ურთიერთობის უფლება დაუდგინდა ოჯახის ახლობლების ქ. ბ-ისა და თ. გ-ის თანდასწრებით, რის განხორციელებაზე ეს უკანასკნელები უარს აცხადებენ და სასამართლოსაც რაიმე კორექტივი ამ განკარგულებაში არ შეუტანია. ასეთ შემთხვევაში გაურკვეველია, როგორ უნდა მოხდეს შვილების ბუნებრივი ადაპტაცია მამასთან და შესაბამისად, ბავშვებისა და მშობლის უფლებების დაცვა.

აღნიშნულიდან გამომდინარე, საქმის ხელახლა განმხილველმა სასამართლომ უნდა გამოარკვიოს არა მარტო სარჩელში და შესაგებელში მითითებული ფაქტები არასრულწლოვანების საცხოვრებელ ადგილად მამის საცხოვრებელ ადგილის განსაზღვრასთან დაკავშირებით, არამედ გადაწყვეტილების კვლევით ნაწილში მითითებული გარემოებები და მხოლოდ ამის შემდეგ უნდა მიიღოს გადაწყვეტილება, რომლითაც დამაჯერებლად და სარწმუნოდ დადგინდება, რომ არასრულწლოვანების და მშობლის დაშორება აუცილებლობითაა გამოწვეული ან ასეთი დაშორების აუცილებლობა არ არსებობს.

სარეზოლუციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლომ იხელმძღვანელა სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 411-ე მუხლით და

დ ა ა დ გ ი ნ ა :

გ. ბ-ის საკასაციო საჩივარი დაკმაყოფილდეს.
გაუქმდეს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს 2011 წლის 24 თებერვლის გადაწყვეტილება და საქმე ხელახლა განსახილველად დაუბრუნდეს იმავე სასამართლოს.
საკასაციო სასამართლოს განჩინება საბოლოოა და არ გასაჩივრდება.

არასრულწლოვანი შვილის საცხოვრებელი ადგილი მშობლების განქორწინებისას

განჩინება

№ას-441-416-2011

27 სექტემბერი, 2011 წ., ქ. თბილისი

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის
შემადგენლობა: ნ. კვანტალიანი (თავმჯდომარე, მომხსენებელი),
პ. ქათამაძე,
ბ. ალავიძე

დავის საგანი: არასრულწლოვანი შვილების საცხოვრებელი ადგილის განსაზღვრა და დედისათვის აღზრდელად გადაცემა

აღწერილობითი ნაწილი:

მ. ა-მა სარჩელი აღძრა სასამართლოში გ. ნ-ის მიმართ და მოითხოვა არასრულწლოვანი შვილების საცხოვრებელ ადგილად დედის საცხოვრებელი ადგილის განსაზღვრა და მისთვის აღსაზრდელად გადაცემა შემდეგი დასაბუთებით: 1999 წლის 1 ნოემბრიდან მოსარჩელე მ. ა-ი და მოპასუხე გ. ნ-ი იმყოფებიან ქორწინების რეგისტრაციაში. ერთად ცხოვრების პერიოდში შეეძინათ სამი შვილი: 1999 წლის 30 ივლისს დაბადებული ც. ნ-ი, 2003 წლის 25 აპრილს დაბადებული ქ. ნ-ი და 2005 წლის 17 აგვისტოს დაბადებული დ. ნ-ი. მეუღლეებს რამდენიმე წელია შეწყვეტილი აქვთ ცოლ ქმრული ურთიერთობა. 2009 წლის ივლისში მ. ა-მა დატოვა მეუღლის ოჯახი და დ. ნ-თან ერთად საცხოვრებლად გადავიდა თავის ძმასა და დედასთან, თელავის რაიონის სოფ. ...ში, სადაც ცხოვრობს ამჟამადაც, ხოლო ც. და ქ. ნ-ები იმყოფებიან ბებიასა და მამასთან – თელავის რაიონის სოფ. ნ-ში. თანაცხოვრების პერიოდში იგი ხშირად გამხდარა ოჯახური ძალადობის მსხვერპლი, როგორც მეუღლის, ისე დედამთილის მხრიდან, რომლებიც აყენებდნენ ფიზიკურ შეურაცხყოფას, ოთახში ჩაკეტვის გზით უზღუდავდნენ თავისუფლად გადაადგილების, საკუთარ შვილებთან ურთიერთობისა და მათზე ზრუნვის საშუალებას. რამდენჯერმე გამოაგდეს სახლიდან, შვილები კი სახლში დაიტოვეს და არ აძლევენ მათთან ურთიერთობის საშუალებას, ბავშვებს განაწყობდნენ მის წინააღმდეგ და უნერგავდნენ დედის სიძულვილს. გ. ნ-ი თითქმის 2 წელიწადია წასულია თბილისში, სადაც მას ჰყავს არარეგისტრირებული მეუღლე და იზვიათად ჩამოდის დედის ოჯახში. მათი ოჯახური თანაცდროვრება დიდი ხანია შეწყვეტილია, რის გამოც სასამართლომ შესარიგებელი ვადის მიცემის გარეშე უნდა მოახდინოს მათი განქორწინება, ხოლო ც. და ქ. ნ-ების საცხოვრებელ ადგილად განისაზღვროს მისი ამჟამინდელი საცხოვრებელი ადგილი, სოფელ ...ში მდებარე ძმის ნ. ა-ის საცხოვრებელი სახლი, რომელიც თანახმაა, რომ მისმა დამ თავის სამ შვილთან ერთად იცხოვროს მის სახლში, სადაც ყველა პირობა არსებობს ბავშვების ნორმალურად ცხოვრებისა და აღზრდისათვის. ბავშვები დედასთან იცხოვრებენ მშვიდ გარემოში, არ იქნებიან მუდმივი სტრესის ქვეშ და არ გაიზრდებიან სიძულვილით.

მოპასუხე გ. ნ-მა განქორწინების ნაწილში სარჩელი ცნო და განმარტა, თანახმაა, ყოველგვარი დავისა და პროცედურების გარეშე მას და მოსარჩელეს შორის არსებული ქორწინება შეწყდეს, ხოლო სარჩელის მოთხოვნა მათი შვილების – მცირეწლოვანი ც. და ქ. ნ-ების საცხოვრებელ ადგილად დედის – მ. ა-ის ამჟამინდელი საცხოვრებელი ადგილის განსაზღვრისა და ბავშვების აღსაზრდელად მოსარჩელისათვის გადაცემის ნაწილში მოპასუხემ სარჩელი არ ცნო შემდეგი დასაბუთებით: სიმართლეს არ შეესაბამება, რომ მოსარჩელე გ. ნ-თან თანაცხოვრებისას არაერთგზის გამხდარა ოჯახური ძალადობის მსხვერპლი, თანაცხოვრების პერიოდში არასოდეს ჩაუკეტავთ ოთახში, არ მიუყენებიათ ფიზიკური და ფსიქიკური შეურაცხყოფა, არ უზღუდავდნენ თავისუფლებას.

თელავის რაიონული სასამართლოს 2010 წლის 26 მაისის გადაწყვეტილებით მ. ა-ის სარჩელი დაკმაყოფილდა, შეწყდა მ. ა-სა და გ. ნ-ს შორის რეგისტრირებული ქორწინება და ბავშვების საცხოვრებელ ადგილად განისაზღვრა მ. ა-ის ძმის, ნ. ა-ის, საცხოვრებელი სახლი, მდებარე თელავის რაიონის სოფელ ...ში, რაც სააპელაციო წესით გაასაჩივრა გ. ნ-მა.

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2011 წლის 6 დეკემბრის განჩინებით გ. ნ-ის სააპელაციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდა, უცვლელად დარჩა გასაჩივრებული გადაწყვეტილება. სააპელაციო პალატამ დადგენილად ცნო შემდეგი ფაქტობრივი გარემოებები: მოსარჩელე მ. ა-ი და მოპასუხე გ. ნ-ი ქორწინების რეგისტრაციაში გატარდნენ 1999 წლის 1 ნოემბერს. ერთად ცხოვრების დროს შეეძინათ სამი შვილი: 1999 წლის 30 ივლისს დაბადებული ც. ნ-ი, 2003 წლის 25 აპრილს დაბადებული ქ. ნ-ი და 2005 წლის 17 აგვისტოს დაბადებული დ. ნ-ი. რამდენიმე წელია მეუღლეებს შეწყვეტილი აქვთ ცოლ ქმრული ურთიერთობა. 2009 წლის ივლისში მ. ა-მა დატოვა მეუღლის ოჯახი და დ. ნ-თან ერთად საცხოვრებლად გადავიდა თავის ძმასა და დედასთან, თელავის რაიონის სოფელ ...ში, სადაც ცხოვრობს ამჟამადაც, ხოლო ც. და ქ. ნ-ები იმყოფებიან ბებიასთან და მამასთან თელავის რაიონის სოფელ ნ-ში. სოციალური მომსახურების სააგენტოს თელავის განყოფილების სოციალური მუშაკის ნ. ფ-ის მიერ 2009 წლის 17 აგვისტოს გაცემული დასკვნით დგინდება, რომ მოსარჩელის ამჟამინდელი საცხოვრებელი სახლის, მდებარე თელავის რაიონის სოფ. ...ში, საყოფაცხოვრებო პირობები და სანიტარულ-ჰიგიენური მდგომარეობა დამაკმაყოფილებელია. მ-ს თანადგომას უცხადებენ მისი დედა და და-ძმები. სოციალური მომსახურების სააგენტოს თელავის განყოფილების სოციალური მუშაკის ნ. ფ-ის მიერ 2009 წლის 17 აგვისტოს გაცემული დასკვნით დგინდება, რომ მოსარჩელის ამჟამინდელი საცხოვრებელი სახლის, მდებარე თელავის რაიონის სოფელ ...ში, საყოფაცხოვრებო პირობები და სანიტარულ – ჰიგიენური მდგომარეობა დამაკმაყოფილებელია. ოჯახში შექმნილია ბავშვების აღზრდისა და განვითარებისათვის ნორმალური პირობები. მ. ა-ი მუშაობს თელავში არსებულ ინტერნეტ კაფეში დამლაგებლად რაშიც უზღიან 100 ლარს. მ. ა-ის ძმა ნ. ა-ი დასაოჯახებელია. მუშაობს სოფელ ...ის ... სახლ-მუზეუმში დაცვის თანამშრომლად, რომლის ხელფასია 200 ლარი. იგი თანახმაა, იცხოვროს დასთან, მ. ა-თან და მის შვილებთან ერთად. მ-ს თანადგომას უცხადებენ მისი დედა და და-ძმები.

საპელაციო პალატამ გამოიყენა სამოქალაქო კოდექსის 1201-ე და სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 105-ე მუხლები და დაასკვნა, რომ სოციალური მომსახურების სააგენტოს თელავის განყოფილების სოციალური სამსახურის დასკვნის, ასევე სოციალური მომსახურების სააგენტოს თელავის რაიონული განყოფილების წარმომადგენლის ახსნა-განმარტების თანახმად, მოსარჩელე ხასიათდება დადებითად, მას გააჩნია ბავშვების აღზრდისა და განვითარებისათვის ნორმალური პირობები. სოციალური მომსახურების სააგენტოს თელავის რაიონული სამსახურის მიერ გაცემული რეკომენდაციის თანახმად, საჭიროა ქ. და ც. ნ-ების საცხოვრებელ ადგილად განისაზღვროს დედის საცხოვრებელი ადგილი და ბავშვები აღსაზრდელად გადაეცეს მას. საქმის მასალებით არ დასტურდება მოსარჩელის მხრიდან შვილების მიმართ ისეთი დამო-

კიდებულება, რომელიც სასამართლოს დაარწმუნებდა იმაში, რომ ბავშვების აღზრდისათვის დედასთან არაკეთილსაიმედო პირობებშია და სარჩელის დაკმაყოფილების შემთხვევაში მოსარჩელე ვერ შეასრულებს მშობლის უფლება-მოვალეობებს. საქმის მასალების გაცნობის შედეგად, სასამართლო მივიდა დასკვნამდე, რომ ბავშვების ნეგატიური განწყობა დედისადმი შესაძლებელია განპირობებული იყოს ზემოქმედების შედეგად. ასევე აღსანიშნავია, რომ ც. ნ-ი და ქ. ნ-ი არ არიან მიღწეული ისეთ ასაკს, რომ მათმა სურვილმა, თუ ვისთან უნდა ცხოვრობდნენ, გავლენა მოახდინოს სასამართლო გადაწყვეტილებაზე. პალატამ მიიჩნია, რომ მართალია, როგორც მოსარჩელეს, ასევე მოპასუხეს გააჩნიათ ბავშვის ნორმალური აღზრდისა და განვითარებისათვის შესაბამისი პირობები, მაგრამ, ბავშვების ინტერესებიდან გამომდინარე, მთავარი ყურადღება მისი აღზრდის მორალურ მხარეს უნდა მიექცეს, რაშიც მთავარი როლი დედას აკისრია. პალატამ აღნიშნა, რომ საქმის მასალებით არ დასტურდება მოსარჩელის მხრიდან შვილებთან ისეთი ურთიერთობა, რომელიც ხელს შეუშლის მის ნორმალურ აღზრდას ან მავნე გავლენას მოახდენს მათზე და სარჩელის დაკმაყოფილების შემთხვევაში მოსარჩელე ვერ შეასრულებს მშობლის უფლება-მოვალეობებს. საქმის მასალების გაცნობის შედეგად, სასამართლო მივიდა დასკვნამდე, რომ ბავშვების ნეგატიური განწყობა დედისადმი შესაძლებელია განპირობებული იყოს ზემოქმედების შედეგად, ასევე აღსანიშნავია, რომ ც. ნ-ი და ქ. ნ-ი არ არიან მიღწეული ისეთ ასაკს, რომ მათმა სურვილმა, თუ ვისთან უნდა ცხოვრობდნენ, გავლენა მოახდინოს სასამართლო გადაწყვეტილებაზე. პალატამ მიიჩნია, რომ მართალია, როგორც მოსარჩელეს, ასევე მოპასუხეს გააჩნიათ ბავშვის ნორმალური აღზრდისა და განვითარებისათვის შესაბამისი პირობები, მაგრამ, ბავშვების ინტერესებიდან გამომდინარე, მთავარი ყურადღება მისი აღზრდის მორალურ მხარეს უნდა მიექცეს, რაშიც მთავარი როლი დედას აკისრია. საქმის მასალებით არ დასტურდება მოსარჩელის მხრიდან შვილებთან ისეთი ურთიერთობა, რომელიც ხელს შეუშლის მის ნორმალურ აღზრდას ან მავნე გავლენას მოახდენს მათზე. სააპელაციო სასამართლო თვლის, რომ არასრულწლოვან ბავშვებს, მათი ინტერესებიდან გამომდინარე, არ უნდა მოაკლდეთ დედობრივი მზრუნველობა და მიაჩნია, რომ გადაწყვეტილება უარყოფითად არ იმოქმედებს ბავშვების განწყობაზე და ხელს შეუწყობს დედა-შვილს შორის გულთბილი ურთიერთობის აღდგენას. სასამართლოს დასკვნით, სამოქალაქო კოდექსის 1201-ე მუხლის მოთხოვნა არ დარღვეულა და დედის მიერ შვილების აღზრდა შეესაბამება შვილის ინტერესებს.

სააპელაციო სასამართლოს განჩინება საკასაციო წესით გაასაჩივრა გ. ნ-მა და მოითხოვა მისი გაუქმება შემდეგი დასაბუთებით: სასამართლომ ჩათვალა, რომ არასრულწლოვან ბავშვებს, მათი ინტერესებიდან გამომდინარე, არ უნდა მოაკლდეს დედობრივი მზრუნველობა და მიაჩნია, რომ გადაწყვეტილება უარყოფითად არ იმოქმედებს ბავშვების განწყობაზე და ხელს შეუწყობს დედა-შვილს შორის გულთბილი ურთიერთობის აღდგენას. დავის განხილვა-გადაწყვეტისას ორივე ინსტანციის სასამართლო ვალდებული იყო, თავად დაევალებინა სოციალური სამსახურისათვის როგორც განათლების მუშაკების, ისე ბავშვთა ფსიქოლოგის მონაწილეობით შეესწავლა სადავო საკითხები და მხოლოდ ასეთი შესწავლის შედეგად მიღებული დასკვნის საფუძველზე, ბავშვის თუ ბავშვების სურვილის გათვალისწინებით, რაც მკვეთრად და გარკვეულადაა დაფიქსირებული სასამართლოს სხდომის ოქმში, მიეღო გადაწყვეტილება. მით უმეტეს, ბავშვებმა თავიანთი დამოკიდებულება საცხოვრებელი ადგილისადმი სააპელაციო სასამართლოში დავის გადაწყვეტისას ცალსახად გამოხატეს. ორივე ინსტანციის სასამართლომ არასწორად დაადგინა და გაიზიარა გარემოება, რომ მ. ა-ი იყო ოჯახური ძალადობის მსხვერპლი. მოსარჩელე მხარეს არ წარმოუდგენია მტკიცებულება, რომ მის ძმას – ნ. ა-ს გააჩნია საცხოვრებელი სახლი. თელავის რაიონულმა სასამართლომ და ასევე სააპელაციო სასამართლომ მცირეწლოვანი ბავშვები, რომლებსაც არ ჰყავდათ დანიშნული მეურვეობისა და მზრუნველობის ორგანოს წარმომადგენელი, დაკითხეს მხარეთა დასწრების გარეშე, რაც კანონმდებლობის უხეში დარღვევაა. სოციალური სამსახურის მიერ ორი წლის წინ გაცემული დოკუმენტები არ შეიძლება სასარჩელო მოთხოვნის დაკმაყოფილების საფუძველი გახდეს. სოციალურმა სამსახურმა უნდა შეისწავლოს გოგონების დღევანდელი მდგომარეობა და მხოლოდ მას შემდეგ უნდა გადაწყდეს საკითხი მათი საცხოვრებელი ადგილის განსაზღვრის შესახებ.

სამოტივაციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლო საქმის მასალების შესწავლისა და გასაჩივრებული განჩინების სამართლებრივი დასაბუთების შემოწმების შედეგად მიიჩნევს, რომ საკასაციო საჩივარი არ უნდა დაკმაყოფილდეს შემდეგ გარემოებათა გამო:

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 410-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის „ა“ და „ბ“ ქვეპუნქტების თანახმად, საკასაციო სასამართლო არ დააკმაყოფილებს საკასაციო საჩივარს, თუ კანონის მითითებულ დარღვევას არა აქვს ადგილი და სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილებას საფუძველად არ უდევს კანონის დარღვევა. საკასაციო პალატის აზრით, სააპელაციო სასამართლომ სამართლებრივად სწორად შეაფასა დადგენილი ფაქტობრივი გარემოებები და საკასაციო საჩივარში მითითებული კანონის დარღვევა არ დგინდება.

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 407-ე მუხლის მე-2 ნაწილის შესაბამისად, სააპელაციო სასამართლოს მიერ დამტკიცებულად ცნობილი ფაქტობრივი გარემოებები სავალდებულოა საკასაციო სასამართლოსათვის, თუ წამოყენებული არ არის დასაბუთებული და დასაბუთებული პრეტენზია (შედავება). კასატორს დასაბუთებული საკასაციო პრეტენზია არ წარმოუდგენია, ხოლო სააპელაციო სასამართლომ დადგინებულად ცნო შემდეგი ფაქტობრივი გარემოებები:

მ. ა-ი და გ. ნ-ი ქორწინების რეგისტრაციაში გატარდნენ 1999 წლის 1 ნოემბერს. ერთად ცხოვრების პერიოდში შეეძინათ სამი შვილი: 1999 წლის 30 ივლისს დაბადებული ც. ნ-ი, 2003 წლის 25 აპრილს დაბადე-

ბული ქ. ნ-ი და 2005 წლის 17 აგვისტოს დაბადებული დ. ნ-ი. მეუღლეებს ცოლქმრული ურთიერთობა შეწყვეტილი აქვთ. 2009 წლის ივლისში მ. ა-მა დატოვა მეუღლის ოჯახი და დ. ნ-თან ერთად საცხოვრებლად გადავიდა თავის ძმასა და დედასთან, თელავის რაიონის სოფელ ...ში, სადაც ცხოვრობს ამჟამადაც, ხოლო ც. და ქ. ნ-ები ბებიასთან და მამასთან თელავის რაიონის სოფელ ნ-ში ცხოვრობენ. სოციალური მომსახურების სააგენტოს თელავის განყოფილების სოციალური მუშაკის ნ. ფ-ის მიერ 2009 წლის 17 აგვისტოს გაცემული დასკვნით დგინდება, რომ მოსარჩელის ამჟამინდელი საცხოვრებელი სახლის, მდებარე თელავის რაიონის სოფელ ...ში, საყოფაცხოვრებო პირობები და სანიტარულ-ჰიგიენური მდგომარეობა დამაკმაყოფილებელია. ოჯახში შექმნილია ბავშვების აღზრდისა და განვითარებისათვის ნორმალური პირობები. მ-ს თანადგომას უცხადებენ მისი დედა და და-ძმები.

სოციალური მომსახურების სააგენტოს თელავის განყოფილების სოციალური მუშაკის ნ. ფ-ის მიერ 2009 წლის 17 აგვისტოს გაცემული დასკვნით დგინდება, რომ მოსარჩელის ამჟამინდელი საცხოვრებელი სახლის, მდებარე თელავის რაიონის სოფელ ...ში, საყოფაცხოვრებო პირობები და სანიტარულ – ჰიგიენური მდგომარეობა დამაკმაყოფილებელია. მ. ა-ი მუშაობს თელავში არსებულ ინტერნეტ კაფეში დამლაგებლად, რაშიც უხდის 100 ლარს. მ. ა-ის ძმა ნ. ა-ი მუშაობს სოფელ ...ის ... სახლ-მუზეუმში დაცვის თანამშრომლად, რომლის ხელფასია 200 ლარი. იგი თანახმაა, იცხოვროს დასთან – მ. ა-თან და მის შვილებთან ერთად. მ-ს თანადგომას უცხადებენ მისი დედა და და-ძმები.

საკასაციო სასამართლო ვერ გაიზიარებს კასატორის მოსაზრებას, რომ სასამართლოს ბავშვების ინტერესების დასაცავად მათ წარმომადგენლად არ დაუნიშნია მეურვეობისა და მზრუნველობის ორგანოს წარმომადგენელი, რადგან საქმის მასალებით დადგენილია, რომ ორივე ინსტანციის სასამართლოში საქმის განხილვაში უზრუნველყოფილი იყო სოციალური მომსახურების სააგენტოს თელავის რაიონული განყოფილების წარმომადგენლის მონაწილეობა (იხ. რაიონული და სააპელაციო სასამართლოს სხდომის ოქმები).

საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ სააპელაციო სასამართლომ დადგენილი ფაქტობრივი გარემოებები სამართლებრივად სავსებით სწორად შეაფასა და მართებულად განსაზღვრა არასრულწლოვანი შვილების საცხოვრებელი ადგილი, ვინაიდან არასრულწლოვანთა ცალ-ცალკე, დედის მზრუნველობის გარეშე აღზრდა, მოცემული საქმის მასალების ანალიზით, უარყოფით გავლენას მოახდენს არასრულწლოვანთა ჯანსაღ და ნორმალურ აღზრდაზე, რაშიც იგულისხმება არა მხოლოდ რომელიმე მშობლის უკეთესი საყოფაცხოვრებო პირობები, არამედ უპირატესი მნიშვნელობა ენიჭება იმას, თუ როგორი გარემოს შექმნას შეძლებენ მშობლები ბავშვისათვის მათი მორალური და მატერიალური მდგომარეობის, ინტელექტუალური დონისა და ბავშვის აღზრდაში მონაწილეობის ხარისხისა და შესაძლებლობის გათვალისწინებით.

უპირველესად, უნდა აღინიშნოს, რომ მოცემული დავა, საოჯახო საქმეთა განხილვის თავისებურებებიდან გამომდინარე, სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის XIII თავით დადგენილი წესებით იქნა განხილული და ორივე ინსტანციის სასამართლომ უშუალოდ, სასამართლო სხდომაზე მოსმენით გამოარკვია არასრულწლოვან ც. და ქ. ნ-ების მოსაზრება დედასთან ურთიერთობის და მასთან საცხოვრებელი ადგილის განსაზღვრის თაობაზე. დავის სპეციფიკურობიდან და არასრულწლოვანთა ინტერესებიდან გამომდინარე საკასაციო სასამართლომაც დანვრილებით გამოიკვლია მხარეთა განმარტებები ბავშვების საცხოვრებელ ადგილად მათი საცხოვრებელი ადგილის განსაზღვრის უპირატესობის თაობაზე.

„ბავშვის უფლებათა შესახებ“ კონვენციის შესაბამისად ბავშვს, მისი ფიზიკური და გონებრივი მოუმწიფებლობის გამო, ესაჭიროება სპეციალური დაცვა და ზრუნვა, შესატყვისი სამართლებრივი დაცვის ჩათვლით, როგორც დაბადებამდე, ისე დაბადების შემდეგ, ბავშვის დაცვისა და ჰარმონიული განვითარების საქმეში მნიშვნელოვანია ყოველი ხალხის ტრადიციებისა და კულტურული ფასეულობების გათვალისწინება. სწორედ აღნიშნული ღირებულებების შეფასებით და ბავშვის ინტერესების შესაბამისად სასამართლომ უნდა გადაწყვიტოს მშობლებისათვის შვილების აღსაზრდელად გადაცემის საკითხები. ამავ კონვენციის მე-8 მუხლის თანახმად, მონაწილე სახელმწიფოები ვალდებულია იღებენ, პატივი სცენ ბავშვის უფლებას, შეინარჩუნოს თავისი ინდივიდუალობა, მოქალაქეობის, სახელისა და ოჯახური კავშირების ჩათვლით, როგორც ეს გათვალისწინებულია კანონით და არ დაუშვან ამაში კანონსაწინააღმდეგო ჩარევა.

ზემოაღნიშნული კონვენციის მე-5 მუხლის თანახმად, მონაწილე სახელმწიფოები პატივს მიაგებენ მშობლებისა და შესაბამის შემთხვევებში ადგილობრივი ადამ-წესების შესატყვისად ფართოდ გაგებული ოჯახის წევრების ან თემის, მეურვეებისა და სხვა პირების უფლებებსა და მოვალეობებს, რომლებიც კანონის მიხედვით პასუხისმგებელი არიან ბავშვზე, იმაზე, რომ სათანადოდ ხელმძღვანელობდნენ ბავშვს წინამდებარე კონვენციით აღიარებულ უფლებათა განხორციელებაში და აკეთებდნენ ამას ბავშვის უნართა განვითარების გათვალისწინებით.

საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 1197-ე მუხლის თანახმად, შვილების მიმართ მშობლებს თანაბარი უფლება-მოვალეობები აქვთ. ბავშვს აქვს უფლება, ცხოვრობდეს და იზრდებოდეს ოჯახში. ამავ კოდექსის 1201-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის თანახმად, ცალ-ცალკე მცხოვრები მშობლების შეუთანხმებლობისას არასრულწლოვანი შვილის საცხოვრებელი ადგილს განსაზღვრავს სასამართლო ბავშვის ინტერესების გათვალისწინებით.

კანონი არ ადგენს რაიმე პრეზუმფციას დედის ან მამის სასარგებლოდ. სასამართლო დავის გადაწყვეტისას ბავშვის ინტერესებიდან გამომდინარე არკვევს, თუ რომელ მშობელს შეუძლია უკეთ უზრუნველყოს ბავშვის აღზრდა, რაც მარტო საბინაო-საყოფაცხოვრებო და მატერიალურ პირობებზე არ არის დამოკიდებული. ბავშვის აზრი ამ საკითხთან დაკავშირებით ძალიან მნიშვნელოვანია, თუმცა იგი შეიძლება არ

იქნეს გათვალისწინებული, თუკი მის ინტერესებს არ შეესაბამება. მოცემულ შემთხვევაში არასრულწლოვანების ქ. და ც. ნ-ების მამისადმი მიჩვევა და მათ მიერ დედის საწინააღმდეგოდ დასახელებული გარემოებების (ფიზიკური ძალადობის, დედის უარყოფითი ხასიათის) თვით მოდავე მხარეთა და სოციალური მომსახურების სააგენტოს წარმომადგენელთა განმარტებებთან (იხ. საკასაციო სასამართლოს სხდომის ოქმები) ურთიერთშეჯერების საფუძველზე საკასაციო სასამართლო ასკვნის: ბავშვების მიჩვევა ერთი მშობლისადმი, მამისადმი, ამ უკანასკნელის მიერ მშობლიური მოვალეობებისადმი გონივრული მიდგომის შედეგი არ არის და იგი გამოწვეულია სურვილით, მოიპოვოს ბავშვის კეთილგანწყობა ყოველგვარი, თუნდაც არასწორი აღმზრდელობითი ღონისძიებების ფასად. სასამართლოს ეს მოსაზრება ემყარება იმ გარემოებას, რომ არასრულწლოვანებს სასამართლო სხდომაზე მიცემულ განმარტებებში მამის ოჯახში არსებულ კონფლიქტურ სიტუაციებთან დაკავშირებით ასაკთან შეუსაბამო დასკვნები გამოაქვთ, რაც მათზე არაჯანსაღი ფსიქიკური ზემოქმედების შედეგად არის გამოწვეული. ამავე მიზეზითაა განპირობებული გოგონების მკვეთრად გამოხატული ნეგატიური დამოკიდებულება დედის მიმართ, რაც უდავოდ ხელს შეუშლის ბავშვების ფსიქოსოციალურ განვითარებას.

„ბავშვის უფლებათა შესახებ“ კონვენციის მე-9 მუხლის შესაბამისად, მონაწილე სახელმწიფოები უზრუნველყოფენ, რომ ბავშვი არ დაშორდეს თავის მშობლებს მათი სურვილის საწინააღმდეგოდ, იმ შემთხვევათა გამოკლებით, როცა კომპეტენტური ორგანოები, სასამართლო გადაწყვეტილების თანახმად, სათანადო კანონისა და პროცედურის შესაბამისად განსაზღვრავენ, რომ ასეთი დაშორება აუცილებელია და უკეთ ემსახურება ბავშვის ინტერესებს. ეს შეიძლება აუცილებელი გახდეს ამა თუ იმ კონკრეტულ შემთხვევაში, მაშინ, როდესაც აუცილებელია ერთ-ერთ მშობელთან ბავშვის საცხოვრებელი ადგილის თაობაზე გადაწყვეტილების მიღება. ამასთან, ეს გადაწყვეტილება არ უნდა ეწინააღმდეგებოდეს ბავშვების ყველაზე ჭეშმარიტ ინტერესებს, აღიზარდონ და იცხოვრონ მატერიალურად და მორალურად ჯანსაღ გარემოში. ბავშვის აღზრდისათვის გარემოს შესაბამისობა ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში დეტალურად და დამაჯერებლად უნდა შემოწმდეს და, როგორც ზემოთ აღინიშნა, ამ მიმართებით გადამწყვეტი მნიშვნელობა მორალურ და არა მატერიალურ მხარეს უნდა მიენიჭოს. მოცემულ შემთხვევაში, საქმის მასალებით დადგენილია, რომ არასრულწლოვანი ბავშვების საცხოვრებელ ადგილად დედის – მ. ა-ის საცხოვრებელი ადგილის განსაზღვრა არ ეწინააღმდეგება ბავშვების ინტერესებს, რადგან დედას ბავშვების აღზრდისათვის სათანადო პირობები აქვს.

საკასაციო სასამართლო ითვალისწინებს იმ გარემოებასაც, რომ ც. და ქ. ნ-ები ძმისგან – დ. ნ-ისგან განცალკევებით იზრდებიან, რაც მიზანშეუწონელია. არასრულწლოვანი და-ძმის დაცილება დასაშვებია მაშინ, როდესაც ეს აუცილებლობითაა გამოწვეული და მშობელს, რომელთანაც ბავშვი იზრდება, არ აქვს შესაძლებლობა, შეუქმნას მას აღზრდის ნორმალური პირობები. მოცემულ შემთხვევაში სოციალური მომსახურების სააგენტოს დასკვნებით დადასტურებულია, რომ დედას აქვს ბავშვების აღზრდისათვის საიმედო პირობები. ამასთან, ყოველივე ზემოაღნიშნული არ გამოორიცხავს შვილების აღზრდაში მამის აქტიური მონაწილეობის უფლებას და ამავდროულად ვალდებულებასაც.

სარეზოლუციო ნაწილი:

საკასაციო პალატამ იხელმძღვანელა სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 401-ე მუხლით და

დ ა ა დ გ ი ნ ა:

გ. ნ-ის საკასაციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდეს.
თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2010 წლის 6 დეკემბრის განჩინება დარჩეს უცვლელი.
საკასაციო სასამართლოს განჩინება საბოლოოა და არ გასაჩივრდება.

არასრულწლოვანი შვილის საცხოვრებელი ადგილი მშობლების განქორწინებისას

**გადამწყვეტილება
საქართველოს სახელმწიფო**

№ას-211-204-2012 19 ივლისი, 2012 წ., ქ. თბილისი
საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატა
შემადგენლობა: მ. სულხანიშვილი (თავმჯდომარე, მომხსენებელი),
ვ. როინიშვილი,
თ. თოდრია

დავის საგანი: განქორწინება, არასრულწლოვანი შვილების საცხოვრებელი ადგილის განსაზღვრა

აღწერილობითი ნაწილი:

გ. გ-მ სარჩელი აღძრა სასამართლოში ლ. ლ-ის მიმართ განქორწინებისა და არასრულწლოვანი შვილების საცხოვრებელ ადგილად მამის საცხოვრებელი ადგილის განსაზღვრის შესახებ შემდეგი საფუძვლებით:

2000 წლის 24 ივნისიდან მოსარჩელე რეგისტრირებულ ქორწინებაში იმყოფება ლ. ლ-სთან, რა დროსაც შეეძინათ ორი შვილი – 2001 წლის 22 აპრილს დაბადებული თ. გ-ა და 2006 წლის 17 აპრილს დაბადებული მ. გ-ა.

ბავშვები სწავლობენ სსიპ „ბ-ის №..-ე საჯარო სკოლაში“. თ. გ-ა მე-4 კლასშია, ხოლო მ. გ-ა – პირველ კლასში.

მეუღლეთა შორის არის დაძაბული ურთიერთობა. 2010 წლის აგვისტოში მოპასუხე სახლიდან წავიდა და ორივე შვილი მამასთან დატოვა.

2011 წლის აპრილში თ. გ-ს წინააღმდეგომის მიუხედავად, ლ. ლ-მ ბავშვი წაიყვანა თავისი მამის სოფელში. აღნიშნულის გამო თ. მოსწყდა სასწავლო პროცესს და ქორეოგრაფიული ანსამბლის რეპეტიციებს.

მ. გ-ა ამჟამადაც მოსარჩელესთან ცხოვრობს.

ლ. ლ-ს სოფლად არ გააჩნია ის პირობები, რომლებიც უზრუნველყოფენ ბავშვების ნორმალურად აღზრდა-განვითარებას. მოპასუხე მხარის უსაფუძვლო და გაუაზრებელი მოქმედებებისა და მშობლის უფლებების ბოროტად გამოყენების გამო ილაჩება ბავშვების ინტერესები.

მოპასუხემ სარჩელი განქორწინების ნაწილში ცნო და შეგებებული სარჩელით მიმართა სასამართლოს არასრულწლოვანი შვილების – თ. და მ. გ-ების საცხოვრებელი ადგილად დედის საცხოვრებელი ადგილის განსაზღვრის თაობაზე შემდეგი დასაბუთებით:

ბავშვების ასაკის გათვალისწინებით მიზანშეწონილია, რომ მათ იცხოვრონ დედასთან. ბავშვებს მუდმივად ესაჭიროებათ დედის მზრუნველობა და სითბო. ამასთან, გასათვალისწინებელია ისიც, რომ თ. გ-ს კატეგორიულად არ სურს ბ-ში მამასთან წასვლა.

ბათუმის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2011 წლის 20 ივლისის გადაწყვეტილებით გ. გ-ს სარჩელი დაკმაყოფილდა, გ. გ-სა და ლ. ლ-ს შორის 2000 წლის 24 ივნისს რეგისტრირებული ქორწინება შეწყდა, 2001 წლის 22 აპრილს დაბადებული თ. გ-სა და 2006 წლის 17 აპრილს დაბადებული მ. გ-ს საცხოვრებელ ადგილად განისაზღვრა მამის – გ. გ-ს საცხოვრებელი ადგილი, ლ. ლ-ის შეგებებული სარჩელი არ დაკმაყოფილდა.

საქალაქო სასამართლოს გადაწყვეტილება ლ. ლ-მ გაასაჩივრა სააპელაციო წესით.

ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2011 წლის 21 ნოემბრის განჩინებით ლ. ლ-ის სააპელაციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდა, ხოლო გასაჩივრებული გადაწყვეტილება დარჩა უცვლელად შემდეგ გარემოებათა გამო:

სააპელაციო პალატამ დაადგინა შემდეგი ფაქტობრივი გარემოებები:

გ. გ-ა და ლ. ლ-ე რეგისტრირებულ ქორწინებაში იმყოფებიან 2000 წლის 24 ივნისიდან.

ერთად ცხოვრების პერიოდში მათ შეეძინათ ორი შვილი – 2001 წლის 22 აპრილს დაბადებული თ. გ-ა და 2006 წლის 17 აპრილს დაბადებული მ. გ-ა.

უფროსი შვილი, თ. გ-ა დარეგისტრირებულია და სწავლობს სსიპ „ბ-ის №.. საჯარო სკოლის“ მე-4 კლასში.

უმცროსი შვილი, მ. გ-ა დარეგისტრირებულია „ბ-ის №..-ე საჯარო სკოლის“ პირველი კლასის მოსწავლედ.

ორივე შვილი ამჟამად ცხოვრობს მამასთან, ქალაქ ბათუმში, ს-ის ქუჩის №17-ში. სოციალური მომსახურების სააგენტოს ბათუმის სოციალური მომსახურების ცენტრის დასკვნის თანახმად, ოჯახის წევრების მხრიდან ბავშვების მიმართ არის თბილი, მზრუნველი და მოსიყვარულე დამოკიდებულება.

2010 წლის აგვისტომდე გ. გ-ა და ლ. ლ-ე შვილებთან ერთად ცხოვრობდნენ ქალაქ ბათუმში, ს-ის ქუჩის №17-ში მდებარე გ. გ-ს საცხოვრებელ სახლში. 2010 წლის აგვისტოში ლ. ლ-ე წავიდა სახლიდან, რის შემდეგაც არასრულწლოვნები საცხოვრებლად დარჩნენ მამასთან.

2011 წლის აპრილში ლ. ლ-მ თავისი არასრულწლოვანი შვილი თ. გ-ა წაიყვანა მისი მშობლების საცხოვრებელ სახლში, ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის სოფელ თ-ში.

თ. გ-ს, რომელიც სწავლობდა ბ-ის №.. საჯარო სკოლის მე-4 კლასში, 2011 წლის აპრილიდან სკოლაში არ უვლია.

სამოქალაქო კოდექსის 1106-ე, 1122-ე, 1124-ე მუხლის მე-5 ნაწილის, 1128-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის, 1197-ე, 1198-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის, 1201-ე მუხლის, 1199-ე, 1202-ე მუხლების, სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის მე-4 და 105-ე მუხლების შესაბამისად, სააპელაციო სასამართლომ მთლიანად გაიზიარა პირველი ინსტანციის სასამართლოს შეფასებები და დასკვნები მოცემული საქმის ფაქტობრივ და სამართლებრივ საკითხებთან დაკავშირებით და მიიჩნია, რომ საქალაქო სასამართლომ სწორად დააკმაყოფილა გ. გ-ს სარჩელი და მართებულად დაავალდებულა გ. გ-ა, ხელი არ შეუშალოს დედას, ლ. ლ-ს, შვილებთან ურთიერთობაში, უზრუნველყოს მათი დედასთან შეხვედრა და გაატანოს ბავშვები მისი მოთხოვნის შემთხვევაში შეუზღუდავად ყველა სასკოლო არდადეგებსა და დასვენების დღეებში, მამასთან დაბრუნების უფლებით.

სააპელაციო სასამართლომ აღნიშნა, რომ მტკიცებულებათა გამოკვლევის სტადიაზე სასამართლომ მოუსმინა გ. გ-ს და ლ. ლ-ის უფროს შვილს, არასრულწლოვან (10 წლის) თ. გ-ს, რომელმაც ასევე გამოხატა მისი უმცროსი დის (5 წლის) მ. გ-ს აზრიც. თ. გ-მ, ასევე სასამართლოს მიერ მოწვეულ ფსიქოლოგ ლ. ნ-სთან გასაუბრების შემდეგ განმარტა, რომ მათი სურვილია საცხოვრებლად მამასთან დარჩენა.

სააპელაციო სასამართლოს განჩინება ლ. ლ-მ გაასაჩივრა საკასაციო წესით, მოითხოვა გასაჩივრებული განჩინების გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილებით ძირითადი სარჩელის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმა, ხოლო შეგებებული სარჩელის დაკმაყოფილება შემდეგი საფუძვლებით:

გასაჩივრებული განჩინება იურიდიულად დაუსაბუთებელია და საკასაციო საჩივარი აკმაყოფილებს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 391-ე მუხლის მე-5 ნაწილის „ა“, „ბ“ და „გ“ ქვეპუნქტების მოთხოვნებს.

გაეროს ბავშვთა უფლებათა კონვენციის მე-3 მუხლის 1-ლი ნაწილის თანახმად, ბავშვის მიმართ ნებისმიერ ქმედებათა განხორციელებისას, მიუხედავად იმისა, თუ ვინ არის მათი განმხორციელებელი სახელმწიფო თუ კერძო დაწესებულებები, რომლებიც მუშაობენ სოციალური უზრუნველყოფის საკითხებზე, სასამართლოები, ადმინისტრაციული თუ საკანონმდებლო ორგანოები, უპირველესი ყურადღება ეთმობა ბავშვის ინტერესების დაცვის უკეთ უზრუნველყოფას. საქართველოში მოქმედი კანონმდებლობითაც ბავშვის ინტერესებია უპირატესი.

სასამართლო თავისი გადაწყვეტილების საფუძვლად უთითებს, რომ სადავო საკითხი გადაწყვიტა სსიპ მომსახურების სააგენტოს ბათუმისა და ოზურგეთის სოციალური მომსახურების ცენტრის მუშაკების, ფსიქოლოგთა დასკვნებისა და მხარეთა განმარტებების საფუძველზე. გასათვალისწინებელია, რომ სოციალური მომსახურების სააგენტოს ოზურგეთის სამსახურის წარმომადგენელმა მხარი დაუჭირა ლ. ლ-ის მოთხოვნას და განმარტა, რომ, თუ ბავშვები დედასთან საცხოვრებლად არ გადავლენ, აღნიშნული მათ სამომავლოდ გამოუსწორებელ შედეგებამდე მიიყვანდა.

სააპელაციო პალატამ არასწორად დაადგინა ფაქტობრივი გარემოება, რომ თ. და მ. გ-ს მიმართ გ. გ-ს ოჯახის წევრების აქვთ თბილი და მზრუნველი დამოკიდებულება.

საქმეში დევს ფსიქოლოგის დასკვნა, რომლის თანახმადაც თ. გ-ს აღნიშნება შფოთვა, ბებუის (მამის დედა) მიმართ უსიამოვნო მოგონებები. თ-ს სურს მშობლებთან ერთად ცხოვრება ბებუის გარეშე, რომელსაც რომელსაც შვილზე დიდი გავლენა აქვს. ამავე დასკვნის თანახმად, თ. გ-ს არის ფიზიკური და ემოციური ძალადობის მსხვერპლი. ბავშვზე ფიზიკური და ფსიქოლოგიური ძალადობის ფაქტები დადასტურებულია სასამართლო სხდომაზე მიცემული ახსნა-განმარტებებით და მონმეთა ჩვენებებით.

გაეროს ბავშვთა უფლებათა კონვენციის მე-16 მუხლის 1-ლი ნაწილის თანახმად, არც ერთი ბავშვი არ შეიძლება იყოს მისი ღირსებისა და რეპუტაციის უკანონო ხელყოფის ობიექტი. ბავშვს უფლება აქვს, კანონით იყოს დაცული მსგავსი ჩარევისა ან ხელყოფისაგან.

გასაჩივრებული განჩინების ერთ-ერთ საფუძვლად მითითებულია თ. გ-ს მიერ სააპელაციო სასამართლოსათვის მიცემულ ჩვენებაზე, რომლის მიხედვითაც 10 წლის თ. გ-მ მოსამართლის შეკითხვაზე, სად სურდა ეცხოვრა უპასუხა, რომ მას სურვილი ჰქონდა ეცხოვრა მამასთან. ამ პასუხთან დაკავშირებით სასამართლო სხდომაზე მოწვეულმა სპეციალისტმა განმარტა, რომ აღნიშნული წარმომადგენელმა მხოლოდ ლექსიკურ გამოხატევამს და არ შეესაბამებოდა ბავშვის შინაგან ნებას. ფსიქოლოგის განმარტებით, ბავშვები დედასთან თავს კარგად გრძნობენ და მათი დატოვება იმ ადამიანებთან, რომლებიც დედის „მსაჯულნი“ და „ბრალმდებელნი“ არიან, ცუდ გავლენას იქონიებს მათ მომავალზე.

სასამართლომ დაარღვია სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 105-ე მუხლის მე-2 ნაწილი და არ შეაფასა ფსიქოლოგების დასკვნები ბავშვზე ძალადობისა და მათ მომავალზე საცხოვრებელი ადგილის გავლენის შესახებ, არ გაითვალისწინა სოციალური მომსახურების სააგენტოს პოზიცია, რომელიც წარმომადგენს და იცავს ბავშვის ინტერესებს.

სასამართლომ სავარაუდოდ მიიჩნია, რომ გ. გ-ს უკეთესი მატერიალური მდგომარეობა აქვს, როდესაც სოციალური სააგენტოს დასკვნების თანახმად, ორივე ოჯახს ერთნაირი მატერიალური შესაძლებლობები გააჩნია. ამასთან, გაუგებარია, რომელი ნორმის საფუძველზე მივიდა სასამართლო დასკვნამდე, რომ ბავშვი უნდა მიეკუთვნოს მეტი ფინანსური სიძლიერის მქონე მშობელს.

სასამართლომ არ გაითვალისწინა, რომ ბავშვის მამა მუშაობს და არ აქვს დრო სათანადო ყურადღება მიაქციოს ბავშვებს. ბავშვები ფაქტობრივად ბებუის აღსაზრდელები იქნებიან. სასამართლოს უნდა გაეკეთებინა არჩევანი დედასა და ბებუას შორის. ბებუასათვის უპირატესობის მინიჭება კი არღვევს საქართველოში მოქმედ ძირითად სამართლებრივ პრინციპებს.

განსაკუთრებით ყურადსაღებია სააპელაციო სასამართლოს შემადგენლობის ერთ-ერთი წევრის მიერ ლ. ლ-ის, როგორც ქალის მიმართ ტენდენციური და დისკრიმინაციული მიმართვა.

გასაჩივრებულ განჩინებაში ლ. ლ-ის სახლიდან წასვლის ფაქტი ისეა გადმოცემული, რომ ტოვებს შთაბეჭდილებას ლ. ლ-ის მიერ ბავშვების მიტოვებისა, რაც არასწორია. ლ. ლ-ისა და გ. გ-ს განშორებისას ბავშვები სოფელში იყვნენ დასასვენებლად და, ცხადია, მათ დედა თან ვერ წაიყვანდა. გარდა ამისა აღსანიშნავია, რომ ლ. ლ-ე თავისი სურვილით არ წასულა ოჯახიდან, არამედ იგი აიძულა მისმა მეუღლემ ეჭვიანობის გამო.

სამოტივაციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლომ შეისწავლა საკასაციო საჩივრის საფუძვლები, შეამოწმა გასაჩივრებული განჩინების იურიდიული დასაბუთება და მიაჩნია, რომ ლ. ლ-ის საკასაციო საჩივარი უნდა დაკმაყოფილდეს შემდეგ გარემოებათა გამო:

მოცემულ შემთხვევაში კასატორი სადავოდ ხდის მოწინააღმდეგე მხარესთან – გ. გ-სთან განქორწინების შემდეგ მათი საერთო არასრულწლოვანი შვილების – თ. და მ. გ-ების საცხოვრებელ ადგილად მამის საცხოვრებელი ადგილის განსაზღვრას.

განსახილველ საკითხზე სააპელაციო სასამართლომ დაადგინა, რომ გ. გ-სა და ლ. ლ-ს რეგისტრირებული ქორწინებაში შეეძინათ ორი შვილი – 2001 წლის .. აპრილს დაბადებული თ. გ-ა და 2006 წლის .. აპრილს დაბადებული მ. გ-ა.

თ. გ-ა დარეგისტრირებულია და სწავლობს სსიპ „ბ-ის №.. საჯარო სკოლის“ მე-4 კლასში, ხოლო მ. გ-ია – „ბ-ის №..-ე საჯარო სკოლის“ პირველ კლასში. ორივე შვილი ამჟამად ცხოვრობს მამასთან, ქალაქ ბათუმში, ს-ის ქუჩის №17-ში.

სააპელაციო პალატამ საქმის განხილვისას გამოიკვლია სოციალური მომსახურების სააგენტოს ბათუმის სოციალური მომსახურების ცენტრის დასკვნა, სპეციალისტად მინვეული ფსიქოლოგის – ლ. ნ-ისა და თავად არასრულწლოვანი თ. გ-ს ახსნა-განმარტებანი და მიიჩნია, რომ თ. გ-ს, რომელიც ასევე გამოხატავს თავისი უმცროსი დის პოზიციასაც, სურს იცხოვროს მამასთან.

საკასაციო პალატა თვლის, რომ გასაჩივრებული განჩინება ეფუძნება საქმეში წარმოდგენილი მტკიცებულებების არასრულ ანალიზს, კერძოდ:

სამოქალაქო კოდექსის 1201-ე მუხლის თანახმად, თუ განქორწინების გამო ან სხვა მიზეზით მშობლები ცალ-ცალკე ცხოვრობენ, მათ შეთანხმებაზეა დამოკიდებული, თუ ვის ექნება უფლება, გადანყვიტოს, ვისთან უნდა ცხოვრობდეს არასრულწლოვანი შვილი. შეუთანხმებლობის შემთხვევაში დავას იმის თაობაზე, თუ ვისთან უნდა ცხოვრობდეს არასრულწლოვანი შვილი, წყვეტს სასამართლო ბავშვის ინტერესების გათვალისწინებით. ამასთან, 1202-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის მიხედვით, მშობლებს თანაბრად აქვთ ყველა უფლება და მოვალეობა თავიანთი შვილების მიმართ, მიუხედავად იმისა, რომ ისინი განქორწინებული არიან ან ცალ-ცალკე ცხოვრობენ.

კანონის მითითებული დანაწესიდან გამომდინარე, სასამართლოს გააჩნია პრეროგატივა, გადანყვიტოს განქორწინებულ მეუღლეთა შორის დავა არასრულწლოვანი შვილების საცხოვრებელი ადგილის განსაზღვრასთან დაკავშირებით, რა დროსაც უთუოდ მოქმედებს ორივე მშობლის თანახმობის პრინციპი, თუმცა სასამართლოსათვის უპირველესად გასათვალისწინებელია თავად ბავშვების ინტერესი და ნება სადავო საკითხთან დაკავშირებით. მეტიც, აღნიშნული დავის სწორად გადანყვიტისათვის აუცილებელია ამ ორივე კომპონენტის ურთიერთშეჯერება, რათა არასრულწლოვნის ნება მის რეალურ ინტერესებს არ ეწინააღმდეგებოდეს.

საკასაციო სასამართლო ეთანხმება სააპელაციო სასამართლოს გადანყვიტვლებას, საქმეში სპეციალისტის სახით ბავშვთა ფსიქოლოგის ჩართვის თაობაზე და მიიჩნევს, რომ სწორედ სპეციალური კვალიფიკაციისა და ცოდნის მქონე საქმის შედეგით დაუინტერესებელი პირის დასკვნა შეიძლება გახდეს სარწმუნო მტკიცებულება სასამართლოსათვის, ვინაიდან იგი წარმოადგენს ორივე მხარისა და თავად ბავშვისაგან მიღებული ინფორმაციის პროფესიული და, ამასთან, ნეიტრალური ხასიათის ანალიზის შედეგს.

აღნიშნული კუთხით მეტად საგულისხმოა ფსიქოლოგ ლ. ნ-ის მიერ სააპელაციო სასამართლოსათვის მიცემული განმარტება, რომ, მართალია, თ. გ-მ სიტყვიერად გამოხატა ნება, მუდმივად ეცხოვრა მამასთან, თუმცა არასრულწლოვანთან ჩატარებული მუშაობის (საუბრის, ფსიქოლოგიური ტესტების) შედეგად ფსიქოლოგი მივიდა დასკვნამდე, რომ მისი შინაგანი ნება განსხვავდება ვერბალურად გამოთქმულისაგან. თ. გ-ს უყვარს დედა, არანაირი საწინააღმდეგო არ გააჩნია მასთან ცხოვრებისა და ერთადერთ ნეგატიურ ფაქტორს წარმოადგენს მისი დამოკიდებულება ბაბუასთან (დედის მამასთან), რომელიც აუგად მოიხსნიებდა მის მამას. ამასთან, ამავე ფსიქოლოგის განმარტებით, თ. გ-სათვის საყვარელ ადამიანთა წრეში მისი ხსენებული ბაბუა მაინც მოხვდა. სპეციალისტი მიუთითებს ბავშვის ასაკზეც, რომელიც უთუოდ გათვალისწინებულ უნდა იქნეს მოცემული სადავო საკითხის გადანყვიტისას. ფსიქოლოგის მოსაზრებით, სწორედ არსებულ ეტაპზე ეყრება საფუძველი არასრულწლოვანის პიროვნულ ჩამოყალიბებას, რა დროსაც დედის ავტორიტეტის შელახვა და მასთან არასაკმარისი სიახლოვე დამლუპველი იქნება და უარყოფითად იმოქმედებს ბავშვზე მთელი ცხოვრების განმავლობაში.

საკასაციო პალატა თვლის, რომ სააპელაციო სასამართლომ არასწორად უგულებელყო ფსიქოლოგის განმარტების დასახელებული ნაწილი.

ზემოაღნიშნული ფაქტორები ერთიორად მნიშვნელოვანია მხარეთა უმცროსი შვილის – მ. გ-ს მიმართ, რომლისთვისაც დედის მზრუნველობა მის ასაკში შეუცვლელია.

ვერ იქნება გაზიარებული გასაჩივრებული განჩინების მსჯელობა, რომ 10 წლის თ. გ-მ სასამართლოში გამოხატა მისი 5 წლის დის პოზიციაც საცხოვრებლად მამასთან დარჩენის თაობაზე, რადგან, როგორც ზემოთ აღინიშნა, თ. გ-სათვის რთულია საკუთარი ნების შეუცდომლად გამოხატვა, რომ აღარაფერი ვთქვათ მცირეწლოვანი მ-ისაგან მისი სურვილის შეტყობასა და სასამართლოსათვის გადმოცემაზე.

საკასაციო სასამართლო გარკვეულწილად ეთანხმება კასატორის არგუმენტს, რომ ლ. ლ-ის მოთხოვნის დაუკმაყოფილების შემთხვევაში ბავშვები აღსაზრდელად გადაეცემა ბებიას (მამის დედას), რადგან გ. გ-ა, გასაგები ობიექტური მიზეზების გამო, დღის განმავლობაში მათთან არ არის, გასულია ოჯახიდან სამუშაოდ და შვილებს უტოვებს დედამისს. სასამართლოს არ სურს დააკნინოს ბებია-პაპის როლი ბავშვის აღზრდაში, მაგრამ აღნიშნული ვერანაირად ვერ შეცვლის დედასთან შვილების ურთიერთობის აუცილებლობას. მითითებულის საკომპენსაციო ვერ იქნება ვერც მამასთან გატარებული დღის მცირედი ნაწილი.

რალა თქმა უნდა, პალატა ეთანხმება გასაჩივრებულ განჩინებას სამოქალაქო კოდექსის 1202-ე მუხლის მე-2 ნაწილთან დაკავშირებით, რომლის მიხედვით, მშობელს, რომელთანაც შვილი ცხოვრობს, უფლება არა აქვს, შეზღუდოს მეორე მშობლის უფლება-მოვალეობები. შესაბამისად, გ. გ-საც გააჩნია უფლება, დაუბრკოლებლად ურთიერთობა იქონიოს შვილებთან.

პალატა ყურადღებას გაამახვილებს იმ ფაქტზეც, რომ ლ. ლ-სთან შვილების ცხოვრების ხელის შეშლელი რაიმე ობიექტური გარემოება საქმის მასალებით არ გამოვლენილა და არც სოციალური მომსახურების სააგენტოს ბათუმის სოციალური მომსახურების ცენტრის მხრიდან არ გამოთქმულა.

ამდენად, საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ სააპელაციო პალატის გასაჩივრებული განჩინება უნდა გაუქმდეს და ახალი გადაწყვეტილებით ლ. ლ-ის შეგებებული სარჩელი უნდა დაკმაყოფილდეს, ხოლო გ. გ-ს სარჩელს არასრულწლოვანი ბავშვების საცხოვრებელ ადგილად მამის საცხოვრებელი ადგილის განსაზღვრის თაობაზე უარი უნდა ეთქვას, 2001 წლის 22 აპრილს დაბადებული თ. გ-სა და 2006 წლის 17 აპრილს დაბადებული მ. გ-ს საცხოვრებელ ადგილად განისაზღვროს დედის – ლ. ლ-ის საცხოვრებელი ადგილი.

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 53-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის 1-ლი წინადადების თანახმად, იმ მხარის მიერ გაღებული ხარჯების გადახდა, რომლის სასარგებლოდაც იქნა გამოტანილი გადაწყვეტილება, ეკისრება მეორე მხარეს, თუნდაც ეს მხარე განთავისუფლებული იყოს სახელმწიფოს ბიუჯეტში სასამართლო ხარჯების გადახდისაგან.

მოცემულ შემთხვევაში ლ. ლ-ის შეგებებული სარჩელი დაკმაყოფილდა სრულად, შესაბამისად, გ. გ-ს უნდა დაეკისროს მის მიერ შეგებებულ სარჩელზე გადახდილი 100 ლარის, სააპელაციო საჩივარზე გადახდილი 150 ლარისა და საკასაციო საჩივარზე გადახდილი 300 ლარის ანაზღაურება ლ. ლ-ის სასარგებლოდ.

სარეზოლუციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლომ იხელმძღვანელა სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 411-ე მუხლით და

გ ა დ ა ნ ყ ვ ი ტ ა :

ლ. ლ-ის საკასაციო საჩივარი დაკმაყოფილდეს.

გაუქმდეს ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2011 წლის 21 ნოემბრის განჩინება და მიღებულ იქნას ახალი გადაწყვეტილება.

გ. გ-ს სარჩელი არასრულწლოვანი შვილების საცხოვრებელ ადგილად მამის საცხოვრებელი ადგილის განსაზღვრის თაობაზე არ დაკმაყოფილდეს.

ლ. ლ-ის შეგებებული სარჩელი დაკმაყოფილდეს.

2001 წლის 22 აპრილს დაბადებული თ. გ-სა და 2006 წლის 17 აპრილს დაბადებული მ. გ-ს საცხოვრებელ ადგილად განისაზღვროს დედის – ლ. ლ-ის საცხოვრებელი ადგილი.

გ. გ-ს ლ. ლ-ის სასარგებლოდ დაეკისროს სახელმწიფო ბაჟის – 550 ლარის გადახდა.

საკასაციო პალატის გადაწყვეტილება საბოლოოა და არ გასაჩივრდება.

არასრულწლოვანი შვილის საცხოვრებელი ადგილი მშობლების განქორწინებისას

გ ა ნ ჩ ი ნ ე ბ ა

№ას-904-944-2011

18 ოქტომბერი, 2011 წ., ქ. თბილისი

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატა

შემადგენლობა: ნ. კვანტალიანი (თავმჯდომარე, მომხსენებელი),

ბ. ალავეიძე,

პ. ქათამაძე

დავის საგანი: ბავშვების საცხოვრებელი ადგილის განსაზღვრა

აღწერილობითი ნაწილი:

თ. ხ-ამ სარჩელი აღძრა სასამართლოში ზ. გ-ის მიმართ განქორწინებისა და შვილების საცხოვრებელი ადგილის განსაზღვრის თაობაზე შემდეგი საფუძვლებით: მოსარჩელე და მოპასუხე 2005 წლის 20 ოქტომბრიდან იმყოფებიან რეგისტრირებულ ქორწინებაში. ქორწინების განმავლობაში მხარეებს შეეძინათ 2 შვილი: 2007 წლის 20 ივლისს დაბადებული თ. გ-ე და 2006 წლის 6 აგვისტოს დაბადებული რ. გ-ე. მოსარჩელე შვილებსა და მეუღლესთან ერთად ცხოვრობდა ქობულეთში, სოფელ ...ში. მეუღლის უმუშევრობისა და მძიმე მატერიალური მდგომარეობის გამო, მხარეთა შორის წარმოიშვა კონფლიქტი, რასაც ხშირად ზ. გ-ის მხრიდან ახლდა მოსარჩელისათვის ფიზიკური შეურაცხყოფის მიყენება, რაც ნეგატიურ გავლენას ახდენდა მცირეწლოვანთა ფსიქიკაზე. თ. ხ-ა იძულებული შეიქნა თ. გ-ესთან ერთად საცხოვრებლად გადასულიყო თბილისში. ვინაიდან და-ძმის ცალ-ცალკე ცხოვრება და აღზრდა მათ ჩამოყალიბებასა და განვითარებაზე მხოლოდ მავნე ზემოქმედებას მოახდენს და, ამასთანავე, ზ. გ-ის სახლში ბავშვის ნორმალურად აღზრდის პირობები შექმნილი არ არის, ამიტომ ბავშვების საცხოვრებელ ადგილად, სამოქალაქო კოდექსის 1128-ე მუხლიდან გამომდინარე, უნდა განისაზღვროს დედის, თ. ხ-ას საცხოვრებელი ადგილი.

ზ. გ-ემ სარჩელი არ ცნო და ითხოვა მხარეთა შესარიგებლად გარკვეული ვადის განსაზღვრა, ამასთანავე განმარტა, რომ მოსარჩელის საცხოვრებელ ადგილზე ბავშვების ცხოვრება საზიანო იქნება მათი ჯანმრთელობისთვის, რის გამოც თ. ხ-ას მოთხოვნა არ უნდა დაკმაყოფილდეს.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2010 წლის 6 მაისის განჩინებით ზ. გ-ის შუამდგომლობა შესარიგებელი ვადის დანიშვნის შესახებ დაკმაყოფილდა; მხარეებს შესარიგებლად განესაზღვრათ 3 თვის ვადა. ამავე სასამართლოს 2010 წლის 5 ოქტომბრის განჩინებით სარჩელი ქორწინების შეწყვეტის ნაწილში, თ. ხ-ას შუამდგომლობის საფუძველზე, დარჩა განუხილველი.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2010 წლის 5 ოქტომბრის გადაწყვეტილებით თ. ხ-ას სარჩელი დაკმაყოფილდა, მცირეწლოვანი ბავშვების: 2007 წლის 20 ივლისის დაბადებული თ. გ-ისა და 2006 წლის 6 აგვისტოს დაბადებული რ. გ-ის საცხოვრებელ ადგილად განისაზღვრა დედის, თ. ხ-ას, საცხოვრებელი ადგილი, რაც სააპელაციო წესით გაასაჩივრა ზ. გ-ემ.

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2011 წლის 29 მარტის განჩინებით ზ. გ-ის სააპელაციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდა; უცვლელად დარჩა თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2010 წლის 5 ოქტომბრის გადაწყვეტილება. ალატამ სრულად გაიზიარა საქალაქო სასამართლოს მიერ დადგენილი შემდეგი ფაქტობრივი გარემოებები: თ. ხ-სა და ზ. გ-ეს ერთად ცხოვრების პერიოდში, შეეძინათ ორი შვილი: 2007 წლის 20 ივლისის დაბადებული თ. გ-ე და 2006 წლის 6 აგვისტოს დაბადებული რ. გ-ე. თ. გ-ე ამჟამად ცხოვრობს დედასთან, თ. ხ-თან, ხლო რ. გ-ე მამასთან, ზ. გ-ესთან, ქობულეთის რაიონის სოფელ ...ში. მოსარჩელე თ. ხ-ს ბავშვების რჩენა-აღზრდისათვის აქვს ნორმალური პირობები. ოჯახში არის შექმნილი ბავშვებზე მზრუნველი გარემო და მათი განვითარებისათვის ხელშემწყობი პირობები, მცირეწლოვანი და-ძმის დაშორება ზიანს მიაყენებს ბავშვების ფსიქიკას. იმისათვის რომ დაცული იყოს ბავშვების უფლებები, საჭიროა ისინი იზრდებოდნენ ერთად. სააპელაციო პალატა დაეყრდნო რა გლდანი-ნაძალადევის რაიონის სოციალური მომსახურების სამსახურის სოციალური მუშაკის დასკვნასა და მოსარჩელის ახსნა-განმარტებებს, არ გაიზიარა აპელანტის მითითება იმასთან დაკავშირებით, რომ თ. ხ-ას არ აქვს ბავშვების აღსაზრდელად სათანადო პირობები.

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატამ სამართლებრივ საკითხებთან დაკავშირებით გაიზიარა პირველი ინსტანციის სასამართლოს მოსაზრებები და განმარტა: „ბავშვის უფლებათა შესახებ“ კონვენციის შესაბამისად, ბავშვს, მისი ფიზიკური და გონებრივი მოუმწიფებლობის გამო, ესაჭიროება სპეციალური დაცვა და ზრუნვა, შესატყვისი სამართლებრივი დაცვის ჩათვლით, როგორც დაბადებამდე, ისე დაბადების შემდეგ, ბავშვის დაცვისა და ჰარმონიული განვითარების საქმეში მნიშვნელოვანია ყოველი ხალხის ტრადიციებისა და კულტურული ფასეულობების გათვალისწინება. სწორედ აღნიშნული ღირებულებების შეფასებით და ბავშვის ინტერესების შესაბამისად, სასამართლომ უნდა გადაწყვიტოს მშობლებისათვის შვილების აღსაზრდელად გადაცემის საკითხები. ამავე კონვენციის მე-8 მუხლის თანახმად, მონაწილე სახელმწიფოები ვალდებულია იღებენ, პატივი სცენ ბავშვის უფლებას, შეინარჩუნოს თავისი ინდივიდუალობა, მოქალაქეობის, სახელისა და ოჯახური კავშირების ჩათვლით, როგორც ეს გათვალისწინებულია კანონით და არ დაუშვან ამაში კანონსაწინააღმდეგო ჩარევა. ამავე კონვენციის მე-5 მუხლის თანახმად, მონაწილე სახელმწიფოები პატივს მიაგებენ მშობლებისა და შესაბამის შემთხვევებში ადგილობრივი ადამიანების შესატყვისად ფართოდ გაგებულ ოჯახის წევრების ან თემის, მეურვეებისა და სხვა პირების უფლებებსა და მოვალეობებს, რომლებიც კანონის მიხედვით პასუხისმგებელი არიან ბავშვზე, იმაზე, რომ სათანადოდ ხელმძღვანელობდნენ ბავშვს წინამდებარე კონვენციით აღიარებულ უფლებათა განხორციელებაში და აკეთებდნენ ამას ბავშვის უნართა განვითარების გათვალისწინებით. დასახელებულ ნორმებსა და სამოქალაქო კოდექსის 1197-ე, 1201-ე მუხლებზე დაყრდნობით, სააპელაციო პალატამ განმარტა, რომ არასრულწლოვანი ბავშვის საცხოვრებელი ადგილის საკითხი სასამართლომ უნდა გადაწყვიტოს მშობლების უფლება-მოვალეობათა სრული თანასწორობისა და ბავშვის სწორი აღზრდის ინტერესებიდან გამომდინარე. ამასთან, ბავშვის აღზრდის ინტერესებში სასამართლომ უნდა გაითვალისწინოს მშობლების მატერიალური პირობები, უნდა მიაქციოს ყურადღება იმას, თუ როგორი გარემოს შექმნას შესძლებენ მშობლები ბავშვისათვის მათი მატერიალური მდგომარეობის, ასაკის, მორალური სახის, ინტელექტუალური დონისა და ბავშვის აღზრდაში მონაწილეობის ხარისხის გათვალისწინებით. კანონი არ ცნობს რომელიმე მშობლის უპირატეს უფლებას შვილების მიმართ, ვინაიდან, არა უფლებათა უპირატესობა, არამედ ბავშვის სწორად აღზრდის ინტერესები უნდა იყოს ამ დროს გადაწყვეტი. პალატამ მიიჩნია, რომ უკეთესი საყოფაცხოვრებო პირობების ქონა ყოველთვის ვერ იქნება გადაწყვეტი ბავშვების საცხოვრებელი ადგილის განსაზღვრისას. ამ დროს გათვალისწინებულ უნდა იქნეს, აგრეთვე, თუ როგორი მორალური გარემოს შექმნას შესძლებენ მშობლები ბავშვისათვის.

ქობულეთის რაიონული განყოფილების სოციალური მუშაკის დასკვნა-რეკომენდაციის საფუძველზე, რომ რ. გ-ე, დედაზე საუბრისას ხდება მოწყენილი, თუმცა სიხარულით ყვება, თუ როგორ წაიყვანა მამამ იგი დედის სანახავად, ასევე გლდანი-ნაძალადევის სოციალური მომსახურების ცენტრის დასკვნით, ბავშვების გაყოფა, მცირეწლოვანი და-ძმის დაშორება მათი ცალ-ცალკე აღზრდა ზიანს მიაყენებს ბავშვების ფსიქიკას. ამ მტკიცებულებების საფუძველზე პალატამ დაადგინა, რომ ბავშვების უპირატესი ინტერესების, მათი ასაკის გათვალისწინებით მიზანშეწონილია და-ძმის ერთად ცხოვრება და აღსაზრდელად დედისათვის გადაცემა, რათა არ მოხდეს მათი გაუცხოვება, როგორც ერთმანეთის, ასევე დედის მიმართ. „ბავშვის უფლებათა შესახებ“ კონვენციის მე-9 მუხლის შესაბამისად, მონაწილე სახელმწიფოები პატივს სცემენ ერთ ან ორივე მშობელს დაცვილებული ბავშვის უფლებას, რეგულარული პირადი ურთიერთობები და პირდაპირი კონტაქტები ჰქონდეს ორივე მშობელთან, იმ შემთხვევის გარდა, როცა ეს ეწინააღმდეგება ბავშვის ყველაზე ჭეშმარიტ ინტერესებს. აღნიშნულ ნორმასა და საქმის მასალებზე დაყრდნობით პალატამ მიიჩნია, რომ მოსარჩელე თ. ხ-თან არასრულწლოვანი და-ძმის აღსაზრდელად დატოვება არ ეწინააღმდეგება ბავშვების ინტერესებს, რადგან დედის ყველა პირობა აქვს მათი აღზრდისათვის, ამასთან სასა-

მართლოს მიაჩნია, რომ არასრულწლოვანთა უპირატესი ინტერესების გათვალისწინებით და-ძმა ცალ-ცალკე არ უნდა იზრდებოდეს.

სააპელაციო სასამართლო განჩინება საკასაციო წესით გაასაჩივრა ზ. გ-ემ, მოითხოვა მისი გაუქმება და საქმის ხელახლა განსახილველად დაბრუნება შემდეგი საფუძვლებით: განჩინების დაყრდნობა გლდან-ნი-ნაძალადევის სოციალური სამსახურის დასკვნაზე, გაუმართლებელია, რადგან მასში არაფერია ნათქვამი იმის შესახებ, თუ სად ან ვის საცხოვრებელ ფართში ცხოვრობს მოსარჩელე, რამდენი სული ცხოვრობს აღნიშნულ სახლში, რამდენია მისი ფართობი, მონყოილია თუ არა ბავშვის ოთახი, კონკრეტულად რა სახის შემოსავალს იღებს თ. ხ-ა და ა.შ. ამასთანავე, სასამართლომ არასწორად არ გაიზიარა ზ. გ-ისა და მასთან მყოფი მცირეწლოვანი შვილის საცხოვრებელი პირობები. პალატამ „ბავშვის უფლებათა შესახებ“ კონვენციაზე დაყრდნობით მიუთითა, რომ არ შეიძლება არასრულწლოვანი და-ძმა ცალ-ცალკე იზრდებოდეს, მაგრამ სასამართლომ არ გაითვალისწინა ამავე კონვენციით გათვალისწინებული სხვა პირობების არსებობა, რომლებიც განსახილველ დავაშია, კერძოდ, პალატის მსჯელობიდან გამომდინარე, მთავარია, და-ძმა ერთად იზრდებოდეს და მნიშვნელობა არ აქვს იმას, თუ რა გარემოში მოუწევთ მათ ცხოვრება: თ. ხ-ას დაუდგენელი პირობების მქონე საცხოვრებელში, თუ კასატორის ყოველმხრივ კეთილმოწყობილ სახლში. პალატამ იმსჯელა რა რ. გ-ის დამოკიდებულებაზე დედასთან, სრულებით უგულვებლყო და არ დაუდგენია ის, თუ როგორი დამოკიდებულება აქვს მას კასატორთან, რის გამოც გარემოებები მხოლოდ ცალმხრივად შეფასდა. კასატორი მიიჩნევს, რომ სასამართლომ არასწორად განმარტა „ბავშვის უფლებათა კონვენცია“ და სამოქალაქო კოდექსის 1201-ე, 1197-ე მუხლები, ამასთანავე არასრულად დაადგინა ფაქტობრივი გარემოებები.

სამოტივაციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლო საკასაციო საჩივრის საფუძვლების შესწავლისა და გასაჩივრებული გადანყვეტილების იურიდიული დასაბუთების შემოწმების შედეგად მიიჩნევს, რომ ზ. გ-ის საკასაციო საჩივარი ნაწილობრივ უნდა დაკმაყოფილდეს, გასაჩივრებული განჩინება გაუქმდეს და საქმე დაუბრუნდეს იმავე სასამართლოს ხელახლა განსახილველად შემდეგი საფუძვლებით:

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 412-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის „ბ“ ქვეპუნქტის თანახმად, საკასაციო სასამართლო აუქმებს გადანყვეტილებას და საქმეს ხელახლა განსახილველად აბრუნებს იმავე სასამართლოში, თუ გადანყვეტილების დასაბუთება იმდენად არასრულია, რომ მისი სამართლებრივი საფუძვლიანობის შემოწმება შეუძლებელია.

გასაჩივრებული განჩინების გაუქმების საფუძველია მტკიცებულებათა არასრული გამოკვლევა და მის საფუძველზე დადგენილი ფაქტობრივი გარემოებების არასაჩივრებობა, კერძოდ, სააპელაციო სასამართლომ დადგენილად ცნო და სადავოს არ წარმოადგენს ის გარემოება, რომ მცირეწლოვანი რ. გ-ე ცხოვრობს მამასთან.

უპირველესად, უნდა აღინიშნოს, რომ მოცემული დავა, საოჯახო საქმეთა განხილვის თავისებურებებიდან გამომდინარე, სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის XIII თავით დადგენილი წესებით უნდა იქნეს განხილული, რაც სამოქალაქო სამართალწარმოების განსხვავებულ წესს ადგენს. სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის მე-4 მუხლით სამართალწარმოება მიმდინარეობს შეჯიბრებითობის საფუძველზე, რაც დავისათვის სამართლებრივად მნიშვნელოვანი ფაქტების მითითებასა და დამტკიცებაში სასამართლოს ჩაურევლობას გულისხმობს. ამ წესიდან გამონაკლისს წარმოადგენს საოჯახო-სამართლებრივი ურთიერთობიდან წარმოშობილი დავები, რა დროსაც სასამართლო აქტიურად ერთვება მტკიცების პროცესში და შეუძლია საქმისათვის მნიშვნელოვანი გარემოება თავისი ინიციატივით დაადგინოს, კერძოდ, საოჯახო-სამართლებრივი ურთიერთობიდან წარმოშობილი საქმეების განხილვისას, 354-ე მუხლის 1-ლი ნაწილით, სასამართლოს შეუძლია თავისი ინიციატივით განსაზღვროს დასადგენ გარემოებათა წრე და მხარეთა ახსნა-განმარტების შემდეგ თვითონ გამოითხოვოს მტკიცებულებები, რომლებზედაც მხარეებს არ მიუთითებიათ. კანონის ასეთი დამოკიდებულება განპირობებულია საოჯახო ურთიერთობათა სპეციფიკითა და განსაკუთრებულობით, რასაც ადასტურებს კონსტიტუციის 36-ე მუხლის სახელმწიფოს მიერ აღიარებული ვალდებულება, ხელი შეუწყოს ოჯახის კეთილდევობას. საოჯახო ურთიერთობებში ბავშვთან დაკავშირებულ საკითხებს მნიშვნელოვანი ადგილი უჭირავს და ბავშვის უფლებებთან დაკავშირებული დავის გადანყვეტისას სასამართლომ უტყუარად და სარწმუნოდ უნდა დაადგინოს მიღებული გადანყვეტილების ბავშვის ინტერესებისათვის ყველაზე უკეთ შესაბამისობა. ამ მოსაზრებას განამტკიცებს „ბავშვის უფლებათა შესახებ“ კონვენციის მე-3 მუხლი, რომლის შესაბამისად, ბავშვის მიმართ ნებისმიერ ქმედებათა განხორციელებისას, მიუხედავად იმისა, თუ ვინ არის მათი განმასხვრციელებელი, უპირველესი ყურადღება ეთმობა ბავშვის ინტერესების დაცვის უკეთ უზრუნველყოფას.

ბავშვის ინტერესების დაცვისას სრულად გამოიყენება ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-8 მუხლი, რომლითაც ყველას აქვს უფლება, პატივი სცენ მის პირად და ოჯახურ ცხოვრებას, მის საცხოვრებელსა და მიმონერას. ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ ერთ-ერთ საქმეში, რომელიც ბავშვის საცხოვრებელ გარემოს ეხებოდა მიუთითა, სასამართლო აღიარებს, რომ ასეთი საკითხის გადანყვეტისას, ადგილობრივი სასამართლოები აწყდებიან ისეთ ამოცანას, რომელიც ძალიან რთულად გადასაწყვეტია. მათი მხრიდან მკაცრი, მოუქნელი პროცედურების დაცვის მოთხოვნა, უფრო მეტ პრობლემებს წარმოშობს, ამიტომ მათ უნდა მიეცეს ფართო დისკრეციული მოქმედების საშუალება ასეთი საკითხების გადანყვეტისას. ამგვარად, თუკი ბავშვი მოაცილეს ბიოლოგიურ მშობლებს და მოათავსეს ალტერნატიული მზრუნველობის ქვეშ, ანუ აღსაზრდელად გადასცეს აპეკუნებს, დროთა განმავლობაში ბავშვსა

და ამ უკანასკნელს შორის შესაძლოა, ჩამოყალიბდეს ახალი კავშირები, რომლებიც, ბავშვის ინტერესებიდან გამომდინარე, სასურველი იქნებოდა, რომ არ დარღვეულიყო, ან შეწყვეტილიყო ადრინდელი გადანაცვლებების გასაჩივრებით, რომლითაც მშობლებს აეკრძალათ ან შეეზღუდათ თავიანთი (იგულისხმება მშობლის) უფლებები (CASE OF W. v. THE UNITED KINGDOM - (Application no.9749/82; 8 July 1987) იგივე მოსაზრებაა გამოთქმული ევროპული სასამართლოს არაერთ გადანაცვლებებში (CASE OF KEEGAN v. IRELAND - (Application no.16969/90; 26 May 1994), CASE OF CHEPELEV v. RUSSIA - (Application no.58077/00; 26 July 2007), რომლებითაც კანონით დადგენილი მშობლისა და სხვა კანონიერ წარმომადგენელთა უფლებების სანინააღმდეგოდ პრიორიტეტი ბავშვის ინტერესს ენიჭება, თუკი კონკრეტულ შემთხვევაში ბავშვის ამა თუ იმ გარემოდან მოცილება ან მის ცხოვრების წესის შეცვლის აუცილებლობა და უკეთესობა მკაფიოდ გამოკვეთილი არ არის.

საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 1197-ე მუხლის თანახმად, შვილების მიმართ მშობლებს თანაბარი უფლება-მოვალეობები აქვთ. ბავშვს აქვს უფლება, ცხოვრობდეს და იზრდებოდეს ოჯახში. ამავე კოდექსის 1201-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის თანახმად, ცალ-ცალკე მცხოვრები მშობლების შეუთანხმებლობისას არასრულწლოვანი შვილის საცხოვრებელ ადგილს განსაზღვრავს სასამართლო ბავშვის ინტერესების გათვალისწინებით.

კანონი არ ადგენს რაიმე პრეზუმფციას დედის ან მამის სასარგებლოდ. სასამართლო დავის გადანაცვლებისას ბავშვის ინტერესებიდან გამომდინარე არკვევს, თუ რომელ მშობელს შეუძლია უკეთ უზრუნველყოს ბავშვის აღზრდა, რაც მართო საბინაო-საყოფაცხოვრებო და მატერიალურ პირობებზე არ არის დამოკიდებული. ამდენად, დავის მნიშვნელობიდან გამომდინარე, პრიორიტეტის განსაზღვრა უნდა მოხდეს არა მშობლების, არამედ ბავშვის ინტერესების გათვალისწინებით. მოცემულ შემთხვევაში, მშობლების განმარტებით დგინდება, რომ მცირეწლოვანი რ. გ-ე ორი წელია ცხოვრობს მამის ოჯახში, ამჟამად საცხოვრებელი ადგილის მიხედვით დაიწყო სწავლა სკოლაში. მამის განმარტებით, ბავშვი მიჩვეულია არსებულ გარემო პირობებს, რაც დამაჯერებელია, რადგან ბავშვის დედის ან მამის გარემოში დიდხანს ყოფნის შემდეგ იგი ეჩვევა მას და უყალიბდება გარკვეული კავშირები, რომელთა შეწყვეტამ და მისმა სხვა ოჯახურ გარემოცვაში გადაყვანამ შეიძლება უარყოფითად იმოქმედოს მოზარდზე. ამასთან, მოცემულ შემთხვევაში გასათვალისწინებელია ის გარემოებაც, რომ რ. გ-ის მცირეწლოვანი და – თ. გ-ე იზრდება დედასთან. საკასაციო სასამართლო სრულად იზიარებს სააპელაციო პალატის დასკვნებს და-ძმის დაცილების შედეგებთან დაკავშირებით და განმარტავს, რომ მცირეწლოვანი და-ძმის განცალკევებით აღზრდა უარყოფითად იმოქმედებს მათ ფსიქიკაზე. არასრულწლოვანი და-ძმის დაცილება დასაშვებია მაშინ, როდესაც ეს აუცილებლობითაა გამოწვეული და მშობელს, რომელთანაც ბავშვი იზრდება, არ აქვს შესაძლებლობა, შეუქმნას მას აღზრდის ნორმალური პირობები. მოცემულ შემთხვევაში სოციალური მომსახურების სააგენტოს დასკვნით დგინდება, რომ დედას აქვს ბავშვების აღზრდისათვის პირობები. ამასთან, ყოველივე ზემოაღნიშნული არ არის საკმარისი ბავშვის საცხოვრებელი ადგილის გადასწვევად.

ბავშვის ჩვეული ოჯახური გარემოსაგან მოწყვეტამ შესაძლებელია ნეგატიური გავლენა მოახდინოს ბავშვის ახალ ოჯახში, უცხო საზოგადოებასთან ინტეგრაციაზე, რის ასაცილებლად აუცილებელია ამ პროცესის განსაზღვრა და მისი გადაცემის შემთხვევაში პროცესუალური უზრუნველყოფა. ამისათვის აუცილებელია სპეციალური დანებსებულებების, სპეციალისტების პროცესში მონაწილეობა და მათი დასკვნების საფუძველზე შესაბამისი გადანაცვლებების მიღება.

მოცემულ შემთხვევაში სასამართლომ მიერ ეს საკითხი არ გამოკვლეულა, კერძოდ, სასამართლომ საქმეში არსებული მტკიცებულებების საფუძველზე გამოარკვია მშობლების – თ. ხ-ასა და ზ. გ-ის საცხოვრებელი პირობები, რომელიც მნიშვნელოვანია ბავშვის საცხოვრებელი ადგილის განსაზღვრისას, თუმცა გადაწყვეტა თვითონ მცირეწლოვანის დამოკიდებულება უკვე არსებული საცხოვრებელი პირობებისადმი. ამ საკითხის გამოკვლევისას სასამართლომ სპეციალისტის (მოცემულ შემთხვევაში, ფსიქოლოგის) აზრის გათვალისწინებით უნდა შეაფასოს რ. გ-ის საცხოვრებელი ადგილის შეცვლის მიზანშეწონილობა. ამდენად, ბავშვის საცხოვრებელი ადგილის განსაზღვრისას კომპლექსურად უნდა გაირკვეს, როგორც საცხოვრებელი ადგილის პირობების სათანადოობა, ასევე ბავშვის ფსიქიკური მონაცემები და დამოკიდებულება მოსალოდნელი ცვლილებებისადმი.

სარეზოლუციო ნაწილი:

საკასაციო პალატამ იხელმძღვანელა სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 412-ე მუხლით და

დ ა ა დ გ ი ნ ა:

ზ. გ-ის საკასაციო საჩივარი ნაწილობრივ დაკმაყოფილდეს;
გაუქმდეს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2011 წლის 29 მარტის განჩინება და საქმე ხელახლა განსახილველად დაუბრუნდეს იმავე სასამართლოს;
საკასაციო სასამართლოს განჩინება საბოლოოა და არ გასაჩივრდება.

ბავშვის ნახვის წესის განსაზღვრა

ბანკინება

№ას-1194-1123-2012

22 ნოემბერი, 2012 წ., ქ. თბილისი

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატა

შემადგენლობა: მ. სულხანიშვილი (თავმჯდომარე, მომხსენებელი),

ვ. როინიშვილი,

თ. თოდრია

დავის საგანი: ბავშვის ნახვის წესის განსაზღვრა, ალიმენტის დაკისრება

აღწერილობითი ნაწილი:

მ. კ-მა სარჩელი აღძრა სასამართლოში მ. კ-ის მიმართ და მოითხოვა 2010 წლის 25 თებერვალს დაბადებული შვილის – ა. კ-ის ნახვის წესის განსაზღვრა ყოველი შაბათის 12.00 საათიდან კვირის 17 საათამდე შემდეგი საფუძვლებით:

მხარეები იმყოფებოდნენ ფაქტობრივ ქორწინებაში, რა დროსაც შეეძინათ შვილი – ა. კ-ი. მათ შორის მომხდარი კონფლიქტის შემდეგ მოპასუხე მოსარჩელეს ბავშვის ნახვის შესაძლებლობას აღარ აძლევს.

მოპასუხემ სარჩელი არ ცნო და შეგებებული სარჩელით მიმართა სასამართლოს მ. კ-ის ალიმენტის სახით ყოველთვიურად 200 ლარის დაკისრების თაობაზე შემდეგი დასაბუთებით:

მხარეთა ქორწინების შეწყვეტის შემდეგ მ. კ-ე შვილთან ერთად ცხოვრობს თავის მშობლებთან მათ კმაყოფილებაზე. მ. კ-ი ბავშვის აღზრდაში არანაირ ფინანსურ მონაწილეობას არ იღებს. მას შვილთან ურთიერთობას არავინ უკრძალავდა, მაგრამ ბოლო ხანებში მხარე ბავშვს სისტემატურად ნახვამ მდგომარეობაში აკითხავდა. მ. კ-ი მორალურ და ფიზიკურ შეურაცხყოფას აყენებს ყოფილ მეუღლეს და აგრესიას გამოხატავს მისი მშობლების მიმართ. აღნიშნული დასტურდება ახმეტის რაიონული სამმართველოს მიერ გაცემული 2012 წლის 30 მარტის №408709 ცნობით. ამდენად, ბავშვის ფსიქოლოგიის გათვალისწინებით, მოსარჩელეს მისი ნახვის ნება არ უნდა დაერთოს, რადგან ა. კ-ი მამასთან შეხვედრის შემდეგ ღიზიანდება და ტირის.

მ. კ-მა შეგებებული სარჩელი ყოველთვიურად ალიმენტის სახით მხოლოდ 50 ლარის გადახდის ნაწილში ცნო და განმარტა, რომ უმუშევარი, ომისა და სამხრედრო ძალების ვეტერანია, მუდმივი შემსავლის წყარო არ გააჩნია და მეტი თანხის გადახდას ვერ შეძლებს.

ახმეტის მაგისტრეტი სასამართლოს 2012 წლის 4 მაისის გადაწყვეტილებით მ. კ-ის სარჩელი ნაწილობრივ დაკმაყოფილდა, მ. კ-ს განესაზღვრა შვილთან – ა. კ-თან ურთიერთობისა და ნახვის უფლება კვირაში ორი დღით: შაბათის 12:00 საათიდან კვირის 12:00 საათამდე სახლში წაყვანითა და ლამისთევით, მ. კ-ის შეგებებული სარჩელი ნაწილობრივ დაკმაყოფილდა, მ. კ-ს დაეკისრა მათი არასრულწლოვანი შვილის – ა. კ-ის სარჩენად სარჩელის აღძვრის მომენტიდან – 2012 წლის 30 მარტიდან ყოველთვიურად მისი სრულწლოვანების მიღწევამდე, ალიმენტის სახით 100 ლარის გადახდა.

მაგისტრეტი სასამართლოს გადაწყვეტილება ძირითადი სარჩელის დაკმაყოფილებისა და შეგებებული სარჩელის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის ნაწილში მ. კ-ემ გაასაჩივრა სააპელაციო წესით.

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2012 წლის 13 ივლისის გადაწყვეტილებით სააპელაციო საჩივარი ნაწილობრივ დაკმაყოფილდა, გასაჩივრებული გადაწყვეტილება ნაწილობრივ გაუქმდა და მ. კ-ს არასრულწლოვან შვილთან, 2010 წლის 25 თებერვალს დაბადებულ ა. კ-თან ურთიერთობა განესაზღვროს 2013 წლის 25 თებერვლამდე შაბათს 15.00 საათიდან 20.00 საათამდე და კვირას 15.00 საათიდან 20.00 საათამდე წაყვანის უფლებით, ხოლო 2013 წლის 25 თებერვლიდან შაბათს 12.00 საათიდან კვირას 12.00 საათამდე ღამე დატოვების უფლებით შემდეგ გარემოებათა გამო:

სააპელაციო სასამართლომ დაადგინა, რომ მ. კ-სა და მ. კ-ეს ფაქტობრივ ქორწინებაში შეეძინათ შვილი – 2010 წლის 25 თებერვალს დაბადებული ა. კ-ი.

ამჟამად მხარეები ცხოვრობდნენ ცალ-ცალკე და არასრულწლოვანი ა. კ-ი ცხოვრობს დედასთან – მ. კ-თან.

პალატამ იხელმძღვანელა სამოქალაქო კოდექსის 1202-ე, 1199-ე მუხლებით და და განმარტა, რომ ბავშვთან ურთიერთობის წესების დადგენისას ორივე მშობელი თანაბარი უფლებებით სარგებლობს. ამ უფლების გონივრული განსაზღვრა და გამოყენების წესების დადგენა ხდება სასამართლოს მიერ მშობელთა შეუთანხმებლობის შემთხვევაში, რა დროსაც გადაწყვეტილება მიიღება ბავშვის უპირატესი ინტერესების გათვალისწინებით.

„ბავშვის უფლებათა შესახებ“ ევროპული კონვენციის მე-3 მუხლის თანახმად, ბავშვის მიმართ ნებისმიერ ქმედებათა განხორციელებისას, მიუხედავად იმისა, თუ ვინ არის მათი განმახორციელებელი, – სახელმწიფო თუ კერძო დაწესებულებები, რომლებიც მუშაობენ სოციალური უზრუნველყოფის საკითხებზე, სასამართლოები, ადმინისტრაციული თუ საკანონმდებლო ორგანოები – უპირველესი ყურადღება ეთმობა ბავშვის ინტერესების დაცვის უკეთ უზრუნველყოფას. კონვენციის მე-9 მუხლის მიხედვით, მონაწილე სახელმწიფოები უზრუნველყოფენ, რომ ბავშვი არ დაშორდეს თავის მშობლებს მათი სურვილის საწინააღმდეგოდ, იმ შემთხვევათა გამოკლებით, როცა კომპეტენტური ორგანოები, სასამართლო გადაწყვეტილების თანახმად, სათანადო კანონისა და პროცედურის შესაბამისად განსაზღვრავენ, რომ ასეთი დაშორება აუცილებელია და უკეთ ემსახურება ბავშვის ინტერესებს.

ამდენად, სასამართლომ მიუთითა, რომ, როგორც ეროვნული კანონმდებლობა, ისე საერთაშორისო სასამართლოს ნორმები მკაფიოდ ასახავს ბავშვთან ურთიერთობის წესების დადგენისას მშობლების თანაბარ

უფლებებსა და მოვალეობებს. ამ ურთიერთობების სასამართლო წესით დადგენისას მხედველობაშია მისაღები არასრულწლოვანი ბავშვის უფლება, ჰქონდეს რეგულარული ურთიერთობა იმ მშობელთანაც, რომელთანაც არ ცხოვრობს. ამ თვალსაზრისით, მშობლების შვილთან ურთიერთობის წესის განსაზღვრისას სასამართლო პირველ რიგში ითვალისწინებს სწორედ ბავშვის ინტერესებს, მის ასაკს, ჯანმრთელობას, დამოკიდებულებას მშობლებისადმი, იმ სოციალურ და საყოფაცხოვრებო გარემოს, სადაც ბავშვს მოუწევს ყოფნა, მის ცხოვრების წესს.

პალატამ მიიჩნია, რომ აუცილებელია, არასრულწლოვან ა. კ-ს რეგულარული ურთიერთობა ჰქონდეს მამასთან, თუმცა პალატა ყურადღებას ამახვილებს იმ გარემოებაზეც, რომ ა. კ-ი ამჟამად არის ორი წლის, ამიტომ მამასთან მისი ურთიერთობის წესი უნდა განისაზღვროს იმგვარად, რომ ბავშვს არ დაერღვევს ძილის რეჟიმი, არ მოწყდეს შეჩვეულ გარემოს და ცხოვრების ყოველდღიურ რიტმს. ამავდროულად, პალატის მოსაზრებით, ბავშვს უნდა მიეცეს შესაძლებლობა, შეძლებისდაგვარად ხანგრძლივი ვადით დარჩეს მამასთან, რაც შესაძლებელია სამი წლის მიღწევის შემდეგ, 2013 წლიდან.

პალატის ამ მსჯელობიდან გამომდინარე, მ.კ-ს არასრულწლოვან შვილთან – ა. კ-თან ურთიერთობა 2013 წლის 25 თებერვლამდე უნდა განესაზღვროს კვირის განმავლობაში შაბათს 15.00 საათიდან 20.00 საათამდე წაყვანის უფლებით და კვირას 15.00 საათიდან 20.00 საათამდე წაყვანის უფლებით, ხოლო 2013 წლის 25 თებერვლიდან უნდა განესაზღვროს შაბათს 12.00 საათიდან კვირას 12.00 საათამდე ღამე დატოვების უფლებით.

ამგვარი რეჟიმის დადგენით დაცულია როგორც ბავშვის, ასევე მშობლების ინტერესები. ამასთან, უნდა აღინიშნოს, რომ ასეთი რეჟიმის განსაზღვრა თავისთავად გულისხმობს შვილის მამასთან ყოფნის პერიოდში მამის მხრიდან ყველა იმ მოქმედების შესრულების შესაძლებლობას, რასაც ბავშვის უპირატესი ინტერესები მოითხოვს.

მოცემულ შემთხვევაში, სააპელაციო სასამართლომ არ გაიზიარა აპელანტის მოსაზრება, რომ „მ. კ-ი მუშაობს წყალ-კანალიზაციის გაყვანილობებზე, ევრო რემონტის სამუშაოებზე, აქვს სერიოზული შემოსავალი“. პალატამ აღნიშნა, რომ მხოლოდ აპელანტის ახსნა-განმარტება მ. კ-ის შემოსავლის თაობაზე არ არის საკმარისი მტკიცებულება სადავო ფაქტის დასადასტურებლად, რადგან ერთ-ერთი მხარის ახსნა-განმარტება, თუ მას არ ეთანხმება მეორე მხარე, მხოლოდ იმ შემთხვევაში მიიჩნევა სადავო სამართლებრივი ურთიერთობის არსებობისა თუ საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე ფაქტობრივ გარემოებათა დამადასტურებელ მტკიცებულებად, თუ იგი დასტურდება საქმეში არსებული სხვა მტკიცებულებების ყოველმხრივი, სრული და ობიექტური განხილვის შედეგად.

სამოქალაქო კოდექსის 1230-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის სამართლებრივი ანალიზიდან გამომდინარე, პალატა ყურადღებას ამახვილებს ალიმენტის ოდენობის განსაზღვრის იმ კრიტერიუმებზე, რასაც კანონმდებელი ალიმენტის გადამხდელის ყოველთვიური რეალური შემოსავალის ოდენობას უკავშირებს. იმ თვალსაზრისით, რომ ალიმენტის დაკისრება არ უნდა ატარებდეს მხოლოდ ფორმალურ ხასიათს და სასამართლოს გადაწყვეტილებით დაკისრებული ალიმენტის გადახდა, რომელიც გამიზნულია სარჩენი პირის ნორმალური საცხოვრებელი პირობების შექმნისთვის უნდა იყოს აღსრულებადი. ვინაიდან არ დგინდება მშობლების ყოველთვიური სტაბილური შემოსავლის თაობაზე ინფორმაცია, ალიმენტის გონივრულ ოდენობად უნდა განისაზღვროს ყოველთვიურად 100 ლარი.

სააპელაციო სასამართლო გადაწყვეტილება მ. კ-ემ გაასაჩივრა საკასაციო წესით, მოითხოვა მისი გაუქმება და საქმის დაბრუნება პირველი ინსტანციის სასამართლოსათვის ხელახლა განსახილველად შემდეგი საფუძვლებით:

როგორც პირველი ინსტანციის, ისე სააპელაციო სასამართლომ არ გამოიყენა სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის მე-4 მუხლის მეორე ნაწილი, კერძოდ, სასამართლო დავა ეხება 2 წლის ბავშვს, ა. კ-ს. ბავშვი დაბადებიდან ავადაა მწვავე პნევმონიით, იგი შერჩევით იკვებება. მ. კ-ი კი ხშირად იღებს ალკოჰოლურ სასმელებს და სახლში ცხოვრობს მარტო, მასთან სამი წლის ბავშვის დატოვება არის ყოველდღიური დაუშვებელი.

სამოქალაქო კოდექსის 1199-ე მუხლის რეალიზაცია არ უნდა მოხდეს ისე, რომ ამით ბავშვის ინტერესებს ზიანი მიაღდგეს.

ამავე კოდექსის 1200-ე მუხლის მე-2 პუნქტის შესაბამისად, სასამართლოს დავის უკეთესი გადაწყვეტისათვის საქმეში უნდა ჩაერთო მეურვეობისა და მზრუნველობის ორგანო.

სასამართლომ არასწორად იხელმძღვანელა სამოქალაქო კოდექსის 1197-ე და 1198-ე მუხლებით, ვინაიდან მათი გამოყენება მიზანშეწონილია, როდესაც მშობელი ცხოვრობს ჯანსაღი წესით და უარყოფით გავლენას არ მოახდენს მცირეწლოვანი შვილის მორალურ თუ ფიზიკურ მდგომარეობაზე.

სამოტივაციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლომ შეისწავლა საკასაციო საჩივრის საფუძვლები, შეაფასა გასაჩივრებული გადაწყვეტილების იურიდიული დასაბუთება და მიიჩნია, რომ მ. კ-ის საკასაციო საჩივარი ნაწილობრივ უნდა დაკმაყოფილდეს, გასაჩივრებული გადაწყვეტილება გაუქმდეს და საქმე დაუბრუნდეს იმავე სასამართლოს ხელახლა განსახილველად შემდეგ გარემოებათა გამო:

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 412-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტი განსაზღვრავს საკასაციო სასამართლოს მიერ სააპელაციო პალატის გასაჩივრებული გადაწყვეტილების გაუქმების პირობას – საქმისათვის მნიშვნელოვანი ისეთი ფაქტობრივი გარემოებების დაუდგენლობას, არასრულად დადგენასა

და მტკიცებულებების დამატებით გამოკვლევის აუცილებლობას, რამაც საქმეზე არასწორი გადანყვებილების მიღება გამოიწვია.

მოცემულ შემთხვევაში საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ სააპელაციო პალატამ არასათანადოდ და არასრულად გამოიკვლია საქმის ფაქტობრივი გარემოებანი, კერძოდ:

სააპელაციო სასამართლომ დაადგინა, რომ მ. კ-სა და მ. კ-ეს ფაქტობრივ ქორწინებაში შეეძინათ შვილი – 2010 წლის 25 თებერვალს დაბადებული ა. კ-ი.

ამჟამად მხარეები ცხოვრობდნენ ცალ-ცალკე და არასრულწლოვანი ა. კ-ი ცხოვრობს დედასთან – მ. კ-თან.

განსახილველი დავის საგანს წარმოადგენს მ. კ-ვის მცირეწლოვან შვილთან ურთიერთობის წესისა და ბავშვის სარჩენად დაკისრებული აღიქმის ოდენობის განსაზღვრა.

სამოქალაქო კოდექსის 1200-ე მუხლი ადგენს, რომ შვილების აღზრდის ყველა საკითხს მშობლები ურთიერთშეთანხმებით წყვეტენ. მშობელთა შეუთანხმებლობის შემთხვევაში სადავო საკითხს წყვეტს სასამართლო მშობლების მონაწილეობით. ამ შემთხვევაში მშობლის უფლება, იყოს ბავშვის წარმომადგენელი სასამართლო დავასთან მიმართებით, შეჩერებულია. მეურვეობისა და მზრუნველობის ორგანო ნიშნავს ბავშვის წარმომადგენელს, რომელიც საქმის სასამართლოში განხილვის დროს ბავშვის ინტერესებს წარმოადგენს.

მითითებულიდან გამომდინარე, კანონმდებელი აღიარებს ბავშვის აღზრდასთან დაკავშირებით მშობლების მიერ მიღებულ გადანყვებილებათა კომპეტენტურობას, რაც უნდა განხორციელდეს მხოლოდ მშობლების ერთობლივი შეთანხმების საფუძველზე. აღნიშნულ პრინციპს განამტკიცებს ამავე კოდექსის 1202-ე მუხლის 1-ლი ნაწილი, რომლის მიხედვითაც, მშობლებს თანაბრად აქვთ ყველა უფლება და მოვალეობა თავიანთი შვილების მიმართ, მიუხედავად იმისა, რომ ისინი განქორწინებული არიან ან ცალ-ცალკე ცხოვრობენ, მეორე ნაწილის თანახმად კი, მშობელს, რომელთანაც შვილი ცხოვრობს, უფლება არა აქვს, შეზღუდოს მეორე მშობლის უფლება-მოვალეობები. შესაბამისად, კანონის ზემოხსენებული დანაწესი ითვალისწინებს მშობლების მიერ ასეთი შეთანხმების მიუღწევლობის შესაძლებლობასაც და სადავო საკითხზე საბოლოო გადანყვებილების მიღებას სასამართლოს მიანდობს.

სწორედ ბავშვის აღზრდასა და მისი ცხოვრების წესის განსაზღვრას უკავშირდება სადავო საკითხი დედასთან მცხოვრები მცირეწლოვანი ბავშვის მამასთან ურთიერთობის წესის დადგენის თაობაზე, თუმცა როგორც პირველი ინსტანციის, ისე სააპელაციო სასამართლებმა დავა განიხილეს მეურვეობისა და მზრუნველობის ორგანოს აუცილებელი მონაწილეობის გარეშე, რითაც შეილახა არასრულწლოვანი ა. კ-ის უფლებები.

სამოქალაქო კოდექსის 1199-ე მუხლის შესაბამისად, მშობლებს უფლებები არ უნდა განხორციელდეს ისე, რომ ამით ზიანი მიადგეს ბავშვის ინტერესებს.

ზემოაღნიშნული ნორმების სამართლებრივი ანალიზი ცხადყოფს, რომ მსგავსი ტიპის დავების განხილვისას სასამართლოსათვის უპირველესად სახელმძრვანელოა ბავშვის კეთილდღეობა და მისი უფლებების დაცვა, რაც მოცემულ შემთხვევაში უგულვლყოფილ იქნა.

სადავო საკითხის გადანყვებისას სასამართლომ ზედმინევით უნდა შეისწავლოს გარემო, სადაც ბავშვი ცხოვრობს და სადაც მას ურთიერთობა უნდა ჰქონდეს ორივე მშობელთან, არასრულწლოვანის ჯანმრთელობის მდგომარეობა, მისი ინდივიდუალური მოთხოვნები, რის შედეგადაც შესაძლებელია, გადანყვებს, რამდენი ხნით და რა წესით უნდა დაერთოს მამას შვილთან ურთიერთობის (დედისაგან დამოუკიდებლად წაყვანის, ღამით დატოვებისა და სხვა) ნება.

ხსენებული საკითხების შესწავლაში კი მეურვეობისა და მზრუნველობის ორგანოს როლი შეუცვლელია, რადგან დაუინტერესებელი პირის დასკვნა შეიძლება გახდეს სარწმუნო მტკიცებულება სასამართლოსათვის მით უფრო, რომ მ. კ-ე მიუთითებდა მ. კ-ის მხრიდან ბავშვზე უარყოფითი ზეგავლენის მოხდენის საფრთხეზე.

საკასაციო სასამართლო ასევე აღნიშნავს, რომ არც ერთი ქვემდგომი ინსტანციის სასამართლოს არ უმსჯელია მ. კ-ის მითითებაზე მცირეწლოვანი ა. კ-ის ჯანმრთელობის რთული მდგომარეობის შესახებ, რის გამოც ბავშვი საჭიროებს განსაკუთრებულ ზრუნვას (მკურნალობასა და კვების რეჟიმს).

ა. კ-ის ჯანმრთელობის მდგომარეობის დასადასტურებლად, მ. კ-ის განმარტების გარდა, საქმეში წარდგენილ იქნა სააპელაციო საჩივარზე დართული მკურნალი ექიმის ცნობა, რომლითაც ირკვევა, რომ 2010-2011 წლებში არასრულწლოვანი მკურნალობდა ახმეტის რაიონულ საავადმყოფოში პნევმონიის დიაგნოზით.

მითითებული ფაქტი უდავოდ წარმოადგენს მნიშვნელოვან დეტალს არასრულწლოვანის დედისაგან (რომელიც ბავშვზე ზრუნვის რეჟიმს უძღვება) თუნდაც დროებით მოშორების წესისა და ვადის განსაზღვრისას, რაზეც სააპელაციო პალატას გადანყვებილებში ყურადღება არ გაუმახვილებია.

ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ სააპელაციო პალატის გასაჩივრებული გადანყვებილებით საქმის ფაქტობრივი გარემოებანი სრულად და ყოველმხრივ გამოკვლეული არ არის, ამდენად, იგი უნდა გაუქმდეს და საქმე დაუბრუნდეს იმავე სასამართლოს ხელახლა განსახილველად, რა დროსაც უთუოდ გათვალისწინებულ უნდა იქნეს განჩინების კვლევით ნაწილში ასახული გარემოებანი.

სარეზოლუციო ნაწილი:

საკასაციო პალატამ იხელმძღვანელა სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 412-ე მუხლით და

და ა ა ღ ბ ი ნ ა :

მ. კ-ის საკასაციო საჩივარი ნაწილობრივ დაკმაყოფილდეს.
გაუქმდეს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2012 წლის 13 ივლისის გადაწყვეტილება და საქმე დაუბრუნდეს იმავე სასამართლოს ხელახლა განსახილველად.
საკასაციო პალატის განჩინება საბოლოოა და არ გასაჩივრდება.

არამართლზომიერად დაკავებული ბავშვის დაბრუნება

**გადანყვეტილება
საქართველოს სახელმწიფო**

№ას-1809-1783-2011 22 აგვისტო, 2012 წ., ქ. თბილისი
საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატა
შემადგენლობა: ბ. ალავიძე (თავმჯდომარე, მომხსენებელი),
პ. ქათამაძე,
ლ. მურუსიძე

დავის საგანი: „ბავშვთა საერთაშორისო გატაცების სამოქალაქო ასპექტების შესახებ“ 1980 წლის ჰააგის კონვენციის შესაბამისად, არასრულწლოვანი ლ. ჭ-ის უკრაინაში დაბრუნება

აღწერილობითი ნაწილი:
საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს საერთაშორისო საჯარო სამართლის დეპარტამენტმა გ. ს-ს შუამდგომლობის საფუძველზე მიმართა თბილისის საქალაქო სასამართლოს და მოითხოვა არასრულწლოვანი ლ. ჭ-ის უკრაინაში დაბრუნება შემდეგი საფუძველებით:

გ. ჭ-მ დაარღვია მეურვეობის უფლება, მის (ბავშვის მამა) მიერ განხორციელდა არამართლზომიერი ქმედება – 2010 წლის 25 აგვისტოდან დააკავა შვილი – ლ. ჭ-ე საქართველოში და აღარ აბრუნებს უკრაინაში, სადაც არის ამ უკანასკნელის ჩვეულებრივი საცხოვრებელი ადგილი. ბავშვის – ლ. ჭ-ის მუდმივი საცხოვრებელი ადგილის შეცვლა მოწინააღმდეგე მხარის მიერ მოხდა ცალმხრივად და კანონდარღვევით, რის გამოც სახეზეა „ბავშვთა საერთაშორისო გატაცების სამოქალაქო ასპექტების შესახებ“ ჰააგის კონვენციის მე-3 მუხლით გათვალისწინებული შემთხვევა, რომლის თანახმადაც, ბავშვის დაკავება არამართლზომიერად უნდა ჩაითვალოს და უნდა მოხდეს კონვენციის მიზნის რეალიზება – არამართლზომიერად დაკავებული ბავშვის უკრაინაში დაბრუნება.

მოწინააღმდეგე მხარე გ. ჭ-ე არ დაეთანხმა შუამდგომლობას და განმარტა, რომ ის არ უნდა დაკმაყოფილდეს, რადგანაც მოცემული ვითარება „ბავშვთა საერთაშორისო გატაცების სამოქალაქო ასპექტების შესახებ“ კონვენციის მე-13 მუხლის „ბ“ ქვეპუნქტით გათვალისწინებული საგამონაკლისო შემთხვევაა, რომლის თანახმადაც „მოთხოვნის მიმღები სახელმწიფოს სასამართლო ვალდებული არ არის გასცეს განკარგულება ბავშვის დაბრუნების თაობაზე, თუკი დაადგენს, რომ: არსებობს იმის სერიოზული რისკი, რომ მისი დაბრუნება ბავშვს ფიზიკურ ან ფსიქოლოგიურ საფრთხეს შეუქმნის, ან სხვაგვარად ჩააყენებს აუტანელ მდგომარეობაში“. გ. ჭ-ე შვილთან – ლ. ჭ-სთან ერთად არის აფხაზეთიდან იძულებით გადაადგილებული პირი, რომელთათვისაც საქართველო წარმოადგენდა მუდმივ საცხოვრებელ ადგილს. ლ. ჭ-ე უკრაინიდან გაყვანილ იქნა დედის, გ. ს-ს ნოტარიალური თანხმობის საფუძველზე და უკრაინაში დაბრუნების თარიღად სამართლებრივ აქტში მითითებულია 2011 წლის 28 თებერვალი. არასრულწლოვანი ბავშვის საქართველოში წამოყვანის მთავარ გარემოებად უთითებენ მძიმე სულიერი და ფსიქოლოგიური ტრავმის მიღებას (უთითებენ დედის უყურადღებობის გამო ხარკოვში მომხდარ ტრაგედიის შესახებ), რაც დღემდე ბავშვის მკურნალობით აიხსნება, ამასთან, გ. ჭ-ს არ დაურღვევია „მეურვეობის უფლება“, რადგან თავად მამა შვილის კანონიერი წარმომადგენელია. ბავშვი ინტეგრირებულია დღეისათვის არსებულ გარემოსთან, მამის სანათესაო და საახლობლო წრესთან და სურვილი აქვს თბილისში ყოფნისა და ცხოვრებისა. ასევე დედია ბავშვის სიყვარული და მიჯაჭვულობა მამასთან და საქართველოში არსებულ გარემოსთან. მოწინააღმდეგე მხარის თქმით, აღნიშნულის გაუთვალისწინებლად საკითხის გადაწყვეტა და ბავშვის უკრაინაში დაბრუნება, ლ. ჭ-ს ფსიქოლოგიურ საფრთხეს შეუქმნის, რაც სასამართლოს მხრიდან ბავშვის დაბრუნებაზე უარის თქმის საფუძველია.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2011 წლის 16 მაისის გადაწყვეტილებით გ. (ა.) ს-ს უარი ეთქვა, „ბავშვთა საერთაშორისო გატაცების სამოქალაქო ასპექტების შესახებ“ 1980 წლის ჰააგის კონვენციის შესაბამისად, უკრაინიდან გადაადგილებულ (დაკავებულ) არასრულწლოვან ლ. ჭ-ის უკრაინაში დაბრუნების შესახებ შუამდგომლობის დაკმაყოფილებაზე.

საქალაქო სასამართლოს გადაწყვეტილება სააპელაციო წესით გაასაჩივრა გ. (ა.) ს-მ, მოითხოვა გასაჩივრებული გადაწყვეტილების გაუქმება, ახალი გადაწყვეტილებით „ბავშვთა საერთაშორისო გატაცების სამოქალაქო ასპექტების შესახებ“ 1980 წლის ჰააგის კონვენციის შესაბამისად არასრულწლოვანი ლ. ჭ-ის უკრაინაში დაბრუნება.

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2011 წლის 27 ოქტომბრის გადაწყვეტილებით გ. ს-ს სააპელაციო საჩივარი დაკმაყოფილდა, გაუქმდა მოცემულ საქმეზე თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2011 წლის 16 მაისის გადაწყვეტილება და მიღებული იქნა ახალი გადაწყვეტილება, რომლითაც გ. ს-ს მოთხოვნა დაკმაყოფილდა, 2004 წლის 29 ივლისის დაბადებული ლ. ჭ-ე დაუბრუნდა დედას – 1981 წლის 11 მაისის დაბადებულ გ. ს-ს, მცხოვრებს უკრაინაში, ქ. ხარკოვი, კ-ს ქუჩა №7/9-ში მდებარე №41 ბინაში შემდეგი გარემოებების გამო:

სააპელაციო სასამართლომ დადგინდად მიიჩნია, რომ 2004 წლის 29 ივლისის არასრულწლოვანი ლ. ჭ-ე დაიბადა უკრაინის ქ. ხარკოვში. ლ. ჭ-ის მშობლები არიან: გ. ჭ-ე და გ. (ა.) ს-ა. გ. ს-ა უკრაინის ხოლო გ. ჭ-ე – საქართველოს მოქალაქეა, ასევე უკრაინის მოქალაქე. 2004 წლის 29 ივლისის უკრაინის ქალაქ ხარკოვში დაბადებული ლ. გ-ის ძე ჭ-ე უკრაინის მოქალაქეა. ლ. ჭ-ის საცხოვრებელი ადგილი იყო უკრაინის ქალაქი ხარკოვი. ლ. ჭ-ე სკოლამდელ საგანმანათლებლო დაწესებულებაში (№119) ირიცხებოდა 2010 წლის 30 მაისამდე, საიდანაც ამოირიცხა სკოლაში შესვლასთან დაკავშირებით. გ. ს-მ 2010 წლის 30 ივლისს წერილობით გასცა თანხმობა მასზე, რომ ლ. ჭ-ე 2010 წლის 30 ივლისიდან 2011 წლის 28 თებერვლამდე გამგზავრებულიყო საზღვარგარეთის ქვეყნებში: რუსეთის ფედერაცია, საქართველო და დაბრუნებულიყო უკრაინაში. ამდენად, სასამართლომ ჩათვალა, რომ თანხმობა გასცა მშობელმა (დედამ), რომელთან ერთადაც ფაქტობრივად ცხოვრობდა ლ. ჭ-ე და რომელიც ბავშვზე ფაქტობრივად ახორციელებდა მეურვეობას. სასამართლო დაეთანხმა აპელანტის განმარტებას, რომ თებერვლის ბოლომდე ვადით თანხმობის გაცემა განპირობებული იყო იმ გარემოებით, რომ მამას საშუალება მისცემოდა ბავშვი არდადეგებზე წაეყვანა არამხოლოდ ზაფხულში, არამედ ზამთარშიც. სასამართლოს მოსაზრებით, აღნიშნულს ამყარებს ის გარემოება, რომ არასრულწლოვანი ლ. ჭ-ე დედის განცხადების საფუძველზე ჩაირიცხა 1-ა კლასში ხარკოვის რეგიონში ხარკოვის საქალაქო საბჭოს №4 პედაგოგიურ ლიცეუმში, სადაც მან ვერ შეძლო სწავლის დაწყება, რადგანაც არ მომხდარა ბავშვის უკრაინაში დაბრუნება. პალატამ ჩათვალა, რომ ლ. ჭ-ე წარმოადგენს „ბავშვთა საერთაშორისო გატაცების შესახებ“ კონვენციის საფუძველზე საქართველოს ტერიტორიაზე არამართლზომიერად დაკავებულ ბავშვს, რადგანაც 2011 წლის 27 ოქტომბრის მდგომარეობითაც კი, ბავშვის მამა და ის პირები, ვისთანაც ფაქტობრივად იმყოფება ბავშვი, უარს ამბობენ მის უკრაინაში დაბრუნებაზე, შესაბამისად, დაბრუნება არ განხორციელებულა 2011 წლის 28 თებერვლის შემდომ პერიოდშიც. სასამართლომ მიუთითა იმ გარემოებაზე, რომ ბავშვის უკრაინიდან წამოყვანაზე თანხმობის მიცემიდან 2010 წლის 30 ივლისიდან მალევე მიმართა გ. ს-მ, კონვენციის მიზნებიდან გამომდინარე, უკრაინის ცენტრალურ ორგანოს – უკრაინის იუსტიციის სამინისტროს, რომელმაც, თავის მხრივ, 2010 წლის 18 ნოემბერს უკვე მიმართა საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს. საქართველოს იუსტიციის სამინისტრომ თბილისის საქალაქო სასამართლოს საქართველოში უკანონოდ დაკავებული ლ. ჭ-ის დაბრუნების თაობაზე განცხადებით მიმართა 2010 წლის 2 დეკემბერს, რის გამოც საქართველოს სასამართლოში საქმის განხილვის დაწყებისათვის ბავშვის უკანონო დაკავებიდან არ იყო ერთი წელი გასული, ხოლო წერილობით გაცემულ თანხმობაში განსაზღვრული დაბრუნების ვადიდან – 2011 წლის 28 თებერვლიდან ერთწლიანი ვადა საქმის სააპელაციო სასამართლოში განხილვის მომენტშიც კი არ არის გასული. დადგინდად იქნა მიჩნეული, რომ ამჟამად ლ. ჭ-ე ცხოვრობს საქართველოში, ქ. თბილისში. მეურვეობისა და მზრუნველობის ორგანოს (სოციალური მომსახურების სააგენტოს გლდანი-ნაძალადევის რაიონის სოციალური მომსახურების ცენტრის) სოციალური მუშაკის 2011 წლის 10 თებერვლის დასკვნის თანახმად, ლ. ჭ-ე ცხოვრობს ბიძის, თ. ჭ-ის ოჯახში მდებარე გლდანის პირველი მიკრორაიონის №.. კორპუსის №.. ბინაში. ბავშვის მამა ძირითადად ცხოვრობს რუსეთში და პერიოდულად ჩამოდის ბავშვთან. გ. ჭ-ე საქმის სააპელაციო სასამართლოში განხილვის პერიოდშიც რუსეთში იმყოფებოდა. პალატა არ დაეთანხმა თბილისის საქალაქო სასამართლოს დასკვნას, რომ ლ. ჭ-ის ასაკიდან და სხვა გარემოებებიდან გამომდინარე, უკრაინაში დაბრუნება ბავშვს ფსიქოლოგიურ საფრთხეს შეუქმნის. სასამართლოს განმარტებით, ლ. ჭ-ე დაბადებიდან იზრდებოდა უკრაინაში, ქალაქ ხარკოვში და იგი იყო ადაპტირებული იმ გარემოში, როგორც მეურვეობისა და მზრუნველობის ორგანოს 2011 წლის 10 თებერვლის დასკვნაშიც არის აღნიშნული, „ლ. ჭ-ე 6 წლისაა, იგი 79-ე საჯარო სკოლის პირველი კლასის მოსწავლეა. ბავშვი ძირითადად მეტყველებს რუსულ ენაზე, თუმცა დადის ქართულ სკოლაში და მიჰყვება სასწავლო პროცესს“. ბავშვი იმყოფება აღრიცხვაზე საქართველოში ფსიქიატრიის ს/კ ინსტიტუტის პოლიკლინიკაში 2010 წლის 16 ნოემბრიდან დიაგნოზით – ადაპტაციის დარღვევები – ჭ43.2. ცნობის გაცემის დროისათვის (12.01.2011წ.) კვლავ უგრძელდება ღამის ენურეზი (განიშვიათებული სახით), უტარდება მკურნალობა ამბულატორიული დაკვირვების ქვეშ. ლ. ჭ-ის ფსიქოლოგიური ქცევები არაადეკვატურია. იმისთვის, რომ მოხდეს მისი ინტერესების დაცვა, აუცილებლობას წარმოადგენს ბავშვის მშობლებთან ურთიერთობა.

სასამართლომ მიუთითა გლდანი-ნაძალადევის სოციალური მომსახურების ცენტრის სოციალური მუშაკის 2011 წლის 12 აპრილის დასკვნაზე, რომელიც შედგენილია სოციალური მუშაკების მიერ განხორციელებული ინტერვენციის საფუძველზე, რაც მოიცავდა ვიზიტებს, საუბარს ლ. ჭ-სთან და დაკვირვებას მის ქცევაზე. სოციალურმა მუშაკებმა ინტერვენციის განხორციელების მიზნით ორგანიზება გაუკეთეს ლ. ჭ-ისა და გ. ს-ს რამოდენიმე შეხვედრას. აღნიშნულ დასკვნაში აღნიშნულია შემდეგი: „როდესაც ქალბატონი ა. ვაჟს ხელს ხვევდა და, საპასუხოდ, ლ-ც ეხუტებოდა დედას, ბატონმა გ-მ ბავშვს თვალებით მინიშნება მისცა, რის შემდგომაც ლ. შეკრთდა და ხელები მოაშორა დედას. მსგავსი ფაქტი ორჯერ განმეორდა. ბატონმა გ-მ მსგავსი მითითებების მიცემა ჩვენს მიერ განეული დირექტივების შემდეგ შეწყვიტა. პირველი შეხვედრა დაახლოებით 20 წუთს გაგრძელდა. ლ-მ შეკითხვაზე: „სურდა თუ არა მეორე დღესაც ენახა დედა?“ – თანხმობა განაცხადა. მეორე დღეს, ბატონ გ-სთან სატელეფონო შეთანხმების საფუძველზე შეხ-

ვედრა დედა-შვილს შორის ჩვენი, მამის, ბიძის და ორი არასრულწლოვანი ბიძაშვილის თანხლებით შედგა გლდანის რაიონის „ვარდების რევოლუციის პარკში“. თავდაპირველად ბავშვი წინა დღესთან შედარებით თავს ლალად გრძობდა, დედას მხიარულად ესაუბრებოდა, თუმცა გარკვეული პერიოდის შემდგომ დედას მჭიდროდ ჩაეხუტა, მამასთან მიიზინა და სახლში წასვლა მოითხოვა. შეკითხვაზე: „თუ რატომ უნდოდა სახლში წასვლა?“ პასუხი არ განაცხადა, მაგრამ მეორე დღეს დედასთან შეხვედრის სურვილი კვლავ გამოთქვა. მესამე დღეს დედა-შვილს შორის შეხვედრა კვლავ შემოსხენებულ პარკში შედგა ჩვენი, ბაბუის, ბიძის და ბიძაშვილების თანხმებით. შეხვედრისას ცნობილი გახდა, რომ ბატონი გ. რუსეთში გაემგზავრა. აღსანიშნავია ის ფაქტი, რომ შეხვედრა დაახლოებით 4 საათი გაგრძელდა, მთელი ამ დროის განმავლობაში ლ. ურთიერთობდა დედასთან, იყო ძალიან ლალი, მხიარული, აქტიური. იგი დედის თანხლებით ბიძაშვილებთან ერთად ატრაქციონებზე თამაშობდა, პერიოდულად დედას ეხუტებოდა. ქალბატონმა ა-მ ჩემთან საუბრისას აღნიშნა, რომ ლ. ინტერესს იჩენდა უკრაინაში მცხოვრებ მისი ყველა მეგობრისა და დედის ოჯახის წევრებზე და მათ შესახებ შეკითხვებს უსვამდა. ჩვენი თანდასწრებით დედა-შვილს შორის შედგა 3 შეხვედრა. ქალბატონი ა. უკრაინაში გაემგზავრა. გამგზავრებიდან დაახლოებით ერთ კვირაში მან დამირეკა და მიიხრა, რომ ლ-ს ოჯახის წევრები არ აძლევდნენ სატელეფონო კომუნიკაციის საშუალებას. ამ ფაქტის შესახებ ლ-ს ოჯახის წევრებმა გვეთხრეს, რომ თავად ბავშვს არ სურდა დედასთან საუბარი. 2011 წლის 7 აპრილს ჩვენს მიერ განხორციელდა ვიზიტი ლ-ს საცხოვრებელ მისამართზე. ბატონმა ნ-მა განაცხადა, რომ იგი შვილიშვილს ამეცადინებდა და ბავშვის სამეცადინო ოთახში შეგვიძღვა. ლ-მ არ მოინდომა ჩვენთან საუბარი და სანერი მაგიდის ქვეშ შეძვრა. შეკითხვაზე: „თუ რატომ დაგვეძალა?“ გვიპასუხა, რომ „მას სურს მამასთან ერთად საქართველოში ცხოვრება“. კითხვაზე „თუ რა მიზეზის გამო არ სურდა დედასთან საუბარი?“ განაცხადა, რომ მიზეზი აქვს, მაგრამ მიზეზი არ უთქვამს. ჩვენს მიერ განხორციელებული ინტერვიუების საფუძველზე, რაც მოიცავს ვიზიტებს, საუბარს ლ. ჭ-სთან და დაკვირვებას მის ქცევაზე, ვფიქრობთ, რომ მას აქვს არაადეკვატური ქცევები, რაც შემდგომში მდგომარეობს: დედასთან ურთიერთობის სურვილი, შეხვედრისას დედის მიმართ სიყვარულის გამოხატვა, მოფერება, სილაღე, შემდეგ კი უარის თქმა მასთან სატელეფონო საუბარზე. ხანგასასმელია დედასთან ურთიერთობისას მამის მიწინააღმდეგობის შესრულება და დაძაბულობა. იქიდან გამომდინარე, რომ ლ. ცხოვრობს ბიძის და ბაბუის ოჯახში, მას აქვს მშობლებთან ურთიერთობის დეფიციტი (ვიზიტიდან არც ერთი მშობელი არ ცხოვრობს მასთან). იმისთვის, რომ მოხდეს ბავშვის სრულყოფილ, ჯანსაღ პიროვნებად ჩამოყალიბება და იმისთვის, რომ მოხდეს მისი ინტერესების დაცვა, აუცილებლობას წარმოადგენს ბავშვის მშობლებთან ურთიერთობა“.

სასამართლომ მიუთითა ასევე საქართველოს საზოგადოებრივი ჯანდაცვისა და მედიცინის განვითარების ფონდის მიერ გაცემულ დასკვნაზე „ფსიქოლოგიური გამოკვლევის შედეგები“, სადაც აღნიშნულია, რომ „ლ. ფიზიკურად აქტიური და მოუსვენარია. გატაცებით ყვება საკუთარი თავის შესახებ, სიამაყით აცხადებს, რომ „არაფრის ეშინია და ჩხუბებში ყოველთვის იმარჯვებს“; თუმცა გამოკვლევის პროცესში ნაკლები მონდომებით ერთვება: „დავიღალე ამდენი გამოკითხვებით. ყველაფერს ხომ აქვს დასასრული და ეს სასამართლოებიც დასრულდება“. ინსტრუქციებს ადვილად იგებს, შეთავაზებულ დავალებებს ძირითადად დამოუკიდებლად, დახმარების გარეშე ასრულებს. ლ. განსაკუთრებული სიყვარული საუბრობს ბაბუაზე (ნ. ჭ-ე), ამბობს, რომ ბაბუა ყველაფერს ასწავლის, ცურვას, ქართულს, მეცადინეობაში ეხმარება, ასეირნებს. ბატონი ნ-ი, რომელიც ვიზიტებზე ახლდა ბავშვს, ყურადღებიანია ლ-ს მიმართ, გამოხატულ სიბოძის და ზრუნვას იჩენს. როცა დავალებების შესრულებისას ლ-ს რაიმეს დაზუსტება სჭირდება, ის მაშინვე ბაბუას მიმართავს და ბატონი ნ-ც გულისყურით, დაუყოვნებლივ რეაგირებს ბავშვის მიმართვებზე. ლ. ასევე სიყვარულით საუბრობს მამაზე. საყურადღებოა, რომ ლ. საკუთარი ინიციატივით არასოდეს ასხენებს დედას, თუმცა ფსიქოლოგის მიერ დედის შესახებ დასმულ პირდაპირ კითხვებზე გულახდილად პასუხობს, გამოხატავს სიყვარულს და მონატრებას დედის მიმართ; შეკითხვაზე, „რას აკეთებდი ხოლმე დედასთან ერთად?“, ლ. იხსენებს, როგორ შელებეს ერთად სააღდგომო კვერცხები და დანანებით ამბობს: „მამინ ყველაფერი კარგად იყო, ყველა ერთად ვიყავით“. ბავშვი ამბობს, რომ დედა არასოდეს სცემდა და თუ ლ. რამეს დააშავებდა, დედა მხოლოდ აფრთხილებდა: „მეორედ ასეთი რამ არ გააკეთო“. შეკითხვაზე, „რა არის მისი ყველაზე დიდი ოცნება“, - ლ. პასუხობს: „გ-მ დიდი სახლი იყიდოს და დედასთან ერთად ვიცხოვროთ ყველამ. სულ ვეუბნები გ-ს, რომ შერიგდნენ“. ბავშვის ემოციური სფეროს თავისებურებების თანახმად – „აგრესიულობის კითხვარით“ გამოვლინდა ფიზიკური აგრესია, გალიზიანება, ასევე უნდობლობა თანატოლთა და უფროსების მიმართ. აგრესიულობის ეს გამოვლინებები შეიძლება განვიხილოთ, როგორც ლ-ს თავდაცვითი რეაქცია მისთვის გაუგებარი სიტუაციის მიმართ. „ფრუსტრაციის ტესტში“ და „დაუმთავრებელ წინადადებებში“ გამოვლინდა შფოთვის მაღალი დონე, მომავლის შიში. ასევე გამოჩნდა, რომ ლ. განიცდის როგორც დედასთან, ისე მამასთან ემოციური ურთიერთობის დანაკლისს. „ლუშერის ტესტმა“ აჩვენა, რომ ლ. სიტუაციას აღიქვამს, როგორც გაუგებარს, რომელში გარკვევაც არ შეუძლია“. ბავშვის მშობლებისადმი დამოკიდებულება – „გამოიკვანთა ლ-ს დადებითი დამოკიდებულება მამისა და მამის მხრიდან უახლოესი ნათესავების მიმართ. ბავშვს განსაკუთრებით ახლო ემოციური ურთიერთობა აქვს ბაბუასთან. მეთოდულად „პირადი სივრცე“ ლ. ხალისით აყენებს თავის პირად სივრცეში ადამიანების პატარა მოდელებს და განმარტავს, რომ „მისთვის ძალიან ძვირფასი ადამიანები არიან: გ. (მამა), ბაბუ, თ., ლ., ს.. მცირე შეფერვების შემდეგ, ყოველგვარი ჩარევის ან მითითების გარეშე, აქვე ათავსებს დედას: „დედაც აქ უნდა იყოს, და მამინ ბედნიერი ოჯახი იქნება და შვილიც მხიარული“. საუბრისას ლ. არაერთხელ აღნიშნავს, რომ თბილისში ყოფნა ურჩევნია, რომ აქ ყველა სურვილს უსრულებენ. ლ. დადებითად ახასიათებს დედას, მის მიმართ სიყვარულს გამოხატავს. ასევე სიბოძითი და სიამოვნებით იხსენებს დედასთან ცხოვრების პერიოდს, რომ იქ 2 ძალიან ჰყავდა, ყვება ხარკოველ თანატოლ მეგობრებზე. თუმცა, დედასთან მოსალოდნელ

შეხვედრასთან დაკავშირებით ძლიერ შფოთვის და გაღიზიანებას ავლენს“. დასკვნითი ნაწილის თანახმად: „ბავშვის ფსიქოლოგიური გამოკვლევის შედეგად გამოვლინდა – ორივე მშობელთან ემოციური ურთიერთობის დანაკლისი. ლ-ს აქვს გამოკვეთილად დადებითი დამოკიდებულება მამისა და მამის მხრიდან ახლო ნათესავებისადმი, ხოლო დედის მიმართ – გაორებული დამოკიდებულება: ერთი მხრივ, სიყვარული, თბილი გრძობები, და, მეორე მხრივ, ძლიერი შფოთვა. ლ. აფიქსირებს მამასთან და მამის მხრიდან ახლო ნათესავებთან ცხოვრების სურვილს, თუმცა მათთან ერთად დედის ყოფნის სურვილსაც გამოთქვამს. ემოციურ სფეროში გამოვლინდა ძლიერი შფოთვა, აგრესიული რეაქციები (ფიზიკური აგრესია, გაღიზიანება, უნდობლობა), დაბალი თვითშეფასება, მომავლის შიში. აღნიშნული ფსიქოლოგიური მახასიათებლები შეიძლება განხილულ იქნას, როგორც ბავშვის რეაქციები გადატანილ ფსიქოტრავმაზე და მისთვის რთულ, ძნელადგასაგებ ამჟამინდელ სიტუაციაზე“. სასამართლოს განმარტებით, აღნიშნული დასკვნებით დასტურება, რომ ლ. ჭ-ისათვის რთული და ძნელადგასაგებია ამჟამინდელი სიტუაცია, შესაბამისად, თავად ლ. ჭ-ის ინტერესებიდან გამომდინარე, როცა არ იკვეთება ბავშვის დედასთან დაბრუნების ფაქტის მის ფსიქიკაზე უარყოფითად ზემოქმედების საფრთხე, მიზანშეწონილია იგი დაბრუნებულ იქნეს მშობელთან (განმცხადებელ გ. ს-სთან) მის ძირითად საცხოვრებელ ადგილას.

პალატამ არ გაიზიარა საქალაქო სასამართლოს მოსაზრება ბავშვის დაბრუნებაზე უარის თქმის იმ მოტივის თაობაზე, რომ თ. ჭ-ე (ლ. ჭ-ის და) დაბადებული უკრაინის ქალაქ ხარკოვში 2006 წლის 4 სექტემბერს, გარდაიცვალა 2010 წლის 22 ივლისს ხარკოვში, რითიც ლ. ჭ-ს მიაღდა ფსიქიკური ტრავმა. პალატის მოსაზრებით, ამ ფსიქოლოგიურ ტრავმაზე უთითებს საქმეში წარმოდგენილი ფსიქოლოგის დასკვნაც, თუმცა იქვე აღნიშნავს, რომ მისთვის რთული და ძნელადგასაგებია ამჟამინდელი სიტუაცია. ტრავმირებული ბავშვის მშობელთან დაშორება არ შეიძლება შეფასდეს ბავშვის ინტერესების შესაბამის გადაწყვეტილებად. როგორც გასაჩივრებულ გადაწყვეტილებაშიც არის აღნიშნული, ლ. საქართველოში წამოყვანამდე გადიოდა რეაბილიტაციის კურსს დელფინარეუმში. ამასთან, მისთვის საზიანოდ არ შეიძლება შეფასდეს დედასთან ცხოვრება, რომელიც 2010 წლის 25 აგვისტოდან გადის ინტერნატურას ხარკოვის საოლქო №3 კლინიკური ფსიქიატრიული საავადმყოფოს ბაზაზე სპეციალობით „ფსიქიატრია“ ექიმ-ინტერნის რანგში და ხასიათდება დადებითად. ხარკოვის ოლქში უკრაინის შსს რგ ხსს სს კიევის რაიონის გამომძიებლის 2010 წლის 1 აგვისტოს დადგენილების თანახმად, მოქალაქე თ. გ-ის-ას ჭ-ის სიკვდილის ფაქტთან დაკავშირებით სისხლის სამართლის საქმე არ იქნა აღძრული უკრაინის სსსკ მე-6 მუხლის მე-2 პუნქტის საფუძველზე დანაშაულის არარსებობის გამო. გ. ჭ-ს 2004 წლის 30 ივნისის ხარკოვის სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტის გადაწყვეტილებით მიენიჭა ექიმის კვალიფიკაცია. მან რუსეთის დიპლომის შემდგომი განათლების სამედიცინო აკადემიაში სწავლების განმავლობაში გაიარა კლინიკურ ორდინატურაში მომზადების სრული კურსი ნეიროქირურგის სპეციალობით. გ. ს-ს მიერ წარმოდგენილი სამედიცინო ცნობით – „პირველადი ფსიქიატრიული შემონმების გავლის შესახებ“ და სერტიფიკატით – „პროფილაქტიკურ-ნარკოლოგიური შემონმების გავლის შესახებ“ – შემონმების შედეგებით რაიმე უარყოფითი მოვლენა არ გამოვლენილა. დ. ვ. ე-ის (გ. ს-ს ბაბუა) ოჯახში შედგება 4 წევრისაგან: დ. ვ-ი დაბადებული 1930 წელს, ს-ა ი. დაბადებული 1958 წელს, ს-ა ა. (გ.) დაბადებული 1981 წელს, ჭ-ე ლ. დაბადებული 2004 წელს. საყოფაცხოვრებო პირობების გამოკვლევის აქტით დასტურდება, რომ ა. ვ-ის ას ს-ს საცხოვრებელი ბინა იზოლირებულია, საცხოვრებელი ფართია 48,7 კვ.მ, განლაგებული შვიდსართულიანი სახლის მეექვსე სართულზე საცხოვრებელი პირობები დამაკმაყოფილებელია (მცხოვრები 4 სული). მცირეწლოვან ლ. ჭ-ისათვის დედასთან ერთად გამოყოფილი აქვს 14,5 კვ.მ ოთახი და შექმნილია მათი ცხოვრებისათვის აუცილებელი პირობები. ქ.ხარკოვის კიევის რაიონული სასამართლოს 2011 წლის 22 მარტის გადაწყვეტილებით მცირეწლოვან ლ. გ-ის-ძე ჭ-ის საცხოვრებელი ადგილი განისაზღვრა დედის – გ. ს-სთან ერთად, ამავე სასამართლოს 2010 წლის 14 დეკემბრის დადგენილებით მცირეწლოვანი ლ. გ-ის-ძე ჭ-ე გამოთხოვილი იქნა გ. ჭ-ისაგან და დადგინდა მისი დაბრუნება წინანდელ საცხოვრებელ ადგილას უკრაინაში ქ.ხარკოვში, ჩ-ის ქ. №7/9-ის №41 ბინაში.

სასამართლომ მიუთითა „ბავშვთა საერთაშორისო გატაცების სამოქალაქო ასპექტების შესახებ“ კონვენციის 1-ლ მუხლზე, მე-2 მუხლზე, საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 1305¹ მუხლზე და მიუთითა იმ გარემოებაზე, რომ გ. ს-სათვის ბავშვის დაბრუნების მოთხოვნით თბილისის საქალაქო სასამართლოში განცხადება წარდგენილ იქნა სწორედ საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს მიერ „ბავშვთა საერთაშორისო გატაცების სამოქალაქო ასპექტების შესახებ“ კონვენციის შესაბამისად, რომლის მე-3 მუხლი განსაზღვრავს ბავშვის გადაადგილების ან დაკავების არამართლზომიერად მიჩნევის კრიტერიუმებს, ხოლო მე-4 მუხლით, კონვენცია გამოიყენება ნებისმიერი იმ ბავშვის მიმართ, რომელიც ჩვეულებრივ ცხოვრობდა ხელშემკვრელ სახელმწიფოში მეურვეობის ან ურთიერთობის უფლებათა დარღვევამდე. მე-5 მუხლის თანახმად, ამ კონვენციის მიზნებისათვის „მეურვეობის უფლებები“ მოიცავს უფლებებს, რომლებიც შეეხება ბავშვის პიროვნებაზე მზრუნველობას და, კერძოდ, ბავშვის საცხოვრებელი ადგილის განსაზღვრის უფლებას. სასამართლომ ასევე მიუთითა კონვენციის მე-13 მუხლზე, რომლისთავე განსაზღვრულია მოთხოვნის მიმღები სახელმწიფოს სასამართლოს ან ადმინისტრაციული ორგანოს ვალდებულება გასცეს ან არ გასცეს განკარგულება ბავშვის თაობაზე. სასამართლო ან ადმინისტრაციულ ორგანოს, აგრეთვე, შეუძლია უარი განაცხადოს ბავშვის დაბრუნების შესახებ განკარგულების გაცემაზე, თუკი იგი აღმოაჩენს, რომ ბავშვი მისი დაბრუნების წინააღმდეგია და მან უკვე მიაღწია ისეთ წლოვანებასა და მონიჭულობის ასაკს, როდესაც მიზანშეწონილია მისი აზრის გათვალისწინება. სააპელაციო სასამართლომ ჩათვალა, რომ არ არასებობდა აღნიშნული მუხლით გათვალისწინებული ლ. ჭ-ის უკრაინაში დაბრუნების დამაბრკოლებელი რაიმე გარემოება, ამასთან, თავად 2004 წლის 29 ივლისს დაბადებული ლ. ჭ-ს არ მიუღწევია

ისეთი ასაკისათვის, რომ მიზანშეწონილი იყოს მისი აზრის გათვალისწინება. გარდა ამისა, ლ. ჭ-ის ფსიქოლოგიური ქცევები არაადეკვატურია, სახეზეა მშობლებთან ემოციური ურთიერთობის დანაკლისი. პალატამ იხელმძღვანელა ასევე კონვენციის მე-14 მუხლით, რომლითაც დადგენილია იმის გამორკვევის წესი, ჰქონდა თუ არა ადგილი არამართლზომიერ გადაადგილებას ან დაკავებას მე-3 მუხლს მნიშვნელობის ფარგლებში და მიუთითა ქ.ხარკოვის კიევის რაიონული სასამართლოს 2011 წლის 22 მარტის გადაწყვეტილებაზე, რომლითაც მცირეწლოვან ლ. გ-ის ძე ჭ-ის საცხოვრებელ ადგილად განისაზღვრა დედასთან, გ. ს-სთან ერთად, ასევე, ქ.ხარკოვის კიევის რაიონის სასამართლოს 2010 წლის 14 დეკემბრის დადგენილებით მცირეწლოვანი ლ. გ-ის-ძე ჭ-ე გამოთხოვილ იქნა გ. ჭ-ისაგან და დადგინდა მისი დაბრუნება წინანდელ საცხოვრებელ ადგილას – უკრაინის ქ.ხარკოვში, ჩ-ის ქ. №7/9-ს №41 ბინაში.

სააპელაციო პალატის გადაწყვეტილება საკასაციო წესით გაასაჩივრა გ. ჭ-მ, მოითხოვა გასაჩივრებულნი გადაწყვეტილების გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილებით გ. ს-სათვის შუამდგომლობის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმა შემდეგი დასაბუთებით:

საქმეში წარმოდგენილი მტკიცებულებებით დასტურება, რომ ლ. ჭ-ის საქართველოში წამოყვანა განპირობებული იყო უკრაინაში მომხდარი ტრაგედიით, რასაც არც გ. ს-ა უარყოფს, გადაწყვეტილება კი უარყოფს საქმეში არსებულ ექსპერტთა იმ დასკვნებს, სადაც გამოკვლეულია ბავშვის ფსიქოლოგიური მდგომარეობა და ის გარემოება, რომ ბავშვს არ მიუღწევია ასაკისათვის, როდესაც მას ეკითხებიან აზრს საცხოვრებელი ადგილის თაობაზე, არ ნიშნავს იმას, რომ არ უნდა იქნას გაზიარებული ბავშვის ფსიქოლოგიური მდგომარეობა. ფაქტია, რომ ლ. ჭ-ს უჭირს დედასთან ურთიერთობა და მას აშკარა მიჯაჭვულობა აქვს მამასა და მამის ნათესავების მიმართ. კიევის რაიონის ბავშვთა უფლებების დაცვის კომისიის 2010 წლის 12 ოქტომბრის №20 სხდომის ოქმით არ დასტურდება ამ სხდომის შესახებ გ. ჭ-ის ინფორმირების ფაქტი და არც გ. ს-ს წარმოუდგენია მტკიცებულება, რომლითაც ეს ფაქტი დადასტურდებოდა. ლ. ჭ-ე საქართველოში წამოიყვანა მამამ, თუმცა დედის ნოტარიულად დამონმებული თანხმობის საფუძველზე, რომლის უკრაინაში დაბრუნების ვადად განსაზღვრული იყო 2011 წლის 28 თებერვალი და მხარეთა შორის რაიმე მოლაპარაკებას ბავშვის 25 აგვისტომდე დაბრუნების თაობაზე ადგილი არ ჰქონია. გასაჩივრებული გადაწყვეტილებით უგულებელყოფილია არასრულწლოვნის უკრაინიდან წამოყვანის უმთავრესი მიზეზი – 2010 წლის ივლისში თ. ჭ-ის ტრაგიკული გარდაცვალება, რომელმაც ლ. ჭ-ის ფსიქოლოგიურ მდგომარეობაზე უარყოფითად იმიქმედა, აღნიშნულის თაობაზე არაა მითითება უკრაინიდან გადმოცემულ არც ერთ დოკუმენტში. ლ. ჭ-ე მკურნალობს ფსიქიატრიულ დაწესებულებაში, რასაც ადასტურებს საქმეში წარმოდგენილი ცნობა, რომლის თანახმადაც ბავშვს აღნიშნება ადაპტაციის დარღვევები, ღამის ენურიზი და მას უტარდება შესაბამისი მკურნალობა. აღნიშნული ადასტურებს, რომ არაა დარღვეული 1980 წლის ჰააგის კონვენცია „ბავშვთა საერთაშორისო გატაცების სამოქალაქო ასპექტების შესახებ“. გადაწყვეტილებით უგულებელყოფილია თუ რატომ ვერ შეძლო დედამ შვილისათვის მკურნალობის სრული კურსის ჩატარება, ასევე არ ყოფილა გამახვილებული ყურადღება იმ გარემოებაზე, თუ რა მისამართზე მოხდა ტრაგიკული შემთხვევა, არაა გამოკვლეული ის ფაქტი, რომ ეს მისამართი არ წარმოადგენდა გ. ს-ს საცხოვრებელ მისამართს, ის ცხოვრობდა გაურკვეველ პირთან და ტრაგედია გამოწვეულია დედის უყურადღებობით. პირველი ინსტანციის სასამართლოსაგან განსხვავებით, სადაც საფუძვლიანად იქნა გამოკვლეული ბავშვის ფსიქოლოგიური მდგომარეობა და ის ფაქტორები, თუ რა იყო უმჯობესი არასრულწლოვანისათვის, სააპელაციო პალატამ მტკიცებულებათა ცალმხრივად შესწავლის საფუძველზე შეაფასა საქმეში წარმოდგენილი ფსიქოლოგისა და სოციალური მუშაკის დასკვნები. სასამართლომ შეაფასა არ მისცა სოციალური მუშაკის დასკვნის მითითებას ბავშვის საცხოვრებელი პირობების თაობაზე, ასევე იმას, რომ ლ. ჭ-ე ადაპტირებულია გარემოსთან, ცხოვრობს მზრუნველ ადამიანებთან და აქვს ნორმალური საცხოვრებელი პირობები, დადის ქართულ სკოლაში, სიამოვნებით სწავლობს ქართულს და თავს გრძნობს დაცულ გარემოში. სათანადოდ არ იქნა გამოკვლეული ფსიქოლოგის დასკვნაც „აგრესიულობის კითხვართან“ მიმართებით და ბავშვის დადებითი დამოკიდებულება მამისა და მამის მხრიდან ნათესავების მიმართ, რომ ბავშვი დედასთან მოსახილვების შეხვედრის თაობაზე ძლიერ შფოთავს და ავლენს გაღიზიანებას. საქმის განხილვისას თავად გ. ს-მაც დაადასტურა, რომ ორივე მშობლის ინტერესი მიმართულია ლ-ს ჯანმრთელობისკენ, რომ მას ჯერ თავად დაჰყავდა ბავშვი სამკურნალოდ, ხოლო მოგვიანებით გამოატანა მამას საქართველოში, რითაც გამოაცილა ფსიქოლოგიურად დაძაბულ გარემოს. პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილებით საქმის მასალების საფუძვლიანი შესწავლის შედეგად დადგინდა, რომ უკრაინაში არასრულწლოვნის დაბრუნება მის ფსიქოლოგიურ მდგომარეობას შეუქმნიდა საფრთხეს. სააპელაციო პალატამ ყურადღება არ გაამახვილა იმაზე, რომ ფსიქოლოგს წარმოდგენილი აქვს კატეგორიული ხასიათის დასკვნა იმ ნაწილში სადაც აღნიშნულია, რომ ლ. ჭ-ს მიღებული აქვს მძიმე ფსიქოლოგიური ხასიათის ტრავმა მალალი ხარისხის ალბათობით და მისი უკრაინაში დაბრუნება გამოიწვევს ფიზიკურ და ფსიქოლოგიურ საფრთხეს ან სხვაგვარად ჩააყენებს ბავშვს აუტანელ მდგომარეობაში. საქმის პირველი ინსტანციის წესით განხილვისას მართებულად იქნა დადგენილი, რომ ტრავმა ლ. ჭ-მ სწორედ უკრაინაში ყოფნისას მიიღო, რისი შედეგიცაა ის, რომ ლ. ჭ-ე საუბრისას არასოდეს ახსენებს გარდაცვლულ დას, აქვს დედის მიმართ გაორებული დამოკიდებულება, შფოთვის მალალი დონე და მომავლის შიში. სოციალური მუშაკის დასკვნაში ნათლადაა გადმოცემული ბავშვის სურვილი, იცხოვროს საქართველოში. სააპელაციო პალატამ არ გამოიკვლია ის ფაქტი, რომ დედას მამის შემდეგ არ გასჩენია ბავშვთან დაკავშირების სურვილი, აღნიშნულს დაადასტურებენ სოციალური მუშაკებიც. სააპელაციო პალატამ არ იხელმძღვანელა სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში განხორციელებული ცვლილებების შედეგად ჩამოყალიბებული ნორმით, რომ სასამართლომ შუამდგომლობის აღმძვრელ პირს უარი უნდა უთხრას მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე, თუ

ბავშვის გადაადგილებიდან გასულია ერთ წელზე მეტი, ამასთან, სასამართლომ საკუთარი ინიციატივით, ისე, რომ მხარეებს სადავოდ არ მიუჩნევიათ, სადავოდ გახდა ის გარემოება, არის თუ არა ლ. ჭ-ე საქართველოს მოქალაქე და რის საფუძველზე მოხდა მისთვის ლტოლვილის სტატუსის მინიჭება, ამდენად, არასწორია სასამართლოს მითითება, რომ ლ. ჭ-ე უკრაინის მოქალაქეა, ასევე დადგენილად მიჩნეულია გარემოება, რომ ბავშვის საზღვარგარეთ გაყვანაზე თანხმობა გასცა დედამ, რომელთან ერთადაც ფაქტობრივად ცხოვრობდა ლ. ჭ-ე და რომელიც მასზე ფაქტობრივად ახორციელებდა მეურვეობას. აღნიშნული თანხმობა დედამ გასცა არა იმიტომ, რომ არასრულწლოვანი მხოლოდ მასთან ცხოვრობდა, არამედ იმიტომ, რომ ერთი მშობლის მიერ არასრულწლოვნის საზღვარგარეთ გაყვანისათვის საჭიროა მეორე მშობლის თანხმობა.

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2012 წლის 30 იანვრის განჩინებით გ. ჭ-ის საკასაციო საჩივარი ცნობილ იქნა დასაშვებად სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 391-ე მუხლის მე-5 ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტის შესაბამისად.

სამოტივაციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლო საქმის მასალების შესწავლის, გასაჩივრებული გადაწყვეტილების იურიდიული დასაბუთებულობისა და გ. ჭ-ის საკასაციო საჩივრის საფუძველების ანალიზის შედეგად მიიჩნევს, რომ მოცემული საკასაციო საჩივარი უნდა დაკმაყოფილდეს შემდეგ გარემოებათა გამო:

საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 393-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის მიხედვით, საკასაციო საჩივარი შეიძლება ეფუძნებოდეს მხოლოდ იმას, რომ გადაწყვეტილება კანონის დარღვევითაა გამოტანილი. ამავე მუხლის მე-2 ნაწილით განსაზღვრულია ის შემთხვევები, თუ რა მიიჩნევა კანონის დარღვევად, ხოლო მესამე ნაწილი აზუსტებს საპროცესო სამართლის ნორმათა დარღვევის შედეგებს, კერძოდ, საპროცესო სამართლის ნორმათა დარღვევა მხოლოდ მაშინ შეიძლება გახდეს გადაწყვეტილების გაუქმების საფუძველი, თუ ამ დარღვევის შედეგად საქმეზე არასწორი გადაწყვეტილება იქნა გამოტანილი. აღნიშნული ნორმის ანალიზიდან გამომდინარე, საპროცესო სამართლის ნორმათა დარღვევა შეიძლება მდგომარეობდეს სასამართლოს მიერ მტკიცებულებათა არასწორ შეფასებაში, რასაც საქმის გარემოებების არასწორი დადგენა მოჰყვება, რამაც საბოლოოდ გავლენა იქონია საქმის შედეგზე. სხვა შემთხვევაში, სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 407-ე მუხლის მე-2 ნაწილის დანაწესიდან გამომდინარე, სააპელაციო სასამართლოს მიერ დამტკიცებულად ცნობილი ფაქტობრივი გარემოებები სავალდებულოა საკასაციო სასამართლოსათვის, ხოლო ამ გარემოებების ხელახლა გადამოწმების საფუძველს ქმნის კასატორის მიერ დასაშვები და დასაბუთებული პრეტენზიის (შედავების) წარმოდგენა.

სააპელაციო სასამართლოს მიერ საქმეზე დადგენილია საქმისათვის არსებითი მნიშვნელობის მქონე შემდეგი ფაქტობრივი გარემოებები:

2004 წლის 29 ივლისს ლ. ჭ-ე დაიბადა უკრაინის ქ. ხარკოვში. მისი მშობლები არიან: გ. ჭ-ე და გ. (ა.) ს-ა. გ. ს-ა უკრაინის, ხოლო გ. ჭ-ე – საქართველოსა და უკრაინის მოქალაქე.

ლ. გ-ის ძე ჭ-ე უკრაინის მოქალაქეა და მისი საცხოვრებელი ადგილია უკრაინის ქალაქი ხარკოვი. ლ. ჭ-ე ცხოვრობდა დედასთან ერთად, რომელიც ბავშვზე ფაქტობრივად ახორციელებდა მეურვეობას. ლ. ჭ-ე დაბადებიდან იზრდებოდა უკრაინაში, ქალაქ ხარკოვში და იგი იყო ადაპტირებული იმ გარემოში.

გ. ს-მ 2010 წლის 30 ივლისს წერილობით გასცა თანხმობა მასზე, რომ ლ. ჭ-ე 2010 წლის 30 ივლისიდან 2011 წლის 28 თებერვლამდე გამგზავრებულიყო საზღვარგარეთის ქვეყნებში: რუსეთის ფედერაცია, საქართველო და დაბრუნებულიყო უკრაინაში. თებერვლის ბოლომდე თანხმობის გაცემა განპირობებული იყო იმ გარემოებით, რომ მამას საშუალება მისცემოდა ბავშვი არდადეგებზე წაეყვანა არა მხოლოდ ზაფხულში, არამედ ზამთარშიც.

ლ. ჭ-ე წარმოადგენს „ბავშვთა საერთაშორისო გატაცების შესახებ“ კონვენციის საფუძველზე საქართველოს ტერიტორიაზე არამართლზომიერად დაკავებულ ბავშვს, რადგანაც 2011 წლის 27 ოქტომბრის მდგომარეობითაც კი, ბავშვის მამა და ის პირები, ვისთანაც ფაქტობრივად იმყოფება ბავშვი, უარს ამბობენ მის უკრაინაში დაბრუნებაზე.

ამჟამად ლ. ჭ-ე ცხოვრობს საქართველოში, ბიძის, თ. ჭ-ის ოჯახში, მდებარე, გლდანის პირველი მიკრორაიონის №... კორპუსი, ბინა №... ბავშვის მამა ძირითადად ცხოვრობს რუსეთში და პერიოდულად ჩამოდის ბავშვთან. იქიდან გამომდინარე, რომ ლ. ცხოვრობს ბიძის და ბაბუის ოჯახში, მას აქვს მშობლებთან ურთიერთობის დეფიციტი (ვინაიდან არც ერთი მშობელი არ ცხოვრობს მასთან).

ბავშვი იმყოფება აღრიცხვაზე საქართველოში ფსიქიატრიის ს/კ ინსტიტუტის პოლიკლინიკაში 2010 წლის 16 ნოემბრიდან დიაგნოზით – ადაპტაციის დარღვევები – 43.2. ცნობის გაცემის დროისათვის (12.01.2011წ.) კვლავ უგრძელდება ლამის ენურეზი (გაიშვიათებული სახით), უტარდება მკურნალობა ამბულატორიული დაკვირვების ქვეშ.

ლ. ჭ-ს არ მიუღწევია ისეთი ასაკისათვის, რომ მიზანშეწონილი იყოს მისი აზრის გათვალისწინება.

სააპელაციო სასამართლომ არ გაიზიარა პირველი ინსტანციის სასამართლოს დასკვნა იმასთან დაკავშირებით, რომ ლ. ჭ-ის ასაკიდან და სხვა გარემოებებიდან გამომდინარე, უკრაინაში დაბრუნება ბავშვს ფსიქოლოგიურ საფრთხეს შეუქმნის.

სასამართლოს შეფასებით, იმისთვის, რომ მოხდეს ბავშვის სრულყოფილ, ჯანსაღ პიროვნებად ჩამოყალიბება და მისი ინტერესების დაცვა, აუცილებლობას წარმოადგენს ბავშვის მშობლებთან ურთიერთობა. სასამართლომ შეაფასა რა საქმეში წარმოდგენილი სოციალური მუშაკის დასკვნები, აღნიშნა შემდეგი: ლ. ჭ-ისათვის რთული და ძნელადგასაგებია ამჟამინდელი სიტუაცია, შესაბამისად, თავად ლ. ჭ-ის ინტერესე-

ბიდან გამომდინარე, როცა არ იკვეთება ბავშვის დედასთან დაბრუნების ფაქტის მის ფსიქიკაზე უარყოფითად ზემოქმედების საფრთხე, მიზანშეწონილია იგი დაბრუნებულ იქნეს მშობელთან (განმცხადებელ გ. ს-სთან) მის ძირითად საცხოვრებელ ადგილას. ამასთან, ბავშვის დედა ხასიათდება დადებითად და მისი საცხოვრებელი პირობები დამაკმაყოფილებელია.

სააპელაციო სასამართლომ არ გაიზიარა საქალაქო სასამართლოს მოსაზრება ბავშვის დაბრუნებაზე უარის თქმის იმ მოტივზე, რომ თ. ჭ-ე (ლ. ჭ-ის და) დაბადებული უკრაინის ქალაქ ხარკოვში 2006 წლის 4 სექტემბერს, გარდაიცვალა 2010 წლის 22 ივლისს ხარკოვში, რითიც ლ. ჭ-ს მიაღდა ფსიქიკური ტრავმა.

ქ.ხარკოვის კიევის რაიონული სასამართლოს 2011 წლის 22 მარტის გადაწყვეტილებით მცირეწლოვან ლ. ჭ-ის საცხოვრებელი ადგილი განისაზღვრა დედის – გ. ს-სთან ერთად, ამავე სასამართლოს 2010 წლის 14 დეკემბრის დადგენილებით მცირეწლოვანი ლ. გ-ის ძე ჭ-ე გამოთხოვილი იქნა გ. ჭ-ისაგან და დადგინდა მისი დაბრუნება წინანდელ საცხოვრებელ ადგილას უკრაინაში ქ.ხარკოვში, ჩ-ის ქ. №7/9-ის №41 ბინაში.

როგორც საკასაციო საჩივრის შინაარსიდან იკვეთება, კასატორმა წარმოადგინა პრეტენზია საქმეზე დადგენილ ფაქტობრივ გარემოებებთან დაკავშირებით, ამასთან, კასატორმა მიუთითა როგორც საპროცესო სამართლის ნორმათა, ასევე მატერიალური სამართლის ნორმათა დარღვევებზე. შესაბამისად, საკასაციო საჩივრის დასაბუთებულობის შემომწმების მიზნით, საკასაციო პალატა ყურადღებას გაამახვილებს რამდენიმე გარემოებაზე:

განსახილველი დავის საგანს წარმოადგენს საქართველოში არამართლზომიერად დაკავებული ბავშვის (ლ. ჭ-ის) უკრაინაში დაბრუნება. შესაბამისად, მატერიალური მოთხოვნის დაკმაყოფილების სამართლებრივი საფუძვლები გამომდინარეობს „ბავშვთა საერთაშორისო გატაცების სამოქალაქო ასპექტების შესახებ“ ჰააგის 1980 წლის 25 ოქტომბრის კონვენციიდან და საქართველოს ეროვნული კანონმდებლობიდან, კერძოდ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 1305¹-1305² მუხლებიდან. საკასაციო პალატა ყურადღებას მიაქცევს კონვენციის პრეამბულაში განვითარებულ მსჯელობას კონვენციის მიზნებთან დაკავშირებით, რომლის მიხედვითაც ბავშვის ინტერესებს უმთავრესი მნიშვნელობა აქვს მათზე მზრუნველობასთან დაკავშირებულ საკითხებში. აქვე კონვენციის მონაწილე სახელმწიფოებმა იკისრეს ვალდებულება, რათა უზრუნველყონ ბავშვების საერთაშორისო დაცვა მათი არამართლზომიერი გადაადგილების ან დაკავების მავნე შედეგებისაგან. ამდენად, ივარაუდება, რომ კონვენციით მოწესრიგებული ის პროცედურები, რომლებიც ხელს უწყობენ არამართლზომიერად გადაადგილებული ან დაკავებული ბავშვის სწრაფ დაბრუნებას ჩვეულ საცხოვრებელ ადგილზე და მეურვეობის უფლებათა ეფექტიანად განხორციელებას, ემსახურება მხოლოდ ბავშვის ინტერესების დაცვას. ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, საკასაციო პალატა შუამდგომლობის აღმძვრელი მხარის მოთხოვნის – აღიკვეთოს ბავშვის უკანონოდ დაკავება, კანონიერების შესწავლისას მიზანშეწონილად მიიჩნევს საკასაციო საჩივრის ფარგლებში შემომწმებულ იქნეს ასევე საკითხი იმის შესახებ, თუ ბავშვის დაბრუნების შემთხვევაში რამდენად იქნება დაცული მისი ინტერესები, რაც სხვა ფაქტობრივ ერთად გულისხმობს ბავშვისთვის უსაფრთხო გარემოს შექმნას. საკასაციო პალატის მოცემული მსჯელობა ემყარება კონვენციის იმ საგამონაკლისო ნორმებს, რომლებიც ცალკეულ შემთხვევებში არ ავალდებულებს მოთხოვნის მიმღებს სახელმწიფოს შესაბამის ორგანოს გასცეს განკარგულება ბავშვის თაობაზე (კონვენციის მე-13 მუხლი).

კასატორის პრეტენზიასთან დაკავშირებით, რომელიც ეხება ლ. ჭ-ის საქართველოს მოქალაქეობის საკითხს, საკასაციო პალატა განმარტავს, რომ კონვენციის მიზნებიდან გამომდინარე, გადამწყვეტი არ არის ბავშვის მოქალაქეობის საკითხი, ვინაიდან კონვენციის მე-3 მუხლის თანახმად, ბავშვის გადაადგილება ან დაკავება არამართლზომიერად უნდა ჩაითვალოს, როდესაც: ეს წარმოადგენს დარღვევას მეურვეობის უფლებებისა, მიკუთვნებულისა პირისთვის, დაწესებულებისთვის ან სხვა ორგანოსთვის, ერთობლივად თუ ცალკე, იმ სახელმწიფოს კანონმდებლობის მიხედვით, რომელშიც ბავშვი ჩვეულებრივ ცხოვრობდა უშუალოდ გადაადგილებამდე ან დაკავებამდე; გადაადგილების ან დაკავების დროისათვის ეს უფლებები რეალურად გამოიყენებოდა, ერთობლივად თუ ცალკე, ანდა ამგვარად გამოყენებული იქნებოდა, რომ არა გადაადგილება ან დაკავება. საქმის მასალებით დადგენილია, რომ ლ. გ-ის ძე ჭ-ის საცხოვრებელი ადგილი საქართველოში ჩამოყვანამდე იყო უკრაინის ქალაქი ხარკოვი. ლ. ჭ-ე ცხოვრობდა დედასთან ერთად, რომელიც ბავშვზე ფაქტობრივად ახორციელებდა მეურვეობას. ბავშვის მამამ და იმ პირებმა, ვისთანაც ბავშვი იმყოფება უარი განაცხადეს ბავშვის უკრაინაში დაბრუნებაზე, რის გამოც ლ. ჭ-ე საქართველოს ტერიტორიაზე დაკავებულია არამართლზომიერად. კასატორს დასახელებულ გარემოებებთან დაკავშირებით არ წარმოუდგენია დასაბუთებული პრეტენზია (შედავება), რის გამოც საქმეზე დადგენილი აღნიშნული ფაქტობრივი გარემოებები სავალდებულოა საკასაციო სასამართლოსთვის.

საკასაციო პალატა სრულად იზიარებს სააპელაციო სასამართლოს იმ შეფასებას, რომლის მიხედვითაც, ლ-ს აქვს მშობლებთან ურთიერთობის დეფიციტი, შესაბამისად, იმისთვის, რომ მოხდეს ბავშვის სრულყოფილ, ჯანსაღ პიროვნებად ჩამოყალიბება და მისი ინტერესების დაცვა, აუცილებლობას წარმოადგენს ბავშვის მშობლებთან ურთიერთობა. თუმცა, როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, მსგავსი საქმეების განხილვის დროს ყურადღებით უნდა იქნეს შესწავლილი საგამონაკლისო შემთხვევები, თუკი ამის საფუძველი არსებობს. კასატორი მიუთითებს სასამართლოს მხრიდან კონვენციის მე-13 მუხლის „ბ“ ქვეპუნქტის დარღვევაზე (არსებობს იმის სერიოზული რისკი, რომ ბავშვის დაბრუნება ბავშვს ფიზიკურ ან ფსიქოლოგიურ საფრთხეს შეუქმნის, ან სხვაგვარად ჩააყენებს ბავშვს აუტანელ მდგომარეობაში) და მიიჩნევს, რომ გასაჩივრებული გადაწყვეტილებით უგულვებელყოფილია ლ. ჭ-ის უკრაინიდან წამოყვანის უმთავრესი მიზეზი – 2010 წლის ივლისში თ. ჭ-ის ტრაგიკული გარდაცვალება, რომელმაც ლ. ჭ-ის ფსიქოლოგიურ მდგო-

მარეობაზე უარყოფითად იმიქმედა. სწორედ მტკიცებულებათა არასწორ შეფასებას უკავშირებს კასატორი საპროცესო სამართლის ნორმათა დარღვევას.

საკასაციო პალატა ყურადღებას გაამახვილებს საქმეში წარმოდგენილ ფსიქოლოგიური გამოკვლევის შედეგებზე, სადაც ფსიქოლოგი სხვა საკითხებთან ერთად ხაზს უსვამს ლ. ჭ-ის ტრავმირებულობის მაღალ ხარისხს, რაც გამომწვეულია უმცროსი დის გარდაცვალებით. ამასთან, ბავშვის ფსიქოლოგიური მახასიათებლები ფსიქოლოგს განხილული აქვს როგორც ბავშვის რეაქციები გადატანილ ფსიქოტრამაზე და მისთვის რთულ ძნელად გასაგებ ამჟამინდელ სიტუაციაზე. საგულისხმოა, რომ თვით სააპელაციო სასამართლომაც ვერ აუარა გვერდი იმ ფაქტს, რომ თ. ჭ-ის (ლ. ჭ-ის და) გარდაცვალებით ლ. ჭ-ს მიადგა ფსიქიკური ტრავმა და ეს უკანასკნელი ამჟამად იმყოფება აღრიცხვაზე საქართველოში ფსიქიატრიის ს/კ ინსტიტუტის პოლიკლინიკაში 2010 წლის 16 ნოემბრიდან, თუმცა, აღნიშნული გარემოებები ბავშვის დაბრუნებაზე უარის თქმის საკმარის მოტივად არ იქნა მიჩნეული. საკასაციო პალატის შეფასებით, საქმის მასალებში არ მოიპოვება მტკიცებულება, რომელიც სასამართლოს შეუქმნიდა რწმენას, რომ ბავშვის დაკავებამდე არსებულ გარემოში დაბრუნება შესაძლებელია ბავშვის ინტერესების დარღვევის გარეშე. საკასაციო პალატის მოსაზრებით, კასატორმა სათანადო მტკიცებულებებზე აპელირებით მართებულად დაასაბუთა ის არსებითი რისკფაქტორები, რომლებიც კონვენციის მიზნებს უპირისპირდება, ხოლო კასატორის მოწინააღმდეგე მხარე ვერ ადასტურებს მართლსაწინააღმდეგო ქმედების აღკვეთით უფრო მაღალი მიზნის მიღწევას და ვერ გამოორიციხავს, რომ ბავშვის უკრაინაში დაბრუნების შემთხვევაში უფრო მეტად არ დაირღვევა ბავშვის ინტერესები და უფლებები. ამდენად, იმ მთავარი საკითხის გათვალისწინებით, რომ „ბავშვთა საერთაშორისო გატაცების სამოქალაქო ასპექტების შესახებ“ კონვენციის უმთავრესი მიზანი ბავშვის ინტერესების დაცვაა, საკასაციო პალატა მიიჩნევს, რომ კასატორმა წარმოადგინა დასაბუთებული პრეტენზია (შედავება). აქედან გამომდინარე, საკასაციო პალატა მიიჩნევს, რომ კასატორმა შუამდგომლობის ავტორის მოთხოვნას დაუპირისპირა სამართლებრივი შესაგებელი (კონვენციის მე-13 მუხლის „ბ“ ქვეპუნქტი), რომლის ფაქტობრივი შემადგენლობაც დადასტურებულ იქნა საკასაციო საჩივრის დასაბუთებულობის შემოწმების შედეგად, რაც საკასაციო საჩივრის დაკმაყოფილების საფუძველია.

ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ სააპელაციო პალატის გასაჩივრებული გადაწყვეტილება უნდა გაუქმდეს, შესაბამისად მიღებულ უნდა იქნეს ახალი გადაწყვეტილება, რომლითაც გ. (ა.) ს-ს უარი უნდა ეთქვას შუამდგომლობის დაკმაყოფილებაზე.

სარეზოლუციო ნაწილი:

საკასაციო პალატამ იხელმძღვანელა სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 411-ე მუხლით და

გ ა დ ა ნ ყ ვ ი ტ ა :

1. გ. ჭ-ის საკასაციო საჩივარი დაკმაყოფილდეს.
2. მოცემულ საქმეზე გაუქმდეს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2011 წლის 27 ოქტომბრის გადაწყვეტილება და მიღებულ იქნეს ახალი გადაწყვეტილება.
3. გ. (ა.) ს-ს უარი ეთქვას შუამდგომლობის დაკმაყოფილებაზე.
4. საკასაციო პალატის განჩინება საბოლოოა და არ გასაჩივრდება.

ს ა ნ ა რ მ ო შ ი ა რ ს ე ბ უ ლ ი წ ი ლ ი ს ი ბ ა გ ა ყ ო ფ ა ბ ა ნ ქ ო რ ნ ი ნ ე ბ ი ს ა ს

ბ ა ნ ჩ ი ნ ე ბ ა

№ას-97-93-2012

28 ივნისი, 2012 წ., ქ. თბილისი

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატა
შემადგენლობა: თ. თოდრია (თავმჯდომარე, მომხსენებელი),
ვ. როინიშვილი,
მ. სულხანიშვილი

დავის საგანი: მეუღლეთა თანასაკუთრებისას შექმნილი ქონების გაყოფა

აღწერილობითი ნაწილი:

გ. კ-მ სარჩელი აღძრა სასამართლოში რ. კ-ის წინააღმდეგ და მოითხოვა მათ შორის რეგისტრირებული ქორწინების შეწყვეტა, ასევე ქორწინების განმავლობაში შექმნილი ქონების: ავტომანქანა „LEXUS GX470“, ქ. თბილისში, მ-ის ქ. №19-ში მდებარე საცხოვრებელი სახლის, ქ. თბილისში, დიდი ლილო 08, ვ-ის მეურნეობა, 1500 კვ.მ მიწის ნაკვეთის, ოზურგეთის რაიონის სოფელ ნ-ში მდებარე 816 კვ.მ მიწის ნაკვეთისა და სპს „... ..-ში“ რ. კ-ის 35% წილის, გაყოფა.

მოპასუხემ სარჩელი ნაწილობრივ ცნო, კერძოდ, მოპასუხე დაეთანხმა მოთხოვნას ქორწინების შეწყვეტაზე, ასევე ცნო ყველა სასარჩელო მოთხოვნა სადავო ქონების ოთხი ობიექტის 1/2 წილის მესაკუთრედ, გარდა სასარჩელო მოთხოვნისა სპს „... ..-დან“ მისი კუთვნილი 35% წილიდან 17,5% წილის საკუთრების

უფლების ცნობის ნაწილში. აღნიშნული წილის სანაცვლოდ, მოპასუხემ მოსარჩელეს შესთავაზა ფულადი და ქონებრივი კომპენსაცია, რაზეც მოსარჩელემ უარი განაცხადა.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2011 წლის 8 აგვისტოს გადაწყვეტილებით გ. კ-ის სარჩელი დაკმაყოფილდა; გ. კ-სა და რ. კ-ს შორის შეწყდა 1979 წლის 24 ნოემბერს რეგისტრირებული ქორწინება და გაუქმდა ქორწინების სააქტო ჩანაწერი №625; გ. კ-ე (3/6 ...) ცნობილ იქნა რ. კ-ის (3/6 ...) საკუთრებაში არსებული: ავტომანქანა – „LEXUS GX 470“-ის /სახელმწიფო ნომერი: ..., სარეგისტრაციო მოწმობა: ..., საიდენტიფიკაციო ნომერი: ..., გამოშვების წელი – 2006/ 1/2 წილის, საცხოვრებელი სახლის 22/94 წილი – მდებარე ქ. თბილისი, მ-ის ქ. №19-ის /მინის (უძრავი ქონების) საკადასტრო კოდი: №... 1/2 წილის, მინის ნაკვეთის: მდებარე – ქ. თბილისი, დიდი ლილო, ვ-ის მეურნეობა, ფართი – 1500.00 კვ.მ /საკადასტრო კოდი: №... 1/2 წილის, მინის ნაკვეთის: მდებარე – ოზურგეთის რაიონში, სოფ. ნ-ი, ფართობი – 816.00 კვ.მ. /საკადასტრო კოდი: №... 1/2 წილისა და სპს „... ..“-ში /საიდენტიფიკაციო კოდი: ...; სახელმწიფო რეგისტრაციის ნომერი: 9/2-89/ რ. კ-ის კუთვნილი 35% წილიდან 17.5% წილის მესაკუთრედ;

საქალაქო სასამართლოს დასახელებული გადაწყვეტილება სპს „... ..“-დან“ რ. კ-ის წილი ქონებიდან წილის მიკუთვნების თაობაზე სააპელაციო წესით გაასაჩივრა რ. კ-მ და მოითხოვა აღნიშნულ ნაწილში ახალი გადაწყვეტილების მიღებით მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმა.

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2011 წლის 16 ნოემბრის განჩინებით რ. კ-ის სააპელაციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდა.

სააპელაციო სასამართლომ პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილების გასაჩივრებული ნაწილის ფარგლებში დადგენილად მიიჩნია შემდეგი ფაქტობრივი გარემოებები:

გ. კ- და რ. კ-ე დაქორწინდნენ 1979 წლის ... ნოემბერს.

მხარეთა ახსნა-განმარტებებისა და მეწარმეთა და არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიულ პირთა რეესტრიდან ამონაწერის შესაბამისად, სასამართლომ დადგენილად ჩათვალა, რომ რ. კ-ე არის სპს „... ..“-ის“ ერთ-ერთი დამფუძნებელი და 35% წილის მფლობელი.

სააპელაციო პალატამ დადგენილად მიიჩნია, რომ სოლიდარული პასუხისმგებლობის საზოგადოება „... ..“ რეგისტრირებულია 1996 წლის 22 თებერვალს ქ. რუსთავის სასამართლოს მიერ რეგისტრაციის №... .

სააპელაციო პალატამ დადგენილად ჩათვალა ასევე, რომ სპს „... ..“-ის“ საქმიანობის ძირითადი მიმართულებებია: საკარმიდამო მინის ნაკვეთების გადაღება და დაკვალვა; ტოპოგრაფიული ნებისმიერ მასშტაბში; კომერციული საქმიანობა, საფირმო კომერციული მალაზიების გახსნა და ფუნქციონირება; საშუამავლო საქმიანობა; ვალუტის გადამცვლელი პუნქტების გახსნა; აფთიაქის გახსნა; ავტომანქანის აკუმულატორების და სხვა ნაწილების შეკეთება; ავტოსათადარიგო ნაწილების შესყიდვა და რეალიზაცია; სასურსათო პროდუქტების დამზადება, შესყიდვა და რეალიზაცია.

სპს „... ..“-ს“ პარტნიორებს წარმოადგენენ გეოპლენსტი რ. კ-ე, გეოდეზისტი ბ. ქ-ე, ტოპოგრაფი ზ.

ც-ი. სპს „... ..“-ს“ პარტნიორთა კრების 2011 წლის 19 ივლისის საოქმო გადაწყვეტილებით რ. კ-ის 35%-იანი წილის ნახევრის სანაცვლოდ, მის ყოფილ მეუღლეს გადაეცა საზოგადოების კუთვნილი ქონების 17,5%, ხოლო, დარჩენილი ქონების მიხედვით, წილები განაწილდა სამ პარტნიორს შორის სასამართლოს დასრულების შემდეგ, ახალი პარტნიორის შემოსვლის გამო სამუშაოთა სპეციფიკიდან გამომდინარე საზოგადოების მუშაობის შეფერხების თავიდან აცილების მიზნით.

სააპელაციო პალატამ დადგენილი ფაქტობრივი გარემოებების სამართლებრივი შეფასებისას მიუთითა „მეწარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-20, 23-ე, 26.1-ე და 30-ე მუხლებზე, 33.2-ე და 33.4-ე მუხლებზე და საზოგადოების წესდების 5.9-ე პუნქტზე, საზოგადოების (სპს „... ..“) წესდების 3.4-ე, 5.2-ე, 5.3-ე, 5.6-ე, 5.12-ე, 6.2-ე, 6.3-ე, 6.7-ე პუნქტებზე და ზემოაღნიშნული კანონისა და საზოგადოების წესდებით დადგენილი ნორმების სამართლებრივი ანალიზის საფუძველზე არ გაიზიარა აპელანტის მოსაზრება იმის თაობაზე, რომ სასამართლოს მიერ საზოგადოებაში „კონფლიქტური პარტნიორის შეყვანა“, რომელიც იმავდროულად წესდების მიხედვით სანარმოს თანახმად მძღვანელი ხდება და არ გააჩნია სანარმოს მართვისა და საქმიანობის გამოცდილება და უნარი უარყოფითად აისახება სანარმოს საქმიანობაზე და ეწინააღმდეგება ზნეობის ნორმებს. კერძოდ, პალატამ აღნიშნა, რომ გასაჩივრებული გადაწყვეტილების შესაბამისად, აღიარებულ იქნა მოსარჩელე გ. კ-ის თანასაკუთრების უფლება სპს „... ..“-ში“ რ. კ-ის წილზე, კერძოდ, მოსარჩელე ცნობილ იქნა რ. კ-ის 35%-დან ნახევრის – 17.5%-ის მესაკუთრედ. სააპელაციო პალატის მოსაზრებით, განსახილველ შემთხვევაში, საზოგადოების პარტნიორის წილის თანამესაკუთრედ ცნობა, რაც, მართალია, გულისხმობს წილის მფლობელისათვის საზოგადოების პარტნიორის უფლებების მინიჭებას, ავტომატურად არ ნიშნავს მისთვის საზოგადოების მართვის უფლების გადაცემას (მინიჭებას), კერძოდ, სააპელაციო პალატის განმარტებით, „მეწარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონის 23-ე მუხლით პარტნიორისათვის მინიჭებული სანარმოს გაძღოლის უფლებამოსილება შესაძლებელია შეიზღუდოს საზოგადოების წესდებით, განსახილველ შემთხვევაში, აღნიშნულს ადგენს საზოგადოების წესდების 6.3, 6.7 პუნქტები. შესაბამისად, სააპელაციო პალატამ მიიჩნია, რომ სოლიდარული პასუხისმგებლობის საზოგადოებაში შემსვლელი პარტნიორის (გარდა პარტნიორის მიერ პარტნიორთა წინასწარი თანხმობით წილის გასხვისების შემთხვევისა) სტატუსის საკითხის (მათ შორის პარტნიორისათვის სანარმოს მართვის უფლებამოსილების მინიჭების) განსაზღვრა „მეწარმეთა შესახებ“ კანონის 33.2-ე და 33.4-ე, აგრეთვე, საზოგადოების წესდების 5.8-ე და 5.9-ე პუნქტების სამართლებრივი ანალიზიდან გამომდინარე, განეკუთვნებოდა საზოგადოების პარტნიორთა კრების კომპეტენციას და განსახილველი დავის საგანს არ წარმოადგენდა. ამდენად, აპელანტის მოსაზრება იმის თაობაზე, რომ გ. კ-სათვის საზოგადოების წილის გადაცემა შეაფერ-

ხებს საზოგადოების საქმიანობას და ეწინააღმდეგება სამეწარმეო კანონმდებლობას და ზნეობის ნორმებს, პალატამ დაუსაბუთებლად ჩათვალა, აღნიშნა, რომ არ გამომდინარეობდა მოქმედი კანონმდებლობით დადგენილი ნორმების სწორი განმარტებიდან და, შესაბამისად, არ დააკმაყოფილა.

აპელანტის მოსაზრება იმის თაობაზე, რომ სასამართლოს სადავო ურთიერთობის გადაწყვეტისას უნდა გამოეყენებინა სამეწარმეო კანონმდებლობა, სააპელაციო სასამართლომ არ გაიზიარა და განმარტა, რომ, მოცემულ შემთხვევაში, მოსარჩელის მოთხოვნის ფაქტობრივ-სამართლებრივ საფუძველს წარმოადგენდა მეუღლეთა თანასაკუთრებაში არსებული ქონების, მათ შორის, სპს „... ..“-ში“ მოპასუხის წილი კაპიტალის, გაყოფა, რაც წესრიგდება საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 1151-ე-1171-ე მუხლებით, ამდენად, სააპელაციო პალატამ მიიჩნია, რომ პირველი ინსტანციის სასამართლომ სწორად გამოიყენა სამოქალაქო კოდექსის შესაბამისი ნორმები სადავო ურთიერთობის გადაწყვეტისას.

რაც შეეხება, აპელანტის მიერ სპს „... ..“ 2011 წლის 19 ივლისის პარტნიორთა კრების ოქმზე მითითებას, პალატამ მიიჩნია, რომ აღნიშნულით, დადგინდა საზოგადოების პარტნიორად სასამართლოს მიერ გ. კ-ის შესაძლო აღიარების თავიდან აცილების მიზნით, მისთვის საზოგადოების ქონების ნაწილის გადაცემა, რაც მოსარჩელისათვის საზოგადოებაში მოპასუხის წილზე თანასაკუთრების აღიარების მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის საფუძველად ვერ გამოდგებოდა.

სააპელაციო სასამართლოს დასახელებული განჩინება საკასაციო წესით გაასაჩივრა რ. კ-მ, მოითხოვა მისი გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილების მიღებით საწარმოს წილის გაყოფის თაობაზე მოსარჩელის მოთხოვნაზე უარის თქმა შემდეგი საფუძველებით:

კასატორის განმარტებით, დავის განხილვისას, სასამართლომ არასწორად გამოიყენა და განმარტა სამოქალაქო კოდექსის 147-ე მუხლი, ვინაიდან, კონკრეტულ შემთხვევაში, საწარმოში პარტნიორის წილის უფლება მოიპოვება ინტელექტუალური შრომით და, შესაბამისად, მისი სარგებლობა და ნაყოფის მიღება ინტელექტუალური შესაძლებლობებითაა შეზღუდული და ამასთან, კასატორის აზრით, ამ უფლების ზნეობრივი ნორმების გათვალისწინების გარეშე გამოეყენება მიმართულია უფლების ბოროტად გამოყენებისაკენ.

კასატორის მოსაზრებით, სადავო ურთიერთობა სამოქალაქო კოდექსის 153-ე მუხლის შესაბამისად, აქციორული და შეზღუდული უფლების მატარებელია და დატვირთულია სამეწარმეო ურთიერთობის სპეციალური ნორმებით, რომლებიც სასამართლომ სწორად ვერ შეაფასა, ვინაიდან თუ იგი სწორად შეაფასებდა, უნდა მისულიყო იმ დასკვნამდე, რომ სადავო ურთიერთობის მოსაწესრიგებლად გაეწველებინა კანონი საავტორო და მომიჯნავე უფლებების შესახებ, რომლის დაცვის ღირსი უფლება გააჩნდა კასატორს, როგორც საწარმოს პარტნიორ მენილეს, დასახელებული კანონის 1-7-ე და მე-18 მუხლების შესაბამისად.

კასატორის განმარტებით, სასამართლომ დავის გადაწყვეტისას ნაცვლად იმისა, რომ უპირატესობა მიენიჭებინა „მეწარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონის სპეციალური ნორმებისათვის, მან უპირატესობა მიანიჭა საოჯახო-საქორწინო ნორმებს და მოსარჩელეს არასწორად მიაკუთვნა კასატორის წილის ნახევარი.

სამოტივაციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლო საკასაციო საჩივრების საფუძველების შესწავლისა და გასაჩივრებული გადაწყვეტილების იურიდიული დასაბუთების შემოწმების შედეგად მიიჩნევს, რომ რ. კ-ის საკასაციო საჩივარი ნაწილობრივ უნდა დაკმაყოფილდეს და საქმე ხელახლა განსახილველად უნდა დაუბრუნდეს იმავე სასამართლოს შემდეგ გარემოებათა გამო:

სამოქალაქო კოდექსის 1158-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის თანახმად, მეუღლეთა მიერ ქორწინების განმავლობაში შექმნილი ქონება წარმოადგენს მათ საერთო ქონებას (თანასაკუთრებას), თუ მათ შორის საქორწინო ხელშეკრულებით სხვა რამ არ არის დადგენილი. ამავე მუხლის მე-2 ნაწილის თანახმად, ასეთ ქონებაზე მეუღლეთა თანასაკუთრების უფლება წარმოიშობა მაშინაც, თუ ერთ-ერთი მათგანი ეწეოდა საოჯახო საქმიანობას, უვლიდა შვილებს ან, სხვა საპატიო მიზეზის გამო, არ ჰქონია დამოუკიდებელი შემოსავალი.

სააპელაციო სასამართლომ დადგენილად მიიჩნია, რომ რ. კ-ის სოლიდარული პასუხისმგებლობის საზოგადოებაში „... ..“ გააჩნია 35% რაც მითითებული მუხლის საფუძველზე მეუღლეთა თანასაკუთრებაშია.

საკასაციო პალატა განმარტავს, რომ წილი საზოგადოებაში წარმოადგენს ქონებას, რასაც ახასიათებს გარკვეული თავისებურება. უპირველეს ყოვლისა, აღსანიშნავია, რომ საწარმოს საკუთრება უნდა გამოიყენოს წილზე საკუთრებისაგან. წილი წარმოადგენს იმ უფლება-ვალდებულებების ერთობლიობას, რაც წარმოიშობა საზოგადოების წევრობიდან. შესაბამისად, წილის ოდენობა განსაზღვრავს პარტნიორების უფლება-მოვალეობების მოცულობას. წილის განსხვავება ნიშნავს წილის ყოველგვარ გადაცემას სხვა პირის საკუთრებაში, მაგრამ გასათვალისწინებელია, რომ „მეწარმეთა შესახებ“ კანონით წილის გასხვავების სასამართლებრივი რეჟიმი განსხვავდება ცალკეულ საზოგადოების ორგანიზაციულ-სამართლებრივი ინსტიტუტებით გათვალისწინებული დანაწესებით.

სპს „... ..“-ს“ დაფუძნების პერიოდში მოქმედი „მეწარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონის 30-ე მუხლის თანახმად (ამოღებულია 14.03.2008 №5913) პარტნიორს შეუძლია გაასხვისოს თავისი წილი-კაპიტალი, თუ ყველა დანარჩენი პარტნიორი წინასწარ განაცხადებს თანხმობას, ან თუ საზოგადოების წესდებით დაშვებულია გასხვისება. წილი-კაპიტალის დათმობისას საჭიროა საწარმო წესით დამოწმებული ხელ-

შეკრულება. საბუთი უნდა შეიცავდეს სხვა პარტნიორების თანხმობასაც, უამისოდ დათმობის ხელშეკრულება ბათილია.

განსახილველი ნორმის მიზანია სოლიდარული პასუხისმგებლობის საზოგადოებაში ერთ-ერთი პარტნიორის მიერ წილი-კაპიტალის განსხვავებისას დანარჩენ პარტნიორთა უფლებების დაცვა. სოლიდარული პასუხისმგებლობის საზოგადოებაში წილის განსხვავება (მისი ყოველგვარი განკარგვა) არ არის შეუზღუდავი. წილის გადაცემით, პარტნიორი გადასცემს ახალ შემძენს საზოგადოებიდან გამომდინარე უფლება-ვალდებულებებს, რაც ნიშნავს იმას, რომ შემძენი ხდება საზოგადოების პარტნიორი. ამდენად, იმის გათვალისწინებით, რომ სოლიდარული პასუხისმგებლობის საზოგადოება ემყარება სპეციალურ პირად და ქონებრივ დამოკიდებულებას პარტნიორებს შორის, კანონმა დაადგინა გარკვეული შეზღუდვები, რომლითაც დაცულია დანარჩენი პარტნიორების ინტერესები ახალი პარტნიორის საზოგადოებაში შესვლასთან დაკავშირებით.

გასათვალისწინებელია, რომ იმ დროს მოქმედი საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 33-ე მუხლი ისახავდა ანალოგიურ მიზნებს, მაგალითად, თუ სოლიდარული პასუხისმგებლობის საზოგადოების პარტნიორი გარდაიცვლებოდა, მისი მემკვიდრეები ხდებოდნენ უფლებამონაცვლეები, მაგრამ საზოგადოების წევრებად რჩებოდნენ იმ შემთხვევაში, თუ დანარჩენი პარტნიორები თანახმა იქნებოდნენ ახალი პარტნიორის მიღებაზე. ამასთან ერთად, გასათვალისწინებელია, რომ იმ დროს მოქმედი 33.2-ე მუხლის თანახმად დანარჩენი პარტნიორების თანხმობის შემთხვევაში ახალი პარტნიორი შემოდიოდა კომანდიტის სტატუსით, სხვა სტატუსით საზოგადოებაში შესვლის მოთხოვნის უფლება მას კანონის მიხედვით არ გააჩნდა, რადგან სოლიდარული პასუხისმგებლობის საზოგადოება, როგორც აღინიშნა, ემყარება სპეციალურ პირად და ქონებრივ დამოკიდებულებას პარტნიორებს შორის.

აღნიშნულის გათვალისწინებით, საკასაციო პალატა ყურადღებას აქცევს სააპელაციო სასამართლოს მიერ დადაგენილ ფაქტობრივ გარემოებას იმის თაობაზე, რომ საზოგადოების წესდების 5.3. პუნქტის თანახმად, „პარტნიორს შეუძლია გაასხვისოს თავისი კაპიტალი, თუ პარტნიორები წინასწარ დათანხმდებიან“, ასევე, წესდების 5.9 პუნქტის თანახმად „თუ პარტნიორს ჰყავს მემკვიდრე, ასეთ შემთხვევაში საზოგადოებაში შემსვლელი სპეციალური უფლებამოსილების ძალით იღებს პარტნიორის სტატუსს“.

წესდების განსახილველი პუნქტები პარტნიორის მიერ წილის გასხვისებას ან სხვაგვარ გადაცემას დამოკიდებულს ხდიან დანარჩენ პარტნიორების თანხმობაზე, თუმცა სააპელაციო სასამართლო ასკვნის, რომ „პარტნიორის წილი სოლიდარული პასუხისმგებლობის საზოგადოებაში წარმოადგენს ქონებას, რომლის გადაცემა მესამე პირთათვის დასაშვებია კანონმდებლობითა და საზოგადოების წესდებით გათვალისწინებული საფუძვლების არასებობისას“, მაგრამ არ ამახვილებს ყურადღებას პარტნიორის მიერ წილის გადაცემის ბოჭვის თავისებურებებზე, რასაც საკმაოდ დიდი მნიშვნელობა ენიჭება იმის გადასაწვეტად, თუ რამდენად შეიძლება ახალი პარტნიორის შეყვანა საზოგადოებაში.

საკასაციო პალატა განმარტავს, რომ, მოცემულ შემთხვევაში გასათვალისწინებელია არა მხოლოდ მეუღლეთა უფლება-ვალდებულებების განსაზღვრის თავისებურებები, არამედ, პარტნიორთა უფლება-ვალდებულებები, რაც კანონით და წესდებით მათ გააჩნიათ ერთ-ერთ მეუღლესთან. მეუღლეთა შორის დავის მოწესრიგებით არ უნდა იქნეს უგულვებლყოფილი სხვა პირების უფლებები, რაც მათ გააჩნიათ „მეწარმეთა შესახებ“ კანონითა და წესდების საფუძველზე.

აქედან გამომდინარე, საკასაციო პალატა მხედველობაში იღებს დადგენილ ფაქტს, რომ რ. კ-ის წილი საზოგადოებაში წარმოადგენს მეუღლეთა თანასაკუთრებას, მაგრამ ამ წილის გაყოფისას სასამართლომ უნდა გაითვალისწინოს ზემოაღნიშნული განმარტებების მიხედვით ის შეზღუდვები, რომელიც შეიძლება ეხებოდეს ახალი პარტნიორის მიღებას საზოგადოებაში.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, სააპელაციო სასამართლომ უნდა დაადგინოს დანარჩენი პარტნიორების თანხმობის არსებობა წილის გაყოფის შედეგად ახალი პარტნიორის მიღებაზე. ასეთი თანხმობის არარსებობის შემთხვევაში გ. კ-ეს უნდა მიეცეს რ. კ-ის წილის ნახევრის ღირებულება. ამ უკანასკნელ შემთხვევაში, სასამართლომ უნდა შეაფასოს ამ ნაწილის ღირებულება სპეციალური ცოდნის გამოყენებით.

სარეზოლუციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლომ იხელმძღვანელა საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 412-ე მუხლით და

და ა დ გ ი ნ ა:

1. რ. კ-ის საკასაციო საჩივარი ნაწილობრივ დაკმაყოფილდეს;
2. გაუქმდეს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2011 წლის 16 ნოემბრის განჩინება და საქმე ხელახალი განხილვისათვის დაუბრუნდეს იმავე პალატას;
3. საკასაციო სასამართლოს განჩინება საბოლოოა და არ გასაჩივრდება.

მემაკვიდრეოების სამართალი

შინაურული ანდერძი

განჩინება

№ას-1563-1563-2011

28 თებერვალი, 2011 წ., ქ. თბილისი

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის
შემადგენლობა: ნ. კვანტალიანი (თავმჯდომარე, მომხსენებელი),
პ. ქათამაძე,
ბ. ალავეიძე

დავის საგანი: შინაურული ანდერძის ბათილად ცნობა

აღწერილობითი ნაწილი:

ო. კ-ემ სარჩელი აღძრა ნ. ნ-სა და დ. ხ-ის მიმართ ლ. კ-ის შინაურული ანდერძის ბათილობის შესახებ შემდეგი დასაბუთებით: ქუთაისის საქალაქო სასამართლოს 2008 წლის 13 ივნისის გადაწყვეტილებით, დაკმაყოფილდა ო. კ-ის სარჩელი და ბათილად იქნა ცნობილი ან გარდაცვლილ ლ. კ-ის 2006 წლის 25 ნოემბრის ნ. ნ-ს მიმართ შედგენილი შინაურული ანდერძი, რაც უცვლელი დარჩა ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2008 წლის 27 ნოემბრის განჩინებით. სააპელაციო სასამართლოს 2008 წლის 27 ნოემბრის სხდომაზე აპელანტ ნ. ნ-ს წარმომადგენელმა სასამართლოს წარუდგინა ლ. კ-ის სახელით 1998 წლის 21 სექტემბერს ნ. ნ-ს სახელზე შედგენილი ახალი შინაურული ანდერძი, რომელიც, წარმომადგენლის განმარტებით, მან შემთხვევით იპოვა ლოცვების წიგნში 2008 წლის 4 ნოემბერს ქუთაისში, გ-ს ქ. №48-ში მდებარე საცხოვრებელ სახლში სტუმრად ყოფნისას. ადგილზე თათბირით, საოქმო ფორმით მიღებული განჩინებით სააპელაციო პალატამ უარი თქვა ამ ანდერძისა და შესაბამისი ექსპერტიზის დასკვნის საქმეზე დართვაზე იმ მოტივით, რომ დავის საგანს არ უკავშირდებოდა და ისინი დაუბრუნდა წარმომადგენს. მოსარჩელეს მიაჩნია, რომ ლ. კ-ის სახელით შედგენილი 1998 წლის 21 სექტემბრის შინაურული ანდერძი არ არის შედგენილი თავად ლ. კ-ის მიერ, მაშინ, როცა სამოქალაქო კოდექსის 1364-ე მუხლი იმპერატიულად ადგენს, რომ შინაურული ანდერძი მონადერძის მიერ თავისი ხელით უნდა იყოს დაწერილი და ხელმოწერილი. მოცემულ შემთხვევაში არაერთი მოწმის ჩვენებით შეიძლება დადასტურდეს, რომ ლ. კ-ეს ანდერძი არ შეუდგენია, არ დაუტოვებია და იგი მთელი სიცოცხლის მანძილზე, გარდაცვალების მომენტამდე ყოველთვის აცხადებდა სიტყვიერად, რომ ის ანდერძს არ დანერდა და მისი სამკვიდრო ქონება დარჩებოდა ო. კ-ეს, ვინაიდან თვლიდა ყველაზე ახლომდებარე ნათესავად, რომელიც, როგორც მარტოხელას, ნებისმიერი საჭიროების შემთხვევაში უწყევდა მატერიალურ თუ სხვა სახის დახმარებას. გაზიარებული არ უნდა იქნეს შპს „სასამართლო ექსპერტიზის არასამთავრობო კვლევითი ცენტრ ალტ-ექსპერტის“ კალიგრაფიული ექსპერტიზის დასკვნა, რომლის თანახმად 1998 წლის 21 სექტემბრის შინაურული ანდერძის ტექსტი და მასზე ხელმოწერა შესრულებულია ლ. კ-ის მიერ, რადგან ექსპერტიზა დაეყრდნო და ჩატარდა დაინტერესებული მხარის მოპასუხე ნ. ნ-ს მიერ წარდგენილ, ლ. კ-ის ხელწერის არაოფიციალურ და საეჭვო ნიმუშებზე, რაც არ გამორიცხავს, რომ ეს ნიმუშები და სადავო ანდერძიც შეადგინა არა ლ. კ-ემ, არამედ ერთმა და იმავე სხვა პირმა. კალიგრაფიული ექსპერტიზის ჩატარების მეთოდის თანახმად, ხელწერისა და ხელმოწერის ნამდვილობის დასადგენად გამოსაკვლევი ნიმუში უნდა შედარდეს ოფიციალურ დოკუმენტებში შესრულებულ ჩანაწერებს.

მოპასუხე ნ. ნ-მ სარჩელი არ ცნო შემდეგი დასაბუთებით: ქ.ქუთაისში, გ-ს ქუჩა 48-ში ერთ ოჯახად ცხოვრობდნენ ლ. კ-ე და ნ. ნ-ა მშობლებთან ერთად. ლ. კ-ეს შვილად მიაჩნდა ნ. ნ-ა. იგი ყოველთვის გამოხატავდა მადლიერების გრძნობას მისი მშობლების მიმართ მისადმი კეთილი და მზრუნველი დამოკიდებულების გამო, ამიტომ ლ. კ-ეს არაერთხელ უთქვამს, რომ იგი თავის ქონებას დაუტოვებდა ნ. ნ-ას. ანდერძის, არსებობის შესახებ იცოდა ნ. ნ-ამ და მისმა ოჯახმაც, ასევე იცოდნენ ლ. კ-ის მეგობრებმა, ეკლესიის მრევლმაც. 1998 წლის 21 სექტემბერს დაწერილი ანდერძის შემდეგ ლ. კ-ემ 2006 წლის 25 ნოემბერს დაწერა ახალი შინაურული ანდერძი, რომელშიც მან იგივე გაიმეორა და თავისი ქონება უანდერძა ნ. ნ-ას. 2006 წლის 25 ნოემბრის შინაურული ანდერძი გაასაჩივრა მოსარჩელემ და სასამართლომ ბათილად ცნო, როგორც ფორმის დაუცველად შედგენილი. სასამართლოში საქმის განხილვისას ლ. კ-ის სახლში, მისი წიგნების თვალყურისას, კერძოდ, ლოცვების წიგნში იპოვა 1998 წლის 21 სექტემბერს ლ. კ-ის მიერ შედგენილი შინაურული ანდერძი. ლ. კ-ის ორმოცზე ან გარდაცვლილი მ. ნ-ე, რომელიც ლ. კ-ის მეგობარი და მრევლის წევრი იყო, ეუბნებოდა ნ. ნ-ას დედას – „ბიბლიის წიგნი აუცილებლად ნახეთო“. ამის შესახებ კარგად იცის თავად მოსარჩელის ოჯახმა. ო. კ-ის ქალიშვილმა იზა კ-ემ ნ. ნ-ას დედასთან საუბარში დაადასტურა, რომ მან გაიგონა მ. ნ-ის ნათქვამი. ლ. კ-ეს „ბიბლია“ რამდენიმე ჰქონდა და იმ წუთებში არავის მოუვიდა აზრად, რომ კარადაში დადებულ „ახალ ალთქმაში“ შეიძლებოდა ყოფილიყო რაიმე. 1998 წლის 21 სექტემბრის შინაურული ანდერძი მოპასუხემ წარმოადგინა სააპელაციო სასამართლოში, მაგრამ სასამართლომ მის მიღებაზე უარი უთხრა იმ მოტივით, რომ დავის საგანთან მას რაიმე კავშირი არ ჰქონდა. მოსარჩელე მიუთითებს, რომ შინაურული ანდერძი რეალურად არ არის შედგენილი თავად ლ. კ-ის მიერ, რაც შეიძლება დადასტურებულ იქნას მოწმეთა ჩვენებებით. მოწმეებს არ შეუძლიათ, დაადასტურონ ფაქტი, თუ რას ფიქრობდა და რას აკეთებდა ლ. კ-ე. მოსარჩელის დასახელებულმა მოწმეებმაც და ბევრმა სხვამაც კარგად იციან, რომ ლ. კ-ე მარტო არ ცხოვრობდა და იგი ცხოვრობდა ნ-ასთან ერთად და მისი ოჯახი უვლიდა. მოპასუხის მიერ სააპელაციო სასამართლოში შინაურულ ანდერძთან ერთად წარდგენილ იქნა შპს „სასამართლო ექსპერტიზის არასამთავრობო კვლევითი ცენტრ ალტ-ექსპერტის“ კალიგრაფიული ექსპერტიზის

დასკვნა, რომლის თანახმად, 1998 წლის 21 სექტემბრის ტექსტი და მასზე ხელმოწერა ლ. კ-ემ შეასრულა. მოპასუხის მიერ აღნიშნულ საექსპერტო ბიუროში შეტანილ იქნა შინაურული ანდერძი იმიტომ, რომ მოსარჩელემ უნდობლობა გამოუცხადა ლევან სამხარაულის სახელობის ეროვნულ სასამართლო ექსპერტიზის ბიუროს, რომელმაც 2006 წლის 25 ნოემბერს შედგენილ შინაურულ ანდერძზე ჩაატარა საექსპერტო კვლევა. მოსარჩელის მითითება, რომ საექსპერტო ბიურომ „ალტ-ექსპერტმა“ კვლევა ჩაატარა საეჭვო ნიმუშებზე, არასწორია, რადგან ექსპერტიზას წარედგინა ლ. კ-ის რვეულები და ნიგნები, რომელზეც ლ. კ-ის ხელმოწერები და ჩანაწერებია შესრულებული, ასევე, ოფიციალური დოკუმენტები, საპენსიო მოწმობა, დახმარების პროგრამის დოკუმენტები, რომელსაც ასევე ლ. კ-ე აწერს ხელს. ასე რომ, უსაფუძვლოა მოსარჩელის მითითება, რომ ექსპერტიზა შემოწმებისას საეჭვო დოკუმენტებს დაეყრდნო. ამდენად, მოსარჩელის მოთხოვნა 1998 წლის 21 სექტემბრის შინაურული ანდერძის ბათილად ცნობის თაობაზე უსაფუძვლოა და არ უნდა დაკმაყოფილდეს.

ქუთაისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2011 წლის 10 თებერვლის გადაწყვეტილებით ო. კ-ის სარჩელი დაკმაყოფილდა, ბათილად იქნა ცნობილი ლ. კ-ის სახელით 1998 წლის 21 სექტემბერს შედგენილი ანდერძი, რაც სააპელაციო წესით გაასაჩივრა ნ. ნ-ამ.

ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 7 სექტემბრის გადაწყვეტილებით ნ. ნ-ას სააპელაციო საჩივარი დაკმაყოფილდა, გაუქმდა გასაჩივრებული გადაწყვეტილება და ო. კ-ის სარჩელი არ დაკმაყოფილდა შემდეგი დასაბუთებით: პალატამ დადგენილად ცნო შემდეგი ფაქტობრივი გარემოებები: ლ. კ-ე გარდაიცვალა 2007 წლის 17 მარტს; თ. კ-ე და ლ. კ-ე იყვნენ ბიძაშვილები, ძმების – ი. და ნ. კ-ეების შვილები; ლ. კ-ეს პირველიდან მეოთხე რიგის ჩათვლის მემკვიდრეები არ დარჩენია. 1998 წლის 21 სექტემბრის სადავო ანდერძით, ლ. კ-ემ ნ. ნ-ას უანდერძა კუთვნილი სახლი, მდებარე ქუთაისში, გ-ს ქ. №48-ში. 2006 წლის 25 ნოემბერს ლ. კ-ემ ისევ შეადგინა ანდერძი, რომლითაც კუთვნილი ქონება, კვლავ უანდერძა ნ. ნ-ას. ამ ანდერძს ხელი მოაწერა ლ. კ-ემ, თუმცა ტექსტი შეადგინა სხვა პირმა და, ამის გამო, ქუთაისის საქალაქო სასამართლოს 2008 წლის 13 ივნისის გადაწყვეტილებით ანდერძი ბათილად იქნა ცნობილი. საქართველოს შსს ქუთაისის საქალაქო სამმართველომ დაიწყო წინასწარი გამოძიება ლ. კ-ის ბინის კუთვნილების დადგენასთან დაკავშირებით სამოქალაქო დავისას ყალბი დოკუმენტების დამზადებისა და გამოყენების ფაქტზე, თუმცა, ქუთაისის საქალაქო სამმართველოს შენობაში, ხანძრის შედეგად, განადგურდა სისხლის სამართლის საქმე და, მათ შორის, სადავო ანდერძის დედანიც.

პალატამ დადგენილი ფაქტობრივი გარემოებები სამართლებრივად შემდგენილად შეაფასა: სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 102-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის თანახმად, იმის მტკიცების ტვირთი, რომ სადავო ანდერძი და მასზე არსებული ხელმოწერა არ იყო შესრულებული ლ. კ-ის მიერ, ეკისრებოდა მოსარჩელე მხარეს. პალატამ მიიჩნია, რომ მოსარჩელემ ვერ დაამტკიცა სარჩელში მითითებული გარემოებები. მოცემულ საქმეზე წარმოდგენილი არის რამდენიმე საექსპერტო დაწესებულების დასკვნა. სამოქალაქო ექსპერტიზის არასამთავრობო კვლევითი ცენტრის „ალტ-ექსპერტის“ კატეგორიული დასკვნის თანახმად, სადავო ანდერძი დანერგა და მასზე ხელიც თავად ლ. კ-ემ მოაწერა. სისპ ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიუროს დასკვნის თანახმადაც, სადავო ანდერძი ლ. კ-ის მიერ იყო შესრულებული. მხოლოდ საქართველოს შსს საექსპერტო-კრიმინალისტიკური მთავარი სამმართველოს ექსპერტიზის დასკვნიდან გამომდინარეობს, რომ სადავო ანდერძზე არსებული ხელმოწერა ლ. კ-ეს არ შეუსრულებია. ექსპერტებმა თავიანთი დასკვნები უპირობოდ დაადასტურეს და დაასაბუთეს სასამართლო სხდომაზე. ამგვარად, საქმეში წარმოდგენილი ექსპერტთა დასკვნები ერთმანეთს ეწინააღმდეგება. იმის გამო, რომ სადავო ანდერძის დედანი განადგურებულია, აღწერის ნამდვილობის დადგენის მიზნით, მასზე დამატებითი საექსპერტო კვლევების ჩატარება შეუძლებელია. შესაბამისად, ექსპერტთა დასკვნები ურთიერთგამომრიცხავია და ამით არ დასტურდება სადავო ანდერძის სიყალბე. პალატის აზრით, საქალაქო სასამართლომ შეცდომით მიანიჭა უპირატესობა შსს საექსპერტო-კრიმინალისტიკური მთავარი სამმართველოს ექსპერტის დასკვნას „ალტ-ექსპერტისას“ და ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიუროს დასკვნებთან შედარებით. პალატამ არ გაიზიარა საქალაქო სასამართლოს პოზიცია იმის თაობაზე, რომ „ალტექსპერტსა“ და ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიუროს შესადარებელ ნიმუშებზე წარდგენილი ჰქონდა მხოლოდ ე.წ არაოფიციალური ტექსტები. პირველ ყოვლისა, აღსანიშნავია, რომ, გარდა შინაურული ტექსტებისა, ექსპერტებმა შესადარებელ ნიმუშად გამოიყენეს საპენსიო მოწმობასა და ზამთრის გათბობის დახმარების პროგრამაზე ლ. კ-ის მიერ შესრულებული ხელმოწერები. ის, რომ ამ საბუთებს ხელი ლ. კ-ემ მოაწერა, პალატამ საეჭვოდ არ მიიჩნია. მნიშვნელოვანია, რომ ლ. კ-ის საპენსიო საქმეში არსებული ხელმოწერები შესადარებელ ნიმუშად გამოიყენა შსს საექსპერტო-კრიმინალისტიკური მთავარი სამმართველოს ექსპერტმაც. გარდა ამისა, შესადარებელ ნიმუშებზე ექსპერტებს წარდგენილი ჰქონდათ ნიგნებზე ლ. კ-ის სახელით შესრულებული ხელმოწერები, ჩვეულებრივ კი, ნიგნებს, მათი მესაკუთრენი, პირადად აწერენ ხელს, ამიტომ პალატამ მიიჩნია, რომ „ალტ-ექსპერტისას“ და ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიუროს ექსპერტებისათვის წარდგენილი შესადარებელი ნიმუშები ეკუთვნოდა ლ. კ-ეს. შსს საექსპერტო-კრიმინალისტიკური მთავარი სამმართველოს ექსპერტის დასკვნა ეწინააღმდეგება არა მარტო სხვა ექსპერტთა დასკვნებს, არამედ კანონიერ ძალაში შესული სასამართლოს გადაწყვეტილებით დადგენილ ფაქტსაც. შსს საექსპერტო-კრიმინალისტიკური მთავარი სამმართველოს ექსპერტის დასკვნიდან გამომდინარეობს, რომ არც 2006 წლის 25 ნოემბრის ანდერძი იყო ლ. კ-ის მიერ ხელმოწერილი, თუმცა ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს 2008 წლის 27 ნოემბრის განჩინებით დადგენილია, რომ ამ ანდერძს ლ. კ-ემ ხელი ნამდვილად მოაწერა. ეს დადასტურებულია სისპ ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექ-

სპერტიზის ეროვნული ბიუროს 2007 წლის 27 აპრილის კატეგორიული დასკვნითაც. აღნიშნულის გამო, პალატის მითითებით, სასამართლო გადაწყვეტილების მიღებისას მხოლოდ შსს საექსპერტო-კრიმინალისტიკური მთავარი სამმართველოს ექსპერტის დასკვნას ვერ დაეყრდნობა, სხვა მტკიცებულებები კი, რომლითაც დამტკიცდებოდა, რომ სადავო ანდერძისათვის მამკვიდრებელს ხელი არ მოუწერია, საქმეში წარმოდგენილი არ არის. მნიშვნელოვანია, რომ შსს საექსპერტო – კრიმინალისტიკური მთავარი სამმართველოს ექსპერტს საერთოდ არ გამოუკვლევია სადავო ანდერძის ტექსტი. აქედან გამომდინარე, საქმეში არ არის „ალტ-ექსპერტისა“ და ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიუროს ექსპერტთა დასკვნის იმ ნაწილის გამაქარწყლებელი მტკიცებულებები, რომლითაც ექსპერტებმა დაადგინეს, რომ ანდერძის ტექსტი დაწერილი იყო ლ. კ-ის მიერ. სააპელაციო სასამართლოს მიერ დაკითხულ მოწმეთა ჩვენებებით დგინდება, რომ ლურჯყდიან რვეულებში არსებული ჩანაწერები, რომლებიც შესადარებელ ნიმუშად წარედგინა ექსპერტებს, ეკუთვნოდა ლ. კ-ეს. საქმეში არსებული წერილობითი მტკიცებულებებით, კერძოდ, მოწმეების, ლ. კ-ის, ა. კ-ის, მ. წ-ისა და თ. ქ-ის დაკითხვის ოქმებით დგინდება, რომ მამკვიდრებელს კარგად შეეძლო წერა მაშინაც კი, როცა მხოლიარე ავადმყოფი იყო. ეს ნიშნავს, რომ გარდაცვალებამდე, რვა წლით ადრე მამკვიდრებელი თავისუფლად მოახერხებდა, როგორც ანდერძის ტექსტის შედგენას, ასევე რვეულში ჩანაწერების გაკეთებასაც. ლ. კ-ეს სურდა, სამკვიდრო დატოვებინა აპელანტისათვის, კერძოდ, საქმეში წარმოდგენილ მოწმეთა ლ. ლ-ისა და მ. ვ-ის ჩვენებებით დასტურდება, რომ ეს პირები პირადად ესწრებოდნენ 2006 წლის 25 ნოემბრის ანდერძის შედგენას და მამკვიდრებელმა გამოსატყობად სამკვიდროს აპელანტისათვის დატოვების ნება. ყოველივე ეს კი ადასტურებს, რომ სადავო ანდერძი დაწერილია და პირადად ხელმოწერილია მამკვიდრებელ ლ. კ-ის მიერ. სამოქალაქო კოდექსის 1364-ე მუხლის თანახმად, მოანდერძეს შეუძლია, თავისი ხელით დაწეროს ანდერძი და ხელი მოაწეროს მას. სადავო ანდერძი შედგენილია ზემოხსენებული ნორმის დაცვით და მისი ბათილად აღიარების საფუძველები არ არსებობს.

სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება საკასაციო წესით გაასაჩივრა ო. კ-ემ შემდეგი დასაბუთებით: პალატამ არ დაადგინა არსებითი მნიშვნელობის მქონე მთელი რიგი ფაქტობრივი გარემოებები და სამართლებრივად სწორად არ შეაფასა დადგენილი ფაქტობრივი გარემოებები და საქმეში არსებული უტყუარი მტკიცებულებები. ამასთან, პალატამ არასწორად განმარტა სამოქალაქო კოდექსის 1364-ე მუხლი. სასამართლომ არასწორად არ გაიზიარა საქართველოს შსს სამინისტროს საექსპერტო დაწესებულების მიერ სისხლის სამართლის საქმეზე მოპოვებული, ოფიციალური და სანდო ნიმუშების საფუძველზე ჩატარებული ექსპერტიზის დასკვნა 1998 წლის 21 სექტემბრის შინაურული ანდერძის სიყალბის შესახებ და უპირატესობა მიანიჭა საექსპერტო დასკვნებს, რომლებიც ჩატარებულ იქნა დაინტერესებული მხარის მიერ ოჯახიდან არაოფიციალურად ამოღებული და საექსპერტო დაწესებულებისათვის წარდგენილი ნიმუშების საფუძველზე და რომელთა დამთხვევა შინაურულ ანდერძთან არავითარ ტექნიკურ სირთულეს არ წარმოადგენდა. პალატა აღნიშნავს, რომ, გარდა შინაურული ტექსტებისა, ექსპერტებმა შესადარებელ ნიმუშებად გამოიყენეს საპენსიო მოწმობისა და ზამთრის დახმარების პროგრამაზე ლ. კ-ის მიერ შესრულებული ხელმოწერები და ის, რომ ამ საბუთებს ხელი მოაწერა უშუალოდ ლ. კ-ემ, პალატას სურდა არ მიიჩნია. პალატამ რის საფუძველზე დაასკვნა ამგვარად, გადაწყვეტილებით არ ირკვევა და სინამდვილეში მხოლოდ ვარაუდს წარმოადგენს, ისევე, როგორც საექსპერტო პალატის მოსაზრება იმის თაობაზე, რომ ნიგნებზე ლ. კ-ის სახელით შესრულებული ხელმოწერა ლ. კ-ეს ეკუთვნის, ვინაიდან, ჩვეულებრივ, ნიგნებს მათი მესაკუთრეები პირადად აწერენ ხელს. საპენსიო მოწმობასა და ზამთრის დახმარების პროგრამაზე ხელმოწერის აუცილებლობას საქართველოს რომელიმე კანონი ან კანონქვემდებარე აქტი არ ითვალისწინებს, ასეთი ხელმოწერა ოფიციალურად არ სრულდება და თუკი ლ. კ-ემ მათზე თავისი სურვილით მაინც მოაწერა ხელი, საქმეზე დაკითხულ რომელიმე მოწმეს უნდა დაედასტურებინა, რომ ასეთ ფაქტი არსებობდა, რაც არ განხორციელებულა. სრულიად არასამართლებრივია მსჯელობა იმის შესახებ, რომ ნიგნებზე წარწერებს თუ ხელმოწერებს, ჩვეულებრივ, მათი მესაკუთრეები ასრულებენ. საქმეზე არც ის არის დადგენილი, გამოსაკვლევი ნიგნები ლ. კ-ის საკუთრება იყო, თუ მისი გარდაცვალების შემდეგ მიიტანეს მის სახელში ან საერთოდ მოპასუხე ნ. წ-ას ბიბლიოთეკაში არსებულ ნიგნებზე იქნა შესრულებული ლ. კ-ის სახელით წარწერები. სასამართლომ გადაწყვეტილების სამართლებრივი დასაბუთებისას არასწორად დაასკვნა, რომ სადავო ანდერძის როგორც ტექსტი, ასევე მასზე არსებული ხელმოწერაც, საქართველოს სასამართლო ექსპერტიზის არასამთავრობო კვლევითი ცენტრის „ალტ-ექსპერტის“ კატეგორიული დასკვნის და სსიპ ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიუროს დასკვნის თანახმად, ეკუთვნოდა ლ. კ-ეს. ეს მოსაზრება არ გამომდინარეობს ხსენებული ექსპერტების მიერ სააპელაციო სასამართლოსთვის მიცემული განმარტებებიდან და მით უფრო საქართველოს შსს სამინისტროს საექსპერტო კრიმინალისტიკური მთავარი სამმართველოს ექსპერტის განმარტებიდან, რაც დამოუკიდებელი პრეტენზიის საგანს წარმოადგენს. პალატა არ აფასებს საქართველოს შსს სამინისტროს საექსპერტო დაწესებულების ექსპერტის მიერ კვალიფიციურად ახსნილ რიგ გარემოებებს, რომელთა ანალიზმა ექსპერტს საფუძველი მისცა, დაესკვნა, რომ შინაურულ ანდერძზე ხელმოწერა გაყალბებული იყო. ექსპერტ გ-ს, მისი კოლეგებისაგან განსხვავებით, გაცილებით ბევრი საკვლევი მასალა ჰქონდა წარდგენილი, როგორცაა: ქ.ქუთაისის ნოტარიუს დ. ხ-ის სანოტარო არქივიდან სასამართლოს განჩინების საფუძველზე ამოღებული, 2005 წლის 7 სექტემბრის სანოტარო წესით გაცემული რწმუნებულება, რეესტრის რეგისტრაციის №1-7371; სამოქალაქო რეესტრის სამსახურიდან გამოძიების მწარმოებელი ორგანოს მიერ ამოღებული 2005 წლის 27 მაისის განცხადება – ანკეტა; ქუთაისის საქალაქო სასამართლოს განჩინების საფუძველზე სს „სახალხო ბანკიდან“ ამოღებული 2005-07 წლებით დათარიღებული პენსიის გაცემის უწყისები; 2006-2007

ნლებით დათარიღებული სახალხო ბანკის ქვითრები; სოციალური სუბსიდიების სააგენტოს ქუთაისის განყოფილებიდან სასამართლოს მიერ გამოთხოვილი ლ. კ-ის საპენსიო საქმე №26-11-31228-ში არსებული განცხადება და 1984 წლით დათარიღებული წარდგინება. ექსპერტმა გ-მა ამ მასალებზე დაყრდნობით, რომლის ნამდვილობაც ეჭვს არ იწვევს, უტყუარად დაადასტურა სააპელაციო სხდომაზე, რომ ანდერძი გაყალბებულია. არ შეიძლება ექსპერტების – ა. მ-ისა და მ. რ-ის მიერ გაცემული დასკვნების უპირობო დადასტურებად ჩაითვალოს მათი სასამართლოსათვის მიცემული განმარტებები იმის შესახებ, რომ კატეგორიული დასკვნა 1998 წლის 21 სექტემბრის ანდერძის ხელნაწერისა და ხელმოწერის ლ. კ-ისადმი კუთვნილების შესახებ ემყარებოდა დაინტერესებული პირის სიტყვიერ ინფორმაციას, რომ მათთვის შესადარებლად წარდგენილი ნიმუშები ეკუთვნოდა ლ. კ-ეს. ხსენებულმა ექსპერტებმა უპირობოდ მხოლოდ ის დაადასტურეს, რომ მათთვის შესადარებლად წარდგენილი ნიმუშები და სადავო ანდერძი ერთმა და იმავე პირმა დაწერა.

სასამართლოს უნდა ემსჯელოს, მოცემული 3 საექსპერტო კვლევის ჩატარების დროს რამდენად მრავალრიცხოვანი და, რაც მთავარია, სარწმუნო შესადარებელი ნიმუშები ჰქონდათ ექსპერტებს წარდგენილი და რამდენად კვალიფიციურად აფასებდნენ ისინი გამოსაკვლევი ობიექტის თითოეულ შტრიხსა და დეტალს. ქ.ქუთაისის ნოტარიუს დ. ხ-ის მიერ 2005 წლის 7 სექტემბრის სანოტარო წესით გაცემულ რწმუნებულებაზე, სამოქალაქო რეესტრის სამსახურიდან ამოღებულ 2005 წლის 27 მაისის განცხადება-ანკეტაზე კანონი პირდაპირ ითვალისწინებს პირის მიერ, ერთ შემთხვევაში, სანოტარო აქტზე ხელმოწერის შესრულების სავალდებულობას უშუალოდ ნოტარიუსის, ხოლო, მეორე შემთხვევაში – სამოქალაქო რეესტრის თანამშრომლის თანდასწრებით, ანუ ხელმოწერები შესაბამის დოკუმენტებზე სრულდება კანონით უფლებამოსილი პირის უშუალო მეთვალყურეობით, პირის წინასწარი იდენტიფიკაციის შემდეგ, რაც სრულიად გამორიცხავს ამავე დოკუმენტზე სხვის მიერ ხელმოწერას, ე.ი შესადარებელი ნიმუშის გაყალბების შესაძლებლობას. 2005-2007 წლებით დათარიღებული სს „სახალხო ბანკიდან“ ამოღებული პენსიის გაცემის უწყისებზე 2006-2007 წლებით დათარიღებული სახალხო ბანკის ქვითრებზე, ლ. კ-ე პირადი ხელმოწერით ადასტურებდა პენსიის მიღებას და ეს მასალები არც ერთ დაინტერესებულ მხარესთან არ ინახებოდა, არამედ დაცული იყო სს „სახალხო ბანკის“ ფილიალში, ვამ შემთხვევაშიც, კანონი პირდაპირ ადგენს, რომ თანხის მიღებაზე ხელმოწერა შეუძლია, მხოლოდ მას, ვინც აღრიცხულია საპენსიო უწყისში. საქმის მასალებით კი, დადგენილი არ არის ფაქტი იმისა, რომ ლ. კ-ის სანოტარო რწმუნებულებით სხვა პირი ლეზობდა მის კუთვნილ პენსიას. სოციალური სუბსიდიების სააგენტოს ქუთაისის განყოფილებიდან გამოთხოვილ ლ. კ-ის საპენსიო საქმეში არსებული განცხადება და წარდგინება, რომელიც, კანონის თანახმად, ასევე შესრულებული იყო უშუალოდ ლ. კ-ის მიერ შესაბამის სამსახურში. ამდენად, სააპელაციო სასამართლოს სამართლებრივი შეფასებები მცდარია, ვინაიდან იგი ეწინააღმდეგება საქმეში არსებულ შსს 15.12.2010 წლის საექსპერტო დასკვნის შინაარსს. ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს 2008 წლის 27 ნოემბრის განჩინებით დადგენილია, რომ ამ ანდერძს ლ. კ-ემ ხელი ნამდვილად მოაწერა. ეს დადასტურებულია სსიპ ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიუროს 2007 წლის 27 აპრილის კატეგორიული დასკვნით, რომელიც სულ სხვა მნიშვნელობის მტკიცებულებაა და ექსპერტის დასკვნას ვერ ცვლის. ამასთან, აღსანიშნავია, რომ მოცემულ სამოქალაქო საქმეზე დავის საგანს შეადგენს 1998 წლის 21 სექტემბრის შინაურული ანდერძის ბათილად ცნობა, ხოლო, როგორც 1998 წლის 21 სექტემბრის, ასევე 2006 წლის 25 ნოემბრის შინაურული ანდერძების სიყალბის ფაქტებზე პოლიციაში გრძელდება სისხლის სამართლის საქმის გამოძიება. საგულისხმოა, რომ სააპელაციო სასამართლომ 2008 წლის 27 ნოემბრის განჩინებით, ქუთაისის საქალაქო სასამართლოს მხოლოდ მიუთითა, რომ, ექსპერტის დასკვნის მიხედვით, 2006 წლის 25 ნოემბრის შინაურულ ანდერძზე ხელმოწერა ეკუთვნოდა ლ. კ-ეს, რაც არ ნიშნავს იმას, რომ შესაბამისი ფაქტი ამავე სასამართლოებმა დადგენილად ჩათვალეს. მოწმეების – ლ. ლ-ისა და მ. ვ-ის მიერ მიცემული ჩვენებების საწინააღმდეგოდ, ო. კ-ის მოწმედ დასახელებულმა ყველა პირმა ერთხმად დაადასტურა, რომ ლ. კ-ეს სურვილი არასოდეს ჰქონია ანდერძის დაწერისა, თუმცა სააპელაციო პალატამ ამ შემთხვევაშიც ცალმხრივად გამოიყენა სხვა საქმეზე მოწმეების, ვ-ისა და ლ-ის მიერ მიცემული ჩვენებები ლ. კ-ის მიერ სამკვიდროს დატოვების ნების შესახებ და საერთოდ გვერდი აუარა იმავე საქმეზე დაკითხულ სხვა მრავალრიცხოვან მოწმეთა ჩვენებების შეფასებას, რომლებიც ერთმნიშვნელოვნად გამორიცხავდნენ ვერულაშვილისა და ლომინაძის ჩვენებების სისწორეს და ადასტურებდნენ, რომ ლ. კ-ეს არასოდეს შეუდგენია რაიმე ანდერძი.

სამოტივაციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლო საქმის მასალების შესწავლისა და გასაჩივრებული განჩინების სამართლებრივი დასაბუთების შემოწმების შედეგად მიიჩნევს, რომ ო. კ-ის საკასაციო საჩივარი არ უნდა დაკმაყოფილდეს შემდეგ გარემოებათა გამო:

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი 410-ე მუხლის პირველი ნაწილის „ა“ და „ბ“ ქვეპუნქტების თანახმად, საკასაციო სასამართლო არ დააკმაყოფილებს საკასაციო საჩივარს, თუ კანონის მითითებულ დარღვევას არა აქვს ადგილი და სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილებას საფუძვლად არ უდევს კანონის დარღვევა. საკასაციო პალატა მიიჩნევს, რომ სააპელაციო სასამართლომ სამართლებრივად სწორად შეაფასა დადგენილი ფაქტობრივი გარემოებები და საკასაციო საჩივარში მითითებული კანონის დარღვევა არ დგინდება.

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 407-ე მუხლის მე-2 ნაწილის შესაბამისად, სააპელაციო სასამართლოს მიერ დამტკიცებულად ცნობილი ფაქტობრივი გარემოებები სავალდებულოა საკასაციო სასამართლოსათვის, თუ წამოყენებული არ არის დასაბუთებული და დასაბუთებული პრეტენზია (შედავება). კასატორს დასაბუთებული საკასაციო პრეტენზია არ წარმოუდგენია, ხოლო სააპელაციო სასამართლომ დადგინებულად ცნო შემდეგი ფაქტობრივი გარემოებები: ლ. კ-ე გარდაიცვალა 2007 წლის 17 მარტს. მას პირველიდან მეოთხე რიგის ჩათვლით მემკვიდრეები არ დარჩენია. 1998 წლის 21 სექტემბრის სადავო ანდერძით, ლ. კ-ემ ნ. ნ-ას უანდერძა კუთვნილი სახლი, მდებარე ქუთაისში, გელათის ქ. №48-ში. 2006 წლის 25 ნოემბერს ლ. კ-ემ ისევ შეადგინა ანდერძი, რომლითაც კუთვნილი ქონება კვლავ უანდერძა ნ. ნ-ას. ამ ანდერძს ხელი მოაწერა ლ. კ-ემ, თუმცა ტექსტი შეადგინა სხვა პირმა, რის გამოც ქუთაისის საქალაქო სასამართლოს 2008 წლის 13 ივნისის კანონიერ ძალაში შესული გადაწყვეტილებით ანდერძი ბათილად იქნა ცნობილი. საქართველოს შსს ქუთაისის საქალაქო სამმართველოში დანიშნული წინასწარი გამოძიება სამოქალაქო დავისას ყალბი დოკუმენტების დამზადებისა და გამოყენების ფაქტზე ლ. კ-ის ბინის კუთვნილების დადგენასთან დაკავშირებით, თუმცა ქუთაისის საქალაქო სამმართველოს შენობაში, ხანძრის შედეგად განადგურდა სისხლის სამართლის საქმე, მათ შორის, სადავო ანდერძის დედანიც.

სამოქალაქო კოდექსის 1344-ე მუხლის თანახმად, ფიზიკურ პირს შეუძლია, სიკვდილის შემთხვევისათვის თავისი ქონება ან მისი ნაწილი ანდერძით დაუტოვოს ერთ ან რამდენიმე პირს, როგორც მემკვიდრეთა წრიდან, ისე გარეშე პირებსაც. აღნიშნული ნორმის ანალიზი ცხადყოფს, რომ მამკვიდრებელს აქვს მემკვიდრის თავისუფლად არჩევის უფლება. ანდერძში მოანდერძის ნება გამოხატული. მას შეუძლია, გარდაცვალების შემთხვევისათვის თავისი ქონება დაუტოვოს არა მხოლოდ მემკვიდრეთა წრიდან რომელიმეს, არამედ გარეშე პირებსაც. სამოქალაქო კოდექსის 1364-ე მუხლის თანახმად, მოანდერძეს შეუძლია თავისი ხელით დაწეროს ანდერძი და ხელი მოაწეროს მას. ანდერძი, რომელიც, თავისი ხელით დაწერა მოანდერძემ და ხელი მოაწერა, მას სრული იურიდიული ძალის მქონეა, მიუხედავად იმისა, რომ არ არის დადსტურებული ნოტარიუსის მიერ.

მოცემულ შემთხვევაში კასატორი სადავოდ მიიჩნევს ანდერძზე განთავსებული ხელმოწერის ან გარდაცვლილ ლ. კ-ისათვის კუთვნილების ფაქტს და თავის არგუმენტაციას აფუძნებს შსს საქსპერტო-კრიმინალისტიკური მთავარი სამმართველოს ექსპერტის დასკვნას, რომლითაც დგინდება, რომ 1998 წლის 21 სექტემბრის ანდერძზე ხელმოწერა არ ეკუთვნის ლ. კ-ეს.

სამოქალაქო კოდექსის 105-ე მუხლის შესაბამისად, სასამართლოსათვის არავითარ მტკიცებულებას არა აქვს წინასწარ დადგენილი ძალა. სასამართლო აფასებს მტკიცებულებებს თავისი შინაგანი რწმენით, რომელიც უნდა ემყარებოდეს მათ ყოველმხრივ, სრულ და ობიექტურ განხილვას, რის შედეგადაც მას გამოაქვს დასკვნა საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე გარემოებების არსებობის ან არარსებობის შესახებ. მოსაზრებები, რომლებიც საფუძვლად უდევს სასამართლოს შინაგან რწმენას, უნდა აისახოს გადაწყვეტილებაში. ამდენად, სასამართლო აფასებს მტკიცებულებებს როგორც ინდივიდუალურად, ასევე ერთობლივად, ურთიერთშეჯერებით და მხოლოდ ამის შემდეგ ლებულობს დასკვნას საქმისთვის მნიშვნელოვანი გარემოებების არსებობის თაობაზე.

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 105-ე და 172-ე მუხლების საფუძველზე, საკასაციო სასამართლო ხაზგასმით განმარტავს, რომ სასამართლოსთვის არც ერთ მტკიცებულებას, მათ შორის, ექსპერტის დასკვნას წინასწარ დადგენილი ძალა არ აქვს და იგი ისევე კრიტიკულად უნდა იქნეს შეფასებული, როგორც სხვა მტკიცებულებები. მოცემულ შემთხვევაში, სააპელაციო სასამართლომ არ გაიზიარა რა შსს საქსპერტო-კრიმინალისტიკური მთავარი სამმართველოს ექსპერტის დასკვნა, სადავო ანდერძზე ლ. კ-ის ხელმოწერის არარსებობის თაობაზე, სავსებით სწორად და დამაჯერებლად დაასაბუთა თავისი მოსაზრებები, რომლითაც უარყო ეს მტკიცებულება, კერძოდ, სასამართლომ თავისი დასკვნა სადავო ანდერძის ბათილობის საფუძველების არარსებობის თაობაზე დააყრდნო საქმეში წარმოდგენილ საქართველოს სასამართლო ექსპერტის არასამთავრობო კვლევითი ცენტრის „ალტ-ექსპერტის“ 2008 წლის 21 დეკემბრისა და სსიპ ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტის ეროვნული ბიუროს 2011 წლის 3 თებერვლის №კ-289/10 დასკვნებს. ამავდროულად, სასამართლომ თავისი შინაგანი რწმენა ანდერძის კანონიერებაზე დამაჯერებლად დაასაბუთა საქმეში არსებული სხვა მტკიცებულებების შინაარსისა და იურიდიული ძალის შეფასებით, კერძოდ, სააპელაციო სასამართლომ მიუთითა საქმეში წარმოდგენილ მტკიცებულებებზე – მოწმეთა ჩვენებებზე, ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს 2008 წლის 27 ნოემბრის განჩინებასა და სხდომის ოქმზე და დაასკვნა, რომ მტკიცებულებებით დასტურდება ლ. კ-ის ნება მისი ქონების ნ. ნ-ასათვის დატოვების თაობაზე.

საკასაციო სასამართლო იზიარებს კასატორის მოსაზრებას, რომ ხსენებული მტკიცებულებებით განსახილველი ანდერძის უტყუარობა არ დადგენილა, კერძოდ, ქუთაისის საქალაქო სასამართლოს 2008 წლის 13 ივნისის კანონიერ ძალაში შესული გადაწყვეტილებით 2006 წლის 25 ნოემბერს შედგენილი ანდერძი ბათილად იქნა ცნობილი კანონით გათვალისწინებული ფორმის დაუცველობის გამო, თუმცა ამ ანდერძზე ლ. კ-ის ხელმოწერა ექსპერტის დასკვნით დადგენილია და იგი სადავოდ არ გამხდარა. აღნიშნული ფაქტი იძლევა ობიექტური დასკვნის საფუძველს, რომ ან გარდაცვლილ ლ. კ-ე გამოხატავდა ნებას, სიკვდილის შემთხვევაში თავისი ქონების ნ. ნ-ასთვის დატოვების შესახებ. საწინააღმდეგოს დასადასტურებლად საკმარისს არ წარმოადგენს კასატორის მიერ წარმოდგენილი მოწმეთა ჩვენება, რომ ან გარდაცვლილი საუბარში თავის ქონების მემკვიდრედ ო. კ-ეს მოიაზრებდა.

ამა თუ იმ სადავო სამოქალაქო სამართლებრივი ურთიერთობის სამართლებრივი შეფასებისათვის უნდა დადგინდეს მატერიალურ-სამართლებრივი ნორმით გათვალისწინებული გარკვეული იურიდიული ფაქტე-

ბის (იურიდიული შემადგენლობის) უტყუარად არსებობა, რაც შესაძლებელია სამოქალაქო საპროცესო კანონმდებლობით აღიარებული მტკიცებულებებით. მოცემულ დავაში, განსაკუთრებულად მნიშვნელოვანი და გადამწყვეტი, სწორედ მოანდერძის – ლ. კ-ის ნამდვილი ნების დადგენაა, რა დროსაც, დავის სპეციფიკურობიდან გამომდინარე, რასაკვირველია, სპეციალისტის დასკვნა მნიშვნელოვანია, თუმცა ეს მტკიცებულება ისევე უნდა შემოწმდეს, როგორც სხვა მტკიცებულებები. მოანდერძის ნების საეჭვოობის შემთხვევაში, ნების ნამდვილობის დასადგენად ყველა მტკიცებულების შინაარსი ზედმინევით ზუსტად უნდა იქნეს შესწავლილი და ურთიერთშეჯერებული.

არგუმენტირებულია კასატორის მოსაზრება, რომ ექსპერტის დასკვნების შეფასებისას გათვალისწინებული უნდა იქნეს ის მასალა, რომელიც სადავო საკითხებზე დასკვნის მისაღებად იქნა გამოკვლეული, ასევე, ცხადია, რომ ოფიციალურ ორგანოში სათანადო პირების თანდასწრებით განხორციელებული ხელმოწერათა საკვლევ მასალად გამოყენება სანდოობის თვალსაზრისით უფრო მეტად მიზანშეწონილია, მაგრამ აღნიშნული შედეგის – დასკვნის ცალსახად უტყუარობაზე არ მეტყველებს, ვინაიდან შესაძლებელია საქმეში წარმოდგენილი სხვა მტკიცებულებების ერთობლივად გამოკვლევამ და ურთიერთშეჯერებამ სასამართლოს შინაგანი რწმენა სანიშნაოდ შეაღწეოს ფაქტობრივი გარემოების არსებობაზე ჩამოუყალიბოს. სწორედ აღნიშნული დაედო საფუძვლად გასაჩივრებული გადაწყვეტილებით სააპელაციო პალატის მიერ დადგენილ ფაქტობრივ გარემოებას სადავო ანდერძის სიყალბის დაუდასტურებლობის თაობაზე, ვინაიდან სასამართლომ მტკიცებულებათა ინდივიდუალურად და ერთობლივი კრიტიკული გამოკვლევით სარწმუნოდ დაასაბუთა მოანდერძის ნების უტყუარობა. სწორედ ამ ფაქტობრივი გარემოების – საკუთარი ქონების განკარგვასთან დაკავშირებითან გარდაცვლილის ნების დადგენა, წარმოადგენს მოცემული დავის მთავარ გამოსაკვლევ ფაქტს, რადგან ანდერძი არის წერილობითი დოკუმენტი, რომელიც ადგენს მოანდერძის ნებას. ამ მტკიცებულებაში მითითებული ფაქტის უტყუარობა კი, დავისა და საეჭვოობის შემთხვევაში, სხვა მტკიცებულებებთან ერთობლიობაში უნდა შემოწმდეს.

ამასთან, ამ მიმართებით ასევე გასათვალისწინებელია და გასაზიარებელი კასატორის მოწინააღმდეგე მხარის არგუმენტი, რომ კასატორის მიერ გაქარწყლებული არ არის იმ საკვლევ მასალების ლ. კ-ისათვის კუთვნილების ფაქტი, რომელსაც დაეყრდნო საქართველოს სასამართლო ექსპერტიზის არასამთვარო კვლევითი ცენტრის „ალტ-ექსპერტის“ 2008 წლის 21 დეკემბრისა და სსიპ ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიუროს 2011 წლის 3 თებერვლის №კ-289/10 დასკვნები.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, საკასაციო საჩივარში მითითებული ფაქტები და სამართლებრივი საფუძველი არ წარმოადგენს გასაჩივრებული გადაწყვეტილების გაუქმების საფუძველს, რის გამოც საკასაციო საჩივარი არ უნდა დაკმაყოფილდეს.

სარეზოლუციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლომ იხელმძღვანელა სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 410-ე მუხლით და

და ა ა ღ ბ ი ნ ა:

ო. კ-ის საკასაციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდეს.
ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2011 წლის 7 სექტემბრის გადაწყვეტილება დარჩეს უცვლელად.
საკასაციო სასამართლოს განჩინება საბოლოოა და არ საჩივრდება.

სამკვიდროს გახსნა კომლში

განჩინება

№ას-724-782-2011

10 სექტემბერი, 2012 წ., ქ. თბილისი

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატა
შემადგენლობა: პ. ქათამაძე (თავმჯდომარე, მომხსენებელი),
ვ. როინიშვილი,
ნ. კვანტალიანი

დავის საგანი: სამკვიდროს გაყოფა, თანხის დაკისრება

აღწერილობითი ნაწილი:

2009 წლის 24 ივლისს თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიას სარჩელით მიმართეს პ. და მ. გ-ებმა მოპასუხეების – ე. გ-ისა და ლ. ყ-ის მიმართ და მოითხოვეს: 1. მამის სამკვიდროს – თბილისში, სოფელ დილოში მდებარე უძრავი ქონების, კერძოდ, 1000 კვ.მ მიწის ნაკვეთის შ. გ-ის 1/3 ნილის 1/9 ნაწილზე, აგრეთვე, ამავე მიწის ნაკვეთზე მდებარე შენობა-ნაგებობების 1/3 ნაწილზე მესაკუთრეებად ცნობა და გასხვისებული სამკვიდროდან მათი კუთვნილი სამკვიდრო წილის ღირებულების მოპასუხისათვის დაკისრება.

სარჩელის თანახმად, პ. და მ. გ-ები ცხოვრობენ სოფელ დილოში. მათ ჰყავდათ მშობლები: დედა, მ. გ-ი და მამა, შ. გ-ი, რომლებსაც სოფელ დილოში ჰქონდათ საცხოვრებელი სახლი და მიწის ნაკვეთი. მ. გ-ი გარდაიცვალა 1982 წლის .. მაისს. მეუღლის გარდაცვალების შემდეგ შ. გ-მა მოიყვანა მეორე მეუღლე, ლ. ყ-ი. ამ უკანასკნელთან მას შეეძინა შვილი, ე. გ-ი, თუმცა ქორწინების რეგისტრაციაში არ გატარებულა. საქართველოში მიწის რეფორმის მიმდინარეობისას, 1992 წლის 6 ოქტომბრის №1 მიღება-ჩაბარების აქტის საფუძველზე, შ. გ-მა საკუთრებაში მიიღო რეფორმამდე არსებული 1000კვ.მ მიწის ნაკვეთი, აგრეთვე, რეფორმით მიღებული 0.15ჰა, 0.25ჰა და 0.05ჰა მიწის ნაკვეთები. 2000 წლის 16 ივნისს შ. გ-ი გარდაიცვალა. მისი გარდაცვალების შემდეგ მისმა შვილებმა – პ. და მ. გ-ებმა თავიანთი ოჯახებით გააგრძელეს ცხოვრება მამის სახელზე რიცხულ საცხოვრებელ სახლში და ფაქტობრივი ფლობით მიიღეს მამის სამკვიდრო ქონება. მამის გარდაცვალების შემდეგ პ. და მ. გ-ებს დაეძაბათ ურთიერთობა მამის არარეგისტრირებულ მეუღლესთან ლ. ყ-თან. ამის გამო, 2003 წლის 9 იანვარს დიღმის გამგეობის, ასევე დიღმის პოლიციის ქვეგანყოფილების წარმომადგენლის მონაწილეობით და მოწმეების თანდასწრებით მათ შორის მოხდა შეთანხმება ქონების გაყოფის თაობაზე, რაზეც შედგა აქტი. 2005 წლის 3 ნოემბერს, 1992 წლის 6 ოქტომბრის №1 მიღება-ჩაბარების აქტის საფუძველზე, შ. გ-ის სახელზე დარეგისტრირდა 0.12ჰა მიწის ნაკვეთი (სარეგისტრაციო №...), რომელიც 2005 წლის 4 ნოემბრის ნასყიდობის ხელშეკრულების საფუძველზე ე. გ-მა და ლ. ყ-მა გაასხვისეს მ. მ-ზე. აღნიშნული დროისათვის აღმოჩნდა, რომ სოფელ დილოში მდებარე 1000კვ.მ მიწის ნაკვეთი და მასზე მდებარე საცხოვრებელი სახლი (დამხმარე, სამეურნეო და საზაფხულო ნაგებობებით), რომელშიც ცხოვრობენ მოსარჩელები, აღრიცხულია ან გარდაცვლილი შ. გ-ის, ლ. ყ-ის და ე. გ-ის სახელზე. მოსარჩელებმა მიიჩნიეს, რომ მამის სამკვიდროდან თითოეულ მათგანს ეკუთვნოდა 1/3-1/3 წილი, აგრეთვე, წილი გაყიდული ქონებიდან, რამდენადაც მათ ფაქტობრივი ფლობით მიიღეს მამის სამკვიდრო ქონება.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2010 წლის 30 მარტის გადაწყვეტილებით პ. და მ. გ-ების სარჩელი არ დაკმაყოფილდა.

საქალაქო სასამართლომ საქმეზე დადგინდად მიიჩნია შემდეგი ფაქტობრივი გარემოებები:

საკომლო წიგნის ჩანაწერების მიხედვით, საკომლო წიგნში 1986-1995 წლის მდგომარეობით ასახულია შ., პ., მ., ე., თ., მ. და შ. გ-ი. მასში აღნიშნულია საცხოვრებელი სახლი საერთო სასარგებლო ფართით 100 კვ.მ, აშენების წლად მითითებულია 1965 წელი. საკომლო წიგნში 1996-2000 წლების მდგომარეობით მითითებულია: ოჯახის უფროსი შ. გ-ი, მეუღლე ლ. გ-ი და შვილი ე. გ-ი; საცხოვრებელი სახლი საერთო სასარგებლო ფართით 100 კვ.მ; აშენების წელი 1965;

საქმეში წარმოდგენილია ასევე დიღმის საკრებულოს გამგეობის 1992 წლის 10 ივნისის გადაწყვეტილება, რომლითაც დაკმაყოფილდა შ. გ-ის მოთხოვნა თავისი მეორე ოჯახიდან შვილების – პ. და მ. გ-ების გამოყოფის შესახებ;

1992 წლის 6 ოქტომბრის მიღება-ჩაბარების აქტის საფუძველზე შ. გ-ს გადაეცა მცხეთაში მდებარე 1000 კვ.მ №038 მიწის ნაკვეთი და 0.12 ჰექტარი მიწის ნაკვეთი;

მოსარჩელები – პ. და მ. გ-ები არიან შ. გ-ის შვილები პირველი ქორწინებიდან. შ. გ-ი არარეგისტრირებულ, მეორე ქორწინებაში იმყოფებოდა ლ. ყ-თან, რომელთანაც შეეძინა ერთი შვილი – ე. გ-ი;

შ. გ-ი გარდაიცვალა 2000 წლის .. აგვისტოს;

საჯარო რეესტრის ჩანაწერის თანახმად, თბილისში, სოფელ დილოში მდებარე 1000 კვ.მ მიწის ნაკვეთი და მასზე მდებარე შენობა-ნაგებობები, ასევე 0.15 ჰექტარი მიწის ნაკვეთი რეგისტრირებულია გარდაცვლილ შ. გ-ის, ლ. ყ-ის, ე. გ-ის კომლის საკუთრებად;

0.15 ჰექტარი მიწის ნაკვეთი გაიყო ორ, 0.12 და 0.03ჰა მიწის ნაკვეთად;

2005 წლის 4 ნოემბრის ნასყიდობის ხელშეკრულების საფუძველზე 0.12 ჰა მიწის ნაკვეთი მოპასუხეებმა გაასხვისეს 5000 ლარად;

მხარეებს სადავოდ არ გაუხდიათ ის გარემოება, რომ შ. გ-ის სამივე შვილს ფაქტობრივი ფლობით მიღებული აქვთ მამის სამკვიდრო, სადავო 1000 კვ.მ სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის ნაკვეთზე მონყობილი იყო მეურნეობა – კიტრის და პომიდვრის სათბური.

საქალაქო სასამართლომ არ გაიზიარა მოსარჩელის განმარტება იმასთან დაკავშირებით, რომ სადავო საცხოვრებელი სახლი წარმოადგენდა შ. გ-ის ინდივიდუალურ საკუთრებას, ვინაიდან სამოქალაქო კოდექსის 311-ე მუხლის თანახმად, უძრავ ნივთზე საკუთრების უფლება ვლინდება საჯარო რეესტრის ჩანაწერებიდან, რომლის მიმართ მოქმედებს უტყუარობისა და სისრულის პრეზუმფცია, ე.ი. რეესტრის ჩანაწერები ითვლება სწორად, ვიდრე არ დამტკიცდება მათი უზუსტობა. მოცემულ შემთხვევაში კი სადავო სახლი და მიწის ნაკვეთი რომელზედაც იგი მდებარეობს, საჯარო რეესტრის მონაცემების თანახმად რეგისტრირებულია გარდაცვლილ შ. გ-ის, ლ. ყ-ის, ე. გ-ის კომლის საკუთრებად.

საქალაქო სასამართლომ ასევე არ გაიზიარა მოსარჩელის არგუმენტაცია იმასთან დაკავშირებით, რომ სადავო ქონებები არ არის შ. გ-ის, ლ. ყ-ის, ე. გ-ის კომლის საკუთრება, რაც შემდეგი არგუმენტებით დაასაბუთა:

„საქართველოს რესპუბლიკაში მიწის რეფორმის განხორციელების, სახელმწიფო მეურნეობის, კოლმეურნეობებისა და სხვა სასოფლო სამეურნეო საწარმოთა რეორგანიზაციის შესახებ“ საქართველოს რესპუბლიკის სახელმწიფო საბჭოს 1992 წლის 21 ოქტომბრის დეკრეტითა და „სახელმწიფო მეურნეობის, კოლმეურნეობებისა და სხვა სასოფლო-სამეურნეო საწარმოების რეორგანიზაციის წესის შესახებ“ საქართველოს რესპუბლიკის მთავრობის 1992 წლის 22 ოქტომბრის №949 დადგენილების მე-6 პუნქტის შესაბამისად, რეორგანიზებულ იქნა კოლმეურნეობები და შეიქმნა მიწათმოსარგებლეთა და ტექნიკური მომსა-

ხურების სანარმოები. საქართველოს მთავრობის აღნიშნულ დადგენილებაში ცვლილებები შევიდა მთავრობის 1993 წლის 5 მარტის №199 დადგენილებით. ამ დროიდან საქართველოში კოლმეურნეობებმა, როგორც საზოგადოებრივმა მეურნეობებმა, შეწყვიტეს ფუნქციონირება. ამდენად, 1993 წლიდან იურიდიული საფუძველი გამოეცალა საკოლმეურნეო კომლს, ხოლო საკომლო მეურნეობის სტატუსი დაამკვიდრა „სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის საკუთრების შესახებ“ საქართველოს 1996 წლის 22 მარტის კანონით, რომლის მე-4 მუხლის 1-ლი და მე-4 პუნქტების თანახმად, საკომლო მეურნეობად ითვლება სასოფლო-სამეურნეო ნაგებობების, აგრეთვე, შესაბამისი გადამამუშავებელი მრეწველობის ობიექტებისა და მონყობილობათა ერთობლიობა, რომელიც წარმოადგენს სასოფლო-სამეურნეო წარმოების საფუძველს და რომელიც ამავე მუხლის მე-5 პუნქტის თანახმად, ერთი ფიზიკური პირის საკუთრებას შეადგენს. თუ საკომლო მეურნეობა მეუღლეთა ან ოჯახის სხვა წევრების საერთო საკუთრებაა, საადგილმამულო წიგნში (საჯარო რეესტრში) თითოეული მათგანი თანამესაკუთრედ უნდა იყოს რეგისტრირებული;

ამდენად, ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით საკომლო მეურნეობის არსებობის შემთხვევაში, აღნიშნული, კომლის ყველა წევრზე მითითებით რეგისტრირებული უნდა იყოს საჯარო რეესტრში;

სამოქალაქო კოდექსის 311-ე, 312-ე მუხლებს თანახმად, სანივთო უფლებები დგინდება საჯარო რეესტრის მონაცემებით, რომლის მიმართ მოქმედებს უტყუარობისა და სისრულის პრეზუმფცია, ე.ი. რეესტრის ჩანაწერები ითვლება სწორად, ვიდრე არ დამტკიცდება მათი უზუსტობა;

მოცემულ შემთხვევაში დადგინდა, რომ საჯარო რეესტრის მონაცემების თანახმად, სადავო ქონებები რეგისტრირებულია შ. გ-ის, ლ. ყ-ის, ე. გ-ის კომლის საკუთრებად. შესაბამისად, საქალაქო სასამართლომ ჩათვალა, რომ სახეზე იყო ზემოაღნიშნული ნომით გათვალისწინებული საკომლო მეურნეობა.

სამოქალაქო კოდექსის 1323-ე მუხლის თანახმად, კომლში კომლის საერთო ქონებაზე სამკვიდრო გაიხსნება კომლის ბოლო წევრის გარდაცვალების დღეს. ამ მუხლით გათვალისწინებულ კომლში იგულისხმება საჯარო რეესტრში რეგისტრირებული სამეურნეო კომლი.

ამდენად, საქალაქო სასამართლომ მიიჩნია, რომ შ. გ-ის გარდაცვალებით სადავო ქონებაზე სამკვიდრო ვერ გაიხსნებოდა, ვინაიდან ცოცხალი არიან კომლის წევრები. შესაბამისად, მოსარჩელის მოთხოვნა მოკლებული იყო სამართლებრივ საფუძველს გამომდინარე ზემოთ დასახელებული ნორმებიდან.

პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილება სააპელაციო წესით გაასაჩივრეს პ. და მ. გ-ებმა, რომლებმაც მოითხოვეს გასაჩივრებული გადაწყვეტილების გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილებით სარჩელის დაკმაყოფილება.

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2011 წლის 21 თებერვლის განჩინებით პ. და მ. გ-ების სააპელაციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდა, უცვლელად დარჩა თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2010 წლის 30 მარტის გადაწყვეტილება.

სააპელაციო სასამართლომ გაიზიარა საქალაქო სასამართლოს მიერ დადგენილი ფაქტობრივი გარემოებები. ამასთან, სააპელაციო სასამართლომ აღნიშნა, რომ სააპელაციო საჩივრით სადავოდ არ იყო გამხდარი პირველი ინსტანციის სასამართლოს მიერ დავის გადაწყვეტისათვის არსებითი ფაქტობრივი გარემოებები.

სააპელაციო სასამართლომ მიიჩნია, რომ პირველი ინსტანციის სასამართლომ სწორი სამართლებრივი შეფასება მისცა საქმეზე დადგენილ ფაქტობრივ გარემოებებს და მართებულად იხელმძღვანელა სამოქალაქო კოდექსის 1319-ე, 1323-ე, 1330-ე, 1328-ე, 1306-ე, 1336-ე, 1433-ე, 311-ე, 312-ე მუხლებით, სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის მე-4, 102-ე, 103-ე მუხლებით, „სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის საკუთრების შესახებ“ საქართველოს 1996 წლის 22 მარტის კანონით და სარჩელის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმას საფუძველად დაუდო ნორმათა სწორი განმარტება.

სააპელაციო სასამართლომ მიუთითა სამოქალაქო კოდექსის 1323-ე მუხლზე, რომლის თანახმად, კომლში კომლის საერთო ქონებაზე სამკვიდრო გაიხსნება კომლის ბოლო წევრის გარდაცვალების დღეს. სააპელაციო პალატამ მიიჩნია, რომ ამ მუხლით გათვალისწინებულ კომლში იგულისხმებოდა საჯარო რეესტრში რეგისტრირებული სამეურნეო კომლი. მოცემულ შემთხვევაში დადგენილი იყო, რომ საჯარო რეესტრის ჩანაწერის თანახმად, თბილისში, სოფელ დილოში მდებარე 1000 კვ.მ მიწის ნაკვეთი და მასზე მდებარე შენობა-ნაგებობები, ასევე 0.15 ჰექტარი მიწის ნაკვეთი რეგისტრირებულია გარდაცვლილ შ. გ-ის, ლ. ყ-ის, ე. გ-ის კომლის საკუთრებად. აქედან გამომდინარე, პალატამ მართებულად ჩათვალა საქალაქო სასამართლოს მსჯელობა, რომ შ. გ-ის გარდაცვალებით სადავო ქონებაზე სამკვიდრო ვერ გაიხსნებოდა, ვინაიდან ცოცხალი იყვნენ კომლის სხვა წევრები.

ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით, სააპელაციო სასამართლომ დაასკვნა, რომ არ არსებობდა პ. გ-ისა და მ. გ-ის სარჩელის დაკმაყოფილების საფუძველი.

სააპელაციო სასამართლოს 2011 წლის 21 თებერვლის განჩინება საკასაციო წესით გაასაჩივრეს პ. და მ. გ-ებმა, რომლებმაც მოითხოვეს გასაჩივრებული განჩინების გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილებით სარჩელის დაკმაყოფილება, შემდეგი საფუძველით:

მოცემულ შემთხვევაში საქმის განმხილველმა სასამართლოებმა გააიგივეს საბჭოთა კანონმდებლობით გათვალისწინებული სასოფლო-სამეურნეო კომლი და „სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის საკუთრების შესახებ“ საქართველოს 1996 წლის 22 მარტის კანონით განსაზღვრული საკომლო მეურნეობა. სამოქალაქო კოდექსის 1323-ე მუხლი განმარტებულ უნდა იქნეს სწორედ ამ კომლების გამიჯვნით. სასამართლო, სამართლებრივი შეფასების გაკეთებისას არ ითვალისწინებს კანონის სწორად განმარტების მიზნით საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მიერ სამოქალაქო სამართლის სფეროში შემუშავებულ რეკომენდაციებს, სადაც აღნიშნული საკითხი ნათლადაა განმარტებული;

სასამართლომ არასწორად მიიჩნია სადავო ქონება კომლის საკუთრებად, რადგან 1993 წლამდე საქართველოში არსებული საკოლმეურნეო კომლის ერთ-ერთი ძირითადი და დამახასიათებელი ნიშანი იყო მისი ყველა შრომისუნარიანი და სრულწლოვანი წევრის კოლმეურნეობის წევრობა, პირადი შრომით-საკოლმეურნეო წარმოებაში და კომლის დამხმარე მეურნეობაში მონაწილეობის სავალდებულო ხასიათი. საკოლმეურნეო კომლის წევრები დამხმარე მეურნეობას აწარმოებდნენ და ამ კომლის ქონების თანამესაკუთრებად გვევლინებოდნენ. თუ ოჯახში კოლმეურნეობის არც ერთი წევრი არ რჩებოდა, საკოლმეურნეო კომლი ისპობოდა და მუშა-მოსამსახურის ოჯახი იქმნებოდა, ხოლო დამხმარე მეურნეობის ადგილს მუშა-მოსამსახურის მეურნეობა იკავებდა. საქართველოს სამოქალაქო სამართლის კოდექსის (1964 წლის რედაქცია) 122-ე მუხლის თანახმად, საკოლმეურნეო კომლის ქონება კომლის წევრების თანასაკუთრება იყო. ამავე კოდექსის 125-ე მუხლის თანახმად კი, კომლის ყველა წევრს თანაბარი წილი ეკუთვნოდა. „საქართველოს რესპუბლიკაში სახელმწიფო მეურნეობების, კოლმეურნეობების და სხვა სასოფლო-სამეურნეო საწარმოების რეორგანიზაციის წესის შესახებ“ მთავრობის 1992 წლის 22 სექტემბრის №949 დადგენილების თანახმად, სახელმწიფო საბჭოს 1993 წლის 21 ოქტომბრის №29 დეკრეტის საფუძველზე 1993 წლიდან დადგინდა სახელმწიფო მეურნეობების, კოლმეურნეობების რეორგანიზაცია და ახალ ორგანიზაციულ სამართლებრივ ფორმაზე გადასვლა. კოლმეურნეობის გაუქმებით საკოლმეურნეო კომლის არსებობას სამართლებრივი საფუძველი გამოეცალა და მან არსებობა შეწყვიტა. შესაბამისად ქონება, რომელიც კომლის ქონებას და ამავე დროს კომლის წევრთა საერთო საკუთრებას წარმოადგენდა აღარ წარმოადგენს კომლის ქონებას და არის იმ პირთა საერთო საკუთრება თანაბარ წილში, რომლებიც კომლის წევრებს წარმოადგენენ. აღნიშნულ ქონებაზე კი ვრცელდება საქართველოს სამოქალაქო კოდექსით გათვალისწინებული საკუთრების საერთო რეჟიმი;

სასამართლომ არასწორი სამართლებრივი შეფასება მისცა საქმის ფაქტობრივ გარემოებებს. სამოქალაქო კოდექსის 1323-ე მუხლის თანახმად, კომლში კომლის საერთო ქონებაზე სამკვიდრო გაიხსნება კომლის ბოლო წევრის გარდაცვალების დღიდან. თეორიის თანახმად კომლის საკუთრების რამოდენიმე განსხვავებული რეჟიმი შეიძლება არსებობდეს. თითოეულ წევრს შეიძლება ჰქონდეს თავისი ინდივიდუალური საკუთრება, ეს კი შეიძლება იყოს კომლის წევრის შემოსავალი, ან დანაზოგი და სხვა. აღნიშნული ქონება კომლის წევრის გარდაცვალების შემდეგ გადადის მის მემკვიდრეებზე საერთო დადგენილი წესის თანახმად. გარდა ამისა, კომლში არის ისეთი ქონება, რომელიც კომლის საერთო საკუთრებაა და ეკუთვნის კომლის ყველა წევრს თანასაკუთრების უფლებით. საკომლო მეურნეობად ითვლება სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის ნაკვეთი, მასზე არსებული საცხოვრებელი, სამეურნეო ნაგებობები, აგრეთვე შესაბამისი გადამამუშავებელი მრეწველობის ობიექტებისა და მოწყობილობათა ერთობლიობა, რომელიც წარმოადგენს სასოფლო-სამეურნეო წარმოების საფუძველს. მოცემულ შემთხვევაში კასატორების დედა ა.ნ. გარდაცვლილი მ. გ-ი იყო კომლის წევრი, მას ჰქონდა შემოსავალი, რომლითაც მონაწილეობას იღებდა ოჯახის დოვლათის შექმნაში. ამით მნიშვნელოვნად იქნა გაზრდილი მ. გ-ის დანაშთი ქონების ღირებულება 1965 წლიდან 1983 წლის ჩათვლით. ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით სადავო სახლი და მიწის ნაკვეთი წარმოადგენს კომლის წევრების საერთო საკუთრებას, რომლის გაყოფაზეც უნდა გავრცელდეს სამოქალაქო კოდექსით დადგენილი წესები;

„სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის საკუთრების შესახებ“ 1996 წლის 22 მარტის საქართველოს კანონით გათვალისწინებული საკომლო მეურნეობა სრულიად ახალი ინსტიტუტია და არსებითად განსხვავდება 1993 წლამდე არსებული საკოლმეურნეო კომლისაგან. შესაბამისად, მითითებული კანონით გათვალისწინებული საკომლო მეურნეობა არ უნდა იქნეს განხილული საკოლმეურნეო კომლის უფლებამონაცვლედ.

სამოტივაციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლო საქმის მასალების შესწავლის, საკასაციო საჩივრის საფუძველების გამოკვლევის შედეგად მიიჩნევს, რომ პ. და მ. გ-ების საკასაციო საჩივარი ნაწილობრივ უნდა დაკმაყოფილდეს, უნდა გაქმდეს სააპელაციო სასამართლოს გასაჩივრებული განჩინება და საქმე ხელახლა განსახილველად დაუბრუნდეს იმავე სასამართლოს შემდეგ გარემოებათა გამო:

სააპელაციო სასამართლოს მიერ დადგენილია შემდეგი ფაქტობრივი გარემოებები:
საკომლო წიგნის ჩანაწერების მიხედვით, საკომლო წიგნში 1986-1995 წლის მდგომარეობით ასახულია შ., პ., მ., ე., თ., მ. და შ. გ-ი. მასში აღნიშნულია საცხოვრებელი სახლი საერთო სასარგებლო ფართით 100 კვ.მ, აშენების წლად მითითებულია 1965 წელი. საკომლო წიგნში 1996-2000 წლების მდგომარეობით მითითებულია: ოჯახის უფროსი შ. გ-ი, მეუღლე ლ. გ-ი და შვილი ე. გ-ი; საცხოვრებელი სახლი საერთო სასარგებლო ფართით 100 კვ.მ; აშენების წელი 1965;

საქმეში წარმოდგენილია ასევე დიღმის საკრებულოს გამგეობის 1992 წლის 10 ივნისის გადაწყვეტილება, რომლითაც დაკმაყოფილდა შ. გ-ის მოთხოვნა თავისი მეორე ოჯახიდან შვილების – პ. და მ. გ-ების გამოყოფის შესახებ;

1992 წლის 6 ოქტომბრის მიღება-ჩაბარების აქტის საფუძველზე შ. გ-ს გადაეცა მცხეთაში მდებარე 1000 კვ.მ №038 მიწის ნაკვეთი და 0.12 ჰექტარი მიწის ნაკვეთი;

მოსარჩელები – პ. და მ. გ-ები არიან შ. გ-ის შვილები პირველი ქორწინებიდან. შ. გ-ი არარეგისტრირებულ, მეორე ქორწინებაში იმყოფებოდა ლ. ყ-თან, რომელთანაც შეეძინა ერთი შვილი – ე. გ-ი;

შ. გ-ი გარდაიცვალა 2000 წლის .. ივნისს;

საჯარო რეესტრის ჩანაწერის თანახმად, თბილისში, სოფელ დილოში მდებარე 1000 კვ.მ მიწის ნაკვეთი და მასზე მდებარე შენობა-ნაგებობები, ასევე 0.15 ჰექტარი მიწის ნაკვეთი რეგისტრირებულია გარდაცვლილ შ. გ-ის, ლ. ყ-ის, ე. გ-ის კომლის საკუთრებად;

0.15 ჰექტარი მიწის ნაკვეთი გაიყო ორ, 0.12 და 0.03 ჰა მიწის ნაკვეთად;

2005 წლის 4 ნოემბრის ნასყიდობის ხელშეკრულების საფუძველზე 0.12 ჰა მიწის ნაკვეთი მოპასუხეებმა გაასხვიეს 5000 ლარად.

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 404-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის თანახმად, საკასაციო სასამართლო ამონებს გადაწყვეტილებას საკასაციო საჩივრის ფარგლებში. ამავე კოდექსის 407-ე მუხლის მე-2 ნაწილის თანახმად, სააპელაციო სასამართლოს მიერ დამტკიცებულად ცნობილი ფაქტობრივი გარემოებები სავალდებულოა საკასაციო სასამართლოსათვის, თუ წამოყენებული არ არის დასაშვები და დასაბუთებული პრეტენზია (შედავება).

განსახილველ შემთხვევაში, კასატორებს წამოყენებული აქვთ დასაბუთებული პრეტენზია იმასთან დაკავშირებით, რომ სააპელაციო სასამართლომ არასწორად მიიჩნია სადავო ქონება საკომლო მეურნეობის საკუთრებად, გააიგივა რა საბჭოთა კანონმდებლობით გათვალისწინებული სასოფლო-სამეურნეო კომლი და „სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის საკუთრების შესახებ“ საქართველოს 1996 წლის 22 მარტის კანონით განსაზღვრული საკომლო მეურნეობა.

საკასაციო სასამართლო იზიარებს კასატორების ზემოაღნიშნულ პრეტენზიას და განმარტავს, რომ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს დამკვიდრებული პრაქტიკის თანახმად, „საქართველოს რესპუბლიკაში სახელმწიფო მეურნეობების, კოლმეურნეობების და სხვა სასოფლო-სამეურნეო საწარმოების რეორგანიზაციის წესის შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 1992 წლის 22 სექტემბრის №949 დადგენილების, სახელმწიფო საბჭოს 1993 წლის 21 ოქტომბრის №29 დეკრეტის საფუძველზე 1993 წლიდან დადგინდა სახელმწიფო მეურნეობების, კოლმეურნეობების რეორგანიზაცია და ახალ ორგანიზაციულ სამართლებრივ ფორმაზე გადასვლა. კოლმეურნეობების გაუქმებით საკოლმეურნეო კომლის არსებობას სამართლებრივი საფუძველი გამოეცალა და მან არსებობა შეწყვიტა. საქართველოს სამოქალაქო სამართლის კოდექსის (1964 წლის რედაქციით) 129-ე მუხლის შესაბამისად, გაყოფა საკოლმეურნეო კომლის კუთვნილი ქონებისა, რომელიც მისი მოსპობის შემდეგ დარჩა, წარმოებს ამ კოდექსის 125-ე და 128-ე მუხლებში აღნიშნული წესებით. ამავე კოდექსის 122-ე მუხლის თანახმად, საკოლმეურნეო კომლის ქონება ეკუთვნის მის წევრებს თანასაკუთრების უფლებით. აღნიშნული კოდექსის 125-ე მუხლის თანახმად, საკოლმეურნეო კომლის წევრის წილი განისაზღვრება იმ ანგარიშით, რომ კომლის ყველა წევრს, მათ შორის, არასრულწლოვანსა და შრომისუუნაროსაც თანაბარი წილი ეკუთვნის. აღნიშნულიდან გამომდინარე, საკოლმეურნეო კომლის გაუქმების შემდეგ, კომლის ქონება გარდაიქმნა კომლის ყოფილ წევრთა საერთო საკუთრებად, სადაც თითოეულ წევრს თანაბარი წილი ეკუთვნის (საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2006 წლის 27 ივლისის განჩინება, №ას-988-1242-05). ამდენად, მას შემდეგ, რაც გაუქმდა საკოლმეურნეო კომლი და მას სამართლებრივი საფუძველი გამოეცალა, ქონება, რომელიც საკოლმეურნეო კომლის ქონებას და ამავე დროს კომლის წევრთა საერთო საკუთრებას წარმოადგენდა, აღარ წარმოადგენს საკოლმეურნეო კომლის ქონებას და იგი არის კომლის ყოფილ წევრთა საერთო საკუთრება თანაბარ წილში, რომელზედაც ვრცელდება სამოქალაქო კოდექსით გათვალისწინებული საკუთრების საერთო რეჟიმი. ეს კი იმას ნიშნავს, რომ კომლის ყოფილ წევრთა საერთო საკუთრებაზე მემკვიდრეობა უნდა გაიხსნას სამკვიდროს გახსნის ზოგადი წესების მიხედვით და ამ დროს არ გამოიყენება სამოქალაქო კოდექსის 1323-ე მუხლი. მითებული ნორმა, სამკვიდროს გახსნის ზოგადი წესისაგან განსხვავებულად ადგენს სამკვიდროს გახსნის დროს, კერძოდ, ამ ნორმის მიხედვით, კომლში კომლის საერთო ქონებაზე სამკვიდრო გაიხსნება კომლის ბოლო წევრის გარდაცვალების დღიდან.

განსახილველ შემთხვევაში, სააპელაციო სასამართლოს მიერ დადგენილია, რომ ან გარდაცვლილი შ. გ-ის ოჯახის წარმომადგენელმა საკოლმეურნეო კომლს, რომელსაც 1992 წლის 6 ოქტომბრის მიღება-ჩაბარების აქტის საფუძველზე გადაეცა მცხეთაში მდებარე 1000 კვ.მ №.. მიწის ნაკვეთი და 0.12 ჰექტარი მიწის ნაკვეთი. საკომლო წიგნში არსებული ჩანაწერების მიხედვით (1986-1995 წლების მდგომარეობით) შ. გ-ის კომლს ეკუთვნოდა ასევე 1965 წელს აშენებული საცხოვრებელი სახლი საერთო სასარგებლო ფართით 100 კვ.მ.. სწორედ მითითებული ქონების ნაწილი წარმომადგენს მხარეთა შორის დავის საგანს. ეს ქონება საკოლმეურნეო კომლის ქონება იყო, რომელიც 1993 წლიდან, საკოლმეურნეო კომლის გაუქმების შემდეგ, აღარ წარმოადგენს კომლის ქონებას და იგი არის შ. გ-ის საკოლმეურნეო კომლის ყოფილ წევრთა საერთო საკუთრება თანაბარ წილში. აქედან გამომდინარე, შ. გ-ის კუთვნილ წილზე მემკვიდრეობა უნდა გაიხსნას სამკვიდროს გახსნის ზოგადი წესების მიხედვით და ამ დროს არ გამოიყენება სამოქალაქო კოდექსის 1323-ე მუხლით დადგენილი გამონაკლისი.

ზემოაღნიშნულის მიუხედავად, სააპელაციო სასამართლომ მიიჩნია, რომ განსახილველ შემთხვევაში არსებობდა სამოქალაქო კოდექსის 1323-ე მუხლის გამოყენების წინაპირობა, ვინაიდან ან გარდაცვლილი შ. გ-ის კომლი საჯარო რეესტრში რეგისტრირებულია საკომლო მეურნეობად და ცოცხალია ამ კომლის ორი წევრი, შესაბამისად, შ. გ-ი არ არის კომლის ბოლო წევრი და სამკვიდროს გახსნა სადავო ქონებაზე დაუშვებელია. ამ გარემოების დადგენისას სააპელაციო სასამართლო დაეყრდნო საჯარო რეესტრის 09.08.07 და 03.11.05 წლების ამონაწერებს, რომელთა მიხედვით, თბილისში, სოფელ დილოში მდებარე 1000 კვ.მ მიწის ნაკვეთი და მასზე მდებარე შენობა-ნაგებობები, ასევე 0.12 ჰექტარი მიწის ნაკვეთი რეგისტრირებულია გარდაცვლილ შ. გ-ის, ლ. ყ-ის, ე. გ-ის კომლის საკუთრებად.

საკასაციო სასამართლო არ იზიარებს სააპელაციო სასამართლოს მსჯელობას და მიიჩნევს, რომ ზემოხსენებული საკითხის სწორად გადაწყვეტისათვის უნდა გაირკვეს, შ. გ-ის გარდაცვალების მომენტში არსებობდა თუ არა სადავო საკომლო მეურნეობა. ამ საკითხის გარკვევა მნიშვნელოვანია იმდენად, რამდენადაც შ. გ-ის საკომლო მეურნეო კომლი გაუქმებულია 1993 წლიდან, ხოლო, საკომლო მეურნეობა არ შეიძლება განხილულ იქნეს საკომლო მეურნეო კომლის სამართალმემკვიდრედ, ვინაიდან იგი საკომლო მეურნეო კომლისაგან განსხვავებული და სპეციალური კანონით რეგულირებული ახალი ინსტიტუტია. საკომლო მეურნეობის დეფინიცია მოცემულია „სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის საკუთრების შესახებ“ საქართველოს 1996 წლის 22 მარტის კანონის მე-4 მუხლის მე-4 პუნქტში, რომლის თანახმად, საკომლო მეურნეობად ითვლება სასოფლო-სამეურნეო მიწის ნაკვეთების, მათზე არსებული საცხოვრებელი და სამეურნეო ნაგებობების, აგრეთვე შესაბამისი გადამამუშავებელი მრეწველობის ობიექტებისა და მოწყობილობების ერთობლიობა, რომელიც წარმოადგენს ერთი ფიზიკური პირის საკუთრებას ანდა მეუღლეთა ან ოჯახის სხვა წევრების საერთო საკუთრებას. ამავე მუხლის მე-5 პუნქტის მიხედვით, საკომლო მეურნეობა რეგისტრირებულ უნდა იქნეს საადგილმამულო წიგნში (საჯარო რეესტრში). თუ ეს მეურნეობა მეუღლეთა ან ოჯახის სხვა წევრების საერთო საკუთრებაა, საადგილმამულო წიგნში (საჯარო რეესტრში) თითოეული მათგანი საკომლო მეურნეობის თანამესაკუთრედ უნდა იყოს რეგისტრირებული.

ამრიგად, კანონის იმპერატიული მოთხოვნაა, რომ საკომლო მეურნეობა საჯარო რეესტრში იყოს რეგისტრირებული. ასეთი რეგისტრაციის გარეშე საკომლო მეურნეობა არ არსებობს. საქმის მასალებით დადგენილია, რომ საკომლო მეურნეობის რეგისტრაცია შ. გ-ს თავის სიცოცხლეში არ განუხორციელებია (რეგისტრაცია განხორციელდა 30.05.2005 და 04.09.2006 წ.წ., რაც იმას ნიშნავს, რომ მისი გარდაცვალების მომენტში საკომლო მეურნეობა არ არსებობდა. ამ დროისათვის, როგორც ზემოთ აღინიშნა, არსებობდა მხოლოდ შ. გ-ის საკომლო მეურნეო კომლის ყოფილ წევრთა საერთო საკუთრება თანაბარ წილში, რომელზეც ვრცელდება სამოქალაქო კოდექსით გათვალისწინებული საკუთრების საერთო რეჟიმი. ამასთან, მართალია, საჯარო რეესტრის 09.08.07 და 03.11.05 წლების ამონაწერების მიხედვით, სადავო ქონება რეგისტრირებულია გარდაცვლილ შ. გ-ის, ლ. ყ-ის, ე. გ-ის კომლის საკუთრებად, მაგრამ, საყურადღებოა, რომ საჯარო რეესტრის უფრო გვიანდელ ჩანაწერებში ზემოხსენებული პირები რეგისტრირებულნი არიან მხოლოდ სადავო ქონების თანამესაკუთრებად და არა საკომლო მეურნეობად. აღნიშნულის გათვალისწინებით, საკასაციო პალატა მიიჩნევს, რომ საჯარო რეესტრის ყველა ზემოაღნიშნული ჩანაწერი წარმოადგენს იმ ფაქტობრივი მდგომარეობის ასახვას (რეგისტრაციას), რაც შ. გ-ის საკომლო მეურნეო კომლის გაუქმების შემდეგ არსებობდა ანუ საკომლო მეურნეო კომლის ყოფილ წევრთა თანამესაკუთრებად რეგისტრაციას ამ კომლის ყოფილ ქონებაზე. ამრიგად, ვინაიდან სადავო ქონება წარმოადგენს შ. გ-ის საკომლო მეურნეო კომლის ყოფილ წევრთა საერთო საკუთრებას, ერთ-ერთი თანამესაკუთრის გარდაცვალების შემთხვევაში, ამ უკანასკნელის კუთვნილ წილზე მემკვიდრეობა უნდა გაიხსნას სამკვიდროს გახსნის ზოგადი წესების და არა სამოქალაქო კოდექსის 1323-ე მუხლის მიხედვით.

საკასაციო სასამართლო დამატებით აღნიშნავს, რომ სამოქალაქო კოდექსის 1323-ე მუხლი არ გამოიყენება „სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის საკუთრების შესახებ“ საქართველოს კანონით გათვალისწინებული საკომლო მეურნეობის მიმართ, ვინაიდან ეს უკანასკნელი სპეციალური კანონით რეგულირებული ახალი ინსტიტუტია და იგი არ არის სამოქალაქო კოდექსის ზემოხსენებულ ნორმაში მითითებული კომლის იდენტური. ამასთან, გასათვალისწინებელია, რომ სამოქალაქო სამართლის კოდექსისაგან განსხვავებით (1964 წლის რედაქციით), რომელიც კომლის ინტიტუტის დეტალურ სამართლებრივ რეგულაციას შეიცავდა, ახალი სამოქალაქო კოდექსი ასეთ რეგულაციას არ იძლევა და ადგენს მხოლოდ სამკვიდროს გახსნის ზოგადი წესისაგან განსხვავებულ დანაწესს სამკვიდროს გახსნის დროსთან დაკავშირებით.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, საკასაციო პალატა მიიჩნევს, რომ სააპელაციო სასამართლოს გასაჩივრებული განჩინება დაუსაბუთებელია, რაც მისი გაუქმების და საქმის ხელახლა განსახილველად დაბრუნების საფუძველია სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 412-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის „ბ“ ქვეპუნქტის თანახმად. სააპელაციო სასამართლოში საქმის ხელახლა განსახილველად დაბრუნება განპირობებულია იმით, რომ სააპელაციო სასამართლოში საქმე არსებითად არ განუხილავს, არ უმსჯელია თითოეული სასარჩელო მოთხოვნის ფაქტობრივ საფუძველებზე, გასაჩივრებული განჩინება ეფუძნებოდა მხოლოდ იმას, რომ ან გარდაცვლილი შ. გ-ის ქონებაზე სამკვიდრო არ გახსნილა. საქმის ხელახლა განხილვისას სააპელაციო სასამართლომ უნდა დაადგინოს საქმის სწორად გადაწყვეტისათვის აუცილებელი ფაქტობრივი გარემოებები და მიიღოს შესაბამისი გადაწყვეტილება.

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 53-ე მუხლის მე-4 ნაწილის თანახმად, თუ საკასაციო სასამართლო დაბრუნებს საქმეს ხელახლა განსახილველად, მთელი სასამართლო ხარჯები, რაც განეულია ამ საქმის განხილვასთან დაკავშირებით, სარჩელის აღძვრიდან დაწყებული, უნდა შეჯამდეს და შემდეგ განაწილდეს მხარეთა შორის ამ მუხლის მიხედვით. აღნიშნული ნორმის შინაარსიდან გამომდინარე, სააპელაციო სასამართლომ მოცემულ საქმეზე გადაწყვეტილების მიღებისას უნდა გადანვიციტოს სასამართლო ხარჯების მხარეთა შორის განაწილების საკითხი.

სარეზოლუციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლომ იხელმძღვანელა საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 408-ე მუხლის მე-3 ნაწილით, 412-ე მუხლით და

1. პ. და მ. გეზის საკასაციო საჩივარი ნაწილობრივ დაკმაყოფილდეს;
2. გაუქმდეს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2011 წლის 21 თებერვლის განჩინება და საქმე ხელახლა განსახილველად დაუბრუნდეს იმავე სასამართლოს;
3. საკასაციო სასამართლოს განჩინება საბოლოოა და არ გასაჩივრდება.

სამკვიდროს მიღება

განჩინება

№ას-146-140-2012

12 ივლისი, 2012 წ., ქ. თბილისი

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატა
შემადგენლობა: თ. თოდრია (თავმჯდომარე, მომხსენებელი),
ვ. როინიშვილი,
მ. სულხანიშვილი

დავის საგანი: სამკვიდრო ქონების ფაქტობრივი ფობით მიღების ფაქტის დადგენა, სამკვიდრო მონაბობის ბათილად ცნობა, ხელშეკრულების ბათილად ცნობა

აღწერილობითი ნაწილი:

ო. ს-ს მეურვე ნ. ლ-მ სარჩელი აღძრა სასამართლოში მ. მ-ის წინააღმდეგ და მოითხოვა სამკვიდრო ქონების ფაქტობრივი ფლობით მიღების ფაქტის დადგენა, სამკვიდრო მონაბობის, ხელშეკრულების ბათილად ცნობა და მესაკუთრედ აღიარება შემდეგი საფუძველებით:

სარჩელის თანახმად, ქ. თბილისში, ს-ის ქ. №14-ში მდებარე შენობა-ნაგებობა, განლაგებული 587 კვ.მ მიწის ნაკვეთზე, თავდაპირველად თბილისის ტექნიკურში ირიცხებოდა მოსარჩელის პაპის – ვ. ლ-ის სახელზე, უფლების დამადასტურებელი დოკუმენტის გარეშე. 1956 წლის 13 ივლისს ვ. ლ-მა თავისი ქონება ანდერძით დაუტოვა ო. ს-ს დედა ა. ლ-ს. ვ. ლ-ი გარდაიცვალა 1960 წლის 12 მარტს. ანდერძისმიერი მემკვიდრე ა. ლ-ა, მიუხედავად იმისა, რომ მას მამკვიდრებლის გარდაცვალებიდან 6 თვეში, არ მიუშართავს განცხადებით ნოტარიუსისთვის, ფაქტობრივი ფლობით დაეუფლა სამკვიდრო ქონებას. ა. ლ-ა გარდაიცვალა 1966 წელს. მისი გარდაცვალების შემდეგ სამკვიდრო ქონებაში ცხოვრობდნენ და დღესაც ცხოვრობს მისი ქალიშვილი ო. ს-ა ოჯახთან ერთად.

2007 წლის მაისის ბოლოს მოსარჩელის ოჯახისთვის ცნობილი გახდა, რომ დედაშვილმა ი. რ-მ და მისმა ქალიშვილმა მ. მ-მ საჯარო რეესტრში სადავო სახლმფლობელობა აღრიცხეს თავიანთ სახელზე, რისი საფუძველიც გახდა ო. ს-ს მიერ გაცემული ანდერძი.

როგორც მასალებით ირკვევა, 1966 წელს ო. ს-ს განცხადების საფუძველზე ლენინის რაიონის აღმასკომის სხდომის ოქმი №12, 1966 წლის 29 ივნისის გადაწყვეტილებით №269 დაკანონებულა მისი ან გარდაცვლილი პაპის – ვ. ლ-ის სახელზე რიცხული ბინა.

აღნიშნულის შემდეგ 1967 წლის 3 მაისს ვ. ლ-ის მეუღლე ე. ლ-ამ აღნიშნული სახლმფლობელობა გადაიფორმა კანონისმიერი მემკვიდრეობის უფლებით. ამის შემდეგ კი მან ანდერძის საფუძველზე უძრავი ქონება გადაუფორმა მის ქალიშვილს, ო. ლ-ას. საბოლოოდ ჩუქების ხელშეკრულებით ი. რ-ომ თავისი წილი აჩუქა ქალიშვილს, მ. მ-ეს.

მოპასუხე მ. მ-ის წარმომადგენელმა მ. ყ-მა სარჩელი არ ცნო უსაფუძველობისა და ხანდაზმულობის გამო. ამასთან, განმარტა, რომ საქართველოს სსრ-ის სამოქალაქო სამართლის კოდექსის (1964 წლის რედაქცია) 75-ე მუხლის თანახმად, სასარჩელო ხანდაზმულობის ვადა იმ დროისათვის შეადგენდა სამ წელს, რომელიც ამავე კოდექსის 80-ე მუხლის თანახმად, იწყებოდა იმ დღიდან, როდესაც პირმა შეიტყო ან უნდა შეეტყო თავისი უფლებების დარღვევის შესახებ. მოსარჩელემ თავისი უფლებების დარღვევის შესახებ ყველაზე გვიან შეიტყო 1974 წლის 13 ნოემბერს სასამართლო განხილვისას, თუმცა მან არ იღავა საკუთრების უფლებაზე და შემოიფარგლა მხოლოდ სარგებლობის უფლებით, აღსანიშნავია, რომ განსახილველ საქმეზე იურიდიული შედეგი მოსარჩელის მიერ სადავო ქონებაზე საკუთრების უფლების მოპოვებაა.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2011 წლის 30 მაისის გადაწყვეტილებით ო. ს-ს მეურვე ნ. ლ-ს სარჩელი არ დაკმაყოფილდა.

საქალაქო სასამართლოს დასახელებული გადაწყვეტილება სააპელაციო წესით გაასაჩივრა ო. ს-ს მეურვე ნ. ლ-მ, მოითხოვა მისი გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილების მიღებით სარჩელის დაკმაყოფილება.

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2011 წლის 30 ნოემბრის გადაწყვეტილებით ო. ს-ს მეურვე ნ. ლ-ს სააპელაციო საჩივარი ნაწილობრივ დაკმაყოფილდა, თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2011 წლის 30 მაისის გადაწყვეტილების შეცვლით მიღებულ იქნა ახალი გადაწყვეტილება, ო. ს-ს მეურვეს ნ. ლ-ს სარჩელი ნაწილობრივ დაკმაყოფილდა, ბათილად იქნა ცნობილი 1967 წლის 3 მაისის სამემკვიდრეო მონაბობა და 1983 წლის 29 ივლისის ანდერძისმიერი მემკვიდრეობის უფლების მონაბობა ქ. თბილისში, ს-ის ქ. №14-ში მდებარე უძრავი ქონების 1/2 ნაწილში; ბათილად იქნა ცნობილი 1990 წლის 10 ივლისის ანდერძისმიერი მემკვიდრეობის უფლების მონაბობა ი.

რ-ოს მიმართ უძრავი ქონების 1/4-ის მემკვიდრედ ცნობისა და მ. მ-ის მიმართ 1/4-ის მემკვიდრედ ცნობის ნაწილში და ჩუქების ხელშეკრულება უძრავი ქონების 1/4 ნაწილში. ო. ს-ა ცნობილ იქნა ქ. თბილისში, ს-ის ქ. №14-ში მდებარე უძრავი ქონების 1/2 ნაწილის მესაკუთრედ.

სააპელაციო სასამართლომ საქმეზე დადგენილად მიიჩნია შემდეგი ფაქტობრივი გარემოებები:

ვ. ლ-ი და ე. ლ-ა რეგისტრირებულ ქორწინებაში იმყოფებოდნენ 1908 წლის 11 იანვრიდან (2011 წლის 16 ნოემბრის სხდომის ოქმი);

ვ. ლ-ი გარდაიცვალა 1960 წლის 14 მარტს;

გარდაცვალების დროისათვის ვ. ლ-ის სახელზე ირიცხებოდა უძრავი ქონება მდებარე ქ. თბილისში, ს-ის ქ. №14-ში.

საქმეში წარმოდგენილი 1966 წლის 29 ივნისის გადაწყვეტილებით, რომლის თანახმად ვ. ლ-ის სახელზე დაკანონდა ქ. თბილისში, ს-ის ქ. №14-ში მდებარე სახლთმფლობელობა, როგორც 1956 წლის ივნისამდე უნებართვოდ აშენებული საცხოვრებელი სახლი და საქმეში წარმოდგენილი თბილისის ოქტომბრის რაიონის სახალხო სასამართლოს 1974 წლის 13 ნოემბრის გადაწყვეტილებით სასამართლომ დადგენილად მიიჩნია, რომ აღნიშნული უძრავი ქონება წარმოადგენდა მეუღლეთა თანასაკუთრებას, რაც მხარეებს სადავოდ არ გაუხდიათ (2011 წლის 16 ნოემბრის სხდომის ოქმი);

ვ. ლ-ს დარჩა სამი პირველი რიგის მემკვიდრე: მეუღლე ე. ლ-ა, შვილები – ა. ლ-ა (მოსარჩელის დედა) და ო. ლ-ა.

ვ. ლ-მა 1956 წლის 13 ივლისს ქ. თბილისში, ს-ის ქ. №14-ში მდებარე სამკვიდრო ქონება უანდერძა თავის ქალიშვილ ა. ლ-ს;

ვ. ლ-ის გარდაცვალების შემდეგ ა. ლ-ა ფლობდა და გარდაცვალებამდე ცხოვრობდა სადავო საცხოვრებელ სახლში. ა. ლ-ა გარდაიცვალა 1966 წლის 18 იანვარს. მას დარჩა ერთი პირველი რიგის მემკვიდრე ო. ს-ა. თბილისის ოქტომბრის რაიონის სახალხო სასამართლოს 1974 წლის 13 ნოემბრის გადაწყვეტილებითა და მხარეთა ახსნა-განმარტებებით პალატამ დადგენილად მიიჩნია, რომ ა. ლ-ს გარდაცვალების შემდეგ სადავო საცხოვრებელ სახლში ცხოვრობდა და დღემდე ცხოვრობს მოსარჩელე ო. ს-ა;

ე. ლ-მ 1967 წლის 3 მაისის სამკვიდრო მონუმობის საფუძველზე მიიღო ვ. ლ-ის დანაშთი სამკვიდრო. 1983 წლის 12 იანვარს გარდაიცვალა ე. ლ-ა; მას დარჩა ორი პირველი რიგის მემკვიდრე: შვილი – ო. ლ-ა და შვილიშვილი – ო. ს-ა;

1983 წლის 29 ივლისს ო. ლ-ა ცნობილ იქნა ანდერძისმიერ მემკვიდრედ თბილისში, ს-ის ქ. №14-ში მდებარე ე. ლ-ს დანაშთ სამკვიდრო ქონებაზე. ო. ლ-ა გარდაიცვალა 1989 წლის 13 სექტემბერს. 1990 წლის 10 ივლისის ანდერძისმიერი მემკვიდრეობის უფლების მონუმობით სამკვიდრო ქონებაზე მემკვიდრედ და მესაკუთრედ თანაბარწილად ცნობილ იქნენ ო. ლ-ს შვილი ი. რ-ო და შვილიშვილი მ. მ-ე;

2007 წლის 25 მაისის უძრავი ქონების ჩუქების ხელშეკრულების საფუძველზე ი. რ-მ საკუთრებაში გადასცა შვილ მ. მ-ს უძრავი ქონება – მისი კუთვნილი საცხოვრებელი სახლის, საერთო ფართიდან 69,21 კვ.მ-დან 34, 60 კვ.მ; საცხოვრებელი ფართი – 36,36 კვ.მ-დან 18,18 კვ.მ და დამხმარე ფართი-32,85 კვ.მ-დან 16,42 კვ.მ შემდგომში „საჩუქარი“, რომელიც მდებარეობს თბილისის, ს-ის ქ. №14;

ამჟამად, ქ. თბილისში, ს-ის ქ. №14-ში მდებარე სადავო უძრავი ქონებაზე – შენობა-ნაგებობის საერთო ფართი 69,21 კვ.მ, საცხოვრებელი ფართი 36,36 კვ.მ, დამხმარე ფართი 32,85 კვ.მ რეგისტრირებულია მ. მ-ის საკუთრების უფლებაზე.

საქმის მასალებით არ დგინდება ვ. ლ-ის გარდაცვალების დროს (1960 წელს) მისი მეუღლე ე. ლ-ს შრომისუუნარობის შესახებ ფაქტობრივი გარემოება.

საქმეში წარმოდგენილი თბილისის ოქტომბრის რაიონის სახალხო სასამართლოს 1974 წლის 13 ნოემბრის გადაწყვეტილებით პალატამ დადგენილად მიიჩნია, რომ საქმის განხილვის დროისათვის ე. ლ-ა იყო უსინათლო, რაც ცხადყოფდა, რომ გადანყვეტილება შეიცავდა 1974 წლის მდგომარეობით ე. ლ-ს ჯანმრთელობის შესახებ ინფორმაციას, ხოლო სამკვიდროს გახსნის დროისათვის (1960 წლისათვის) ე. ლ-ს შრომისუუნარობის დამადასტურებელი მტკიცებულება საქმეში არ ყოფილა წარმოდგენილი.

საქმეში წარმოდგენილი ლ. ს-ის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიუროს დასკვნით დადგინდა, რომ ო. ს-ა 1984 წლის 26 მარტიდან აღრიცხვაზე იმყოფებოდა ქალაქის ფსიქონევროლოგიურ დისპანსერში დიაგნოზით: „ფსიქოპათია, ისტერიული წრის“, ხოლო მითითებული დასკვნის საფუძველზე დადგინდა იქნა მისი ქმედუუნარობა. პალატამ აღნიშნა, რომ საქმის მასალებით არ დგინდებოდა ე. ლ-ს გარდაცვალების დროს (1983 წელს) მისი მემკვიდრის – ო. ს-ს შრომისუუნარობის შესახებ ფაქტობრივი გარემოება.

საქართველოს სამოქალაქო სამართლის კოდექსის 546-ე, 547-ე 556-ე მუხლებზე მითითებით და საქმეზე დადგენილი ფაქტობრივი გარემოებების გათვალისწინებით, სააპელაციო სასამართლომ ჩათვალა, რომ მოსარჩელის მოთხოვნა მთლიანი უძრავი ქონების მესაკუთრედ ცნობის ნაწილში უსაფუძვლო იყო, ვინაიდან ქონების 1/2 ნაწილი წარმოადგენდა ე. ლ-ს საკუთრებას, რომელიც კანონით დადგენილი წესით, ექვსთვიან ვადაში, ანდერძის საფუძველზე მიიღო ო. ლ-მ, ხოლო მოსარჩელე სამკვიდროს გახსნის დროისათვის არ წარმოადგენდა სავალდებულო წილზე უფლების მქონე პირს.

სააპელაციო სასამართლომ არ გაიზიარა მოპასუხის მოსაზრება სარჩელის ხანდაზმულობასთან დაკავშირებით და განმარტა, რომ სასარჩელო ხანდაზმულობა გულისხმობს დროს, რომლის განმავლობაშიც პირს შეუძლია მოითხოვოს თავისი დარღვეული უფლების აღდგენა. შესაბამისად, ხანდაზმულობის ვადები ვრცელდება მოთხოვნებზე, რომელთა განხორციელებაც დროში იზღუდება და გარკვეულ ჩარჩოში ექცევა. საქართველოს კონსტიტუციით აღიარებულია საკუთრების უფლება, რომლის მიხედვით ცალკეული

პირი უფლებამოსილია, კონკრეტულ ნივთზე მოიპოვოს საკუთრების უფლება სათანადო გარიგებითა თუ კანონის საფუძველზე. დადგენილია, რომ ო. ს-მ სამკვიდრო ქონების ფაქტობრივი დაუფლების გზით მოიპოვა საკუთრების უფლება უძრავ ქონებაზე. საკუთრების უფლება აბსოლუტური სანივთო უფლების კლასიკური სახეა, რომელიც დროში არ იზღუდება. აბსოლუტური უფლების ძირითადი დამახასიათებელი თვისებაა ის, რომ იგი სხვა პირთა თანაქმედებისაგან დამოუკიდებლად არსებობს. ამ უფლების განხორციელება უფლებამოსილი პირის აბსოლუტური ძალაუფლების სფეროს განეკუთვნება, ხოლო მისი დაცვა უზრუნველყოფილია ნებისმიერი შესაძლო ხელყოფისაგან. ამდენად, მესაკუთრეს უფლება აქვს, ნებისმიერ დროს მიმართოს სასამართლოს და მოითხოვოს მისსაკუთრებაში არსებულ ნივთზე უფლების დაცვა. შესაბამისად, პალატის მოსაზრებით, საკუთრების უფლების დაცვასთან დაკავშირებით მოთხოვნაზე არ უნდა გავრცელებულიყო ხანდაზმულობის ვადა. პალატამ მიუთითა საქართველოს სამოქალაქო სამართლის კოდექსის 48-ე მუხლზე და აღნიშნა, რომ მოცემულ შემთხვევაში დადგენილი იყო, რომ სადავო სამკვიდრო მონუმენტითა და ჩუქების ხელშეკრულებით უკანონოდ განიკარგა ა. ლ-ს, ხოლო შემდგომში მისი შვილის – ო. ს-ს ქონება, რითაც შეილახა მოსარჩელის საკუთრების უფლება. შესაბამისად, სააპელაციო სასამართლომ ჩათვალა, რომ ამ ნაწილში სარჩელი საფუძვლიანი იყო და დაკმაყოფილებას ექვემდებარებოდა.

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2011 წლის 30 ნოემბრის გადამწყვეტილება საკასაციო წესით გაასაჩივრა მ. მ-მ, მოითხოვა მისი გაუქმება და ახალი გადამწყვეტილების მიღებით სარჩელის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმა.

კასატორის განმარტებით, ვინაიდან სასამართლომ არ დაადგინა და შესაბამისად, არ შეაფასა ფაქტობრივი გარემოებები, მოსარჩელის მიერ საკუთრების კანონით დადგენილი წესით რეგისტრაციის არქონისა და ე. ლ-ს შრომისუუნარობის შესახებ გადამწყვეტილება ქონების მიკუთვნების ნაწილში დასაბუთებული არ არის, კერძოდ, სააპელაციო სასამართლომ არასწორად დაადგინა ფაქტობრივი გარემოება ვ. ლ-ის გარდაცვალების დროს მისი მეუღლე ე. ლ-ს შრომისუუნარობის შესახებ და ასევე ო. ს-ს ახალგაზრდობიდან ქმედუუნარობის შესახებ, ასევე არასწორად იქნა დადგენილი ფაქტობრივი გარემოება ვ. ლ-ის გარდაცვალებით ქ. თბილისში, ს-ის ქ. №14-ში მდებარე უძრავი ქონების S ნილზე სამკვიდროს გახსნის შესახებ.

სამოტივაციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლო საკასაციო საჩივრის საფუძველების შესწავლისა და გასაჩივრებული გადამწყვეტილების იურიდიული დასაბუთების შემოწმების შედეგად მიიჩნევს, რომ მ. მ-ის საკასაციო საჩივარი არ უნდა დაკმაყოფილდეს და უცვლელად უნდა დარჩეს სააპელაციო სასამართლოს მიერ გამოტანილი გადამწყვეტილება შემდეგ გარემოებათა გამო:

საკასაციო პალატა ყურადღებას ამახვილებს სააპელაციო სასამართლოს მიერ დადგენილ იმ ფაქტობრივ გარემოებებზე, რომლის საწინააღმდეგოდ არ არის წარმოდგენილი დასაბუთებული საკასაციო პრეტენზია. კერძოდ, სააპელაციო სასამართლომ დადგენილად მიიჩნია, რომ ვ. ლ-ის გარდაცვალების შემდეგ ა. ლ-ა ფლობდა და გარდაცვალებამდე ცხოვრობდა სადავო საცხოვრებელ სახლში. ა. ლ-ა გარდაიცვალა 1966 წლის 18 იანვარს. მას დარჩა ერთი პირველი რიგის მემკვიდრე ო. ს-ა, რომელიც ა. ლ-ს გარდაცვალების შემდეგ ცხოვრობდა სადავო ბინაში და დღემდე იქ ცხოვრობს.

საკასაციო პალატა მხედველობაში იღებს სააპელაციო სასამართლოს მიერ დადგენილ ფაქტობრივ გარემოებას იმის თაობაზე, რომ სადავო ქონება წარმოადგენდა მეუღლეების – ვ. ლ-ისა და ე. ლ-ს თანასაკუთრებას, რაც ცხადყოფს, რომ სააპელაციო სასამართლომ მართებულად დაადგინა ფაქტი იმის თაობაზე, რომ ვ. ლ-ის გარდაცვალების შემდეგ სამკვიდრო გაიხსნა მის ნილზე თანასაკუთრებიდან. ამდენად, მისმა შვილმა ა. ლ-მ ანდერძის საფუძველზე ფაქტობრივად მიიღო სადავო ქონების S ნაწილი, რაც შესაბამისად, ფაქტობრივი ფლობით მიიღო ო. ს-მ.

ამასთან ერთად, საკასაციო პალატა მიიჩნევს, რომ სააპელაციო სასამართლომ სწორად განსაზღვრა ქონების ოდენობა, კერძოდ, (1964 წლის რედაქციის) სამოქალაქო სამართლის კოდექსის 547-ე მუხლით სხვაგვარად იყო განსაზღვრული სავალდებულო წილის უფლების სუბიექტები და წილის ოდენობაც. ანდერძის არსებობის შემთხვევაში, სამკვიდრო ქონებიდან სავალდებულო წილის მიღების უფლება ჰქონდათ მამკვიდრებლის არასრულწლოვან და სრულწლოვან წევრებს, არაშრომისუნარიან მეუღლეს, მშობლებს და მამკვიდრებლის რჩენაზე მყოფ სხვა კანონისმიერ მემკვიდრეებს. ამავე დროს, სავალდებულო წილის ოდენობა არ უნდა ყოფილიყო იმ ქონების 2/3 ნაკლები, რაც კანონის მემკვიდრეობის დროს მიიღებდა.

აღნიშნული ნორმის საფუძველზე, სააპელაციო სასამართლომ დაადგინა, რომ სამკვიდროს გახსნის დროისათვის მამკვიდრებელს (ვ. ლ-ს) დარჩა ორი პირველი რიგის მემკვიდრე – შვილი (ა. ლ-ა, რომელმაც ანდერძის საფუძველზე ფაქტობრივი დაუფლებით მიიღო სამკვიდრო) და მეუღლე (ე. ლ-ა). სააპელაციო სასამართლომ, ასევე დადგენილად მიიჩნია, რომ სამკვიდროს გახსნის მომენტისათვის შვილი იყო სრულწლოვანი, ხოლო მეუღლის შრომისუუნარობის ფაქტი ვერ დადგინდა. ამდენად, მამკვიდრებელს არ დარჩენია სავალდებულო წილზე უფლების მქონე მემკვიდრე.

ამის საწინააღმდეგოს კასატორი ვერ ადასტურებს იმ ფაქტს, რომ სამკვიდროს გახსნის მომენტისათვის ე. ლ-ა იყო უსინათლო და შრომისუუნარო.

საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 407-ე მუხლის მე-2 ნაწილის თანახმად, სააპელაციო სასამართლოს მიერ დამტკიცებულად ცნობილი ფაქტობრივი გარემოებები სავალდებულოა სასამართლოსათვის, თუ წამოყენებული არ არის დასაშვები და დასაბუთებული პრეტენზია (შედავება).

საკასაციო პალატა მიიჩნევს, რომ კასატორის მიერ წარმოდგენილი არ არის დასაბუთებული პრეტენზია. კონკრეტულ შემთხვევაში დასაშვებ და დასაბუთებულ პრეტენზიაში იგულისხმება მითითება იმ პროცესუალურ დარღვევებზე, რომლებიც დაშვებული იყო სააპელაციო სასამართლოს მიერ საქმის განხილვის დროს, რამაც განაპირობა ფაქტობრივი გარემოებების არასწორად შეფასება და სამართლებრივ-მატერიალური ნორმის არასწორად გამოყენება ან განმარტება.

საკასაციო პალატა განმარტავს, რომ (1964 წლის რედაქციის) სამოქალაქო სამართლის კოდექსის 556-ე მუხლის მე-2 აბზაცის თანახმად, სამკვიდროს მიღების ერთ-ერთ სახეს წარმოადგენდა, თუ მემკვიდრე ფაქტობრივად შეუდგებოდა სამკვიდრო ქონების ფლობას ან მართვას. ამავე მუხლის ბოლო აბზაცის თანახმად, მიღებული სამკვიდრო ითვლებოდა მემკვიდრის საკუთრებად მემკვიდრეობის გახსნის დღიდან (ანალოგიურად წესრიგდება სამოქალაქო კოდექსის 1421-ე მუხლის მე-2 ნაწილითა და 1433-ე მუხლით). ამდენად, სამკვიდროს მიღების ფაქტს, განსახილველი ნორმის თანახმად, გააჩნდა უკუძალა. ე.ი, მემკვიდრემ, რომელმაც მიიღო სამკვიდრო ქონება, ითვლება მის მესაკუთრედ სამკვიდროს გახსნის დღიდან და, შესაბამისად, სამკვიდრო ქონების მოცულობა განისაზღვრება სამკვიდრო გახსნის დღეს არსებული ქონებით, ასევე, გასათვალისწინებელია, რომ სამკვიდროს მიღება შეუქცევადია, რაზედაც მიუთითებს მითითებული კოდექსის 560-ე მუხლი, კერძოდ, განსახილველი მუხლის შესაბამისად, სამკვიდრო ქონების მიღებაზე უარი დაიშვებოდა ექვსი თვის განმავლობაში სამკვიდროს გახსნის დღიდან.

ამდენად, მამკვიდრებლის გარდაცვალებიდან ექვს თვეში ფაქტობრივი ფლობით სამკვიდროს მიღება ნიშნავს, რომ მემკვიდრეს სამკვიდრო უკვე მიღებული აქვს და მიღებული სამკვიდრო მემკვიდრის საკუთრებად ითვლება მემკვიდრეობის გახსნის დღიდან (სამოქალაქო სამართლის კოდექსის 556-ე მუხლის ბოლო აბზაცი). ამასთან ერთად საკასაციო პალატა განმარტავს, რომ უძრავი ნივთების საკუთრების წარმოშობისათვის კანონი მოითხოვდა გასხვისების ხელშეკრულების რეგისტრაციას (სამოქალაქო სამართლის კოდექსის 131-ე მუხლის მე-3 აბზაცი).

ამავე კოდექსის 239-ე მუხლის 1-ლი აბზაცი ადგენდა, რომ საცხოვრებელი სახლის (სახლის ნაწილის) ყიდვა-გაყიდვის ხელშეკრულება უნდა დადასტურებულიყო სანოტარო წესით და უნდა რეგისტრირებულიყო სახალხო დეპუტატების ადგილობრივი საბჭოს აღმასრულებელ კომიტეტში სამი თვის ვადაში სანოტარო წესით დადასტურების დღიდან. ამავე მუხლის ბოლო აბზაცის თანახმად, ამ მუხლით დადგენილი წესების დაუცველობა იწვევდა საცხოვრებელი სახლის (სახლის ნაწილის) ყიდვა-გაყიდვის ხელშეკრულების ბათილობას. უნდა აღინიშნოს, რომ ამ დანაწესის თანახმად ყიდვა-გაყიდვის ხელშეკრულების ბათილობას იწვევდა არა მარტო სანოტარო ფორმის დაუცველობა, არამედ აუცილებელი რეგისტრაციის პირობების დარღვევა. ამასთან ერთად აღსანიშნავია, რომ რეგისტრაციის დაუცველობა იწვევდა მხოლოდ უძრავი ნივთის ნასყიდობის ხელშეკრულების ბათილობას და არანაირად არ ვრცელდებოდა სხვა გარიგებებზე.

ამასთან ერთად საკასაციო პალატა განმარტავს, რომ მითითებული დანაწესი განსხვავდება მოქმედი კოდექსით დადგენილი უძრავი ნივთების შესახებ ახალ წესებისაგან. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 183-ე მუხლის თანახმად, უძრავი ნივთის შესაძენად აუცილებელია გარიგების წერილობითი ფორმით დადება და შემძენზე ამ გარიგებით განსაზღვრული საკუთრების უფლების რეგისტრაცია საჯარო რეესტრში. ამდენად, მოქმედი კოდექსიც ითვალისწინებს უძრავი ნივთის შეძენისათვის გარიგებით განსაზღვრული საკუთრების უფლების რეგისტრაციას, მაგრამ რეგისტრაციისათვის არ არის დადგენილი ვადა და რეგისტრაციის დაუცველობა არ იწვევს გარიგების ბათილობას. ამდენად, უძრავი ნივთების რეგისტრაციისთან დაკავშირებული ახალი წესების ნაწილში, საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 1507-ე მუხლის მე-3 ნაწილის თანახმად, გამოყენებულ უნდა იქნეს ახალი სამოქალაქო კოდექსი, რომლის თანახმად (სამოქალაქო კოდექსის 183-ე მუხლი) უძრავი ნივთის შეძენისათვის გარიგებით განსაზღვრული საკუთრების უფლების რეგისტრაციის დაუცველობა არ იწვევს ამ გარიგების ბათილობას.

ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით, საკასაციო პალატა არ იზიარებს კასატორის მოსაზრებას იმის თაობაზე, რომ სამოქალაქო სამართლის კოდექსის 239-ე მუხლის ბოლო აბზაცის თანახმად, ა. ლ-ს არ წარმოეშვა საკუთრების უფლება რეგისტრაციის განუხორციელებლობის და, შესაბამისად, დამდგენი საბუთის ბათილობის გამო. ამ მოსაზრების დასადასტურებლად კასატორი ასევე უთითებს 1974 წლის 13 ნოემბრის კანონიერ ძალაში შესულ გადაწყვეტილებაზე და საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 106-ე მუხლის „ბ“ ქვეპუნქტზე.

საკასაციო პალატა არ იზიარებს კასატორის ამ მოსაზრებას და განმარტავს, რომ საქმეში წარმოდგენილი 1974 წლის 13 ნოემბრის კანონიერ ძალაში შესული გადაწყვეტილება არ ადგენს ა. ლ-ს სახელზე გაცემული ანდერძის ბათილობას და არც მხარეთა შორის განხილვის საგანს არ წარმოადგენდა ეს ანდერძი.

საკასაციო პალატა აღნიშნავს, რომ, საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 106-ე მუხლის „ბ“ ქვეპუნქტის თანახმად, ფაქტები, რომლებიც დადგენილია ერთ სამოქალაქო საქმეზე სასამართლოს კანონიერ ძალაში შესული გადაწყვეტილებით, თუ სხვა სამოქალაქო საქმეების განხილვისას იგივე მხარეები მონაწილეობენ, არ საჭიროებს დამტკიცებას.

ამ ფაქტების პრეიუდიციულ მნიშვნელობას განსაზღვრავს კანონიერ ძალაში შესული გადაწყვეტილება, რომელიც გამოტანილია იმავე მხარეების მიმართ. აღნიშნულ ფაქტებში იგულისხმება ისეთი იურიდიულად მნიშვნელოვანი ფაქტობრივი გარემოებები, რომლითაც განსაზღვრულია მხარეთა მატერიალურ-სამართლებრივი ურთიერთობით გათვალისწინებული უფლებები და ვალდებულებები, რაც საფუძვლად დაედო გადაწყვეტილების გამოტანას

ამდენად, განსახილველი ნორმის თანახმად, ფაქტების პრეიუდიციული მნიშვნელობის შემომწმების დროს მნიშვნელობა ენიჭება არა მარტო იმ პროცესუალურ-სამართლებრივ კრიტერიუმებს, რომლითაც

განისაზღვრება კანონიერ ძალაში შესული გადაწყვეტილების ფორმალური მოთხოვნები (კანონიერ ძალაში შესული გადაწყვეტილებით დადგენილი ფაქტობრივი გარემოება თუ სხვა სამოქალაქო საქმეების განხილვისას იგივე მხარეები მონაწილეობენ), არამედ ამ გადაწყვეტილებით დადგენილ ფაქტობრივ გარემოების შინაარსს (რომელი ფაქტობრივი გარემოებების საფუძველზეც იქნა მიღებული გადაწყვეტილება). კონკრეტულ შემთხვევაში ა. ლ-ს სახელზე გაცემული ანდერძის ბათილობასთან დაკავშირებული გარემოებები არ ვლინდება 1974 წლის 13 ნოემბრის კანონიერ ძალაში შესული გადაწყვეტილების არც სამოტივაციო და არც დადგენილებითი ნაწილებიდან.

საკასაციო პალატა არ იზიარებს კასატორის მოსაზრებას მოთხოვნის ხანდაზმულობასთან დაკავშირებით.

უპირველეს ყოვლისა, აღსანიშნავია, რომ მემკვიდრის მიერ სადავო უძრავი ქონების მიღება ფაქტობრივი ფლობით ან მართვით აყენებს მას განსაკუთრებულ სამართლებრივ რეჟიმში. ექვსი თვის განმავლობაში სამკვიდროს გახსნის დღიდან სამკვიდროს ფაქტობრივი დაუფლებით (კონკლუდენტური მოქმედებებით) მემკვიდრე ხდება სამკვიდრო ქონების მესაკუთრე. ამ მომენტიდან ის ითვლება მამკვიდრებლის ურთიერთობების კრედიტორად და მოვალედ.

სამოქალაქო სამართლის კოდექსის 556-ე მუხლის ბოლო აბზაცით (სამოქალაქო კოდექსის 1433-ე მუხლით) განსაზღვრული დანაწესის თანახმად, საკუთრების უფლება ჩნდება კანონის საფუძველზე. ამასთან ერთად გასათვალისწინებელია, რომ უძრავი ქონებაზე საკუთრების უფლება, როგორც რეგისტრაციასავალდებულო უფლება, მოითხოვს საჯარო რეესტრში რეგისტრაციას.

შესაბამისად, მემკვიდრეს წარმოეშევა მიღებული უძრავი ნივთის საკუთრების უფლების რეგისტრაციის უფლება, მაგრამ ამ რეგისტრაციის განუხორციელებლობა არ ნიშნავს იმას, რომ მან არ მიიღო ეს ქონება.

სამკვიდროს მიღების ფაქტის არსებობის შემთხვევაში მას აქვს უფლება, დაიცვას მიღებული სამკვიდრო სხვა დანარჩენი მემკვიდრეებისაგან, მათ შორის იმ მემკვიდრეებისაგან, რომლებმაც განახორციელეს საკუთრების უფლების რეგისტრაცია. ხანდაზმულობის საგანი არის ფარდობითი უფლება და არა აბსოლუტური უფლება, შესაბამისად, აბსოლუტურ უფლებაზე ხანდაზმულობა არ ვრცელდება.

რაც შეეხება საქართველოს უზენაესი სასამართლოს დიდი პალატის 2002 წლის 9 დეკემბრის №3კ/932-02 განჩინებას, რომელზეც უთითებს კასატორი, უნდა აღინიშნოს, რომ ამ განჩინების მონესრიგებული ურთიერთობა ეხებოდა მესამე პირის უფლებებს, რომლისთვისაც უძრავ ნივთებზე საკუთრების უფლების მქონე პირი ვლინდება საჯარო რეესტრიდან და იმისათვის, რომ მესაკუთრემ მესამე პირთან მიმართებაში განაცხადოს საკუთრების უფლება უძრავ ნივთზე, მას უნდა ჰქონდეს რეგისტრირებული ეს უფლება საჯარო რეესტრში, რაც ასრულებს მონესრიგებული სამოქალაქო ბრუნვის გარანტის ფუნქციას.

კონკრეტულ შემთხვევაში დავა მიმდინარეობს მემკვიდრეებს შორის (და არა მესამე პირთან მიმართებაში) სამკვიდროს მიღების კანონიერებაზე, რაც განსხვავდება ზემოაღნიშნული საქართველოს უზენაესი სასამართლოს დიდი პალატის განჩინებისაგან.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, საკასაციო პალატას მიიჩნევს, რომ არ არსებობს საკასაციო საჩივრის დაკმაყოფილების საფუძველი, რადგან, სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 410-ე მუხლის თანახმად, საკასაციო სასამართლო არ დააკმაყოფილებს საკასაციო საჩივარს, თუ კანონის მითითებულ დარღვევას არ აქვს ადგილი.

სარეზოლუციო ნაწილი:

საკასაციო პალატამ იხელმძღვანელა სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 410-ე მუხლით და

და ა ა დ გ ი ნ ა :

მ. მ-ის საკასაციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდეს;
უცვლელად დარჩეს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2011 წლის 30 ნოემბრის გადაწყვეტილება;
საკასაციო პალატის განჩინება საბოლოოა და არ გასაჩივრდება.

ანდერძის ბათილობის შესახებ სარჩელის წარდგინის ვადა

გადაწყვეტილება
საქართველოს სახელმწიფო

№ას-15-15-2012

28 ივნისი, 2012 წ., ქ. თბილისი

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატა

შემადგენლობა: მ. სულხანიშვილი (თავმჯდომარე, მომხსენებელი),

ვ. როინიშვილი,

თ. თოდრია

დავის საგანი: ანდერძისა და ანდერძისმიერი მემკვიდრეობის უფლების მონაშთის ბათილად ცნობა, სამკვიდროდან წილის მიკუთვნება

აღწერილობითი ნაწილი:

მ. მ-მა სარჩელი აღძრა სასამართლოში ზ. მ-ის, მესამე პირის – ნოტარიუს თ. გ-ის მიმართ ე. მ-ის მიერ 1997 წლის 31 ოქტომბერს ქ. მ-ისა და ზ. მ-ის სასარგებლოდ შედგენილი, ნოტარიუს თ. გ-ის მიერ დამონმუბული ანდერძისა და ნოტარიუს თ. გ-ის მიერ 1999 წლის 25 ივნისს მამკვიდრებელ ე. მ-ის სამკვიდროზე ქ. და ზ. მ-ების სასარგებლოდ გაცემული ანდერძისმიერი მემკვიდრეობის უფლების მონაშთის ბათილად ცნობის მოთხოვნით შემდეგი საფუძვლებით:

მ. მ-ი და მისი ინვალიდი შვილი – ქ. მ-ი ცხოვრობდნენ მოსარჩელის დის – ე. მ-ის კუთვნილ, ქ.თბილისში, ა-ის ქ. №9ა-ში მდებარე სახლთმფლობელობის 1/4-ში. 1998 წლის 7 ოქტომბერს ე. მ-ი გარდაიცვალა. მოსარჩელე და მისი შვილი კი დარჩნენ მზრუნველობის გარეშე.

მ. მ-ი შეუთანხმდა თავის ნათესავსა და ოჯახის ახლობელ ზ. მ-ს, რომ მისი დის დანაშთი ბინის გადაცემის სანაცვლოდ, მას მზრუნველობა გაენია მოსარჩელის ოჯახისათვის.

ზ. მ-ის მოთხოვნითა და იძლებით, მ. მ-მა ჩივინა სიყალბე, მან მოატყუა ნოტარიუსი, როდესაც 1997 წლის 31 ოქტომბერს თავი გააცნო ე. მ-ად და შეადგინა ანდერძი ზ. მ-სათვის კუთვნილი ქონების დატოვების შესახებ. ანდერძი ხელმოწერილია მოსარჩელის მიერ, თუმცა ე. მ-ის სახელით.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2008 წლის 30 ივლისის საოქმო განჩინებით მ. მ-ის გარდაცვალების შემდეგ მის უფლებამონაცვლედ ცნობილ იქნა მისი პირველი რიგის მემკვიდრე ქ. მ-ი.

მ. მ-მა და მ. ო-მა დამოუკიდებელი სასარჩელო მოთხოვნით სასამართლოს მიმართეს მ., ქ. და ზ. მ-ების წინააღმდეგ და მოითხოვეს ე. მ-ის მიერ 1997 წლის 31 ოქტომბერს ქ. მ-ისა და ზ. მ-ის სასარგებლოდ შედგენილი, ნოტარიუს თ. გ-ის მიერ დამონმუბული ანდერძისა და ნოტარიუს თ. გ-ის მიერ 1999 წლის 25 ივნისს მამკვიდრებელ ე. მ-ის სამკვიდროზე ქ. და ზ. მ-ების სასარგებლოდ გაცემული ანდერძისმიერი მემკვიდრეობის უფლების მონაშთის ბათილად ცნობა და სამკვიდრო მასაში შემავალი ქონებიდან – ქ.თბილისში, ა-ის ქ. №9-ში მდებარე უძრავი ქონების მამკვიდრებლის კუთვნილი 1/4 წილიდან 1/2-ის მიკუთვნება. მათ მიიჩნიეს, რომ ე. მ-ს ანდერძი არ დაუტოვებია. სადავო ანდერძი შეადგინა მისმა დამ, მ-მა, რაც მისი ბათილად ცნობის საფუძველია. მამკვიდრებელი წარმოადგენდა მათი ან გარდაცვლილი მამის მამიდას, შესაბამისად, მ. მ-სა და მ. ო-ს სადავო ქონებიდან ასევე ეკუთვნით წილი.

მოპასუხე ზ. მ-მა როგორც ძირითადი, ასევე მესამე პირების დამოუკიდებელი სასარჩელო მოთხოვნა არ ცნო ხანდაზმულობისა და უსაფუძვლობის გამო და მოითხოვა ორივე სარჩელის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმა.

მოპასუხე ქ. მ-ის წარმომადგენელმა მესამე პირების დამოუკიდებელი სასარჩელო მოთხოვნა ანდერძისა და ანდერძისმიერი მემკვიდრეობის უფლების მონაშთის ბათილად ცნობის ნაწილში ცნო, ხოლო წილის გამოყოფის შესახებ მოთხოვნა მიიჩნია უსაფუძვლოდ.

მესამე პირის, ნოტარიუს თ. გ-ის მოსაზრებით, მ. მ-ის სასარჩელო მოთხოვნა ანდერძის ბათილად ცნობის შესახებ არის ხანდაზმული და უსაფუძვლო.

მესამე პირის, მეურვეობისა და მზრუნველობის ტერიტორიული ორგანოს – სსიპ სოციალური მომსახურების სააგენტოს ვაკე-საბურთალოს სოციალური მომსახურების ცენტრის წარმომადგენლის განმარტებით, მოცემული დავის ფარგლებში ქმედუუნარო პირის – ქ. მ-ის ქონებრივი უფლებები და ინტერესები დაცულია.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2010 წლის 30 აპრილის გადაწყვეტილებით მ. მ-ის უფლებამონაცვლე ქ. მ-ის კანონიერი წარმომადგენლის – ჯ. ტ-ის სარჩელი არ დაკმაყოფილდა, მ. მ-ისა და მ. ო-ის სარჩელი დაკმაყოფილდა, ბათილად იქნა ცნობილი ე. მ-ის მიერ 1997 წლის 31 ოქტომბერს ქ. მ-ისა და ზ. მ-ის სასარგებლოდ შედგენილი, ნოტარიუს თ. გ-ის მიერ დამონმუბული ანდერძი (რეესტრში რეგისტრაციის №...) და ნოტარიუს თ. გ-ის მიერ 1999 წლის 25 ივნისს მამკვიდრებელ ე. მ-ის სამკვიდროზე ქ. და ზ. მ-ების სასარგებლოდ გაცემული ანდერძისმიერი მემკვიდრეობის უფლების მონაშთი (რ/რ №...), მ. მ-ი და მ. ო-ი ცნობილ იქნენ 1998 წლის 7 სექტემბერს გარდაცვლილი ე. მ-ის კუთვნილი, ქ.თბილისში, ა-ის ქ. №9ა-ში მდებარე უძრავი ქონების 1/4-ის 1/2-ის მესაკუთრეებად.

საქალაქო სასამართლოს გადაწყვეტილება ზ. მ-მა და მ. მ-ის უფლებამონაცვლე ქ. მ-ის კანონიერმა წარმომადგენელმა (მეურვე) ჯ. ტ-მა გაასაჩივრეს სააპელაციო წესით.

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2011 წლის 3 ნოემბრის გადაწყვეტილებით ზ. მ-ის სააპელაციო საჩივარი დაკმაყოფილდა, მ. მ-ის უფლებამონაცვლე ქ. მ-ის კანონიერი წარმომადგენლის – ჯ. ტ-ის სააპელაციო საჩივარი ნაწილობრივ დაკმაყოფილდა. გაუქმდა გასაჩივრებული გადაწყვეტილება მესამე პირების მ. მ-ისა და მ. ო-ის სარჩელის დაკმაყოფილების ნაწილში და მათი სასარჩელო მოთხოვნა არ დაკმაყოფილდა, გადაწყვეტილება დანარჩენ ნაწილში დარჩა უცვლელად შემდეგი დასაბუთებით:

სააპელაციო პალატამ დადგენილად მიიჩნია შემდეგი ფაქტობრივი გარემოებები:

1998 წლის 7 სექტემბერს გარდაიცვალა მამკვიდრებელი ე. მ-ი, რომლის საკუთრებაშიც გარდაცვალების დროისათვის ირიცხებოდა ქ.თბილისში, ა-ის ქ. №9ა-ში მდებარე უძრავი ქონების 1/4 ნაწილი.

სამკვიდროს გახსნის დღისათვის ე. მ-ის მემკვიდრეებს წარმოადგენდნენ და – მ. მ-ი და ძმის, 1964 წელს გარდაცვლილი ყ. მ-ის შვილები – ო., მ. და ა. მ-ები. მ. მ-ი გარდაიცვალა 2006 წლის 25 მარტს. მას დარჩა

ერთი პირველი რიგის მემკვიდრე, შვილი ქ. მ-ი, რომელსაც მიღებული აქვს დედის, მ. მ-ის სამკვიდრო ქონება. ა. მ-ი გარდაიცვალა 1998 წლის 31 დეკემბერს. მის პირველი რიგის მემკვიდრეს წარმოადგენს შვილი – მ. მ-ი.

1997 წლის 31 ოქტომბერს ნოტარიუს თ. გ-მა დაამონა ე. მ-ის ანდერძი, რომლითაც მოანდერძემ მთელი თავისი ქონება, კერძოდ, ქ.თბილისში, ა-ის ქ. №9ა-ში და ქარელის რაიონის სოფელ დ-ში მდებარე საცხოვრებელი სახლები თანაბარწილად უანდერძა ქ. და ზ. მ-ებს.

1999 წლის 25 ივნისს ნოტარიუს თ. გ-მა ე. მ-ის სამკვიდრო ქონებაზე გასცა ანდერძისმიერი მემკვიდრეობის უფლების მონაწილეობა ქ. და ზ. მ-ების სასარგებლოდ, რომლის საფუძველზეც ისინი დარეგისტრირდნენ საჯარო რეესტრში ქ.თბილისში, ა-ის ქ. №9ა-ში მდებარე უძრავი ქონების 1/4-ის მესაკუთრეებად.

მოსარჩელე მ. მ-სათვის ანდერძის შედგენის შესახებ ცნობილი იყო ანდერძის შედგენის დღიდანვე, 1997 წლის 31 ოქტომბრიდან, ვინაიდან, მისივე განმარტებით, ანდერძი მის მიერ იქნა გაყალბებული.

ხაშურის რაიონული სასამართლოს 2009 წლის 19 თებერვლის კანონიერ ძალაში შესული გადაწყვეტილებით დაადგინა იურიდიული მნიშვნელობის მქონე ფაქტი იმის შესახებ, რომ ქარელის რაიონის სოფელ დ-ში 1998 წლის 7 სექტემბერს გაიხსნა მემკვიდრეობა ე. მ-ის სამკვიდრო ქონებაზე – საცხოვრებელ სახლსა და მიწის ნაკვეთზე, რომელიც მიიღეს მისმა ძმისშვილებმა ო. და მ. მ-ებმა და ძმისშვილიშვილმა მ. მ-მა. 2009 წლის 11 მარტს ქარელის ნოტარიუს ც. დ-ის მიერ ე. მ-ის სამკვიდრო ქონებაზე, მდებარე ქარელის რაიონის სოფელ დ-ში გაიცა სამკვიდრო მონაწილეობა მ. და ო. მ-ებისა და მ. მ-ის სასარგებლოდ, რომლის საფუძველზეც ისინი დარეგისტრირდნენ ზემოაღნიშნული უძრავი ქონების მესაკუთრეებად საჯარო რეესტრში.

სსიპ „ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიუროს“ ექსპერტ მ. ვ-ს მიერ ჩატარებული სასამართლო ექსპერტიზის დასკვნის თანახმად, პირადობის დამადასტურებელი ჩანაწერი: „ე. ა-ს ას მ-ი“, განლაგებული 1997 წლის 31 ოქტომბერს შედგენილ ანდერძზე, შესრულებულია მ. მ-ის მიერ.

პალატამ არ გაიზიარა მ. მ-ის უფლებამონაცვლე ქ. მ-ის კანონიერი წარმომადგენლის ჯ. ტ-ის მოსაზრება, რომ კონკრეტულ შემთხვევაში ანდერძის ბათილად ცნობის შესახებ სასარჩელო მოთხოვნაზე უნდა გავრცელებულიყო საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 128-ე მუხლით გათვალისწინებული ხანდაზმულობის 10-წლიანი ვადა.

სასამართლომ იხელმძღვანელა სამოქალაქო კოდექსის 128-ე მუხლის პირველი ნაწილის, 130-ე, 129-ე მუხლებით, 1409-ე მუხლის 1-ლი ნაწილით და მიიჩნია, რომ მოსარჩელე მ. მ-სათვის ანდერძის შედგენის შესახებ ცნობილი იყო ანდერძის შედგენის დღიდანვე – 1997 წლის 31 ოქტომბრიდან, ვინაიდან, მისივე განმარტებით, ანდერძი მის მიერ იქნა გაყალბებული. ანდერძის გაყალბების ფაქტს ასევე ადასტურებს სსიპ „ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიუროს“ ექსპერტ მ. ვ-ს მიერ ჩატარებული სასამართლო ექსპერტიზის დასკვნა, რომელში აღნიშნულია, რომ 1997 წლის 31 ოქტომბერს შედგენილ ანდერძზე განლაგებული პირადობის დამადასტურებელი ჩანაწერი – „ე. ა-ს ას მ-ი“ შესრულებულია მ. მ-ის მიერ. ასევე დადგენილია, რომ მ. მ-ის მიერ სარჩელი აღიძრა 2004 წლის 25 ნოემბერს სამოქალაქო კოდექსის 1409-ე მუხლით დადგენილი ხანდაზმულობის ვადის დარღვევით.

ამდენად, პალატამ მიიჩნია, რომ მ. მ-ის უფლებამონაცვლე ქ. მ-ის სარჩელი ანდერძისა და ანდერძის მიერი მემკვიდრეობის უფლების მონაწილეობის ბათილად ცნობის თაობაზე ხანდაზმულია.

ასევე ხანდაზმულია მესამე პირების – მ. მ-ისა და მ. მ-ის სასარჩელო მოთხოვნა ანდერძის ბათილად ცნობის თაობაზე.

აღნიშნულთან მიმართებაში პალატამ არ გაიზიარა პირველი ინსტანციის სასამართლოს მოსაზრება, რომ ანდერძის ბათილობის მოთხოვნის შესახებ სამოქალაქო კოდექსის 1409-ე მუხლით გათვალისწინებული ორწლიანი სასარჩელო ხანდაზმულობის ვადა უნდა ათვლილიყო არა მამკვიდრეობის გარდაცვალების დღიდან, არამედ, სამოქალაქო კოდექსის 130-ე მუხლის შესაბამისად, იმ მომენტიდან, როცა მემკვიდრემ ან სხვა დაინტერესებულმა პირმა შეიტყო ან უნდა შეეტყო ანდერძის არსებობის შესახებ.

სააპელაციო პალატამ განმარტა, რომ ანდერძის ბათილად ცნობის შესახებ სარჩელისათვის კანონი ხანდაზმულობის სპეციალურ ვადას – ორ წელს ადგენს. ამასთან, ამ ვადის დენა იწყება არა იმ მომენტიდან, როცა დაინტერესებული პირისათვის ცნობილი გახდა ან ცნობილი უნდა ყოფილიყო იმ გარემოებათა შესახებ, რომლებიც ანდერძის ბათილობას იწვევენ, არამედ სამკვიდროს გახსნის დღიდან.

სამოქალაქო კოდექსის 1320-ე მუხლის თანახმად, მამკვიდრეებელი ე. მ-ი გარდაიცვალა 1998 წლის 7 სექტემბერს. ამდენად, სარჩელი ანდერძის ბათილობის შესახებ წარდგენილ უნდა ყოფილიყო სამკვიდროს გახსნის დღიდან – 1998 წლის 7 სექტემბრიდან ორი წლის განმავლობაში, ანუ 2000 წლის 7 სექტემბერს. საქმის მასალებით კი დადგენილია, რომ მ. მ-მა და მ. მ-მა დამოუკიდებელი სასარჩელო მოთხოვნით სასამართლოს მიმართეს მხოლოდ 2005 წლის 1 ნოემბერს სამოქალაქო კოდექსის 1409-ე მუხლით დადგენილი ხანდაზმულობის ვადის გასვლის შემდეგ.

ამდენად, სასამართლომ მიიჩნია, რომ მესამე პირების დამოუკიდებელი სასარჩელო მოთხოვნით – მ. მ-ისა და მ. მ-ის სასარჩელო განცხადებაზე არ უნდა დაკმაყოფილდეს ხანდაზმულობის გამო.

სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება ქ. მ-ის კანონიერმა წარმომადგენელმა ჯ. ტ-მა გაასაჩივრა საკასაციო წესით, მოითხოვა მისი ნაწილობრივ გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილებით მისი სარჩელის დაკმაყოფილება შემდეგი დასაბუთებით:

სააპელაციო სასამართლომ მიერ დადგენილია, რომ სასამართლომ საერთოდ უგულებელყო სამოქალაქო კოდექსის 1409-ე მუხლი, რომლის თანახმად გათვალისწინებული ორწლიანი სასარჩელო ხანდაზმუ-

ლობის ვადა უნდა აითვალოს არა მამკვიდრებლის გარდაცვალების დღიდან, არამედ, სამოქალაქო კოდექსის 130-ე მუხლის შესაბამისად, იმ მომენტიდან, როცა მემკვიდრემ ან სხვა დაინტერესებულმა პირმა შეიტყო ან უნდა შეეტყო ანდერძის არსებობის შესახებ.

სასამართლომ არ გამოიყენა სამოქალაქო კოდექსის 1507-ე მუხლის პირველი, მე-3 ნაწილები და არ გაითვალისწინა, რომ სამოქალაქო კოდექსის 1504-ე მუხლის თანახმად, სამოქალაქო კოდექსი ამოქმედდა 1997 წლის 25 ნოემბრიდან. ამდენად, ანდერძის ნამდვილობასთან დაკავშირებული საკითხები უნდა მოწესრიგდეს ანდერძის შედგენის დროს მოქმედი საქართველოს სსრ სამოქალაქო სამართლის კოდექსის შესაბამისი ნორმებით.

აღნიშნული კოდექსის 546-ე და 551-ე მუხლების საფუძველზე სასამართლომ უნდა შეეფასებინა ის გარემოება, რომ სსიპ „ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიუროს“ დასკვნით, 1997 წლის 31 ოქტომბერს შედგენილ ანდერძზე ხელმოწერა შესრულებულია მ. მ-ის მიერ. შესაბამისად, მოანდერძე ე. მ-ს თავისი კუთვნილი ქონების განკარგვის ნება არ გამოუვლენია, რაც მისი სახელით შედგენილი ანდერძის ბათილად ცნობის უპირობო საფუძველია.

სააპელაციო პალატას საქალაქო სასამართლოს გადაწყვეტილება უნდა შეემონებინა სააპელაციო საჩივრის ფარგლებში სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 377-ე მუხლის შესაბამისად. ქ. მ-სათვის სადავო ანდერძის არსებობის შესახებ ცნობილი გახდა 2007 წელს, როდესაც იგი მ. მ-ის უფლებამონაცვლედ ჩაერთო საქმეში. აღსანიშნავია, რომ ზ. მ-ის იყო ქ. მ-ის მეურვე, რომელმაც ანდერძის საფუძველზე მემკვიდრეობა თავად მიიღო სამკვიდრო.

ამდენად, გასაჩივრებული გადაწყვეტილება იურიდიულად დაუსაბუთებელია. იგი მიღებულია სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 393-ე მუხლის „ა“ და „ბ“ ქვეპუნქტებისა და 394-ე მუხლის „ე“ ქვეპუნქტის მოთხოვნათა დარღვევით, რაც გადაწყვეტილების გაუქმების საფუძველს წარმოადგენს.

სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილებაზე საკასაციო საჩივარი შეიტანეს მ. მ-მა, მ. მ-ის უფლებამონაცვლე გ. მ-მა და ო. მ-მა, მათ მოითხოვეს გასაჩივრებული გადაწყვეტილების გაუქმება და პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილების ძალაში დატოვება შემდეგი დასაბუთებით:

სააპელაციო სასამართლომ მიიღო უკანონო, დაუსაბუთებელი და მიკერძოებული გადაწყვეტილება, როდესაც ზ. მ-ის მოთხოვნა დააკმაყოფილა.

სადავო სამართლებრივი ურთიერთობა წარმოიშვა 1997 წლის 31 ოქტომბერს, როდესაც მ. მ-მა გააყალბა ანდერძი. მან აღნიშნული შეგნებულად ჩაიდინა და თავისი დის – ე-ს კუთვნილი სახლის ნახევარი უანდერძა ზ., ხოლო მეორე ნახევარი კი ქ. მ-ებს. ზ-ს მოქმედებით უკმაყოფილომ 2005 წლის დასაწყისში შეატყობინა მ. მ-ს მის მიერ ჩადენილი უკანონობის შესახებ და, 2004 წლის 25 ნოემბერს სარჩელი შეიტანა სასამართლოში. სასამართლომ მ. მ-ის სასარჩელო მოთხოვნა ხანდაზმულად მიიჩნია, რადგან დარღვეული იყო ორწლიანი ვადა. მ. მ-ის მიერ გაყალბებული ანდერძის შესახებ მისთვის ცნობილი იყო ანდერძის შედგენის დღიდან (1997 წლის .. ოქტომბრიდან). ე. გარდაიცვალა 1998 წლის .. სექტემბერს.

მ. მ-ის მიერ მონაღებული ინფორმაციის საფუძველზე 2005 წლის 1 ნოემბერს კასატორებმა სარჩელით მიმართეს სასამართლოს ე.ი შეტყობინებიდან ერთი წლის ვადაში. მანამდე სასამართლოში ადგენდნენ ნათესაური კავშირის არსებობას მემკვიდრეობის მიღებასთან დაკავშირებით.

თბილისის საქალაქო სასამართლომ სწორად მიუთითა სამოქალაქო კოდექსის 1507-ე მუხლზე და განმარტა, რომ ანდერძის შედგენის დროისათვის მოქმედებდა 1964 წლის რედაქციის საქართველოს სსრ სამოქალაქო სამართლის კოდექსი. აღნიშნული კოდექსის 546-ე და 551-ე მუხლების თანახმად, ანდერძს პირადად მოანდერძემ უნდა მოაწეროს ხელი. სასამართლომ ექსპერტიზის დასკვნის საფუძველზე დაადგინა, რომ ანდერძი გაყალბებული იყო.

საქალაქო სასამართლომ სწორად გადაწყვიტა ხანდაზმულობის საკითხი მესამე პირების სარჩელთან მიმართებაში და კანონიერად დაადგინა ორწლიანი ხანდაზმულობის ვადა დაინტერესებული პირისათვის უფლების დარღვევის შეტყობის მომენტიდან, სამოქალაქო კოდექსი 130-ე მუხლის თანახმად.

სააპელაციო სასამართლო აპელირებს მხოლოდ სამოქალაქო კოდექსის 1409-ე მუხლზე და ხანდაზმულობის ვადას ითვლის სამკვიდროს გახსნის მომენტიდან (1998 წლის .. სექტემბრიდან), რაც არასწორია. კასატორები ვერ შეიტყობდნენ ანდერძის სიყალბის შესახებ მანამ, ვიდრე მ. მ-ი არ ეტყოდათ ამის შესახებ. ამდენად, ისინე ვერ იდავებდნენ ანდერძის ბათილობის შესახებ.

სააპელაციო სასამართლოს უნდა გამოეყენებინა სამოქალაქო კოდექსის 1507-ე მუხლი და ამ მუხლის საფუძველზე საქართველოს სსრ სამოქალაქო სამართლის კოდექსის 654-ე-551-ე მუხლები.

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2012 წლის 13 თებერვლის განჩინებით – ქ. მ-ის კანონიერი წარმომადგენლის – ჯ. ტ-ის, ხოლო 2012 წლის 15 თებერვლის განჩინებით მ. მ-ის, მ. მ-ის უფლებამონაცვლე გ. მ-ისა და ო. მ-ის საკასაციო საჩივრები მიღებულ იქნა წარმოებაში, სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 396-ე მუხლით და ამავე კოდექსის 391-ე მუხლის შესაბამისად, დასაშვებობის შესამონებლად.

სამოტივაციო ნაწილი:

საკასაციო პალატამ განიხილა საქმის მასალები, გაეცნო საკასაციო საჩივრის საფუძველებს და თვლის, რომ ქ. მ-ის კანონიერი წარმომადგენლის – ჯ. ტ-ის საკასაციო საჩივარი არ უნდა დაკმაყოფილდეს, ხოლო მ. მ-ის, მ. მ-ის უფლებამონაცვლე გ. მ-ის, ო. მ-ის (მესამე პირები დამოუკიდებელი სასარჩელო მოთხოვნით) საკასაციო საჩივარი უნდა დაკმაყოფილდეს შემდეგ გარემოებათა გამო:

საქმის მასალებით დადგენილია, რომ 1998 წლის 7 სექტემბერს გარდაიცვალა მამკვიდრებელი ე. მ-ი, რომლის საკუთრებაშიც გარდაცვალების დროისათვის ირიცხებოდა ქ.თბილისში, ა-ის ქ. №9ა-ში მდებარე უძრავი ქონების 1/4 ნაწილი.

სამკვიდროს გახსნის დღისათვის ე. მ-ის მემკვიდრეებს წარმოადგენდნენ და – მ. მ-ი და ძმის, 1964 წელს გარდაცვლილი ყ. მ-ის შვილები – ო., მ. და ა. მ-ები. მ. მ-ი გარდაიცვალა 2006 წლის 25 მარტს. მას დარჩა ერთი პირველი რიგის მემკვიდრე, შვილი – ქ. მ-ი, რომელსაც მიღებული აქვს დედის, მ. მ-ის სამკვიდრო ქონება. ა. მ-ი გარდაიცვალა 1998 წლის 31 დეკემბერს. მის პირველი რიგის მემკვიდრეს წარმოადგენს შვილი – მ. ო-ი.

1997 წლის 31 ოქტომბერს ნოტარიუს თ. გ-მა დაამოწმა ე. მ-ის ანდერძი, რომლითაც მოანდერძემ მთელი თავისი ქონება, კერძოდ, ქ.თბილისში, ა-ის ქ. №9ა-ში და ქარელის რაიონის სოფელ დ-ში მდებარე საცხოვრებელი სახლები თანაბარწილად უანდერძა ქ. და ზ. მ-ებს.

1999 წლის 25 ივნისს ნოტარიუსმა თ. გ-მა ე. მ-ის სამკვიდრო ქონებაზე გასცა ანდერძისმიერი მემკვიდრეობის უფლების მოწმობა ქ. და ზ. მ-ების სასარგებლოდ, რომლის საფუძველზეც ისინი დარეგისტრირდნენ საჯარო რეესტრში ქ.თბილისში, ა-ის ქ. №9ა-ში მდებარე უძრავი ქონების 1/4-ის მესაკუთრეებად.

მოსარჩელე მ. მ-სათვის ანდერძის შედგენის შესახებ ცნობილი იყო ანდერძის შედგენის დღიდანვე, 1997 წლის 31 ოქტომბრიდან, ვინაიდან, მისივე განმარტებით, ანდერძი მის მიერ იქნა გაყალბებული.

ხაშურის რაიონული სასამართლოს 2009 წლის 19 თებერვლის კანონიერ ძალაში შესული გადაწყვეტილებით დადგინდა იურიდიული მნიშვნელობის მქონე ფაქტი იმის შესახებ, რომ ქარელის რაიონის სოფელ დ-ში 1998 წლის 7 სექტემბერს გაიხსნა მემკვიდრეობა ე. მ-ის სამკვიდრო ქონებაზე – საცხოვრებელ სახლსა და მიწის ნაკვეთზე, რომელიც მიიღეს მისმა ძმისშვილებმა – ო. და მ. მ-ებმა და მ. ო-მა. 2009 წლის 11 მარტს ქარელის ნოტარიუს ც. დ-ის მიერ ე. მ-ის სამკვიდრო ქონებაზე, მდებარე ქარელის რაიონის სოფელ დ-ში გაიცა სამკვიდრო მოწმობა მ. და ო. მ-ებისა და მ. ო-ის სასარგებლოდ, რომლის საფუძველზეც ისინი დარეგისტრირდნენ ზემოაღნიშნული უძრავი ქონების მესაკუთრეებად საჯარო რეესტრში.

სსიპ „ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიუროს“ ექსპერტ მ. ვ-ს მიერ ჩატარებული სასამართლო ექსპერტიზის დასკვნის თანახმად, პირადობის დამადასტურებელი ჩანაწერი: „ე. ა-ს ას მ-ი“, განლაგებული 1997 წლის 31 ოქტომბერს შედგენილ ანდერძზე, შესრულებულია მ. მ-ის მიერ.

სააპელაციო სასამართლომ დააკმაყოფილა ზ. მ-ის სააპელაციო საჩივარი იმ საფუძველით, რომ ანდერძის ბათილად ცნობისათვის გასული იყო ხანდაზმულობის ვადა, რის გამოც არ დაკმაყოფილდა მ. მ-ისა და მ. ო-ის სარჩელი. საკასაციო პალატა თვლის, რომ სააპელაციო სასამართლოს მიერ გამოტანილია არასწორი გადაწყვეტილება, რაც შედეგია იმისა, რომ სასამართლოს მიერ არასწორადაა განმარტებული სამოქალაქო კოდექსის 1409-ე მუხლი. მითითებული ნორმის თანახმად, სარჩელი ანდერძის ბათილად ცნობისათვის წარდგენილ უნდა იქნეს ორი წლის განმავლობაში, რაც გამოითვლება სამკვიდროს გახსნის დღიდან. პალატა თვლის, რომ მუხლში მითითებული მოთხოვნა ვრცელდება იმ პირების მიმართ, რომელთათვისაც ცნობილი იყო ანდერძის არსებობის შესახებ. შესაბამისად, ეს მუხლი არ შეიძლება გამოყენებულ იქნეს იმ პირების მიმართ, რომელთაც არავითარი ინფორმაცია არ გააჩნდათ იმის თაობაზე, რომ არსებობდა ანდერძი და არსებობდნენ ანდერძით მემკვიდრეები.

ზემოთ მითითებული მოსაზრება გამომდინარეობს როგორც საქართველოს კონსტიტუციის ფუძემდებლური დებულებებიდან, ასევე სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის სამართლებრივი ნორმებიდანაც. საქართველოს კონსტიტუციის 42-ე მუხლის თანახმად, ყოველ ადამიანს უფლება აქვს მიმართოს სასამართლოს მისი უფლების დასაცავად. ბუნებრივია, მითითებული ნორმა მოიცავს არა მხოლოდ ფიზიკურად სარჩელის შეტანას, არამედ ამ საკითხზე სამართლიანი და კანონიერი გადაწყვეტილების მიღებასაც. საგულისხმოა ის გარემოებაც, რომ მითითებულ ნორმაში საუბარია იმ უფლებაზე, რომელსაც ადამიანი მიიჩნევს დარღვეულად და, ამასთან, ცნობილია ამ ფაქტის შესახებ. უფლების დარღვევის აღმოჩენის შემთხვევაში სასამართლო აღადგენს მის დარღვეულ უფლებას გამოტანილი გადაწყვეტილების საფუძველზე. შეუძლებელია, ადამიანმა მიმართოს სასამართლოს, თუ არ იცის მისი უფლების დარღვევის შესახებ. ასეთი ფაქტის შეტობინებისთანავე კი, როგორც ზემოთ უკვე აღვნიშნეთ, სასამართლოსათვის მიმართვის უფლება გარანტირებულია კანონმდებლობით.

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის მე-2 მუხლშიც იგივე სახის დებულებაა მოცემული. ამ ნორმის თანახმად, ყველა პირისათვის უზრუნველყოფილია უფლების სასამართლო წესით დაცვა. უფლების სასამართლო წესით დაცვა ცალსახად გამოიხატება დარღვეული უფლების აღდგენაში. მაგრამ იგი დამოკიდებულია ადამიანის ნებაზე – მიმართოს სასამართლოს. შეუძლებელია, სასამართლო წესით უფლების დაცვა თუ ადამიანი არ მიმართავს სასამართლოს. სწორედ ამ საკითხს უკავშირდება სასარჩელო ხანდაზმულობის ინსტიტუტიც. დარღვეული უფლების აღდგენა ხშირ შემთხვევაში გარკვეულად შემოფარგლულია კანონმდებლობით დადგენილი ვადებით. იმ შემთხვევაში თუ პირი კანონით დადგენილ ვადაში არ მიმართავს სასამართლოს, შესაძლოა, სარჩელი აღარ დაკმაყოფილდეს (სასარჩელო ხანდაზმულობის ვადის გასვლის გამო). სარჩელის შეტანა ადამიანის უფლებაა და მხოლოდ მასზეა დამოკიდებული, დაიცავს თუ არა მის დარღვეულ უფლებას სასამართლო წესით. ხოლო თუ იგი არაგონივრულ ვადებში მიმართავს სასამართლოს, შესაძლოა, ამ უკანასკნელმა ვერ დააკმაყოფილოს მოთხოვნა. აღნიშნული ვადები მოქმედებს იმ შემთხვევაში, თუ ადამიანისათვის ცნობილია მისი უფლების დარღვევის შესახებ და არ მიმართა სასამართლოს კანონით დადგენილი პერიოდის განმავლობაში. როდესაც ადამიანი შეიტყობს უფლების დარღვევის შესახებ და დაუყოვნებლივ მიმართავს სასამართლოს, შეუძლებელია, უარი ეთქვას იმის გამო, რომ

მან გაუშვა ხანდაზმულობის ვადა. ამის დასტურია სამოქალაქო კოდექსის 130-ე მუხლში მითითებული დებულება, რომლის თანახმად, ხანდაზმულობა იწყება მოთხოვნის წარმოშობის მომენტიდან. მოთხოვნის წარმოშობის მომენტად ითვლება დრო, როცა პირმა შეიტყო ან უნდა შეეტყო უფლების დარღვევის შესახებ. როგორც აღნიშნული ნორმიდან ჩანს, დარღვეული უფლების აღდგენის მოთხოვნა უკავშირდება დარღვევის ფაქტის შეტყობას. შეუძლებელია, მემკვიდრეს მოეთხოვოს სარჩელის შეტანა სამკვიდროს გახსნიდან გარკვეულ პერიოდში, როცა ამ პერიოდში მისთვის უცნობია მისი უფლების დარღვევის შესახებ. ასეთი სახის განმარტება ყოველგვარ აზრსაა მოკლებული და ეწინააღმდეგება ელემენტარულ ლოგიკის კანონებს.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე პალატა მიიჩნევს, რომ სამოქალაქო კოდექსის 1409-ე მუხლში მითითებული ვადა უნდა გავრცელდეს იმ პირებზე, რომელთათვისაც ცნობილი იყო ანდერძის არსებობის თაობაზე. მოცემულ შემთხვევაში კი მ. მ-ის მიმართ, რომლისათვისაც ანდერძის შედგენის დღიდანვე ცნობილი იყო ანდერძის სიყალბის თაობაზე. შესაბამისად, სწორია სასამართლოს გადაწყვეტილება, რომლითაც არ დაკმაყოფილდა მისი სარჩელი სასარჩელო ხანდაზმულობის ვადის გასვლის გამო. იგივე შედეგია გათვალისწინებული 1964 წლის სამოქალაქო სამართლის კოდექსითაც. ამ კოდექსის 75-ე მუხლით საერთო ვადა უფლების დაცვისა იმ პირის სარჩელით, რომლის უფლებაც დარღვეულია განისაზღვრება სამი წლით. მე-80 მუხლი ამ ვადას იწყებს იმ დღიდან, როცა პირმა შეიტყო ან უნდა შეეტყო უფლების დარღვევის შესახებ. მ. მ-მა კი ამ ნორმით გათვალისწინებული ვადაც გაუშვა, რაც ამავე კოდექსის 84-ე მუხლის შესაბამისად სარჩელზე უარის თქმის საფუძველია. მ. მ-მა ანდერძის ბათილად ცნობა მოითხოვა იმ საფუძველით, რომ ანდერძზე ხელმოწერა შესრულებული იყო მის მიერ, რაც განახორციელა ზ. მ-ის მიერ მისი შეცდომაში შეყვანის გზით. ამ ფაქტის თაობაზე მისთვის ცნობილი იყო ანდერძის დადასტურების მომენტიდან და ამ პერიოდიდანაც გასულია ზემოთ მითითებული სამი წლიანი ვადაც.

საკასაციო პალატა იმავდროულად მიიჩნევს, რომ არ შეიძლება ხანდაზმულად ჩაითვალოს მ. მ-ის და მ. მ-ის სასარჩელო მოთხოვნა. სასამართლოს მიერ დადაგენილი გარემოებებიდან ჩანს, რომ ე. მ-ის სამკვიდრო ქონება – საცხოვრებელ სახლი და მიწის ნაკვეთი, მიიღეს მისმა ძმისშვილებმა ო. და მ. მ-ებმა და მ. მ-მა. შესაბამისად, გაცემულია სამკვიდრო მონაწილეობა ე. მ-ის სამკვიდრო ქონებაზე, მდებარე ქარელის რაიონის სოფელ დ-ში მ. და ო. მ-ებისა და მ. ო-ის სასარგებლოდ, რომლის საფუძველზეც ისინი დარეგისტრირდნენ ზემოაღნიშნული უძრავი ქონების მესაკუთრეებად საჯარო რეესტრში. მითითებული ფაქტობრივი გარემოებების მიმართ არ არსებობს დასაშვები და დასაბუთებული საკასაციო პრეტენზია, რის გამოც შეუძლებელია მათი უაროფა.

საქალაქო სასამართლოს 2010 წლის გადაწყვეტილებით მ. მ-ი და მ. ო-ის სარჩელის დაკმაყოფილების შედეგად გაბათილდა სადავო ანდერძი და მ. მ-ი და მ. ო-ის ცნეს 1998 წლის 7 სექტემბერს გარდაცვლილი ე. მ-ის კუთვნილი, ქ.თბილისში, ა-ის ქ. №9ა-ში მდებარე უძრავი ქონების 1/4-ის 1/2-ის მესაკუთრეებად. სასამართლოს აღნიშნული გადაწყვეტილება გასაჩივრებული არ არის ამ პირთა მიერ. ამასთან, როგორც უკვე აღვნიშნეთ არ არსებობდა ამ გადაწყვეტილების გაუქმების საფუძველი და იგი უცვლელად უნდა აისახოს საკასაციო სასამართლოს გადაწყვეტილებაში.

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 53-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის 1-ლი წინადადების თანახმად, იმ მხარის მიერ გაღებული ხარჯების გადახდა, რომლის სასარგებლოდაც იქნა გამოტანილი გადაწყვეტილება, ეკისრება მეორე მხარეს, თუნდაც ეს მხარე განთავისუფლებული იყოს სახელმწიფოს ბიუჯეტში სასამართლო ხარჯების გადახდისაგან.

მოცემულ შემთხვევაში ქ. მ-ი გათავისუფლებულია სახელმწიფო ბაჟის გადახდისაგან, თუმცა, ზემოხსენებული ნორმიდან გამომდინარე, ქ. და ზ. მ-ებს უნდა დაეკისროთ მ. მ-ის უფლებამონაცვლე გ. მ-ის, ო. მ-ისა და მ. ო-ის სასარგებლოდ მ. და მ. მ-ების დამოუკიდებელ სასარჩელო მოთხოვნაზე სახელმწიფო ბაჟის სახით გადახდილი 35 ლარის ანაზღაურება.

სარეზოლუციო ნაწილი:

საკასაციო სასამართლომ იხელმძღვანელა სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 411-ე მუხლით და

გ ა დ ა ნ ყ ვ ი ტ ა :

- ქ. მ-ის კანონიერი წარმომადგენლის – ჯ. ტ-ის საკასაციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდეს.
- მ. ო-ის, მ. მ-ის უფლებამონაცვლე გ. მ-ისა და ო. მ-ის საკასაციო საჩივარი დაკმაყოფილდეს.
- გაუქმდეს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2011 წლის 3 ნოემბრის გადაწყვეტილება და მიღებულ იქნას ახალი გადაწყვეტილება.
- მ. მ-ის უფლებამონაცვლე ქ. მ-ის კანონიერი წარმომადგენლის – ჯ. ტ-ის სარჩელი არ დაკმაყოფილდეს.
- მ. მ-ის უფლებამონაცვლე გ. მ-ის, ო. მ-ის და მ. ო-ის სარჩელი დაკმაყოფილდეს.
- ბათილად იქნეს ცნობილი ე. მ-ის მიერ 1997 წლის 31 ოქტომბერს ქ. მ-ისა და ზ. მ-ის სასარგებლოდ შედგენილი, ნოტარიუს თ. გ-ის მიერ დამოწმებული ანდერძი (რეესტრში რეგისტრაციის №...) და ნოტარიუს თ. გ-ის მიერ 1999 წლის 25 ივნისს მამკვიდრებელ ე. მ-ის სამკვიდროზე ქ. და ზ. მ-ების სასარგებლოდ გაცემული ანდერძისმიერი მემკვიდრეობის უფლების მონაწილეობა (რ/რ №...).
- მ. მ-ი და მ. ო-ი ცნობილ იქნან 1998 წლის 7 სექტემბერს გარდაცვლილი ე. მ-ის კუთვნილი, ქ.თბილისში, ა-ის ქ. №9ა-ში მდებარე უძრავი ქონების 1/4-ის 1/2-ის მესაკუთრეებად.

ზ. და ქ. მ-ებს დაეკისროთ მ. მ-ის უფლებამონაცვლე გ. მ-ის, ო. მ-ისა და მ. ო-ის სასარგებლოდ სახელ-
მწიფო ბაჟის სახით გადახდილი 35 ლარის ანაზღაურება.
საკასაციო პალატის გადაწყვეტილება საბოლოოა და არ გასაჩივრდება.